

GAEKWAD'S ORIENTAL
SERIES.

VOLUME

LIX.

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Published under the Authority of
the Government of His Highness
the Maharaja Gaekwad of Baroda.

GENERAL EDITOR:
B. BHATTACHARYYA, M.A., Ph.D.,
Rajaratna.

No. LIX

शब्दरत्नसमन्वयकोशः ।

ŚABDARATNASAMANVAYA KOŚA

OF

KING SĀHAJI OF TANJORE

Critically edited with an introduction and index by

VITTHALRAM LALLURAM SHASTRI,
SANSKRIT MAHĀVIDYĀLAYA, BARODA

With a foreword by

THE GENERAL EDITOR

Baroda
Oriental Institute
1932

Printed by P. Knight at the Baptist Mission Press, 41, Lower
Circular Road, Calcutta, and Published on behalf of the
Government of His Highness the Maharaja
Gaekwad of Baroda by Benoytosh
Bhattacharyya, Director,
Oriental Institute,
Baroda.

Price Rs. 11-0-0.

FOREWORD.

The *Śabdaratnasamanvaya* a Sanskrit lexicon of a very high order, is now presented to the public as No. LIX of the *Gaekwad's Oriental Series*. This, unlike the famous *Amarakosa*, belongs to the Nānārtha class of lexicons where words are arranged in a strict alphabetical order according to finals. These are further arranged according to the number of syllables contained in them in their ascending order, all the meanings being given against each. The following may be cited as good examples of lexicons belonging to the Nānārtha class :—

1. *Medinīkośa* of Medinīkara.
2. *Viśvalocanakośa* of Śridharasena.
3. *Anekārthasaṅgraha* of Hemacandra.

No apology is needed for bringing out a critical edition of an important lexicon as this, chiefly because of its peculiarity of arrangement and wealth of synonyms. The literature on Sanskrit lexicography, moreover, is so vast and the published works are so few that it is considered very desirable that attention of scholars should be directed to this branch of technical literature, and important works published without any very great delay. A few years back in this very Series we had offered an important lexicon, namely the *Keśavakalpādrū*, and within a few years we have again the pleasure of presenting another remarkable lexicon which may safely pass as a standard work. Another reason why this work has been taken up is, that its Royal author Sāhajī of Tanjore whose erudition and scholarly acumen were not a whit less than those of the greatest Brahmin Pandits of his age, belonged to the Maratha race. He is described in the works composed during his reign as a linguist and a conqueror and as great in all respects. All the Maratha princes of Tanjore were great patrons of learning and

were famous for their erudition, refinement and culture. Shivaji the Great had a special leaning for lexicons and for the employment of suitable administrative terms in vernacular, and he caused to be prepared by one of the most learned Pandits of his court a dictionary entitled the *Rājavyavahāraśāstra* in which Sanskrit equivalents for all administrative terms in Persian were given. The *Sādaratnasamanvaya* will, therefore, beat all other lexicons in importance, not only because it is a standard work but also because of its Royal authorship and its Maratha connection, showing that the early Maratha rulers were as enlightened as any of the modern Maratha princes and they had always carried with them the legacy of a great culture.

This work has been edited by Pandit Viṭṭhala Sāstrī of the Sanskrit Mahāvidyālaya of Baroda who has already made a name by his erudition in Sanskrit Grammar and Lexicography. This learned Pandit has added a scholarly introduction which is extremely valuable and can be read by all with pleasure and profit.

The present edition is based on three MSS. belonging to the Oriental Institute, Baroda and the Tanjore Palace Library, as under :—

1. A paper manuscript belonging to the Library of the Oriental Institute at Baroda. The text is almost wholly based on this manuscript, No. 9180 which is dated Samvat 1846 and is complete. This is styled as क.

2. A transcript supplied from the Tanjore Library. This manuscript is numbered 5560 and is incomplete both in the beginning and at the end. This is designated as ख.

3. A transcript prepared as above from No. 5559 of the Tanjore Library. This is complete and is designated as ग. The work as found in this manuscript is not in the form of verses, but only gives a list of words occurring in the former together with their meanings.

The colophon in No. 3 supplies the author's name and identity¹ as follows :—

इति श्रीमन्महोदधिवेलावल्यिते इलावल्यविरख्यातकौर्तेः सकलकला-
निधेर्विद्यारण्यपञ्चाननस्य श्रीमन्महाराजशाहाराजस्य कृतौ शब्दरत्नसम-
न्वयाभिधे राजकोशे etc.

The author of the present work, as has been pointed out already, is the great Maratha king Sāhajī of Tanjore who ruled over the Tanjore kingdom from A.D. 1684–1712. This is not the place to recapitulate the history of the Tanjore kingdom and that of the Maratha kings and the manifold vicissitudes and reverses of fortune through which all the rulers had to pass before Tanjore was taken over by the British under Lord Dalhousie's irresistible policy of lapse.

The history of Tanjore, the garden of the South, is fascinating, and no one can peruse it without a mixed sense of pathos and glory. The kings were all good and cultured and they were always engaged in acts beneficial to their subjects. They were noted for their able administration, character, charity and patronage to literature and fine arts. In fact, they made Tanjore the home of fine arts and culture from which they penetrated in all directions throughout the confines of Southern India, and yet they could not survive the surging waves of British domination.

The *History of the Maratha Rājās of Tanjore* has been told very eloquently by Mr. K. S. Subramanian, Lecturer in History, Maharaja's College, Vizianagram, and therefore those who are interested in a detailed

¹ Regarding the authorship not the least doubt need be entertained. Both Burnell and P. P. S. Shastri definitely attribute this work to King Sāhajī. Moreover, the second introductory stanza, p.1, line 7 makes a faint reference to Sāhajī with the words सहाजे ऽपि गजे where Sahaje really stands for King Sāhajī. See Burnell's *Catalogue of MSS. in the Tanjore Palace Library*, p. 52 b, and P. P. S. Shastri's new catalogue, Vol. IX, pp. 3904–3906. Moreover, in all the colophons of the present work it is called the *Rājakośa*, which also points to its royal authorship.

account of the Maratha Rajas should refer to this masterly production. A brief summary of the history of Tanjore particularly with reference to the reign of Sāhajī is what is required here by way of introduction.

Tanjore, briefly speaking, was included in a principality under the Vijayanagara Dynasty and was administered by governors appointed by the Vijayanagara kings. The Cholas were the first governors, one of whom, Vira Narasimha, rebelled against the emperor. When the rebellion was brought under control the principality was broken up and the Tanjore country was handed over to one Sevāppā, the first Nāyaka ruler of Tanjore who had married the sister-in-law of the late emperor (A.D. 1544).

With the fall of the Vijayanagara kingdom (1646 A.D.) the Sultan of Bijapur became the overlord of the whole territory to the south of the Coramandel and levied tribute. Vijayarāghava the last Nāyaka king was killed by his enemy the Nāyaka Rājā of Madura (1673 A.D.) on his refusal to marry a Tanjore princess to him.

Chokka the victorious Nāyaka king of Madura appointed his foster brother Alagiri as the Governor of Tanjore, but Alagiri with his characteristic ingratitude asserted his independence soon after.

In the meantime the young son of Vijayarāghava the last of the Nāyaka kings of Tanjore sought the help of the Sultan of Bijapur in regaining his throne after the removal of the impostor Alagiri.

Sultan Adil Shah of Bijapur ordered Venkājī, son of Sāhajī Bhonsle and lord of the Bangalore Jāhگیر to render necessary help for the restoration of Cheṅgamaladāsa after the expulsion of Alagiri the impostor. Venkājī won a crushing victory after which he took the capital and made Cheṅgamaladāsa the king of Tanjore. Ekojī could, however, easily have anointed himself king of

Tanjore, but he purposely avoided it, as he disliked the idea of alienating himself from the Sultan. But on the death of the Sultan he threw his conscience to the winds and occupied Tanjore without even firing a shot, when the weak Nāyaka king Chengamaladāsa fled for his life.

Veṅkāji or Ekoji was the son of Sāhaji Bhonsle a military officer of high rank in the Bijapur kingdom who had married two wives. While Śivāji the great was his son through the first wife, Ekoji or Veṅkāji, our author's father, was his son through the second.

Veṅkāji was the first Maratha king to rule over Tanjore in the place of the Nāyaka Rājās, the faithful dependents of the Vijayanagara emperors, who ruled over the country for over a century and a quarter. He was already the master of the Bangalore Jāhgir, to which he had succeeded immediately after his father's death in 1664 A.D. The most important event during his reign was Śivāji's invasion of the territory in 1676-77 A.D. claiming his portion of the Bangalore Jāhgir the property of their father. Family quarrels of the bitterest kind ensued and the result was that a treaty was concluded by which Ekoji bound himself to pay a tribute to Śivāji and acknowledged him as his suzerain instead of the Bijapur kings, in A.D. 1680. After a distinguished rule of seven years Ekoji died in 1683 and the kingdom passed on to his eldest son Sāhaji.

When Sāhaji ascended the throne, he was barely in his twelfth year. But he was extremely clever and brilliant. Moreover, he obtained for his help the trained and loyal ministers of his father and, therefore, his administration was a great success.

Sāhaji was much attached to his brothers and even to his cousin Rājārāma, the son of Śivāji. While Sāhaji lived in the capital he made his two younger brothers governors of the two principalities under him. Sāhaji maintained good relations even with the Sultan of Bijapur,

probably with a view to check the growing menace of the Moghul advance on Southern India. On the death of Śivājī the fortune of the Maratha power was on the wane, and the centre of the Maratha opposition to the Moghuls was shifted to Gingee. Rājārāma and Tārābāi his worthy queen offered stout resistance to the incursions of the Moghuls, and Sāhaji's father continuously helped him in distress though he knew full well that it was a hopeless job. Sāhaji also followed in the footsteps of his father and helped Rājārāma till Gingee finally fell in 1698 A.D.

Since 1691, even before Gingee fell, Tanjore was held from the Moghul by Zulfikar Ali Khan the Moghul General who began levying a tribute estimated at four lakhs of rupees from king Sāhaji of Tanjore. Daud Khan his successor visited Tanjore periodically for his dues and thus the Maratha kings of Tanjore shifted their allegiance from Bijapur to Śivājī and from Śivājī to the Moghul.

But for this change in suzerainty Tanjore had nothing to lose. There was peace and plenty in the kingdom, and subjects were all contented and happy. The king had enough money and ample leisure to devote to public charity, as is evident from the various acts of public benefit done by him during his life-time.

Sāhaji repaired the fort of Tanjore, erected free hospitals and choultries for the poor. He brought expert physicians from Arabia to look after the hospitals. Civil and criminal courts were established, and an efficient military force was maintained by him.

Himself a scholar of high eminence he was besides a great lover and a patron of learning and fine arts. He granted an entire village by name Sāhājipuram to a band of learned Paṇḍits for their maintenance in 1693. His own erudition and the patronage he bestowed on his

court Paṇḍits will be evident from the stupendous list of works composed by himself and his Paṇḍits mentioned below. This is only a cursory list and it is quite probable that many other works written either by King Sāhaji or by his associates must have been lost.

The following works are attributed to Sāhaji and manuscript copies are to be found in the Tanjore Palace Library besides the present work *Śabdaratna-samanvaya*.

1. *Śabdārthasaṅgraha*, Nos. 5063 and 5064 described in the *Descriptive Catalogue of the Tanjore Library*, Vol. IX.
2. *Candraśekharaṅgāvilāsanātaka* No. 4359 described in the same Catalogue, Vol. VIII.
3. *Aṣṭapadī*, a musical work described in Bur-nell's Catalogue of Tanjore MSS., p. 156 b. This appears to be the same as *Sāharājā-ṣṭapadī* by Śrīnivāsa in praise of Sāhaji (No. 4234 of the new Descriptive Catalogue, Vol. VII).

Sāhaji maintained an astonishing number of 46 Paṇḍits in his court and they were very liberally patronized by him. The Paṇḍits well versed in different branches of Sanskrit learning and vernaculars are said to have written either at the instance of the King or during his reign quite a large number of works. The following among others are known and many among them are still preserved in the various public libraries in manuscript form.

No.	Author.	Works.	Subjects.	Reference.
1	Āppā Dikṣita ..	(i) Ācaranavanitā .. (ii) Gaurimayūracampū (iii) Maḍanabhūṣaṇa bhāṇa.	Dharmaśāstra Kāvya .. Nāṭaka ..	History, ¹ p. 31. Do. Do.
2	Āppā Śāstrī (later known as Brahmānanda).	(i) Prāyaścittadīpikā (ii) Upagranthadīpa ..	Dharmaśāstra Vedālakṣaṇa	<i>Ibid.</i> , p. 34. Do.
3	Gaṅgādharāma- khi, minister of Ekoji and ad- viser of Sāhaji.	(i) Bhosalavainśāvalī	Kāvya ..	Descriptive Cata- logue of Skt. MSS. in Tanjore Library by P. P. S. Shastri (Vol. VII, No. 4232). Deals mainly with Sāhaji.
4	Cokkanātha ..	(i) Kāntimatipariṇaya or Kāntimatī- sāharājīyam.	Nāṭaka ..	<i>Ibid.</i> (Vol. VIII, Nos. 4339-41).
5	Tryambakarāya- makhī, minister of Sāhaji and son of Gaṅgā- dhara.	(i) Dharmakūta .. (ii) A work on Stri- dharmā.	Dharma .. ,, ..	Printed in the Sri Vani Vilasa Press. History, p. 31.
6	Narasimha ..	(i) Guṇaratnākara ..	Alaṅkāra ..	Tanjore Descriptive Catalogue, Vol. IX, Nos. 5207-10; in praise of Sāhaji. History, p. 30.
7	Narasimharāya- makhī, elder brother of Tryambakarāya- makhī.	(i) Tripuravijayacampū	Kāvya ..	History, p. 30.
8	Nallākavi ..	(i) Subhadrapariṇaya	Nāṭaka ..	Madras Oriental MSS. Library. Triennial Des. Cat. I. I. c. (Skt.), No. 788.
9	Nallādīkṣita or Bhūmināthā- kavi.	(i) Dharmavijaya- campū.	Kāvya ..	Tanjore Des. Cat., Vol. VII, No. 4231; treats of the life of Sāhaji.
10	Nārāyaṇa ..	(i) Śabdabhedanirū- paṇa. (ii) Sāharājanakṣatra- mālā.	Kośa .. Kāvya ..	Do. (Vol. IX, No. 5303). Do. (Vol. VII, No. 4236).
11	Periyappakavi ..	(i) Śṛṅgāramañjarī sāhajīyam.	Nāṭaka ..	History, p. 32, Mad. Trien., II. 1, c. No. 1843.
12	Bhagavantarāya- makhī, younger brother of Tryambaka.	(i) Uttaracampū .. (ii) Mukundavilāsa .. (iii) Rāghavābhyudaya	Kāvya .. Kāvya .. Nāṭaka ..	History, p. 31. Do. Do.
13	Bhāskarādīkṣita, teacher of Kṛṣṇānanda.	(i) Ratnatulikā, a com- mentary on Sid- dhāntasiddhān- jana of his pupil. (ii) Unmattarāghava ..	Advaita .. Nāṭaka ..	Text is printed in Triv. Series. Kavyamala edition, No. 17. History, p. 32.

¹ History : refers to Mr. Subramanian's *History of the Maratha Rajas of Tanjore*.

No.	Author.	Works.	Subjects.	Reference.
14	Mahādevakavi ..	(i) Adbhutadarpaṇa ..	Nāṭaka ..	History, p. 32. Kavyamālā edition 55.
15	Rāma bhadradiṣṭita.	(ii) Śukasandēṣa .. (i) Jānakipariṇaya .. (ii) Paribhāṣāvṛttitīkā .. (iii) Śṛṅgāratīlakabhāṇa .. (iv) Śad d a r ś a n a s i d d h ā n t a s a n g r a h a .	Kāvya .. Nāṭaka .. Grammar .. Nāṭaka .. Darśana ..	History, p. 32. Do. Do. Do. Do.
16	Lakṣmaṇa ..	(v) Patañjalīcaritra .. (i) Sāharājasabhāsarovarṇinī. (ii) Sāharājīyam ..	Kāvya .. Kāvya .. Alaṅkāra ..	Kavyamālā edition. Tanjore Des. Cat., Vol. VII, No. 4235. Do. Vol. IX, Nos. 5304-05.
17	Vīrarāghava ..	(i) Pārvatīstotra .. (ii) Rāmarājyābhīṣeka .. (iii) Vallīparīṇaya ..	Stotra .. Nāṭaka .. Kāvya ..	History, p. 33. Do. Do. See XXI, Mad. Des. Cat., Nos. 12634 and 12643 for Nos. ii and iii.
18	Venkāṭakṛṣṇadiṣṭita.	(i) Uttaracampū .. (ii) Kuśalavijaya .. (iii) Naṭeśavijaya ..	Kāvya .. Nāṭaka .. Kāvya ..	History, p. 31. Do. Printed in Sri Vani Vilasa Press.
19	Venkateśvara ..	(iv) Rāmacandrodaya .. (i) Unādinighaṇṭu ..	Kāvya .. Kośa ..	History, p. 31. Tanjore Des. Cat., Vol. IX, No. 4732.
20	Vedakavi ..	(i) Jivānanda .. (ii) Vidyāparīṇaya ..	Nāṭaka .. Nāṭaka ..	Kavyamālā edition, No. 27. Kavyamālā edition, No. 30.
21	Śeṣācalapati ..	(i) Kośalabhosaḷiyam	Kāvya ..	Tanjore Des. Cat., Vol. VII, No. 4233; deals with Sāhajī's life and doings.
22	Śrīlharaveṅkaṭeṣa or Āyaval.	(i) Padamanīmañjarī (ii) Sāhendravilāsa ..	Kośa .. Kāvya ..	Do. Vol. IX, Nos. 5011-12. The author composed the work jointly with Nallāśāstrī and Venkateśvaraśāstrī. Do. Vol. VII, No. 4230.
23	Śrīnivāsa ..	(i) Sāharājāṣṭapadī ..	Kāvya ..	Do. Vol. VII, No. 4234; set to musical tunes on the style of Gīta-govinda.
24	Sumatīndra ..	(i) Jayaghoṣaṇa ..	Kāvya ..	Do. Vol. VII, Nos. 4237, 4238; in praise of Sāhajī.

It is stated in the *Advaitakīrtana*, a Tamil work preserved in the Tanjore Library, that Sāhaji led the life of a Yogī in the last part of his life, and that he was highly devoted to the Sannyāsins of the Advaita school. His sister was also a Yoginī according to *Bhosalavamśūvalī*. This is a common feature found in the Maratha rulers, a sort of non-attachment to worldly things being prominent in them, as in this instance from Śivāji to Ekoji and Ekoji to Sāhaji.

Another thing worthy of mention is that even in ancient times the kings used to extend liberal patronage to Paṇḍits who prepared lexicons for them, and probably this technical branch of Sanskrit literature would not have made any progress without the help and the patronage of Royal personages. A list of such Kośas prepared from the earliest times, either at the instance of kings or during their reign, therefore, is likely to prove very interesting.

No.	King.	Century.	Author.	Work.
1	Vikramāditya ..	5th cen. A.D.	(i) Amarasimha .. (ii) Vararuci .. (iii) Mahākṣapaṇaka .. (iv) Kālidāsa(?) ..	Nāmaṅgānuśāsana. Nāmamālā. Anokārthadhvani- mañjari. Nānārthāśabdaratna.
2	Kṛṣṇarāja III of Mānyakheta.	10th cen. ..	(i) Halāyudha ..	Abhidhānaratnamālā.
3	Bhoja ..	11th cen. ..	(i) Niculakavi Yogīndra.	'Taralā', a commentary on the Nānārthāśabdaratna, attributed to Kālidāsa.
4	Jayasimha of Kashmir.	12th cen. ..	(i) Maṅkha ..	Anekārthakośa.
5	Lakṣmaṇasena of Bengal.	Do.	(i) Puruṣottama ..	Trikāṇḍaśeṣa. Ekākṣarakośa. Dvirūpakośa. Varṇadeśanā. Hārāvalī.
6	Śrīdhara, a scion of the Sena family and son of Munisena.	Do.	(i) Śrīdhara himself ..	Muktāvalī or Viśvalocana.

No.	King.	Century.	Author.	Work.
7	Jayasimha and Kumārapāla, the kings of Gujerat.	12th cen. . .	(i) Hemacandra . .	Abhidhānacintāmani. Anekārthasaṅgraha. Nighaṅṭuśeṣa. Deśināmamālā.
8	Gaṅga kings of Orissa.	13th cen. . .	(i) Medinikara, a governor under the Gaṅga kings.	Medinikośa.
9	Rājarāja, son of Kulottuṅga Cola.	12th-13th cen.	(i) Keśavasvāmin . .	Nānārthārṇavasankṣopa.
10	Madanapāla . .	14th cen. . .	(i) Madanapāla himself.	Madanapālanighaṅṭu (medical).
11	Harihara II of Vijayanagara.	Do.	(i) Mādhaḥva, son of Mayana.	Ekākṣaranāmamālā.
12	Emperor Akbar . .	16th cen. . .	(i) Bhānucandra Gaṇi disciple of Suracandra. (ii) Kṛṣṇadāsa . .	Viviktanāmasaṅgraha. Pārasīkaprakāśa (Persian-Sanskrit).
13	Bharatamallika, zemindar of the Harihara Khān family.	Do.	(iii) Puṇḍarikavittala (i) Bharatamallika himself.	Śiḡhrabodhanāmamālā. 'Mugdhabodhinī', a commentary on Amarakośa. Dvirupadhvanisaraṅgraha. Ekavarnārthasaraṅgraha.
14	Mūrchhā (Mucca) Khān.	17th cen. . .	(i) Mathureśa . .	Sabdārtharatnāvalī.
15	Kirtisimha, the Mahārājakumāra of the Mahāpāravīaya in the Bāghela territory.	Do.	(i) Bhānuji Dikṣita, son of Bhaṭṭoji Dikṣita.	'Sudhā', a commentary on the Amarakośa.
16	Sūryasimha of Jodhpur.	Do.	(i) Vallabhagani . .	'Sāroddhāra', a commentary on the Abhidhānacintāmani of Hemacandra.
17	Chatrapati Śivāji . .	Do.	(i) Raghunātha Paṇḍita.	Rājavyavahāraśośa (Persian-Sanskrit).
18	Rājadhara, son of king Amaramānikya of Tripurā.	Do.	(i) Karmapūra . .	Varnaprakāśa.
19	Sāhajī, the author of the present work.	Do. (1684-1712).	(i) Himself . . (ii) Venkateśvara jointly with Nallā Śāstri and Śrīdhara Venkateśvara. (iii) Venkateśvara . .	'Śabdaratnasamanvaya', the present work, and 'Sabdārthasaṅgraha'. Padamanimanjari.
20	Kṛṣṇakavi, son of king Lakṣmaṇa and queen Mallikā.	18th cen. . .	(i) Kṛṣṇakavi himself	Uṇādinighaṅṭu. Vaibhāṣikakośa with a commentary.

In conclusion, it may be pointed out that the present work, the *Śabdaratnasamanvaya*, is a valuable addition to the existing number of Kośa works so far published, and will prove useful to all who are interested in this fascinating branch of Sanskrit literature. The Honorary Secretary of Maharaja Sarfoji's Tanjore Palace Library has rendered valuable help by supplying an accurate copy of the original manuscript, and Mr. K. Rangaswami of this Institute has rendered good assistance in the preparation of this Foreword. To these gentlemen the General Editor, therefore, remains very greatly indebted.

GENERAL EDITOR.

BARODA,
5th Aug., 1931.

॥ श्रीः ॥

प्रस्तावना ।

इदं खलु सुविदितं यच्छब्दब्रह्मापरनाम्नीं भगवतीं सुरवाणीं
स्वरूपतः साकल्येन प्रतिपदं विवेचयन्न पारमधिजगाम भगवान्वाचस्यति-
रपीति । तदिदं प्रतिपादयन्नुवाच भगवान्यतञ्जलिः, “ यदनभ्युपाय एष
शब्दानां प्रतिपत्तौ प्रतिपदपाठः । एवं हि श्रूयते बृहस्पतिरिन्द्राय दिव्यं
वर्षसहस्रं प्रतिपदोक्तानां शब्दानां पारायणं प्रोवाच, मान्तं जगामेति ”
प० म० भाष्ये । अतो दूरधिगमस्यास्य महतः शब्दौघस्य प्रतिपत्तयेऽधि-
श्रयन्ति सारस्वतसाराभौषवो व्याकरणमार्गम् । तथापि तत्र प्रकृतयः क्,
प्रत्ययाः क्त, धातवः क्त, पदव्यवस्था क्त, बाध्यबाधकभावः क्तेति सर्वत
आकुल्लाकुल इतिवृत्ते केचनैव प्रवर्तन्ते, प्रवृत्तेषु च परिमिता एव पदानां
परिनिष्ठितां परिस्थितिं प्रतिपद्यन्ते । ततो रसवदर्थ्याभिव्यञ्जनाय समुचितं
पदकदम्बकमन्विध्यतः कविग्रामस्य निष्पन्नतमानेव शब्दान्पुरतः सन्निधा-
पयन्नयं कोशो नाम निपुणतरमुपकरोति । अत एवोक्तम्—

“ शक्तिग्रहं व्याकरणोपमानकोशाप्तवाक्याद्भ्रुवहारतरस्य ।

वाक्यस्य शेषाद्विद्यतेर्वदन्ति सान्निध्यतः सिद्धपदस्य वृद्धाः ॥ ”

अन्यच्च—

“ कोशश्चैव महीपानां कोशश्च विदुषामपि ।

उपयोगो महान्यस्मात्कोशस्तेन विना भवेत् ॥ ”

इत्याद्युक्तयः कोशस्य शक्तिग्रहद्वारा परमोपकारकत्वं प्रतिपादयन्ति ।

ते च शब्दाश्चतुर्विधाः । रूढयौगिकयोगरूढपारिभाषिकभेदात् ।

शब्दभेद- अवयवार्थाप्रतीतौ केवलसमुदायस्य तत्तदर्थं या शक्तिः सा
निरूपणम् । रूढिस्तथाऽर्थबोधकः शब्दो रूढः, यथा मणिनूपुरादिः ।

प्रकृतिप्रत्ययनिरूपिता या शक्तिस्तन्मात्रेणार्थबोधको यौगिकः, यथा

पाचकादिः । तद्वृत्तकधातुप्रत्यययोः पाकादौ कर्त्रादिकारके च व्युत्पन्नत्वात् । यत्रावयवार्थसहकृता समुदायशक्तिरर्थबोधिका सा योग-रूढिस्तयाऽर्थबोधको योगरूढः यथा पङ्कजादिः । तत्र पङ्काधिकरणको-त्यन्त्याश्रयपद्मत्वविशिष्टबोधात् । अनुपपत्तिप्रतिसम्भानं विनापि पद्म-बोधान्नात्र लक्षणाऽवसरः । तत्तत्पुरुषसङ्केतवशात्तत्तदर्थबोधकः पारि-भाषिकः, यथा नदी डित्यादिः । पारिभाषिकाणां रूढानतिरिक्तत्वेऽपि सादित्वात्पृथङ्निर्देशः । तात्पर्यग्राहकवशात्केवलयोगेन, केवलरूढ्या चार्थ-द्वयबोधको यौगिकरूढः, यथा अश्वगन्धादिरिति कैश्चिदुच्यमानोऽपि, समुदायनिरूपितरूढिशक्तौषधिबोधः । कदाचिदश्वस्य गन्धोऽस्यामिति व्युत्पत्त्याऽवयवशक्त्या वाजिशालाबोध इति, उक्तयोरेवान्तर्भावान्नात्र पृथङ्निर्दिष्टः । इत्थं चतुर्विधेषु शब्देषु कोशात्प्रायो रूढा योग-रूढाश्चोपलभ्यन्ते । यौगिकपारिभाषिकास्तु परिमिता एव । युक्तं चैतत् । यौगिकानां कृत्तद्धितप्रत्ययभेदभिन्नानां व्याकरणैकवेद्यानां साकल्येन परिगणनासम्भवात् । एवं तत्तत्पुरुषविहितानां साङ्केतिकानामपौति । एतेषामगृहीतवृत्तिकस्य पदस्य श्रवणमात्रेण बोधानुदयात् तद्धर्माव-च्छिन्नविषयकशब्दबुद्धित्वावच्छिन्नं प्रति तद्धर्मावच्छिन्ननिरूपितवृत्ति-विषयकपदज्ञानं करणम् । तत्र पदजन्यपदार्थोपस्थितिर्व्यापार इति कल्प्यते । वृत्तिं च केचनाऽऽचार्याः शक्तिलक्षणाव्यञ्जनाभेदेन त्रिधा बोधयन्ति । इतरे पुनः शक्तिलक्षणाभेदेन, शक्तिव्यञ्जनाभेदेन वा द्विधेति प्रतिपादयन्ति । तत्र कोशस्य शक्तिग्राहकत्वात्तत्स्वरूपं तावद्विविच्यते ।

शक्तिर्नाम पदपदार्थयोर्वाच्यवाचकभावः सम्बन्धः । दीपादिवत्तद्ग्राहक-शब्दशक्ति-
विवेकः । धर्मावभासः । यथा शुक्ताविदं रजतमिति रजतत्वावभासः । एतन्मूलकमिदंपदार्थरजतपदार्थयोस्तादात्म्यम् । तथा पदपदार्थयोरयं घट इत्यादौ तादात्म्यमध्यासमूलकमेव, न तु वास्तविकम् । अन्यच्च शब्दार्थौ परस्परतादात्म्यवन्तावितरेतराध्यासवत्त्वात् । यथा गुणगुणिनौ, यन्नैवं तन्नैवं

यथा घटपटावित्यन्वयव्यतिरेक्यनुमानमपि मानम् । तादात्म्यस्येतेरेतरा-
 ध्यासमूलकत्वं “शब्दार्थप्रत्ययानामितरेतराध्यासात्सङ्करः०” इति पातञ्जल-
 सूत्रे (पा० ३ सू० १७) गौरिति शब्दो गौरित्यर्थो गौरिति ज्ञान-
 मित्येकाकारमनुभवं प्रदर्श्य भाष्यकारेण स्पष्टीकृतम् । एष च सङ्केतपदेन
 तत्र तत्र व्यवह्रियते । तदुक्तं पातञ्जलमहाभाष्ये, “सङ्केतस्य पदपदार्थयो-
 रितरेतराध्यासरूपः स्रष्ट्यात्मको योऽयं शब्दः सोऽर्थो योऽर्थः स शब्द
 इति ।” अत एव पदं श्रुतं, पदार्थं गृणु, अर्थं वदतीति स्वरसतः
 सङ्गच्छते । तादात्म्यं यद्यपि न सम्बन्धस्तथापि पदनिष्ठशक्त्युपकारकत्वेन
 तस्य शक्तिरित्यौपचारिको व्यवहारः । तच्च तद्भिन्नत्वे सति तदभेदेन
 प्रतीयमानत्वम् । इदमेव भेदाभेदघटितं तादात्म्यं समवाय इति नैया-
 यिकैर्यवह्रियते । अस्य भेदाभेदरूपत्वेऽपि यत्र यस्योद्भूतत्वं विवक्ष्यते तत्र
 तत्प्रकाशते । तथाच भेदस्योद्भूतत्वविवक्षायां “तस्य वाचकः प्रणवः”
 पा०सू० २९ इति निर्द्देशः । अत एव राहोः शिर इत्यादौ
 दैयधिकरणम् । अभेदस्योद्भूतत्वविवक्षायाम् “श्रीमित्येकाक्षरं ब्रह्म”
 ब्रह्मविद्योप० ३ इति निर्द्देशः । अत एव नीलो घट इत्यादौ
 सामानाधिकरण्यं चोपपद्यते । ईश्वरसङ्केतस्य स्थितमेवार्थमभिनयति ।
 यथावस्थितः पितापुत्रयोः सम्बन्धः सङ्केतेनावद्योत्यते “अयमस्य पिता,
 अयमस्य पुत्रः” इति, तथा घटशब्दो घटस्य वाचक इत्युपदेशरूपः
 सङ्केतः शक्तिं ग्राहयति; अतो दृष्टानुसारेण सङ्केतः शक्तेः पृथगेव वक्तव्यः ।
 एतेनेश्वरसङ्केतः शक्तिरिति वादः प्रत्युक्तः । उक्तं च न्यायवाचस्पत्ये,
 “सर्गादिभुवां महर्षिदेवतानामौश्वरेण साक्षादेव कृतः सङ्केतस्तद्भवहारा-
 चास्मदादीनामपि सुग्रहस्तत्सङ्केतः” इति । योगवाचस्पत्येऽपि “सर्वे च
 शब्दाः सर्वार्थाऽभिधानसमर्थाः, ईश्वरसङ्केतस्य प्रकाशकः” इति । अत एव
 “सिद्धे शब्दार्थसम्बन्धे” इति कात्यायनः । “नित्यः शब्दार्थसम्बन्धः”
 इति तान्त्रिकाः । सर्वैरर्थैः सर्वशब्दानां सम्बन्धो योगिगम्यः, तेषां योग-
 बलेनोभयरूपपराप्रत्यक्षवत्त्वात् । एकस्य स्फोटस्य शब्दब्रह्मरूपस्य सर्वशब्द-

तदर्थोभयोपादानत्वेन शब्दार्थात्मकजगत्कार्यस्य तद्गुणत्वम् । कार्यकारणयो-
रभेदसु तदभिन्नाभिन्नस्य तदभिन्नत्वनियमात् ॥ एतच्च “ नामरूपे
व्याकरवाणि ” छान्दो० उप० ६।३।२।

“ क्रियाशक्तिप्रधानायाः शब्दशब्दार्थकारणम् ॥

प्रकृतेर्बिन्दुरूपिण्याः शब्दब्रह्माभवत्परा ॥

स्वरूपज्योतिरेवान्तः परावागनपायिनी । (म० भारतम्)

अचराणामकारस्त्वं स्फोटस्त्वं वर्णसंश्रयः । (हरिवंशः)

इति श्रुतिस्मृतिमूलकमेव । पदसमूहात्मकवाक्यस्य पदार्थसंसर्गरूप-
सखण्डार्थप्रतिपादकत्वेऽपि “ तत्त्वमसि ” इत्यादिवाक्यस्याखण्डार्थेन शुद्धेन
ब्रह्मणाऽऽध्यासिकं तादात्म्यम् । वेदान्तवाक्यानामखण्डे ब्रह्मणि तात्पर्येण
शब्दब्रह्मात्मवादिमते ब्रह्मवाक्ययोर्भयोरपि नित्यत्वेन तादात्म्यसम्भवात् ।
इत्थं च सखण्डार्थप्रतिपादकस्यापि वाक्यस्य “ नेह नानाऽस्ति किंचन ”
(कठोप० ४।११) इत्याद्यखण्डार्थप्रतिपादकनिषेधवाक्यार्थमनने सति
शमदमादिसम्यन्नस्यातिशुद्धचित्तस्य ब्रह्मसाक्षात्कारः सम्पद्यते । सैषा शक्तिः
साधुष्विवापभ्रंशेष्वपि । शक्तिग्राहकशिरोमणैर्व्यवहारस्य समत्वात् । अत
एव स्त्रीशुद्रबालानां प्रयुक्ते साधवर्थसंग्रहे तदपभ्रंशेनार्थनिर्णयः ।
आलङ्कारिकाणां प्राकृतभाषोदाहरणं च सङ्गच्छते । साधुत्वं तु न
तेषाम् । शिष्टैर्धर्मवुद्ध्याऽपभ्रंशानामप्रयोगात् । तदुक्तम् “ समानाया-
मर्थावगतौ शब्दैश्चापशब्दैश्च शास्त्रेण धर्मनियमः ” इति प० म० भाष्ये ।
साधुत्वं च पुण्यजनकतावच्छेदकधर्मवत्त्वम् । सेयं शक्तिर्नार्थशब्देषु
संयोगादिभिर्नियम्यत इत्याद्यन्यत्र विस्तरः ।

शक्तिस्वरूपपर्यालोचनेनोपस्थिततदाश्रयशब्दार्थस्वरूपजिज्ञासाया अनु-
शब्दस्वरूप- पेक्षणीयत्वादादौ कस्तावच्छक्त्याश्रयः शब्द इत्यालोच्यते ।
निरूपणम् । पर्याप्तिसम्बन्धेन वर्णाः प्रत्येकमिति चेन्न, द्वितीयादिवर्णानां
नैरर्थक्यापत्तेः । नापि तत्सङ्घातः, उच्चरितप्रध्वंसिनां संहतत्वासम्भवात् ।
तदुक्तं “ यावद्गकारे वाग्वर्तते न तावदौकार इति येनैव यत्नेनैको

वर्ण उच्चार्यते, तेनैव विच्छिन्ने तस्मिन्वर्णे, उपसंहृत्य तं यत्नमन्यं यत्न-
मुपादाय द्वितीयः प्रवर्तते” इति परः सन्निकर्षः० इति पा० सू० १।४।
१०६ महाभाष्ये । न चोत्तरवर्णप्रत्यक्षकाले संस्कारवशादव्यवहितोत्तर-
त्वसम्बन्धेन पूर्ववर्णवत्त्वं तदुत्तरवर्णे, तदुत्तरवर्णप्रत्यक्षकाले, उपस्थितविशिष्ट-
तत्तद्वर्णवत्त्वं तत्तदुत्तरवर्णे गृह्यत इति पदज्ञानं सुलभमिति वाच्यम् ।
नष्टविद्यमानयोः सम्बन्धिनोरव्यवहितोत्तरत्वसम्बन्धस्य वक्तुमशक्यत्वात् ।
अविद्यमाने वृत्त्याश्रयत्वानुपपत्तेश्च । एतेन पूर्वपूर्ववर्णजाः शब्दाः शब्दज-
शब्दन्यायेन चरमवर्णप्रत्यक्षपर्यन्तं जायमाना एव भवन्तीति पदप्रत्य-
क्षोपपत्तिरित्यपास्तम् । अत्र च स्फोटवादिन एवमाहुः । प्रलये
नियतकालपरिपाकानां सर्वप्राणिकर्मणामुपभोगेन प्रक्षयात्नीनसर्वजगत्का
माया चेतने ईश्वरे लीयते, लयश्चान्तःकरणादीनां वासनाभिः सह
सूक्ष्मरूपेणाविद्यायां कार्यप्रवृत्तिरिरोधानपूर्वकमवस्थानम्, अविद्यायाश्च
ब्रह्मणि । स चायं न मृदि घटस्यैवानुपलब्धिरूपोऽपि तु रज्ज्वामहेरिव ।
ततोऽपरिपक्वप्राणिकर्मणां कालवशात्प्राप्तभोगसमयानां स्वफलप्रदानाय
“ तदैक्षत बज्रस्थां प्रजायेय,” छान्दो० उप० ६।२।३ । इति परमेश्वरस्य
सिद्धेर्चात्मिका मायावृत्तिर्जायते । ततो बिन्दुरूपं त्रिगुणमव्यक्तमुत्पद्यते ।
अस्माद्दिन्दोः शब्दब्रह्मापरनामा चेतनाधिष्ठितोऽनभिव्यक्तवर्णविशेषः सृष्ट्युप-
योग्यवस्थाविशेषो जगदुपादानरूपो नाद् उत्पद्यते । स एव रव-स्फोट-
परादिशब्दैर्व्यवह्रियते । उक्तं च—

“ बिन्दोस्तस्माद्भिद्यमानाद्भवोऽव्यक्तात्मकोऽभवत् ।

स एव श्रुतिसम्पन्नैः शब्दब्रह्मेति गीयते ॥ ”

प्रपञ्च० पट० १ श्लो० ४३ इति । एतत्सर्वगतमप्यर्थविवक्षया जात-
प्रयत्नेनैव संस्कृतपवनेन प्राणिनां मूलाधारेऽभिव्यज्यते । तदभिव्यक्तं शब्द-
ब्रह्म स्वप्रतिष्ठतया निष्पन्दं परावागित्युच्यते । तदुक्तम्—

“ अनादिनिधनं ब्रह्म शब्दतत्त्वं यदक्षरम् ।

विवर्ततेऽर्थभावेन प्रक्रिया जगतो यतः ॥ ”

इति वाक्य० कां० १ का० १ । ततो नाभिपर्यन्तमागच्छता तेन पवनेनाऽभिव्यक्तं मनोविषयं पश्यन्तीति । एतद्वयं वाग्ब्रह्म सूक्ष्मतमसूक्ष्म-तरमौश्वराधिदैवं योगिनां समाधौ निर्विकल्पकसविकल्पकज्ञानविषयम् । ततो हृदयपर्यन्तमागच्छता तेन पवनेन हृदयेऽभिव्यक्तं तत्तदर्थविशेषतत्त-च्छब्दविशेषोल्लेखिज्ञानविषयीकृता हिरण्यगर्भाधिदेवत्या परश्रोत्राग्राह्या सूक्ष्मा मध्यमा वागित्युच्यते । वक्त्रा तु कर्णपिधाने सूक्ष्मतरवाय्वभि-घातेनोपांशुशब्दप्रयोगे च श्रूयते । सैव चाऽऽस्यपर्यन्तमागच्छता तेन वायुना कण्ठदेशं गत्वा मूर्धानमाहत्य परावृत्य तत्तन्स्थानेष्वभिव्यक्ता परश्रोत्रेणापि गृह्येतुं शक्या विराडधिदेवत्या वैखरीति व्यवह्रियते । प्रणवरूपो मध्यमानाद् एव व्यानोदानाभ्यां वैखरीरूपं प्रतिपद्यते । अत्रार्थ—

“ चत्वारि वाक्परिमिता पदानि

तानि विदुर्ब्रह्मणा ये मनीषिणः ।

गुहा त्रीणि निहिता नेङ्गयन्ति तुरीयं

वाचो मनुष्या वदन्ति ” इति श्रुतिः प्रमाणम् ॥

तत्र हृदयावच्छिन्नमध्यमायां यो नादांशः प्रणवरूपः स एवार्थ-वाचकस्फोटात्मकशब्दस्याभिव्यञ्जकः । स च यद्यप्येकोऽखण्ड एकैकवर्ण-नाभिव्यज्यते, तथापि अन्यवर्णाभिव्यक्तो बोधहेतुः । तदुक्तम्—

“ वैखर्या हि कृतो नादः परश्रवणगोचरः ।

मध्यमया कृतो नादः स्फोटव्यञ्जक उच्यते ॥ ”

इति वाक्यपदीये । अतो नैकवर्णजाभिव्यक्त्यन्तरमर्थबोधः । वैखरी-नादस्तु ध्वनिः सकलजनश्रोत्रमात्रग्राह्यो भेर्यादिनादवन्निरर्थकोऽपि वक्त्रेः फूत्कारादिवन्मध्यमानादोद्दीपकः । सोऽयं नाद उच्चारयितुर्मध्यमा-वैखरीभ्यां युगपदुत्पन्नः स्फोटं व्यञ्जयति । श्रोतुस्तु घटमानयेति वैखरी-नादः श्रवणेन्द्रियद्वारा बुद्धिहृतः सन्नर्थबोधकं शब्दं खनिष्ठकत्वादिना

व्यञ्जनार्थं बोधयति । स्फुटयते वर्णादिभिरभिव्यज्यत इति स्फुटत्यर्थोऽस्मा-
दिति च व्युत्पत्तेः ।

आत्मा बुद्ध्या समेत्यर्थान् मनो युङ्क्ते विवक्षया ।

मनः कायाग्निमाहन्ति स प्रेरयति मारुतम् ॥

सोदीर्णो मूर्ध्निभिहतो वक्त्रमापद्य मारुतः ।

वर्णाञ्जनयत इति पा० शिखाया अपि पराद्याख्यमन्तः स्थितं शब्दं
वर्णत्वेनाभिव्यनक्तौत्यर्थः । तथाहि, ओङ्कार एव सर्वा वाक् सैषा स्पर्शा-
ग्निभिर्यज्यमाना नानारूपा भवतीति श्रुतिः । अयं च मध्यमानादयद्भ्यः
शब्दः सर्वसमष्टेर्विराजो हृदयरूपाकाशदेशस्यः, तत्तत्राणिहृदयरूपाकाश-
देशस्यश्च । स च लाघवादेक एव विभुर्नित्यश्च । यथैकस्मिन् श्वेतद्रव्ये रूपं
व्यापकं तथाऽऽकाशदेशस्य शब्दस्यापि सर्वदेशोपलम्भादिभुत्वम् । अत एव
“ एक इन्द्रशब्दः क्रतुशते प्रादुर्भूतो युगपत्सर्वयागेष्वङ्गं भवति ” इति
सरूप० (पा० सू० १ । २ । ६४) सूत्रे भाष्यम् । शब्दस्यैकत्वं तु देश-
भेदेऽपि पटादीनां देशघटितसन्निवेशाभेदवत्कालभेदेऽपि तद्घटितानुपूर्व्या
अभेदेन लाघवादेकत्वम् । आनुपूर्वीघटकमव्यवहितोत्तरत्वमुत्पत्त्यनव-
च्छिन्नस्वज्ञानाधिकरणकालोत्पत्तिकज्ञानविषयत्वम् । यथात्यन्तरागवतः
कामिनौसाक्षात्कारस्थले ज्ञानधाराकल्पने गौरवादेकत्वं तद्वज्ज्ञानाना-
मयेतद्विषये स्थिरत्वम् । उदात्तत्वादयो वर्णधर्मास्तत्राऽऽरोप्यन्तेऽतो न
तत्कृतमनेकत्वम् । दिनान्तरानुभूतेऽधुनानुभूयमानस्य सोऽयमिति प्रत्यभि-
ज्ञया तावत्कालं स्थिरत्वे सिद्धे “ तावत्कालं स्थिरं चैनं कः पश्चान्नाश-
यिष्यति ” इति न्यायान्नित्यत्वम् । वायुनिष्ठं तारत्वादि वर्णव्यारोप्यते ।
अत एवोक्तं “ तारत्वादि वायुनिष्ठं वर्णव्यारोप्यते ” इति देवताधिकरणे
(वे० सू० १ । ३ । २६) भामत्याम् । अतस्तदाश्रयत्वाच्छब्दस्य द्रव्यत्वम्
आकाशरूपद्रव्याश्रयत्वाद्गुणत्वमपि । स चायं स्फोटात्मा शब्दः क्वादिना-
ऽभिव्यक्तः ओत्रग्राह्यः पदादिरूपेण तु बुद्धिग्राह्यः । व्यञ्जकध्वनिगतं

कलगलादिकं शब्दे भासते । प्रतिबिम्बे बिम्बगतधर्मवैशिष्ट्यं जपाकुसुम-
सन्निधानादिव स्फटिके । अत एव—

“ पदे न वर्णा विद्यन्ते वर्णेष्ववयवा न च ।

वाक्यात्पदानामत्यन्तं प्रविवेको न कश्चन ॥

इति हरिणोक्तम् । तस्मान्मध्यमानादव्यङ्ग्यो ब्रह्मरूपः स्फोटात्मा नित्यः
शब्दो वाचक इति ॥ कार्यवादे तु प्रवाहनित्यतया नित्यत्वं बोध्यम् ।
तदाह भगवान् जैमिनिः “श्रौत्यत्तिकस्तु शब्दस्यार्थेन सम्बन्धः” (मीमां०
द० १।१।५) श्रौत्यत्तिकशब्देनेत्यमेव तत्र नित्यत्वं गृह्यत इति दिक् ॥

इतः परम् अर्थविचारोऽवशिष्यते । अर्थस्तावद्विविधः । बौद्धो बाह्यश्च ।
अर्थस्वरूप- चेतनो हि नामरूपे बुद्धावालेख्य घट इति नाम्ना कस्तु-
निरूपणम् । ग्रीवादिना रूपेण च बाह्यं घटं निष्पादयति । घटं करो-
तीत्यादावन्तःसङ्ख्याऽऽत्मना घटस्य सिद्धत्वेऽपि बाह्यस्य कर्मकारकत्वम् ।
वस्तुतो बाह्योऽर्थो न पारमार्थिकः । तदाह “बुद्धिसिद्धं तु तदसत्”
इति गौतमः (न्या० द० ४।१।५०) तत्कार्यमुत्पत्तेः प्राङ्गाशोत्तरं
चासदपि बुद्धिविषयतया सिद्धम् । अत एव स्त्रियामिति (पा० सू० ४।
१।३) सूत्रभाष्ये खट्वादौ स्तनकेशाद्यदर्शनेन लिङ्गाभावाद्वापोऽनुप-
पत्तिमाशङ्क्य “असत्तु मृगतृष्णावद्गन्धर्वनगरं यथा । असत्तु खट्वावृत्तयो-
र्लिङ्गं द्रष्टव्यम् । कथं पुनरसलिङ्गं शक्यं द्रष्टुम् ? मृगतृष्णावत्”
इत्याद्युक्तम् । तथा च स्मृतिः—

“ विप्र पृथ्व्यादि चित्तस्थं न बहिस्थं कदाचन ।

स्वप्नभ्रममदाद्येषु सर्वैरेवानुभूयते ॥ ”

इति भ्रमे ज्ञानाकार एव विषयेष्वारोप्यते । सन्निकृष्टं ज्ञानाकारं
विहायासन्निकृष्टदूरस्थरजताद्यारोपे प्रमाणाभावात् । चाकचिक्यादि-
विषयदोषवशाच्चित्तवृत्ते रजतरूपः परिणामः । स च “वाचारम्भणं
विकारो नामधेयम्” इति (कान्दो० ६।१।४) श्रुत्या प्रतिपाद्यते ।
वाचैव केवलमारभ्यते यतो नाममात्रं न वस्तुत इति श्रुत्यर्थः । तथा च

“सदसत्ख्यातिर्बाधाबाधाभ्याम्” इति साङ्ख्यसूत्रम् (५।५।६) याव-
द्विगोषदर्शनमबाधस्तदुत्तरं च बाध इत्यर्थः । अनिर्वचनीयपदस्यापि सत्त्वा-
सत्त्वान्यतरत्वमर्थो न तु सदसद्विलक्षणत्वम् । तदाह भगवान्मनुः—

“ यत्तत्कारणमव्यक्तं नित्यं सदसदात्मकम् । ” अ० १ श्लो० ११

तत्र व्यावहारिकं सत्त्वं पारमार्थिकमसत्त्वम् । एवं च प्राग्ब्रह्मात्म-
दर्शनात्सर्वव्यवहारस्य सत्यत्वम्, स्वप्नव्यवहारस्यैव प्राक् प्रबोधात् । तथा
बाह्यार्थस्यापि व्यावहारिकसत्यत्वमादाय प्रागुक्तः कर्मत्वादिव्यवहारः ।
परमार्थतस्तु बौद्ध एवार्थो ज्ञानविषयः शक्तिग्रहविषयश्च । ज्ञानञ्च वृत्तिरूपं
बुद्धिर्धर्मः । ज्ञानेच्छादीनामन्तःकरणनिष्ठतया तत्र विषयस्य सामानाधि-
करण्येनैव कारणत्वस्योचित्येन बौद्धार्थसत्ताऽऽवश्यकी । घट इत्यनेनैव
सत्तावगमेऽप्यस्तिनास्तिभ्यां बाह्यसत्ता तदभावश्च बोध्यते । सा चानादि-
वासनावशादनादिः । बौद्धार्थादिव,—

“ रामेति ज्ञ्यचरं नाम मानभङ्गः पिनाकिनः ।

गर्वभङ्गो भार्गवस्य शौर्यभङ्गश्च वालिनः ॥ ”

“ हिरण्यपूर्वं कशिपुं प्रचक्षते, ” शिशु० १ । ४२ इत्यादि सङ्गच्छते ।

किञ्च,—

सर्वेषां तु स नामानि कर्माणि च पृथक् पृथक् ।

वेदशब्देभ्य एवाऽऽदौ पृथक् संस्थाश्च निर्भमे ॥ ”

मनु० १।२१। इति स्मृतेः । “स भूरितिव्याहरत्, स भूमि-
मसृजत्” इति श्रुतेश्च । सृष्टेः प्राग्भूशब्दादिभ्यस्तदर्थज्ञानपूर्वकं सृष्टिरिति
लाभेन तदा बाह्याया भुवोऽभावात्सबुद्धिवर्तिपदार्थोऽवश्यमङ्गीकर्तव्यः ।
अत एव बाह्यार्थशून्यानां शशशब्दादीनामर्थवत्त्वात्पदत्वसिद्धिरित्याद्यन्यत्र
विस्तरः । तस्मात्स्फोटात्मकस्य शब्दस्य परमार्थतो बौद्ध एवार्थ इति
सिद्धम् । स्फोटात्मवादे वादिनां विप्रतिपत्तिपरिहारादिकं विस्तृतत्वान्नात्र
निरूप्यतेऽतस्तज्जिज्ञासुभिरन्यतोऽवसेयम् ॥ प्रकृतमनुसरामः ।

शब्दानां शक्तिग्रहाय निरुक्ताद्यनेककोशज्झिर्वज्जविधक्तिकर्मपरिकर्मि-
कोश- तमपि शब्दानामानन्त्येन, “ नभः पतन्त्यात्मसमं पतत्रिणः ”
प्रयेता । इति न्यायादनुपलम्बिविषया बहवः शब्दा इत्यविवेचनीयं
गीर्वाणवाणौविलासिनाम् । अपि च समानार्थानेकार्थभेदेन द्विविधाः
कोशाः । तत्र सामानाधिकरण्येनार्थानुपाददतः समानार्थकाः ।

“ विष्णुर्नारायणः कृष्णो वैकुण्ठो विष्टरश्रवाः ”

इत्येवममरादयः ।

“ अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके रवौ ताम्रे दिवस्यतौ । ”

इत्येवं वैयधिकरण्येनार्थान्याहरन्तोऽनेकार्थका मेदिन्यादयः । इत्थं
द्विविधेषु पद्यात्मना विस्तृताः समानार्थका बहवः कोशाः समुपलभ्यन्ते,
परन्तु परिदृश्यमानेष्वनतिविस्तृतेष्वनेकार्थकेषु विरलतां, बहूनां शब्दाना-
मनुपलम्बजनिततापञ्च सञ्चिहीर्षुर्जगदुपकर्तुमना एकादिषड्चरपर्यन्तान्
अकारादिचकारान्तपञ्चाशद्वर्णात्मकान् पद्यात्मना शब्दान्सङ्गृह्यन् रत्नोप-
मानां शब्दानां समन्वयो यत्रेति खनिगदव्याख्यातविभवं शब्दरत्नसमन्वय-
नामकोशं व्यररचच्छ्रीमान् ग्राहजीमहाराजः ।

एष च महाराष्ट्रमहोपतिः श्रीमतः ग्राहजी-भोसले, इत्यस्य पौत्रः
ग्रन्थकृत्यरि- श्रीमदेंकाजीमहाराजस्य पुत्रः ख्रिस्ताब्दषोडशशतकान्ते
चयः । तञ्जोरराज्यमशासत् । श्रीमान् ग्राहजी-भोसले बीजापुर-
राज्यस्य माननीयो मुख्यः सेनाधिपतिरिति श्रूयते । उभयपरिग्रहवतोऽस्य
ज्येष्ठायां विश्वविख्यातकीर्तिः श्रीमान् कृत्रपतिः शिवाजीमहाराजः
समजनि । द्वितीयायामेतत्कोषप्रणेतुः पिता श्रीमान् वेङ्काजीमहाराजः
समजायत । श्रीमान् वेङ्काजीमहाराजस्तञ्जोरराज्यस्य प्रथमराज्यकर्तृति
वदन्ति । एतस्य च त्रीण्यपत्यानि सम्बभूवुः । तेषु सर्वप्रकारश्रेष्ठः ज्येष्ठो
द्वादशवर्षदेशीयो धर्मावतार इव श्रीमान् ग्राहजीमहाराजः प्राप्त-
राज्याभिषेकमङ्गलः पितृकालिकमन्त्रिमण्डलसहायेन भुवनराज्यभारनौ-
कर्णधार इव राजधुरामत्यादृत उद्वहत् । असौ महाराजः खराज्य-

काले सर्वान्वर्णान्परस्परपमर्दानभिज्ञान्सम्पन्नयोगज्ञेमान्भिरामयांश्चावर्तयत् । धर्मार्थकामतत्त्वज्ञानसाधनानि, देशान्तरात् (अरबस्तान) चतुरचिकि-
त्सकानाङ्गय तदधिष्ठितौषधालयानि, बह्वन्यन्नसत्राणि, जौर्णवप्रादि-
संस्करणादीनि, अन्यानि च, लोकोन्नतिसाधनान्यकरोत् । अपि च
विदितसकलशास्त्रार्थः परिहृतप्रजापीडः फलितशक्तित्रयः पूज्यमानपितृ-
दैवत आहिताग्निर्निखिलकलावगाहगम्भीरबुद्धिर्गोर्वाणवाणीविलास्यसौ
दानमानाभ्यां सत्त्वत्य वेदवेदाङ्गन्यायमीमांसादिशास्त्रपारगैरपूर्वप्रबन्ध-
निर्माणकुशलैः षट्चत्वारिंशत्पण्डितैर्देवसभां देवेन्द्र इव स्वसभामण्डयत् ।
शाहजीपुरं नाम नगरं (तिरुवरग्ननुर) विद्वत्साह्यतमित्याख्यायते ।
पण्डितैः स्वयञ्च श्रीशाहजीमहाराजेन निर्मिता अनेकप्रबन्धाः सुप्रसिद्धाः ।
तेषु श्रीशाहजीमहाराजनिर्मिता निम्ननिर्दिष्टा ग्रन्थाः ।

- १ शब्दरत्नसमन्वयः ।
- २ शब्दार्थसङ्ग्रहः ।
- ३ चन्द्रशेखरविलासनाटकम् ।
- ४ अष्टपदौ ।

इमे पुनरिदानीं तञ्जोरसंस्कृतपुस्तकालयादुपलभ्यन्ते । तेषु प्रथमः
शब्दरत्नसमन्वयनामाऽयं कोशो विदुषां पुरस्तात्पादरं समर्थते । एतदैति-
ह्यरसिका विशिष्टजिज्ञासां श्रीप्रौढप्रताप-श्रीगायकवाड-महीन्द्र-सर्व-
विद्यावतार-श्रीमत्सयाजीरावमहाराजप्रतिष्ठापितप्रसिद्धतरसंस्कृतपुस्तका-
लयस्य प्रधानाधिकारिणा महावंशप्रभवेन प्रथितमहाबुद्धिना राज-
रत्नपदालङ्कृतेन डा० श्रीविनयतोष-भट्टाचार्यमहाशयेनाऽऽङ्ग्लभाषायां
सुरचिताया भूमिकायाः पूरयिष्यन्तीत्यावेद्य विरम्यते ।

इदमिदानीमेतत्कोशस्येतरापेक्षया कियद्वैशिष्ट्यमिति विचार्यते । तत्र
तावत्कोशानामितरेतरानुकरणमनूयते ।

त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात्त्रिकं षष्ठाधरे त्रये ।

मेदिन्याम् पृ. ३. श्लो. २६.

त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात्त्रिकं पृष्ठधरे त्रये ।

विश्वलोचने पृ. ४. श्लो. १४.

त्रिका कूपस्य नेमौ स्यात्त्रिकं पृष्ठाधरे त्रये ।

शब्दरत्नसमन्वये पृ. ४. पं. १२.

अन्यच्च ।

चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयः स्त्रियाम् ।

मे० पृ. ४८ श्लो. ४३.

चिरण्टी च सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयः स्त्रियाम् ।

वि० पृ. ८१. श्लो. ४३.

चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयः स्त्रियाम् ।

श० पृ. ८९. पं. २.

इत्थं बहूनि सन्त्युदाहरणानि, क्वचिद्भचनाभेदेनापि साम्यं प्रतीयते ।

यथा :—

अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके रवौ ताम्रे दिवस्पतौ ।

मे० पृ. २ श्लो. १६.

अर्कः सूर्येऽर्कपर्णेऽपि शक्ने स्फटिकताम्रयोः ।

वि० पृ. २. श्लो. ५.

अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके ताम्रे सूर्ये दिवस्पतौ ।

श० पृ. ३. पं. २.

एवं साम्येऽर्थ्यगतः सर्वेषामुपयोगित्वं निरूप्यते ।

यथा :—

कैको गृह्णाश्रितमृगपक्षिणोर्नागरं त्रिषु ।

मे० पृ. ३ श्लो. २४.

कैकस्तु गृहसंज्ञकविश्वस्तमृगपक्षिणोः । नागरं त्रिषु०—

वि० पृ. ३. श्लो. ११.

कैको विदग्धेऽपि भवेद्विश्वस्त मृगपक्षिणोः ।

श० पृ. ४. पं. ६.

अन्यच्च ।

अशोकस्त्रिषु निःशोके पुंसि कङ्कलिपादपे ।

मे० पृ. ५. श्लो. ३८.

अशोको वञ्चुले माने शोकशून्ये तु वाच्यवत् ।

वि० पृ. ७. श्लो. ३६.

अशोको वञ्चुले नौपे माने द्रुमविशोकयोः ।

श० पृ. ६. पं. ८ ।

अत्रैकैकस्माद्विशेषः स्पष्ट एव । इतःपरमेकत्रासङ्गृहीतानामन्यत्र
सङ्ग्रहरूपं परमोपकारकत्वं प्रतिपाद्यते ।

यथा:—

पिटकस्त्रिषु विस्फोटे मञ्जूषायां पुनः पुमान् ।

मे. पृ. १२. श्लो. १२०.

तर्ककः काङ्क्षिणि ख्यातस्तर्कैर्कं गृध्रपक्षिणि ।

वि. पृ. १७. श्लो. ८२.

यज्ञपात्रविशेषे सुक् सोकः स्वल्पेऽपि चातके ।

श० पृ. ६. पं ६.

सुप्रसिद्धं च यन्नेदिनीकोशसाम्येऽपि विश्वलोचन उपपादितवैलक्षण्ये-
नात्मन उपयोगित्वं न व्यभिचरति तत्किमु वक्तव्यमन्यत्रादृष्टान्सङ्गः
शब्दराशौनुपादानस्यास्य शब्दरत्नसमन्वयस्येति ।

एतन्मुद्रणोपयुक्तं क. ख., सञ्ज्ञितं पुस्तकद्वयम् आद्यं वटपत्तनस्य
श्रीराजकीयसंस्कृतपुस्तकालयस्य व्यक्ताव्यक्तमपि सम्पूर्णम् ।

द्वितीयं तञ्जोरसंस्कृतपुस्तकालयादधिगतम् अन्तरान्तरा लुप्तं व्यक्ता-
व्यक्तम् अपरिपूर्णञ्च ।

अनयोर्मातृकयोरादावन्ते च यद्यपि ग्रन्थप्रणेतुर्नाम नोपलभ्यते तथापि
तञ्जोरपुस्तकालयादपरो वाकरूपः (श्लोकमन्त्रे, हिक्कारुग्भेदे, इत्येवंरूपः)
शब्दरत्नसमन्वयाभिधो ग्रन्थः समुपलब्धः । तदन्ते “इति श्रीमन् महोदधि-

પૃષ્ઠ		પૃષ્ઠ
મતાશ્રલ્લી સત્યવાતની પણુ	શ્રી આચારાંગ સૂત્રના	
વિકૃત રજુઆતનો ચિતાર ૧૪૩	અન્યતર શબ્દનું સ્વરૂપ	૧૪૫
અજ્ઞાનવાદથી સન્માર્ગમાં	પ્રાસાંગિક રીતે વક્તવ્યનો	
રૂકાવટ ૧૪૪	ચિતાર	૧૪૬
અનાદિકાલીન પ્રવૃત્તિમાં	અન્યતર શબ્દથી ક્રિયાવાદીનું	
અજ્ઞાનવાદથી વધારો ૧૪૪	મહત્વ	૧૪૬
અજ્ઞાન વ્યવહારિક નથી	“હુ”ને ઝોળખવા શાસ્ત્ર	
વ્યવહાર જ્ઞાનથીજ ચાલે છે ૧૪૪	વચનની જરૂર	૧૪૬
અજ્ઞાનવાદીના ઉપલક્ષણથી		
બીજા ચિતાર ૧૪૫		

વ્યાખ્યાન-૬

૧૪૭ થી ૧૫૬

પૃષ્ઠ		પૃષ્ઠ
જીવને જન્મ-મરણ શી રીતે ? ૧૪૭	શુક્લપાક્ષિકનું સ્વરૂપ	૧૫૧
જન્મ-મરણ અણુસમજથી ૧૪૭	શુક્લપાક્ષિક અને સમ્યક્ત્વમાં	
સૃષ્ટિવાદીઓએ ધર્મચરના	શબ્દ અંતર છતાં નજીવું	૧૫૨
માથે જવાબદારી નાખી ૧૪૮	શુક્લપાક્ષિકપણું યથાર્થ	
હકીકતમાં ધર્મચરની આવી	મોક્ષનું બીજા	૧૫૩
કલ્પના વ્યાજબી નથી ૧૪૮	શ્રદ્ધાની જરૂરિયાત	૧૫૩
ધર્મચરની સૃષ્ટિ માનવામાં	શ્રદ્ધા માટે શ્રવણ જરૂરી	૧૫૩
વિવિધ દોષો ૧૪૯	જિનવચનની શ્રવણની રૂચિ	
કાર્ય કર્ત્રાયન્તનો પરમાર્થ ૧૫૦	પણ મહત્વની છે	૧૫૪
કારણ વગર કાર્ય ન થાય પણ	ચરમાવર્તની પ્રધાનતા	૧૫૪
કર્તા વગર તેા થાય ! ૧૫૦	મોક્ષની ધર્મજા કાલાંતરે	
ચિકીર્ષા પણ કારણ ક્યારે ? ૧૫૦	જવાની જ !	૧૫૫
હકીકતમાં કાર્ય ક્યારે થાય ? ૧૫૧	જૈન અને જૈનેતરોની પાપની	
શુક્લપાક્ષિકની વ્યાખ્યા ૧૫૧	માન્યતા ભેદ	૧૫૬
સાધુઓનું સંઘમાં સ્થાન		૧૫૭
સાચી ધાર્મિકતા		૧૫૮
શ્વેતાંબર જૈન આગમો અને દ્વિગંબર આચાર્યો		૧૫૯

પુસ્તક-૩
પૃ. ૧૬૧ થી ૨૧૪

અજ્ઞાન કર્મબંધનું કારણ શી રીતે ? **૧૬૧ થી ૧૭૪**
પૃષ્ઠ **પૃષ્ઠ**

મોક્ષનો માર્ગ અને સાધનમાં ફરક	૧૬૧	સમ્યગ્દર્શનની જાણવાયેલી	
કેમ ?	૧૬૧	જરૂરિયાત	૧૬૮
સહભાવ કારણ કે સાધક કારણ ?	૧૬૨	ત્રિધિભેદ એટલે શું ?	૧૬૯
જૈન સૂત્રોની રચના કોના માટે ?	૧૬૩	આત્માનું સ્વરૂપ	૧૭૦
શિષ્યની જ યોગ્યતાએ દેશના	૧૬૪	ગુણોનો અભાવ જ કર્મનું	
દેશનાનો ક્રમ	૧૬૫	કારણ	૧૭૧
આચાર અને જ્ઞાનની પ્રરૂપણા	૧૬૭	પ્રકૃતિ વિકૃતિપણાનો વિચાર	૧૭૩

દીવાદાંડીનાં અજવાળાં **૧૭૫ થી ૨૧૪**
(૧) લોકોત્તર દષ્ટિએ ધર્મનું મૂલ્ય **૧૭૬ થી ૧૯૯**

	પૃષ્ઠ		પૃષ્ઠ
ધર્મનો સ્વતંત્રપણે ઉપયોગ		કર્મક્ષયના મુદ્દાની મહત્તા	૧૮૫
કોણ કરી શકે ?	૧૭૬	ધર્મ પણ નુકસાન કરે ખરો ?	૧૮૬
ધર્મ ઉપર માલિકી હક		રાગજન્ય ધર્મ મુશ્કેલીમાં	
આત્માનો છે	૧૭૭	મૂકી છે છે	૧૮૭
વસ્તુની કિંમત જાણ્યાની		અકિતરાગ ભયંકર છે	૧૮૭
મહત્તા	૧૭૭	સ્નેહ રાગથી ધર્મ અનર્થ કરે	૧૮૮
આરા-ખોરાનો વિવેક જરૂરી	૧૭૮	સ્નેહરાગ અગ્નિ જેવો છે !	૧૮૯
મિથ્યાત્વની ભયંકરતા	૧૭૯	રાગ-રૂપ મોક્ષ પણ અપાવે	૧૮૯
મિથ્યાત્વી સારો કે ક્રીડી સારી ?	૧૭૯	રાગ-રૂપથી મોક્ષ શી રીતે ?	૧૮૯
ક્રીડીના દષ્ટાંતે પશુની મહત્તા	૧૮૦	શુદ્ધ દેવાદિના ત્રીવ રાગે	
સમ્યક્ત્વની મહત્તા	૧૮૧	ત્રીવ નિર્જરા	૧૯૦
સમકિતીની રમડપટ્ટી ન હોય	૧૮૧	સામાયિક એટલે ?	૧૯૦
સમકિતીનું લક્ષ્ય	૧૮૨	કર્મ તો ભયંકર શત્રુ છે	૧૯૧
ક્ષમાદિપાત્રન શા માટે ?	૧૮૩	જૈનો શત્રુ કોને કહે છે ?	૧૯૧
ધર્મક્રિયાઓ શા માટે ?	૧૮૩	પ્રશસ્તી રાગની મહત્તા	૧૯૨
કર્મક્ષયનું લક્ષ્ય જરૂરી છે	૧૮૪	પ્રશસ્ત રાગ-રૂપથી નિર્જરાનું	
વેપારીના દષ્ટાંતે લક્ષ્ય-જ્વગ્નિ-		સ્વરૂપ	૧૯૨
ની કેળવણી	૧૮૪	સ્નેહરાગથી સાવચેત રહેવાની	
		જરૂર	૧૯૨

वेलावलचितेलावल्यविख्यातकीर्तः सकलकलानिधेर्विद्यारण्यपञ्चाननस्य श्रीमन्महाराजशाहराजस्य कृतौ शब्दरत्नसमन्वयाभिधे राजकोशे चान्त-वर्गैः पूर्णताऽभवद्” इति । अमुष्मिन्नामसाम्याच्छब्दरत्नसमन्वयसङ्गृहीतानां नाम्नां यथाक्रमं वाक्यरूपेण निर्देशाद्, अस्मिन्नपि कोशे “ सहजेऽपि गजे-ऽप्यगजे ” इति मुखश्लोके श्लेषसङ्गृहीतखनाम्ना, तत्र तत्र शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये कान्तवर्ग इत्यादिनिर्देशाच्च सोऽस्य कर्तव्यनुमीयते ।

अत्राङ्गौकतानां सङ्केतानां चिह्नानि

- १ वटपत्तनसंस्थित-संस्कृतपुस्तकालयग्रन्थस्य (क.)
- २ तञ्जोरसंस्कृतपुस्तकालयग्रन्थस्य (ख.)
- ३ एतदुभयग्रन्थस्य (मा.)

अन्ये च विशेषास्तत्र तत्राधोनिर्दिष्टा विदुषां स्वयङ्गोचरा इति नात्र निर्दिश्यन्ते ।

अन्ते च कोशस्थसमग्रशब्दानां झटिति प्राप्तय अकारादिककारा-न्तादिवर्णात्मकशब्दानां यथाक्रमसूचौविन्यासोऽनुष्ठितः । तत्रादौ स्वरदि-शब्दानां परं व्यञ्जनादौनामन्ते च संयुक्तादौनामितिक्रमेण सन्निवेशः । अथोगवाहानामकारोपरिपाठान्तददाद्यशब्दानामकारक्रमे विनिवेश आदृत इति ।

अथि विद्वन्मणयः सार्वजनीनमेतद् यच्छ्रीमन्महामहिमप्रौढप्रताप-श्रीगायकवाडमहावंशावतंसैः परमरमणीयगुणालङ्कारभोगराजमानै-र्निखिलविद्याकलावगाहगम्भीरबुद्धिभिरात्मजवदहर्निशं विचिन्थमानासु प्रजासु समग्रा विद्याकलाः प्रतिष्ठापयितुं निरन्तरोद्युक्तैरगणितकोश-व्ययेनापि प्रतिज्ञातार्थं सम्पादयद्भिः श्रीनरेन्द्रमण्डलमण्डनायमानैरग्रेष-जनमाननौथै राजनीतिप्रयोगकुशलैः पुण्यनामधेयैः श्रीमत्सयाजीराव-महाराजैः प्रवर्तितसंस्कृतपुरातनग्रन्थप्रकाशनकार्येण श्रीसंस्कृतमहाविद्या-लयसंस्थापनेन च भगवत्या वाग्देवतायाः कुलपरम्पराप्राप्तमौपासन-मनुतिष्ठद्भिः किं किं नानुष्ठितं तदर्धमिति । तच्छ्रीमन्महाराजानां

पवित्रान्वये पूर्वसञ्जातश्रीशाहजीमहाराजविरचितस्यास्य ग्रन्थस्य संगोधन-
कर्मणि प्रवर्तयमानस्य, अन्तरान्तरा यथोपलब्धं साहाय्यं सम्पादयत
आत्मवदग्रगण्यस्य श्रीसंस्कृतपुस्तकालयाध्यक्षस्य राजरत्न-डा० श्रीभट्टाचार्य-
महोदयस्यात्यन्तम् अद्यन्तरङ्गम् उपकारभावं ससंतोषमभिधीयते ॥

अन्ते च एतत्संगोधनकार्यायोपलब्धं शुद्धाशुद्धं मातृकादयमुपजीव्य
निर्दुष्टतानिष्पत्तये प्रतिशब्दं कोशान्तरसाहाय्यवलम्ब्य यावच्छक्यं प्रयति-
तमपि सुद्वणकर्मणि यथामति सुरचितेऽपि परिशोधने मनुष्यमात्र-
सुलभात्प्रमादाद्दृष्टिदोषाद्बुद्धिभ्रमाद्वा समुपजातस्खलनानि सहिष्यन्ते मे
गुणाभोगहृदयाः सहृदया इत्यभ्यर्थयते ॥

ताः विजापुर,
कोलवडा ;
ताः ३०-१०-१९३१ ।

}

विठ्ठलशास्त्री ।

वड़ोदरा श्रीराजकीयसंस्कृतमहाविद्यालय-
व्याकरणाध्यापकः ।

અને તેના સાધનો માટે પ્રયત્ન અને સિદ્ધિ તે ધર્મ અને મોક્ષ તરીકે ગણાયા છે.

એ ઉપરથી સ્પષ્ટ સાબિત થશે કે આત્માની સિદ્ધિને અનુલક્ષીને ચાલનારાઓ બાહ્યસુખ અને તેના સાધનોની અસારતા અને વિપાકકટુકતા ગણીને હેય તરીકે જ ગણે, અને ધર્મની ઉપાદેયતા પણ માત્ર આત્મીયસુખોની સિદ્ધિના કારણે પૂરતી જ સમજે અને તેથી કલિકાલ સર્વજ્ઞ શ્રીમાન્ હેમચંદ્રસૂરિજીએ 'ચતુર્વર્ગેડગ્રણીમોક્ષઃ' એમ કહી ચારે વર્ગમાં પરમાર્થદંષ્ટિએ મોક્ષની જ ઉપાદેયતા જણાવી છે તે સ્પષ્ટ રીતે સમજાશે.

ધર્મની ઉપાદેયતા જે ગણવામાં આવી છે તે પણ વાસ્તવિક રીતે સ્વતંત્રપણે નથી, પણ માત્ર તે મોક્ષના કારણ તરીકેજ ઉપાદેય છે અને તેથીજ શાસ્ત્રકાર 'યોગસ્તસ્ય ચ કારણં' એમ જણાવી સ્પષ્ટપણે ધર્મ જેનું અપર નામ યોગ છે તેની ઉપાદેયતા મોક્ષના કારણ તરીકે જણાવે છે.

એટલે કે ખુદ ધર્મની ઉપદેયતા પણ સ્વતંત્રપણે નથી પરંતુ મોક્ષના કારણપણાને અંગેજ છે, અર્થાત્ આત્મીયસુખના કારણે પણ આત્મીયસુખની સાધ્ય દશાને અંગેજ ઉપાદેય થાય છે, પણ સ્વતંત્રપણે ઉપાદેય થતા નથી, તે પછી આત્માના સ્વરૂપનો આધ કરનાર કર્મની જંજીરથી જકડનાર અને ચતુર્ગાંતિના ચક્કરમાં રખડાવનાર એવા બાહ્યસુખ અને તેના સાધનો તે ઉપાદેય તરીકે ગણવાના હોયજ કેમ ? અને બાહ્યસુખો અને તેના સાધનો કોઈપણ અંશે શાસ્ત્રકારો ઉપાદેય તરીકે ગણતા હોત તે 'સઘ્વાઓ મેહુળાઓ વેરમણં' કહી પાંચે પ્રકારના વિષયના ઉપભોગો બાહ્યસુખને વર્જવાનું જણાવત નહિ તેમજ તે બાહ્યસુખને કરનારા વિષયોના સાધનો તરીકે ગ્રહણ કરવા અને ધારણ કરવા લાયક પદાર્થોને પણ ત્યાગ કરવા માટે 'સઘ્વાઓ પરિગ્ગહાઓ વેરમણં' અર્થાત્ સચિત્ત, અચિત્ત કે મિશ્ર એવા ગ્રહણ કરવાલાયક કે ધારણ કરવાલાયક પદાર્થોનું ગ્રહણ અને મમત્વરૂપ પરિગ્રહથી વિરમવાનું કહેત નહિ.

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ शब्दरत्नसमन्वयकोशः ॥

यस्मिन्निदं यच्चिदमेव नैत-
द्वेद्यं न यस्मिन्विदितेऽन्यदस्ति ।
यद्वेद वेदोऽपि विविच्य किञ्चि-
त्तद्वाचि मे सन्ततमाविरस्तु ॥

5 अवनं हरिजाय वने यवने
लवनं च दिदेश निदेशमजे ।
सहजेऽपि गजेऽप्यगजे युयुजे
शमसौ मम सौख्यकरो न परः ॥

10 यदुपाश्रयणं यदुपाश्रयणं
न पृथक् प्रथयत्यपि सातिशयम् ।
प्रणिधाय शयं मयि सानुशयं
धियमुज्वलयत्वपि देवगुरुः ॥

१ ख. पु० यस्मिन्निद्यादिमङ्गलश्लोकादारभ्य कोशोऽयमौचित्य इत्यन्तं
नास्ति । परन्तु

लकारः स्याद्देवमातर्यपि लृणाशमातरि ।

एकार उच्यते विष्णावैकारः स्यान्महेश्वरे ॥

ओकारो धातरि प्रोक्त औकारोऽनन्त उच्यते ।

अं परे ब्रह्मणि प्राञ्जरः स्याच्चैव महेश्वरे ॥

इति दृश्यते । एतेन खराद्यपक्रमोऽयं कोश इति प्रतीयते ।

नाप्तं वारांनिधिममरमुखैर्यत्रयासैर्मथित्वा
 ऽपारं प्रौढैरहमहमिकया सारसर्वस्वमस्य ।
 तच्चेद्वीचीनिचयपरिचयात्सङ्गहीतुं प्रवृत्तो
 बालो लोलोऽप्ययममितधिया योगयुक्तैर्न बाध्यः ॥

- 5 केचिन्नानार्थकाः केचित्कोशास्त्वेकार्थगोचराः ।
 एकोऽनेकार्थयुक्तोऽयं शब्दरत्नसमन्वयः ॥
 केषुचिच्चादिनियमः कृतोऽन्यत्रान्यगोचरः ।
 कोशेऽस्मिन्द्वयमप्यस्ति कवीनामुपकारकम् ॥
 एकद्वित्रिचतुष्पञ्चषड्वर्णानुक्रमान्मया ।
 10 स्वरकाद्यादिकाद्यन्तवर्गैः कोशोऽयमीर्यते ॥

अथ कान्तवर्गः ।

को वायुशमनार्केषु ब्रह्मण्यात्मनि पावके ।
 सर्वनाम्नि मयूरे च सुखशीर्षजलेषु कम् ॥

॥ इति कैकम् ॥

अथ ^१कद्वितीयम् ।

- अकं पापे च दुःखे च शोके चापि निगद्यते ।
^२अर्कोऽर्कपर्णे स्फटिके ताम्रे सूर्ये दिवस्पतौ ॥
- अङ्गो मतो नाटकादिपरिच्छेदेऽन्तिकेऽपि च ।
 चित्रयुद्धे भूषणे च स्थाने लक्ष्मणि रूपके ॥
- 5 आर्किर्यमे निगदितो व्यतीपाते शनैश्चरे ।
 उल्का तु गदिता ऽऽलाते विद्युदुत्पातयोरपि ॥
^३एकः संख्यान्तरे श्रेष्ठे केवलेतरयोरपि ।
 ओकः स्थाने च सद्ने कङ्कः छद्मद्विजे स्मृतः ॥
 लोहपृष्ठे कृतान्ते च कल्कः पापाशयेऽपि च ।
- 10 पापे दम्भे स्नेहशेषे कल्को विट्किट्टयोरपि ॥
 कर्को राशिविशेषे स्याच्छुक्लाश्चे दर्पणेऽपि च ।
 हुताशने घटे चाथ काकः स्याद्वायसेऽपि च ॥
 शिरोऽवशालने वृक्षविशेषे पीठसर्पिणि ।
 धृष्टे मानविशेषे च द्विषभेदे च कीर्तितः ॥
- 15 ^४पितुर्भ्रातरि च ज्येष्ठे वेसवारे (?) च संमतः ।
 काकं सुरतबन्धे स्यात् काकानां संहतावपि ॥
 काकी काकस्य योषायां काका काकोलिका मता ।
 काका च काकनासायां काचमाच्यमपीष्यते ॥

१ कद्विः कत्रिश्चिद्यादिपाठो यद्यपि पुस्तकद्वय एकरूपस्तथापि कद्विती-
 यम्, कद्वितीयमित्येव पाठः साधूयानिति तत्र तत्र तथैव प्रयुक्तम् ।

२ अर्कशब्दात्प्रागङ्गशब्दप्रयोगः क्रमापेक्षया न्याथोऽपि द्वितीयादिवर्णेषु
 कोशान्तरेष्विव नातीवादर इति बङ्गशोऽत्र विज्ञायते ।

३ ख. एकं ।

४ लोकप्रसिद्धिमनुसंध्यात्रेयमुक्तिः ।

- रक्तिकायां मलघां च काकोली काकजङ्घयोः ।
 किष्कुर्वितस्तौ हस्ते सप्रकोष्ठे कुत्सितेऽपि च ॥
- ककस्तु कन्धरामध्ये केका मायूरवाचि च ।
 कोको वृके चक्रवाके खर्जूर्यामपि दर्दुरे ॥
- 5 घूक इत्यभिधामाहुर्दिवाभीतपतत्रिणि^१ ।
 छेको विदग्धेऽपि भवेद्विश्वस्तमृगपक्षिणोः ॥
- जूको राशिप्रभेदे स्यादृङ्गः स्यादश्मदारणे ।
 मानभेदे खनित्रे च तथा नीलकपित्थके ॥
- जङ्घायां स्त्री पुमान्कोपे टीका ग्रन्थार्थवर्णने ।
 10 ँडकस्तु काले कलहे ढक्का विजयदुन्दुभौ ॥
- तर्कः काङ्गावितर्कोहतन्त्रभेदेषु भण्यते ।
 चिका कूपस्य नेमौ स्यात् चिकं पृष्ठाधरे चिके ॥
- तोकः पुत्रे चातके च तोका पुत्र्यां प्रकीर्तिता ।
 दकं तु वारिणि प्राहुर्दिकः स्यात्कोककाकयोः ॥
- 15 न्यङ्कुर्मृगे मुनौ नाको व्योम्नि च त्रिदिवेऽपि च ।
 वामलूरे भवेन्नाकुर्गिरावपि मुनावपि ॥
- निष्को मानविशेषे च दीनारे कण्ठभूषणे ।
 कनके तु भवेन्निष्कं नौका तरणसाधने ॥
- पङ्कोऽस्त्री कर्दमे पापे पाकः परिणतौ शिशौ ।
 20 केशानां जरसा शौक्ये स्थाय्यादौ पचनेऽपि च ॥

१ क. पुस्तके नास्ति ।

२ ख. डक ।

- पिकः परभृते प्रोक्तो बकः कङ्के च रक्षसि ।
 बको वृक्षविशेषे स्याद्वकपुष्पेऽपि कीर्तितः ॥
 भूकं श्वश्रे च कोलेऽपि भेको मण्डूकमेघयोः ।
 मुष्कस्तु वृषणे वृक्षे सङ्घातेऽपि निगद्यते ॥
- 5 मूकस्त्ववाचि दैत्ये च 'थूका 'कीटान्तरेऽपि' च ।
 रङ्गस्तु कृपणे मल्ले (न्दे ?) राका नवरजःस्त्रियाम् ॥
 संपूर्णेन्दुतिथौ राका कच्छां' नद्यन्तरेऽपि च ।
 रेको विरेके 'नीचे च शङ्कायामधमेऽपि च ॥
 रौको दीप्तौ विले रोकं लङ्का स्याद्रक्षसां पुरि ।
- 10 शाकिन्यां चापि लङ्का स्यात् कुलटायां च योषिति ॥
 भुङ्क्ते च जने लोको वल्कं वल्कलशल्कयोः ।
 वङ्कः पर्या'णभागे स्यान्नदीपात्रे च भङ्गुरे ॥
 वृ'कौऽवयवभेदे स्याहकः शालावृकेऽपि च ।
 शङ्कुः कौले शिवेऽस्त्रे च सङ्घाभेदे च कथ्यते ॥
- 15 शंका चासे' वितर्के च शको जात्यन्तरे नृपे ।
 शल्कं तु शकले वल्के शाकं तु स्याद्वरीतके ॥
 द्वीपभेदे तरौ शाकः कीरे व्याससुते शुकः ।
 ग्रन्थिपर्णे शिरीषे च रावणस्यापि मन्त्रिणि ॥
 बर्हपुष्पे शुकं क्लीबे शूकः शुङ्गानुकम्पयोः ।
- 20 शुल्कं घट्टादिदेये च वरादर्थग्रहेऽपि च ॥

१ ख. मू । २ ख. कूता । ३ ख. न वा । ४ ख. द्वा ।
 ५ क. वी । ६ ख. र्धा । ७ ख. क्ता । ८ क. शंसे ।

श्लोकः पद्ये च यशसि शोको दुःखे निगद्यते ।
 शौकं शुकगणे स्त्रीणां करणे शौकमव्य(सुकइत्य?)यम् ॥
 बाणे वातोत्पले चापि स्वकः स्वीये तु वाच्यवत् ।
 स्रग् मालायां सहार्थे तु साकमित्यव्ययं मतम् ॥
 5 स्फिग् देहावयवे चापि मता स्पृक्कौषधाऽन्तरे ।
 यज्ञपात्रविशेषे सुक् स्तोकः स्वल्पेऽपि चातके ॥
 सेकस्तु सिञ्चतौ प्रोक्तः सहार्थे स्तोकमव्ययम् ।
 स्वैरिण्यामव्ययं सैकं (?) हिकोल्कारुविशेषके ॥

॥ इति कद्वितीयम् ॥

अथ कद्वितीयम् ।

10 अशोको वञ्जुले नीपे माने द्रुमविशोकयोः ।
 अशोका कटुरोहिण्यामशोकं पारदे स्मृतम् ॥
 अभीकः कामुके क्रूरे कवौ च भयवर्जिते ।
 अलकः कुन्तले पुर्यामलका स्याद्धनेशितुः^१ ॥
 अनूकं तु कुले शीलेऽप्यनूको गतजन्मनि ।
 अलीकमप्रिये प्रोक्तमसत्ये दिवि चामृते ॥

१ ख. स्फिग् देहावयवे शब्दवेदिभिः संमतास्त्रियामिति पाठभेदः ।

२ क. नः ।

- अनीकं स्याद्रणे सैन्येऽथाणुको निपुणाल्पयोः ।
 अभ्रकं स्वच्छपत्रे चायानेकं बहुले मतम् ॥
 अभ्रकस्तु कृशे बाले मूर्खेऽपि च निगद्यते ।
 अन्तिकं निकटे चुल्यामन्तिका शातलौषधौ ॥
- 5 अन्तिका भगिनी ज्येष्ठा नाद्योक्तौ परिकीर्तिता ।
 अलको धवलाश्वे (के ?) स्याद्योगोन्मादितकुङ्कुरे ॥
 अम्बिका तिन्तिडीकाम्बोज्जारचाङ्गेरिकासु च ।
 ध्वान्तेऽन्धकमविज्ञानेऽन्धकः स्यादसुरान्तरे ॥
 अन्धिका कैतवे सिद्धे शर्वर्यामपि गद्यते ।
- 10 अम्बिका पार्वतीमाचोर्धतराष्ट्रस्य मातरि ॥
 अम्बको जङ्गमेऽपि स्यादम्बकं तु विलोचने ।
 अंशुकं स्यात्सूक्ष्मवस्त्रे वस्त्रमाचोत्तरीययोः ॥
 अक्षिका द्यूतभेदे स्यादक्षकं त्विन्द्रिये मतम् ।
 अन्तकः शमने प्रोक्तो रोगसन्तापयोरपि ॥
- 15 अन्दुकः १कन्दुके प्रोक्तो निगडे च मतोऽस्त्रियाम् ।
 २अन्यूने त्वधिकं प्राहुरधिकं चाधिमूर्धनि ॥
 आढकः स्यान्मानभेदे तुवर्यामाढकी मता ।
 आह्निकं दिननिर्वर्त्ये चिलिङ्गमथ न द्वयोः ॥
 नित्यक्रियाभोजनयोर्दृन्दे प्रकरणस्य च ।
- 20 आतङ्को रोगसन्तापशङ्कासु मुर^३जध्वनौ ॥

१ भूषण इति कोशान्तरे ।

२ अन्यून इति । अन्यूनत्वं समाधिकयोरप्येकदेशविवक्षयात्र प्रयोगः ।

३ ख. जाव ।

- आनकः पटहे भेर्यां राहावाहक ईरितः ।
 आविकं त्वचि सन्दोहे शृङ्गबेरे तथार्द्रकम् ॥
 आस्तिको मुनिभेदे स्यादास्तिको वेदवादिनि ।
 आर्थिकः स्यादर्थविदि स्यात्प्रासङ्गिकमार्थिकम् ॥
 5 आलोकः स्यात्प्रकाशेऽपि तथोक्तो बन्दिभाषणे ।
 आशङ्का स्यादथाक्षेपे संशये च निगद्यते ॥
 इक्ष्वाकुः कटुतुम्ब्यां स्त्री स्तर्यवंशन्टपे पुमान् ।
 इन्द्रकं त्वास्थानगृहे तथाकाशे मतेषिका ॥
 उदर्कं एष्यत्काले तत्फले मदनकण्टके ।
 10 स्यादुल्मुकं तथाऽऽलाते सोत्कण्ठे तूल्मुको मतः ॥
 उल्लूको वायसारातौ तथेन्द्रे च नृपे क्वचित् ।
 उष्णको रोगभेदे स्यादातुरे क्षिप्रकारिणि ॥
 उष्णकस्तु निदाघे स्याद्यवाग्वामुष्णिका मता ।
 उद्भ्रकः करभे प्रोक्तस्तत्स्त्रियामुद्भ्रिका मता ॥
 15 मृत्तिकानिर्मिते भाण्डविशेषेऽप्युद्भ्रिकां विदुः ।
 जर्मिका त्वङ्गुलीये स्याद्वस्त्रभङ्गतरङ्गयोः ॥
 ऊर्ध्वकः स्याद्दृग्विशेषे सलिले तूदकं मतम् ।
 एडकः शृङ्गवन्मेषे तृणभिद्येरका मता ॥
 एधकः स्याद्वर्धकेऽपि त्वेजकः स्याद्विकम्पने ।
 20 कनकं तु सुवर्णे स्याच्चम्पके नागकेसरे ॥

- किंशुके^१ काञ्चनारे च धत्तूरे कनकः स्मृतः ।
 करको दाडिमे प्रोक्तः करकं च कमण्डलौ ॥
 करे पक्षिविशेषे ना करका स्या^२द्वनोपले ।
 क्रमुकः स्याद्भद्रमुस्ते क्रमुकः पूगलोध्रयोः ॥
- 5 फले कार्पा^३सिकायां च पट्टिकाब्रह्मदारुणोः ।
 कटकं लवणे राजधानीगिरिनितम्बयोः ॥
 कटकं वलये दन्तमण्डने दन्तिनामपि ।
 कटुका कटुरोहिण्यां व्योषे तु स्यान्नपुंसकम् ॥
 रसान्तरे तु कटुकः क^४ठने (पटोले?) कटुकः स्मृतः ।
- 10 कण्टको न स्त्रियां क्षुद्रशचौ^५ मत्स्यादिकीकसे ॥
 नैयायिकादिदोषोक्तौ स्याद्रोमाञ्चद्रुमाङ्गयोः ।
 करङ्गः शीर्षिणं सस्ये च नारिकेलफलास्थिनि ॥
 कलङ्गस्त्वपवादे स्यात् कालायसमलेऽपि च ।
 कर्णिका करिहस्ताग्रे बीजकोशेऽम्बुजस्य च ॥
- 15 क्रमुकादिछटांशे च करमध्याङ्गुलावपि ।
 कर्णिका कर्णभूषायां कुट्टिन्यामपि कुत्रचित् ॥
 क^६चाकुस्तु दुराधर्षे तथाध्वनि विपर्यये ।
 बिलेशये च दुःशीले कञ्चुको वारबाणके ॥
 वर्धापकगृहीताङ्गस्थितवस्त्रे च चोलके ।
- 20 निर्मोके फणिनां चापि कञ्चुकी त्वौषधान्तरे ॥

१ ख. रे ।

२ क. ह ।

३ ख. यां ।

४ ख. टि ।

५ क. शे ।

६ ख. वा ।

- रसेन्द्रे कञ्चुकी प्रोक्तः 'व्याले वर्षधरेऽपि च ।
 कणिका कथ्यतेऽत्यन्तसूक्ष्मवस्त्वग्निमन्थयोः ॥
- कन्दुकः क्रीडनीये स्यात् कणिका कणसूत्रके ।
 कवको ग्रासमात्रे स्याद्भूस्फोटे कतकं विदुः ॥
- 5 क्रयकस्त्रदितो वैश्ये कर्तको नापिते मतः ।
 कम्पाङ्कः पवने प्रोक्तः कलिका कोरके मता ॥
 कारिका यातनायां स्यान्नवयोषिति च स्मृता ।
 स्मृतौ विवरणश्लोके कारिका नटयोषिति ॥
 नपुंसकं तु कर्मादौ कारकं कर्तरि चिषु ।
 10 कालिका योगिनीभेदे धूमरीनवमेघयोः ॥
 काष्यर्षे गौर्यां मेघपङ्क्तौ क्रमदेये च वस्तुनि ।
 पटोलशाखारोमालीमांसीकाकीशिवासु च ॥
 तथा वृश्चिकपत्रेऽपि वैवर्ण्येऽपि निगद्यते ।
 पिप्प्लौ तु कालकः प्रोक्तो रोगभेदे तु काचकः ॥
- 15 कार्मिकः शिल्पिनि प्रोक्तः तथैव च कृषीवले ।
 काशिका तु पुरीभेदे चषकेऽपि निगद्यते ॥
 कालकं त्वन्धकारे स्यात् कालकं यद्वति स्मृतम् ।
 कामुकौ तु वृषस्यन्ध्यामिच्छावत्यां तु कामुका ॥
 कार्मुकं धनुषि स्यान्ना वेणौ कर्मक्षमेऽन्यवत् ।
 20 कामुकः कमनेऽशोकपादपे चातिमुक्तके ॥

- काठकः काठशाखीये ^१कालकस्तिलकालके ।
 कार्तिकः स्यादूर्जमासि तत्पूर्णायां तु कार्तिकी ॥
- काञ्चिकं काञ्चिकं तुल्ये द्वे तुषोदकवाचके ।
 क्लितकं मधुयष्टौ स्यात् कीलकं द्वारबन्धने ॥
- 5 कौचकः छिद्रवद्दणौ दैत्यभेदे द्रुमान्तरे ।
 क्रिमिजातौ कौटकः स्यान्निष्कुरे वाच्यलिङ्गकः ॥
 किम्पाकस्तु फलाज्ञेऽपि महाकाले, च कुड्मले ।
 किंशुकः स्यात्पलाशद्रौ किञ्जल्कः केसरोऽस्त्रियाम् ॥
- कुत्साकः कुशवल्ह्यर्कपरोत्तापनकर्तृषु ।
 10 कुलिकः कुलसंपन्ने द्रुभेदे पन्नगान्तरे ॥
 कुहकं स्यादिन्द्रजाले कुहकः कपटान्विते ।
 कुशिकः स्याद्राजभेदे कुतुकं तु कुतूहले ॥
 कूपको गुणवृक्षे स्यात्तैलपात्रे कुकुन्दरे ।
^२उदपाने चितायां च कूपकश्च विदारके ॥
- 15 कूपकोऽन्यावपि प्रोक्तः कूपिकाऽम्भोगतोपले ।
 कुलकं तु पटोले स्याच्छ्लोकसम्बद्धगुच्छके ॥
 कुलिकोऽहौ कुलश्रेष्ठे वल्मिके काकतिन्दुके ।
 कूर्चिका तूलिकायां स्यात् सूचिकायां च कुड्मले ॥
 कपाटोद्घाटने क्षीरविक्रतावपि योषिति ।
- 20 कुम्भिका वृक्षभेदे स्यात् कुण्डिका तु कमण्डलौ ॥

१ ख. गदितः शब्दवेदिभिः ।

२ ख. पुस्तकेऽयं पाठोऽधिकः ।

- कूलिका चित्रलेखन्यां कूञ्चिकायां तु कूञ्चिका ।
 कूलकं तु मतं तूर्ये(स्त्रुपे?) कुलकस्तु द्रुमान्तरे ॥
 काले तु कृषकः प्रोक्तः कृत्तिका तारकान्तरे ।
 आसुर्यां कालिकायां च कृष्णकेत्यभिधीयते ॥
- 5 केशिकः केशसम्पन्ने केतकस्तु द्रुमान्तरे ।
 केणिका पटकव्यां स्यात्कौडायां केलिका मता ॥
 कैशिकी वृत्तिभेदे स्यात्कैतकं केतकीरजः ।
 कैशिकं केशसंबद्धे कौलिकः शबरे मतः ॥
 कोरकः कुड्मले च स्यात्कौलिकमृणालयोः ।
- 10 कोणको गृहभागे स्याद्वीणाङ्गः कोणिका मता ॥
 मरीचे कौलकं प्रोक्तं कौलकं बदरीफले ।
 कौशिको गुग्गुलौ व्यालग्राहे नकुलशक्रयोः ॥
 विश्वामित्रे च कोशज्ञोलूकयोरपि कौशिकः ।
 कौशिकी चण्डिकायां स्यान्नदीभेदे च कौर्तिता ॥
- 15 कौण्डिकः कुण्डकर्मज्ञे कौन्तिकः कुन्तयोधिनि ।
 कुतूहले कौतुकं स्यादभिलाषे महोत्सवे ॥
 तथा परम्परायाते मङ्गले हर्षनर्मणोः ।
 विवाहसूत्रगीतादिभोगयोरपि कौतुकम् ॥
 खड्गिको महिषीक्षीरे फेनसैनिकयो र्ततः ।
- 20 खटिका लेखनद्रव्ये कर्णरन्ध्रे च वीरणे ॥

- खटकः स्यादर्धमुष्टौ दोर्मूले खण्डिकं मतम् ।
 खनकश्चित्ततच्चज्ञे सन्धिचौरे च मूषके ॥
- मन्थाने खजकः प्रोक्तः खण्डिकश्चणके मतः ।
 खजाका तु भवेद्द्व्यां खुल्लकः स्वल्पनीचयोः ॥
- 5 खेटकं तु लघुग्रामे युद्धसाधनचर्मणि ।
 खोलकः पाकवल्मीकपूगकोशे शिरस्त्रके ॥
- ग्रन्थिकं पिप्पलीमूले दैवज्ञे गुग्गलौ तु ना ।
 ग्रन्थिपर्णे करीरे च सहदेवाख्यपाण्डवे ॥
- गडुकः पाचभेदे स्याद्गण्डुकः कन्दुके मतः ।
 10 †क्रूरकर्मणि गण्डुकः कथितः शब्दवेदिभिः ॥
- गण्डकी तु नदीभेदे गण्डकः शकुलार्भके ।
 गण्डकः खङ्गिनि ख्यातः सङ्ख्याविद्याप्रभेदयोः ॥
- अवच्छेदेऽन्तरायेऽपि गण्डकः समुदाहृतः ।
 गणकाख्यां तु दैवज्ञे सङ्ख्याविदि निगद्यते ॥
- 15 गणिका यूथिकावेश्यातर्कारीतरुणीष्वपि ।
 गल्बर्कोऽर्काश्मचषके †गर्तकं भूमिनिम्नके ॥
- गर्तिका तन्तुशालायां गर्भकं रजनीयुगे ।
 गन्धकः स्याद्घातुभेदे गन्धिकं शकटे मतम् ॥
- केशमध्यगते माल्ये गर्तकः परिकीर्तितः ।
 20 †ग्रान्थिकः पण्डितजने गान्धिकः स्याच्च लेखके ॥

१ ख. पु० अयं पाठोऽधिकः ।

२ क० पुस्तके गण्डुकः क्रूरकर्मणि, इति पाठभेदः ।

३ ख. य ।

- गान्धिकश्चापि गदितः सुगन्धद्रव्यहारिणि ।
 ग्राहको घातिविहगे व्याधानां च ग्रहीतरि ॥
 गिरिका बालमूषायां कथ्यते शब्दवेदिभिः ।
 गुणकः स्याज्ज्योतिषिके गुच्छकः स्तबके मतः ॥
- 5 गुह्यको देवभेदेऽपि गुह्यकः स्यात्तु गो^१पिते ।
 गृह्यको निघ्नके प्रोक्तस्तथा स्वच्छन्दचारिणि ॥
 गुण्डको मलिने धूलौ कलोक्तिस्त्रेहपात्रयोः ।
^२गेन्दुकं कन्दुके प्राहुर्गैरिकं धातुरुक्त्रयोः ॥
 गोलको विधवापुत्रे जाराच्च मणिके गुडे ।
- 10 गोरङ्कुः पक्षिजातौ स्यात्तथा नम्रकबन्दिनोः ॥
 गोणिका वृषवाह्ये स्याद्गौणिकस्तत्सहे वृषे ।
 घटिका स्यात्कालमाने तथा झुद्रघटेऽपि च ॥
 कृकाटिकायां च तथा घण्टिका कांस्यवाद्ने ।
 घाण्टिकः^३ स्याद्बोधकरे घार्तिकः पिष्टपूरके ॥
- 15 घातुको मारके ख्यातो घुण्टकः पाद^४गेऽस्थिनि ।
 घोलकस्तु समूहे स्याद्घो^५लिका शाकभिद्यपि ॥
 धामार्गवे घोषकः स्याद्घोटकोऽश्वे निगद्यते ।
 चषकस्तु सुरापात्रे मधुमद्यप्रभेदयोः ॥
 चटकः कलविङ्के स्याच्चटका स्त्री स्यपत्ययोः ।
- 20 चलुकः प्रसृतौ भाण्डभेदे चुलुकवत्पुमान् ॥

१ ख० पते ।

२ ख. गेण्डुकं ।

३ ख. कं ।

४ ख. के ।

५ ख० हे ।

- १ चतुष्की मशकाह्र्यां चतुष्की यष्टिकान्तरे ।
चतुष्की मत्स्यह्र्यां स्यात् पुष्करिण्यन्तरेऽपि च ॥
- चण्डिका तु भवेन्नौर्यां कोपनायां च योषिति ।
चरको ग्रन्थभेदे स्याच्चरकः स्यावरेतरे ॥
- 5 चणको धान्यभेदे च चर्चिको वाक्पटौ मतः ।
चन्द्रकः केकिपिच्छाङ्गे कर्पूरेऽपि च चन्द्रकः ॥
चम्पकं चाम्पके पुष्पे पीते^१ गौरे तु वाच्यवत् ।
चारकः पालकेऽश्वादेः स्यात्सञ्चारकबन्धयोः ॥
- चाक्रिकः कुम्भकारे स्याच्चाक्रिकश्चक्रवर्तिनि ।
10 चित्रकः स्याद्ग्नितरौ चित्रकं तिलके मतम् ॥
चीनको देशभेदेऽपि चीनाकं स्यात्फलान्तरे ।
चीरको विक्रियालेखे शिखायां चूडिका मता ॥
भिल्लिकायां चीरिका स्याच्चुबुकंत्वसिकाधरे ।
चुम्बकश्चुम्बनपरे धूर्तायस्कान्तकामुके ॥
- 15 बहुग्रन्थैकदेशज्ञे घटस्योर्ध्वावलम्बके ।
चूतकः कूपकेऽथाम्ने चूचुकं तु कुचाग्रके ॥
चुलुकः प्रसृतौ भाण्डभेदे^२ चलुकवन्मतः ।
चूलिका नाटकस्याङ्गे कर्णमूले च दन्तिनाम् ॥
चुल्लकी शिशुमारे च कुण्डीभेदे कुलान्तरे ।
20 गण्डूषे चुलुकं प्राहुर्मधुमासे तु चैत्रकः ॥

१ क. चुटकी ।

२ क. पीतपुष्पे ।

३ ख. चुल्ल ।

- चोलकौ^१ तु करीरे स्यान्नारङ्गे किष्कुपर्वणि ।
 कञ्चुक्यां चोलिका ख्याता चोरकर्मणि चौरिका ॥
- छत्रिका स्याद्भुजङ्गाश्यामातपत्रे तु छत्रकम् ।
 छत्राकं धरणीस्फोटे व्याजे छद्मकमीरितम् ॥
- 5 छलकः कुहके प्रोक्तश्छादकस्तु निगूहके ।
 घातुके तक्षके चापि छेदकच्छेदिकाबुभौ ॥
- जनको नृपभेदे स्यात्तातेऽपि जनको मतः ।
 जतुकाऽजिनपत्यां स्याज्जतुकं हिङ्गुलाक्षयोः ॥
- जल्पाकस्त्वतिवाचाले वावदूकेऽपि जल्पकः ।
 10 जम्बुकः पश्चिमाशयाः पत्यौ नीचे च गद्यते ॥
- वृक्षान्तरे फेरवे च जम्बूक इति गद्यते ।
 जाहको घोड्मार्जारखजाकातुण्डिकासु च ॥
- जालकं कोरके प्रोक्तं कुलाये जालिनीफले ।
 आनाये दम्भभेदे च वस्त्रभेदे च जालिका ॥
- 15 जालिकाऽप्यङ्गरक्षिण्यां विधवाजालजीविनोः ।
 जालिकस्त्वर्णनाभे स्याद् ग्रामकूटे च धीवरे ॥
- जानकी रामभार्यायां जङ्गले स्यात्तु जाङ्गिकः ।
 १जीवन्यां जीविकामाहुस्तथा जीवनसाधने ॥
- जीवकः प्राणकेऽपि स्याच्छीर्षे स्यात्पीतसारके ।
 20 जीरकं जरणास्थे स्यात्सुगते जिनको मतः ॥

- जूर्णको धान्यभेदे स्याज्जोङ्गकं कृमिजे^१ मतम् ।
ज्योतिष्काः पञ्च चन्द्रार्कग्रहनक्षत्रतारकाः ॥
- भरकः क्षरणे प्रोक्तो भरकस्तोयनिर्भरे ।
भावुकः पिचुले प्रोक्तो द्योतदौप्तौ च भस्त्रिका ॥
- 5 भस्त्रिकोद्वर्तनमले^२ भिण्ट्याभुद्वर्तनांशुके ।
भृङ्गारिकायां भिस्त्रीका भिस्त्रिकाऽपि मता समा ॥
- कद्वङ्गे टुण्टुकः प्रोक्तष्टुण्टुकः शोणकाल्पयोः ।
डिम्बिका जलबिम्बे च कोणके कामुकस्त्रियाम् ॥
- तर्जको भीषकनरे तक्षकः पद्मगान्तरे ।
10 तक्षको वर्धकौ च स्यात्तर्ककस्तु मतोऽर्थिनि ॥
- तण्डुकः खञ्जने फेने समासप्रायवाचि च ।
गृहदारुतरुस्कन्धमायाबहुलकेष्वपि ॥
- तन्त्रकं त्वहते वस्त्रे गुडूच्यां तन्त्रिका मता ।
तर्णकस्तु मतो वस्त्रे चम्बकस्तु महेश्वरे ॥
- 15 तारको दैत्यभित्कर्णधारयोर्न द्वयोर्दृशि ।
कनीनिकायामृशेऽपि न पुमान् चातरि त्रिषु ॥
- तान्त्रिको ज्ञातसिद्धान्ते प्रहस्ते तालिका मता ।
तिक्तकस्तु पटोले स्याद्रसभेदेऽपि तिक्तकः ॥
- तिलकं क्लोमि तिलकस्तुरङ्गे तिलकालके ।
20 सौवर्चले पुनः क्लोवे ना तु रोगद्रुभेद्योः ॥

१ क. कुङ्कुमे, ख. कुसुमे ।

२ ख. पुटे ।

३ अयं पाठो माटकायां जकारादिकचतुर्थेऽभूत् ।

त्रिशङ्कुर्त्तपभेदेऽपि शलभे वृषदंशके॥

तिन्दुको वृक्षभेदे स्यात्त्रिलोकी विष्टपत्रये ॥

तुरुष्को देशभेदे स्यादपि जात्यन्तरे मतः ।

तुरुष्कः 'सिल्हके ताम्ने तथा स्यात्पिण्डके क्वचित् ॥

5 वृषितेऽर्थिनि वृष्णक्^१ स्यात्तोटकं वृत्तभिद्यपि ।

तूलिका शयनीयोपकरणे लेखसाधने ॥

तूष्णीको निष्क्रिये प्रोक्तस्तोदकः प्रेरके मतः ।

दर्शकः स्यात्प्रतीहारे दर्शयितृ^२प्रवीणयोः ॥

दर्पकः पञ्चबाणे स्यादन्तको दन्तरुग्भिदि ।

10 दग्धिका^३भिःसटायां स्याद्द्राढायां^४ दंष्ट्रिका मता ॥

दलिकं तु मतं काष्ठे दमकस्तु नृपान्तरे ।

द्रावको ग्रावभेदेऽपि विदग्धे घोषकेऽपि च ॥

दारको बालकेऽपि स्याद्भेदेके^५ त्वभिधेयवत् ।

दाधिकं^६ दधिसम्यन्ने दारुकः कृष्णसारथौ ॥

15 वैडालिके दाम्भिकः स्याद्वाचकं काष्ठदारणे ।

दीपकं वागलङ्कारे वाच्यवद्दीप्तिकारके ॥

दीप्यकञ्चाजमोदायां यवानीर्बहिर्चूडयोः ।

दीर्घिकाऽऽख्या पुष्करिण्यां तूलिकायां तु दूषिका ॥

१ ख. सिल्हक ।

२ ख. व् ।

३ ख. त ।

४ ख. धिका ।

५ ख. डायां ।

६ ख. धके ।

७ क. गिधकं ।

- तथा स्याल्लोचनमले गन्धकुश्यां तु ^१दुच्छकः ।
 विहाराद्यवकाशेऽपि दूषकस्तु विदूषके ॥
- ^२देवको भूपभेदेऽपि देवकी^३ कृष्णमातरि ।
 दैहिकं देहसम्बद्धे देशिकस्वरूपदेष्टरि ॥
- 5 दोलिका डोलिकायां स्याद्दोरकः सूत्रमात्रके ।
 धनिका स्यात्तु धन्याके धनिको धनवत्यपि ॥
 धान्यकं धान्यमात्रे स्याद्धारमिको धर्मचारिणि ।
 धातकी तरुभेदे स्याद्धानुष्कस्तु धनुर्धरे ॥
- 10 ध्रुवकास्तु मतः स्थाणौ गणिताङ्गे क्वचिन्मतः ।
 धेनुका तु करिण्यां स्याद्भेनुको दानवान्तरे ॥
 धेनुकं करणे स्त्रीणां धेनुसङ्घेऽपि तन्मतम् ।
 नर्तकः स्यात्पोटगले^४ केलके चारणे नटे ॥
 नर्तकौ तु करेखां स्याल्लासिकायां च योषितिः ॥
 नग्नकः क्षपणे नग्ने बाले नग्नक ईरितः ॥
- 15 नग्निका च कुमार्यां स्यान्नक्तकः कर्पटे मतः ।
 नन्दकः स्याद्विष्णुखड्गे हर्षके कुलपालके ॥
 नरको निरयेऽपि स्यात्सुरेऽपि क्वचिन्मतः ।
 नगौकाः पक्षिमात्रेऽपि नलिका सान्तरेऽस्थिनि ॥
 निरये नारकोऽपि स्यान्नारको निरयस्थिते ।
- 20 नारकं निरयोद्भूते नास्तिको वेदनिन्दके ॥

१ क. दू। २ ख. दि। ३ ख. कि। ४ ख. कले।

- नालीकमञ्जे बाणे ना^१ तथा शल्याज्ञयोरपि ।
 नाशकस्त्वन्तके रोगे शाकभेदे तु नालिका ॥
- नाडिका कालमानेऽपि कण्डरायां च नाडिका ।
 नायकौ नेतरि प्रोक्तौ हारमध्यमणावपि ॥
- 5 नौलिका नीलिनौक्षुद्ररोगसेफालिकासु च ।
 निर्मोको मोचने व्योम्नि तथा च फणिकञ्चुके ॥
 निरोका भिक्षुमात्रेऽपि निन्दकस्त्वपवादके ।
 रूष्याध्यक्षो नैषिकः स्यान्नोदकः प्रेरके मतः ॥
- पराक^२स्तु व्रते खड्गे प्रसेकः सेचने च्युतौ ।
- 10 पद्मकं पद्मकाष्ठेभविन्दुजालकयोर्मतम् ॥
 पक्षकः पार्श्वमात्रेऽपि पक्षद्वारे च संमतः ।
 पताका वैजयन्त्यां स्यात्सौभाग्येऽङ्ग^३ध्वजेऽपि च ॥
 पर्यङ्को मञ्चके प्रोक्तः पल्यङ्कोऽपि निगद्यते ।
 प्रतिकूले प्रतीकः स्यात्तथाऽवयवमात्रके ॥
- 15 पर्शुकस्त्वायुधभिदि पर्शुका पार्श्वकीकसे ।
 प्राणको जीवकतरौ पार्श्वकः सन्धिजीविनि ॥
 पाशकः प्रासकश्चाष्टे प्रासिकः कुन्तयोधिनि ।
 पावकोऽग्नौ सदाचारे वह्निमन्थे च चित्रके ॥
 भस्त्रातके विडङ्गे च पातुको जलहस्तिनि ।
- 20 पतयालौ प्रपाते च ^४पातुकस्त्वभिधीयते ॥

१ क. च ।

२ ख. कु ।

३ ख. ग्याङ्ग ।

४ ख. पादितः पावकध्वनिरिति पाठभेदः ।

- पादुका पादरक्षिण्यां पालयिच्यां तु पालिका ।
 पालङ्कः स्याच्छाकभेदे १पाटको वाद्यभिद्यपि ॥
- पाटकश्च महाकिष्कौ तथा स्यात्कटकान्तरे ।
 अक्षादिचालने मूलद्रव्यापचयरोधसोः ॥
- 5 पिण्याकस्तिलकल्के स्याद् हिङ्गुवाल्हीकसिल्हके ।
 पीतको वर्णभेदे स्यात् पिनाको रुद्रधन्वनि ॥
 मञ्जूषायां तु पिटको विस्फोटे पिटको मतः ।
 पिण्डकः सिल्हके प्रोक्तः पिण्डकाऽवयवान्तरे ॥
- पिष्टको घृतपूपे स्यान्नेत्ररोगे च गद्यते ।
 10 प्रियकः पीतसाले २ स्यात्प्रियकश्चासिते मृगे ॥
 पुलाकः ३ स्यात्तुच्छधान्ये सङ्क्षेपे भक्तसिक्थके ।
 पुलकः कृमिभेदेऽश्मभेदे च मणिदूषणे ॥
 १गजान्नपिण्डे गन्धर्वे रोमाञ्चहरितालयोः ।
 पुष्पकं रौतिकानेचरोगयो रत्नकम्बले(ङ्गणे?) ॥
- 15 कुबेरस्यापि याने स्यात्कासीसे च रसाञ्जने ।
 लोहकांस्यमृदङ्गारशकश्यामपि पुष्पकम् ॥
 स्वर्णचूडे पूर्णकः स्यान्नासाञ्छिच्यां तु पूर्णिका ।
 पूलिका पूषिका चापि पौलिकायामुभौ मतौ ॥
 पुत्रिका तु स्यपत्ये स्यात्पुत्रिका शालभञ्जिका ।
 20 पुत्रकः पुमपत्येऽपि तथा मन्यनसाधने(?) ॥

१ ख. वाठ ।

२ क. सारे ।

३ ख. कं ।

४ रोमाञ्चे हरिताले गजान्नपिण्डेऽपि गन्धके, इति मा० पाठः ।

- तथैव शरभे धूर्ते शैलवृक्षप्रभेदयोः ।
 'रोमोज्जमे तु पुलकः पुण्यकं तु व्रतान्तरे ॥
 पुष्पिका स्याल्लिङ्गमले पुण्ड्रकस्त्वतिमुक्तके ।
 पुस्तकं लेखपत्रे स्यात्पृदाकुर्दश्चिकेऽप्यहौ ॥
- 5 पृदाकुश्चिकतरौ व्याघ्रेऽपि च निगद्यते ।
 पृषत्कस्तु खगे बाणे पृथुकश्चिपिटेऽर्भके ॥
 प्रेरकः प्रेषकश्चोभौ कथितौ तु नियोजके ।
 पेचकः करिलाङ्गूले 'मूलोपान्ते च कौशिके ॥
 मञ्जूषायां कदम्बे तु 'वस्त्राधारे च पेटकः ।
 10 पोलिकाऽपूपभेदे स्याद् 'बाह्यारामे तु पौरकः ॥
 फञ्जिका स्याच्छाकभेदे फलकं काष्ठपट्टके ।
 फलकौ मत्स्यभेदे स्याद्वाच्यवत्फलकान्विते ॥
 बन्धूकं बन्धुजीवे स्यात्सम्बन्धिनि तु बन्धुकः ।
 बन्धुकः पीतशाले^१ च स्यात्साक्षिणि तु बन्धकः ॥
- 15 बन्धकं स्याद्विनिमये पुंश्चल्यामपि बन्धकौ ।
 बालिका कर्णभूषायां बालायां बालकः शिशौ ॥
 मूर्खे च बाधकः शत्रौ प्रतिकूले तु बाधकम् ।
 बाष्पिका त्वौषधिभिदि नेत्रसारे^२ च बाष्पकम् ॥
 बहुकः कर्कटेऽर्के च दात्यूहे जलखातके ।
 20 वैजिकं शिग्रुतैले स्याद्वैम्बिको विम्बजीविनि ॥

१ पुण्यको घर्मबिन्दौ स्यादिति मा० पाठः ।

२ ख. अधिकः पाठः ।

३ क. पुस्ता ।

४ क. ख. वात्यायां

पौरको मतः । इति पाठः ।

५ क. सारे ।

६ ख. सीरे ।

- वैतालिके बोधकः स्यात्कालज्ञानिनि बोधकः ।
 अस्मकं स्याद्रोगभेदे भसिते भस्मकं मतम् ॥
 वार्ताक्यां त्वथ भण्टाकी भण्डको हास्यकारिणि ।
 भविकं भावुकं भव्ये भावुको भगिनीपतौ ॥
- 5 भालाङ्कः करपत्रे स्याच्छाकभेदे च रोहिते ।
 कच्छपे पुरुषश्रेष्ठे तथा स्मरहरेऽपि च ॥
 स्वर्यावर्ताश्मभेदेऽपि जम्बुके आमको मतः ।
 द्विषे च आमकं प्रोक्तं भारिको भारहारिणि ॥
 नृपान्तरे भीमकः स्याद्भीरौ भीरुकभीलुकौ ।
 10 यतिक्षपणयोः प्रोक्तो भिक्षुको भैक्षहारिणि ॥
 नृपान्तरे भीष्मकः स्याद्भीष्मको भयदर्शके ।
 भूमिका रचनायां स्यान्भूर्त्यन्तरपरिग्रहे ॥
 भूतीकमपि भूनिम्बदीप्यकपूर्वकत्तरे ॥
 भौरिकः कनकाध्यक्षे भौतिकं भूतनिर्मिते ॥
- 15 अलिञ्जरे तु मणिको महिकामिहिके हिमे ।
 मरकः स्यान्महामार्यां मायिकः कुहके मतः ॥
 उदुम्बरे तु मशकी मशकः स्तृक्षजन्तुके ।
 रोगभेदे च मशको मधुको विहगान्तरे ॥
 मधुका मधुपर्ण्यां स्यान्मधुकस्तु मधुदुमे ।
 20 क्लीतके मधुकं प्राहुर्मधुकं त्वौषधान्तरे ॥

१ ख. विडङ्गकलघौतयोरिति पाठभेदः ।

२ ख. पु० इतः पादद्वयस्याधिकः पाठः ।

३ ख. आमिकं ।

४ ख. दृष्टे ।

५ ख. भूति ।

- मण्डूकं बन्धभेदे च मण्डूको दर्दुरे मतः ।
 मण्डूकपर्ण्यां मण्डूकी मल्लिका पानभाजने ॥
 मल्लिको हंसभेदेऽपि तृणशून्येऽपि मल्लिका ।
 मौने मृत्याचभेदेऽपि मस्तिष्कं मस्तुलुङ्गके ॥
 5 मन्दार्को वृक्षभेदे स्याद्वर्षाकालेऽप्युदीरितः ।
 मातृका धातृकामात्रोर्देवीभिद्वर्णमालयोः ॥
 मामकं तु मदीये स्यान्मामकः स्यात्तु मातुले ।
 मालिकः पक्षिणि, ग्रीवालङ्कतौ सरिदन्तरे ॥
 सप्तलायां च मालायां पुष्पाणां मालिका मता ।
 10 मासिकं श्राद्धभेदेऽपि भृत्यर्थं मासिको मतः ॥
 मालकः^१ स्यादरिष्टे तु माक्षिकं मधुनि स्मृतम् ।
 मुण्डकः स्यात्तु ग्रामण्यां मूलकं पर्णमूलके ॥
 मृद्वीका हारहारायां^२ मेचकः शिखिचन्द्रके ।
 स्रोतोऽञ्जनेऽन्धकारे च श्यामले च निगद्यते ॥
 15 मेनका हिमवत्पत्न्यामपि स्यादप्सरोभिदि ।
 बहूनामथ सङ्घे तु मेलकः परिकीर्तितः ॥
 मोदको हर्षजनके खाद्यभेदे तु मोदकम् ।
 मोचकः कदलीशिग्रुनिर्मोचकविरागिषु ॥
 यमकं यमजे शब्दालङ्कारे संयमेऽपि च ।
 20 याजकस्तु^३ गजे राज्ञो यज्वन्यप्यथ यान्निकः ॥

१ ख. लिकः ।

२ हारहारायामिति मातृकापाठः ।

३ ख. सु ।

- याजके च कुथे चापि शब्दवेदिभिरीरितः ।
याचको मार्गणे प्रोक्तो यवान्नेऽपि तु यावकः ॥
- याष्टीकः^१ स्याद्यष्टिधरे युतकं संशये युगे ।
यूथिकाऽम्भानके पुष्पे द्रुमभेदेऽपि यूथिका ॥
- 5 यौतकं युतयोर्देये स्त्रीवस्त्राच्चलयुक्तयोः ।
रजको धावके कीरे रसिको रसवत्यपि ॥
- रसालेऽपि रसालायां काञ्चीरसनयोः स्त्रियाम् ।
रक्ताङ्कोऽथ प्रवालं स्याद्रक्तिका स्वर्णमानके ॥
- रक्तकोऽम्भानबन्धुकरक्तवस्त्रानुरागिषु ।
10 रक्तकः कम्बले ख्यातो रसकः काथधातुनि ॥
- येन वेश्यागृहे नीतो वत्सरस्तत्र राचकः ।
क्षीबं स्यात्पञ्चरात्रे तद्राजसङ्घे तु राजकम् ॥
- राजिकाऽपि च केदारे राजसर्षपरेखयोः ।
रौढकः पृष्ठवंशे स्याद्रौढकोऽप्यपमानकत् ॥
- 15 रुचकः स्यादथैरगडे रुचकं लवणे तथा ।
रुचको बीजपूरद्रौ निष्के दन्तकपोतयोः ॥
- न द्वयोः सर्जिकाक्षारेऽप्यश्वाभरणमाल्ययोः ।
सौवर्चलेऽपि माङ्गल्यद्रव्ये चाप्युत्कटेऽपि च^२ ॥
- रुचिकस्तु ऋषेर्भेदे रुचिकश्च नृपे क्वचित् ।
20 रुण्डिका द्वारपिण्ड्यां च दूतिकायां रणक्षितौ ॥

१ याष्टिक इति ऋषमथ्यो माढकापाठः ।

२ क. ऽपि कटकेऽपि च ।

- रूपकं नाटके मूर्ते काव्यालङ्कारणेऽपि च ।
 रेणुका च हरेणौ च जामदग्न्यस्य मातरि ॥
 रेचकस्त्वौषधभिदि प्राणसंयमनेऽपि च ।
 लक्षकः^१ स्यात्सूक्ष्मदृशि लम्बमाने तु लम्बकः ॥
 5 योगान्तरे लम्बिका स्याद्वनुर्मध्ये तु लस्तकः ।
 लतार्कस्तु पलाण्डौ स्याद्वल्लर्यां लतिका मता ॥
 लम्पाको लम्पटे देशे भुजिध्यायां तु लञ्जिका ।
 लग्नकस्तु प्रतिभुवि मतं नृत्ये तु लास्यकम् ॥
 लासको लसके लास्यकारिण्यपि मयूरके ।
 10 पक्षिभेदे लावकः स्यात्तथा लवनकर्तारि ॥
 लुब्धकस्तु मतो व्याधे लुञ्चकः क्षपणे स्मृतः ।
 लूणको भिदितपशौ लूचकं तूपनेत्रके ॥
 लेखकः स्याल्लेखनके लेपकः परिमार्जके ।
 लेण्डकं तु पुरीषे स्याल्लोणिका त्वौषधान्तरे ॥
 15 लोचको मांसपिण्डेऽक्षितारकायां च कज्जले ।
 ललाटाभरणे स्त्रीणां कदलीनीलवस्त्रयोः ॥
 निर्बुद्धौ कर्णपूरे च मौर्व्यां भ्रूसूत्रचर्मणि^२ ।
 मृगान्तरे लोहकः स्याल्लोभ्रकं त्वौषधान्तरे ॥
 वरको वनमुञ्जे स्यात्कुटजे वत्सको मतः ।
 20 भक्ष्यभेदे तु वटको वीणायां वल्लकीं विदुः ॥

- वर्चस्कं तु पुरीषे स्याद्वर्धकिः काष्ठतप्तके ।
व्यलीकमप्रियाकार्यवैलक्ष्येष्वति^१पीडने ॥
- व्यलीको नागरे प्रोक्तः पुंसि शब्दार्थवेदिभिः ।
वञ्चकस्तु खले धूर्ते गृहबध्नौ च जम्बुके ॥
- 5 वराकः ^२सङ्गरे शोच्ये शङ्करेऽपि निगद्यते ।
व्यञ्जकः स्यादभिनये व्यञ्जकः कार्यसूचके ॥
- वसुकं ^३रौमके पुंसि शिवमल्ल्यर्कपर्यायोः ।
वर्णकश्चारणे^४ स्त्री तु चन्दने च विलेपने ॥
- द्वयोनी^५ल्यादिषु स्त्री स्यादुत्कर्षे काञ्चनस्य च ।
10 वर्त्तकस्तु खुरेऽश्वस्य वर्तिका विहगान्तरे ॥
- ^६वातकः शरणपर्यां स्याद्वाधिभेदे च वातकः ।
वासुकिः सर्पराजे स्याद्दार्णिको वर्णकारके ॥
- अट्रूषे वासकः स्याद्देशभेदे तु वाहिकः ।
वारकोऽश्वगतावश्वविशेषे च निषेधके ॥
- 15 वार्द्धकं वृद्धसङ्घाते वृद्धत्वे वृद्धकर्मणि ।
अङ्गुलीयकह्रीबेरपारिहार्येषु वालकम् ॥
- वाल्हीकस्तुरगे देशभेदे स्याद् धीरहिङ्गुनोः ।
अनयोरपि वाल्हीकं वाल्हिकं च निगद्यते ॥
- चायमाणे वार्षिकं स्याद्वर्षाकालभवेऽन्धवत् ।
20 सन्देशवाग्वाचिकं स्याद्वालुकं त्वेलवालुके ॥

१ ख. पि ।

२ ख. शङ्ग ।

३ क. रो ।

४ ख. वरे ।

५ ख. वाद ।

- वालुका सिकतायां स्याद्वालकं भूषणान्तरे^१ ।
 विपाकः पचने खेदेऽप्यसत्कर्मफलेऽपि च^२ ॥
 कपोतपालिकायां तु विटङ्क इति गद्यते ।
 वितर्कः संशये चोहे विवेकस्तु पृथक्कृतौ ॥
 5 विवेकः सलिलद्रोण्यां विचारेऽपि च कथ्यते ।
 विरोकस्तु प्रकाशे स्याद्विरेकः स्यात्प्रवाहणे ॥
 विव्वोकः स्त्रीविलासे स्याद्वीजकस्तत्क्रियावति ।
 वृश्चिकः श्रुककीटे स्याद्राशयौषधद्रुणेषुपि ॥
 वृषाङ्कः शङ्करे साधौ भस्नातकमहोक्षयोः ।
 10 वेदिका तु वितर्द्यां स्याद्वैदिको वेदवेत्तरि ॥
 वैणुकं तु गजालाने वैणिको वेणुवादके ।
 वैणिको वैणविके स्याच्छशाङ्कश्च कलाधिपे ॥
 कर्पूरस्य तथा पिण्डे, शम्पाकश्चतुरङ्गुले ।
 शस्त्रिका छुरिकायां स्याच्छङ्खः शम्बूकशब्दभाक् ॥
 15 शङ्खकं कङ्कणभिदि शम्बूका जलशुक्तिषु ।
 शल्लकी स्यात्तरुभिदि शम्बुकः शूद्रतापसे ॥
 घोङ्गे च गजकुम्भान्ते, शलाका कामशल्ययोः ।
 शारिकायां च शल्लक्यां शल्लकी पशुवृक्षयोः ॥
 श्छत्रादिकाष्टीशरयोः शालूकं पद्मकन्दके ।
 20 शालिका स्त्रीभगिन्यां स्याच्छाक्तिकस्तु तदायुधे ॥

१ ख. वाद्यको वाद्यकर्तरि, इति पाठभेदः ।

२ ख. कर्मणोऽप्यसदृक् फले, इत्यन्यथा पाठः ।

३ ख. आम्ना ।

- शारिका पक्षिभेदे स्याच्छाब्दिकः शब्दवेदिनि ।
 श्यामाकस्तृणधान्ये स्याद्रोगभेदे तु शीतिकः ॥
 शीतकः शीतकाले च सुस्थिते दीर्घस्त्रिणि ।
 शिरस्कं स्याच्छिरस्त्राणे शिशुकः शिशुमारके ॥
- 5 बालकोलूपिनोश्चापि शिविका नरवाह्यके ।
 शूककः क्षारभेदे स्यात् किंशारौ शूककं^१ मतम् ॥
 शूककः प्रावटे प्रोक्तो रसेऽपि परिकीर्तितः ।
 रक्तप्रियङ्गौ गदिता शोधिका शोणकः पुनः ॥
 ंटुण्टुके शौण्डिको मद्यकर्तर्यपि च हारके ।
- 10 सस्यको मणिभेदे स्याद्धान्यमात्रे तु सस्यकम् ॥
 स्यमीको वृक्षभेदे स्यात्स्यमीका नीलिकौषधौ ।
 सम्पाकस्तार्किके धृष्टे सम्पर्को मेलके रतौ ॥
 स्वस्तिको मङ्गलद्रव्ये चतुष्कगृहभेदयोः ।
 सरकः सौधुपाने स्यात्सौधुपात्रे^२क्षुसीधुनोः ॥
- 15 अच्छिन्नाध्वगपङ्क्तौ च सरकः समुदीरितः ।
 सभिकः स्याद् द्यूतकारे रशनायां तु सप्तकौ ॥
 युङ्गे समीकं निर्दिष्टं स्फटीकः स्फटिके मतः ।
 सायकस्तु शरे खड्गे^३स्थासको जलबुद्बुदे ॥
 स्थानिकः स्थायिनि मतः सर्पिष्कं घृतनिर्मिते ।
- 20 स्थायिको ग्रामरक्षार्थं स्नातकस्तु समावृते ॥

१ सस्यशूककमिति समस्तस्य सत्येतिवन्निर्देशोऽयम् ।

२ डुण्डु, इति माटकायामपपाठः ।

३ ख. माने ।

४ क. सा ।

- स्थायुकोऽपि ग्रामपाले स्फूर्जकस्तिन्दुके मतः ।
 सूचकः सीवनद्रव्ये बोधके पिशुने शुनि ॥
 अत्रौ काके सूतकस्तु पारदे सूतकं जनौ ।
 सृदाकुर्ज्वलने चक्रो(वज्रे ?) पवने प्रतिस्वर्यके ॥
- 5 'सृणिका त्वोष्ठयोः प्रान्तभागे निगदिता बुधैः ।
 सेचकस्तु भवेन्मेघे वाच्यलिङ्गस्तु सेत्तरि ॥
 सेवकस्तु प्रसेवे स्याद्वाच्यलिङ्गोऽनुजीविनि ।
 सैन्यकः सैनिके प्रोक्तः सैन्यरक्षे तु सैनिकः ॥
 सौप्तिकं युद्धरात्रौ स्यात्सोमाङ्गे सौमिकं मतम् ।
- 10 सौचिकः स्यात्सीवनके सौनिको वधभूमिगे ॥
 हंसकं पादकटके हंसको मानसौकसि ।
 यतौ सदाशिवेऽपि स्याद्बल्लकं रक्तसन्ध्यके ॥
 हाटकं तु सुवर्णे स्याद्बस्तिसङ्घे तु हास्तिकम् ।
 हालिकः कर्षके मूर्खे^१ भवेद्वास्ये तु हासिका ॥
- 15 हारकः कितवे चोरे गद्यविज्ञानभेदयोः ।
 हीरकं तु भवेद्वज्रे हिण्डकोऽजस्रगामिनि ॥
^२हुडुक्को वाद्यभेदे स्यान्मत्तदात्यूहपक्षिणि ।
 शब्दवेदिभिरप्युक्तं हृषीकं विषयेन्द्रिये ॥
 हेरुकः स्याद्बुद्धभेदे महाकालगणे तथा ।
- 20 हेरिको गूढपुरुषे ^३हेषको ह्रीविधायके ॥

१ लालायामिव्यमरादयः ।

२ गौर्वाहिक इति वद्वौणोऽयम् । ३ ख. ऊङ्को ।

४ क्लेश, अथक्तेशब्दे, इत्यस्मात्कर्त्रर्थे खुलि निष्पन्नस्यास्य क्लीविधायकत्वमार्थम् ।

होलिका स्यात्कर्मभेदे स्यात्तद्विदि तु हौलिकः ।
 क्षणिकां विद्युति प्राहुः क्षारकः स्यात्तु जालके ॥
 तथा मत्स्यादिपिठके नीचे तु शुल्लको मतः ।
 १शुल्लकः शङ्खजातीयकौटपृष्ठस्थकौकसे ॥

- 5 क्षुरको वपनद्रव्ये गोक्षुरे तिलकद्रुमे ।
 क्षुरकः कोकिलाक्षे स्यात्क्षुब्धकः क्रोधमूर्च्छिते ॥
 प्रर्वतके श्लेषकः स्यादरातौ क्षोभको मतः ।
 क्षोभकस्तु समुद्रेऽपि क्षोदकः शोधके मतः ॥

॥ इति कचतृतीयम् ॥

॥ अथ कचतुर्थम् ॥

- अङ्गारकः कुरण्डे स्यादुल्मुकांशे महीसुते ।
 10 अङ्गारिकाऽङ्गारधान्यां तथा किंशुककुड्मले ॥
 अङ्गारिका चक्षुकाण्डे गदिता शब्दवेदिभिः ।
 अलावलिमको भेके कोकिले पद्मकेसरे ॥
 स्यादश्मन्तकमुद्धाने २मल्लिकाच्छदनेऽपि च ।
 अश्मन्तको वृक्षभेदेऽनर्थको निघ्नयोजने ॥
 15 अनामिकाऽङ्गुलीभेदे चण्डाले स्यादनामकः ।
 अनास्तिको वेदवाह्ये वेस्त्रिते स्यादरालकः ॥

१ ख. पु० नाथं पाठः ।

२ मालुकाच्छादनेऽपि च, इति माटकापाठः ।

- अथाचकस्तु गदितः प्रतिग्रहविवर्जिते ।
 द्वारावरोधेऽर्गलिकाऽपटिका काण्डपट्टके ॥
- अनासिकस्तु विग्रे स्यात्पर्वतोर्ध्वे त्वधित्यका ।
 अट्टालिकाऽपि सौधाग्रे विधवाऽनलका मता ॥
- 5 आकल्पकस्तमोभोहग्रन्यावुत्कलिकामुदोः ।
 आक्षेपकोऽनिलव्याधौ व्याधे निन्दाकरेऽपि च ॥
 मूषके स्यादाखनिकश्चोरे चापि च सूकरे ।
 आवेशिकः प्राघुणके चण्डे त्वाक्रोशको मतः ॥
 आगन्तुकः स्यादतिथौ वैश्ये त्वापणिको मतः ।
- 10 आम्रातकः पीतनके मता त्वायल्लकाऽरतौ ॥
 आकालिकी विद्युति स्यादाखुभुक् तु विडालके ।
 आख्यायिकोपलब्धार्थाऽऽलम्बकस्तु तताङ्गके ॥
 धात्रीफले त्वामलकं धाच्यामामलकी मता ।
 आवेशिकं स्यादातिथ्ये विद्या त्वान्वीक्षिकी क्वचित् ॥
- 15 आवेदको ज्ञापके स्यान्मूर्खे त्वागारिको भवेत् ।
 आमोदको हर्षकारिण्यपि सौगन्धिके भवेत् ॥
 १आभासिकः क्वचिमे स्यादावेशिकस्तु प्राघुणे ।
 आटीककं तर्णकाल्याः स्थलीषु क्रीडने मतम् ॥
 इन्द्राणिका स्यान्निर्गुण्ड्यां दैवज्ञेक्षणिकौ समौ १ ।
- 20 उत्सारको दण्डधर उत्कण्ठोत्कलिके समे ॥

१ क. गन्ध उ । २ क. यच्छ । ३ ख. पु० नायं पाठः ।

४ दैवज्ञोत्तयिको मतः । इति मा० पा०

- १कथितोत्कलिकोत्कण्ठाहेलासलिलवीचिषु ।
उपासकः सेवके स्यादूर्ध्वलोकस्त्रिविष्टपे ॥
- उपत्यकाऽद्रेरासन्नभूमावृक्ता मनौषिभिः ।
ररगडे १तूरुवूकः स्याद् घटीयन्त्रे तु शाब्दिकाः ॥
- 5 उद्घाटकं विदुश्चोपधान उच्छीर्षकं मतम् ।
रडमूकोऽन्यलिङ्गः स्याच्छठे वाक्श्रुतिवर्जिते ॥
- कटिल्लकस्तु पर्णासे वर्षाभूकारवेत्तयोः ।
कपर्दको जटाजूटे धूर्जटेश्च वराटके ॥
- ककोटकः स्यान्मालूरकाद्रवेयप्रभेदयोः ।
- 10 कलविङ्गः स्मृतो ग्रामचटके च कलिङ्गके ॥
- कनीनिका तारकेऽक्ष्णः स्यात्कनिष्ठाङ्गुलौ च सा ।
कलामकस्तु कलमे करशूकं नखे मतम् ॥
- कलन्दिका सर्वविद्या पृष्ठास्थनि १कशेरुका ।
कदम्बकः २समूहे स्यान्मरीचादौ कटुत्रिकम् ॥
- 15 ३कम्पिल्लिकौर्षाधिभिदि ४कण्डोलः पिटके मतः ।
५कर्परिकाऽमृतासङ्गे भवेत्कट्टारिकाऽऽयुधे ॥
- कञ्चुलिका तु कूर्पासे प्रकोष्ठे तु कलाचिका ।
स्यात्कुलीरे कर्कटकः तथा राश्यन्तरेऽपि च ॥

१ ख. पु. इदं पादद्वयं नास्ति । २ ख. तूर । ३ क. कसे ।

४ (स्तु हंसै) इत्यभयपु. पाठः ।

५ ख. पु. नास्त्ययमर्धश्लोकः ।

६ कण्डोलः । इत्ययं पादः ककारादिलटतीये न्याय्यः ।

७ कपर्दि, इति मा. पाठः ।

- कङ्कालकं कोशफले बर्हिबर्हे कलापकः ।
 केशप्रसाधनद्रव्ये तथा कङ्कतिका मता ॥
- कार्तान्तिकस्तु दैवज्ञे कृतान्तस्य गणेऽपि च ।
 काकरूकोऽप्युलूके स्यान्निःस्वे स्त्रीजितदम्भयोः ॥
- 5 दिग्म्बरे भीरुके च स्यात्कामान्तक ईश्वरे ।
 काकलकः कण्ठमणावूर्जे कार्तिकिको मतः ॥
 भक्ष्यकारे कान्दविकः कारणिकः परीक्षके ।
 कृपाशीले कारुणिकः कालीयकं च जोङ्गके ॥
- 10 अपि कावचिकं प्राहुर्बुधाः कवचिनां गणे ।
 कामन्दको मुनेर्भेदे भीते कान्दिशीकः स्मृतः ॥
 कापटिकोऽन्यमर्मज्ञे छात्रे स्यात्कालदेशिनि ।
 अथ क्लीतकिका १नील्यां किरणाङ्को दिवाकरे ॥
 भूलतायां २किञ्चुलुको वनमुज्ञे कुलीनकः ।
 निःस्वे (?) कुरबकः शोणाम्लानभिष्टिप्रभेद्योः ॥
- 15 कुरण्टकः पीतपुष्पाम्लानभिष्टिकयोः पुमान् ।
 तुवर्यां च कुलाल्यां ३ च कस्तूर्यां (?) च कुलत्थिका ॥
 कूष्माण्डकोऽस्रपभिदि फले कूष्माण्डकं मतम् ।
 कूष्माण्डकस्तु कर्कारौ कुम्भ्यां कुमुदिका मता ॥
 कूर्पासकः कञ्चुके स्यादृध्याजीवे कुसीदकः ।
 20 कुमारकस्तु वरणे कार्तिकेयकबालयोः ॥

१ नित्यामिति उभयत्रापि लेखकप्रमादः ।

२ ख. किञ्चलू ।

३ ख. न्यां ।

- कुन्दुरूकी तु सल्लव्यां कुन्दुरूकस्तु^१ तद्भवे ।
कुमालकस्तु सौवीरदेशे कुम्भाण्डकोऽसुरे ॥
कुठेरकस्तु कथितः शब्दविद्धिः कठिञ्जरे ।
कृपाणिकाऽसिपुत्र्यां स्यादसौ तूक्तः कृपाणकः ॥
- 5 कृकाटिका तु घाटायां कृकवाकुर्मयूरके ।
कृकवाकुश्च सरटे तथैव चरणायुधे ॥
कौराटकस्तु गदितः शब्दविद्धिर्विषान्तरे ।
कोशातकी^२ पटोल्यां च पुंसि ^३घोषककेशयोः ॥
^४स्यात्कौशलिकमुत्कोचे खड्गे कौश्लेयकं विदुः ।
- 10 कौलेयको निगदितः शुनि चापि महाकुले ॥
कौमोदकी गदाभेदे लोपामुद्रा तु कौषिकी^५ ।
भवेत्कौक्कुटिकोऽदूरप्रेरिताश्ले च दाम्भिके ॥
भण्डिनाराचोपधानग्रामणीषु खरालिकः ।
भवेत्कोलिकिले शस्त्राभ्यासभूमौ खलूरिका ॥
- 15 गवेधुका बीजभेदे गर्भपाकी तु षष्टिके ।
ग्रामेयकस्तु ग्रामीणे ग्रामे गुडेरकं विदुः ॥
गिरियकः क्रीडनीये नृत्ये गुणनिकां विदुः ।
तथा गुणनिकां प्राहुः शून्याङ्गे पाठनिश्चये ॥
ग्रैवेयकं न द्वयोस्तु मतं ग्रीवाविभूषणे ।
- 20 गोकण्टको गोक्षुरके स्थपुटे च गवां खुरे ॥

१ ख. स्तदु ।

२ क. नकौ ।

३ क. ख. तथा ।

४ स्यात्कौशा इति मूलप्र. पाठः ।

५ कौषीतकौ, इति युक्तः पाठः ।

- गोमेदकं मणौ पीते काकोले पत्रकेऽपि च ।
 वलिरे स्यान्नोकुलिकः^१ पङ्कस्थगव्यपेक्षके ॥
- गोजिह्विका शाकभेदे गोष्ठे गोस्थानकं^२ विदुः ।
 अथ घर्घरिका क्षुद्रघण्टावादित्रदण्डयोः ॥
- 5 चर्चरीको महाकाले केशविन्यासशोकयोः ।
 चण्डालिका किन्नरायामुमायामौषधान्तरे ॥
 कोविदारे चमरिकश्चर्चरीकस्तु षट्पदे ।
 चण्डारिका भक्ष्यभेदेऽगदङ्कारे चिकित्सकः ॥
- 10 चक्रवाकश्च चक्राङ्के तथोक्तः कोकपक्षिणि ।
 चण्डातकं चलनकस्त्वर्धोरुकांशुके मतम् ॥
 अथ चातुरकश्चक्रगण्डौ पुंस्यभिधेयवत् ।
 गोचरे लोचनस्यापि चाटुकारे नियन्तरि ॥
 जर्जरीकं बहुच्छिद्रे^३ जरातुरे निगद्यते ।
 जलालोका जलौकायां प्रलये तु जिहानकः ॥
- 15 विषवैद्ये जाङ्गलिको जागरूकस्तु जाग्रति^४ ।
 जीवान्तको वागुरिके विषे जीवान्तकं मतम् ॥
 जीवन्तिका गुडूच्यां स्याज्जीवाख्यशाकवन्दयोः ।
 जीवत्तिका जीवदत्सा वृत्तौ जीवन्तिका मता ॥
 मृत्युलोके जीवलोकोऽमृतं जीवनकं मतम् ।
 20 जैवातृकस्त्वौषधीशे^५ कृशकायुष्मतोरपि ॥

१ क्षणिकः, इति माट. पाठः ।

२ क. निकं ।

३ क. रजतेऽपि ।

४ ख. के ।

५ ख. कृति ।

- तर्त्तरीकं वह्निचे स्यान्न द्वयोः पारगे त्रिषु ।
 तिक्तशाकस्तु खदिरे वरुणे पत्रमुन्दरे ॥
 फलत्रिके त्रिकटुकं गोक्षुरेऽपि त्रिवर्णकम्^१ ।
 त्रिकण्टको गोक्षुरके जलजस्थावरान्तरे^२ ॥
- 5 त्रिपत्रकः स्यान्मालूरेऽप्यायुधे स्यात् त्रिशीर्षकम् ।
 रेखात्रयान्विते भाले^३ त्रिपताकमितीरितम् ॥
 त्रिशीर्षको दैत्यभेदे तित्तिडीकं तथौषधे ।
 तीक्ष्णश्रुको यवे क्षारे काञ्जिके तु तुषोदकम् ॥
 क्वाच्छ्यां मता तुवरिका शरे तेजनकाऽभिधः ।
- 10 रङ्गाजीवे तौलिकिको बौद्धे तौतातिको मतः ॥
 तौर्यत्रिकं नृत्तगीतवाद्यत्रिकमुदीरितम् ।
 दलाढकः^४ स्वयञ्जाततिले प्रश्न्यां च गैरिके ॥
 फेनखातकयोर्नागकेसरे च महत्तरे ।
 दयालुकः कृपायुक्ते दन्दश्रुकः सरीसृपे ॥
- 15 दयालुकः कारुणिके^५ देशभेदे दशेरकः ।
 दासेरकस्तु करभे दासीपुत्रे च कीर्तितः ॥
 कर्चूरके द्राविडको देशे जात्यन्तरेऽपि च ।
 द्विनग्नको दुश्चर्मणि रूष्ये दुर्वर्णकं मतम् ॥
 वृध्याजीवे द्वैगुणिको द्वाःस्थे दौवारिको मतः ।
- 20 अथाश्वानां गतावुक्तं सद्भिर्धौरितकं^६ त्विति ॥

१ स्तुकमिति मा. पाठः ।

२ त्रिकण्टके गोक्षुरके जनस्थाने त्रिकण्टकमिति मा. पाठः ।

३ ख. भोगे ।

४ क. टकः ।

५ दयालुकस्तु कारुण्य इति मा. पाठः ।

६ क. द्वौ ।

७ दौवारिकमिति मा. पाठः ।

- नपुंसको भवेत्षण्डे, पोतवाहे नियन्तरि ।
 नियामकः कर्णधारेऽप्युक्तो, निश्चारकस्तथा ॥
 पुरीषस्य क्षये स्वैरे तथैव च समीरणे ।
 निर्ग्रन्थकः^१ स्यात्क्षपणे निष्फलेऽप्यपरिच्छदे ॥
- 5 निकोचकः^२ स्यादङ्कोटे कञ्चुके च निचोलकः ।
 एकान्ते निःशलाकः स्याद्वनमुङ्गे निगूढकः ॥
 निर्दिग्धिका भवेद् व्याघ्रां निन्दकेऽपि निवारकः ।
 निरर्थकोऽर्थशून्ये स्यादक्षपादे तु कथ्यते ॥
 नैयायिकोऽथ निस्त्रिंशायुधे नैस्त्रिंशिकं विदुः ।
- 10 प्रचलाकः शराघाते शिखण्डे च भुजङ्गमे ॥
 प्रकीर्णकं चामरे स्याद्विस्तारे ना तुरङ्गमे ।
 पर्यस्तिका परिकरे विटे पल्लवको मतः ॥
 प्रसूतिका तु सूतायां ककुभे तु प्रसेवकः ।
 प्रत्यनीकस्वरातौ स्याल्लताभेदे पटोलिका ॥
- 15 प्रयाणकं स्यात्प्रस्थाने क्षुद्रारामे प्रसीदिका ।
 प्रवाहिका संग्रहण्यां वमौ प्रच्छर्दिका मता ॥
 प्रवल्हिकावत्कथिता कथायां च प्रहेलिका ।
 टङ्गणे स्यात्पाचनकः प्राङ्घ्रिवाकस्तु कौर्त्यते ॥
 व्यवहारेष्वधिष्ठते पत्तौ पादातिको भवेत् ।
- 20 पाञ्चालिका^३ वस्त्रकृत्पुत्रिकायां निगद्यते ॥

१ —ग्रन्थकः इत्युभयपुं० पाठः ।

२ स्तु वङ्कोटे, इति क. ख. पु० पाठः ।

३ वस्त्रकृत, इति मा. पाठः ।

- आगन्तौ स्यात्प्राघुणको^१ वृत्ते प्रामाणिकं^२ विदुः ।
 प्रालम्बिका हारभेदेऽप्यथ सीवनसाधने ॥
 सूत्रे पिप्पलकं प्राहुस्तथा वक्षोजवृन्तके ।
 तगरे मदनाख्ये च तरौ पिण्डीतको मतः ॥
 5 पिचण्डिका पिण्डिकाख्ये देहस्यावयवे भवेत् ।
 अथ पुष्कलको गन्धमृगे क्षपणकीलयोः ॥
 पुण्डरीकं सिताम्भोजे सितछत्रे च भेषजे ।
 पुंसि व्याघ्रेऽग्निदिङ्गागे कोशकारान्तरेऽपि च ॥
 वर्द्धीषके(ने) भवेत्पूर्णानकं च पटहे तथा ।
 10 सारसे पुष्कराङ्कः स्यात्पृषदाज्ये पृषातकम् ॥
 पृषातको देवभेदे^३ फर्फरीकश्चपेटके ।
 फर्फरीकं मार्दवे स्यात्^४ तरुभेदे फणिञ्जकः ॥
 तपस्ये स्यात्फाल्गुनिको देशे जातौ च बर्बरे ।
 बलाहको गिरौ मेघे दैत्यनागविशेषयोः ॥
 15 बलान्तको महेन्द्रेऽथ वसन्तर्तौ बलाङ्कः^५ ।
 जम्बूफले बार्हतकं कलिद्रौ तु बिभीतकः ॥
 कण्टकार्यां बृहतिका नृपे भट्टारको भवेत् ।
 भयानको भवेद्याघ्रे रसे राहौ भयङ्करे ॥
 भस्मातकस्तरुभिदि भृङ्गे अमरकस्तथा ।
 20 गैरिकेऽपि अमरकस्तद्वत्स्याच्चूर्णकुन्तले ॥

१ ख. शिको ।

२ क. कीं ।

३ क. पर्प ।

४ क. न्मरुधेहे ।

५ क. न्यकः ।

भार्याटिकः पुमान् भार्यानिर्जिते च मृगान्तरे ।
भूरूढकं तु छत्राके तथा भृष्टामिषे मतम् ॥

भवेन्मरुवकः पुष्पभिच्छल्यद्रुफणिज्भके^१ ।
मण्डोदकं चित्ररागे भवेदातर्पणेऽपि च ॥

5 मतं मण्डलकं कुष्ठभेदे बिम्बे च दर्पणे ।
सस्यभेदे मर्कटकस्तथा वानरलूतयोः ॥

मथुरकस्त्वपामार्गे क्लीबं तुत्याञ्जने मतम् ।
मधूलिका मधुश्रेण्यां जलजे तु मधूलकः ॥

10 मधुद्रुमेऽथ कथितो धान्यभेदे^२ मयुष्ठकः ।
मङ्गल्यको^३ मसूरे स्यात् क्लीबे मङ्गलकर्मणि ॥

^४मकुष्ठकस्तु मुञ्जे स्यान्^५मूर्वामुक्ता मधूलिका ।
भवेन्मधुरको जीवकाख्ये तु धरणीरुहे ॥

मकूलको निकुम्भेऽपि मृगतृष्णा मरीचिका ।
दध्याज्यमधुसंयोगे मधुपर्कमितीरितम् ॥

15 हारभेदे माणवको बाले कुपुरुषे बटौ ।
मध्वासवे माधवको^६ राधे मद्ये नपुंसकम् ॥

^७मृष्टेरुको वदान्येऽपि मृष्टाशिन्यतिथिद्विषि ।
मेधाविको विदि ज्योतिषिके मौहूर्तिको मतः ॥

१ क. ज्जके । २ मकु, इति मा. पाठः । ३ ख. मयू ।
४ क. मधु । ५ ख. मधुपाकस्तु प्राणिते । ६ ख. रान्धे ।
७ मिष्टेरुको वदान्येऽपि मिश्रिन्यतिथिविद्विषि, इति माटकापाठः ।

- यवानीकाऽजमोदायां यायजूकस्तु याजके ।
स्याद्याञ्जयाऽऽप्ते^१ याचितकं युवतीनां तु संहतौ ॥
भवेद्यौवतकं चाथ दिवसे स्याद्रतर्द्धिकम् ।
सुखस्नाने^२ मङ्गले च, राजन्यकमुदीरितम् ॥
- 5 राज्ञां सङ्घे राधरङ्गुर्भवेत्सीरे च शीकरे ।
घनोपले रैवतको गिरौ रोहितकस्तरौ ॥
ललाटिका पत्रपाश्या मालाभेदे ललन्तिका ।
ललामकं विभूषायां मूले लामज्जकं विदुः ॥
लालाटिकः प्रभोर्भावदर्शिन्याश्शेषणान्तरे ।
- 10 कार्यश्लमे च गदितस्त्वथ लाक्षणिकः पुनः ॥
सामुद्रिकज्ञेऽग्निशिखातरौ लाङ्गलिकी मता ।
भवेच्छावणिकं सर्वं यद्यत्तवणसंस्कृतम् ॥
लेखहारे लेखनिको यः स्वहस्तेन वा लिखेत् ।
लेखेषु परहस्तेन, चक्रवाले तु पर्वते ॥
- 15 लोकालोको लोहितकः पद्मरागमणौ मतः ।
वक्रोष्ठिका च हसने स्मृतं चोचे वराङ्गकम् ॥
वर्त्तरूकः काकनीडे नदीभेदे जलावटे ।
वनीपको याचनके यानपात्रे वह्निचकम् ॥
आम्नातके वर्षपाकी पञ्चाङ्गुले व्यडम्बकः ।
- 20 वरारकं वज्रमणौ रज्जौ तु स्याद्वराटकः ॥
वराटकः पद्मबीजकोशे चापि कपर्दके ।
वरण्डकस्तु मातङ्गवेद्यां यौवनकण्टके ॥

१ चितके, इति मा. पाठः ।

२ अथ, इत्यस्यादिः ।

- वरण्डको वर्तुले च गदितस्तत्त्ववेदिभिः ।
 वडवाग्नौ वाणिजको^१ विदितश्च वणिज्यपि ॥
 वासन्तिका लताभेदे भारयष्टौ विहङ्गिका ।
 वृद्धाजीवे वार्धुषिको वावदूकस्तु वाग्मिनि ॥
 5 वाद्यालकस्तु घण्टादौ वागुरिकस्तु^२ जालिके ।
 विनायकस्तु गरुडे जिनभेदे गुरावपि ॥
 विनायकापि रण्डायां हेरम्बे तु विनायकः ।
 विकूणिका स्यान्नासायां वैणिके तु विकूणिकः (!) ॥
^३वितुन्नकस्तु धान्याके ^४भाटामलमयूरके ।
 10 वितुन्नकं हेमतारे तिलके स्याद्विशेषकम् ॥
 नेतर्येकार्थसम्बन्धे^५ प्राहुः श्लोकत्रयेऽपि तत् ।
 विह्वन्दकः ^६प्रभेदेषु निन्दके तु विदूषकः ॥
^७विषान्तकः स्मरहरे हरिताले विडालकम् ।
 विकर्णिको देशभेदे पादस्फोटे विपादिका ॥
 15 विरूढकं तु छत्राके कूपके तु विदारकः ।
 विप्रश्नकस्तु दैवज्ञे पामायां स्याद्विचर्चिका ॥
 वृन्दारकः स्यादमरे वृषभाङ्गो महेश्वरे ।
^८वैदेहकस्तु श्रुद्रायां वैश्येनोत्पन्नसन्ततौ ॥
 वैतालिको बोधकरे पटौ वैज्ञानिको मतः ।
 20 वार्तावहे^९ वैवधिको भवेद्वैमानिकोऽमरे ॥

१ क. जिको । २ क. रीकस्तु । ३ क. वितुणिकं तु ।

४ क. सटामाला । ५ ख. द्वे । ६ ईश्वरसङ्गनामित्यस्यादिः ।

७ ख. विश्रान्त । ८ श्रुद्राद्वैश्यायामुत्पन्नो वैश्याद्वाह्यणामुत्पन्नो

वा वैदेहक इति कोशान्तरे । ९ हरे इति मा. पाठः ।

- मणिकारे वैकटिको मृत्ये वैतनिको मतः ।
 वैरङ्गिको विरागाहं शास्त्रे वैशेषिकं भवेत् ॥
 १आस्फोटन्यां १वेधनिका वैतंसिकस्तु सौनिके ।
 वैहासिको हास्यजीवे भवेद्वैनयिको रथे ॥
- 5 वैनाशिकः स्यात्क्षणिकपरतन्त्रोर्णनाभयोः ।
 शतानीको भवेद्वृद्धे राजभेदे तथा मुनौ ॥
 क्षुद्रशङ्खे शङ्खनकः शरलक्ष्ये शरव्यकम् ।
 शालावृकः शृगाले स्यात्सारमेये बलीमुखे ॥
 शाकुनिको वागुरिके नभः आवणिको मतः ।
- 10 शिखण्डिकः काकपक्षे भवेदपि शिखण्डिकः ॥
 शिवानकं पितृवने^३ वदन्ति विबुधा जनाः ।
 श्रीवृक्षकमिति प्राहुरावर्तं हयवक्षसि ॥
 श्रीपर्णिका तु कुम्भ्यां स्याच्छृङ्गाटकं चतुष्पथे ।
 शृङ्गाटकं तथा वारिकण्टके च निगद्यते ॥
- 15 शृगालिका शिवायां स्यात् चासादपि पलायने ।
 शेफालिका तु १निर्गुण्ड्यां शेलौ श्लेष्मातकं विदुः ॥
 सन्तानिका तु क्षीरादिसारमर्कटजालयोः ।
 १सतीनकः कलाये स्याद्भवेत्संकुसुकोऽस्थिरे ॥
 संवर्तिका नवदले त्वीर्वे संवर्तको मतः ।
- 20 प्रलयेऽपि भवेत्क्लौबं बलरामायुधे मतम् ॥

१ ख. अ ।

२ वै, इति मा. ।

३ क. धने ।

४ ख. निर्ग ।

५ सन्ता इति मा. ।

- संवाहकस्त्वङ्गमर्दे^१ दूत्यां सञ्चारिका मता ।
 सञ्चारिका च कुट्टिन्यां^२ घ्राणेऽपि युगलेऽपि च ॥
- समुज्जकः सम्पुटके वरदे तु समर्धकः ।
 सङ्घाटिका^३ तु कुट्टिन्यां युग्मे च जलकण्टके ॥
- 5 सङ्घट्टकः सन्धिकरे तरुभेदे समष्टिका ।
 सन्दंशको लोहयन्त्रे तथा सन्दंशिका मता ॥
- स्वाभाविकं स्यात्सहजे सभ्ये सामाजिकः स्मृतः ।
 सांयाचिकः पोतवणिग् दुःखे सांसारिकं मतम् ॥
- सापत्निका^४ स्यादध्युढोद्वाहे साम्बन्धिकं विदुः ।
 10 रसनायां सारसिकं^५ स्वर्जिंक्षारे सुवर्चिका ॥
- सुप्रतीकः शोभनाङ्गे मतश्चेतानदिग्गजे ।
 सुगन्धिको महाशालौ वस्त्रभेदे सुचेलकः ॥
- सुरूहको गर्दभाभहये हेमि सुवर्णकम् ।
 सुषेणिका स्यात् त्रिष्टति पित्तले तु सुलोहकम् ॥
- 15 सुपार्श्वकस्तरुभिदि सुरलोकस्त्रिविष्टपे ।
 भक्ष्यकारे स्वेदनिकः क्लीबे स्वेदार्थकौषधे ॥
- भवेत्सैकतिकं^६ मातृयात्रामङ्गलसूत्रयोः ।
 त्रिष्टु^७ संन्यस्तसन्देहजीविक्षपणकेष्वपि ॥
- सैद्धान्तिकः प्राञ्जिके स्यात्सोमवल्कस्तु कट्फले ।
 20 तथैव श्वेतखदिरे सोमवल्क इतीरितः ॥

१ ख. दे । २ ख. न्ना । ३ कुट्टिका, इति मा. ।

४ लिका इति मा. । ५ सर्जे, इति मा. । ६ ख. माटपाश ।

७ तथा इति मा. ।

- सौगन्धिकं तु कल्हारे पद्मरागे च कत्तृणे ।
 सुगन्धव्यवहारज्ञे १गन्धके स्यात्तु पुंस्यपि ॥
 २सौराष्ट्रिका तुवर्यां स्याद्विषभेदे तु पुंस्यपि ।
 सौवस्तिकः पुरोधः स्याद् हव्यपाकश्चरौ मतः ॥
 5 हसन्तिकाऽङ्गारधान्यामभयायां हरीतकी ।
 हल्लीसकं तु स्त्रीन्त्ये ३यन्ता हस्तिपकः स्मृतः ॥
 स्यात्सुद्रघण्टिका सुद्रधान्यघोरापगान्तरे(?) ।

॥ इति कचतुर्थम् ॥

॥ अथ कपञ्चमम् ॥

- अनेडमूकः कथितः शठे वाक्श्रुतिवर्जिते ।
 क्रकचेऽसिपत्रकं स्याद्वन्दारावभिवादकः ॥
 10 अवसक्थिका परिकरे छुरिका त्वसिपुत्रिका ।
 दृष्टरि व्यवहाराणां कथयन्त्यक्षदर्शकम् ॥
 लुब्धेऽभिलाषुकं प्राहुर्जाबाले त्वजजीविकः^४ ।
 ५हसन्त्यामग्निकार्ये च निगदन्त्यग्निकारिकाम् ॥
 अहंपूर्वमहंपूर्वमित्यहंपूर्विकां विदुः ।
 15 तोययन्त्रेऽरघट्टकः पादावर्ते च कीर्तितः ॥

१ हरिताले तु मा. पाठः । २ ख. पु. नायं पाठः ।

३ ख. पु. तालवूकोऽश्विक्रयौ, इति पाठभेदः । ४ ख. कं ।

५ हसन्त्यामङ्गारधानिका इत्यमरः ।

- वासकाख्यौषधभिदि प्रवदन्त्याटरूषकम् ।
 गर्भागारेऽपवरकः खङ्गिके त्वसिधारकः ॥
 स्यादन्तर्वेशिकश्चावरोधिकोऽन्तःपुराश्रिते ।
 कुटुम्बपोषणव्यग्रे त्वभ्यागारिक ईरितः ॥
- 5 आनुमानिक इत्याहुस्तार्किके नरि तद्विदः ।
 अयःशूलिक इत्युक्तः क्रूरकर्मरते नरि ॥
 कान्तार्थिनीं तु वनितां कथयन्त्यभिसारिकाम् ।
 मुक्तास्फोटेऽब्धिमण्डूकी रथद्रावतिमुक्तकः ॥
 अतिसारयुते पुंसि कथितस्त्वतिसारकी ।
- 10 स्यादम्बलोणिकाऽम्बष्ठा ह्युर्यां स्यादसिधेनुका ॥
 तथासिपुत्रिका हृदाध्यक्षे स्यादधिकर्मिकः ।
 अन्नकोष्ठकमित्याहुर्धान्यागारे कुसूलके ॥
 शस्त्रसंमार्जनकरे त्वसिधावक इत्यपि ।
 पादादीनां^१ परिकरे प्रवदन्त्यवसक्थिकाम् ॥
- 15 नासानुगतवर्णेषु प्रवदन्त्यनुनासिकान् ।
^२अजगन्धाऽभिधामाहुर्बर्बर्थां शाब्दिकोत्तमाः ॥
 स्यादाच्छुरितकं हासनखराघातभेदयोः ।
 गजाजीवे तु गदितः शाब्दिकैरिभपालकः ॥
^३इन्द्रलुप्तकमित्याहुः खल्वाटे खलु तद्विदः ।
- 20 उग्रनासिक उन्नासे तृष्णायामपलासिका ॥

१ ख. दिना ।

२ कपञ्चमप्रकरणादजगन्धिकामिति न्याय्यम् ।

३ रंजल्लप्तकं, इति माटकायामपपाठः ।

- ऊर्ध्ववाससि सर्वत्र कथयन्त्युत्तरीयकम् ।
 स्यादुरःसूत्रिका मुक्तामालायामुपहालकः ॥
 कुन्तलानां प्रदेशे स्यादूर्ध्वज्ञावूर्ध्वजानुकः ।
 स्यादुलूखलकं क्लीबे गुग्गुलावुपकारिका ॥
 5 उपकर्त्र्यां पिष्टभेदे तथैव स्यान्नृपालये ।
 १उष्णोदकं वारिभेदे विदार्यामृक्षगन्धिका ॥
 हारे स्यादेकयष्टिका वालुके त्वेलवालुकम् ।
 चोरे त्वैकागारिकः स्यान्मण्डले तूपस्तर्यकम् ॥
 मतोपकुञ्चिका १तुत्या बन्धके त्वौपरोधिकः ।
 10 कक्षावेक्षक इत्युक्तः शुद्धान्तोद्यानपालयोः ॥
 रङ्गाजीवे कवौ^२ पिङ्गे द्वाःस्थे च कटखादकः ।
 खादके काचकलशे बलिपुष्टे च जम्बुके ॥
 राजर्षिभेदे च तथा पूतिके कलिमारकः ।
 द्विपार्भके समुद्दिष्टः करिशावक इत्ययम् ॥
 15 १कथयन्ति विदर्भेषु विद्वांसः क्रथकैशिकम् ।
 काकतिन्दुक इत्युक्तः काकपीलुकवृक्षके^३ ॥
 यथा बृहत्यां कथिता शब्दज्ञैः कण्टकारिका ।
 तथैव चिहृति प्राहुः पण्डिताः कालभेषिकाम् ॥
 काकजङ्घातरौ काकनासिकेति निगद्यते ।
 20 उदुम्बरे विडङ्गे च कृमिकण्टकमौरितम् ॥

१ उष्णोदकमिति कपञ्चमेऽयुक्तम् ।

२ ख. दृष्ट्या ।

३ रवौ, इति मा. ।

४ ख. अधिकः पाठः ।

५ ख. रक्तके ।

- वदन्ति च समुद्योगे कोशेषु कियदेतिकाम् ।
 कुलबालिका कुलस्त्री सैव स्यात् कुलपालिका ॥
- कुटहारिका भुजिष्ठा चुक्रे तु कुण्डगोलकं कथितम् ।
 पत्न्यास्त्ववरजातायामपि स्यात्कैलिकुञ्चिका ॥
- 5 कोरदूषक इत्युक्तः सस्यभेदे कियत्यपि ।
 द्वैपायनस्य जननी प्रसिद्धा गन्धकालिका ॥
 स्त्रीवेषधारी पुरुषो नाद्योक्तौ गणिकाज्जुका ।
 गणिकारिकाऽग्निमन्थे लम्बिका गलशुण्डिका ॥
 कुटजे गिरिमल्लिका कूपके गुणवृक्षकः ।
- 10 मुसल्यां गृहगोधिका गोजागरिकमित्ययम् ॥
 मङ्गले कण्टकारे नाप्यथ स्याद्द्वनगोलकः ।
 सुवर्णरूप्ययोर्मिश्रीभावेन परिवर्तने ॥
 चन्द्रिकायां यथा प्राहुः शाब्दिकाश्चन्द्रगोलिकाम् ।
 दद्रुघ्ने च तथा वृक्षे चक्रमर्दकमूचिरे ॥
- 15 चक्रजीवक इत्युक्तः कुलाले चक्रजीविकः ।
 लेखके स्याच्च चित्रज्ञे चित्रजीवक इत्यपि ॥
 सौदामिन्यां च खद्योते गदिता चिलिमीलिका ।
 अथो जलकरङ्गः स्यान्नालिकेरफलेऽपि च ॥
 शङ्खे जललतायां च वारिवाहे च कीर्त्यते ।
- 20 काकोलीराजशफरमत्स्ययोर्जलतापिकः ॥
 जलवारकोऽथ सेतौ हरिरेव जगन्नायकस्त्वेकः ।
 जगताञ्जनको ब्रह्मा जङ्घाकरिकस्तु जङ्घाले ॥

- तण्डुलीयकोऽवनाटे प्रोक्तस्तथैव मेघनादेऽपि ।
 तालमूलिका मुसल्यां स्याच्छौल्विके ताम्रकुट्टश्च^१ ॥
 तालवृन्तकं व्यजने त्रिपुरान्तको हरे गदितः ।
 तिलकालकस्तु^२ पिल्लौ तिलपर्णिकं तु चन्दने गदितम् ॥
- 5 तुन्दकूपिका तु नाभौ विम्ब्यां तु तुण्डिकेरिकाऽभिमता ।
 तैलपर्णिकस्तु गदितो नियन्तरि च चन्दने विज्ञैः ॥
 तैलपायिका परोष्ण्यां सेनान्यां दण्डनायकः कथितः ।
 दण्डनायिका तु पोच्यां देव्यामुक्ता तथा तज्ज्ञैः ॥
 दारुहस्तकस्तु तर्द्धां द्वाःस्थे तु द्वारपालको गदितः ।
- 10 दीर्घपत्रको लशुने दुर्नामा दीर्घकोशिका ॥
 स्थाद्देवमातृको देशविशेषे देववर्द्धकी ।
 त्वष्टरि स्यात्तु धातक्यां विदिता धातुपुष्पिका ॥
 नवजातरजःकान्तानव्ययोर्नवफञ्जिका^३ ।
 गदिता सप्तलतरौ विद्वद्भिर्नवमल्लिका ॥
- 15 नागवारिक उद्दिष्टो राजकुञ्जरहस्तिपे ।
 माणिक्यराजगरुडचित्रमेखलकेषुपि ॥
 नतनासिकोऽवटीटे तथा च नदीमातृको देशे ।
 मनःशिलायां च तथा सर्वेऽपि नागजिह्विकामाहुः ॥
 पण्यवौथिका विपणिः पद्मभञ्जिका पञ्जिकायां स्यात् ।
- 20 परिचारि(र)को नियोज्ये पिष्टाते पटवासकः कथितः ॥

१ ताम्रकुट्टक इति युक्तः पाठः ।

२ क. यिष्णौ ।

३ नवफलिकेति कोशान्तरे ।

- प्रतिरोधकश्च चोरे परिपन्थिनि मार्गदूषके गदितः ।
परिव्राजको मस्करिणि कथितोऽपि बौद्धतापसयोः ॥
- प्रतिस्वयंकश्च कथितः कृकलासे विदां श्रेष्ठैः ।
पारियात्रिकोऽध्वरथे कथितश्च पारिरक्षकोऽथ यतौ ॥
- 5 पारिभद्रकोऽद्रि(द्रु?)भेदे पार्श्वस्थे पारिपार्श्वको गदितः ।
पारियात्रकंस्तथाऽद्रौ कापि च पारिजातको द्रुभिदि ॥
- पारश्वधिकः परश्वायुधधारिणि समुद्दिष्टः ।
पारिपन्थकोऽपि चोरे प्रातिहारिकोऽथ मायान्ने ॥
- पित्तसारकस्तु सर्जे पिनाकघृक् स्मरान्तके प्रथितः ।
10 पुच्छकण्टकस्तथालौ भक्ष्ये कापि च पूलिपूपिकामाहुः ॥
- बलिवाह्यकश्च शकटे बन्धुजीवकस्तु बन्धुजीवतरौ ।
बीजपुष्पिकान्यतरौ श्लेष्माते बाहुवारकः कथितः ॥
- भर्तृदारिकाः तथाहुर्नाथोक्तौ राजकन्यकायां च ।
भर्तृदारकस्तथोक्तस्तत्रैव च युवराजेऽपि ॥
- 15 भ्रमरालकस्तु कुरुले त्रिलोचने भूतनायकं प्राहुः ।
पूर्वं भूते कापि च कथयन्ति भूतपूर्वकं सन्तः ॥
- मधुजीवको मधुलिहि मस्तुलुङ्गको मस्तकसेहे ।
मधुपर्णिका तरुभिदि गणामरे महाराजिकं प्राहुः ॥
- मृगधूर्तकः मृगाले मृगजालिका वागुरायां च ।
20 यज्ञकीलकोऽथ यूपे दैत्ये भर्गे च यज्ञदूषको गदितः ॥

यूपकटकश्चघाले युगपच्चकस्तु कोविदारतरौ ।
रणरणकस्त्वौत्सुक्ये कणौरथे रथगर्भकं प्राहुः ॥
मनःशिलायामपि च वदन्ति रसनेत्रिकाम् ।
अपामार्गे तु गदितो विद्वद्भिर्लोचमस्तकः ॥

- 5 लोकायतिकमप्याहुश्चार्वाके लोहकुट्टकः ।
लोहकारे निगदितः स्वर्णकारेऽपि च क्वचित् ॥
स्याद्यवहारिका लोकयात्रासम्मार्जनीङ्गुदे ।
तथा निगदिता लोके लेखिन्यां वर्णतूलिका ॥
वृत्ते भाविनि वा युद्धे यत्पानं वीरपाणकम् ।
10 हरिताले स्मृतं वंशपत्रकं वृषणाशकः(?) ॥
श्रीरीपवृक्षे गदितो विद्वद्भिर्वैजयन्तिकः ।
पताकिन्यथ दूर्वायां वचायां शतपर्विका ॥
शीतचम्पक इत्येव स्यादातर्पणदीपयोः ।
सुवसन्तक आख्यातो वासन्त्यां मदनोत्सवे ॥
15 स्याद्धेमपुष्पिका यूथ्यां चम्पके हेमपुष्पकः ।
शुद्रनासिकमप्याहुर्नःशुद्रे शब्दवेदिनः ॥

॥ इति कपञ्चमम् ॥

अथ कषष्ठम् ।

अहमहमिकामाहुरहङ्कारेऽथ लेखके ।
शब्दशास्त्रपरिष्ठाते वदन्त्यक्षरजीवकम् ॥

१ क. सि ।

- दर्पादात्मप्रशंसायामाहोपुरुषिकां विदुः ।
 आभीरपल्लिका घोषे त्वाग्रहायणिकः सहे^१ ॥
- चर्मपात्रे तु करकपात्रिकाऽथ निगद्यते ।
 क्रयविक्रयिको वैश्ये काकोदुम्बरिका तरौ ॥
- 5 मलघां च तथैवोक्ता काकोदुम्बरिका जनैः ।
 कपोतपालिकामाहुर्विटङ्के शब्दवेदिनः ॥
- कृतसापत्निकाऽध्यूढा कृतान्तजनको रविः ।
 स्थानात्स्थानान्तरं गच्छद्भूपे गन्धपिशाचिका ॥
- गन्धर्वहस्तकः प्रोक्तस्तथैवैरण्डपादपे ।
 10 ग्राममङ्गरिका ग्रामयुद्धे ऋङ्गिभूषेऽपि च ॥
- चर्मप्रभेदिकाऽऽरायां भस्त्रा चर्मप्रसेविका ।
 तरौ रोहितकाख्ये तु मतो दाडिमपुष्पकः ॥
- नक्षत्रसूचको ज्योतिःशास्त्रवेदिनि कीर्तितः ।
 प्रस्थातवक्तृको विज्ञे टङ्के पाषाणदारकः^२ ॥
- 15 पाषाणभेदकं प्राहुः शब्दज्ञाश्चौषधान्तरे ।
 बहुगर्हवाग्वाचाटे, शैलूषेऽथ निगद्यते ॥
- विद्वद्भिः शब्दशास्त्रज्ञैरयं भरतपुत्रकः ।
 मार्जारकर्णिका देव्यां सूते मङ्गलपाठकः ॥
- स्मृता तु नर्मदास्थायां नद्यां मेकलकन्यका ।
 20 रङ्गाजीविनि रङ्गावतारकः परिकीर्तितः ॥

१ क. (हाः) । २ क. (गन्त) ३ भेदक इति मा. पा. ।

रथकुटुम्बिकः क्षत्ता रणे वीरजयन्तिका ।

वीरविस्त्रावकः शूद्रधनैर्याजक उच्यते ॥

विज्ञानमातृको बौद्धे मतो, विरलजानुकः ।

ऊर्ध्वज्ञावथ निर्दिष्टो विज्ञैर्वर्णविलोडकः^१ ॥

5 श्लोकस्तेने च चोरे च, सिन्दूरतिलकः पुनः ।

मतङ्गजे स्त्री कामिन्यां, दूते सन्देशहारकः ॥

^२सौखशायनिकं प्राहुर्नरि सुखप्रपृच्छके ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये कान्तवर्गः ॥

अथ खान्तवर्गः ।

खमिन्द्रिये व्योम्नि पुरे शर्मणि चिदशालये ।

श्लेचे संवेदने बिन्दौ शून्येऽपि च निगद्यते ॥

अथ खदितौयम् ।

10 आखुः स्यान्मूषके^३ तूखा कृष्णवध्वां निगद्यते ।

^४नखः कररुहे शङ्खे शुक्तौ स्त्रीह्लीबयोर्नखी^५ ॥

नपुंसकं तु नखरे गन्धद्रव्येऽपि कुचचित् ।

^६न्युङ्खः सम्यङ्मनोज्ञे च साम्नः षट्प्रणवेषु च ॥

पुङ्खस्तु शरमूले स्यात्प्रेङ्खा पर्यटनेऽपि च ।

15 नृत्ये भवेदश्वगतावपि संवेशनान्तरे ॥

१ ख. (जकः) । २ ख. पुस्तकपाठः । ३ क. ख. खनके ।

४ “नखः केतुग्रहे शण्डे” इति मा. पाठः ।

५ नखं चेति शेषः । ६ न्युङ्खाः षोडश ओङ्कारा इत्यपि क्वचित् ।

- मुखं निःसरणे वक्त्रे प्रारम्भोपाययोरपि ।
 सन्ध्यन्तरे नाटकादेः शब्देऽपि च नपुंसकम् ॥
 मूर्खो मूढे मखो यज्ञे लेखो लेख्ये सुरेऽपि च ।
 तथैव विदितः सद्भिर्लेखो वाचिकहारके ॥
- 5 मर्यादायां भवेच्छेखा लिपिराजिकयोरपि ।
 विज्ञो गतिविशेषे^१ च श्रूकशिम्ब्यां च नर्तने ॥
 शङ्खो निध्यन्तरे कम्बुललाटास्थिनखेष्वपि^२ ।
 शङ्खी हरौ समुद्रे ना शङ्खवत्यभिधेयवत् ॥
 शाखी स्यात्पादपे पुंसि तद्वद्विप्रजने मतः ।
 शाखा वेदविभागे च पादपाङ्गेऽन्तिकेऽपि च ॥
 शिखा शिखायां^३ चूडायां ज्वालायामग्रमात्रके ।
 लाङ्गलिक्यां च शाखायां चूडायां च शिखण्डिनः ॥
 शिखी वह्नौ बलीवर्दे^४ शरे केतुग्रहे द्रुमे ।
 मयूरे कुक्कुटे पुंसि शिखावत्यन्यलिङ्गवत् ॥
- 15 सखा सहाये मित्रे च वयस्यायां सखी मता ।
 सुखं शर्मणि नाके च सुखा पुर्यां प्रचेतसः ॥

॥ इति खद्वितीयम् ॥

१ अन्वस्येति शेषः ।

१ २ ख. पु० गलेसितामेखरेखां बिभागे तावपि स्युतः । अधिकः पाठः ।

३ क. (०पायां) ।

अथ खटतौयम् ।

- अमुखस्तु भवेन्मूके^१ त्वामुखं^२ सम्मुखे मतम् ।
 उन्मुखस्तूर्ध्ववक्त्रे स्यादुत्कण्ठाव्याकुलेऽपि च ॥
- गोमुखं कुटिलागारे वाद्यभेदे च लेपने ।
^३गणभेदे महेशस्य तथा मातलिपुत्रके ॥
- 5 चिशिखं तु चिश्रूले स्याच्छिखरे राक्षसे पुमान् ।
^४त्रिमुखं तु मतं श्रूले त्रिमुखो राक्षसान्तरे ॥
- दुर्मुखो नागभेदेऽपि मुखरे वानराश्रयोः ।
 प्रमुखः प्रथमे श्रेष्ठे परिखा सालवेष्टने ॥
- ^५मयूखः किरणे ज्वालाशोभयोर्विशिखः पुनः ।
 10 शिलीमुखे तोमरे च, विशिखा तु निगद्यते ॥
- खनित्र्यामपि रथ्यायां नलिकायामपि क्वचित् ।
 वाङ्मुखं स्यादुपोद्घाते विमुखस्तु पराङ्मुखे ॥
- विशाखस्तक्ष(र्का!)के स्कन्द ऋक्षभेदे कटिल्लके ।
 मन्याने मासभेदेऽपि वैशाखः परिकीर्तितः ॥
- 15 षण्मुखस्तु विशाखे स्यात्सुमुखो वावटूकके ।
 सुमुखः स्यात्तार्क्ष्यपुत्रे फणिभेदे च फण्डिते ॥

१ ख. (खे) ।

२ क. (सन्नु) ।

३ पुंसौत्यस्यादिः ।

४ अयं पाठो मा. खचतुर्थे आसीत् ।

५ ख. पु० मयूखः किरणे ज्वालाशोभयोर्वाङ्मुखं पुनः ।

उपोद्घातेऽथ विशिखस्तोमरे मार्गणेऽपि च ।

विशिखा तु खनित्र्यां च रथ्यानालिकयोरपि । इति पाठभेदः

ह्रस्वोः स्यादुत्कलिका मन्त्रबीजाक्षरे क्वचित् ।
ह्रस्वोः तु भवेत्क्लीबेऽलक्ष्यवस्तुनि सर्वशः ॥

॥ इति खट्वौयम् ॥

अथ खचतुर्थम् ।

- अहमुखं प्रभाते स्यादवलेखो वमावपि ।
भवेदग्निमुखो देवे विप्रे भस्मातकेऽपि च ॥
- 5 अथाग्निमुखमुद्दिष्टं कुसुम्भे ^१कुङ्कुमेऽपि च ।
लाङ्गलिकायां विशल्यायामोषधौ तु स्त्रियां विदुः ॥
कुङ्कुमे स्यादग्निशिखं हस्ते त्वग्रनखः स्मृतः ।
अयोमुखं तु मुसले हले बाणे त्वयोमुखः ॥
अपलेखो वृथालेखे वृक्षभेदे त्वधोमुखः ।
- 10 अधोमुखस्तु पिशुने ज्ञानिन्यन्तर्मुखस्तथा ॥
इन्दुलेखा चन्द्रकलासोमवस्यमृतासु च ।
गणेशे स्यादिभमुखः स्त्रियामिन्दुमुखी मता ॥
कुबेरे स्यादौशसखः शृगाल्युक्तामुखी मता ।
कुह्लमुखस्तु गदितः परपुष्टविहङ्गमे ॥
- 15 कुशले स्यात्कृतमुखो गजमुखो गणेश्वरे ।
देव्यां गृध्रमुखी कापि ^२देव्यां चन्द्रमुखी क्वचित् ॥

१ ह्रस्वोत्कलिकायां स्यादिति मा. पाठः ।

२ ख. (कुसु) ।

३ ख. (तथा) ।

- चतुर्मुखो वेधसि स्याद्देव्यां चारुमुखीत्यपि ।
चित्रपुङ्खः स्मृतो बाणे ध्वान्ते चोरमुखं मतम् ॥
'जगन्मुखौ हरिन्दुपौ देव्यां ज्वालामुखीति च ।
कृष्णो जयसखः प्रोक्तः कपौ ताम्रमुखः स्मृतः ॥
- 5 चयीमुखो मखे विप्रेऽप्यमरे स्याच्चयीमुखः ।
दशमुखो रावणे स्यान्मतो दंष्ट्रामुखोऽप्यहौ ॥
चतुःशतग्राममध्ये पुरं द्रोणमुखं^१ मतम् ।
पार्वणे स्याद्दर्शमुखं जलौघे स्यान्नदीमुखम् ॥
- 10 तन्द्रां^२ नन्दीमुखीं प्राहुः नान्दीमुखाः पितृष्वपि ।
हरे^३ सिंहे पञ्चमुखः शशादिषु तु वै पुनः^४ ॥
मतः पञ्चनखः श्वाऽथ शिशौ बद्धशिखः स्मृतः ।
उच्चटायां बद्धशिखा^५ सुरे बर्हिर्मुखो मतः ॥
महाशङ्खो मानुषास्थिसङ्ख्याभेदालिकेष्वपि ।
लसन्मुखो^६ विहसिते तथा^७ लालामुखोऽप्यहौ ॥
- 15 अथ व्याघ्रनखं^८ गन्धद्रव्ये चाप्यौषधान्तरे ।
स्त्रियां, नखक्षते क्लीबं, कपौ वृद्धे वलीमुखः ॥
अथ वायुसखो वह्नावलिबाणौ शिलीमुखौ ।
नखक्षताङ्कुरे क्लीबे शिलीमुखमुदाहृतम् ॥

१ ख. ए० पाठाभावः ।

२ द्रोणीमुखं, इति मा. पाठः ।

३ क. (गदा) ।

४ ख. (रौ) ।

५ ख. (तथा गजे) ।

६ ख. (खः) ।

७ ख. (विक) ।

८ क. (ता) ।

९ क. ख. (खो) ।

निगद्यते स्वस्तिमुखो विप्रे^१ वाचिकहारिणि ।
हसन्मुखस्तु सुभगे मतो हालामुखोऽप्यहौ ॥

॥ इति खचतुर्थम् ॥

अथ खपञ्चमम् ।

अबद्धमुखो^२ मुखरे तिग्ममयूखः स्मृतः स्वर्ये ।
धनदे च्यम्बकसखः पञ्चविशिखो मतः कामे ॥

5 मलिनमुखस्तु वह्नौ गोलाङ्गूले तथा क्रूरे ।
यामिनीमुखरजनीमुखौ शब्दावुक्तौ प्रदोषेऽपि ॥

शीतमयूखश्चन्द्रे घनसारेऽपि वा पुंसि ।
सर्वतोमुख उग्रे च क्षेचन्नब्रह्मणोरपि ॥

नपुंसकं तु पानीये^३ सुरवर्त्मन्यपि स्मृतम् ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये खान्तवर्गः ॥

अथ गान्तवर्गः ।

10 गौः स्वर्गे च बलीवर्दे कुलिशे किरणे पुमान् ।
स्त्री सौरभेयीदृग्बाणदिग्वाग्भूषु भूमि च ॥

१ ख. दूते ।

२ ख. (न्ध) मुखो ।

३ ख. (सुख) ।

अथ गद्वितीयम् ।

- अगः क्ष्माभृत्पादपयोरङ्गं चान्तिकगात्रयोः ।
 प्रतीकोपाययोः पुंसि भूमि न्नीवृति गद्यते ॥
 क्लीवैकत्वे त्वप्रधाने चिष्वङ्गवति चोच्यते ।
 उक्तमङ्गेति सम्बुद्धौ राहावगुरुदाहृतः ॥
- 5 आगोऽपराधे त्विङ्गः स्यादिङ्गितज्ञानयोरपि ।
 जङ्गमेऽपि क्वचिद्धान्ये कङ्गुरित्यभिधीयते ॥
 खगो देवे ग्रहे सूर्ये तथा पक्षिणि मार्गणे ।
 खङ्गो गण्डकशृङ्गासिबुद्धभेदेषु गद्यते ॥
 खङ्गी ना गण्डके मञ्जुघोषे खङ्गधरेऽपि च ।
- 10 गङ्गा चिपथगायां स्याज्जाङ्ग^१स्तत्प्रभवे चिषु ॥
 भौषण्यखयोश्चापि गर्गो^२ मुन्यन्तरे मतः ।
^३चङ्गस्तु शोभने दक्षे छागः स्यादपि बर्करे ॥
 जुङ्गः स्यादृक्षगन्धायां^४ टङ्गोऽस्त्री स्यात्खनिचके ।
 जङ्घायां खङ्गभेदेऽपि त्यागो दाने^५ च वर्जने ॥
- 15 त्यागी दातरि श्रूरे च कथितः शब्दवेदिभिः ।
 तुङ्गी निशाबर्बरयोः पुन्नागनगयोः पुमान् ॥
 उन्नते त्वन्यवद्गुर्गोमानील्योस्त्रिषु दुर्गमे ।
 नगो महीरुहे चाद्रौ, सूर्ये चक्षुःश्रवस्यपि ॥

श्री
 छेठ देवकंद लालभाई

१ क. (ङ्गं त) ।

२ ख. (मन्व) ।

३ ख. (श) ।

४ जुङ्गस्तून्मादविच्छते, इति मा. पाठः ।

५ क. (ऽप) ।

नागः पन्नगमातङ्गकूरचारिषु तोयदे ।

नागकेसरपुन्नागनागदन्तकमुस्तके ॥

देहानिलप्रभेदे च श्रेष्ठे स्यादुत्तरस्थितः ।

नागं तु सीसके रङ्गे स्त्री बन्धकरणान्तरे ॥

5 नृगस्तु नृपभेदे स्यात्पङ्गुः पादविवर्जिते ।

पिङ्गा गौरोचनाहिङ्गुनालिकाचण्डिकास्वपि ॥

पिङ्गी शम्यां पिशङ्गे ना बालके तु नपुंसकम् ।

पूगस्तु क्रमुके वृन्दे पूगं क्रमुकजे फले ॥

फल्गुः स्त्रियां नदीभेदे फल्गवसारेऽभिधेयवत् ।

10 भङ्गो जयविपर्यासे भङ्गा सस्यान्तरे स्त्रियाम् ॥

भेदरोगतरङ्गेषु पुंसि, क्लीबे भगं मतम् ।

श्रियां च ज्ञानवैराग्यकीर्तीच्छासु पराक्रमे ॥

माहात्म्यैश्वर्ययत्नेषु धर्मे मोक्षेऽथ ना रवौ^१ ।

भागो रूपार्धके प्रोक्तो भागधेयैकदेशयोः ॥

15 भृङ्गो मधुव्रते भृङ्गराजे धूम्याट^२षिङ्गयोः ।

भृङ्गं गुडत्वचि क्लीबे, तथा पुंसि भृगुस्तटे ॥

मुनौ शुक्रे हरे भृङ्गी मतस्तु हरपार्धदे ।

भोगी त्वहौ भोगवति भोगः प्रोक्तः सुखे धने ॥

१ तथा स्त्री, इति मा. पाठः ।

२ क. ख. (नाडि) ।

३ क. ख. (रा) ।

४ क. पु. एतदनन्तरं ज्ञानवैराग्ययोर्योनौ

भगमस्त्री वसौ तु ना इत्यधिकः पाठः ।

५ ख. (खि) ।

- पालनेऽभ्यवहारेऽहे^१ शरीरफणयोरपि ।
योषिदादिभृतौ चापि मङ्गुर्जलचरे क्वचित् ॥
मार्गः स्यात्पथि मासेऽपि तथैवान्वेषणेऽपि च ।
मार्गो मृगमदेऽपि स्यान्मार्गो तु पथिके स्मृतः ॥
5 मुङ्गः शिम्बीधान्यभेदे मृगोऽपि पुरुषान्तरे ।
मृगः पशौ कुरङ्गे च करिनक्षत्रभेदयोः ॥
अन्वेषणायां याञ्जायां मृगी तु वनितान्तरे ।
यागस्तु क्रतुमात्रेऽपि युगं हस्तचतुष्टये ॥
युगो रथे हलाद्यङ्गे न द्वयोस्तु कृतादिषु ।
10 युग्मेऽपि युगमित्युक्तं वृद्धिनामौषधेऽपि च ॥
योगोऽपूर्वार्थसंप्राप्तौ संगतिध्यानयुक्तिषु ।
वपुःस्थैर्ये प्रयोगे च विष्कम्भादिषु भेषजे ॥
विस्रब्धधातुके द्रव्योपायसन्नहनेऽपि ।
कार्मणेऽपि च रङ्गो ना रागे नृत्ये रणशितौ ॥
15 अस्त्री चपुणि रागस्तु प्रोक्तो मात्सर्यभूपयोः ।
क्लेशदावनुरागे च गाने^२ लौहित्यकादिषु ॥
रिङ्गस्तु रिङ्गणे रोगः कुष्ठादावौषधान्तरे ।
स्यात्सङ्ग^३ पिङ्गयोर्लिङ्गो लिङ्गं मेहनचिह्नयोः ॥
तथाऽनुमाने साह्योक्तौ प्रकृतावपि गद्यते ।
20 शिवमूर्तिविशेषे च लिङ्गी स्याल्लिङ्गधारिणि ॥

१ च, इति मा ।

२ ख. (लोहित) ।

३ खिङ्ग, इति माढ. पा. ।

- लुङ्गस्तरुभिदि प्रोक्तो व्यङ्गो हीनाङ्गभेकयोः ।
 वङ्गः स्याद्देशभेदेऽपि वङ्गं^१ सीसकरङ्गयोः ॥
- वार्ताकेऽपि च कार्पासे पुम्भूमि च निगद्यते ।
 यत्सुः स्याच्छागले पुंसि सुन्दरे पक्षिणि क्वचित् ॥
- 5 वर्गस्तु चक्रसमूहे स्यात्खपक्षेऽपि निगद्यते ।
 वेगो जवे प्रवाहे च महाकालफलेऽपि च ॥
- शुङ्गो^२ वटाम्रातकयोः पर्क्यामपि योषिति ।
 शृङ्गं तु शिखरे चिह्ने^३ प्रभुत्वेहाम्बुयन्त्रके ॥
- विषाणोत्कर्षयोश्चापि शृङ्गः स्यात्कूर्चशीर्षके ।
 10 स्वर्णमीनप्रभेदे च शृङ्गी स्यादौषधान्तरे ॥
- शृङ्गी शृङ्गयुते नागे तथा च शिखरिण्यपि ।
 सर्गस्तु निश्चयाध्यायमोहोत्साहात्मसृष्टिषु ॥
- भवेत्सङ्गस्तु संसर्गे प्रोक्तः स्वर्गस्त्रिविष्टपे ।
 स्वर्गस्तु मारुते^४ स्वाङ्गं शुभाङ्गे वाच्यलिङ्गवत् ॥
- 15 हिङ्गु निर्यासभेदे स्यात्पादपे पुंसि कथ्यते ॥
- ॥ इति गदितौयम् ॥

॥ अथ गदितौयम् ॥

अयोगो विधुरे कूटे विश्लेषे कठिनोद्यमे ।
 अभ्रगः पक्षिणि शरे त्वद्रिगो गजसिंहयोः ॥

१ क. (ङ्गः) ।

२ शृङ्गी, इति मा. पा. ।

३ प्रभु हेमाब्—इति माढ. पा. ।

४ खगो मरुति तु, इति मा. पा. ।

- अब्धिगः पोतवणिजि त्वनङ्गः पञ्चसायके ।
 क्लीबे त्वनङ्गमाकाशेऽप्यधिगस्त्वनुजीविनि ॥
 अनुगोऽपि भवेद्भृत्ये त्वजगो विष्णुयायिनि ।
 अपाङ्गस्त्वङ्गहीने स्यान्नेत्रान्ते तिलकेऽपि च ॥
- 5 अरोगस्तु भवेत्त्वस्थे त्वशृङ्गस्त्वबरे पशौ ।
 अतुङ्गस्तु भवेत्त्वर्वेऽप्यर्थगो भृतिजीविनि ॥
 आशुगो मारुते बाणे नदीमात्रे मताऽऽपगा ।
 आभोगो वारुणे छत्रे पूर्णतायत्रयोरपि ॥
 १आयोगो व्यापृतौ गन्धमाल्योपहाररोधसोः ।
- 10 उत्सर्गः पुंसि सामान्ये न्याये च त्यागदानयोः ॥
 उद्वेगोऽप्युद्वाहुलकोद्वेजनोद्गमनेषु च ।
 २फले पूगस्य चोद्वेगं क्लीबमाहुर्मनीषिणः ॥
 उरगः स्याद्विषधरे तूनगो मन्दगामिनि ।
 उद्योगः ३प्रौढिमात्रेऽपि स्यादुत्तुङ्गस्तथोन्नते ॥
- 15 उत्सङ्गः ४पूर्वभागे स्यादुल्बगो गर्भगामिनि ।
 शीघ्रकर्मणि चोद्योगी कलिङ्गो नीवृदन्तरे ॥
 कलिङ्गः पूतिकरजे धूम्याटे भूमिनि नीवृति ।
 न द्वयोः कौटजफले महिलायां तु योषिति ॥
 कालिङ्गी राजकर्कव्यां कालिङ्गो गजसर्पयोः ।
- 20 क्लिष्टाङ्गो रोगविक्षिप्ते कुरङ्गस्तु मृगान्तरे ॥

१ ख. (अ) ।

३ च्छिर, इति मा. ।

२ ख. पुस्तकेऽयं पाठो विशेषः ।

४ सन्निधावुक्तस्त्, इति मा. ।

- क्रूरगः क्रूरकर्माढ्ये वृशाङ्गी तु भवेत्स्त्रियाम् ।
 वृषाङ्गः कालसर्पे स्यात्ववृङ्गाङ्गः शङ्करायुधि ॥
- गुप्ताङ्गः कोशक्रीटे स्याच्चक्राङ्गो^१ मानसौकसि ।
 चक्राङ्गी कटुरोहिण्यां चित्रगुः पावके रवौ ॥
- 5 जिह्वाङ्गः^२ सैहिकेयेऽहौ तथा स्यादक्रगामिनि ।
 तडाग^३स्तु जलाधारविशेषे यन्त्रकूटके ॥
- ऊर्मौ तरङ्गस्तलगस्त्वधोगामिनि गद्यते ।
 तातगुः क्षुद्रताते स्याज्जनकस्य हितेऽपि च ॥
- त्रिवर्गो धर्मकामार्थे त्रिफलायां कटुत्रिके ।
 10 वृद्धिस्थानक्षये सत्त्वरजस्तमसि च स्मृतः ॥
- तुरगी^४ चाश्वगन्धायां तुरगो^५ वाजिचित्तयोः ।
 धाराङ्गोऽसौ च तीर्थे च नरङ्गस्तु वर[ण्ड]के ॥
- मेहने न द्वयोश्चाथ नारङ्गः पिप्पलीरसे ।
 'द्यमजे प्राणिनि विटे पादपेऽपि च कुत्रचित् ॥
- 15 निःसङ्गः सङ्गरहिते निसर्गो रूपसर्गयोः ।
 निम्नगा तु नदीमात्रे निषङ्गः सङ्गतूणयोः ॥
- पशुस्थमक्षिकायां तु पुमान्नीलङ्गुरुच्यते ।
 भम्भराल्यां स्त्रियां, दूतविशेषे परगः स्मृतः ॥
- पत्राङ्गं न द्वयोर्भूर्जे पद्मके रक्तचन्दने ।
 20 पन्नगस्त्वौषधीभेदे तथा स्यात्पवनाशने ॥

१ ख. (ङ्गो) ।

२ ख. (कः) ।

३ ख. (टाग) ।

४ क. (ङ्गो)

५ क. (ङ्गो) ।

६ क. पु. अधिकोऽयं पाठः ।

- स्रवङ्गस्रवगौ भेके वानरे^१ सूर्यसारथौ ।
 परागः कौसुमे रेणौ धूलिस्लानीययोरपि ॥
 गिरिप्रभेदे विख्यातावुपरागे च चन्दने ।
 निदर्शने प्रयुक्तौ च प्रयोगः ^२कर्मणोऽपि च ॥
- 5 प्रवेगः स्याच्छ्रीघ्रगतौ पतङ्गः पक्षिसूर्ययोः ।
 शालिभेदे च शलभे प्रसङ्गो योगचर्चयोः ॥
 तीर्थभेदे प्रयागः स्याद्यज्ञे शतमखाश्रयोः ।
 क्लीबे सूते प्रियङ्गु स्यात्कारणाराजिकयोः स्त्रियाम् ॥
^३कङ्कुसस्ये फलिन्यां, च पुन्नागस्तु द्रुमान्तरे ।
- 10 जातीफले नरश्रेष्ठे पाण्डुनागे सितोत्पले ॥
 भुजङ्गेऽहौ च ^४षिङ्गे च मतङ्गः श्वपचे गजे ।
 मतङ्गो जातिभेदेऽपि मुनावपि भवेत्क्वचित् ॥
 मनोगः शीघ्रगेऽपि स्यात्पवने चित्तहारिणि ।
 मातङ्गी स्याच्छक्तिभेदे मातङ्गस्त्वन्यजे द्विपे ॥
- 15 मृदङ्गः पटहे घोषे मेघगो ज्वलने मतः ।
 रक्ताङ्गी स्त्री तु जीवन्त्यां क्लीबं विद्रुमधीरयोः ॥
 महीसुते ना काम्पिल्ये, रथाङ्गं रथचक्रके ।
 विहङ्गमप्रभेदे च रन्ध्रगः पिशुनेऽप्यहौ ॥
 रुद्धाङ्गः स्यात्तु कमठे वराङ्गं गजमस्तके ।
- 20 भगे चौषधभेदे च वराङ्गस्तु सुरूपके ॥

१ मण्डूके, इति मा. ।

२ क. क ।

३ ख. सस्यभेदे च निर्दिष्टः ।

४ क. खि ।

- वातिगः पुंसि ^१भण्टाक्यां वाच्यवद्वातुवादिनि ।
 विहगस्तु न्टलिङ्गे स्याद्विहगः^२ पश्चिबाणयोः ॥
 विडङ्गस्त्रिष्वभिन्ने स्यात्कृमिन्ने पुन्नपुंसकम् ।
 विसर्गस्तु पुमान् दाने ^३भास्करस्योत्तरायणे ॥
- 5 विसर्जनीये त्यागे च तथैव मलमोचने ।
 वीरगा व्यभिचारिण्यां शवगा देवताभिदि ॥
 श्वेताङ्गः शङ्करे कामपाले च तरुभिद्यपि ।
 सर्वगस्तु विभौ शम्भौ सर्वगं सलिलेऽम्बरे ॥
 सम्भोगः सुरते भोगे तथैव जिनशासने ।
- 10 संवेगः सम्भ्रमे प्रोक्तः संयोगः^४ स्यात्तु सङ्गमे ॥
 सारङ्गो हरिणेऽश्वेऽपि चातके च मतङ्गजे ।
 श्लभेऽपि सुभोगस्तु भोगशालिनि गद्यते ॥
 सुभगः कीर्तिसम्पन्ने स्फुलिङ्गोऽग्निकणे मतः ।
 हलाङ्गो लोहिते दृष्टः करपत्रे च कच्छपे ॥
- 15 हताङ्गः स्याच्छिन्नदेहे ^५हताङ्गः सैहिकेयके ।
 हेमाङ्गो गरुडे प्रोक्तो हेमाङ्गश्चापि वेधसि ॥
 क्षताङ्गः स्यात्क्षतवति^६ क्षीणाङ्गोऽतिक्रमे मतः ।

॥ इति गढतीयम् ॥

१ भाण्टायामिति मा. ।

२ ख. ङ्गः ।

३ भास्करेऽप्यु इति मा. ।

४ ख. गं ।

५ ख. हौनाङ्गौ तु पिपीलिका ।

६ ङ्गमपि सर्पिषि, इति मा. ।

७ क. वृत्ति ।

॥ अथ गचतुर्थम् ॥

- अपवर्गस्तु मोक्षे स्यात्त्यागकार्यावसानयोः ।
 साफल्ये, चाभिषङ्गस्तु शपथाक्रोशयोरपि ॥
 पराभवे, चाभियोगो जयाय सह सेनया ।
 रिपुं प्रत्यभियाने स्यादनुयोगो नियोजने ॥
- 5 अनुषङ्गोऽनुवृत्तौ स्यादनुरागो रतावपि ।
 ईहामृगो ^१निगदितः क्रोकरूपकभेदयोः ॥
 उपरागो निगदितो राहुग्रासेऽर्कचन्द्रयोः ।
 दुर्नये ग्रहकल्लोले व्यसनेऽपि च गद्यते ॥
 उपसर्गः स्मृतो रोगभेदोपलवयोरपि ।
- 10 एकपिङ्गस्तु धनदे कटभङ्गो नृपात्यये ॥
 हस्तच्छेदेऽपि सस्यानां चन्द्रभागा नदीभिदि ।
 चन्द्रभागी च गदिता, छत्रभङ्गस्तु गद्यते ॥
 वैधव्ये वनितानां तु स्वातन्त्र्यनृप^२नाशयोः ।
 दीर्घाध्वगस्तु करभे तथा लेखवहेऽपि च ॥
- 15 पृष्ठशृङ्गी पुमान् दंशभीरौ क्लीबे^३ पृथूदरे ।
^४मल्लनागोऽन्नमातङ्गे वात्स्यायनमुनावपि ॥
 मातुलुङ्गो बीजपुरे मातुलिङ्गश्च कथ्यते ।
 लोहिताङ्गो भूमिपुत्रे क्लीबे तु स्यात्प्रवालके ॥

१ ख. वृषे वाऽपि ।

३ शठे, इति मा. ।

२ ख. व्यय ।

४ मच्छ, इति मा. ।

समायोगस्तु संयोगे समवाये प्रयोजने ।
 संप्रयोगस्तु सुरते कार्मणोऽप्यन्वितेऽपि^१ च ॥
 संप्रयोगी क्रियाकेलौ कामुके सप्रयोजने ।

॥ इति गचतुर्थम् ॥

॥ अथ गपञ्चमम् ॥

शेरावणोऽभ्रमातङ्गो भर्त्सने त्वपकारगीः ।
 5 कथाप्रसङ्गो वातूले विषवैद्ये च कौर्त्यते ॥
 नाडीतरङ्गः काकोले हिण्डके रतहिण्डके ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये गान्तवर्गः ॥

॥ अथ घान्ताः ॥

घैकम् ।

१घो घण्टासु समाख्यातः किङ्कणीषु समीरितः ।
 दुस्तरे घर्घरे घोषेऽप्यन्तर्धाने घटेऽपि च ॥
 घोऽश्वमेधे समाख्यातो दानवे घुर्निगद्यते ।

१ कार्मणोऽप्यन्वितावपि, इति मा. ।

२ ख. पु० अयं सार्द्धश्लोकः ।

॥ अथ षड्तीयम् ॥

- अघं तु व्यसने दुःखे दुरिते च निगद्यते ।
 अघो दैत्यविशेषे स्यादर्घः पूजाविधौ मतः ॥
 अर्घोऽपि कथितो मूल्ये स्यादुद्धो देहजानिले ।
 अग्नौ हस्तपुटे शस्तेऽप्योघो नृत्योपदेशयोः ॥
 5 वृन्दे परम्परायां च वेगे च सलिलस्य च ।
 मघा नक्षत्रभेदे स्याद्धान्यभेदे मघी मता ॥
 मघो द्वीपान्तरे मेघो मुस्ताजलदयोः स्मृतः ।
 मोघा तु पाटलायां स्याद्वीननिष्कलयोस्त्रिषु ॥
 लघुर्मनोज्ञेऽप्यगुरौ निःसारे वाच्यलिङ्गवत् ।
 10 शीघ्रे कृष्णागुरुणि च ^१पृक्कानामौषधावपि ॥
 श्लाघा मता प्रशंसायां परिचर्याभिलाषयोः ।

॥ इति षड्तीयम् ॥

॥ अथ षट्तीयम् ॥

- अनघो निर्मलेऽपापे मनोज्ञे वाच्यलिङ्गवत् ।
 अमोघः स्यात्तु सफले स्त्रियां पथ्याविडङ्गयोः ॥
 अनर्घं स्यान्महामूल्ये ऽप्युल्लाघो दक्षनीरुजोः ।
 15 तथैव च शुचौ कृच्छ्रे(ष्णे) काचिघः काञ्चने मतः ॥

१ ख. षट्कानामौषधावपि ।

- १ छमण्डे मूषकेऽपि स्यान्निदाघः स्वेदवारिणि ।
 ग्रीष्मकाले तथैवोष्णे पलिघो गोपुरे मतः ॥
 प्राकारे काचकलशे घटे च योगभिद्यपि ।
 २ अस्त्रे चाप्यर्गले घाते क्रोधे स्यात्प्रतिघो रुषि ॥
 5 प्रतिघाते महार्घस्तु महामूल्ये च लावके ।
 सर्वौघो गुरुवेगे स्यात्सर्व^३सन्नहनेऽपि च ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये घान्तवर्गः ॥

॥ अथ डान्ताः ॥

- तिर्यङ् वक्रे तु देवद्व्यङ् देवमञ्चति यः पुनः ।
 ४ भाङ्गौ त्वौषधिभेदे स्याद्विश्वद्व्यङ् विश्वमञ्चति ॥
 ५ शाङ्गं स्याद्वन्वनि हरेः स सश्र्यङ् साधुमञ्चति ।

॥ इति डान्ताः ॥

॥ अथ चैकम् ॥

- 10 अथार्थे वाक्यविस्तारे प्रसङ्गे पादपूरणे ।
 समयाने (?) बले शेषे चशब्दः परिपद्यते ॥
 चश्चन्द्रमाः समाख्यातस्तरणिश्चापि कीर्तितः ।
 चश्चरैरे समरे ख्यातः परौ च परिपद्यते ॥

१ स, इति मा. ।

२ ख. भ ।

३ ख. सन्ना ।

४ भाङ्गौ, इत्यन्यत्र, अयं शाङ्गं चेति शब्दद्वयं गद्वितीये न्याय्यम् ।

५ ख. पुस्तकेऽयं पाठो दृश्यते ।

॥ अथ चद्वितीयम् ॥

अर्चा पूजाप्रतिमयोः प्रकाशेऽर्चिरथाञ्चले ।
अञ्चः, कचो गुरुसुते केशे शुष्कव्रणेऽपि च ॥
स्त्रियां कचा करिण्यां तु काचः शिक्थे^१ मणावपि ।
मृदन्तरे नेत्ररोगे काञ्ची सारसने पुरि ॥

- 5 कूर्चमस्त्री भ्रुवोर्मध्ये कत्य(ठि)नश्मश्रुकैतवे ।
कुचः पयोधरे स्त्रीणां^२ क्रौञ्चः पर्वतपक्षिणोः ॥
भवेद्वीपप्रभेदेऽपि चर्चा स्थासकचिन्तयोः ।
चर्चा तलप्रहारे च तथा शब्दविदो विदुः ॥
चर्चिकायां, च चञ्चा तु तृणनिर्मितपूरुषे ।
10 चञ्चो^३ नलादिनिर्माणे चञ्चुस्त्रोद्यां^४ तु योषिति ॥
पुंसि पञ्चाङ्गुले चापि गोनाडीचे व्यडम्बके ।
नीचः खर्वे पामरे च पञ्चो विस्तारवाच्यपि ॥
पञ्च संख्यान्तरे प्राञ्चः प्राचीने प्राग्भवेऽपि च ।
पिचुर्ना कुष्ठभेदे च तूले कर्षेऽसु^५रान्तरे ॥
15 भवेन्मञ्चस्तु पर्यङ्के मोचः सौभाञ्जनेऽप्यथ ।
मोचा कदल्यां शाल्मल्यां मोचने तु मुचिर्मता ॥
रुचिर्दीप्तौ च शोभायामभिष्टङ्गाभिलाषयोः ।
लुञ्चस्तु लुञ्चने प्रोक्तो वचः कीरे^६ वचौषधौ ॥

१ ख. (क्वे) ।

३ लेखा, इति मा. ।

५ ख, इति मा. ।

२ ख. पु० कुचकूचौ पयोधरे ।

४ क. कोद्यां ।

६ वनौ, इति मा. ।

सारिकायां च वाग्देव्यां भारत्यामपि तु स्त्रियाम् ।
वर्चस्तेजसि निर्दिष्टं वीचिरूमौ सुखेऽपि च ॥

अवकाशे शुचिग्रौष्मे शृङ्गारे ज्वलनेऽपि च ।
शुद्धमन्त्रिणि चाषाढे ज्येष्ठे पुंसि च गद्यते ॥

- 5 तथा च धवले वर्णे शुद्धेऽनुपहते चिषु ।
शुचिः स्यादपराधाभिनये शक्रस्त्रियां शची ॥
सूची तु सौवनद्रव्ये सूचा स्यादपि^१ सूचने ।
सुचिस्तु पाचभेदे स्याद्यज्ञसम्बन्धिनि क्वचित् ॥

॥ इति चद्वितीयम् ॥

॥ अथ चतुर्थीयम् ॥

- अवाची तु प्रतीच्यां^२ स्यादरुचिः स्याद्गदान्तरे ।
10 अरुचस्तु बिडाले स्यादवीचिर्नरकान्तरे ॥
आनर्चिः स्याद्देशभेदे स्यादुदर्चिर्हुताशने ।
उदीची दिग्विभेदे स्यादौदीच्यं तद्भवे चिषु ॥
कणीचिः पुष्पितलतागुञ्जयोः^३ शकटेऽपि च ।
कवचो गर्दभाण्डे च सन्नाहे^४ पटहेऽपि च ॥
15 क्रकचः करपत्रेऽपि ग्रन्थिलाख्यतरावपि ।
नमुचिस्तु स्मृतो दैत्यभेदे कुसुमकामुके ॥

१ ख. (प) ।

२ ख. (स्यादा) ।

३ (सङ्क), इति मा. ।

४ (पर्यटे), इति मा. ।

नाराच्येषणिकायां स्याल्लोहवाणाम्बुहस्तिनोः ।
 प्रपञ्चः स्यात्तु विस्तारे संश(च)येऽपि प्रतारणे ॥
 मरीचं तत्प्रसूने स्यान्मरीचं तूषणे मतम् ।
 मरीचिर्मुनिभेदे ना गभस्तावनर्पुसकम् ॥

- 5 मारीचः स्यात्तु कल्लोले राक्षसे याजकद्विषे^१ ।
 मारीची देवताभेदे विपञ्ची^२ केलिवीणयोः ॥
 विरिञ्चश्च विरिञ्चिश्च वैकुण्ठे परमेष्ठिनि ।
 विकचः क्षपणे केतौ नाऽकेशे स्फुटितेऽपि च ॥
 सङ्कोचः स्यान्मनीनभेदे बन्धे^३ क्लीबं तु कुङ्कुमे ।
 10 सप्तार्चिर्भास्करे वह्नौ साप्तार्चिस्तु शनैश्चरे ॥

॥ इति चतुर्थम् ॥

॥ अथ चतुर्थम् ॥

जलसूचिर्जलौकायां शृङ्गाटे शिशुमारके ।
 मलिम्लुचोऽधिमासे स्याच्चौरज्वलनयोरपि ॥

॥ इति चतुर्थम् ॥

॥ अथ चपञ्चमम् ॥

सौत्कारे रतनारीचो नारीणां च शुनि स्मिते ।
 कुक्कुरे च तथा पञ्चसायके परिकीर्तितः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये चान्तवर्गः ॥

१ क. (जि) ।

२ (कोल) इति मा. ।

३ (गन्धे), इति मा. ।

॥ अथ छान्ताः ॥

॥ अथ छैकम् ॥

१निर्मले छः समाख्यातः सरणिस्थः प्रकीर्तितः ।

छेदने छः समाख्यातो जपसिद्धौ च कीर्तितः ॥

छं छन्दश्च समाख्यातं तडिति छं प्रचक्षते ।

॥ अथ छद्वितीयम् ॥

अच्छः स्फटिकभल्लूकनिर्मलेष्वच्छमव्ययम् ।

5 आभिमुख्ये भवेदाच्छ आयामे परिपयते ॥

शब्दवेदिभिरिच्छा तु समीहावीप्सयोर्मता ।

उञ्छस्तु मुनिवृत्तौ स्याद्विवासे तूच्छिरुच्यते ॥

२अनूपदेशे कच्छः स्यान्नौकाङ्गे तुन्नकद्रुमे ।

वाराह्यां परिधाने स्यात्पश्चादञ्चलपल्लवे ॥

10 चीरिकायां च कच्छा च स्त्रियां, गुच्छः ३पुमान्मतः ।

स्तबके हारभेदे च तथा स्तम्बकलापयोः ॥

पिच्छा तु शाल्मलीवेष्टे पङ्गावाश्रमपादपे ।

मोचापूगच्छटाकोशभक्तसम्भूतमण्डके ॥

लाङ्गुले बर्हिचूडायां तथैवाश्रपदामये ।

15 पिच्छं पुच्छे तु गदितं पृच्छा प्रश्ने प्रकीर्तिता ॥

४भर्क्षा निर्भर्क्षने प्रोक्ता मृच्छा स्यात्परिमार्जने ।

म्लेच्छस्तु जातिभेदे स्यान्म्लेच्छः स्यादपभाषणे ॥

१ ख. पु० सार्धश्लोकोऽधिकः ।

२ ख. आ ।

३ ख. (स्त्रियां मतः) पाठान्तरम् ।

४ ख. पुस्तके सार्धश्लोकोऽधिकः ।

तथा पामरभेदे च पापरक्ते च कीर्तितः ।
 'भवेद्युच्छः प्रमादेऽपि कथ्यते त्वयलक्षणे ॥
 लच्छलाच्छौ निगदितौ मता स्फूर्छा तु विस्तृतौ ।
 लज्जायां तु भवेद् हृच्छा ह्रूर्छा कौटिल्यवाचिनि ॥
 ॥ इति द्वितीयम् ॥

॥ अथ ऋततीयम् ॥

5 तपिच्छमपि तापिच्छं कथितं हेमिन्नि शाब्दिकैः ।
 शिलोञ्छं च भवेद्युच्छशिलवन्मुनिवर्तने ॥
 ॥ इति ऋततीयम् ॥

॥ अथ ऋचतुर्थम् ॥

कोलपुच्छस्तु कङ्के स्याच्छिलमुञ्छं(!) शिलोञ्छके ।
 महाकच्छस्तु पुंसि स्यात्समुद्रे च प्रचेतसि ॥
 ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये छान्तवर्गः ॥

॥ अथ जान्ताः ॥

जूराकाशे सरस्वत्यां पिशाच्यां जवनेऽस्त्रियाम् ।

॥ अथ जद्वितीयम् ॥

10 अजो हरौ हरे कामे विधौ ह्यगे रघोः सुते ।
 अजो धन्वन्तरौ चन्द्रे शङ्खे च निचुले तरौ ॥

१ ख. पु० नायं पाठः ।

- अञ्जं पद्मे रणे त्वाजिः स्त्रियामोजस्तु तेजसि ।
 क्लीबेऽथोर्जः कार्तिककबलोत्साहेषु कीर्तितः ॥
- जर्जं जले भवेत् क्लीबमृजुस्त्वकुटिले मतः ।
 पीयूषपद्मयोः कञ्जं कञ्जः केशे स्वयंभुवि ॥
- 5 कुजस्तु नरके भौमे कात्यायन्यां कुजा मता ।
 कुञ्जोऽस्त्रियां निकुञ्जे च हनौ^१ दन्ते च दन्तिनाम् ॥
- कुञ्जो न्युञ्जे वृक्षभेदे खञ्जः स्यात्कुटिलाङ्गिके ।
 खञ्जा छन्दःप्रभेदेऽपि खजा मन्थप्रहस्तयोः ॥
- खर्जूः कीटान्तरे कण्ड्यां खर्जूरीपादपेऽपि च ।
 10 गञ्जा गोष्ठे सुरागेहे भाण्डागारे खनावपि ॥
- रीढायामपि गञ्जः^२ स्याद्गुञ्जोक्ता तु कलध्वनौ ।
 पटहे काकचिञ्चायां द्विजस्त्रैवर्णिके मतः ॥
- दन्ताण्डजेषु च पुनर्द्विजा भाङ्गीं हरेणुके ।
 ध्वजः स्याच्छौण्डिके मेढ्रे पताकायां तु न स्त्रियाम् ॥
- 15 तथा चिह्ने च खट्वाङ्गे ध्वजी तु पृथिवीधरे ।
 रथब्राह्मणयोश्चापि भुजङ्गमतुरङ्गयोः ॥
- निजं स्वकीये नित्ये च निर्दिष्टं शब्दवेदिभिः ।
 कर्मरङ्गफले न्युञ्जं^३ कुञ्जाधोमुखयोरपि ॥
- प्रजा जने च सन्ताने पिञ्जा तूलहरिद्रयोः ।
 20 पिञ्जा स्त्रियां मता तूलपिञ्जिकायां बुधोत्तमैः ॥

१ (जमन्ये), इति मा. ।

२ ख. (हतौ) ।

३ (ञ्जा), इति मा. ।

४ ख. (कुला) ।

- क्लीबं बले वधे पुंसि चिलिङ्गं व्याकुले मतम् ।
 फञ्जी लताविशेषे स्याद्वीजं कारणसस्ययोः ॥
- भुजा द्वयोः करे बाहौ मज्जोक्ता धातुभिद्यपि ।
 मज्जा स्त्रियां च गदिता मर्जूः शुद्धौ^१ तु धावके ॥
- 5 पुमान्, रजः परागे स्यादार्तवे च गुणान्तरे ।
 रेणावपि भवेद्रज्जुर्वेण्यामपि गुणेऽपि च ॥
 राजा प्रभौ च नृपतौ क्षत्रिये रजनीपतौ ।
 राजिस्तु पङ्क्तौ रेखायां रुजा स्याद्भङ्गरोगयोः ॥
 लज्जा त्रपायां गदिता लज्जा स्याद्दारयोषिति ।
- 10 लाजाः स्युः सतुषे भृष्टधान्ये लाजमुशीरके ॥
 तथार्द्रतन्दुले^२ लाजो व्रजो गोष्ठे तथाध्वनि ।
 समूहे च भवेद्वाजो घृतयज्ञानवारिषु ॥
 पक्षे च निःस्वने वेगे व्याजः शाक्योपदेशयोः ।
 पुमान् वणिजि सर्जूः स्यात् स्त्रियां विद्युति गद्यते ॥
- 15 सञ्जो रुद्रे विधौ प्रोक्तः स्वजः प्रस्वेदपुत्रयोः ।
 सज्जं रक्तोऽथ सज्जः स्यात्सन्नद्धे सम्भृतेऽपि च^३ ॥
 सर्जस्तर्हविशेषे स्याद्हज्जः कामे प्रकीर्तितः ।
 आह्वाने तु भवेद् हज्जे नाद्योक्तौ चेटिकां प्रति ॥

॥ इति जद्वितीयम् ॥

१ मर्जा शुद्धः, इति मा. ।

२ ख. ताखुले ।

३ ख. चिम्बु ।

॥ अथ जटतीयम् ॥

अण्डजो मृगनाभौ स्याज्जषेऽहौ सरटे खगे ।
अम्बुजो निचुले पुंसि^१ शङ्खे क्लीबं तु वारिजे ॥
अङ्गजं रुधिरेऽनङ्गकेशपुत्रगदेषु च ।
अनुजोऽवरजे छिन्नबाहुके त्वभुजः स्मृतः ॥

5 करजस्तु करञ्जे स्यान्नखे व्याघ्रनखेऽपि च ।
काम्बोजो^२ हस्तिभेदे च शङ्खदेशविशेषयोः ॥
काम्बोजी माघपर्ण्यां च हिङ्गुपर्ण्या^३मपि क्वचित् ।
काम्बोजस्तुरगे सोमवल्के पुन्नागपादपे ॥

10 गजार्भके कारुजः स्याद्वल्मीके^४ गैरिकेऽपि च ।
स्वयञ्जाततिले फेने तथा स्यान्नागकेसरे ॥

कारुजः शिल्पिनां चित्रे कुटजः स्याद्दुमान्तरे ।
अगस्त्यद्रोणयोश्चापि गिरिजं त्वभ्रके मतम् ॥
शिलाजतुनि शैवाले लोहे च गिरिजा पुनः ।
अपर्ण्यायां मातुलुङ्गां^५ जलजं कमले मतम् ॥

15 पुमाञ् शङ्खे नीरजश्च नीरजं पद्मकुष्ठयोः ।
परञ्जस्तैलपिञ्जे स्याच्छुरिकाकरवालयोः ॥
देवोद्याने तु वैभ्राजमिति तत्त्वार्थवादिनः ।
बलजं श्लेचपूर्वारे बलजा वल्गुदर्शना ॥

१ (लतरौ), इति मा. । २ (कंबाजो), इति मा. ।

३ (पञ्चा), इति मा. । ४ ख. (गौ) । ५ लङ्गामिति मा. ।

६ देवोद्याने तु वैभ्राजमित्यारभ्य यावद् डान्तवर्गं ख पुस्तके नास्ति ।

- बलजं गोपुरे श्लेचे सस्यसङ्गरयोरपि ।
 बलजा वरयोषायां वसुमत्यामपि स्मृता ॥
 वाहुजः क्षत्रिये तु स्याद्भूमिजो नरकारयोः ।
 भूमिजापि च जानक्यां भानुजो यममन्दयोः ॥
- 5 घटोत्कचे भीमजः स्यान्मनोजः पञ्चसायके ।
 मनुजो नरमात्रेऽपि यवजः क्षारभिद्यपि ॥
 रम्भाजः स्यात्तु कर्पूरे वनजो मुस्तके मतः ।
 मुद्गपर्ण्यां तु वनजा क्लीबं स्यान्मुस्तकेऽम्बुजे ॥
 उदीजे स्यात्तु वक्षोजः^१ शिलाजमपि पत्रके ।
 10 शूकजं त्वौषधभिदि शिलाजतुनि शैलजम् ॥
 सहजस्तु निसर्गे स्यात्सहोत्ये वाचलिङ्गवत् ।
 समजः पशुष्टन्देऽपि विपिने तु नपुंसकम् ॥
^२सामजस्तु गजे पुंसि सामोत्ये पुनरन्यवत् ।
 सिन्धुजं लवणे प्रोक्तमन्यवत्सिन्धुदेशजे ॥
- 15 हिमजा तु शचीगौर्योर्मैनाके हिमजः स्मृतः ।

॥ इति जटतीयम् ॥

॥ अथ जचतुर्थम् ॥

कनिष्ठेऽवरजः प्रोक्तस्त्वहिभुग् बर्हिताश्चर्ययोः ।
 कान्यकुञ्जं कन्यकुञ्जं समानं नौष्टदन्तरे ॥

१ वक्षोजस्तूरजे प्रोक्तमिति मा. ।

२ (सम), इति मा. ।

काश्मीरजं केसरे च कुष्ठे क्लीबेऽथ योषिति ।
वदन्यतिविषायां च ग्रहराजो दिवाकरे ॥

गिरिराजः पुमान्नेरौ क्लीबं कालायसे (?)मतम् ।
जघन्यजस्त्ववरजे वृषलेऽथ निशाकरे^१ ॥

5 वैनतेये द्विजराजो तथोक्तोऽनन्तभोगिनि ।
देवराजः सुनासीरे धर्मराजो युधिष्ठिरे ॥

समवर्त्तिनि बुद्धे च भारद्वाजो विहङ्गमे ।
मुनौ च वनकार्पास्यां भारद्वाजी पुमानथ ॥

10 गुरोः पुत्रे पांडवानामाचार्येऽपि मतः पुमान् ।
पश्चिराजो वैनतेये पर्णराजिस्तरौ क्वचित् ॥

भृङ्गराजः पश्चिभेदे मार्कवे च मधुव्रते ।
मृगराजस्तु पञ्चास्ये महाराजो महीपतौ ॥

यक्षराजस्तु धनदे मल्लानां रङ्गबन्धने ।
राजराजः कुबेरेऽपि सार्वभौमे निशाकरे ॥

15 वनायुजोऽश्वभेदे स्यादपि वानायुजो मतः ।
क्षीराब्धिजो निशाकान्ते लक्ष्म्यां क्षीराब्धिजा मता ॥

॥ इति जचतुर्थम् ॥

१ द्विजराजो निशाकरे, इति मा. । २ वैनतेयेऽपि वृषले, इति मा. पा. ।

॥ अथ जपञ्चमम् ॥

ऋषभध्वजस्तु हरे तद्वृषभध्वजोऽप्यस्मिन् ।
तथैव शाक्यविशेषे गगनध्वजस्तु कथ्यते मेघे ॥

कज्ज(ल)ध्वजश्च दीपे मुनिभेषजं च लङ्घने प्रोक्तम् ।
तथैव चागस्त्यहरीतक्योरप्युक्तमेतद्धि ॥

5 पन्नध्यां पादविरजाः कथिता तु विशारदैः ।
वालवायजमिच्छन्ति वैदूर्यमणिमुत्तमाः ॥

॥ इति जपञ्चमम् ॥

॥ अथ जषष्ठम् ॥

श्रुतश्रवोऽनुजः प्रोक्तस्तच्चविद्धिः शनैश्चरे ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये जान्तवर्गः ॥

॥ अथ झान्तवर्गः ॥

उभस्तु स्यात्त्यागशीले भ्रज्ज्ना ध्वन्यन्तरे मता ।
अप्यम्बुकण्टकवप्युक्ता सा शब्दवेदिभिः ॥

इति झान्तवर्गः ॥

॥ अथ ज्ञान्तवर्गः ॥

॥ अथ ज्ञैकं त्रिद्वितीयञ्च ॥

ज्ञो ब्रह्मबुधविद्वत्सु स्यादज्ञो जडमूर्खयोः ।
प्रज्ञस्तु पण्डिते बुद्धौ प्रज्ञा राज्ञी नृपस्त्रियाम् ॥

विज्ञस्तु विदुषि प्रोक्तो यज्ञस्तु क्रतुमात्रके ।
विष्णौ च संज्ञरुद्दिष्टस्तथा संहतजानुके ॥

- 5 संज्ञा नामनि गायत्र्यां चेतनायां रविस्त्रियाम् ।
अर्थस्य सूचनायां च हस्ताद्यैरपि गद्यते ॥
सुज्ञः पण्डितमात्रे स्याद् ।

॥ इति त्रिद्वितीयम् ॥

॥ अथ त्रवृत्तीयम् ॥

अवज्ञा स्यात्तिरस्कृतौ ।

अनुज्ञा स्यादथाज्ञायामभिज्ञोऽपि च पण्डिते ॥

- 10 कालज्ञश्च, कलाज्ञश्च कलाविदि निगद्यते ।
कालज्ञः कुक्कुटे ज्योतिर्विदि चाप्यभिधीयते ॥
क्षतज्ञः कुक्कुरे पुंसि मर्यादिन्यभिधेयवत् ।
द्वैवज्ञः स्यात्तु गणके वैद्ये दोषज्ञ ईरितः ॥

सर्वज्ञस्तु शिवे बुद्धे क्षेत्रज्ञो वाच्यलिङ्गकः ।
पुंस्याब्मनि प्रधाने च—

॥ इति ऋद्धितौयम् ॥

॥ अथ ऋचतुर्थम् ॥

षडभिन्नस्तथार्हते ॥

इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये ज्ञान्तवर्गः ॥

॥ अथ टान्तवर्गः ॥

॥ अथ टद्धितौयम् ॥

- अट्टं गृहान्तरेऽत्यर्थं क्षौमे शुष्केऽन्धसि स्मृतम् ।
5 सङ्ख्याविशेषे त्वष्टेति तथाऽऽटिर्विहगान्तरे ॥
अष्टिर्दत्तविशेषेऽपि निर्दिष्टा तच्चवेदिभिः ।
इष्टिस्तु सङ्ग्रहश्लोके तथा यागाभिलाषयोः ॥
इष्टमाशंसिते पूज्यतमे प्रियतमेऽन्यवत् ।
इष्टं संस्कारयोगे च यागे च क्रतुकर्मणि ॥
10 कटः श्रोणी शवरथे क्लिञ्जेऽतिशये शरे^१ ।
समये गजगण्डेऽपि पिप्पल्यां तु कटी मता ॥
कटुः स्त्री कटुरोहिण्यां लताराजिकयोरपि ।
रसमात्रे तु पुल्लिङ्गमकार्ये^२ तु नपुंसकम् ॥
त्रिषु तद्वत्सुगन्धोश्च^३ मत्सरेऽपि खरेऽपि च ।
15 कष्टं तु गहने कृच्छ्रे क्रुष्टं रोदनरावयोः ॥

१ इमे, इति मा. ।

२ न्वे च, इति मा. ।

- कुष्ठं स्यादौषधे रोगविशेषेऽपि कुटी मता ।
 कुम्भदास्यां सुरायां च तथोक्ता चित्रगुच्छके ॥
 कूटोऽस्त्री निश्चले राशौ सीरावयवयन्त्रयोः ।
 मायाद्रिशृङ्गयोस्तुच्छे लौहमुद्गरदण्डयोः ॥
- 5 अन्वतेऽपि, बुधे कृष्टः कृष्टिराकर्षणे मता ।
 कोटिः स्त्री धनुषोऽग्रेऽश्रौ सङ्ख्याभेदप्रकर्षयोः ॥
 खटस्तु कूपकफयोः प्रहारान्तरटङ्गयोः ।
 खाटिः श्वरथेऽपि स्यात्किणोऽपि स्यादसद्ब्रहे ॥
 खेटः कफे ग्रामभेदे चर्मण्यप्यस्त्रवत्यपि ।
- 10 गृष्टिः सङ्घत्प्रसूतायां गवि स्याद्ददरेऽपि च ॥
 घटा घटनगोष्ठीभघटनासु च कथ्यते ।
 घटः समाधिभेदेभशिरकूटकुटेषु च ॥
 घटी स्त्रियां कालमानकुम्भयोः पुंसि तद्वति ।
 घृष्टिस्तु घर्षणस्पर्धाविष्णुक्रान्तासु ना किरौ^१ ॥
- 15 घोण्टा तु बदरीपूगवृक्षयोश्च निगद्यते ।
 चटु चाटु प्रिये वाक्ये चाटुकारे चटुः पुमान् ॥
 व्रतीनामासने चापि^२ पिचण्डेऽपि निगद्यते ।
 जटामांस्यां लग्नकचे वृक्षमूले वटे जटी ॥
 उच्छिष्टे तु भवेज्जुष्टं सेवितेऽपि च वाच्यवत् ।
- 20 झाटो निकुञ्जे कान्तारे व्रणादिपरिमार्जने ॥

१ कितौ, इति मा. ।

२ वि, इति मा. ।

- म्निण्टी त्वौषधिभेदे स्यादित्याहुः शब्दवेदिनः ।
तटं श्लेचे प्रतीरे च त्रिषु, त्वष्टा दिवाकरे ॥
- तक्षमात्रेऽपि देवानां शिल्पिन्यपि निगद्यते ।
स्यात्तुटिः संशये स्वल्पे सूक्ष्मैलाकालमानयोः ॥
- 5 चोटिस्तु कट्फले चञ्चां खगमीनविशेषयोः ।
दिष्टं दैवे पुमान् काले दिष्टिर्मुत्परिमाणयोः ॥
- स्त्रियां दृष्टिस्तथा बुद्धौ दर्शने लोचनेऽपि च ।
परौक्षार्थं तुलायां च धटश्चरीरे धटी मता ॥
- नटी हृद्विलासिन्यां नील्यां शैलूषशोणयोः^१ ।
10 पटः पियालदृष्टे स्यात्पटे चित्रपटेऽपि च ॥
- पटुस्तु चतुरे दक्षे नीरोगे चाभिधीयते ।
छत्राके लवणे क्लीबे पटोले तु पुमानसौ ॥
- पट्टी ललाटभूषायां तथा लाक्षाप्रसादने^२ ।
पट्टः पेषणपाषाणे व्रणादीनां च बन्धने ॥
- 15 चतुष्पथेऽथ राजादिशासनान्तरपीठयोः ।
पट्टिस्तु पटभेदे स्त्री ललाटे कुम्भिकाद्रुमे ॥
- पुष्टिस्तु पोषणे वृद्धौ^३ पुष्टिस्तु परिमार्जने ।
पोटेति गदिता सद्भिर्या स्त्री पुरुषलक्षणा ॥
- फटा फणायां दम्भे च फाण्टः स्यादौषधान्तरे ।
20 बटुः स्याद्देवताभेदे बटुस्तु ब्रह्मचारिणि ॥

१ नटः, इति शेषः । २ धने, इति मा. । ३ दृ, इति मा. ।

- भटः स्यात्पामरे पुंसि वीरे चापि भटो मतः ।
 भृष्टिः स्त्रियां मता शून्यारामे चैव तु भर्जने ॥
 अव्यक्तवाचि म्लिष्टं स्यान्म्लाने स्याद्भेद्यगामि तत् ।
 मुष्टिर्बद्धाङ्गुलिकरे तथैव स्त्री 'पलान्तरे ॥
- 5 यष्टिस्तरौ तु पुंसि स्यात्तथैव भुजदण्डके ।
 द्वयोर्^१हार्लताभार्ग्योर्मधुकाशस्त्रभेदयोः ॥
 रिष्टः खड्गे फेनिले च रिष्टं स्यादशुभेऽपि च ।
 रिष्टिः खड्गे नाऽशुभे स्त्री लाटोऽनुप्रासदेशयोः ॥
^२अंशुके सारिकायां तु लट्टा शाकान्तरेऽपि च ।
- 10 वटी वृक्षविशेषे तु वाटो मार्गे वृत्तिस्थले ॥
 वाटी वनविशेषे स्यात्खदिरेऽद्रौ विटः^३ स्मृतः ।
 तथैव लवणे शङ्खे ^४भूषिकेऽपि निगद्यते ॥
 विष्टिः कर्मकरे पुंसि भद्राख्ये करणे स्त्रियाम् ।
 प्रेषणे वेतने चापि व्युष्टं कल्पे निगद्यते ॥
- 15 व्युष्टिः फले समृद्धौ च षष्टिः सङ्ख्यानन्तरे मता ।
 तथा व्रीहिविभेदे च सृष्टिः सर्गे तु योषिति ॥
 सृष्टं तु निश्चिते क्लीबं प्राज्यनिर्मितयोस्त्रिषु ।
 सटा जटाकेसरयोः स्फुटं व्यक्ते विकस्वरे ॥
 व्याप्ते चिषु स्फुटिर्योषित्पादस्फेटामयेऽपि च ।
- 20 निर्भिन्ने कर्कटीबीजेऽप्यथ सृष्टं विनिर्मिते ॥

१ लता, इति मा. ।

२ भर्, इति मा. ।

३ शुक्रे च, इति मा. ।

४ टिरिति मा. ।

५ मूल, इति मा. ।

युक्तनिश्चितयोः प्राज्ये त्रिषु सृष्टिस्तु निर्मितौ ।
 स्वभावे चापि गदिता हृष्टो रोमाञ्चिते तथा ॥
 सहर्षेऽपि प्रहसिते^१ विस्मितेऽपि निगद्यते ।
 हृष्टो वणिक्पथे प्रोक्तो हटी पुरतटी मता ॥

- 5 अक्षोटवन्मतः सद्भिः क्षोटो वृक्षान्तरे क्वचित् ।
 ॥ इति टटतौयम् ॥

॥ अथ टटतौयम् ॥

असृष्टमप्रिये प्रोक्तमस्पष्टमपि सङ्कुले ।
 अरिष्टमशुभे तत्रे सूतिकागार आसवे ॥
 अशुभे मृत्युचिह्ने चाप्यादितेये तु कुत्रचित् ।
 अरिष्टो लशुने निम्बे फेनिले काककङ्कयोः^२ ॥

- 10 अभीष्टमौषिते दैवे त्वदृष्टमिति गद्यते ।
 अष्टं भीरुणि प्राहुरपटुं मूर्खरोगिणोः ॥
 अवटस्तु खिले^३ गर्ते कूपे कुहकजीविनि ।
 आदेशिते स्यादादिष्टमाज्ञप्तोच्छिष्टयोरपि ॥
 प्रेतादिभिर्गृहीतो यः स आविष्ट इतीरितः ।

- 15 *उत्कटं त्रिषु शून्येऽथाप्युत्कटस्तौव्रमत्तयोः ॥
 *उद्भटःकच्छपे सूर्येऽप्युच्चटा वीरुधान्तरे ।
 उद्भटः स्यादतिप्रौढेऽप्युत्सटो मृगनायके ॥
 कर्कटो राशिभेदे स्यात्कुलीरे विहगान्तरे ।
 करटस्त्रिभगण्डे स्यात्कुसुम्भे निन्द्यजीविनि ॥

१ तिहते, इति मा. । २ कोकयोः, इति मा. । ३ बिले, इति मा. ।
 ४ उम्भ, इति मा. । ५ उन्माद, इति मा. ।

- एकादशाहश्राद्धे च दुर्दुरूटेऽपि वायसे ।
 कारटो वाद्यभेदे स्यात्कर्कटी तु फलान्तरे ॥
 शिरोस्थिनि करोटिः स्यात्कर्पटं त्वथ वाससि ।
 कलाटी^१ तु प्रकोष्ठे स्यादित्याहुः पण्डिता जनाः ॥
- 5 कपटं स्यात्कैतवेऽथ कार्पटो जतुकार्थिणोः ।
 कवाटं च कुवाटं च कपाटे कथितं बुधैः ॥
 किलाटः शोधितक्षीरपिण्डे सूरिभिरिष्यते ।
 कीकटो देशभेदे स्यान्निःस्वकृपणयोरपि ॥
 कुरुण्टी दारुपुत्र्यां स्याज्जिह्वयम्बानप्रभेदयोः ।
- 10 कुक्कुट्यन्तचर्यायां कुक्कुटश्चरणायुधे ॥
 निषादशूद्रयोः पुत्रे तृणोल्कायां च कुक्कुभे ।
 मनःशिलायां कुलटी नैपाल्यामथ योषिति ॥
 खैरिण्यां, च कृपीटं तु मतं जठरतोययोः ।
 कृकाटोऽवयवे क्वापि केशटो हर्यजौ कणे^२ ॥
- 15 ^३कोयष्टिः कथितः शब्दवेदिभिर्जलकुक्कुभे ।
 अकेशमूर्ध्नि खल्वाटः खर्वटः कण्टकावृते ॥
 खर्वटो ग्रामभेदेऽपि घरट्टश्चाश्रमयन्त्रके ।
 चर्पटः स्फारविपुले चपेटेऽपि च पर्पटे ॥
 चक्राटो विषवैद्ये च धूर्तदीनारयोरपि ।
- 20 चिपिटः स्यात्खाद्यभेदे तथा पिट्टिकविस्तृते^४ ॥

१ कलाचौ, इत्यपरे ।

२ केशाटो जन्तुभिद्यपि, इति मा. ।

३ इदं पद्यं मातृकायां टचतुर्थं आसीत् । ४ पिच्छलविस्तृते, इति मा. ।

- चर्वटा व्रीहिभेदे स्याच्चर्वटी पण्ययोषिति ।
चिरण्टी तु सुवासिन्यां स्याद्वितीयवयःस्त्रियाम् ॥
वार्ताकुपुष्ये जकुटं^१ पुंसि स्यान्मलये शुनि ।
अङ्गटं स्याच्छिक्वभेदे धौताञ्जन्यां च योषिति ॥
- 5 चिकूटः शैलभेदे स्याच्चिकूटं लवणेऽब्धिजे ।
त्रिपुटा स्यान्मल्लिकायां सूक्ष्मैलाचिद्वतोरपि ॥
सतीलके^२ तथा तीरे त्रिपुटः समुदाहृतः ।
दार्वटं तु मन्त्रवेश्मन्याहुर्द्वतरा नराः ॥
- 10 द्रोहाटो मृगलुब्धे स्यान्नाथाभेदे च कथ्यते ।
तथा वैडालव्रतिके धाराटश्चातकाश्वयोः ॥
निष्कुटः स्यान्नृहोद्याने केदारे च कवाटके ।
निर्द्वटः स्याद्दयाशून्ये निर्दिष्टो निघ्नयोजने ॥
- परापवादरक्ते च वाचलिङ्गोऽयमिष्यते ।
बहुमानुषसङ्कीर्णे स्थले निर्मुटमुच्यते ॥
- 15 पुरोटिः पुरसंस्कारे गदिता तत्त्ववेदिभिः ।
पर्यटः स्याद्भक्ष्यभेदे तथोक्तो भेषजान्तरे ॥
^३प्रवेष्टमन्तश्चेभानां दन्तमांसं विदुर्बुधाः ।
पर्कटी नूतनफले तथा च ^४स्रक्षपादपे ॥
- परौष्टिः परिचर्यायां प्राकाम्येऽन्वेषणेऽपि च ।
20 पात्रटः कर्पटे^५ पुंसि कृशे स्यादभिधेयवत् ॥

१ ऊटं, इति मा. । २ नके, इति मा. । ३ कोशान्तरे पुंस्ययम् ।

४ स्रव, इति मा. । ५ पात्राटः पर्यटे, इति मा. ।

- पिच्छटः स्यान्नेचरोगे क्लीबं सीसकरङ्गयोः ।
 भावाटः कामुके साधौ निवेशे भावके नटे ॥
 भाकूटः स्याच्छैलभेदे तथैव च भूषान्तरे ।
 मर्कटी स्यात्तु चक्राङ्गां^१ मर्कटस्य च योषिति ॥
- 5 करञ्जे श्रूकशिम्ब्यां च तथा वानरलूतयोः^२ ।
 मोरटं तु भवे^३दिक्षुमूलाङ्कोटप्रसूनयोः ॥
 मोरटं सप्तरात्रोर्ध्वक्षीरे मूर्ध्ना तु मोरटा ।
 वरटी हंसयोषायां गन्धोल्यामपि गद्यते ॥
 वर्णाटो गायने चिचकरे स्त्रीकृतजीवने ।
- 10 विकटा वज्रवाराङ्गां त्रिषूरुविकरालयोः ॥
 शब्दविज्ञैर्निगदितो विपाटस्तु पतत्रिणि ।
 वेकटः स्यान्मछभेदे यूनि वैकटिकेऽपि च ॥
 शकटं रथभेदे^४स्याच्छाकटस्तस्य वोढरि ।
 शाकटं धवटक्षे^५ऽपि निगदन्ति च पूस्यपि ॥
- 15 शैलाटो देवले सिंहे^६ शुक्लकाचकिरातयोः ।
 समष्टिर्मेलने प्रोक्ता संसृष्टमपि सङ्गते ॥
 वमनादिविशुद्धेऽपि स्वादिष्टं स्वनियोजिते ।
 स्वादिष्टं चापि गदितं यत्स्यात्त्वादुरसाचितम् ॥

॥ इति टट्तीयम् ॥

१ मूपशिम्ब्यां स्यादिति ।

२ एंसौति शेषः ।

३ दिक्षुमूलकोड इति मा. ।

४ शकटं रत्नोभेदे, अन्नसि चेति परे ।

५ खलावस्त्रे, इति मा. ।

६ शुक्लकाक, इति मा. ।

॥ अथ टचतुर्थम् ॥

- उरःकुटं तु बालोपवीते शब्दविदो विदुः ।
 उच्चिङ्गटो मीनभेदे तथा कोपनपूरुषे ॥
 करहाटोऽञ्जकन्दे स्यात्पुष्पवृक्षप्रभेदयोः ।
 कार्यपुटस्तु चार्वाकोन्मत्तानर्थकरेषु च ॥
 5 कामकूटस्तथा वेश्याप्रिय^१विधमयोरपि ।
 कुटन्नटस्तु स्योनाके कैवर्त्या अपि मुस्तके ॥
 कुण्डकीटस्तु चार्वाके वचनाभिन्नपूरुषे ।
 पतितब्राह्मणीपुत्रे तथा दासीरतेऽपि च ॥
 खञ्जरीटः पक्षिभेदे, खङ्गरीटस्तु गद्यते ।
 10 फलकेऽप्यसिधाराख्यव्रतधारिणि पूरुषे ॥
 गाढमुष्टिस्तु कृपणे कृपाणेऽपि निगद्यते ।
 चक्रवाटः क्रियारोहे पर्यन्ते^२ च शिखातरौ ॥
 चतुःषष्टिः कलासङ्ख्याप्रभेदे बह्वृचेऽपि च ।
 विद्याविख्यातविभवे भण्डे चाटुपटुः स्मृतः ॥
 15 नारकीटोऽश्मकीटे स्यात्खदत्ताशाविहन्तरि ।
 परपुष्टः पिके चान्यपुष्टे स्याद्वाच्यलिङ्गवत् ॥
 परपुष्टा वारनार्या प्रतिकृष्टं द्विकर्षिते ।
 गर्ह्ये^३ च, प्रतिसृष्टस्तु प्रत्याख्याते च प्रेषिते^४ ॥
 रामाश्रमे पञ्चवटी क्लीबे बालोपवीतके ।
 20 मुखम्पटो^५ याचके तु गदितो वसुकीटवत् ॥

१ विदुः, इति मा. ।

२ वर्ते, इति मा. ।

३ प्रख्याते प्रेषितेऽपि च. इति मा. ।

४ चो, इत्यन्यत्र ।

- यज्ञस्थाने यज्ञवाटं राह्णच्छिष्टं रसोनके ।
 वर्कराटः कटाश्ले स्यात्तरुणादित्यरोचिषि ॥
 नारीपयोधरोत्सङ्गकान्तदन्तनखक्षते ।
 शिपिविष्टस्तु खलतौ हरौ दुश्चर्मणीश्वरे ॥
 5 उक्तः श्रुतिकुटुः प्राच्चलोहेऽहौ पापशोधने ।
 ॥ इति टचतुर्थम् ॥

॥ अथ टपञ्चमम् ॥

- नवोढावस्त्रमानन्दपटमिच्छन्ति स्तूरयः ।
 ग्राहे जलकिराटश्च गदितस्तत्त्ववेदिभिः ॥
 अथ 'स्याद्दशनोच्छिष्टः निश्वासाधरचुम्बयोः ।
 प्रासादकुक्कुटः सङ्गिर्मतो गृहकपोतके ॥
 10 चिचोक्तौ पुष्पशकटीं वदन्ति निपुणा जनाः ।
 ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये टान्तवर्गः ॥

॥ अथ ठान्तवर्गः ॥

॥ अथ ठैकम् ॥

श्री(?)ठः श्रून्ये ॥

॥ इति ठैकम् ॥

॥ अथ ठद्वितीयम् ॥

कठःस्वर ऋचां भेदे स्यात्तदध्येतृवेदिनोः ।
मुनिभेदे वारिपर्यायां तथा स्यात्प्रसभेऽपि^१ च ॥

कण्ठो ध्वनौ सन्निधाने गले मदनभूरुहे ।
काष्ठा दारुनिशायां स्यात्कालमानप्रभेदयोः ॥

5 दिशि च स्थानमात्रेऽपि काष्ठमाख्यातमिन्धने ।
कुष्ठं रोगे पुष्करे^२ च कुठः स्याद्दृष्टमात्रके ॥

तत्रैव कुठिरित्युक्तः कुण्डोऽकर्मण्यमूर्खयोः ।
कोष्ठः कुसूले चात्मीये मध्ये कुक्षेर्गृहस्य च ॥

10 गोष्ठी सभायां संज्ञापे गोष्ठं गोस्थानके मतम् ।
ज्येष्ठा लक्ष्म्यग्रजायां स्याद्गृहगोधर्क्षयोर्मता ॥

ज्येष्ठो मासविशेषेऽपि श्रेष्ठे वृद्धे च कल्पितः ।
निष्ठा निष्पत्तिनाशान्तयाञ्जानिर्वहणेषु च ॥

प्रष्ठः श्रेष्ठेऽग्रगे^३ चैव स्त्रियां चाण्डालिकौषधौ ।
पाठस्तु पठने ख्यातो विद्वकर्ण्यां तु योषिति ॥

15 पृष्ठं चरमगात्रेऽपि देहस्यावयवान्तरे ।
वण्डः कुन्तायुधे खर्वेऽप्यकृतोद्वाहपूरुषे ॥

शठो मध्यस्थपुरुषे तथा धत्तूरधूर्तयोः ।
शोठोऽलसे च मूर्खे च श्रेष्ठो वैश्रवणे वरे ॥

१ कोशान्तरे हठशब्द पर्यायो । २ सुगन्धे, इति मा. ।

३ खगे, इति मा. ।

षष्ठी कात्यायनीषष्ठोस्तथा षष्ठां च पूरणे ।
हठः स्यात्प्रसभे प्रश्न्यां हेठो बाधाविहेठयोः ॥

॥ इति ठद्वितीयम् ॥

॥ अथ ठद्वितीयम् ॥

- अम्बष्ठो देशभेदे च विप्राद्वैश्यासुतेऽपि च ।
स्त्रियां तु स्यादम्बलोण्यां पाठायूथिकयोरपि ॥
- 5 अपष्ठुस्तु भवेत्काले वामे^१ स्यादन्यलिङ्गकः ।
कमठः कच्छपे भाण्डभेदे तु कमठं मतम् ॥
कनिष्ठोऽल्पेऽनुजे यूनि कनिष्ठा दुर्बलाङ्गुलौ ।
जरठः कर्कशे पाण्डौ कठिने त्वभिधेयवत् ॥
नर्मठश्चुबुके षिङ्गे प्रतिष्ठा गौरवे क्षितौ ।
- 10 स्थाने च यागनिष्पत्तिचतुरक्षरपद्ययोः ॥
प्रकोष्ठो मणिवन्धस्य कुर्परस्यान्तरेऽपि च ।
भूपकक्षान्तरेऽपि स्याल्लघिष्ठो बालकल्पके ॥
वसिष्ठो मुनिभेदे स्याद्वरिष्ठं मरिचे मतम् ।
वरिष्ठः स्यादुरुतरे प्रवरे तित्तिरावपि ॥
- 15 ताम्रे चाथ मकुष्ठस्तु व्रीहिभेदेऽपि मन्यरे ।
वैकुण्ठः स्याद्विष्णुलोके तथा विष्णौ शतक्रतौ ॥
श्रीकण्ठो^२ देशभिद्युग्रे साधिष्ठोऽतिहृदार्ययोः ।

॥ इति ठद्वितीयम् ॥

१ बाले, इति मा. ।

२ देव, इति मा. ।

॥ अथ ठचतुर्थम् ॥

कलकण्ठः कलरवे हंसे १पारावते पिके ।
कालकण्ठस्तु दात्यूहे कलविङ्के च खञ्जने ॥
तथा स्यात्खण्डपरशौ मयूरे पीतसारके ।
कालपृष्ठं कर्णचापे तथा कोदण्डमात्रके ॥

- 5 कालपृष्ठस्तु सारङ्गविशेषे कङ्कपक्षिणि ।
कलविङ्के चिचपृष्ठो निर्दिष्टः शब्दवेदिभिः ॥
जम्बीरे स्यादन्तशठः कपित्थे कर्मरङ्गके ।
नागरङ्गेऽपि चाङ्गेर्यां भवेदन्तशठाऽपि २ च ॥
नीलकण्ठः शिवे ३केकिदात्यूहे खञ्जनेऽपि च ।
10 पूतिकाष्ठं तु सरले मतं तद्देवदारुणि ॥
सूत्रकण्ठः खञ्जरीटे कपोते वाडवेऽपि च ।
हारिकण्ठः परभृते हारान्वितगलेऽपि च ॥
क्षीरकण्ठो बालके च तथैव च निरक्षरे ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये डान्तवर्गः ॥

॥ अथ डान्तवर्गः ॥

॥ अथ डैकम् ॥

डः पुमान् ४वाडवाग्नौ स्याद्वाकिन्यामपि च स्त्रियाम् ॥

१ पास, इति मा. ।

२ शठेऽपि, इति मा. ।

३ केके, इति मा. ।

४ चाटवाग्नौ, इति मा. ।

॥ अथ उद्वितीयम् ॥

अडः स्यादुद्यमे त्वण्डं मुष्के पेश्यां नपुंसके ।
ईडा स्तुतौ यज्ञपात्रे नाद्यां च बुधयोषिति ॥
वसुमत्यां सौरभेय्यां वचने चापि कथ्यते ।
कण्डो मदे तु कार्श्ये स्यात्कण्डूः प्रोक्ता तु रुग्भिदि ॥

5 काण्डं नाले तरुस्कन्धे बाणोऽवसरनीरयोः ।
कुत्सिते वृक्षभिन्नाडीवन्दे रहसि गद्यते ॥

क्रौडा केलिप्रकारे च स्यात्खेलाज्ञानयोरपि ।
कुण्डं देवजलाधारे मानभेदेऽग्निकेतने ॥

पतिवन्नीसुते जारात्^१ कुण्डी^२ प्रोक्ता कमण्डलौ ।

10 क्रोडो मन्दे पुरे क्रोडो न पुमानङ्गरक्षसोः ॥

क्रोडः सूकरमातङ्गोः ? क्रोडं क्रोडा च वक्षसि ।

खण्डोऽस्त्री शकले चक्षुविकारमणिदोषयोः ॥

खण्डी मानान्तरे खेडा रुजायां च निगद्यते ।

खदे^३ खेडो निगदितः खोटवच्छब्दवेदिभिः ॥

15 गडस्तु^४ सेचने गण्डः खङ्गिन्यपि निगद्यते ।

वरे^५ योगप्रभेदे च वीथ्यङ्गे पिटकेऽपि च ॥

चिन्ववीरकपोलेषु हयभूषणबुद्बुदे ।

गडुः पृष्ठगुहे कुब्जे गडो मीनान्तराययोः ॥

१ वसन, इति मा. ।

२ कुण्ड इति शेषः ।

३ खडा, इति मा. ।

४ खङ्गे, इति मा. ।

५ सौव, इति मा. ।

६ ग्रहे, इति मा. ।

- गुडः स्याद्विष्णुविकृतौ हस्तिसन्नाहगोलयोः ।
 गुडा सुद्ध्यां तु गदिता गुलिकायां तु योदिता ॥
 गोण्डः पामरजातौ च वृद्धनाभौ च वाच्यवत् ।
 चण्डस्तु दैत्यभेदे स्यात्तिन्तिडे यमकिङ्करे ॥
- 5 चण्डोऽतिकोपने चण्डी मृडान्यां कोपनस्त्रियाम् ।
 चण्डा धनहरीशङ्खपुष्पोस्तीत्रे तु वाच्यवत् ॥
 चूडा शिखायां वलभौ तथा बाहुविभूषणे ।
 चोडो देशविशेषे स्यादपि प्रावरणान्तरे ॥
 जडो मूर्खे हिमग्रस्ते श्रुकशिम्ब्यां जडा मता ।
 10 ताडस्तु ताडने घोषे मुष्टिमेयवृणादिषु ॥
 ताडौ पत्रद्रुमे चाथ मुखे तुण्डमुदीर्यते ।
 तूडा तोडा ताडने स्याद्दण्डोऽस्त्री लगुडे पुमान् ॥
 व्यूहभेदे प्रकाण्डेऽश्वे कोणमन्यानयोरपि ।
 सैन्ये काले कालमाने चण्डांशोः पारिपार्श्वके ॥
- 15 दमे यमेऽभिमाने चोपायभेदे च कौर्त्तितः ।
 दण्डो मानार्थको यः स्यात्सविंशतिशताङ्गुलः ॥
 व्यूहभेदेऽपि कथितो द्राडो विशरणे मतः ।
 ध्राडोऽपि स्याद्विशरणे तृणभेदे नडो मतः ॥
 नलवच्छब्दभेदज्ञैर्नाडी नाले व्रणान्तरे ।
 20 शिरायां गण्डदूर्वायां चर्यायां कुहनस्य च ॥
 तथा घटक्षणकालेऽपि नीडं स्थानकुलाययोः ।
 पण्डः षण्डे धियां पण्डा पाण्डस्तु नृपतौ सिते ॥

- पिण्डः सान्द्रे बले बोले गृहाङ्गे जीवनायसोः ।
 देहेऽपि च जपापुष्पे निवापे सिल्हकेऽप्यथ ॥
 पिण्डी त्वलाबुखर्जूरतगरेषु च कथ्यते ।
 पौडा कृपाशिरोमालाऽपमर्दसरलद्रुषु ॥
- 5 भाण्डं पाचेऽश्वभूषायां भूषामाचे वणिग्धने ।
 भण्डः कुशीलवे मण्डः शाकभेदे च मस्तुनि ॥
 पञ्चाङ्गुले त्वामलक्यां मण्डा स्यात्सारपिच्छयोः ।
 अस्त्रियां, दैत्यभेदे तु भुण्डः स्यान्मुण्डिते चिषु ॥
 मुण्डा चौषधभेदे स्त्री मुण्डा स्याद्विधवास्त्रियाम् ।
- 10 मस्तके त्वस्त्रियां, रण्डा मूषपर्णधवास्त्रियोः ॥
 रोडः श्लेभे भवेत्पुंसि तृप्ते स्याद्वाच्यलिङ्गकः ।
 वण्डा तु पांशुलायां स्यात्त्रिषु हस्तादिवर्जिते ॥
 वण्डो विभागे वाडः स्यादास्रवे, सर्पहिंसयोः ।
 व्याडः शुण्डा पानगृहहस्तिहस्तसुरासु च ॥
- 15 अण्डम्बुहस्तिनीवेश्यास्वपि, शण्डो रुजाविधौ ।
 सङ्घाते च भवेच्छाडा श्लाघावचसि योषिति ॥
 शैडाऽनादौ भवेच्छौण्डो मदमत्ते च विश्रुते ।
 शौण्डी भवेत्तु पिप्पल्यां षण्डं पद्मादिसंहतौ ॥
 आह्वाने तु भवेद्दण्डे नाद्योक्तौ स्वसखीं प्रति ।
- 20 हुण्डः स्यादथ सङ्घाते हुण्डमावरणे तथा ॥
 हरणे च हुडाहूडो गतौ हेडस्त्वनादरे ।
 हेडा चाथ गतौ होडा श्लेडः कर्णामयध्वनौ ॥

गरले शङ्करे^१ चापि लोहितार्कफले तथा ।
 खेडं तु घोषपुष्पे स्यात्तथैव च दुरासदे ॥
 खेडा वंशशलाकायां सिंहनादे तु योषिति ।
 कुटिले वाच्यलिङ्गः ^२स्याद्वंशशल्येऽपि च स्त्रियाम् ॥

॥ इति डटतीयम् ॥

॥ अथ डटतीयम् ॥

- 5 आमण्डं प्राहुरेरण्डे मण्डवत्तद्विदो जनाः ।
 करण्डी सारिकायां स्यात्तस्यां चित्रपदा यथा ॥
 करण्डो मधुकोशासिकारण्डेषु दलाढके ।
 कुरण्डोऽपि च दीर्घादिसुरज्येष्ठे च संमतः ॥
 तथा निगदिता स्त्री च करण्डोच्चतरा बकाः ? ।
- 10 क्लृष्माण्डो ^३गणभेदेऽपि भ्रूणे कर्कारुकेऽपि च ॥
 क्लृष्माण्डी त्वौषधीगौर्योः क्रोदण्डो नीवृदन्तरे ।
 कार्मुके भ्रुवि, सर्पारौ गरुडो गारुडं पुनः ॥
 सर्पमन्त्रे मरकते तरण्डस्त्वाप्तवे मतः ।
 बडिशौस्त्रचसम्बद्धवस्त्रकाष्ठादिनिर्मिते ॥
- 15 नौकायामपि न स्त्री स्याच्चाण्डा देवतान्तरे ।
 तिनन्डी स्यात्तु चिच्चायां तथा वृक्षाम्लकेऽपि च ॥
^४द्राविडः स्याज्जनपदे सङ्ख्याभिद्वेधमुख्ययोः ।
 निर्गण्डी नीलशेफाल्यां सिन्धुवारदुमेऽपि च ॥

१ कुरले, इति मा. ।

२ स्यादपीदंशप्रकल्पके, इति मा. ।

३ गज, इति मा. ।

४ द्रवि, इति मा. ।

- प्रचण्डो दुर्वहे श्वेतकरवीरे प्रतापिनि ।
 प्रकाण्डो विटपे शास्त्रे मूलशाखान्तरे तरोः^१ ॥
- शस्ते पिचिण्ड उदरे पशोरवयवे पुमान् ।
 पूत्यण्डः स्यात्पूतिकीटे तथा जन्वन्तरेऽपि च ॥
- 5 पौगण्डः स्याद्द्वयोर्भेदे तथा पौगण्ड ईरितः ।
 भृशण्ड्यायुधभेदे स्याद्भेरुण्डा देवतान्तरे ॥
- तथैव यस्मिन्नीभेदे वाच्यवत्तु भयानके ।
 मारुण्डोऽण्डे भुजङ्गीनां मार्गे गोमयमण्डले ॥
- मार्तण्डः स्यादुष्णरश्मौ क्रोडेऽपि परिकीर्तितः ।
 10 वरण्डो मुखरोगे स्याद्वरण्डा^२ तु निगद्यते ॥
- सारिका^३ वर्त्तिशस्त्रभिद्बहुधेनुषु योषिति ।
 वितण्डा व्यर्थवादे स्यात्कञ्चीशाके शिलाह्वये ॥
- करवीर्यां च कथिता शिखण्डो बर्हचूडयोः ।
 शरण्डस्तु पुमान् धूर्ते सरटे भूषणान्तरे ॥
- 15 शिखण्डो ना कुक्कुटे^४ स्यान्नाङ्गेयारिमयूरयोः ।
 सिहुण्डवच्च सेहुण्डो वृक्षभेदे निगद्यते ॥

॥ इति ङवतीयम् ॥

१ योरिति मा. । २ तण्डा, इति मा. । ३ बालिशस्त्री, इति मा. ।

४ कट्टी, इति मा. । ५ कपाले, इति मा. ।

॥ अथ उचतुर्थम् ॥

- अपोगण्डस्तु शिशुके विकलाङ्गेऽतिभौरुके ।
 गलशुण्डी तु रुग्भेदे गृहनीडो वृषायणे^१ ॥
 गौरीपिण्डा रोचनायां गदिता शब्दवेदिभिः ।
 चक्रवाडस्त्वद्रिभेदे चक्रवाडन्तु मण्डले ॥
 5 जलरण्डो जलावर्ते पथोरेणौ भुजङ्गमे ।
 १ देवताडस्तु जीमूते सैहिकेये हुताशने ॥
 उत्वातकेलिः शृङ्गाद्यैर्वप्रक्रीडा निगद्यते ।
 स्यात्तु वातगुडो^२ वात्यावातशोणितयोरपि ॥
 पिच्छलस्फोटिकायां च वामायामपि योषिति ।
 10 शब्दविद्भिर्निगदितो हरिमण्डोऽतिमुक्तके ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये ढान्तवर्गः ॥

॥ अथ ढान्तवर्गः ॥

॥ अथ ढद्वितीयम् ॥

गाढं शुण्यां क्षुद्रकूपे लवणेऽपि निगद्यते ? ।
 गूढं रहसि गुह्ये च संवृते पुनरन्यवत् ॥
 १ दाढा स्यादपि दंष्ट्रायामभिलाषे च कीर्त्यते ।
 दृढः प्रगाढे स्थूले च नितान्ते बलवत्यपि ॥

१ ने, इति मा. ।

२ जल, इति मा. ।

३ खुडा, इति मा. ।

४ क. पु० (दा) ।

माढिर्देन्यप्रकाशेऽपि पत्रभङ्गौ^१ च गद्यते ।
 मूढः स्यात्तन्द्रिते बाले स्थूणायां मेढिरुच्यते ॥
 राढः स्याद्देशभेदेऽपि स्त्रियां स्यात्सूक्ष्मशोभयोः ।
 रूढो जाते प्रसिद्धे च बाढं दृढप्रतिज्ञयोः ॥

- 5 व्यूढः स्यात्संहतौ चापि विन्यस्ते पृथुलेऽपि च ।
 वोढा भारवहे सूते षण्डः स्यात्पुंसि गोपतौ ॥
 आकृष्टाण्डे वर्षवरे^२ तृतीयप्रकृतावपि ।
 षोढा तु षट्प्रकारे स्यात् ^३सोढा शक्ते निगद्यते ॥
 तितिक्षासंयुते चापि सोढा स्यादभिधेयवत् ।

॥ इति ढद्वितीयम् ॥

॥ अथ ढद्वितीयम् ॥

- 10 अधूढा कृतसापत्न्यनार्यामधूढ ईश्वरे^४ ।
 आषाढो मलये मासे दण्डे च व्रतिनामपि ॥
 आषाढात्वृक्षभेदेऽपि विद्वद्भिर्गदिता स्त्रियाम्^५ ।
 आषाढी शुचिपूर्णायामालीढं त्वशिते त्रिषु ॥
 तथा स्यात्पादविन्यासविशेषे शस्त्रधारिणाम् ।
 15 जढे^६ स्थूलेऽप्युदूढः स्यादुपोढो निकटोढयोः ॥
 प्रगाढः कृच्छ्रदृढयोः प्रमौढो मूचिते घने ।
 प्ररूढो जठरे बद्धमूले ^७वारूढ इत्ययम् ॥

१ ङ्गे, इति मा. । २ घरे, इति मा. । ३ ख. घो ।

४ व्यामधूढस्तु महेश्वरे, इति मा. ।

५ ख. पु० पाठः ।

६ रुढे, इति मा. ।

७ ख. चा ।

वस्त्राच्चले पञ्चरेऽग्नौ कपाटे शम्बलेऽपि च ।
 विगूढो गर्हिते गुप्ते विरूढोऽङ्कुरिते तथा ॥
 जातेऽपि त्रिषु संरूढः प्रौढेऽप्यङ्कुरिते त्रिषु ।
 १ समूढः पुञ्जिते भुम्ने सद्यो जातेऽनुपसृते २ ॥

॥ इति ढद्वितीयम् ॥

॥ अथ ढचतुर्थम् ॥

5 अध्यारूढः समारूढेऽभ्यधिके वाच्यलिङ्गकः ।
 प्रत्यालीढस्तु ३ चरणन्यासभेदेऽशिते त्रिषु ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये ढान्तवर्गः ॥

॥ अथ णान्तवर्गः ॥

॥ अथ णद्वितीयम् ॥

अर्णो वारिण्यणुव्रौहौ स्याल्लेशे परमाणुके ।
 अणिराणिवदक्षाग्रकीले स्याद ४ अिसीमयोः ॥
 उष्णः स्यादातपे ग्रीष्मे दक्षे चोर्णा तु मेघजे ।
 10 लोम्नि भूमध्यगावर्त ऋणं देये निगद्यते ॥
 रणो मृगविशेषेऽथ स्यात्कर्णस्तु पृथासुते ।
 सुवर्णालौ श्रुतौ चापि कर्णौ तु स्यन्दने मतः ॥

१ गुप्ते, इति मा. । २ ख. सं । ३ क. हते । ख. षु, इति मा. ।

४ ख. श । ५ क. अिसी, ख. अिषो, इति मा. ।

- कणा जीरककुम्भीरमक्षिकापिप्पलीषु च ।
 कणस्तु धान्याद्यंशे 'स्यादतिसूक्ष्मे कणो रवे ॥
- काणश्च, विकृताक्षे तु काण इत्यभिधीयते ।
 कौणं छन्नेऽपि विक्षिप्ते हिंसितेऽपि च वाच्यवत् ॥
- 5 कुणित्तुन्नकटक्षे स्याच्छिन्नहस्ते च कुकुरे ।
 कृष्णस्तु वायसे विष्णौ व्यासे भीमानुजेऽपि च ॥
- मेचके त्वन्यवत्कौबे कालायसमरीचयोः ।
 कृष्णा तु द्रौपदीद्राक्षाकणानीलीनदीष्वपि ॥
- कोणस्तु लगुडेऽसौ च मतो वीणादिवादने ।
 10 गृहादीनामेकदेशे वाद्यभेदे च गद्यते ॥
- गणः समूहे प्रमथे^१ सञ्ज्ञासैन्यप्रभेदयोः ।
 गौणं गिलितमात्रेऽपि स्याद्धृतेऽपि च वाच्यवत् ॥
- गुणोऽप्रधाने रूपादौ सूदे मौर्व्यां वृकोदरे ।
 सूत्रे सत्त्वादिसन्ध्यादिविद्यादिहरितादिषु ॥
- 15 शौर्यादौ च तथा त्यागधिषणावृत्तिरज्जुषु ।
 गुणी गुणानामाधारे द्रव्यमात्रेऽपि वाच्यवत् ॥
- गेषुर्नटे गायने च गोणः शुष्कफले मतः ।
 गोणी तु वृषवाहिन्यां घ्राणं घ्रातेऽन्यलिङ्गवत् ॥

१ ख. पु० स्यान्मार्गणे च ।

२ क. धमे ।

३ ख. पु० विद्यादौ, इति मा. ।

नासिकेन्द्रिययोः क्लीबं घृणः क्रीटान्तरे मतः ।

घृणा जुगुप्साकृपयोर्घृणी रश्मौ प्रकौर्त्यते ॥

पोचितुरङ्गयोर्घोणी नासायां तु ^१मता स्त्रियाम् ।

चणस्तु हरिमन्ये स्याच्चीर्णं क्लीबे कृते मतम् ॥

5 चूर्णौ चोक्ता कपर्देऽपि चूर्णौ धूलौ निगद्यते ।

क्षारभेदे, च चूर्णं स्यात्सुवासयुक्तिके तथा ॥

^२जर्णश्चन्द्रे तरुभिदि जिष्णुरर्जुनशक्रयोः ।

जित्वरे चाथ जीर्णं तु परिपक्वपुराणयोः ॥

जूर्णौ धान्यविशेषे स्याज्भृणिः क्रमुकभिद्यपि ।

10 तर्णः पोते परिचाणे चाणः स्याद्रक्षितेऽपि च ॥

चाणं तु चायमाणायां तार्णं तृणमये मतम् ।

तीर्णः^३ स्यात्तु समुत्तीर्णं नद्यादौ वाच्यलिङ्गवत् ॥

तीक्ष्णं सामुद्रलवणे तिग्मात्मत्यागिनोरपि^४ ।

तीक्ष्णो यवाग्रजे क्लीबं विषलोहाजिमुष्कके ॥

15 तूणी नौल्यां निषङ्गे ना तूर्णं तु त्वरितेऽव्ययम् ।

तृष्णा ^५तर्षलिप्सयोः स्यात्तूर्णं तु यवसे मतम् ॥

^६दीर्णं तु ^७दारिते भीते द्रुणं चापे निगद्यते ।

तथा मतोऽलिनि द्रुणो ^८द्रोणीकच्छपयोर्द्रुणी ॥

१ घोणा, इति शेषः । २ ख. जु । ३ ख. यं ।

४ त्रिष्विति शेषः । ५ ख. तर्षलिप । ६ ख. ती ।

७ ख. ता । ८ द्रोणीकच्छप्योरिति न्याय्यम् ।

- देष्णुस्तु दुर्दमे^१ दातर्यपि द्रोणः कृषीपतौ ।
 द्रोणश्च मानभेदेऽपि कृष्णकाके स्थलान्तरे ॥
 स्त्रियां काष्ठाम्बुवाहिन्यां गवादन्यामपीरितः ।
 घृष्णुर्धृष्टे निगदितो नेष्णु ? नेतरि कीर्तितः ॥
 5 पर्णं पक्षे पलाशेऽपि ^२पर्णः स्यात्किंशुकद्रुमे ।
 पर्णो वराटमाने स्यान्मूल्ये कार्षापणे ग्लहे ॥
^३क्रय्यशाकादिके द्यूतव्यवहारे भृतौ धने ।
 पार्ष्णिस्तु पादावयवे सैन्यपृष्ठोन्मदस्त्रियोः ॥
 प्राणोऽनिले बले बोले हृन्मरुत्काव्यजीवयोः ।
 10 पुंभृन्नि वाऽसुषु प्राणाः पूरिते वाच्यलिङ्गकः ॥
 प्राणी तु चेतने प्रोक्तः करे पाणिर्निगद्यते ।
 प्राह्लो दिनस्यादिभागे तृतीयांशेऽपराह्लवत् ॥
 पूर्णः शक्ते^४ समग्रे च पूरिते त्वभिधेयवत् ।
 फणा फटे फणी सर्पे फाणिर्गुडकरम्बयोः ॥
 15 डिण्डीरे तु भवेत्फणो बाणः कृष्णकुरण्टके ।
 बाणः^५ स्याज्जोस्तने दैत्यविशेषे केवलेऽपि च ॥
 सायके मूर्त्तिभेदे च भ्रिगव्यां बाणा निगद्यते ।
 बाणा च बाणमूलेऽपि नदीभेदे च गद्यते ॥
 भाणो नाटकभेदे स्याद्भूष्णुर्भवितरि स्मृतः ।
 20 स्याद्भ्रुडिभयोर्भ्रूणो मणिर्मुक्ताश्मजातिषु ॥

१ गंभे. इति मा. ।

२ ख. यो ।

३ ख. क्रय ।

४ ब्दे, इति मा. ।

५ ख. णं ।

- माणिः १पत्रशिरायां स्यात्स्त्रियां विबुधसंमता ।
मोगः २शुष्कफले नक्रमक्षिकाऽहिकरण्डयोः३ ॥
- रणः कोणे कणे पुंसि समरे पुन्नपुंसकम् ।
रीणं सुते तु रुग्णं स्याद्भग्रे रेणुस्तु पर्पटे ॥
- 5 धूलौ पुष्पपरागे च लोणी स्यादौषधान्तरे ।
व्रणः क्षते निगदितो वर्णो विप्रादिषु स्मृतः ॥
शुक्लादौ च मतो वर्णो यशोगुणकथासु च ।
स्तुतौ ना न स्त्रियां रूपभेदाक्षरविलेपने४ ॥
- 10 ब्रह्मचारिणि वर्णो स्यास्त्रेखने चित्रकारके ।
वाणिर्व्यूतौ निगदिता वाणिर्मूल्ये बलाहके ॥
वाणी स्याच्छ्रुतिभारत्योर्विष्णुर्व्यापकशार्ङ्गिणोः ।
वल्लक्यां विद्यति तथा वीणा निगदिता बुधैः ॥
वृष्णिर्नृपान्तरे प्रोक्तस्तथा पाखण्डि(चण्ड!)योः ।
वृक्णं छिन्ने निगदितं वेणिर्नद्यन्तरे स्त्रियाम् ॥
- 15 वेणी केशस्य बन्धे स्यान्नद्यां देशान्तरेऽपि च ।
देवताडे५ च वेणुस्तु त्वक्सारे च नृपान्तरे ॥
शणस्त्वक्सारके प्रोक्तः आणं पक्केऽप्युदीरितम् ।
आणा तु स्याद्यवाग्वां स्त्री शाणो माषचतुष्टये ॥
लोहादीनां च निकषे शाणी प्रावरणान्तरे ।
20 शीर्णं क्लिन्ने मतं शिल्पिसंहतौ श्रेणिरुच्यते ॥

१ ख. य ।

२ ख. शुक्ल भवे ।

३ ख. ज्ञयोः ।

४ शेषणे, इति मा. ।

५ ते, इति मा. ।

६ क. झे ।

- १पङ्क्तौ तथा सेकपात्रे प्रवदन्ति मनीषिणः ।
 समानार्थे च शोणस्तु कृशानौ श्योनकेऽपि च ॥
 लोहिताश्वे नदे कोकनदच्छाये तु वाच्यवत् ।
 ओणः पङ्क्तौ स्मृतः ओणी कथिताऽवयवान्तरे ॥
- 5 स्थाणुध्रुवे हरे कौले स्थिरे स्थाणुरपीधते ।
 स्थूणा स्तम्भे लोहमूर्तावङ्कुशे तु शृणिर्मता^१ ॥
^२लज्जावति ह्रीण इति गदितः शब्दवेदिभिः ।
 ह्रीणं ह्रीते वाच्यवत्स्याद् ह्रणो देशान्तरे मतः ॥
 क्षणः पर्वोत्सवे काले निर्व्यापार^३स्थितावपि ।
- 10 ^४श्रीणस्तु हासमापन्ने क्षुभं स्यान्निश्चयार्थके ॥
 क्षोणी धरण्यां निर्दिष्टा पूजायामर्हणे मता ।

॥ इति णद्वितीयम् ॥

॥ अथ णतृतीयम् ॥

- अरुणिवर्ह्निमन्ये ना द्वयोर्निमन्थ्यदारुणि ।
 अरुणः कुष्ठभेदे ना सन्ध्या^५रागेऽर्कसारथौ ॥
 अरुणो^६ऽव्यक्तरागेऽर्के कपिले गुणिनि त्रिषु ।
- 15 स्त्रियां त्वतिविषाश्यामामञ्जिष्ठाचिवृतासु^७ च ॥

१ ख. पु. इदमधिकम् ।

२ तः, इति मा. ।

३ ख. पु. इदं नास्ति ।

४ क. स्तुता, ख. स्थिरा. इति मा. ।

५ ख. पु. इदं नास्ति ।

६ ख. सारे ।

७ ण्ये, इति मा. ।

८ ख. विदासु ।

- अभौक्षणं तु भृशे नित्ये तद्युक्तक्रिययोस्त्रिषु ।
 अवर्णः स्यादथाक्षेपे निर्दये त्वष्टणो मतः ॥
- अपर्णा स्यात्तु दुर्गायामन्वणस्त्वृणनिर्गते^१ ।
 अभ्यर्णं स्यात्सन्निहिते त्वकर्णः श्लेड ईरितः ॥
- ५ पूर्णतरे त्वपूर्णं स्यात्पण्यवीथ्यां तथाऽऽपणः ।
 आपणस्तु निषद्यायामाकीर्णं सङ्कुले मतम् ॥
 आर्याणी स्यादथार्यायामिच्छायामीषणा मता ।
 इन्द्राणी करणे स्त्रीणां पौलोमीसिन्दुवारयोः ॥
 ईरिणं तूषरे शून्ये^२ त्विरिणं चापि गद्यते ।
- १० ईक्षणं दर्शने दृष्टावङ्कनेऽपि निगद्यते ॥
 उरणस्तु भवेन्मेद्रे मरीचे तूषणं मतम् ।
 ऊषणा तु कणायां स्यादूषणं प्रोषणे मतम् ॥
 ऊहणः काष्ठभेदे स्यादुद्रेके तूल्बणं मतम् ।
 अथो मार्गानुसारिण्यामेषणी च तुलाभिदि ॥
- १५ कवोष्णमिषदुष्णे स्यात्कदुष्णं च निगद्यते ।
 करुणा तु कृपायां स्याद्रसपादपयोः पुमान् ॥
 कत्तृणं तृण^३ भित्प्रश्न्योः करणं हेतुकर्मणोः ।
 बालवादौ हस्तलेपे^४ नृत्यगीतप्रभेदयोः ॥
- क्रियाभेदेन्द्रियक्षेत्रकायसंवेशनेषु च ।
 २० कायस्थे साधने क्लीबं पुंसि शूद्राविशोः सुते ॥

१ ख. हंतौ ।

२ ख. त्व ।

३ भृत्, इति मा. ।

४ हले स्तये, इति मा. ।

- कल्याणं मङ्गले स्वर्गोक्षये गौर्यां तु योषिति ।
 कङ्कणं हस्तवलये सूत्रमण्डन^१योरपि ॥
- करेणुर्गजयोषायां स्त्रियां ना तु मतङ्गजे ।
 अतिक्रमे स्यात्क्रमणं कर्षणं त्वपकर्षणे ॥
- 5 करिणी जातिभेदे स्यात्करणिः पादपान्तरे ।
 कार्मणं कर्मठे क्लीबे मन्त्रतन्त्रादियोजने ॥
 कारणं तु मतं हेतुवधयोः^२ करणेऽपि च ।
 स्त्री यातनायां किरणो गभस्तौ किरणं पुनः ॥
 क्लीबं विकिरणे, मृत्ये कुर्वाणोऽपि च कारके ।
- 10 स्त्रियां कृपाणी कर्तर्यां खङ्गे निगदितः पुमान् ॥
 कृकणः क्रकरे ख्यातः कृपाणो द्रव्यलम्पटे^३ ।
 खरणाः खरनासे स्यात्खुरणाः खुरनासिके ॥
 गर्हणा स्यात्तु निन्दायां गर्भवत्यां तु गर्भिणी ।
 ग्रहणं तूपलब्धौ स्यादादरे च तथा करे ॥
- 15 ग्रहोपराग^४स्वीकारबन्दिष्वपि निगद्यते ।
 उद्गाहे^५ गरणं प्राहुर्गाभीणं गर्भसम्भवे ॥
 ग्रहिणी तु भवेत्पत्न्यां ग्रहणी तु गदान्तरे ।
 ग्रामणी^६भींगिके पत्यौ प्रधाने नापितेऽपि च ॥
 ग्रामीणा नीलिकायां स्याद्ग्रामोद्भूते तु वाच्यवत् ।
- 20 स्याद्गुर्विणी तु गर्भिण्यां गूरणं तूद्यमे मतम् ॥

१ ख. ल ।

२ बन्धयोरिति मा. ।

३ ख. टौ ।

४ क. कार ।

५ निगारे, इत्यमरः ।

६ ख. भो ।

- गोकार्णस्तु मृगे सर्पेऽश्वतरे च गणान्तरे ।
 अङ्गुष्ठानामिकोन्माने मूर्विकायां तु योषिति ॥
 गुरणं स्यादुद्यमने घृष्टौ घरणमुच्यते ।
 उच्चैर्घृष्टे घोषणा^१ स्याद्घोषणत्त्वच्चभाषिणि ॥
- 5 चरणोऽस्त्री बह्वृचादौ मूले गोत्रे पदेऽपि च ।
 भ्रमणाशनयोः^२ क्लीबं चर्वणं भक्षणे मतम् ॥
 कुशीलवे चारणः स्यात्तथा च स्तुतिपाठके ।
 चिक्कणं स्यात्तु मसृणे जरणं हिङ्गुनि स्मृतम् ॥
 जरणं जीरकेऽपि स्यात्कृष्णे सौवर्चलेऽपि च ।
 10 जृम्भणं स्यात्तु जृम्भायां^३ डयनं तु रथे स्मृतम् ॥
 तरणिः^४ सागरे सूर्ये कुमारीनौकयोः स्त्रियाम् ।
 निम्नतायां च तरणिनी^५ कायामपि तारणिः ॥
 तरुणो रुबुके^६ यूनि तरुणं^७ कुञ्जपुष्पके ।
 तर्पणं प्रीणने प्रोक्तं चिच्चायां तिन्तिणी मता ॥
- 15 तोरणं द्वारबन्धे स्यात्तोरणः पादपान्तरे ।
 दक्षिणो दक्षिणोद्भूतसरलच्छन्दवर्तिषु ॥
 अवाभे त्रिषु यज्ञादिविधिदाने दिशि स्त्रियाम् ।
 द्रविणं न द्वयोर्वित्ते^८ काञ्चने च पराक्रमे ॥
 दद्रुणो दद्रुरोगार्ते दारणं तु विदारणे ।
 20 दारुणं भीषणेऽपि स्याद्दारुणस्तु रसान्तरे ॥

१ खणं । २ दरथोरिति मा. । ३ इदं न ढतीये युक्तम् ।
 ४ क. द्युमणौ पुंसि । ५ ख पु. पादद्वयम् । ६ चके, इति मा. ।
 ७ ख. फल्ल । ८ वृत्ते, इति मा. ।

- दुर्वर्णं तु भवेद्रौप्ये द्युमणिस्तिग्मदीधितौ ।
 द्रुघणो मुज्जरेऽपि स्याद्द्रुहिणोऽपि परश्वधे ॥
 हिरण्यगर्भे द्रुहिणो दौर्गौणं दुर्गसंभवे ।
 दूर्वारसे तु दौर्वौणं षष्ठपर्योऽपि तन्मतम् ॥
- 5 धर्मणस्तु मतो वृक्षसर्पयोर्धरणं पुनः ।
 मानभेदेऽथ धरणी भुवि बन्धे तु धर्षणा ॥
 धर्षणं तु रतेऽसत्यां धर्षणीति निगद्यते ।
 धर्मिणी गदिता सत्यां स्वर्लोके धरुणः पुमान् ॥
 परमेष्ठिनि नीरे च धारणा योगभिद्यपि ।
- 10 धारणी तु भवेन्नाद्यां बुद्धमन्त्रेऽपि कुत्रचित्^२ ॥
 धिषणस्त्रिदशाचार्यं प्रज्ञायामपि योषिति ।
 धुरिणः स्यात्तु निपुणे वरेण्येऽपि निगद्यते ॥
 निःश्रेणिरधिरोहिण्यां खर्जूरीपादपेऽपि च ।
 निर्याणं वारणापाङ्गे तथा मोक्षेऽध्वनिर्गमे ॥
- 15 निर्माणं निर्मितौ सारे तथैव स्यात्समञ्जसे ।
 निर्वाणं निर्वृतौ मोक्षेऽस्तंगमे^४ गजमज्जने ॥
 निद्राणः स्यात्तु शयिते निष्प्राणः स्याद्गतासुनि ।
 निपुणः स्यादभिज्ञेऽथ निद्राणः शयिते मतः ॥
 अश्वासने स्यात्पल्याणं प्रयाणं तोकने^५ गतौ ।
- 20 प्रवणस्तु भवेत्प्रह्वो^६ दरयोश्च चतुष्पथे ॥

१ क. मि ।

२ ख. धर ।

३ ख. भमज्जने ।

४ संगमे, इति मा. ।

५ ख. डने ।

६ क. दा. ख. दा, इति मा. ।

- क्रमनिम्नमह्वीभागे प्रमाणं मध्यवर्तिनि ।
 तथैव नित्यमर्यादाशास्त्रेषु च प्रमातरि ॥
- इयत्तायां च हेतौ च प्रभूष्णुः शक्तिमत्यपि ।
 प्रवेणिस्तु कुथे वेण्यां प्रवीणो निपुणे नरि ॥
- 5 पश्चिणी स्यात्पूर्णिमायां विहग्यां शाकिनीभिदि ।
 आगामिवर्तमानाह्युक्तरात्रावपीष्यते ॥
- पत्रोर्णं धौतकौशेये पत्रोर्णः शोणके मतः ।
 पादत्राणे तु पत्राणं भवेत्प्राणहिताय च ॥
- शराणां पत्ररचने पत्रणा^१ परिकीर्तिता ।
 10 प्रघणस्ताम्रकलशे प्रघाणश्च निगद्यते ॥
- पक्कणः शबरावासे त्वागन्ता प्राघुणो मतः ।
 पाषाणः स्यात्तु दृषदि पुराणं पञ्चलक्षणे ॥
- पणे पुंसि त्रिषु प्रत्ने पूरणः पूरणे त्रिषु ।
 पिष्टभेदे पूरणं स्याच्छाल्मल्यां पूरणी स्त्रियाम् ॥
- 15 ^१पटारम्भकसूत्रेषु, व्यादेशे प्रेषणं मतम् ।
 प्रोक्षणं सेचने चापि वधे^२ यज्ञार्थके पशोः ॥
- ब्रह्मणी स्याच्छक्तिभेदे बर्हिणस्तु शिखण्डिनि ।
 ब्राह्मणं ब्रह्मसङ्घाते वेदभागे पुमान् द्विजे ॥
- बर्हिणं ^३बर्हिणस्येदमित्यर्थे ब्राह्मणी पुनः ।
 20 ब्राह्मणस्य च योषायां^४ ब्राह्मणी चौषधान्तरे ॥

१ ख. त्राणः ।

२ क. पदा ।

३ ख. बन्धे ।

४ ख. वा

५ ख. सधर्मिण्यां ।

- 'वृहणं पुष्टिकरणे भरणी त्वृक्षघोषयोः ।
 भृतिवेतनयोः क्लीबे क्रीडायां अमणी मता ॥
 तथा कारुण्डिकायां च क्लीबे तु गमनान्तरे ।
 मधुव्रते तु अमणो भविष्णुर्भविता समौ ॥
- 5 भौषणो रसभेदे स्याच्छ्लक्षक्यां भौषणा मता ।
 दारुणे^१ तु यथालिङ्गं भूस्तृणं तु तृणान्तरे ॥
 भूषणं स्यादलङ्कारे मसृणोऽकर्कशे मतः ।
 स्त्रिग्येऽपि च तथोमायामुद्देशे^२ मत्कुणो मतः ॥
 तथैव निर्विषाणेभे निश्शमश्रुणि च पूरुषे ।
- 10 मत्कुणो नारिकेलेऽपि मन्दोष्णं तु कदुष्णके ॥
 मार्गणो याचकेऽपि स्यात्तथैव च शिलीमुखे ।
 क्लीबं याञ्जान्वेषणयोर्यन्त्रणं^३ रक्षणे स्मृतम् ॥
 तथा नियमने बन्धे रवणः शब्दने खरे ।
 रमणं तु पटोले स्याद्धवे ना रमणी स्त्रियाम् ॥
- 15 अथावने रक्षणं स्याद्रञ्जणो^४ ? भाजनान्तरे ।
 रावणः स्याद्दशास्येऽपि रामणं रमणस्य यत् ॥
 रिङ्गणं रिङ्गणं चापि स्वल्पने परिकीर्तितम् ।
 अस्नेहने रूक्षणं^५ स्याद्रूपणं प्रोञ्चने मतम् ॥
 रेषणः काशमर्दे^६ तु गदितः शब्दवेदिभिः ।
- 20 रोषणः^७ पारदे हेमघर्षणोष^८ रयोरपि ॥

१ क. ब्रू. ख. ब्रह्म, इति मा. ।

२ ख. ष्ये ।

३ ख. मद्र. ।

४ ख. ल ।

५ ख. नो ।

६ ख. स्याद्दृष ।

७ षाणः, इति विश्वः ।

८ षोश्च, इति मा. ।

- क्रोधने स्याद्वाच्यलिङ्गः स्याद्रोचिष्णुस्तु दीप्तिमान्^१ ।
 रोहिणी कण्ठरोगे^२ स्यादृक्षभेदेऽपि गद्यते ॥
 रोहिण्यश्चन्दनद्रौ च गदितः शब्दवेदिभिः ।
 लवणं सैन्धवादौ ना सिन्धुरक्षोभिदो रसे ॥
 5 तद्युक्ते वाच्यलिङ्गः स्यान्नदीभेदत्विषोः^३ स्त्रियाम् ।
 लक्षणं नाम्नि चिह्ने च सारस्यां लक्षणा क्वचित् ॥
 लक्षणा त्वौषधीभेदे सारस्यामपि योषिति ।
 रामभ्रातरि पुंसि स्यात्सश्रीके चाभिधेयवत् ॥
 जङ्घात्राणे वङ्गणः स्याद्देहावयवभिद्यपि ।
 10 वरुणस्तरुभेदेषु पश्चिमाशाधिपेऽपि च ॥
 वरणस्तिक्तशके ना वरणा तु नदीभिदि ।
 क्लौबं कन्यादिवरणे वेष्टने च निगद्यते ॥
 वरुणस्तु भवेत्सेतौ सालेऽपि च निगद्यते ।
 वर्चिष्णुर्वर्चसा युक्ते वर्तिष्णुर्वर्तने मतः ॥
 15 वर्द्धिष्णुर्वर्धके प्रोक्तस्वरःसन्धौ तु ^४वङ्गणम् ।
 वर्षणं तु भवेद्दृष्टावाशाभेदे तु वारुणी ॥
 वारणं प्रतिषेधे ना वारणस्तु मतङ्गजे ।
 विषाणी क्षीरकाकोल्यामजशृङ्गां च योषिति ॥
 कुष्ठानामौषधे क्लौबं ^५पशुशृङ्गेभदन्तयोः ।
 20 विपणिः पण्यवीथ्यां च भवेदापण्यपण्ययोः ॥

१ इत आरभ्य हरिणी हरितायां चेत्यन्तः ख पुस्तक पाठो नास्ति ।

२ कर्णरोगे, इति विश्वः ।

३ द्विषोरिति मा. ।

४ लिङ्गभेदात्पुनः पाठः ।

५ चिषु. इति मा. ।

- विवर्णः पामरे प्रोक्तो विकर्णः कौरवानुजे ।
 वीक्षणं नयने प्रोक्तं वीक्षणं चावलोकने ॥
 वीरणं तृणभेदेऽपि तथाऽण्डे वृषणो मतः ।
 शरणं गृहरक्षिचोर्वधरक्षणयोरपि ॥
- 5 अरण्यमृक्षभेदे स्याच्छ्रुतौ कर्णे च गद्यते ।
 अमणो यतिभेदे ना 'निन्द्यजीविनि च त्रिषु ॥
 स्त्रियां सुदर्शनामांस्योर्मुण्डरीशबरीभिदोः ।
 अयण्यङ्गारधान्यां स्याच्छशोर्णं शशलोम्नि च ॥
 अप्रणं तु भवेत्याके आमणस्य वत् । ?
- 10 आवणं ओत्रविषये शिक्षणं शासने मतम् ॥
 श्रीपर्णं कमलेऽपि स्यादग्निमन्ये मतः पुमान् ।
 आवणो मासि पाषण्डे दध्याल्यां आवणा स्त्रियाम् ॥
 भवेच्छ्रीपर्णौ काश्मर्यां सहिष्णुः सहने मतः ।
 ऋङ्गणी तु भवेद्वेन्वां शोषणं तु विशोषणे ॥
- 15 सरणी स्यात्प्रसारिण्यां सप्तार्णस्तस्मिद्यपि ।
 सरणिः पङ्क्तौ पङ्क्तौ सारणो राक्षसान्तरे ॥
 रुभेदे ना स्वल्पनद्यां प्रसारण्यां च सारिणी ।
 सिङ्घाणं काचपात्रे स्याल्लोहनासिकयोर्मले ॥
 सुपर्णः स्यात्स्वर्णचूडे गरुडे कृतमालके ।
- 20 जनन्यां वैनतेयस्य कमलिन्यां च योषिति ॥
 सुषणो विष्णुसुग्रीववैद्ययोः करमर्दके ।
 सुवर्णो ना स्वर्णकर्षे सुवर्णाश्च^१ मखान्तरे ॥

१ नित्य, इति मा. ।

२ णां च, इति मा. ।

- स्त्री कृष्णागुरुणि क्लीबे काञ्चने हरिचन्दने ।
 स्वरणं कन्दभेदे स्यात् सृक्किण्यवयवान्तरे ॥
 स्वैरिणी व्यभिचारिण्यां हरणं चोरकर्मणि ।
 हरेणुर्ना सतीने स्त्री रेणुकाकुलयोषितोः ॥
 5 हर्षणो योगभेदे च हर्षणोऽश्रुगन्तरे ।
 हर्मणिः ? स्याद्गृहगते हरणं प्रापणे मतम् ॥
 हरिणी हरितायां च नारिभिद्वत्तभेदयोः ।
 सुवर्णप्रतिमायां च सारङ्गे हरिणो मतः ॥
 विशदे वाच्यलिङ्गः स्याद्वराटे स्वर्णचेतसोः (?) ।
 10 क्लीबेऽथ क्षपणो बौद्धे क्षपणं कालयापने ॥
 क्षमणं सहने क्षेपण्युच्यते स्थायुधान्तरे ।
 क्षेपणं प्रेरणे नौकादण्डजालभिदोः स्त्रियाम् ॥
 ॥ इति णत्वतौघम् ॥

॥ अथ णचतुर्थम् ॥

- अमर्षणः स्यात्कोपिष्ठे व्यस्ते त्वप्रगुणं मतम् ।
 अन्तर्वाणिः शास्त्रविदि त्ववदीर्णं द्रुते मतम् ॥
 15 १धिक्षृते त्वधरीणः स्यादवकीर्णौ क्षतव्रते ।
 अक्षौहिणी सैन्यमानेऽङ्घ्रिपर्णौ त्वौषधान्तरे ॥
 अभाषणं तु मौने स्याद्धर्मशून्ये त्वधर्मणः ।
 अर्कपर्णस्तु मन्दारेऽन्वेषणा तु गवेषणे ॥

१ अधरीणस्त्वाधकृतेऽवकीर्णौ तु क्षतव्रते । इति मा. ।

- अवहेलेऽस्तृक्षणं च स्फुलिङ्गेऽग्निकणो मतः ।
 अङ्गारिणी हसन्त्यां स्याद्भास्करत्यक्तदिश्यपि ॥
- १ आथर्वणिरथर्वज्ञे ब्राह्मणे च पुरोहिते ।
 २ अवदीर्णं दारिते चाध्येषणा तु गवेषणा ॥
- 5 च्छणग्रहीता च० मतस्त्वधमर्णो मनीषिभिः ।
 आभाषणं स्यादालापे मता साऽऽक्षारणा च या ॥
- आक्रोशो३ मैथुनार्थः४ स्यादिति शब्दविदां मतम् ।
 अथाचार्यस्य भार्यायामाचार्यानीति० गद्यते ॥
- आधोरणो हस्तिपके वृतावावरणं स्मृतम् ।
 10 आतर्पणं प्रीणने स्यान्मङ्गलालेपनेऽपि च ॥
- आरोहणं तु सोपाने समारोहे प्ररोहणे ।
 उत्क्षेपणं तु व्यजने धान्यसंस्कारसाधने ॥
- उद्धरणं समुद्धारवान्तान्मूलनेष्वपि ।
 उन्मादिन्युन्मदिष्णुः स्यादुत्तमर्णो धनप्रदे ॥
- 15 उद्धरत्युद्धरिष्णुः स्यादुत्पतत्युत्पतिष्णु च ।
 एलापर्णौ वृक्षभेदे माने कार्षापणो मतः ॥
- ६ टिट्टिभे० तु कटुक्वाणो गदितः पण्डितोत्तमैः ।
 अथ कामगुणो रागे विषयाभोगयोरपि ॥

१ क. लेहे ।

२ ख. अ ।

३ अर्थभेदात्पुनः पाठः ।

४ तरि, इति मा. ।

५ ख. शे ।

६ ख. र्थे ।

७ गीति, इति मा. ।

८ ख. पु. अधिकः पाठः ।

९ रिदिते, इति मा. ।

- क्षेत्रे तु कोद्रवाणां स्यात्कौद्रवीणमिति स्थितिः ।
 खरपर्णी लताभेदे गदिता गुणवत्तरैः ॥
- गवेषणी ग्रन्थिपर्णी गिरिकर्ण्यपि चौषधे ।
 गोदारणं लाङ्गले स्याच्चतुष्पर्णी लतान्तरे ॥
- 5 चीर्णपर्णास्तु निम्बे स्यात्वर्जुरीपादपेऽपि च ।
 चूडामणिः काकचिञ्चाफलेऽपि च शिरोमणौ ॥
 जुहुराणोऽपि चाङ्घ्र्यौ तथा स्याज्जातवेदसि ।
 तण्डुरीणः कौटमात्रे बर्बरे तण्डुलोदके ॥
- चायमाणं रक्ष्यमाणे चायमाणा तु वार्षिके ।
 10 तालपर्ण्यौषधमिदि तिलपर्ण्यपि गद्यते ॥
 तुरायणं तु साकल्ये तैलपर्णी तु सिल्हके ।
 श्रीवासे स्यान्मलयजे, गौर्यां दाक्षायणी मता ॥
 दाक्षायण्योऽश्वनीत्यादितारासु गदिता बुधैः ।
 सूर्ये दिनमणिः प्रोक्तस्तथैव च दिनप्रणीः ॥
- 15 अथ देवमणिर्भर्गोऽश्वावर्ते कौस्तुभेऽपि च ।
 नारायणी गौर्यभीर्वोः^१ पुंसि स्याङ्गरुडध्वजे ॥
 गले^२ निगरणः, क्लीबे भोजनेऽपि निगद्यते ।
 स्यात्तु निःसरणं पापमृत्युमोक्षेषु निर्गमे ॥
 उपाये स्यान्निस्तरणं निस्तारे तरणेऽपि च ।
 20 निदर्शने विचारे च स्यादालोके निरूपणम् ॥

१ वाणो, इति मा. ।

२ भीरुगौर्योरिति मा. ।

३ कुले, इति मा. ।

- १निर्वपणं निवापे स्यात्तथा निर्वापणं मतम् ।
 पर्वरीणस्तु पर्णस्य शिरायां १द्यूतकम्बले ॥
 पर्णवृन्तरसेऽपि स्यात्पर्वरीणं तु पर्वणि ।
 आयुधे तु प्रहरणं प्रहारे हरणेऽपि च ॥
 5 प्रमापणं संशमने रथे प्रवहणं मतम् ।
 परीरणस्तु कमठे १दण्डे च पट्टशाटके ॥
 परायणमभीष्टे स्यात्तत्पराश्रययोरपि ।
 परवाणिः २ पुमान् धर्माध्यक्षवत्सरयोरपि ॥
 परीक्षणं शोधने स्यात्क्षताभेदे प्रधर्षिणी ।
 10 प्रसारिणी च गदिता तथा प्रसवणं सुतौ ॥
 प्रवारणं निषेधे स्यात्काम्यदाने च न द्वयोः ।
 प्रत्यक्श्रेणी तथा प्रत्यक्पर्णी ३ स्यादौषधान्तरे ॥
 स्यादाद्यतौ प्रावरणं मतं दाने प्रचारणम् ।
 प्रतारणं तारणे स्यादपि मिथ्याभिभाषणे ॥
 15 परायणं समासङ्गे कात्स्न्ये पारङ्गतावपि ।
 स्याच्छमशाने पितृवणं पीतवर्णं तु काञ्चने ॥
 पीलुपर्णी ४ तु ५ बिम्बायां मूर्वायाञ्चाभिधीयते ।
 अथ पुष्करिणी नद्यां सरोजिन्यां जलाशये ॥
 पृश्निपर्णी ६ पृथक्पर्णी ७ सम्मतावौषधान्तरे ।
 20 मतं बालवृणं शष्पे भद्रपर्णी ८ मतौषधे ॥

१ क. निर्वा ।

२ छ, इति मा. ।

३ च, इति मा. ।

४ रायणिरिति मा. ।

५ चिञ्चा, इति मा. ।

- मधुपर्णी^१ तु 'गाम्भार्यां नीलीसंज्ञौषधेऽपि च ।
महारसे मधुवृणमसिपत्रवदीरितम् ॥
- २माषपर्ण्यौषधिभिदि मीनाम्रीणस्तु दर्दुरे ।
खञ्जने, मृगवृष्णा तु या प्रसिद्धा मरीचिका ॥
- 5 सिन्दूरे रक्त्रेणुः स्यात्पालाशकुसुमेऽपि च ।
रागचूर्णः स्मरे दन्तधावने पटरञ्जके ॥
- रेरिहाणः पुमान् गौरौपतावप्यम्बरेऽपि च ।
लम्बकर्णः स्मृतोऽङ्कोटपादपे छगले^३ऽपि च ॥
- विदारणं^४ विडम्बे च हले भेदे रणे द्वयोः ।
10 विसर्पणं प्रसरणे तरुभेदे विकीरणः ॥
- प्रसारणे विकीरणं चर्चायां तु विचारणा ।
वीरयागं^५ तु यद्योधैः पीयते सङ्गरे मधु ॥
- प्रेतनद्यां वैतरणी प्रेतानां यातुमातरि ।
शरवाणिः शरमुखे पायिके^६ शरजीविनि ॥
- 15 शालिपर्ण्यौषधीभेदे शम्बदीर्णस्तु^७ पर्वते ।
अथो शिखरिणी प्रोक्ता रसालावृत्तभेदयोः ॥
- नारीरत्ने मल्लिकायां रोमावल्या^८मपि स्त्रियाम् ।
घण्टापथे संसरणमसम्बाध^९चमूगतौ ॥

१ क. ग, ख. क ।

२ ख. माष ।

३ ख. कले ।

४ ख. विट ।

५ ख. पाठं ।

६ प्रेधा, इति मा. ।

७ यायिको, इति मा. ।

८ ख. पु. इतः प्राक् रीयानकस्तु ररटे प्रतिस्तर्याय, इति पाठोऽपूर्वः ऋचतुर्थश्च ।

९ ख. रीर्णस्तु ।

१० धान्या, इति मा. ।

११ ख. धा ।

- संसारे च वरारामे^१ निर्गमेऽपि च गद्यते ।
 १ रणारम्भे संसरणं गोपुरे पुरनिर्गमे ॥
 समीरणस्तु पवने पथिके च फणिज्जके ।
 संवीक्षणं विचयने कथितं तत्त्ववेदिभिः ॥
 5 सुनिषखं^२ शाकभेदे सुतश्रेणी तु वीरुधि ।
 हस्तिकर्णस्तूरुबूके^३ पलाशगण^४भेदयोः ॥
 ॥ इति णचतुर्थम् ॥

अथ णपञ्चमम् ।

- अनादरेऽवग्रहणं प्रतिरोधे च गद्यते ।
 लिपिन्ने त्वक्षरचणः कृच्छादौ चाघमर्षणम् ॥
 यात्रायामभिनिर्द्याणं निःश्रेण्यामधिरोहिणी ।
 10 शूद्रे त्ववरवर्णः स्यादायुषि त्वसुधारणम् ॥
 रिपुपक्षेऽभ्यमिचीणः खनित्रे त्ववदारणम् ।
 अनुकर्षणं तु चषके चौर्ये स्यादपहारणम् ॥
 अवतारणं च भूतादिग्रहे वस्त्राच्चलेऽर्चने ।
 मण्डनेऽलङ्कारिष्णुः स्यान्निर्हारेऽप्यवकर्षणम् ॥
 15 कर्मक्षमेऽलङ्कर्मौणोऽपचपिष्णुस्त्रपावति ।
 गदितः शब्दभेदज्ञैर्मञ्जुन्याहितलक्षणा ॥

१ रम्भे, इति मा. ।

२ इदं संवीक्षणशब्दादनन्तरमासीत् ।

३ ख. सुनिषष्यः ।

४ क. ख. स्तूरुचके, इति मा. ।

५ इम, इति मा. ।

- अथेन्द्रवारुणी ^१वीरुङ्गेदे निगदिता बुधैः ।
 स्यादुपाकरणं यज्ञे पशोः संस्कारकर्मणि ॥
 दधिवारे ^२निगदितः करघर्षण इत्ययम् ।
^३श्रीपर्णसंज्ञकतरौ मताऽस्ति गणिकारिका ॥
- 5 ज्योतिरिङ्गण इत्युक्तः खद्योते शब्दवेदिभिः ।
 यः सनिन्द उपालम्भस्तत्र स्यात्परिभाषणम् ॥
 पद्मचारिणी रमायां पादग्रहणं नतावुक्तम् ।
 प्रविदारणं प्रयुक्तं विदारणे सम्पराये च ॥
 चर्मिणि फलकपाणिः, प्रभिन्नकटकञ्जरे नु पुनः ।
- 10 मत्तवारण इति गदितः प्रग्रीवे च व्यवस्थया विज्ञैः ॥
 मण्डूकपर्णी मञ्जिष्ठाब्राह्मणयोर्ना तु शोणके ।
 रोमहर्षणं रोमाञ्चे ना सूते च विभीतके ॥
^४वातरायण उन्मत्ते निष्प्रयोजनपूरुषे ।
 काण्डे च करपत्रे च कूटे च शरसङ्गमे ॥
- 15 सन्निकर्षणमप्याहुः सान्निध्ये निकषोपले ।
 सम्प्रधारणमित्युक्तं शब्दविद्धिः समर्थने ॥

॥ इति णपञ्चमम् ॥

१ ख. भीरुभे ।

२ ख. पारे ।

३ ख. पुस्तके पाठः ।

४ ख. वाद ।

॥ अथ णषष्ठम् ॥

१जनोदाहरणं कौर्तिं प्रवदन्ति मनीषिणः ।
वयःसन्धौ च गर्भे च मतं दोहदलक्षणम् ॥
लावण्यकुचयोरुक्तमथ यौवनलक्षणम् ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये णान्तवर्गः ॥

॥ अथ तान्तवर्गः ॥

॥ अथ तैकम् ॥

महाबुद्धे तु^१ तः प्रोक्तस्तु विकल्पेऽवधारणे ।
5 कथ्यते ता^२ सटायां तु योगिनां गोविदां वरैः ॥

॥ अथ तद्वितीयम् ॥

अस्तं क्षिप्ते व्यवसिते त्रिषु ना पश्चिमाचले ।
अन्तं स्वरूपे नाशे ना नस्त्री शेषेऽन्तिके त्रिषु ॥
आर्तिः पीडाधनुष्कोऽयोरतो हेत्वर्थमव्ययम् ।
आप्तिः स्त्री योगसम्प्राप्त्योराप्तो लब्धे स्वसत्ययोः^३ ॥
10 अथ स्यादात्तमादानेऽप्याप्तो मित्रे निगद्यते^४ ।
ईतिर्दिम्बेऽतिवृष्ट्यादावितं स्मृते गतेऽपि च ॥

१ ख. पु. पाठः ।

२ ख. मोहे युद्धे च ।

३ ख. संजटायां ।

४ ख. भययोः ।

५ ख. व्याप्तो नित्ये निगद्यते, इति पाठभेदः ।

- इत्यव्ययं समाप्तौ स्याद्वितर्कं स्यादुताव्ययम् ।
 उक्ता त्वेकाक्षरे छन्दस्युक्तिः स्याद्भाषितेऽपि च ॥
- बीजावापे भवेदुप्तं^१ स्यादूतं तन्तुसन्तते ।
 जतिः स्त्री रक्षणोऽप्युतावृतिः^२ कल्याणवर्त्मनोः ॥
- 5 जुगुप्सास्पर्धयोः स्त्री स्याद्वतमुञ्छशीले जले ।
 दौप्ते सुपूजिते सत्ये वसन्तादावृतुः स्मृतः ॥
 आर्तवे भासि च पुमानेतः कर्बूर^३ आगते ।
 विस्तारे तु भवेदोतं बिडाले^४ त्वोतुरुच्यते ॥
 परमेष्ठिनि कर्ता स्याद्वाच्यलिङ्गस्तु कारके ।
- 10^५ क्रतुर्मखे मुनौ पुंसि कन्तुः स्यात्पञ्चसायके ॥
 कान्तिरिच्छाशोभयोः स्यात्कान्तो भर्तारि शोभने ।
 कान्ता स्त्रियां प्रियङ्गौ च, स्यादश्मनिग्रहे तथा ॥
 कान्तं च चन्द्रस्वर्यायःपर्यायान्तं निगद्यते ।
 कौर्तिः प्रसादे यशसि विस्तारे कर्दमेऽपि च ॥
- 15 कुन्तः प्राप्ते^६ क्षुद्रजन्तौ दण्डभावे गवेधुके ।
 कुन्ती पाण्डुप्रियायां स्याच्छ्लक्ष्णक्यां गुग्गुलावपि^७ ॥
 चर्मनिर्मितसस्नेहपात्रे तु स्यात्कुतूः स्त्रियाम् ।
 कृतं युगेऽलमर्थे च विहिते हिंसिते चिषु ॥
 कृतिः क्रियायां कृत्तिस्तु भूर्जे चर्मत्वचोरपि ।
- 20 कृतं तु^८ चेष्टिते छिन्ने क्लीबे केतं तु सद्गनि ॥

१ ख. क्षं ।

२ क. कृत्तिः । ख. कृत्तिः, इति मा. । ३ पूर ।

४ ख. त्वेवु ।

५ क. ऋतु ।

६ क्षुद्रजातौ चण्ड, इति मा. ।

७ क. कृतं ।

८ वे, इति मा. ।

- केतुर्ना १रूपताकाविग्रहोत्पातेषु लक्ष्मणि ।
 खातं गर्तेऽथ गर्तः स्यादवटे च कुकुन्दरे २ ॥
 १गर्तस्त्रिगर्तभेदे ३स्यान्नतं विज्ञातयातयोः ।
 लुप्तवर्णपदे ग्रस्तं ग्रस्तं ग्रासीकृतेऽपि च ॥
- 5 गतिः स्त्री मार्गदशयोर्ज्ञाने यात्राभ्युपाययोः ।
 गातुस्तु ४ रोषणे ५भृङ्गे पिकगन्धर्वयोरपि ॥
 गीतिश्छन्दसि गाने स्त्री गीतं शब्दितगानयोः ।
 गुप्तिः स्त्री रक्षणे कारागारे चावकरस्थले ॥
 गुप्तं च रक्षिते गूढे गोप्ता स्यादपि रक्षके ।
 10 घातो वधे मेलने च तथा काण्डप्रहारयोः ६ ॥
 अथ घ्रातमवघ्राते घृतं स्यादपि शब्दिते ।
 घृतमाज्ये च सलिले प्रदीप्ते त्वभिधेयवत् ॥
 चित्संविदि चिता प्रोक्ता चित्यायामपि संहतौ ॥
 चितिश्चित्यावृन्दयोश्च चितं छिन्ने च चेतसि ७ ॥
- 15 चिन्ताऽध्याने च्युतं पाते चूतश्चाम्ने निगद्यते ।
 छिन्ने छातच्छिते, जन्तुर्जन्यमात्रे पुनर्जतु ॥
 लाक्षायामव्ययं जातु कदाचिदिति भाषणे ।
 जातमुत्पन्नमात्रेऽपि तथा व्यक्तौघजन्मसु ॥
 जातिर्गोत्रे जन्मनि च सामान्यच्छन्दसोरपि ।
 20 अश्रमन्तिकामलकोश्च मालत्यां च फले क्वचित् ॥

१ रूपताकारि इति मा. । २ ख. शहरे । ३ गर्तमिति मा. पाठः ।

४ स्याद्गतं रिज्ञा, इति मा. । ५ क. स्तु । ६ क. श्ट । ख. भ्य, इति मा. ।

७ रोहयोरिति मा. । ८ चित्तमिति शेषः ।

- जूतिस्तु जवने प्रोक्ता ज्वरे जूर्तिर्निगद्यते ।
 ज्ञातिर्निगद्यते पुंसि तथा तातसगोत्रयोः ॥
- आज्ञप्ते स्यान्नरि ज्ञप्तो ज्ञप्तं ज्ञाने स्त्रियामपि ।
 ज्ञाताविन्दौ निगदितस्यक्तमुत्सृष्टहीनयोः ॥
- 5 ततं व्याप्ते विस्तृते च ततं वीणादिवादने ।
 ततः सदागतावानन्तर्ये^१ स्यादव्ययं ततः ॥
 तन्तुर्यज्ञे च सूत्रे च लेशमात्रे निगद्यते ।
 चस्तं भीते वाच्यलिङ्गं तान्तो ग्लाने त्रिलिङ्गकः ॥
- चातस्तु रक्षिते तद्वत्तातः स्याज्जनकेऽपि च ।
 10 अनुकर्म्ये शिष्यसून्वोस्तिक्तो रससुगन्धयोः ॥
 तृप्तं तृप्तिश्च सौहित्ये चेता वह्नित्रये युगे ।
 दाने तूदीर्यते दत्तं दन्तोऽद्रिकटके द्विजे ॥
 कुञ्जे चौषधिभेदे तु स्त्रियां दन्ती गजे पुमान् ।
 दत्तस्तु मुनिभेदे स्याद्दान्तस्तु दमितेऽपि च ॥
- 15 तपःक्लेशसहे पुंसि दान्त इत्यभिधीयते ।
 दातं छिन्ने दितं चापि दितिः स्याद्द्वैत्यमातरि ॥
 खण्डनेऽपि स्त्रियां, दीप्तं ज्वलिते^२ भातदग्धयोः ।
 दीप्तिर्भासि स्त्रियां, भीते दीर्णं क्लीबे निगद्यते ॥
 अथ द्रुतं विलीनेऽपि^३ विद्राणेऽपि च सत्वरे ।
- 20 दप्तो मत्ते दितिः छत्तौ^४ द्युतिः स्त्री रश्मिशोभयोः^५ ॥

१ ख. वा । २ तप्ते हुतमिति मा. । ३ ख. विशीर्णे ।

४ चर्मपुटे, इति विश्वः ।

५ ख. श्रौतयोः ।

धर्ता धातरि च^१ प्रोक्तः स्कन्ने ध्वस्तं निगद्यते ।
धातुः ^२श्लेषादिषु तथा गैरिकादिषु कौकसे ॥

इन्द्रियेषु महाभूततद्गुणेषु रसादिषु ।
धाता हिरण्यगर्भे ना पालके तु त्रिलिङ्गकः ॥

5 ध्वान्तं गाढेऽन्धतमसि ध्यातं शब्दे च^३ दीपिते ।
ध्यातं चित्तैकविषये वाच्यलिङ्गं धितं धृते ॥

धीतं पीतेऽप्यथ धुतं त्यक्ते धूतं तु^४ कम्पिते ।
भर्त्सितेऽपि तथा धूतिः स्त्रियां स्यात्कम्पनेऽप्यथ ॥

धूर्त्तं तु खण्डलवणे धत्तूरे ना विटेऽपि च ।
10 ^५वच्चकेऽपि च धूर्तः स्यात्तथा धूर्तो मतो विटे ॥

धृतिर्नेष्टौ स्त्रियां तुष्टौ योगभिद्वैर्यधारणे ।
धृतं गृहीते धौतं तु शोधिते वाच्यलिङ्गकम् ॥

नतं ^६स्यात्तगरे क्लीबं नतः कुटिलनम्रयोः ।
नक्तं^७ रात्रौ भवेन्नप्ता पौत्रेऽपि प्रणतौ नतिः ॥

15 नमस्कृतरि नन्ता स्यान्नीतिस्तु प्रापणे नये ।
नीतं त्वपहृतेऽपि स्यान्नुतिनूते मते स्तुतौ ॥

नुत्तं श्लिप्तेऽथ नृत्ये तु नृत्तं नृत्तिश्च गद्यते ।
नेता तु नायकेऽपि स्यादपहर्तरि तु स्मृतः ॥

१ ख. सं ।

२ क. रसा ।

३ तिष्ठेषु, इति मा. ।

४ ख. ने ।

५ ख. त्व ।

६ ख. पाठः ।

७ स्यान्न, इति मा. ।

८ ख. त्तो ।

- पक्तिः स्त्री गौरवे पाके पत्तिर्ना पदगे^१ स्त्रियाम् ।
 गतावैक^२रथैकेभ्यश्चपञ्चपदातिके ॥
- पङ्क्तिर्दशाक्षरवृत्तदशसङ्ख्याऽऽलिषु स्त्रियाम् ।
 पतिर्धवे ना त्रिष्ठीशे प्राप्तं लब्धे समञ्जसे ॥
- 5 पातो ना पतने चाते^३ त्रिषु प्राप्तिर्महोदये ।
 लाभेऽपि च मता प्रातिः स्त्रियां पूर्तिप्रदेशयोः ॥
- पाता रक्षितरि प्राप्तं लब्धेऽथ जनके पिता ।
 पित्तं दोषविशेषे स्यात्पीतं तु गिलिते मतम् ॥
- हरिद्रायां तु पीता स्यान्नौरे पीतं तु वाचवत् ।
 10 पीतिर्नाऽश्चे स्त्रियां पाने प्रीतं ^४हृषितनर्मणोः ॥
- प्रीतिर्योगान्तरे प्रेम्णि स्मरपत्नीमुदोः स्त्रियाम् ।
 पूतं त्रिषु पवित्रे च शोधिते बहुलीकृते ॥
- पूतं खातादिके क्लीबं पूरिते तु त्रिलिङ्गकम् ।
 पुस्तं क्लीबं पुस्तकेऽपि लेप्यादिशिल्पकर्मणि ॥
- 15 झुत^५मश्वगतौ क्लीबं पुंसि त्रिमात्रके स्वरे ।
 झुतिरुत्सवने पृक्तिः ^६स्फुटौ तु गमने झुतम् ॥
- प्रेतो भूतान्तरे पुंसि मृते स्याद्वाच्यलिङ्गकः ।
 प्रोतं वाससि^७ क्लीबे स्यात्पोतो बाले पुमानयम् ॥
- गृहस्थाने वहित्रे च वासस्यपि नपुंसकम् ।
 20 दशवर्षगजे^८ पोतः कथितः शब्दवेदिभिः ॥

१ ख. के ।

२ क. रथेभैक अ, ख. रथे पाकत्व, इति मा. ।

३ ख. श्ले ।

४ ख. त्व ।

५ ख. मध्व ।

६ ख. ह ।

७ विलम्बे, इति मा. ।

८ ख. ते ।

- वत इत्यव्ययं खेदे बन्तुः ? स्यात्पञ्चसायके ।
 भर्ता षोष्ठरि नाथेऽपि धातर्यपि च गद्यते ॥
 भक्तिर्विभागे सेवायां भङ्गा^१ स्यान्नरि भञ्जके ।
 भक्तो भृत्ये भक्तमन्त्रे स्याद्भ्रान्तिरनवस्थितौ ॥
- 5 मिथ्यामतौ च भ्रमणे भ्रान्तं^२ च भ्रमणे मतम् ।
 भातं तु स्फुरिते भाक्तं गौणेऽर्थे वाच्यलिङ्गकम् ॥
 भित्तिः^३ प्रदेशाश्रययोः कुड्ये चाप्यथ साध्वसे ।
 भीतं भीतिश्च, भूतं तु क्ष्मादौ^४ जन्तौ पिशाचके ॥
 प्राप्ते वृत्ते^५ समे सत्ये देवयोन्यन्तरे तु ना ।
- 10 कुमारेऽपि भृतिः स्त्री स्यान्मूल्येऽपि भरणेऽपि च ॥
 भूतिर्भस्मनि सम्यत्तिहस्तिशृङ्गारयोः स्त्रियाम् ।
 भृतिस्तु भरणे स्त्री स्याद्भृतः^६ स्यात्सेवके पुमान् ॥
 मन्तुः स्यादपराधेऽपि मनुष्ये च विधातरि ।
 मतं तु सम्मते ज्ञाते मतिस्स्त्रीच्छाधियोः स्मृता ॥
- 15 मङ्गा तु मज्जके मत्तः शौण्डे मङ्गिस्तु मज्जने ।
 मानकर्तरि माता ना जनन्यां तु मता स्त्रियाम् ॥
 माता^७ गौर्यादिषु तथा गोब्राह्मण्यादिभूमिषु ।
 मार्तं स्यान्मृतसम्बद्धेऽथा^८भ्यस्ते म्लानमुच्यते ? ॥
 मितिर्मनिऽप्यवच्छेदे मितं चापि तदर्थकम् ।
- 20 मितः पुमान् हिंसिते तु मुक्तिर्मोक्षे च मोचने ॥

१ ख. ङ्गः ।

२ क. न्ते ।

३ ख. भृतिः ।

४ ख. तौ ।

५ ख. व्ये ।

६ ख. तिः ।

७ ख. व्यपि ।

८ ख. ना ।

- मुक्तस्तु प्राप्तमोक्षे स्यान्मुक्तः स्यान्मोचितोऽपि यः ।
स्त्रियां तु मौक्तिके मूतं बद्धे हर्षे तु मुत् स्त्रियाम् ॥
- मूर्तिः काये च काठिन्ये मूर्तः स्यान्मूर्तिमत्यपि ।
मूर्त्तं स्यान्निषु मूर्च्छाले मृतं तु याचिते मृते ॥
- 5 यतिः स्त्री पाठविच्छेदे निकारयतिनोः पुमान् ।
यन्ता मेडे^१ च सूते च यत्तः^२ स्याद्यत्नवत्यपि ॥
यतो बद्धे गते यातं याता गन्तरि गद्यते ।
ह्रीबे तु राक्षसे यातु^३ युतं^४ हस्तचतुष्टये ॥
स्त्री न्याययोषितोर्युक्तिर्युतो^५ युक्तेऽपृथग्गते ।
- 10 योगकर्तरि योक्ता स्याद्रतः^६ स्यादनुरागिणि ॥
नील्यादिरञ्जिते रक्तं रक्तं स्यात्सौहिते चिषु ।
रक्तं तु कुङ्कुमे ताश्चे प्राचीनामलकेऽस्तजि ॥
रतिर्मदनयोषायां रागे सुरतगुह्ययोः ।
०रतूर्वत्मनि नद्यां स्त्री रतं सुरतगुह्ययोः ॥
- 15 रन्ता तु क्रीडके^७ पुंसि रातः^८ स्यात्परिरक्षिते ।
रिक्तं शून्ये वनेऽपि स्याद्रीतिः^९ स्यन्दप्रचारयोः ॥
पित्तले लोहकिट्टे च रतं शब्द ऋतुः^{१०} पुनः ।
वसन्तादौ स्त्रीरजसि रेतः शुक्ले निगद्यते ॥
लता वीरुत्स्त्रयोः स्पृक्कामाधव्योश्च प्रियङ्गुनि ।
- 20 कस्त्रिकायां शाखायां दूर्वाज्योतिष्मतीद्वयोः ॥

१ ण्डे, इति मा. । २ ख. स्याद्वल । ३ ख. ते । ४ क्तमिति मा. ।
५ ख. ऽभ्यु । ६ ख. रतं । ७ ख. पु. पाठः । ८ ख. डिते ।
९ ख. तं । १० क. स्प । ११ ऋतुशब्दः प्राङ्निर्दिष्टः ।

- लत्ता पादहतौ लातं गृहीते वाच्यलिङ्गवत् ।
 लिप्तो विषाक्ते बाणे स्याल्लिप्तं त्रिषु विलिप्तके ॥
- लुप्तं 'प्रलोपिते लूता' गदभेदे मता स्त्रियाम् ।
 पिपीलिकायां च तथा मता लूतोर्णनाभके ॥
- 5 लूतिस्त्वौषधभेदे स्यान्मतो लेप्ता तु लेपके ।
 लोतिः स्त्रियां पिष्टपिण्डे ? लोप्ता स्यात्पुंसि लोपके ॥
- लोतस्त्वश्रुणि वक्ता तु वाग्मिन्यथ च पण्डिते ।
 व्यस्तं तु व्याकुले व्याप्ते व्यक्तः 'स्फुटमनीषिणोः ॥
- वप्ता तु जनके पुंसि व्यक्तिः स्यात्पृथगात्मता ।
 10 वस्तिर्द्वयोर्निरूहे नाभ्यधोभूमि दशासु च ॥
- वर्ति^४ भेषजनिर्माणे नयनाञ्जनलेखयोः ।
 गात्रानुलेपनीदीपदशादीपेषु योषिति ॥
- वार्ता तु वर्तने 'वातिङ्गणे' 'कृष्याद्युदन्तयोः ।
 निःसारारोग्ययोः क्लीबं 'वृत्तिमन्नीरुजोस्त्रिषु ॥
- 15 व्याप्तं ख्याते समाक्रान्ते व्याप्तिर्व्यापनलम्भयोः^८ ।
 व्याप्तं वीणादिवाद्ये स्यादथ वातः समीरणे ॥
- वार्तमुक्तं तथाऽरोग्ये व्रातः 'सङ्घेऽभिधीयते ।
 उद्गीर्णे^९ तु भवेद्वान्तः भवेद्विचिर्विचारणे^{१०} ॥

१ ख. प्रलू । २ ख. ना । ३ क. टे मनीषिणि ।

४ ख. क्ति । ५ वातगणे, इति मा. । ६ ख. कृष्या ।

७ क. वृति । ८ ख. व्यायतच्छम्भयोः ।

९ क. सन्धे, ख. सत्वे इति मा. । १० क. रिणे ।

- लाभसम्भवयोर्वित्तिर्वित्तं ख्याते विचारिते ।
 धनेऽथ वीतिस्तु गतौ धावने प्रजनेऽशने ॥
- दौप्तौ, वीतं त्वसारे तु गजे च तुरगे तथा ।
 शान्ते वीतमपि क्लीबे तथैवाङ्कुशकर्मणि ॥
- 5 वृत्तमाचरणे छन्दस्यपि वृत्तिस्तु वर्तने ।
 जीवनेऽपि भवेद्वृत्तिः कौशिक्यादिप्रवर्तने ॥
 वृत्तिस्तु वरणे वृन्तमुक्तं प्रसवबन्धने ।
 कुचाग्रे घटीधारायां वृत्तमित्यभिधीयते ॥
- वृत्तोऽधीतेऽप्यतीते च वर्तुलेऽपि मृते वृते ।
 10 दृढेऽन्यलिङ्गवान् क्लीबं छन्दश्चारिवृत्तिषु ॥
 वेत्ता स्याज्ज्ञातरि नरे वेदितं ज्ञापितेऽपि च ।
 शतं सङ्ख्यान्तरे शस्तमुक्तं क्षेमप्रशस्तयोः ॥
 शक्तिरस्त्रान्तरे शौर्यं उत्साहादौ बले स्त्रियाम् ।
 अथाकृष्टे भवेच्छतं शान्तिः स्त्री मङ्गले शमे ॥
- 15 शान्तोऽतिमुक्तरसयोर्वारणे शान्तमव्ययम् ।
 श्रान्तिः कृशे शमे शान्तं शास्ता स्याद्देवताभिदि ॥
 शासकेऽपि महीपाले, शितं स्यादपि दुर्बले ।
 निशिते च श्रितिर्भूर्जे नासिताऽसितयोस्त्रिषु ॥
 शीतं हिमगुणे प्रोक्तं शीतलालसयोस्त्रिषु ।
 20 वानीरे बहुवारे नाश्रितः^४ स्यादाश्रयीकृते ॥

१ ख. अपि ।

२ प्र, इति मा. ।

३ ख. श्रिते ।

४ ख. हिमे ।

५ ख. तं ।

- श्रुतिः श्रोत्रे च तत्कर्मण्याम्नायवार्तयोः स्त्रियाम् ।
 शक्तिः कपालशकले शङ्खे शङ्खनखेऽपि च ॥
- नखश्चावर्तदुर्नाममुक्तास्फोटेषु च स्त्रियाम् ।
 शुक्तमम्बुकीकृते पूते निष्ठुरे च निगद्यते ॥
- 5 श्रुतमाकर्णिते शास्त्रे श्वेतो द्वीपाद्रिभेदयोः ।
 श्वेता वराटिकाकाष्ठपाटलाशङ्खिनीषु च ॥
- श्वेतं रूप्ये तु सन् मान्ये साधौ च धीरशस्तयोः ।
 विद्यमाने तथा सत्ये सती साध्युमयोः स्त्रियाम् ॥
- सस्तं भ्रष्टे तथा स्नातः स्नातके च कृताश्रवे ।
 10 स्फीतिर्द्वौ स्त्रियां सातिर्दाने चाप्यवसानके ॥
- स्वान्तं तु गह्वरे चित्ते सीता लाङ्गलपङ्क्तौ ।
 स्वर्गङ्गायां च वैदेह्यां सञ्चाररहिते स्थितः ॥
- स्थितिः स्त्रियां च मर्यादासीम्नोरथ सितं मतम् ।
 बद्धे चावसिते श्वेते शर्करायामपि स्त्रियाम् ॥
- 15 सुतस्तु भूपतौ पुत्रे पुत्रिकायां सुता मता ।
 सुतस्त्वभिषुतेऽपि स्यात्सुप्तः स्यादपि निद्रिते ॥
- सुप्तिः स्पर्शान्नतातन्द्र्योः स्वापविश्रम्भयोः स्त्रियाम् ।
 सूतस्तु पारदे पुंसि प्रसूते प्रेरिते त्रिषु ॥
- सूत्रियाद्वाह्मणीपुत्रे सारथौ तक्षिण बन्दिनि ।
 20 स्यूतिः स्त्रियां सन्ततौ स्यात्स्यूतं स्यात्तन्तुसन्तते ॥

१ क. साध्यु ।

२ ख. स्था ।

३ ख. बं ।

४ ख. सूते ।

स्यूतः प्रसेवके ना चिघूतेऽथ स्यात्स्मृतिः स्त्रियाम् ।
धर्मशास्त्रस्मरणयोः स्मृति^१र्गमनमार्गयोः ॥

सेतुः कुमारके नालौ स्रोतः प्रवहणे मतम् ।
हस्तः करे करिकरे सप्रकोष्ठकरेऽपि च ॥

5 ऋक्षभेदे, हतं नष्टे ताडितेऽपि च वाच्यवत् ।
हन्ताव्ययं भवेत्खेदे हन्ता तु स्यान्निहन्तरि ।
हितं घृते गते पथ्ये हितं मिचे^२ निगद्यते ।
ह्रीतस्तु लज्जासंपन्ने हुतं होमे निगद्यते ॥

हुतिः^३ स्त्रियां मताऽऽह्वाने हवने^४ च निगद्यते ।
10 हतं त्वपहते वाच्यलिङ्गं स्याद्धेतिरायुधे ॥
ज्वालायां च स्त्रियां सूर्ये^५ तेजस्यपि तथा मता ।
हेतुः स्यात्कारणे लिङ्गे होता त्वृत्विति च क्वचित् ॥
क्षतं व्रणे भवेत्क्लीवे क्षतस्तु व्रणवत्यपि ।
क्षतिर्नाशे स्त्रियां क्षन्ता सहने पुंसि गद्यते ॥

15 क्षत्ता शूद्रात्क्षत्रियाजे प्रतीहारे च सारथौ ।
भुजिघ्यातनयेऽपि स्यान्नियुक्तेऽपि च वेधसि ॥
क्षान्तं क्लीवे निगदितमपराधप्रमार्जने ।
क्षिप्तं तु क्षेपिते वाच्यवद्धरण्यां क्षितिः स्त्रियाम् ॥
निवासेऽपि क्षये^६ कालभेदेऽथ क्षवथौ क्षुतम् ।

॥ इति तद्वितीयम् ॥

१ ख. गग ।

२ क. पथ्ये ।

३ ख. हृतिः ।

४ ख. नने ।

५ ख. मे ।

॥ अथ तद्वतीयम् ॥

- अर्हतश्चापि सुगते क्षपणेऽपि च गद्यते ।
 अगस्तिः स्यात्कुम्भयोनी वङ्गसेनतरावपि ॥
- अर्वती^१ कुम्भदास्यां च वडवायां च योषिति ।
 अमृतं यज्ञशेषे स्यात्पीयूषे सलिले घृते ॥
- 5 अयाचिते च मोक्षे च ना धन्वन्तरिदेवयोः ।
 अमृता तु भवेत्पथ्यागुडूच्यामलकीषु च ॥
- अजितः कमलाकान्तेऽप्यजिता हरयोषिति ।
 अजितौषधिभेदे^२ स्यादच्युतोऽनिर्जिते स्थिरे ॥
- हरौ, च योषिति पुनर्गौर्यामप्यच्युता मता ।
 10 अर्दितं स्यादाचितेऽपि वातव्याधौ च हिंसिते ॥
- अक्षताश्चापि लाजेषु तण्डुलादावहिंसिते^३ ।
 अव्यक्तस्तु हरौ गुप्ते शङ्करे महदादिके ॥
- आत्मन्यपि, तथानन्तो गदितो विष्णुशेषयोः ।
 अनन्ता सारिवादूर्वाविशल्यालाङ्गलीषु च ॥
- 15 अनन्ता हैमवत्यां च गुडूच्यां च क्षितावपि ।
 अनन्तं व्योम्नि क्लीबे स्यात्पूजिते त्वच्चितं मतम् ॥
- अतीतं पूर्वदृत्तेऽपि सुदृढेऽपि निगद्यते ।
^४अंहतिस्तु भवेद्दाने निर्बुद्धावमतिः पुमान् ॥

१ न्नी, इति मा. ।

२ ख. स्यादा ।

३ त्रिष्विति शेषः ।

४ ख. अ ।

- अदितिर्वसुधायां १स्याददितिर्देवमातरि ।
 अखातं स्याद्देवखातेऽसत्ये त्वन्वतमीरितम् ॥
- १अश्वन्तस्तरुभेदे स्यादश्वन्तं २मरणे मतम् ।
 अमितं स्यादसङ्ख्यातेऽप्यमितः काल उच्यते ॥
- 5 अर्चितः पूजितजनेऽप्यसितः श्यामले मतः ।
 अरतिः स्यादसन्तोषे त्वर्पितं ३स्यात्समर्पिते ॥
- अंहतिस्त्वशुभे त्यागरोगयोरङ्गतिः पुनः ।
 पुंस्यग्निहोत्रवह्निष्वप्यापातः पतने मतः ॥
- तदात्वे स्यादथाघ्रातं ४शिङ्घितक्रान्तयोरपि ।
- 10 आध्मातः पवनव्याधा आख्यातं भाषिते तिङिः ॥
- आसुतः स्नातके स्नातेऽप्यादृतः सादरेऽर्चिते ।
 आचितः शकटोन्मये पलानामयुतद्वये ॥
- पुस्त्रिङ्गः सङ्गृहीतेऽपि ५छन्नेऽपि स्यात्त्रिलिङ्गकः ।
 आहतं तु मृषार्थं स्यात्ताडिते गुणितेऽपि च ॥
- 15 स्यात्पुरातनवस्त्रेऽपि नववस्त्रेऽपि ६नाऽऽनके ।
 आनर्तः ७ स्याद्देशभेदे नृत्यस्थाने जले १० रणे ॥
- आवर्तश्चिन्तने वारिभ्रमे चावर्तनेऽपि च ।
 आस्फोटः कोविदारार्कपर्णयोरभिधीयते ॥

१ ख. स्यादपि सा ।

२ ख. अस्म ।

३ ख. वरु ।

४ क. स्यात्पुमर्पिते ।

५ सिङ्घितघ्रा, इति मा. ।

६ भिदि, इति मा. ।

७ छि, इति मा. ।

८ ता, इति मा. ।

९ ख. तै ।

१० ने, इति मा. ।

- आस्फोता गिरिकर्ष्यां च वनमल्ल्यां च योषिति ।
 आयतिस्तु स्त्रियां ^१दैर्घ्ये प्रभावागामिकालयोः ॥
- आयत्तिस्तु स्त्रियां स्नेहे वशित्वे वासरे बले ।
 आयस्तः क्षोशिते क्षिप्ते तेजिते कुपिते ^२हते ॥
- 5 आकृतिस्तु स्त्रियां रूपे सामान्यवपुषोरपि ।
 आसत्तिः^३ सङ्गमे लाभे स्त्रियामापत्तिरापदि ॥
- प्रापणेऽपि च योषित्यादापातः पतने पुमान्^४ ।
 आनतिस्तु प्रणामे स्यादाहतिर्हनने भवेत् ॥
- ^५आश्रुतं स्यात्प्रतिज्ञातेऽप्याहतः सादरार्थवान् ।
 10 अथेच्छाविषयीभूतेऽपीषितं^६ च तथेक्षिते ॥
- इङ्घितं स्यान्नतौ क्लीबे हीरितं समुदीरिते ।
 इङ्घितं चेष्टिते प्रोक्तमीक्षितं त्ववलोकिते ॥
- ^७ईषितं त्वुञ्चिते शस्ते संस्तुतावीडितस्तथा^८ ।
 उषितं व्युषिते दग्धेऽप्युदन्तः साधुवार्तथोः ॥
- 15 उदात्तः स्वरभेदे स्याद्दयात्यागादिसंयुते ।
 काव्यालङ्कारणे कृत्येऽप्युदितं ^९तूक्त उद्गते ॥
- उतप्तं शुष्कमांसे स्यात्त्रिषु तप्ते परिश्रुते ।
 उचितं तु भवेन्न्यस्ते मिते ^{१०}ज्ञाते समञ्जसे ॥

१ ख. भेदे ।

२ ख. हि ।

३ ख. हतिः ।

४ पूर्व गतः ।

५ ख. आलातं वह्निवत्लाष्टे ।

६ क. रितं, ख. डितमिति मा. ।

७ ईञ्चितं त्विञ्चि, इति मा. ।

८ ते डिते, इति मा. ।

९ ख. भु ।

१० जा, इति मा. ।

उच्छ्रितं त्रिषु सञ्जाते ^१समुन्नतप्रवृद्धयोः^२ ।

उन्नतस्तु भवेच्छौण्डे धत्तूर^३मुचकुन्दयोः ॥

उन्नतस्तु भवेद्दीर्घे द्रुमे त्रिष्वपि चोद्धते ।

उद्धातस्तु भवेत्पादखलने समुपक्रमे ॥

5 पवनाभ्यासयोगस्य कालभेदेऽप्युदीरितः ।

उद्रङ्गे सुकुमारे स्यादुत्थितो वृद्धिमत्यपि ॥

भुक्तोऽङ्गितेऽप्युद्धत्तं स्यादुदितं तूज्जतेऽपि च ।

उत्क्षिप्तमूर्ध्वक्षिप्ते^४ स्यात्परित्यक्तेऽपि वाच्यवत् ॥

उद्रिक्तं स्यादुर्वरितेऽप्युत्सृतं गमनान्तरे ।

10 उत्थितं तु समुत्थानेऽप्युदितं तु समुद्धते ॥

तापादिनोर्ध्वगमने स्यादुच्छ्रित्तमपि त्रिषु ।

निर्मथादेऽप्युद्धतः^५ स्यादुद्धूतं प्रकटीकृते ॥

उक्षितं प्रोक्षितेऽपि स्यादुपेतः प्राप्तमात्रके ।

उन्नीतं तर्कितेऽपि स्यादुत्कृतं छिन्नवस्तुनि ॥

15 उपान्तं^६ स्यादनुप्रान्ते^७ जये स्यादुज्जितिः स्त्रियाम् ।

उत्पाटिते^८ स्यादुत्खातमुन्नीतं सामगायने ॥

न्यूनीकृते तूनितं स्यादुपात्तं स्वीकृतावपि ।

ऊर्मितं विषमस्थूलेऽप्युद्धान्तं तु परिभ्रमे ॥

१ समुन्नद्ध, इति मा. ।

२ ख. वर्तयोः ।

३ ख. मुचु ।

४ ख. प्रे ।

५ क. दृत्तः ।

६ ख. त्तं ।

७ ख. प्रे ।

८ ख. दिते ।

- उत्पातस्तूदितो रिष्टेऽप्यधतुः पुरुषेऽनले ।
 रजितः कम्पिते दीप्तेऽपनयेऽप्योणितं मतम् ॥
- अथ क्रन्दितमाह्वाने रुदिते च नपुंसकम् ।
 कापोतो रुचके क्लीबं कपोतौघेऽञ्जनान्तरे ॥
- 5 कृणितं शब्दविषये क्रमिता १ चालके पुमान् ।
 कविता स्यात्तु काव्यादावुक्तार्थे कथितं मतम् ॥
 कलितं त्ववबुद्धे स्यात् कथितं परिपाचिते ३ ।
 अथ स्यात् क्रथितं क्रीते क्रमितं गमिते विदुः ॥
 कम्पितं स्यात्तु विधुते क्रव्यात्स्याद्राक्षसे खगे ।
- 10 केशप्रसाधनद्रव्ये कङ्कती समुदाहृता ॥
 काङ्कितं ४ त्वीहितार्थे स्यात्कामितं च तदर्थकम् ।
 मतं च काचितं ५ बद्धे क्रामितं ६ विक्रमान्विते ॥
 किरातो म्लेच्छभेदे स्याद्भ्रूनिम्बेऽल्पतनावपि ।
 स्त्रियां चामरवत्यां ७ स्यात्कुट्टनीदुर्गयोरपि ॥
- 15 कुपितः स्याद्रोषयुते शाये तु कुसृतिः स्त्रियाम् ।
 कुञ्चितं स्यात्तु सङ्कोचे निन्द्ये ८ कुत्सितमौरितम् ॥
 कूर्दितं तु स्रवे प्राहुः कृणितं कृजितं रणे ९ ।
 कृतान्तो यमसिद्धान्तदैवाकुशलकर्मसु ॥
 केशितं केशविषये केलितं क्रीडिते मतम् ।
- 20 किरातसङ्घे कैरातं कोपितस्तु रुषान्विते ॥

१ ख. प्य ।

२ पा. इति मा. ।

३ क. धिते ।

४ ख. त्व ।

५ ख. बु ।

६ यितमिति मा. ।

७ क. ख. नद्यामिति मा. ।

८ ख. न्दे ।

९ ख. धे ।

- खचितं तु भवेद्याप्तौ खनितं क्षोदिते मतम् ।
 खलतिः १केशहीने स्यात्पुंसि छिन्नेऽपि खण्डितम् ॥
 खण्डिता पत्यन्तरिता खगितस्थपिते समे ।
 खादितं गिलिते प्रोक्तं खेदितं २खेदसंयुते ॥
- 5 क्रीडायुते खेलितं स्यान्निन्दिते स्यात्तु गर्हितम् ।
 गर्जितं वारिवाहादिध्वनौ ना मत्तकुञ्जरे ॥
 ग्रथितं गुम्फिते क्रान्ते हिंसिते च त्रिलिङ्गकम् ।
 गभस्तिः किरणं सूर्ये ना स्वाहायां च योषिति ॥
 गमितं यापिते प्रोक्तं ग्लानिते ग्लापितं मतम् ।
- 10 गर्मुत् स्त्री स्वर्णलतयोः ३ सङ्घाते गणितं मतम् ॥
 गदितं वाचितेऽर्थे तु गर्भितं गर्भवत्यपि ।
 ग्रसितं स्यात्तु ४गिलिते गालितं शोधितार्थकम् ॥
 गामितं प्रापितार्थे स्या द्यापिते गाहितं विदुः ।
 गापितं गायितं गानविषये ग्रामता पुनः ॥
- 15 ग्रामानां तु समूहे स्यान्निगीर्णे ५गिलितं विदुः ।
 गौष्यतिर्निर्जरगुरौ ग्रथिते गुम्फितं मतम् ॥
 गुपितं गूहिते प्रोक्तं गुणितं गणितार्थकम् ।
 गोदन्तो हरितालेऽपि कथ्यते शब्दवेदिभिः ॥
 गोपितं तु रहस्यार्थे गोपतिः शिवषण्डयोः ।
- 20 नृपभास्करदिक्पालगोपेषु च निगद्यते ॥

१ क. पट, ख. पद इति मा. ।

२ क. खेदि ।

३ ख. नतयोः ।

४ ख. ग ।

५ ख. ग ।

- गोमितं ? तूपलिप्ते स्यान्नोमती त्वृकनदीभिदोः ।
 घर्षितं घृष्टितार्थे स्याद्घटितं त्वपि निर्मिते ॥
- घर्मितः स्वेदितेऽपि स्याद्घ्रापितं घ्राणमापिते ।
 घूर्णितं तन्द्रिते प्रोक्तं घोलितं तु ^१प्रचालिते ॥
- 5 चरितं कर्मणि प्राहुः पौनःपुन्ये तु चर्वितम् ।
 चमितं^२ भोजितेऽपि स्याच्चर्चितं^३ तु विलेपिते ॥
 चकितं तु भवेत्स्यन्दे चलितं प्रचलायिते ।
 स्याच्चारुता तु सौन्दर्ये चालितं त्वन्यथा कृते ॥
- 10 चावितं गालितेऽपि स्याच्चिह्नितं स्यात्तथान्तिके ।
 चिन्तितं चित्तविषये चेष्टितं स्यात्तु कर्मणि ॥
 चूषितं भक्षणभिदि चूर्णितं चातिकुट्टिते ।
 प्रेरिते चोदितं प्रोक्तं चौरितं स्यात्तु निहृतौ ॥
 चोरता स्याच्चोरकृतौ छलितं तु प्रतारिते ।
 छर्दितं स्यात्तथोज्ञीर्णे छादितं पिहिते मतम् ॥
- 15 छाचीकृते छाचितं स्याच्छायितं^४ छेदिते विदुः ।
 छुरितं मिश्रिते प्रोक्तं छेदितं तु द्विधाकृतौ ॥
 स्याज्जगद्विष्टपे क्लीबं वायौ ना जङ्गमे त्रिषु ।
 जगती भुवने क्षमायां छन्दोभेदे जनेऽपि च ॥
 जयन्ती वृक्षभिज्ञौर्योस्तिथिभेदपताकयोः ।
- 20 जयन्ती स्यादिन्द्रपुत्र्यां जयन्तस्तत्तनूजनौ ॥

१ ख. प्रचो ।

३ ख. र्वितं ।

२ ख. र्मितं ।

४ पितमिति मा. ।

- हरे ँभीमेऽथ ज्वलितं वाच्यवद्गध उज्वले ।
जनता जनसङ्घे स्याज्जरितं तु ज्वरान्विते ॥
- जनिता जनके पुंसि जनिता निर्मितौ स्त्रियाम् ।
हिंसिते स्याज्जासितोऽथ जामाता दुहितुः पतिः^१ ॥
- 5 स्वर्यावर्ते धवे पुंसि जामिताऽलस्यवाचिनी^२ ।
जीमूतः स्याद्देवताडे ँमेघे धृतिकरे गिरौ ॥
जीवातुर्जीविते भक्ते जीवनीयौषधेऽपि च ।
जीवन्ती देवताशम्योर्गुडूचीवन्दयोरपि ॥
- 10 जिह्वता स्यात्तु कौटिल्ये जीवितं जीवने भृतौ ।
जृम्भितं करणे स्त्रीणामीहास्फुटितयोरपि ॥
जृम्भे, च जेमितं तु स्याद्भोजिते जोङ्गितं मतम्^३ ।
भ्रूरितं हिंसितेऽपि स्याज्भूरितं भरयुज्यपि ॥
अथ स्याज्जापितो ऋते तडिदुक्ता तु विद्युति ।
त्वरितं प्रजवे शीघ्रे ँतैलितं स्नेहपाचिते ॥
- 15 तन्द्रितं स्याद्दूर्णितेऽथ तन्वितं शास्त्रसम्भते ।
स्नग्नीकृते तक्षितं स्यात्समे तापिततामिते^४ ॥
चासितं जनितचासे तारितं तरणान्विते ।
तानितं तानितपटे तिमितं स्तिमितार्थके ॥

१ मीने, इति मा. ।

२ तौ, इति मा. ।

३ ख. नि ।

४ ख. तोऽब्दे ।

५ ख. मध्ये ।

६ वर्जित इति शेषः ।

७ क. ते, ख. त, इति मा. ।

८ ख. तौ ।

- 'तार्णतो वासुदेवे स्याच्छार्ङ्गे' तु तृणता मता ।
 त्रिगर्तो ना देशभेदे तथा स्याद्गणितान्तरे ॥
 भवेद्दुर्घुरिकायां च त्रिगर्ता कामुकस्त्रियाम् ।
 तुलितं स्यात्तुलाक्रान्ते तुषितो देवभिद्यपि ॥
 5 तृणता तु तृणत्वे स्यात्तथा धनुषि गद्यते ।
 तोदितं तु प्रेरिते स्यात्तोलितं तु तुलाधृते ॥
 दंशितं जातदंशे स्यात्कवचेनाद्यतेऽपि च ।
 दयितं तु प्रिये पुंसि भर्तर्यपि निगद्यते ॥
 दमितं दमसम्पन्ने दलितं विदलीक्यते ।
 10 दापितं दानविषये दारितं तु विदारिते ॥
 दुर्गतिर्नरके नैःस्व्ये स्त्री दृष्टान्त उदाहृतौ ।
 शास्त्रे च मरणे चाथ पापे दुरितदुष्कृते ॥
 दुर्दृत्तिस्यक्तयोषायां दुर्बुद्धौ दुर्मतिर्मतः^१ ।
 दुःश्रुतं दुरधीते 'स्याद्दुष्पाके दुःश्रुतं मतम् ॥
 15 दुष्यन्तः स्याद्राजभेदेऽप्युपलायां दृषत् स्त्रियाम् ।
 दृष्टान्तः स्यात्कथाशास्त्रे दृष्टान्तस्तु निदर्शने ॥
 दोलितं कम्पितेऽपि स्याद्दौष्यन्तिर्नृपभिद्यपि ।
 ध्वनितं तु निनादे स्याद्घर्षितं^२ तु 'प्रधर्षणे ॥
 धमितं स्यात्तथाध्माते धञ्जितं भञ्जिते मतम् ।
 20 धिकृतं स्यादपध्वस्ते प्रमत्ते धूपितं मतम् ॥

१ ख. पु. नास्ति, क. दृण, इति मा. ।

२ ख. ता ।

३ ख. स्याद्दुः ।

४ ख. द्रनितं ।

५ ख. प्रघ ।

- धूमयिते धूमितं स्याद्भूर्गतः^१ सारथौ पुमान् ।
 धैवतः^२ स्वरभेदे स्यान्नमितः स्याद्विनामिते ॥
- नन्दितो हर्षसम्पन्ने न्यकृतो धिकृते^३ मतः ।
 नादितं नादसम्पन्ने नाशितं तु विनाशिते ॥
- 5 न्यासितं स्यात्तु विन्यस्ते निमित्तं हेतुलक्षणोः ।
 निर्घृतिः स्यादलक्ष्यां स्त्री दिक्पालेऽपि क्वचित्पुमान् ॥
 निकृतं स्याद्विप्रलब्धे^४ शठे विप्रकृते त्रिषु ।
 निर्मुक्तो मुक्तसङ्गे स्यान्मुक्तकञ्चुकभोगिनि ॥
 निरस्तस्त्रिषु निश्चूते प्रेषितेषौ द्रुतोदिते ।
 10 सन्त्यक्ते च प्रतिहते निकेतं सद्ने मतम् ॥
 निवातो दृढसन्नाहे^५ वातशून्ये तथाश्रये ।
 निष्कृतिर्भर्त्सने क्षेपे शठे शायेऽपि च स्त्रियाम् ॥
 निशान्तस्त्रिषु शान्ते स्यात्क्लीबं तु भवनोषसोः ।
 निर्घृतिः^६ सुस्थितावस्तङ्गमने च सुखे स्त्रियाम् ॥
- 15 नियतिर्नियमे दैवे स्त्री पतन्यातुके^७ खगे^८ ।
 निर्घृत्तं^९ स्यात्तु निष्पन्ने निर्णिक्तं शोधिते मतम् ॥
 निश्चूतं तु भवेत्क्षिप्ते निष्पीतं पीतमात्रके ।
 निर्धूतं तु भवेद्द्वौते नियन्ता पुंसि शास्तरि ॥
 सङ्ख्याभेदे तु नियुतं निरतं^{१०} तु निरन्तरे ।
 20 नितान्तं स्यादतिशये नियतो नियमान्विते ॥

१ ख. तौ । २ ख. तं । ३ ख. तौ । ४ ख. ब्रौ ।

५ क. बाल । ६ ख. वृत्तिः । ७ द्वातुके, इति मा. ।

८ अयं पादः प्रकारादिषु न्याय्यः । ९ क. वृत्तं । १० ख. युतं ।

- निर्भ्रान्तः स्याद्भ्रान्तिहीने^१ निवीतमृजुसूत्रके ।
 निहितं तु विनिश्चिते निष्णातं निर्णयान्विते ॥
 निर्व्यक्तं व्यक्तिभूयिष्ठे निचितं तु समूहिते ।
 निर्मितं कृतनिर्माणे दैवे स्यान्नियतिः स्त्रियाम् ॥
- 5 निशान्तः शान्तिमापन्ने निभृतो गुप्तशिष्ययोः^२ ।
 निवृत्तिः^३ स्यान्मनस्तुष्टौ नोदितं प्रेरिते मतम् ॥
 पलितं शैलजे तापे केशपाके च कर्दमे ।
 प्रसृतः सम्प्रसारे स्याद्विनीते वेगिते त्रिषु ॥
 ४ अर्द्धाञ्जलौ तु पुल्लिङ्गो जङ्घायां प्रसृता मता^५ ।
- 10 प्रसृतं कुसुमे क्लीबं त्रिषु सञ्जातसूतयोः ॥
 प्रभूतं प्रचुरे प्रोक्तं पण्डितः सिल्हके कवौ ।
 प्रहतं विहते श्लुष्णे पर्यस्तः पतिते हते ॥
 प्रणीता यज्ञपात्रे स्यात्प्रणीतः संस्कृतेऽनले ।
 त्रिषु क्षिप्तोपसम्पन्नविहितेषु प्रवेशिते ॥
- 15 प्रणतिः स्यान्नमस्कारे प्रणतस्तद्युते नरि ।
 प्रतीतः सादरे ज्ञाते हृष्टप्रख्यातयोस्त्रिषु ॥
 प्रमितं स्याद्वाच्यलिङ्गं^६ प्रोक्षितेऽपि मृतेऽपि च ।
 परेतो वाच्यलिङ्गः स्यान्मृते भूतान्तरे पुमान् ॥
 पर्वतः स्यात्पुनः शाकभेदमत्स्यप्रभेदयोः ।
- 20 देवमुन्यन्तरे शैले प्रपातो निर्भरे तटे ॥

१ युते, इति मा. । २ दन्तशिष्ययोरिति मा. । ३ क. र्दितिः ।

४ स्याद, इति मा. । ५ क. एतदनन्तरं पाणिर्निकुञ्जः प्रसृतिरिति पाठः ।

६ ख. ह । ७ ख. प्रे ।

- पर्याप्तं तु यथेष्टे स्याच्छक्ते तृप्तौ निवारणे ।
 पञ्चता मरणे पञ्चभावेऽपि च निगद्यते ॥
 पक्षतिः पक्षमूले स्यात्पक्षतिः प्रतिपत्तिथौ ।
 प्रह्वतिः स्यात्समुत्पत्तौ तनये दुहितर्यपि ॥
 5 प्रततिः स्यात्तु विस्तारे वल्यामपि निगद्यते ।
 प्रवृत्तिस्तु प्रवाहे स्यादुदन्तेऽपि च गद्यते ॥
 अवन्त्यादौ च पर्याप्तिः प्रकामप्राप्तिरक्षणे ।
 प्रह्वतिर्गुणसाम्ये स्यादमात्यादिस्वभावयोः ॥
 योनौ लिङ्गे पौरवर्गे मतं प्रव्यक्तमुल्बणे ।
 10 'परितः' स्यादासमन्तात्परीतं^१ दिश्यथो विदि^२ ॥
 प्रमितिर्योषिति पुनः परीतं व्याप्तिवाचकम् ।
 पङ्कितं पङ्कवत्स्थाने पठितं पाठसंस्कृते ॥
 पणितं वस्तुनि क्रीते प्रसिद्धे प्रथितं मतम् ।
 प्रयतं संस्कृते प्रोक्तं प्रयतो धीर इत्यपि ॥
 15 प्रयतं नियमाक्रान्ते प्रततं विस्तृते मतम् ।
 प्रदत्तं दानविषये प्रवृत्तं^३ नर्तने मतम् ॥
 सम्भृते प्रभृतं प्रोक्तं प्रशस्तं शस्तकर्मणि ।
 प्रहस्तो राक्षसभिदि^४ 'प्रशस्तो ज्ञातसम्भृते ॥
 निर्गलेऽपि प्रहतः प्रपातो निर्भरे मतः ।
 20 प्रख्यातस्तु प्रसिद्धे स्यात्पदातिः पादगामिनि ॥

१ इतः साङ्गश्लोकः ख. पुस्तके नास्ति ।

२ क. रीतः ।

३ ख. रितं ।

४ दिवि, इति मा. ।

५ ख. दृतं ।

६ ख. प्रह ।

- प्रभातं तु दिनान्ते स्यात्प्रसितिर्बन्धने स्त्रियाम् ।
 पङ्क्तिः कर्मसन्दोहग्रन्थे मार्गेऽपि गद्यते ॥
- प्रचेताः स्यात्तु वरुणे प्रणुतं तु नमस्कृतौ ।
 पर्दितं स्यादधोवायुनिर्गमे वाच्यलिङ्गवत् ॥
- 5 पार्वती सल्लकीदुर्गागोपालपुत्रिकासु च ।
 प्रार्थितं स्याच्चिते शत्रुसंरुद्धेऽभिहते त्रिषु ॥
- पादातं स्याद्वले क्लीबे पाटितं तु द्विधाकृते ।
 समापिते पारितं स्यात्प्राजिता पुंसि यन्तरि ॥
- पाचितं परिपक्वे स्यात्पातितं कृतपातने^१ ।
 10 पिहितं छादिते प्रोक्तं मांसे तु पिशितं मतम् ॥
- पिण्डितं तु भवेन्नोले^२ पीडितं तु प्रपीडिते ।
 पित्सन् विहङ्गमे पुंसि पतनेच्छौ च^३ वाच्यवत् ॥
- प्रफुल्लिते पुष्पितं स्यात्पुटितं पुटसंस्कृते ।
 पुटितं स्याद्वस्तपुटे पाटितं^४स्यूतयोरपि ॥
- 15 पूरणार्थं पूरितं स्यात्पूपितं पूपवत्कृते ।
 एकीकृते पूगितं स्यात्पुरोधसि पुरोहितः ॥
- पृषट् मृगे पुमान् बिन्दौ न द्वयोः पृषतोऽपि ना ।
 अनयोश्च त्रिषु श्वेतबिन्दुयुक्तेऽप्युभाविमौ ॥
- निरीक्षिते प्रेक्षितं स्याद्याचार्यं प्रेषितं मतम् ।
 20 निरीक्षिते प्रेक्षितं^५ स्यात्प्रेरितं प्रेरणास्पदे ॥

१ ख. ह्यु । २ ख. स्यादधो । ३ ख. पावि । ४ क. या ।

५ ख. द्रौले । ६ ख. तु । ७ ख. स्तु ।

८ क. पु । ९ ख. छ । १० ख. क्षितं ।

- प्रोक्षितं निहते^१ सित्ते प्रोन्नतं दैर्घ्यवत्यपि ।
 प्रोहितं च, परित्यक्ते प्रोज्झितं चापि वाच्यवत् ॥
- प्रोर्णुतं प्रावृतेऽपि स्यात्फाणितं^२ त्विक्षुसम्भवे ।
 बार्हतं च फले जम्वा बाधितं बाधवत्यपि ॥
- 5 बुधितं तु भवेद्बुद्धे^३ वृंहितं गजगर्जने ।
 सामभेदे वृहत् क्लीबे वृहती वसनान्तरे ॥
 छन्दोभिद्विषुद्रवार्ताकीवारिधानीषु वाचि च ।
 काण्टकारीमहत्योश्च बोधितं बोधवत्यपि ॥
- 10 कुशीलवे मुनौ रामानुजे तु भरतस्तथा ।
 दौष्यन्तौ^४ भारतं वर्षभेदे व्यासकृतावपि ॥
 भणितं भाषिते पूर्णे भरितं भसितं^५ पुनः ।
 स्याद्भस्मन्यथ गीर्णे तु भक्षितं भ्रमितं पुनः ॥
 भ्रमवत्यपि तल्लिङ्गं भर्षितं तु तिरस्कृते ।
 भारती वाचि वचने पक्षिवृत्तिप्रभेदयोः ॥
- 15 भासन्तः सुन्दराकारे त्रिषु ना भासपक्षिणि ।
 भावितं वासिते प्राप्ते भूभृद् नाऽद्रौ महीपतौ ॥
 भ्राजितं शोभिते भ्रान्ते भ्रामितं वाचि भाषितम् ।
 भासितं वासिते वाच्ये वाच्यवद्भाषितं मतम् ॥
 भिक्षितं स्याद्याचितेऽपि भेदितं स्फोटिते विदुः ।
- 20 महती वल्लकीभेदे राज्ये तु स्यान्नपुंसकम् ॥

१ क. हिते । २ क. टितं । ३ ख. ब्रु । ४ न्ते, इति मा. ।
 ५ क. ते । ६ इदं ख पुस्तके नास्ति ।

- तत्त्वभेदे पुमान् श्रेष्ठे मरुद् देवे समीरणे ।
महितं तु पवित्रे स्यान्मणितं रतिकूजिते ॥
- मथितं निर्जले १घोले तथालोडितघृष्टयोः २ ।
मनितं तु भवेद्बुद्धे ३ मण्डितं भूषिते त्रिषु ॥
- 5 मन्त्रितं ४मन्त्रसंयुक्ते मन्द्रितं मन्द्रवत्यपि ।
मापतिस्तु हृषीकेशे मापितं मानसंस्त्रुते ॥
मिहितं तु मनोज्ञे स्यान्मूर्च्छितो ५मृतमूढयोः ।
सोच्छ्रयेऽपि दृढे ६ त्वाहुर्मुषितं खण्डितेऽपि च ॥
गवेषिते तु मृगितं भेदितं मूर्च्छिते हिते ।
- 10 म्लेच्छितं परभाषायां निगदन्ति मनीषिणः ॥
मोचितो मोक्षितश्चापि बन्धमुक्त उदीर्यते ।
मोटितं त्वन्यथाभावे यमितं नियमान्विते ॥
याजितः कारितमखे यापितः त्रिष्वतिक्रमे ।
स्त्रियां निगदिता विज्ञैर्योषिता योषिदित्यपि ॥
- 15 रजतं ७ विशदे दन्तिदन्तयोस्तारहारयोः ।
रक्षितं गोपिते प्रोक्तं विरहे रहितं मतम् ॥
रणितं ८ तु भवेच्छब्दे रचितं क्रमनिर्मिते ।
रसितं स्तनिते क्लीबे स्वर्णादिखचिते त्रिषु ॥
रञ्जितं रङ्गसंयुक्ते राज्ञान्तस्त्वर्थनिर्णये ।
- 20 रुदितं क्रन्दिते प्रोक्तं रुतितं ९ चञ्चले १० मतम् ॥

१ ख. तन्ने ।

२ ख. घृष्टयोः ।

३ बुद्धे, इति मा. ।

४ ख. मन्त्रि ।

५ क. मत ।

६ हते, इति मा. ।

७ ख. जितं ।

८ ख. जितं ।

९ ख. दितं ।

१० ख. च चले ।

- रुषितं तु भवेत्क्रुद्धे १रुषितं मलदूषिते ।
 १रुशती वागकल्याणी वाणी ह्येषाऽवचोविदाम् ३ ॥
- रेवती हलिपत्न्यां स्यादृक्षमातृप्रभेदयोः ।
 रोहितं लोहिते रक्त ऋजुशक्रशरासने ॥
- 5 मीने मृगे च पुंसि स्यात्तथा रोहितकद्रुमे ।
 ४रोहितं रोहिते रक्ते रोपितं त्वधिरोहिते ॥
 रोधितं त्वधिरुद्धे स्याद्रोलितं तु विवेचिते ।
 विलोकिते रोकितं स्याद्रोचितं रुचिभाजिनि ॥
 रोहिद् मृग्यां लताभेदे रोमितं रोमसंयुते ।
- 10 ललितं हारभेदे स्यादीप्सिते ललितेऽपि च ॥
 लपितं वचसि प्राहुर्लज्जितं तु चपावति ।
 लङ्घितं ५ स्यादतिक्रान्तौ ६ लक्षितं सम्यगीक्षिते ॥
 लम्बितं तु निराधारे लम्बितं ७ प्रापिते मतम् ।
 लापितं त्वधिरूढे स्याल्लुञ्चितं कृतलुञ्चने ॥
- 15 लुटितं स्यात्तु लोट्यां ८ लुण्ठितं तु बलाद्धृते ।
 लोहितं रक्तगोशीर्षे कुङ्कुमे च कुचन्दने ॥
 तथा नदान्तरे भौमे वर्णे च त्रिषु तद्वति ।
 वनिता जातरागस्त्रीस्त्रियोश्च त्रिषु याचिते ॥

१ ख. रु ।

२ ख. पु. पाठः ।

३ वचो विहामिति मा. ।

४ लो, इति मा. ।

५ ख. प्रितं ।

६ ख. न्ते ।

७ ख. भितं ।

८ लोट्यामिति, इकक्षितौ धातुनिर्देश इति श्लिपानिर्दिष्टमपि प्रकरणा-
 द्धात्वर्थं लक्षयतीति भावः । एवमन्यत्रापि ।

- वनिता जनिता पुंसि वनिताऽपि वधूः स्त्रियाम् ।
 १ वनितं याचितेऽपि स्यात्सेवितेऽपि च वाच्यवत् ॥
- वर्द्धितं ग्रसृते^२ भिन्ने पूरिते^३ वहतिर्गवि ।
 सचिवे पुंसि वहतुः पथिके दृषले पुमान् ॥
- 5 वल्गितं स्यादश्वगतौ वसितं^४ व्याकुले मतम् ।
 वसतिः स्यात्स्त्रियां वासे यामिन्यां च निकेतने ॥
- वमितः स्यात्समुज्जीर्णे वर्णितस्तु परिस्तुते ।
 प्रलोभिते वञ्चितः स्याद्वन्दितस्तु नमस्कृते ॥
- वर्मितः^५ स्यात्कङ्कटिते^६ वसन्त ऋतुभिद्यपि ।
 10 विस्तारवल्योर्व्रतती^७ वर्धितं पूरिते मतम् ॥
- वर्जितं स्यात्परित्यक्ते वहितं वाहने मतम् ।
 वापितं तु भवेद्बीजाकृतमुण्डितयोस्त्रिषु ॥
- व्यायतं व्यापृते दीर्घे दृढे चातिशयेऽन्यवत् ।
 व्याघातः स्यादन्तराये प्रहारे^८ योगभिद्यपि ॥
- 15 वासिता करिणीनार्योर्वासितं भाविते रते ।
 वासन्ती माधवीयूथ्योः^९ पाटलायां क्रमेलके ॥
- वासन्तः कोकिलेऽपि स्यादुष्ट्रेणाऽवहिते विटे^{१०} ।
 व्यापृतो दीर्घदृढयोर्वाक्पतिर्गुरुवाग्मिनोः ॥

१ ख. पु. नास्ति ।	२ सिते, इति मा. ।	३ ख. जिते ।
४ क. सुतं ।	५ ख. र्णितः ।	६ ख. गृहकिते ।
७ ख. धी ।	८ ख. प ।	९ ख. र ।
१० ख. थ्योः ।	११ विषे, इति मा. ।	

- विविक्तं स्यादसम्पृक्ते रहःपूतविवेकिषु ।
वाच्यवद्दर्शिते^१ धीरे विनेता रात्रि^२ शिशुके ॥
- विकृतोऽसंस्कृतेऽपि स्याद्वीभत्से रोगितेऽपि च^३ ।
विकृतिश्छन्दसोभेदे प्रकृतिव्यत्ययेऽपि च ॥
- 5 विश्रुतं^४ ज्ञातसंहृष्टप्रतीतेष्वभिधेयवत् ।
विनीतमुपनीते स्यादपनीते जितेन्द्रिये ॥
- विनीतः सुवहाश्चे स्यान्निभृतेऽपि वणिज्यपि ।
विनतः प्रणते भग्ने विनता तार्क्ष्यमातरि ॥
- विनता^५ पिटिकाभेदे शिशिते त्वभिधेयवत् ।
- 10 विधाता कर्तृसामान्ये विधाता वेधसि स्मरे ॥
- विजाता तु प्रहृतायां जनिते विकृतेऽन्यवत् ।
विश्वस्तो जातविश्वासे विश्वस्ता^६ विधवास्त्रियाम् ॥
- विद्युत् सौदामिनीसन्धोः निष्प्रभे त्वभिधेयवत् ।
विहस्तो विह्वले षण्डे^७ विपत्तिर्यात^८ नास्वपि ॥
- 15 विदितं बुद्धश्रुतयोर्वाच्यवत्समुदीरितम् ।
विवृता क्षुद्ररुग्भेदे विस्तृते^९ त्वभिधेयवत् ॥
- विच्छित्तिः स्यादङ्गरागे^{१०} विच्छेदे हारभिद्यपि^{११} ।
विधूतं कम्पिते त्यक्ते कुटिलेऽपि च वाच्यवत् ॥

१ ख. नि ।

२ ख. ज्ञः ।

३ ख. गवत्यपि ।

४ क. ष्टलं ।

५ ख. पिट ।

६ ख. स्त ।

७ षण्डे, इति मा. ।

८ यतिनास्वपि, इति मा. ।

९ ख. हृते ।

१० हारे, इति मा. ।

११ ख. दहारभेदयोः ।

- विक्रान्तस्तु भवेच्छूरे विगतस्तु गतस्पृहे ।
 वियत् स्यान्नभसि क्लीबे विभूतिर्भूतिभस्मनोः ॥
 विहितं कृतमात्रेऽपि विद्रुतं तु पलायिते ।
 वृत्तान्तः^१ स्यात्प्रकरणे कात्स्न्यवार्ताप्रभेदयोः ॥
- 5 प्रस्तावे वेष्टितं रुद्धे लासके करणान्तरे ।
 वेष्टितं गमने प्रोक्तं कुटिले^२ विधुते त्रिषु ॥
 वेधितं कृतवेधे स्याद्वेपितं तु विकम्पिते ।
 वेशन्तः पल्लवे प्रोक्तो वेणितोऽपि^३ विगुम्फिते ॥
 वैक्रान्तं रत्नभेदे स्याद्द्वनान्ते तु शरत् स्त्रियाम् ।
- 10 शकुन्तः स्यात्पश्चिमात्रे भासपश्चिमहेन्द्रयोः ॥
 श्यमन्तो मणिभेदे स्यात्सुप्ते तु शयितो मतः ।
 शष्यितं शाद्वलवति ^४निश्वासे श्वसितं भवेत् ॥
 शङ्कितं जातशङ्के स्याच्छब्दितं शब्दवत्यपि ।
 शाकुन्तः^५ स्यात्सूक्तभेदे शाश्वतं तु निरन्तरे ॥
- 15 शिक्षितस्तु विनीते स्याच्छीतला देवताभिदि ।
 तथा स्फोटविशेषेऽपि श्रीपतिः पुरुषोत्तमे ॥
 श्रीमाँस्तिलकवृक्षे स्यान्मनोज्ञे धनिके त्रिषु ।
 शुद्धान्तश्चावरोधे स्याद्रहःकक्षान्तरेऽपि च ॥
 शुद्धान्तःकरणे पुंसि शुद्धान्त इति गद्यते ।
- 20 विनियुक्तावशेषे तु शेषितं शोषितं पुनः ॥

१ क. तं, ख. न्ता, इति मा. ।

२ दृष्टि, इति मा. ।

३ क. धि ।

४ ख. वि ।

५ ख. न्ते ।

- शुष्कौकते शोधितं तु गालिते^१ शोभितं तथा ।
सम्पन्नशोभे खलितं चलिते अंशवत्यपि ॥
- संहतं सङ्गतं चापि दृढे च हृदयङ्गमे ।
संस्कृतो^२ भूषिते शस्ते क्वचिमे वाच्यलिङ्गकः ॥
- 5 क्लीबं तु लक्षणोपेते स्थपतिः कञ्चुकिन्यपि ।
जीवेष्टियाजके^३ शिल्पिभेदे ना सत्तमे चिषु ॥
- स्थपतिः स्यात्तु सम्म्राजि स्थगितः स्याद्विगुण्डिते^४ ।
सङ्घातः पुंसि घाते च संहतौ नरकान्तरे ॥
- संविक्तिः प्रतिपत्तौ चाप्यविवादे जनस्य च ।
10 समाप्तिरवसाने स्यात्सम्पतिः स्यात्समर्थने ॥
- स्वरितः स्वरभेदे स्यात्सविता पितृसूर्ययोः ।
खनितं स्याच्छब्दवति^५ स्तनितं मेघनिखने ॥
- समितिः सम्पराये स्यात्सभायां सङ्गमेऽपि च ।
सन्ततिर्गोत्रपङ्क्तयोः स्यात्पारम्पर्येऽपि च स्त्रियाम् ॥
- 15 संकृतिः स्यान्नोचवृत्तभेदयोः सम्मतं मते ।
संसृतिः सरणे चापि संसारेऽपि मता स्त्रियाम् ॥
- संश्रुतं तु प्रतिज्ञाते संविद् ज्ञप्तौ च^६ योषिति ।
सङ्गतिः स्यादूर्ध्वगतौ सम्पत्तिर्वैभवे स्त्रियाम् ॥
- संपद्^७ भूतौ गुणोत्कर्षे हारभेदे निगद्यते ।
20 संवित् स्त्रियां प्रतिज्ञायामाचारज्ञानसङ्गरे ॥

१ ख. तं ।

२ ख. ते ।

३ ख. र्यजिके ।

४ कुण्डिते, इति मा. ।

५ ख. ख ।

६ ख. सू ।

७ ख. सम् ।

८ ख. तु ।

२ ख. ग ।

- सम्भाषणे क्रियाकारे सङ्घेते नाम्नि तोषणे ।
 सङ्घाभेदे सप्ततिः स्यात्समूहे ^१संहतिर्मता ॥
- सङ्गान्तिः स्यात्तु खेटानां राश्यन्तरप्रवेशने ।
 नैरन्तर्ये सन्ततं स्यात्सङ्गतं हृदयङ्गमे ॥
- 5 स्तभितं स्यात्तु संस्तब्धे स्वधितिः शस्त्रभिद्यपि ।
 सम्भ्रान्तं भ्रमणे चापि सम्भृतं^२ सञ्चितेऽर्थवत् ॥
 संवीतः स्यात्तु संयुक्ते स्वगतं स्वात्मसङ्घते ।
 संहिता स्यादथाम्नाये सामन्तो मण्डलाधिपे ॥
 स्थापितं निश्चये न्यस्ते स्वायत्ते साधितं मतम् ।
- 10 स्वादितं तु कृतास्वादे सातितः - - - - - ॥
 आसादिते सादितं स्यात्सारितं^३ तु विदूरिते ।
 साकेतं स्यादयोध्यायां सामन्तो मण्डलाधिपे ॥
 सिकता स्त्री सिकतिले वालुकायां च भूमनि^४ ।
 सिद्धान्तः स्यान्निश्चितेऽर्थे स्तिमितो निश्चले मतः ॥
- 15 सौमन्तः स्त्रीकेशवेशे^५ सिञ्चितं भूषणध्वनौ ।
 सुरता स्यात्तु देवत्वे सुरतो भक्तिमत्यपि ॥
 सुरतं स्यान्निधुवने सुकृतं शुभपुण्ययोः ।
 सुव्रता सुखदोह्या^६ गौः सुव्रता शोभनव्रता ॥
 सुहितस्तु भवेत्तृप्ते सुहुतस्तु हुतेऽनले ।
- 20 सुहृतः सम्यगाहृते सुरुतः अव्यवाच्यपि ॥

१ ख. संम ।

२ ख. ते ।

३ ख. दितं ।

४ ख. स्ति च ।

५ मध्ये, इति मा. ।

६ ख. ग्धा ।

- सुगतस्तु जिने प्रोक्तः सुमतिर्बुद्धिमत्यपि ।
सुदती^१ स्यात्तु योषायां सुन्दतं मङ्गले प्रिये ॥
सुभूतं स्यात्परिणते सुनीतिर्ध्रुवमातरि ॥
तथैव शोभननये^२ सुक्षितिर्देवतान्तरे ॥
- 5 हरितं शाकभेदे स्याद्धरिद्वर्णयुते तथा ।
हरिता स्याच्च दूर्वायां स्त्रियां दिशि हरिद् मता ॥
हयवर्णविशेषेऽपि यवसेऽपि हरिद् मतम् ।
हसन्त्यङ्गारधान्यां स्यान्मल्लिकाशकिनीभिदोः ॥
हर्षितं तु भवेद्दग्धे हर्षयुक्तेऽन्यलिङ्गवत् ।
- 10 ^३हारीतः पक्षिभेदे स्यान्मुनिभेदे च कैतवे ॥
हृषितं विस्मये प्रीते प्रहते हृष्टलोमनि^४ ।
हृतक्षणे तु^५ क्षणितः क्षमिता पुंसि यः क्षमी ॥
क्षयितं तु क्षयं नीते क्षमितं^६ स्यात्क्षमाश्रये ।
क्षारितं ^७चाविते क्षारैरभिश्स्तेऽपि च त्रिषु ॥
- 15 क्षारितं मलहीने स्यात्क्षुरितं क्षुरसंस्कृते ।
क्षेडितं सिंहनादे स्यात्क्षोदितं परिशोधिते^८ ॥
क्षोभितं क्षोभयुक्ते स्याद्वाच्यलिङ्गत्वमीदृशाम् ।

॥ इति तद्वतीयम् ॥

१ ख. न्ती ।

२ क. यने, ख. यभे, इति मा. ।

३ ख. ह ।

४ ख. म्नि च ।

५ क. यास्तु ।

६ ख. यितं ।

७ ख. चा ।

८ ख. भिते ।

॥ अथ तत्तुर्थम् ॥

अपस्नातो मृतस्नातेऽपहते स्यादयाहृतम् ।
 पराभूतेऽभिभूतः^१ स्यादभीष्टे स्यादभीष्टितम् ॥
 सम्मूर्च्छनेऽभिव्याप्तिः स्यादवध्वस्तोऽवचूर्णिते ।
 अतिरिक्तः समधिकेऽतिपातः स्यादुपात्यये ॥

- 5 अहर्षतिश्चिभानावंशुमानपि गद्यते ।
 सम्मते स्यादनुमतं सम्प्राप्तेऽधिगतं विदुः ॥
 अवज्ञाते त्ववगतं द्वेष्येऽक्षिगत ईरितः ।
 अभिनीतस्त्रिषु न्याय्ये^३ संस्कृतामर्षिणोरपि ॥
 अभिजातः^४ कुलीने स्यान्नाय्य^५ पण्डितयोस्त्रिषु ।
 10 अभियुक्तः परैरुद्धे तत्परेऽप्यभिधेयवत्^६ ॥
 अतिमुक्तस्तु निःसङ्गे वासन्त्यां तिनिशेऽपि च ।
 अपध्वस्तः परित्यक्ते^७ निन्दितेऽप्यवचूर्णिते ॥
 अधिक्षिप्तः प्रणिहिते कुत्सिते भर्त्सिते चिषु ।
 अम्बूकृतं सनिष्ठीवे तथाम्बुबहुलीकृते ॥
 15 द्रुपेऽप्यहङ्कृतिः सालपर्यामंशुमती स्मृता ।
 क्षमार्चयोरपचितिर्निष्कृतिव्ययहानिषु^{११} ॥

१ तं । २ ख. अहःप । ३ ख. ये । ४ ख. ज्ञातः ।

५ क. पिण्डौ, ख. पौडि, इति मा. । ६ ख. धीयते ।

७ विदि, इति मा. । ८ ख. पु. पाठः ।

९ क. पु. अंशुमान् भास्करे शाल, इति पाठान्तरम् ।

१० क. क्षया ।

११ ग्रहानिषु, इति मा. ।

स्याच्चानुमतिरूनेन्दुपूर्णिमानुज्जयोरपि ।

१सावधाने त्ववहितोऽप्यनुयातोऽनुगन्तरि ॥

अभिशस्तिः प्रार्थनापवादयोश्च स्त्रियां मता ।

स्यादथावसितमृद्धे ज्ञाते चाप्यवसानगे ॥

5 स्याच्चैवार्थपतिर्भूमिनाथे चार्थस्य पातरि ।

अवदातं सिते गौरे विशुद्धेऽप्यन्यलिङ्गवत् ॥

अवगीतं^३ च निर्वादे दुष्टगर्हितयोरपि ।

अन्तर्गतं^४ विस्मृते^५ स्यान्मध्यप्राप्ते^६ च वाच्यवत् ॥

अङ्गारितं तु दग्धे स्यात्पलाशकलिकोद्गमे ।

10 अपाहृतस्त्वपहिते^७ स्वतन्त्रेऽपि च वाच्यवत् ॥

गवेधितेऽन्वेधितं स्यात्सम्प्राप्तेऽवनतं विदुः ।

कार्ये नियुक्तोऽधिकृतो वारिवाहे तथाम्बुभृत्^८ ॥

आयुष्मान् योगभेदे स्याच्चिरजीविनि वाच्यवत् ।

आसादितं भाविते स्यात्सम्प्राप्तेऽपि च वाच्यवत् ॥

15 अक्षारितोऽभिशस्तेऽपि त्ववाग्रेऽभ्यानतं मतम् ।

आशंसिताऽऽशंसुनि स्यादान्दोलितस्तु कम्पिते ॥

आकम्पिताघूर्णितौ च कम्पितार्थौ मतावुभौ ।

इलापतिर्भूपमात्रे विशेषेऽपि महीपतेः ॥

१ ख. पु. पाठः ।

२ ख. के ।

३ ख. पौतं ।

४ ख. गर्तं ।

५ ख. स्तते ।

६ ख. प्राप्तौ ।

७ हते, इति मा. ।

८ क. क्तौ ।

९ ख. पु. इतःपरं, अंशुमतीं प्रालिपण्यामंशुमान्साविता यथा, इति पाठः ।

- इन्द्रजिद्रावणसुते गरुडेऽपि निगद्यतेः ।
 उमापतिर्महेशे स्यादनिरुद्ध उषापतिः ॥
 उपवीतमुत्तरीये चोपश्रुतमुपगतं च विदिते स्यात् ।
 उरीकृतमूररीकृतमिव मतमङ्गीकृते वैतत् ॥
- 5 उपाहितोऽनलोत्पाते पुमानारोपिते चिषु ।
 उपाकृतोऽध्वरहते पशौ नोपद्रुते चिषु ॥
 उदास्थितः प्रतीहारे प्रब्रज्यावसितेऽपि च ।
 उद्वाहितमुदीर्णोऽपि बद्धग्राहितयोरपि ॥
 समृद्धे^१ स्यादुपचितं परिदग्धे च वाच्यवत् ।
- 10 उज्जृम्भितं समुत्फुल्ले स्याच्चेष्टायां नपुंसकम् ॥
 व्यसनार्ते तूपरक्तो राहुग्रस्तेन्दुसूर्ययोः ।
 उपसत्तिस्तु^४ सेवायां सङ्गमात्रेऽपि योषिति ॥
 उद्वाहितः कृतोद्वाहे कम्पितोत्कम्पिते समे ।
 ऊर्ध्वासितोऽपि गदितो बुधै राजपटोलके ॥
- 15 ऋष्यप्रोक्ता शतावर्यां श्रुकशिम्ब्यां च योषिति ।
 तथैवातिबलायां स्याद्बभ्रुमाताऽदितावपि ॥
 ऐरावतोऽभ्रमातङ्गे^५ लकुचे नागरङ्गके ।
 नागभेदे च गदितो^६ विद्युत्तद्भेदयोः स्त्रियाम् ॥
 नपुंसकं महेन्द्रस्य ऋजुदीर्घशरासने ।
- 20 कलधौतं कनकवद्रजतेऽपि प्रकीर्तितम् ॥

१ ख. चै ।

२ ख. उद्गीर्णि ।

३ ख. ज्ये ।

४ क्लिप्त, इति मा. ।

५ क. उ ।

६ ख. विद्यु ।

- छेदो हस्तेन सस्यानां कटहस्त इतीरितः ।
 कोशकारे कोटभर्ता गदितो धीवरैरपि ॥
- कुहरितं निगदितं ^१पिकालापे रतध्वनौ ।
 कुमुदती कुमुदिनीकुशपत्न्योः^२ स्त्रियां मता ॥
- 5 कुमुदान् कुमुदप्राये देशे तु स्यात्पुमानयम् ।
 कृष्णवृन्ता तु पाटल्यां ^३भाषपर्ण्यामपीरिता ॥
- गन्धवतौ सुराव्यासमातृभृषु पुरीभिदि ।
 गवेषितं स्यादन्विष्टे वज्रौ गृहपतिः पुमान् ॥
- तथा गृहपतिः प्रोक्तो गृहस्थेऽपि च सचिणि ।
 10 गोपायितं रक्षिते स्याच्चन्द्रकान्तं महोत्पले ॥
- चन्द्रकान्तस्तु पुंसि स्यान्मणिभेदे च कैरवे ।
 चन्द्रकान्ता तु रोहिण्यां कुमुदिन्यां तथा दिवि ॥
- चर्मखती सरिङ्गेदे कदलीपादपे स्त्रियाम् ।
 चित्रगुप्तः आङ्गदेवे तथा तस्य च लेखके ॥
- 15 ज्योतिष्मती लताराच्योश्चन्द्रे तारापतिर्मतः ।
 दिवाकीर्तिस्तु पुंसि स्यान्नापितान्तावसायिनोः ॥
- दिवाभीतः कुम्भिले स्यादुलूके कुमुदाकरे ।
 द्वीपवान् सिन्धुनद्योर्द्वीपवत्यापगाभुवोः ॥
- दृषदती नदीभेदे तथा कात्यायनीभुवोः ।
 20 स्याद्भूमकेतुरुत्पातभेदे वैश्वानरेऽपि च ॥

- कुबेरे स्याद्धनपतिस्तथा स्याद्धनवत्यपि ।
 नद्यावर्तो 'वेश्मभेदे तथाच तगरद्रुमे ॥
 नदीकान्तः समुद्रे स्याद् हिज्जले १सिन्धुवारके ।
 नदीकान्ता स्त्रियां जम्बां काकजङ्घौषधावपि ॥
- 5 नागदन्तो द्विपरदे गृहान्निर्गतदारुणि ।
 नागदन्ती तु कुम्भायां हस्तिन्यामपि योषिति ॥
 निस्तुषितं त्वमित्यक्ते २ त्वग्विहीने लघूकृते ३ ।
 निराकृति ४ रनाकारेऽप्यस्वाध्याये ५ निवारणे ॥
 परिपीतं तु निष्पीते ६परिस्तीर्णे परिश्रितम् ।
- 10 परिगौतं संस्तुते परावृत्तं पुनरागते ॥
 परिध्वस्तमपध्वस्ते निराकृति पराकृतम् ।
 भवेत्यरिगतं प्राप्तौ विस्मृतज्ञातचेष्टिते ॥
 अथ प्रणिहितं न्यस्ते ७प्राप्तेऽपि च समाहिते ।
 लाक्षारक्ते पल्लवितं तथा सपल्लवे तते ॥
- 15 ८प्रतिहतं तु ९द्विष्टे स्यात्प्रतिखलितरुद्धयोः ।
 प्रतिक्षिप्तं वारिते १० स्यात्प्रोषिते ११ पञ्चकं चिषु ॥
 परिवर्तो विनिमये कूर्मराजे पलायने ।
 परिस्तुता १२ स्याद्धारण्यां १३ स्यन्दे १४स्यादभिधेयवत् ॥

१ ख. वेश्म । २ सिन्दु, इति मा. । ३ व्यक्ते, इति मा. ।
 ४ षिते, इति मा. । ५ ख. ते । ६ ख. य ।
 ७ क. परिस्तीर्णे, इति पा. नास्ति । ८ क. प्राप्ते, ख. मासे, इति मा. ।
 ९ ख. प्रान्ते । १० दु, इति मा. । ११ ख. सिक्के ।
 १२ क. त्रेषिते, ख. प्रास्थिते, इति मा. । १३ श्रुता, इति मा. ।
 १४ खण्डामिति मा. । १५ त्रे, इति मा. ।

- पञ्चगुप्तस्तु कमठे तथा चार्वाकदर्शने ।
 प्रजापतिस्तु भूपाले दक्षादौ च विधातरि ॥
 प्रतिपत्तिः प्रवृत्तौ स्यात्प्रगल्भत्वे च गौरवे ।
 पदप्राप्तौ प्रबोधे च सम्प्राप्तावपि कथ्यते ॥
- 5 प्रधूपिता क्लेशितायां सूर्यगन्तव्यदिश्यपि ।
 अथ प्रव्रजिता मुण्डीतापसीमांसिकास्वपि ॥
 प्रतिकृतिः प्रतिनिधिप्रतिकारार्चनास्वपि ।
 अथ प्रज्वलितो^१ दीप्ते शिवे पशुपतिर्मतः ॥
 बकपुष्पे पाशुपतं पशुपत्यधिदैवते ।
- 10 पारिजातः पारिभद्रे तथा देवद्रुमेऽपि च ॥
 पारावती गोपगीतौ नदीभिल्लवलीफले ।
 पारावतः कलरवे तथा ^२मर्कटतिन्दुके ॥
 स्यात्पाशभृत्तु वरुणे प्राण्ड्यूतं तु संयुगे^३ ।
 वैवस्वते पितृपतिः ^४पुष्पदन्तस्तु दिग्गजे ॥
- 15 विद्याधरविशेषे च पूजिते स्यात्पुरस्कृतः ।
 अरिग्रस्तेऽभिग्रस्ते च तथैवाग्रकृतेऽपि च ॥
 भगवान्ना जिने पूज्ये गौर्यां भगवती मता ।
 अथ भोगवती नागपुरी^५ नद्योरहौ पुमान् ॥
 कुट्टिन्यां स्याद्रङ्गमाता वृक्षे रोगान्तरेऽपि च ।
- 20 रथगुप्तिर्वरुथे स्यात्पुमान् रतिपतिः स्मरे ॥

१ ख. ते ।

२ ख. कर्मठ ।

३ क. घ्राण्ड्यूतं ; ख. प्राण्ड्यूतं तु संयुते, इति मा. ।

४ ख. पुष्टि ।

५ ख. वती ।

- राजहस्ती निगदितो गजे सङ्घिर्मदोत्कटे ।
 लक्ष्मीपतिर्वासुदेवे तथाऽमरपतावपि^१ ॥
 व्यतीपातो महोत्पाते योगभेदा^२पमानयोः ।
 वनस्पतिर्दृक्षमात्रे विना पुष्पं फलिन्यपि ॥
- 5 बहुसुता शतावर्यां बालहस्तस्तु बालधौ ।
 वाचस्पतिः सुराचार्ये^३ विष्णुक्रान्तौषधीलयोः ॥
 विनिपातोऽवपाते^४ स्याद्द्वैवादिव्यसनेऽपि च ।
 विजृम्भितं विचेष्टायां तथा विकस्वरेऽपि च ॥
 विवस्वानर्कसुरयोस्तत्पुर्यां तु विवस्वतौ ।
- 10 विलम्बितं लम्बिते स्यादतीतसमयेऽपि च ॥
 विपरीतं प्रसृते स्याद्विवाचाऽप्यन्यथाकृते ।
 विश्वगोप्ता हृषीकेशे वैजयन्तो ध्वजे पुमान् ॥
 प्रासादे च महेन्द्रस्य पताकायां तु योषिति ।
 शक्रधात्रोः शतधृतिः शततन्तु^५र्बिडौजसि ॥
- 15 शुभ्रदन्तौ सुदत्यां^६ स्यात्पुष्पदन्तस्य योषिति ।
 समुद्गतं वाच्यवत्स्यात्समुद्गीर्णा^७विनीतयोः ॥
 सदागतिर्नार्कवातनिवारणेषु सदीश्वरे ।
 सरस्वांस्तु नदे वाधौ^८ नान्यवद्रसिके स्त्रियाम् ॥
 वाणीस्त्रीरत्नवाग्देवीगोनदीषु नदीभिदि ।
- 20 समुद्रान्ता तु कार्पासीपृक्का^९दुरालभासु च ॥

१ नरपताविति कोशान्तरे । २ दो, इति मा. । ३ ख. र्यो ।

४ ख. माते ।

५ ख. न्तौ ।

६ न्यामिति मा. ।

७ र्यं, इति मा. ।

८ ख. सहा ।

९ क. स्पृक्का ।

- समाहितः समाधिस्थेऽप्युक्तःसिद्धान्त आहिते' ।
निर्विवादीकृतेऽपि स्यात्समवर्ती पुमान्यमे ॥
मनुपत्न्यां सत्यवतौ तथा व्यासस्य मातरि ।
स्वधासूतिर्मखे पुंसि समुदीर्णे समुदृतम्^१ ॥
- 5 समाघातो वधे युद्धे सङ्घावान्पण्डिते पुनः^२ ।
सङ्घायुक्ते वाच्यलिङ्गः बुद्धे सुभाषितो मतः ॥
सुभाषितं तु सूक्ते स्यात्सूर्यभक्तोऽर्कपूजके ।
^३बन्धूके च स्त्रियां सूर्यभक्ता स्यादौषधीभिदि ॥
उत्साहे सूत्रतन्तुः स्यादिति शब्दज्ञसम्मतम् ।
- 10 सेनापतिः कार्तिकेयेऽथानौकाधिकृते पुमान् ॥
हस्तिदन्तो महाकन्दे विषाणे करिणोऽपि च ।
हिमाराति^४वीतिहोत्रे तथा किरणमालिनी ॥
हैमवत्यभयास्वर्णक्षीर्योः श्वेतवचोमयोः ।
क्षमापतिर्नरपतौ क्षमावाञ् शेषबुद्धयोः ॥
- ॥ इति तत्तुर्थम् ॥

॥ अथ तपश्चमम् ॥

- 15 अव्यवहितं संसक्ते स्यादनन्यवृत्तिरेकाग्रे^५ ।
अथगणितं परिभूतेऽपि न्यकृतेऽवमानितं गदितम् ॥

१ समस्तमन्यत्र । २ ख. दृतम् । ३ ख. पुमान् ।

४ उत्साह इत्याद्यनन्तरोऽयं मा. पाठः प्रकरणानुस्यूय प्राग्योजितः ।

५ ख. प्य । ६ क. वीति । ७ क. वृत्तिवृत्तिरेकाग्रे ।

- अभ्यवहृतं तु गिलितैऽप्यमरावती^१ मतेन्द्रनगरेऽपि ।
 अङ्गीकृतेऽवलम्बितमश्विनीसुता(व)मरभिषजौ च ॥
 अपराजिता तु दिग्भिद्यपराजितौषधिभिदि च ।
 अपराजित ईशान इष्ट्यन्तरे^२ तथाऽजिते गदितः ॥
- 5 अवलोकितस्तु गदितो निरीक्षिते लोकनाथेऽपि ।
 अञ्जनावती तु गदिता सुप्रतीकस्य योषिति ॥
^३अञ्जिनीपतिरित्युक्तो भानौ च कपिभिद्यपि ।
 नैरन्तर्येऽनवरतमित्युक्तं शब्दतत्त्वज्ञैः ॥
 उररीकृतमङ्गीकृतमात्रेऽपि च वाच्यलिङ्गं तत्^४ ।
- 10 उपधूपितस्तु मरणासन्नेऽपि परिधूपिते कथितः ॥
 अस्तासन्ने समयेऽप्युपधूपितं गदन्त्येके ।
 स्याद्गणाधिपतिः पुंसि शङ्करे च विनायके ॥
 ज्योतिषाम्पतिरप्युक्तः पुमान् कुमुदिनीपतौ ।
 तनूनपाद्बृहद्भानौ भानोरपि सुते मतः ॥
- 15 गिलिते प्रत्यवसितं नृपतौ पृथिवीपतिः ।
 मूर्धाभिषिक्तोऽभिहितोऽभिषिक्ते क्षत्रियेऽपि च ॥
 तथा जात्यन्तरे मन्त्रिण्यपि शब्दविदां मतम्^५ ।
 मूर्धावसितो विप्रेण क्षत्रियायां भवेत्सुतः ॥
 यादसाम्पतिरम्भोधौ पश्चिमाशापतावपि ।
- 20 यज्ञोपवीतं गदितं यज्ञसूत्रे नपुंसकम् ॥

१ ख. तौन्द्रन ।

२ ऋष्यन्तरे, इति मा. ।

३ अञ्ज ।

४ ख. मात्रवाच्यलिङ्गं तत्, इति पा. ।

५ क. तः ।

वसन्तदूतश्रूते स्यात्पिकपच्चमरागयोः ।
वसन्तदूती पाटल्यामतिमुक्ते च योषिति^१ ॥

॥ इति तपञ्चमम् ॥

॥ अथ तषष्ठम् ॥

अर्धपारावतश्चित्रकण्ठे तित्तिरपक्षिणि ।
दाक्षायणीपतिश्चन्द्रे कश्यपेऽपि निगद्यते ॥

॥ इति तषष्ठम् ॥

॥ अथ तसप्तमम् ॥

5 समुद्रनवनीतं स्यात्पीयूषरजनीशयोः ॥

॥ इति तसप्तमम् ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये तान्तवर्गः ॥

॥ अथ यान्तवर्गः ॥

॥ अथ थैकम् ॥

थं रक्षणे मङ्गले च साध्वसे च नपुंसकम् ।
शिलोच्चये पुमानेव क्वचिच्च भयरक्षके ॥

॥ इति थैकम् ॥

१ क. ए. अतिमुक्ते पाटलायामतिमुक्ता मता सतामिति पाठभेदः ।

॥ अथ यद्वितीयम् ॥

मङ्गलार्थेऽथ शब्दः स्यादानन्तर्ये त्वथो ह्यथ ।
अर्थो पुमान्याचके स्यात्सेवके च विवादिनि ॥
अर्थः प्रकारे विषये वित्तकारणवस्तुषु ।
अभिधेयेऽपि शब्दानां निवृत्तौ च प्रयोजने ॥

- 5 आस्थाऽवलम्बनास्थानयत्नापेक्षासु गद्यते ।
इत्थं परिष्कृतार्थे स्यादुत्थं 'उक्तस्तथोत्थिते ॥
कथा स्यात्तु पुरावृत्ते कथं प्रश्नार्थमव्ययम् ।
कन्या मृन्मयभित्तौ स्यादपि प्रावरणान्तरे ॥
क्रथो देशविशेषेऽपि राजन्यपि मतः क्वचित् ।
10 क्वाथो द्रवस्य 'निष्पाकेऽप्यतिदुःखे निगद्यते ॥
कुथः प्रवेणीकुशयोः कोथस्तु मथने मतः ।
नेत्ररोगे च 'सटिते ग्रन्थस्तु ग्रथने मतः ॥
ग्रन्थो धने च सन्दर्भे द्वात्रिंशद्दर्शनिर्मितौ ५ ।
ग्रन्थिः पर्वणि कौटिल्ये ग्रन्थिपर्णे गदान्तरे ॥
15 गाथा श्लोके संस्कृतान्यभाषायां 'गेयवृत्तयोः ।
तथेत्यङ्गीकृतौ तीर्थमध्वरक्षेत्रयोरपि ॥
नारीरजस्यपाये च 'पात्रोपाध्यायमन्त्रिषु ।
अवतारर्षिजुष्टाम्बुविशेषे च निगद्यते ॥

१ उत्थ, इति मा. । २ ख. रः । ३ निपा, इति मा. ।

४ तालव्यादिरिति परे । ५ क. णितौ ।

६ शेष, इति मा. । ७ तथो, इति मा. ।

- तुथं स्यादञ्जनभिदि निलीसृक्षमैलयोः स्त्रियाम् ।
दुस्थस्तु दुर्गते मूर्खे यश्च दुःखेन वर्तते ॥
- प्रस्थोऽस्त्रियां मानभेदे पाथोऽर्कोऽग्नौ जलेऽपि च ।
पार्थस्तु ककुभे जिष्णौ पार्थं सत्यवचस्यपि ॥
- 5 पृथुभूपे कृष्णजीरे वाप्यां^२ पृथुर्महत्यपि ।
प्रोथश्च हयघोणायां कव्यामप्यध्वगे मतः ॥
- मन्यः स्याद्वमन्याननेचामयरविष्यपि ।
तच्चैव गदितो विज्ञैर्मथिश्चापि मथोऽपि च ॥
- यूथी पुष्यप्रभेदेऽथ यूथं तिर्यक्समूहके ।
10 तुल्यार्थे तु यथेत्याहुः^३ स्यन्दने वेतसे रथः ॥
- तथा पुमानवयवे रथौ तु रथसादिनि ।
वीथी पङ्क्तौ गृहाङ्गे च रूपकान्तरवर्त्मनोः ॥
- ^४संस्था स्थितौ चरे नाशे व्यक्तिसादृश्ययोरपि ।
सार्थो^५ वणिक्समूहे स्यादपि सङ्घातमाचके ॥
- 15 सिक्थं नील्यां^६ मधुच्छिष्टे सिक्थं औदनसम्भवे ।
॥ इति षट्तीयम् ॥

॥ अथ षट्तीयम् ॥

अव्यथो निर्व्यथे^७ सर्पे चारटीपथ्ययोरपि ।
अतिथिर्नृपभेदे स्यादागन्तावतिथिर्मतः ॥

१ ख. थे ।

२ ण्यामिति मा. ।

३ क. स्प ।

४ ख. सु ।

५ ख. र्था ।

६ ख. त्यां ।

७ ख. थः ।

८ चर्व, इति मा. ।

- अश्वत्थः पिप्पलतरावश्वत्था पूर्णिमातिथौ ।
 अन्यथा वैपरीत्ये स्यादपथं कुपथे मतम् ॥
- आसन्दी^१ लघुखट्वायां मता^२ शाब्दिकमण्डनैः^३ ।
 उन्माथो^४ घातके कूटयन्त्रे चाप्यथ^५ सारथौ ॥
- 5 उपस्थः श्रेफसि क्रोडे मतो मदनमन्दिरे ।
 उद्रथः स्यात्ताम्रचूडे रथकौलेऽपि कौर्तितः ॥
 कायस्थो^६ जातिभेदे स्यात्कायस्थः परमात्मनि ।
 कायस्था तु हरीतक्यां कायस्थं देहसंश्रिते^७ ॥
 गोग्रन्थिर्ना करीषे स्यान्नोष्ठे गोजिह्विकौषधौ ।
- 10 दमथस्तु दमे^८ दण्डे निशैथो रात्रिमाचके ॥
 अर्धरात्रेऽपि निर्ग्रन्थो नग्ने बालिशनिःस्वयोः ।
 प्रत्यर्थौ^९ वाच्यलिङ्गः स्याच्छत्रौ च प्रतिवादिनि ॥
 मन्मथः कामचिन्तायां कुपित्ये^{१०} कुसुमायुधे ।
 वरूथो^{११} रथगुप्तौ स्याद्वरूथं चर्मवेश्मनोः ॥
- 15 वमथुः पुंसि वमने हिक्कायां गजसीकरे^{१२} ।
 वयस्थो वाच्यवद्युनि वयस्था शास्त्रलौट्टुमे ॥
 ब्राह्मीगडूचीकाकोलीसूक्ष्मैलाऽऽमलकीषु च ।
 विदथो^{१३} योगिक्रतिनोर्वैयर्थ्ये^{१४} वितथं मतम् ॥

१ ख. वी।

२ ख. तः।

३ ख. लैः।

४ क. न्मथो।

५ ख. पि च।

६ ख. सेफ।

७ ख. स्था।

८ ख. तं।

९ ख. गोजिह्व।

१० ग, इति मा.।

११ ख. धि।

१२ क. रुथो।

१३ श्रौकरे।

१४ तथो, इति मा.।

१५ ख. र्थे।

- शमथः सचिवे शान्तौ षड्ग्रन्थस्तु^१ करञ्जके ।
 वचायामपि षड्ग्रन्था समर्थोऽपि^२ हितेऽपि च ॥
 सम्बन्धार्थेऽपि शक्तेऽपि गदितो वाच्यलिङ्गकः ।
 सिद्धार्थो मुनिसिंहे स्यात्सिद्धार्था सितसर्षपे ॥
 5 श्ववथुर्ना क्षुते कासे क्षुषार्थः शास्त्रवेत्तरि ।
 ॥ इति थदतीथम् ॥

॥ अथ थचतुर्थम् ॥

- अनीकस्थो रणगते गजशिक्षाविचक्षणो ।
 राजरक्षिणि^३ चिह्ने च वीरमर्दनके^४ऽपि च ॥
 भवेदितिकथा ^५नष्टधर्मेऽपार्थवचस्यपि ।
 अश्रद्धयेऽप्युदरथिः समुद्रे च वियन्मणौ ॥
 10 चतुष्पथं चतुर्मार्गे सङ्गमे ब्राह्मणे पुमान् ।
 अथ चिचरथः ^६सूर्यगन्धर्वान्तरयोरपि ॥
 जयद्रथो भूपभेदे कथितो भारतादिषु ।
 दशमौस्थो नष्टबीजे स्थविरेऽपि निगद्यते ॥
^७दौनानाथस्त्वभिज्ञैश्च मूषिकेऽप्यभिधीयते ।
 15 मणिग्रन्थिस्तु मुण्डायां यथार्थं तु यथातथम् ॥
 वानप्रस्थो मधुष्टीले स्यात्तृतीयाश्रमेऽपि च ।
 ॥ इति थचतुर्थम् ॥

१ ख. श्रे तु । २ क. भिह । ३ ख. क्षण । ४ क. को ।
 ५ नष्टे, इति मा. । ६ सूर्ये, इति मा. । ७ ख. पु. पा. ।

॥ अथ थपञ्चमम् ॥

यद्याचामङ्गलं साम तदप्रतिरथं विदुः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्यायि थान्तवर्गः ॥

॥ अथ दान्तवर्गः ॥

॥ अथ दैकम् ॥

दुःशब्दो दुष्टवचनो द्रुशब्दस्तु तरावपि ॥

॥ अथ दक्षितौथम् ॥

अब्दः संवत्सरे वारिवाहमुस्तकयोरपि ।

‘अन्दुर्भूषणभेदे स्यान्निगडे तु मता स्त्रियाम् ॥

5 अदः स्यादिदमर्थेऽपि स्याददस्त्वदने पुमान् ।

अदः स्यात्प्रथमे त्वेतदर्थे स्यादिदमव्ययम् ॥

कन्दोऽस्त्री १स्त्ररणे धान्यमूले जलधरेऽपि च ।

कुन्दश्चक्रो २भ्रमे माघ्ये निधिभेदे सुरद्विषि ॥

गदः कृष्णानुजे रोगे गदा स्यादायुधान्तरे ।

10 गोदा गोदावरीनद्यां गोदा योषिति गद्यते ॥

छदः^३ पलाशे गरुति ग्रन्थिपर्णतमालयोः ।

छन्दो^४ वशेऽप्यभिप्राये वेदे वृत्ते निगद्यते ॥

१ क. अन्दूर्द्ध ।

२ श्रूरण इति कोशान्तरे ।

३ क्रभ्रमे, इति मा. ।

४ ख. गदः । ५ वद्धे, इति मा. ।

- छर्दिः पिधाने छर्दिः स्यादमनेऽपि मता स्त्रियाम् ।
तुन्दं स्यादुदरे तोदस्तोदने पुंसि गद्यते ॥
- नदी सरिति शोणादौ ना नन्दा ^१स्यादलिञ्जरे ।
गौर्यां तिथिविशेषे स्त्री नन्दो^२ गोपान्तरे मतः ॥
- 5 नन्दिर्हरप्रतीहारे ^३द्यूते भाण्डे वटद्रुमे ।
नान्दी तु मङ्गलश्लोके स्त्रियां ^४नादस्तु निस्वने ॥
- निन्दा स्यादपवादेऽपि कुत्सायामपि योषिति ।
पदं शब्दे च वाक्ये^५ च व्यवसायापदेशयोः ॥
- ^६पादतच्चिह्नयोः स्थानत्राणयोरङ्क^७वस्तुनोः ।
- 10 श्लोकपादेऽपि च क्लीबं पुल्लिङ्गः किरणे मतः ॥
- पादो ^८बुध्ने तुरीयांशे शैलप्रत्यन्तपर्वते ।
विन्दुस्तु दन्तदशने^९ तथा वेदित्विप्रुघोः ॥
- भ्रुवोर्मध्ये रूपकाव्य^{१०}कृतौ चापि निगद्यते ।
^{११}भिदिर्भेदिश्च कुलिशे शब्दवेदिन ऊचिरे^{१२} ॥
- 15 भेदो द्वैधे विशेषे स्यादुपजापे विदारणे ।
कल्याणशर्मणोर्भद्रं^{१३} मदो^{१४} रेतसि गद्यते ॥

१ ख. स्यात् । २ ख. दो । ३ गर्द, इति मा. ।
४ ख. नान्द । ५ क. च्ये । ६ क. प । ७ क. रङ्ग ।
८ ख. ब्रध्ने । ९ क. लिस्यात्, ख. द्यूते स्यात्, इति मा. ।
१० कार्य इति कोशान्तरे । ११ ख. पु. साङ्गश्लोको नास्ति ।
१२ बुध्दिरे, इति मा. । १३ भेदं, इति मा. ।
१४ मतो, इति मा. ।

- कस्त्रर्यामपि गर्वे च तथा हर्षेभदानयोः ।
 मन्दो मूर्खे १त्वतीक्ष्णे च स्वैरे चाभाग्यरोगिणोः ॥
 अल्पे च त्रिषु पुंसि स्याद्भस्तिजात्यन्तरे शनौ ।
 मृदुः स्यात्कोमलेऽतीक्ष्णे मेदो धात्वन्तरे पुनः ॥
 5 मोदो गणेश्वरभिदि प्रमोदे मोद उच्यते ।
 जलजन्तुनि यादः स्याद्रदो दन्ते विलेखने ॥
 वन्दा लतान्तरे प्रोक्ता भिक्षुक्यामपि कौर्तिता ।
 विदा ज्ञाने च निर्दिष्टा मनीषायां च योषिति ॥
 वेदः श्रुतौ च २वित्तौ च वेदिः पुंसि च परिङ्गते ।
 10 वेदिरङ्गलिमुद्रायां स्यात्परिष्कृतभूतले ॥
 शादस्तु विषभेदे स्याच्छादः कर्दमशष्पयोः ।
 श्रीदः श्रीमति निर्दिष्टस्तथा पुण्यजनेश्वरे ॥
 ३स्यदो जवे निगदितः सादस्तु स्याद्विनाशने ।
 स्वादुर्मिष्टे मनोज्ञे च गद्यते वाच्यलिङ्गकः ॥
 15 सादौ तुरङ्गमातङ्गरथारोहेषु चोच्यते ।
 हृदस्तु व्यञ्जने ४ प्रोक्तस्तथा स्यात्सूपकारके ॥
 स्वेदस्तु स्वेदने घर्मे ५ हृदस्तु स्याज्जलाशये ।
 ६हृद् बुक्कचित्तयोः क्लीबं क्षोदः पुंसि रजस्यपि ॥
 ॥ इति दक्षितीयम् ॥

१ च, इति मा. । २ वृत्ते इति कोशान्तरे । ३ ख. पु. पा. ।

४ ख. जने । ५ क. हृत् वृक, ख. हृत्कृत्, इति मा. ।

॥ अथ दृढतौयम् ॥

- अङ्गदो वालितनये केयूरे तु नपुंसकम् ।
 अङ्गदा याम्यदिग्दन्तियोषायां समुदाहृता ॥
 अर्बुदः स्यान्मांसकीले दशकोटिषु पर्वते ।
 अर्धेन्दुश्चन्द्रखण्डे स्याज्जलहस्तनखाङ्गयोः ॥
- 5 अर्धेन्दुः स्यादतिप्रौढस्त्रीगुह्याङ्गुलियोजने ।
 'आमन्दो वासुदेवे स्यात् 'खट्वाभेदे च योषिति ॥
 आक्रन्दो दारुणरणे मित्रे 'भ्रातरि रोदने ।
 आस्पदं^४ स्यात्पदे कृत्य आमोदो गन्धहर्षयोः ॥
 ककुदत्कुकुदं श्रेष्ठे वृषाङ्गे 'राजलक्ष्मणि ।
- 10 कपर्दः खण्डपरशो^५र्जटाजूटे वराटके ॥
 कर्णान्दुरुत्क्षिप्तिकायां कर्णपाल्यामपि स्त्रियाम् ।
 क्रव्यादः स्याद्राक्षसवन्मांसासिन्यभिधेयवत् ॥
 करदो जितभूपाले करदः^६ करदातरि ।
 कामदा स्यात्कामधेनौ वाच्यवत्कामदातरि ॥
- 15 कुमुदं कैरवे रक्तपद्मे स्त्री कुम्भिकौषधे ।
 'गाम्भार्यामपि दिङ्गागे नागे शाखामृगान्तरे ॥
 कुसीदं जीवने वृद्ध्या कुसीदस्तु कुसीदिके^७ ।
 सत्कृत्यालङ्कृतां कन्यां यो ददाति स कूकुदः ॥

१ क. अ ।

२ अङ्गा, इति मा. ।

३ चा, इति मा. ।

४ ख. स्यन्दः ।

५ क. राज्य ।

६ शौ, इति मा. ।

७ ख. दा ।

८ गम्भार्यामिति मा. ।

९ दके, इति मा. ।

- कौमुद्युत्सवभेदे स्याच्चन्द्रिकायां च कौमुदी ।
 कौमुदः कार्तिकेये स्याद्गरदो विषदातरि ॥
 गोविन्दः स्याद्वासुदेवे गवाध्यक्षे च गीष्पतौ ।
 गोष्पदं गोपदश्चभ्रं गवां च गतिगोचरे ॥
- 5 गोनर्दमपि कैवर्त्तौमुस्तके^१ पुंसि सारसे^२ ।
 जलदो मुस्तके मेघे जीवदो वैद्यविद्विषोः ॥
 तोयदो^३ मुस्तके मेघे^४ आज्ये तु स्यान्नपुंसकम् ।
 तोषदं तु घृते प्रोक्तं तोषदस्तुष्टिकर्तरि ॥
 दारदो विषभेदे स्यात्पारदे हिङ्गुलेऽपि च ।
 10 दायदस्तु सपिण्डे स्याद्वायादस्तनयेऽपि च ॥
 धनदस्तु कुबेरे स्याद्जनदातरि च स्मृतः ।
 नर्मदः केलिसचिवे स्त्रियां तु सरिदन्तरे ॥
 कामिन्यां, नलदं पुष्परसमांसी^५जलेष्वपि ।
 निर्वादो लोकवादेऽपि तथाच परिनिष्ठिते ॥
- 15 निष्यन्दः स्यात्खेदजले निःष्यन्दः स्यन्दवर्जिते ।
 निर्वेदः स्यादुपरतौ निर्मदो मदवर्जिते ॥
 निषादः^६ स्यात्तु चाण्डाले स्वरभेदे च धीवरे ।
 प्रमदा स्यात्तु योषायां मत्तसम्मदयोरपि^७ ॥
 प्रसादोऽनुग्रहे^८ काव्यप्राणस्वास्थ्यप्रसक्तिषु ।
 20 प्रमादोऽनवधानेऽपि प्रवादो जनभाषणे ॥

१ ख. मस्तके ।

२ ख. क ।

३ ख. म ।

४ वे राज्ञे, इति मा. ।

५ ख. सि ।

६ ख. पु. पा. ।

७ ख. दं ।

८ पुंसितीति शेषः ।

९ काव्यगुण इत्यपरे ।

- प्रणादस्तारशब्दे स्यात्तथैव श्रवणामये ।
 प्रह्लादः १प्रणदे दैत्ये १निधानेऽपि निगद्यते ॥
 प्रासादो देवन्वपतिगेहेऽथ वरदा स्त्रियाम् ।
 कन्यायां वाचलिङ्गस्तु प्रसन्नेऽपि समर्धके ॥
 5 १माकन्दः सहकारे स्त्री धाचीनगरभेदयोः ।
 मुकुन्दो निधिभिद्विष्णुरत्नभेदेषु कुन्दुरौ ॥
 मेनादस्तु भवेत्कोकि १मार्जारद्वाग्लेषु च ।
 विशदः पाण्डुरे १ व्यक्ते १विवादः संशयोक्तिषु ॥
 शारदोऽब्दे शरज्जातनूतनाप्रतिभेषु च ।
 10 शरद्वच्छारदा १ऽपि स्यान्नियता जलदात्यये ॥
 अथ स्याच्छारदा १ तोयपिप्पलीसप्तपर्णयोः ।
 षड्बिन्दुः पुण्डरीकाक्षे १ १कौटभेदे मतः पुमान् ॥
 सम्भेदः स्फुटने प्रोक्तः सम्भेदः सिन्धुसङ्गमे ।
 सुनन्देन्दुमतीधात्र्योः सुनन्दा रोचनोमयोः ॥
 ॥ इति दचतुर्थम् ॥

॥ अथ दचतुर्थम् ॥

- 15 अष्टापदं च कनके सारीणां फलकेऽपि च ।
 अष्टापदश्च १ १सरभे चन्द्रमल्यां च मर्कटे ॥

१ ख. प्रा ।

२ क. निर्धर्मा ।

३ ख. र्धके ।

४ ख. ना ।

५ मार्जारिच्छलगेषु इति मा. ।

६ ख. गडरे ।

७ क. निना ।

८ ख. त्सरसा ।

९ दौ, इति मा. ।

१० ख. क्रौडा ।

११ अन्यत्र तालव्यादिः ।

- निन्दायामपवादः स्यादाज्ञाविस्मयोरपि ।
 १ अभिस्यन्दोऽक्षिरोगे स्यादभिवृद्धौ तथाऽऽश्रवे ॥
- अभिमर्दः सम्परायेऽप्यवमर्दे च गद्यते ।
 महोत्पलेऽरविन्दं स्यादिरिभेदो २ महीरुहे ॥
- 5 उपच्छन्दः प्रार्थनायां गदितस्तत्त्ववेदिभिः ।
 तत्काले स्यादेकपदं पदव्याभेकपद्यपि ॥
- कटुकन्दस्तु शिश्रौ स्याच्छृङ्गवेररसोनयोः ।
 ३ कुरुविन्दो ब्रीहिभेदे मुस्ताकुल्माषयोरपि ॥
- हिङ्गुले पद्मरागे च मुकुरे च समीरितः ४ ।
 10 अथ कोकनदं रक्तकुमुदे रक्तपङ्कजे ॥
- चतुष्पदी तु पद्ये ना पशौ स्त्रीकरणान्तरे ।
 भवेज्जनपदो जानपदोऽपि जनदेशयोः ॥
- तमोनुदो रवौ वन्तौ तथैव च निशाकरे ।
 परिवादः कलङ्के स्याद्वीणावादनवस्तुनि ॥
- 15 प्रियंवदः खेचरे स्यात्प्रियवादिनि वाच्यवत् ।
 पीठमर्दोऽतिघृष्टे ५ स्यान्नाद्योक्तौ नायकप्रिये ॥
- पुटभेदो नदीवक्त्रे ६ पत्तनातोद्ययोरपि ।
 महानादो ७ वर्षकाब्दे वारणेश्च महास्वने ॥

१ अभिनिविभ्यःस्यन्दतेः षत्वविकल्पादमूर्धन्योऽत्र ।

२ दन्त्यमध्य इत्येके ।

३ क. दा ।

४ कुर, इति मा. ।

५ लौबे, इति शेषः ।

६ ख. षो ।

७ क. क्ते ।

८ ख. वर्ष ।

- मकरन्दः पुष्परसे मरन्दवदुदीरितः ।
मुचुकुन्दो वृक्षभेदे मुनिदैत्यविशेषयोः^१ ॥
^२मेलानन्दो मसिमणौ गदितः शब्दपारगैः ।
मेघनाद^३स्त्वपान्नाथे दशास्यतनयेऽपि च ॥
5 तथौषधिप्रभेदे च मिथ्यावादो निरर्थके ।
रसवादो धातुवादे रक्तपादः खगान्तरे ॥
विशारदोऽतिधिषणे धृष्टे चापि निगद्यते ।
मतं विष्णुपदं व्योम्नि क्षीरोदे चाप्यथ स्त्रियाम् ॥
जाह्नव्यां रविसङ्गान्तिभेदे च परिकीर्त्यते ।
10 ^४शशबिन्दुर्वासुदेवे तथा भूपान्तरेऽपि च ॥
शतानन्दो मुनेर्भेदे देवकीनन्दनेऽपि च ।
शतहृदा त्विन्द्रवज्रे सौदामिन्यां च गद्यते ॥
समर्यादस्तु मर्यादासहिते च समीपगे ।
स्वर्गाच्छदस्तु गरुडे वृक्षे सप्तच्छदः क्वचित् ॥
॥ इति दचतुर्थम् ॥

॥ अथ दपञ्चमम् ॥

- 15 रक्तपारदमित्याहुर्हिङ्गुले^५ शब्दवेदिनः ।
सहस्रपादः कारुण्डे^६ मार्तण्डे यज्ञपूरुषे ॥
॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये दान्तवर्गः ॥

१ मान्याढतनयेऽपि चेति केचित् ।

३ ख. थ ।

५ क. ठे ।

२ मेलानन्दा इति कोशान्तरे ।

४ क. शक ।

६ कारुण्डे, इत्यपि कोशान्तरे ।

॥ अथ धान्तवर्गः ॥

॥ अथ धद्वितीयम् ॥

अर्धं समांशे खण्डे चाप्यब्धिः सरसि वारिधौ ।

अन्यश्चक्षुर्विहीने स्यादन्धं तु तिमिरे मतम् ॥

अधस्तलप्रदेशे^१ स्यादद्वा^२ स्यान्निश्चयेऽव्ययम् ।

आधिः पुमांश्चित्तपीडाप्रत्याशाबन्धकेषु च ॥

5 व्यसने चाप्यधिष्ठानेऽपीडमातप^३दौप्तयोः ।

ऋद्धं^४ सम्पन्नधान्ये च सुसमृद्धेऽपि वाच्यवत् ॥

ऋद्धिः स्त्रियां समृद्धौ स्यादपि स्यादौषधीभिदि ।

एधमाहुस्तथा काष्ठ एधः क्लीबे च तद्विदः^५ ॥

गन्धो गन्धक आमोदे लेशे^६ सम्बन्धिगर्वयोः ।

10 गन्धः श्लाघ्ये च हिंसायामुत्ताने गाधमित्यपि ? ॥

गोधा तले निहाकायां दग्धं^७ लुष्टेऽन्यलिङ्गकम् ।

दग्धा स्थितार्कदिशि तु दधि क्षीरोत्तरस्थितौ ॥

श्रीवासवासयोश्चापि दिग्धो बाणे विषान्विते ।

दुग्धं प्रपूरिते क्षीरे दुग्धौ क्षीरावि^८कौषधौ ॥

15 दोग्धा गोपालके वत्से कवौ वत्सोपजीविनि^९ ।

नद्धो बद्धे तथोद्धत्ते बन्धस्त्वाधौ^{१०} च बन्धने ॥

१ ख. भेदे ।

२ क. दाद्धा ।

३ क. दा ।

४ इद्धमिति मा. ।

५ तद्विदः क्लीबमेधसा, इति मा. ।

६ सम्बन्ध, इति कोशान्तरे ।

७ क. दढ, ख. पृष्ठे, इति मा. ।

८ वाससोरिति मा. ।

९ ख. धि ।

१० अर्थोपजीविनि, इति परे । ११ ख. दौ ।

- बाधा दुःखे निषेधे च बुधो^१ ज्ञे पण्डितेऽपि च ।
 बुद्धो जिने^२ लब्धवर्णे बुधिते त्वन्यलिङ्गवत् ॥
- बोधिः समाधिभेदे च तथा पिप्पलभूरुहे ।
 मधु मद्ये पुष्परसे क्षौद्रे ना तु मधुद्रुमे ॥
- 5 वसन्तचैत्रदैत्येषु जीवन्त्यामपि योषिति ।
 मिद्धं^३ चित्ताभिसङ्क्षेपे मतमालस्यनिद्रयोः ॥
- मुग्धः स्यात्सुन्दरे मूढे, क्रतौ मेधा मतौ स्त्रियाम् ।
 राधा विशाखाऽऽमलकीविष्णुकान्तासु मासि ना ॥
- धन्विनां चित्रभेदे च स्याज्जोषीविद्युतोः स्त्रियाम् ।
- 10 राद्धं समृद्धे लुब्धस्तु स्याद्याधाकाङ्क्षिणोरपि ॥
- लब्धं प्राप्ते बधूर्भार्यासुषापृक्काऽङ्गनासु च ।
 श्टीनवोढयोस्तद्वत्स्त्रियां स्यात्सारिवौषधौ ॥
- व्याधिः कुष्ठे च रोगे^४ च व्याधो मृगयुदुष्टयोः ।
 विधुर्ना चन्द्रकर्पूरविष्णुष्वपि विधिः पुनः ॥
- 15 काले विधाने नियतौ तथैव परमेष्ठिनि ।
 विधा गजान्न ऋद्धौ च प्रकारे^५ वेतने विधौ ॥
- वृद्धो जीर्णे प्रवृद्धे ज्ञे त्रिषु क्लीबं तु श्रैलजे ।
 वृद्धिः स्याद्धर्धने योगविशेषेऽप्यौषधान्तरे ॥
- कालान्तरे चाप्युदये समृद्धावपि योषिति ।
- 20 अद्वाऽऽदरे^६ च काङ्क्षायां आद्वाः अद्वान्विते त्रिषु ॥

१ क. धे ।

२ क. नो ।

३ ख. चिन्ता ।

४ ख. छेऽङ्गरोगे ।

५ रेच, इति मा. ।

६ ख. वरे ।

- हव्यकव्यविधौ क्लीबं शुद्धं तु त्रिषु केवले ।
 पवित्रेऽपि च निर्दोषे सन्धा^१ स्थितिप्रतिज्ञयोः^२ ॥
- स्पर्धा^३ सङ्घर्षणे साम्ये^४ तथा क्रमसमुन्नतौ ।
 सन्धिर्भेदे सुरङ्गायां भागसङ्घट्टने^५ऽपि च ॥
- 5 रूपकाणां मुखाद्यङ्गेष्यवकाशेऽपि कौर्तितः ।
 स्कन्धः स्यान्नृपतावंशे सम्परायसमूहयोः ॥
 काये तरुप्रकाण्डे च भद्रादौ छन्दसो^६ भिदि ।
 साधुर्वार्धुषिके चारौ सज्जने चाभिधेयवत् ॥
- सिद्धं स्यात्त्रिषु निष्पन्ने पुमान् व्यासादियोगयोः ।
 10 स्निग्धं त्रिषु स्नेहयुते चिक्कणेऽपि निगद्यते ॥
 सिन्धुर्वमथुदेशाब्धिनदेषु सरिति स्त्रियाम् ।
 सिद्धिः स्त्री योगनिष्पत्योरणिमादिषु चैष्यते ॥
 सुधाऽमृते सुहीमूर्वालेपगाङ्गेष्टिकासु^७ च ।
 क्षुधा तु स्यादुभुक्षायामिच्छायां च मता क्वचित् ॥
 ॥ इति धृतितीयम् ॥

॥ अथ धृतितीयम् ॥

- 15 अवधिः सीम्नि काले स्यादवधाने विले पुमान् ।
 ११ समेऽंशकेस्यादर्धाधमवद्धं स्यादनर्थके ॥

१ न्धा, इति मा. ।	२ भेदयोरिति मा. ।
३ सङ्घर्षणे, इति विश्वः ।	४ त्मो. इति मा. ।
५ ख. हने ।	६ भ्रात्रा, इति मा. ।
७ ख. सां ।	८ ख. चोच्य ।
९ मञ्जेष्टिकासु, इति मा. ।	१० ख. पु. पाठः ।
	११ ख. पु. पाठः ।

- अगाधमतलस्पर्शं त्रिषु श्वभ्रे नपुंसकम् ।
 आनङ्गं स्याद्द्विमात्रे तथैव मुरजादिके ॥
- आविद्धं वाच्यवज्ज्ञेयं कुटिले च पराहते ।
 आबन्धो दृढबन्धे स्यात्प्रेमालङ्कारयोरपि ॥
- 5 उत्सेधस्त्वच्छ्रये काये क्लीबं १संहननेऽपि च ।
 उपाधिर्धर्मचिन्तायां २विभवेऽपि विशेषणे ॥
- कुटुम्बव्यापृतेऽपि स्याद्दुपधिर्व्याजचक्रयोः^४ ।
 कबन्धोऽस्त्री क्रियायुक्तेऽप्यपमूर्धकलेवरे ॥
- क्लीबं जले पुंस्यदरे राहुरक्षोविशेषयोः ।
 10 दुर्विधस्तु खलेऽपि स्याद्दुर्गते वाच्यलिङ्गकः ॥
- न्यग्रोधो व्यामवटयोः स्त्रियां शम्युपचित्रयोः ।
 मोहनास्थौषधे चापि निरोधो नाशरोधयोः ॥
- निषधः कठिने देशे तद्राजेऽपि नगान्तरे ।
 परिधिर्यज्ञियतरुशाखायामुपस्तर्यके ॥
- 15 प्रसिद्धो भूषिते ख्याते^५ प्रणिधिर्ना चरेऽर्थने^६ ।
 मगधः स्याद्देशभेदे वाच्यवन्मगधोऽङ्गवे ॥
- मागधी तु कणायूथ्योः^७ पुंसि जीरकबन्दिनोः^८ ।
 तथा वैश्यात्क्षत्रियाजे विबुधो ज्ञे सुरेऽपि च ॥

१ उच्छेदस्तु, इति मा. ।

२ ख. संनह ।

३ कैतवे, इति परे ।

४ व्याधिचक्रयोरिति मा. ।

५ क. तो ।

६ खले, इति मा. ।

७ ख. ध्योः ।

८ क. न्दिनोः ।

- विवधो विवधश्चोभौ पर्याहारेऽध्वभारयोः^१ ।
 विस्रब्धोऽनुत्कटेऽपि स्यान्नाढविश्वस्तयोरपि^२ ॥
- सन्नद्धो वर्मिते व्यूढे सम्बाधः सङ्कटे भगे^३ ।
 सन्निधिस्तु पुमान्सन्निधानेऽपीन्द्रियगोचरे ॥
- 5 संसिद्धिः प्रकृतौ सिद्धौ ^४मदोग्रायां स्त्रियामपि ।
 संरोधो^५ रोधने श्लेषे समाधिर्ना समर्थने ॥
- ध्याने वैरस्य^६ नियमे काव्यस्य च गुणान्तरे ।
 सुगन्धिः स्यादिष्टगन्धे त्रिषु ^७क्षीरे नपुंसकम् ॥
- ॥ इति धत्ततीयम् ॥

॥ अथ धत्ततुर्थम् ॥

- अवरोधो निरोधे स्याच्छुद्धान्ते राजवेश्मनि ।
 10 ^८अवष्टब्धोऽविदूरे स्यादाक्रान्ते चाविलम्बिते ॥
- स्यादनिरुद्ध उघाया नाथे ^९चानर्गले चापि ।
 हिक्कायानुबन्धौ तृष्णायामपि योषिति स्थाता ॥
- ^{१०}दोषोत्पादेऽनुबन्धः स्यात्प्रकृत्यादेर्विनश्वरे ।
 मुख्यानुयायिनि शिशौ ^{११}प्रवृत्तस्यानुवर्तने ॥

१ ख. पु. राध्वभारिणोः । २ तालव्यमध्योऽपि कोशान्तरे ।
 ३ आसयोरपि, इति मा. । ४ टोरगे, इति मा. ।
 ५ ख. मे । ६ ख. धे । ७ ख. खरस्य । नौवाके, इत्यन्ये ।
 ८ बालुके, इति मेदिनी । ९ क. अवि । १० ख. ना ।
 ११ अनुबन्धः प्रकृत्यादेर्दोषोत्पादे विनश्वरे, इति मा. । १२ ख. प्रवर्त ।

अधिकर्द्धिः समृद्धे स्यादमितर्द्धिश्च भण्यते ।

आशाबन्धः समाश्रासे भवेन्मर्कटवासके ॥

इक्षुगन्धा कोकिलाश्ले क्रोष्ट्यां ^१काशे च गोक्षुरे ।

इष्टगन्धः सुगन्धौ^२ स्यादपि क्लीबं तु वालुके ॥

5 उपलब्धि^३र्मतौ प्राप्तौ ज्ञानानुभवयोरपि ।

^४उग्रगन्धाऽजमोदायां वचायां ^५छिक्किकौषधौ ॥

कालस्कन्धः स्यात्तमाले तिन्दुके जीवकद्रुमे ।

तीक्ष्णगन्धा वचायां स्याच्छिग्रुराजिकयोरपि ॥

तृणगोधा चित्रकोले ^६ककलासेऽपि गद्यते ।

10 परिव्याधो वेतसे स्यात्तथैव च द्रुमोत्पले ॥

ब्रह्मावन्धुरधिक्षिप्ते^७ निर्देशे च द्विजन्मनः ।

महौषधं तु शुश्यां स्याद्विषायां लशुनेऽपि च ॥

विप्रबन्धुर्मुनिभिदि श्रुतबधुस्तथैव च^८ ।

समुन्नद्धः समुद्भूते परिडितमन्यगर्विते ॥

॥ इति धपञ्चमम् ॥

॥ अथ धपञ्चमम् ॥

15 योजनगन्धां कल्ह्यां सीतायां व्यासमातरि ।

सहस्रवेधि क्लीबं स्याद्रामठे नाऽऽम्बवेतसे ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये धान्तवर्गः ॥

१ को, इति मा. । २ ख. न्धे । ३ ख. ब्धौ ।

४ ख. पु. सार्धश्लोको नास्ति । ५ चि, इति मा. ।

६ ख. कु । ७ क्षेपे, इति मा. । ८ च्च निर्दिष्टः, इति मा. ।

॥ अथ नान्तवर्गः ॥

॥ अथ नैकम् ॥

न नो निषेधे गदितो ना नरेऽपि प्रकीर्तितः ।

॥ अथ नदितौयम् ॥

अग्निर्वह्नौ चित्रके चाप्यनः शकटमातरि ।

अन्नं भक्ते च भुक्ते स्याद्दिनः पत्यौ नृपार्कयोः ॥

उन्नं क्लिन्ने^१ च सुरते तून्^२ हीने रणोद्यमे ।

5 एनः पापे च दुःखे च क्लिन्नं तु स्याज्जलाश्रुते ॥

कृत्स्नं सर्वाम्बुकुक्षिषु त्वाहुर्गानं तु गायने ।

ग्लानं म्लाने मतं गानं गीतौ चापि निरूपितम् ॥

घनः सान्द्रे दृढे मेघे^३ विस्तारे लोहमुद्गरे ।

घनं तु कांस्यतालादिवाद्यमध्यमन्वययोः ॥

10 चिह्नं ध्वजे पताकायां चीनो देशान्तरे मतः ।

तथा मृगान्तरे तन्तुव्रीहिभेदेऽंशुकान्तरे ॥

छन्नं तु छादिते वाच्यलिङ्गं क्लीबे रहस्यपि ।

छिन्ना गडूच्यां पुंश्रव्यां^४ छिन्नं कृत्ते चिलिङ्गकम् ॥

जनो लोकान्तरे लोके पामरे चाभिधीयते ।

15 जनौ सीमन्तिनीवध्वोरुत्पत्तावौ^५ षधीभिदि ॥

जह्नुः स्यात्पुंसि राजर्षिभेदे च मधुसूदने ।

जनुर्जन्मन्यपि जनिस्तदर्थैव निगद्यते ॥

१ क. क्लीबे ।

२ ख. नो ।

३ दूर्ध्वे, इति मा. ।

४ क. छ ।

५ न्नाशौ, इति मा. ।

६ ख. नि ।

- १ज्यानिर्हानौ तटिन्यां च जिनोऽर्हति च जित्वरे ।
 अतिवृद्धे च बुद्धे च ज्योत्स्ना चन्द्रातपे मता ॥
 ज्योत्स्ना^१ पटोलिकायां च ज्योत्स्ना शुक्लविभावरौ^२ ।
 शुक्लपक्षनिशि ज्योत्स्नी ज्ञानं तच्चार्थनिश्चये ॥
 5 ज्ञानी तु पुंसि दैवज्ञे ज्ञानयुक्तोऽन्यलिङ्गकः ।
 तनुः कृशेऽल्पे विरले तनुः काये त्वचि स्त्रियाम् ॥
 तानं प्रताने गीते च दानं गजमदे मतम् ।
 तथा त्यागेऽप्यभिहितं पालनच्छेदशुद्धिषु ॥
 दानुर्दातरि विक्रान्ते दीना मूषकयोषिति ।
 10 दानुः स्त्रियां दनुरिव मता दानवमातरि ॥
 दीनं च दुर्गते भीते दिनं त्वहनि न स्त्रियाम् ।
 दूजं तु दुःखसम्पन्ने ^३दृग्घ्नं दृग्विहते मतम् ॥
 द्युम्नं पराक्रमे वित्ते धनं वित्ते च गोधने ।
 धनुः पुमान् ^४प्रियालद्रौ राशिभेदे शरासने ॥
 15 ध्वनिः शब्दे तथा ध्वानः कथितः शब्दवेदिभिः ।
 धाना तु स्याद्भ्रष्टयवे ^५धन्याकेऽभिनवोद्भिदि ॥
 धान्यं तु बीजमात्रे स्याद्भुनी नद्यां नदे पुमान् ।
 धेनुर्गवि प्रसूतायां नग्नः क्षपणबन्दिनोः ॥
 विवाससि स्यूतवस्त्रे नग्नः कच्छविवर्जिते ।
 20 नानाऽव्ययमनेकार्थे भूतं त्वभिनवे मतम् ॥

१ ख. जाति ।

३ गयोरिति मा. ।

५ ख. पि ।

२ ज्योत्स्नौ, इति कोशान्तरे ।

४ ख. दुग्घ्नं दृङ्नाशने मतम् ।

६ धान्याक इति परे ।

- नुन्नः सम्प्रोरिते नूनं निश्चयार्थेऽव्ययं मतम् ।
 न्यूनं गह्वीनयोः पानं पीतिभाजनरक्षणे ॥
 पीनस्तु परिपुष्टे स्यात्फेनी भक्षान्तरे मता ।
 फेनः स्यादपि डिण्डीरे फेन्यऽपि स्यात्सरित्यतौ ॥
 5 ब्रध्नो^१ दीनमणावुक्तस्तेजस्विन्यपि कुत्रचित्^२ ।
 बुध्नो मूले निगदितो भग्नो भिन्ने पराजिते ॥
 भानुर्ना किरणे सूर्ये भिन्नः स्यात्त्रिषु दारिते ।
 सङ्गतेऽ^३न्यत्र फुल्ले च भुग्नं तु स्यात्प्रमोटिते^४ ॥
 मग्नं निमग्ने मानस्तु ग्रहे^५ चित्तोन्नतावपि ।
 10 क्लीबं प्रमाणे प्रस्थादौ मीनो राश्यन्तरे भूषे ॥
 मुनिः पुंसि वसिष्ठादौ वङ्गसेनतरौ जिने ।
 मृत्सा^६ मृत्सातुवर्योः स्त्री भेना हिमगिरेः स्त्रियाम् ॥
 मौनं वाङ्मयमे यतो व्यापारेऽप्यथ वाहने ।
 गमनेऽपि च^७ यानं स्याद्योनिः स्त्रीपुंसयोरपि ॥
 15 स्यादाकरे च जनने स्त्रीणां च स्मरमन्दिरे ।
 रत्नं स्वजातिश्रेष्ठे स्यान्मणावपि नपुंसकम् ॥
 बद्धमुष्टिकरे रत्निः^८ निष्कनिष्ठे त्वरत्निवत् ।
 रास्ना तु स्याद्भुजङ्गाक्ष्यामेलापण्यामपि स्त्रियाम् ॥

१ ख. प ।

२ क. धो ।

३ ख. पु. अयं पादः ।

४ खन्त, इति मा. ।

५ ख. दिते ।

६ ख. ह ।

७ क. मृत्सा ।

८ क. प्यथ ।

९ क. कनिष्ठे त्वरत्निवत्, ख. निकनिष्ठेऽथ रत्निवदिति मा. ।

लग्नं सक्ते लज्जिते च तथा राश्युदयेऽपि च ।
लीनं विलयने गुप्तौ 'लूनं छिन्नेऽपि वाच्यवत् ॥
वनं नीरे कानने च वह्निरग्नौ च चित्रके^१ ।
वन्या वनसमूहे स्याद्वनी चापि निगद्यते ॥

5 वसं^२ स्याद्वेत्तने मूल्ये वसनद्रव्ययोरपि ।
वानं शुष्कफले शुष्के कटे सीवनकर्मणि ॥
विन्नं ज्ञाते स्थिते^३ लब्धे शीनोऽजगरमूर्खयोः ।
श्वेनः खगे पाण्डुरे च स्वप्नः स्वापे च दर्शने ॥

10 प्रसुप्तस्य च विज्ञाने सानुः प्रस्थे वनेऽपि च ।
स्थानं स्थितौ च सादृश्ये सन्निवेशावकाशयोः ॥

स्थानं^४ स्निग्धे प्रतिध्वाने घनत्वालस्ययोरपि ।
स्नानीयेऽभिषवे^५ स्नानं स्नानं प्रसवपुष्पयोः ॥

स्नाना पुत्र्यां वधस्थानगलशुण्डिकयोरपि ।
स्नानुः पुत्रेऽनुजेऽर्के ना स्योनः^६ किरणसूर्ययोः ॥

15 हनुर्हृद्विलासिन्यां कपोलावयवे गदे ।
हनुः प्रहरणे मृत्यौ हीनं गह्वीनयोस्त्रिषु ॥
हानिः क्षये स्त्रियां हूनो देशे जात्यन्तरे मतः ।

॥ इति नद्वितीयम् ॥

१ क. वू; ख. नू, इति मा. ।

२ क्रके ।

३ क. स्त्रं ।

४ क. तं ।

५ ख. स्नानं ।

६ ख. ये ।

७ स्यून इत्यपि क्वचित् ।

८ क. जात्व ।

॥ अथ नवतौयम् ॥

- अवनं रक्षणे प्रीतावपानो गुदमारुते ।
 अञ्जनं कज्जले चाक्तौ^१ सौवीरे च रसाञ्जने ॥
 अञ्जना वानरीभेदेऽप्यञ्जनो दिग्गजे मतः ।
 अञ्जनी लेप्यनार्यां चाप्यथ स्याद्यनं पथि ॥
- 5 भानोरुदग्दक्षिणाशागमने चापि गद्यते ।
 असनो जीवकतरा असनं श्लेषणे मतम् ॥
 अङ्गनं प्राङ्गणे^२ याने^३ कामिन्यामपि चाङ्गना ।
 अङ्गनं^४ चिह्नकरणेऽप्यधुना साम्प्रतं मतम् ॥
 अर्जुनः ककुभे पार्थे कार्तवीर्यमयूरयोः ।
 10 मातुरेकसुते चापि धवले स्यात्तुवाच्यवत् ॥
 नेचरोगे तृणे क्लीबं गवि स्यात्चर्जुनी स्त्रियाम् ।
 कुट्टन्यां^५ बाहुदानद्यामुषायामपि योषिति ॥
 महासहायामम्लानो निर्मलेऽपि च वाच्यवत् ।
 'अर्शोघ्नी तालमूल्यां स्त्री त्वर्शोघ्नः^६ स्तूरणे पुमान् ॥
- 15 असिक्ती स्यादट्टज्ञान्तःपुरप्रेष्यानदीभिदोः ।
 अशनिस्तु पुमान् खड्गे चञ्चलायां च योषिति ॥
 अरत्निर्ना सप्रकोष्ठतताङ्गुलिकरेऽपि च ।
 कफोणावजिनं चर्ममात्रेऽपि च नपुंसकम् ॥

१ क. क्लौ ।

२ ख. ने ।

३ ख. मागे ।

४ क्लनं ।

५ कुट्टिन्यामित्यपि क्वचित् ।

६ अर्शो इति मा. ।

७ तालव्यादिरन्यत्र ।

- १ अटनी धनुषः कोटावंशुमान्द्युमणावपि^१ ।
 आसनं द्विरदस्कन्धे^२ पीठे यात्रानिवर्तने ॥
 आसनी विपणौ स्थित्यामासनो ना द्रुजीवके ।
 आपन्नः प्राप्तविपदि प्राप्ते चाप्यन्यलिङ्गकः ॥
 5 आदानं ग्रहणेऽपि स्यादलङ्कारेऽपि वाजिनः ।
 १ आधानमुदरापूरे त्वालानं गजबन्धने ॥
 २ आकारणे स्यादाह्वानं स्पर्द्धयाऽऽकारणेऽपि च ।
 ३ आयुष्मान्योगभेदे स्याच्चिरजीविनि वाच्यवत् ॥
 उत्तानमगभीरे स्यादूर्ध्वास्यशयितेऽपि च ।
 10 उत्थानमुद्यमे^४ तन्त्रे पौरुषे पुस्तके रणे^५ ॥
 उद्यानं स्यान्निःसरणे वनभेदे प्रयोजने ।
 उदानस्तदरावर्ते^६ वायुभेदे भुजङ्गमे ॥
 उद्धानमुद्गते चुल्यामुच्छूनं स्यात्प्रफुल्लिते ।
 १ आदनं न स्त्रियां भक्ते बलायामोदनी स्त्रियाम् ॥
 15 कामनः कामुकेऽनङ्गेऽभिरूपेऽशोकपादपे ।
 कम्पनः पवने कम्पे कम्पे स्यादभिधेयवत् ॥
 कठिनं निष्ठुरे स्थाल्यां स्तब्धेऽपि त्रिषु वाच्यवत् ।
 कठिनी^{११} खटिकायां स्यात्कठिना शर्कराभिदि ॥

१ ख. पु. पा. । २ टौ पशुमान्द्युमणावपि, इति मा., अयं नचतुर्थे न्याय्यः ।
 ३ क. न्य । ४ क. ध्यात । ५ आह्वानं प्राकारणे स्यादिति मा. ।
 ६ ख. पु. पा. । ७ त्रिषु, इति मा. ।
 ८ ते, इति मा. । ९ क. केवपि ।
 १० ख. अर्द । ११ कठिकायामिति मा. ।

- क्रन्दनं रोदनेऽपि स्यादाह्वानेऽपि नपुंसकम् ।
कर्त्तनं न द्वयोश्च्छेदे नारीणां सूत्रनिर्मितौ ॥
कदनं मर्दने^१ पापेऽप्यथ स्यात्कल्पना स्त्रियाम् ।
करिणः सज्जतायां स्त्री क्लीबं क्लृप्तौ^२ च कल्पने ॥
- 5 काञ्चनश्चम्पके नागकेसरे मातुलद्रुमे ।
^३काञ्चनारोदुम्बरयोर्हरिद्रायां च काञ्चनी ॥
क्लीबेऽज्जकेसरे हेम्नि कामिनी भौरुवन्दयोः ।
कानौनः कन्यकाजाततनये व्यासकर्णयोः ॥
काननं विपिने ^४गेहे परमेष्ठिमुखेऽपि च ।
- 10 काकिनी पणपादेऽपि^५ मानपादवराटके ॥
कुन्नानं^६ स्यात्काचपात्रे तथा मृद्गाजनान्तरे ।
कुहना दम्भचर्यायामीर्ष्यालौ कुहनो मतः ॥
केतनं तु गृहे केतौ कृत्ये चापि निमन्त्रणे ।
कौलीनं पक्षिणां युद्धे कौलीनं गुह्यजन्ययोः ॥
- 15 कुकर्मणि कुलीनत्वे, कौपीनं चीरगुह्ययोः ।
कौपीनं स्यादकार्येऽपि खलिनी खलमेलके ॥
खलीनमश्वावरणे मुखगे लोहनिर्मिते ।
ताडपत्र्यां च खलिनी खञ्जनः खञ्जरीटके ॥
स्त्रियां स्यादपि सर्षप्यां^७ गतौ स्यादपि खञ्जनम् ।
- 20 गर्जनं निनदे कोपे गहनं कलिले वने ॥

१ कर्दमे, इति मा. ।

२ क. क्लमे ।

३ लान्तोऽपि ।

४ मो, इति मा. ।

५ क. परोद ।

६ ख. लं ।

७ ख. पिण्यां ।

- तथैव गह्वरे दुःखेऽप्यथोत्साहे प्रकाशने ।
 सूचनेऽपि च हिंसायां गन्धनं समुदाहृतम् ॥
 ग्रामीणो^१ ग्रामसम्भूते ग्रामीणः शुनि वायसे^२ ।
 गृञ्जनं विषसम्पृक्तपशुमांसे रसोनके ॥
- 5 गोस्तनो हारभेदे स्यात्तथा धेनुपयोधरे ।
 द्राक्षायां तु स्त्रियां क्लीबे गोपनं स्यादपह्ववे ॥
 घट्टना चलनाऽऽवृत्योश्चन्दनं मलयोज्जवे ।
 चन्दना^३ कालिभेदे स्याच्चन्दना^४ तु नदीभिदि ॥
 चलनं भ्रमणे कम्पे कम्पे स्याद्वाच्यलिङ्गकम् ।
 10 चलनी वस्त्रघर्घर्यां^५ वारिभेदेऽपि च क्वचित् ॥
 चालनी तितउः प्रोक्ता चिह्ननं चिह्ननिर्मितौ ।
 चेतनो वाच्यवत्प्राणिजीवयोः^६ संविदि स्त्रियाम् ॥
 छदनं छादने पक्षे पिधाने छेदनं छिदि ।
 छर्दनं वमने क्लीबं निम्बालम्बुषयोः पुमान् ॥
- 15 जवनं तु स्यदे वेगे हये स्याद्वेगवत्यपि ।
 जननी स्याद्दयामाचोर्जननं वंशजन्मनोः ॥
 जयनं तु तुरङ्गादिसन्नाहे विजयेऽपि च ।
 जघनं स्यात्स्त्रियाः श्रीणिपुरोभागे कटावपि ॥
 जटिनी पिप्पलीमांस्योर्जटिनी योगिनीभिदि ।
 20 जाङ्गलं वातबहुलप्रदेशे निर्जनेऽपि च ॥

१ नो, इति मा. ।

२ ख. सये ।

३ कपि, इति मा. ।

४ चन्दनीति परे ।

५ वारी, इत्यन्ते ।

६ स्वर्गयोरिति मा. ।

- जीवनं वर्तने नीरे जीवन्त्यां जीवनी^१ स्त्रियाम् ।
जीवना स्यात्तु मेदायां तटिनी सिन्धुयोषिति ॥
तपनो निरयेऽपि स्याद्भास्करेऽरुष्करेऽपि च ।
तलुनः^२ पवने यूनि युवत्यां ^३तलुनी मता ॥
- 5 पृष्ठवंशस्य यन्मांसं तल्पनं तत्प्रचक्षते ।
तथैव गदितं सद्भिस्तद्दिनं प्रतिवासरे ॥
तलिनं विरले स्तोके वाच्यवत्प्रच्छवस्तुनि ।
तमोघ्नो बुद्धवद्भ्यर्कव्योमकेशाच्युतेषुपि ॥
तेमनं त्वाद्गीकरणे व्यञ्जनेऽपि निगद्यते ।
- 10 तोदनं व्यथने^४ तोत्रे दंशनं दंशवर्मणोः ॥
दर्शनं दर्पणे शास्त्रे ^५बुद्धिधर्मोपलब्धिषु ।
दर्शनं नयने स्वप्ने दमन ऋषिभूपयोः^६ ॥
तथा लतावीरयोश्च दहनश्चित्रकेऽनले ।
भस्मातके च दुर्वृत्ते दशनः शिखरे रदे ॥
- 15 दृशानं ज्योतिषि क्लीबं दृशानस्तु विरोचने ।
दुर्दिनं तु घनच्छन्ने चिन्ताव्याप्ते तु दुर्दिनः ॥
देवनं व्यवहारे स्यादक्षक्रीडाजिगीषयोः ।
देवनोऽक्षेषु कुशलै धमनो जातवेदसि ॥
धमनस्तु भवेद्भस्त्रा^७ध्मापकक्रूरयोस्त्रिषु ।
- 20 धमनः स्याद्वातुलेऽपि भस्त्रायां धमनी^८ मता ॥

१ ख. निः ।

२ क. लनः ।

३ क. तु ।

४ ख. नं ।

५ बुद्धिधर्मो, इति मा. ।

६ भूपशब्देन दमयन्तीभ्राताऽत्र विवक्षितः ।

७ ख. घाय ।

८ धमना, इति मा. ।

- धमनी तु शिराहृद्विलासिन्योश्च योषिति ।
 धावनं शालने शौघ्रगमने धावनी पुनः ॥
 पृश्निपर्ण्यां धावनस्तु रजके संप्रकीर्तितः ।
 नन्दनं^१ वासवोद्याने नन्दनो हर्षके सुते ॥
- 5 नन्दिन्युमागङ्गयोश्च सौरभेय्यां च योषिति ।
 नलिनी पद्मिनीव्योमगङ्गापद्माकरेष्वपि ॥
 नपुंसकं^२ नीलिकायां न पुंसि सरसीरुहे ।
 निदानं कारणे वत्सदामादिकारणक्षये ॥
 निधनं तु कुले नाशे प्रधनं^३ दारुणे रणे ।
 10 पवनं^४ कुक्षकारस्य पाकस्थाने निगद्यते ॥
 निष्पावमरुतोः पुंसि प्रज्ञानं बुद्धिचिह्नयोः ।
 प्रधानं तु महामात्रे प्रकृतौ परमात्मनि ॥
 प्रज्ञायां^५ च तथैकत्वे प्रधानं स्यात्तथोत्तमे ।
 पद्मिनी^६ विसिनीवाप्योः पद्मसङ्गे च योषिति ॥
- 15 प्रसन्ना तु सुरायां स्यात्प्रसन्नं त्वच्छतुष्टयोः ।
 प्रसूनो वाच्यवज्जाते^७ प्रसूनं फलपुष्पयोः ॥
 पवनः स्याद्गन्धवहे पवनं^८ स्तृणभिद्यजे ।
 पाठीनः स्यान्मीनभेदे पाठके च दुमान्तरे ॥

१ सदनमिति मा. ।

२ ना, इति मा. ।

३ क. ख. धानमिति मा. ।

४ चनमिति मा. ।

५ ख. नं ।

६ बिस, इति मा. ।

७ ज्जाते, इति मा. ।

८ क. स्तृ, ख. स्तु, इति मा. ।

- पावनं तु जले कृच्छ्रे स्याद्यासे ^१पावकेऽपि च ।
 पाचनं दशमूल्यादौ प्रायश्चित्ते च नाऽनले ॥
 वाच्यवत्याचयितरि हरीतक्यां च योषिति ।
 पिशुन^२स्त्यच्यते क्रूरे काके ना सूचकेऽपि च ॥
- 5 कपिवक्त्रे कुङ्कुमे च क्लीबं स्पृकौषधौ स्त्रियाम् ।
 पीतनं हरिताले च पीतदारुणि कुङ्कुमे ॥
 पूतना तु हरीतक्यां ग्रहभिद्रोगभेदयोः ।
 घृतना तु भवेत्सेनाविशेषे सैन्यमाचके ॥
 फलिन्यग्निशिखायां स्यात्फल्यां स्त्री फलिते त्रिषु ।
- 10 फाल्गुनस्तु गुडाकेशे मासे चार्जुनभूरुहे ॥
 पूर्णिमायां फाल्गुनस्य फाल्गुनीत्यभिधीयते ।
 बन्धनं तु वधे बन्धे बुधानो गुरुविज्ञयोः ॥
 बोधनी बोधपिप्पल्यो^३र्बोधनं गन्धदीपने ।
 बोधिनी पूर्णमास्यां तु कार्तिक्यां परिकीर्तिता ॥
- 15 भवनं स्याद्गृहे भावे भण्डनं कवचे रणे ।
 भट्टिनी द्विजभार्यायां नाद्योक्तौ राजयोषिति ॥
 भर्जनं^४ स्यात्पाकभेदे भाजनं योग्यपाचयोः ।
 भावना ^५तु न ना ध्याने पर्यालोचेऽधिवासने ॥
 भुवनं सलिले व्योम्नि भुवनं विष्टपे जने ।
- 20 विहाय पट्टमहिषीं भोगिनी राजयोषिति ॥

१ क. याच ।

२ सू, इति मा. ।

३ पीप्यापो, इति मा. ।

४ क. जौनं ।

५ तुल, इति मा. ।

- मदनस्तरुभेदे स्याद्वसन्तस्मरसिक्थके^१ ।
 मलनः^२ पठवासे स्यान्मलनं^३ मर्दने मतम् ॥
 ५ मलिनी त्वृतुमत्यां स्यात्समलेऽपि तु वाच्यवत् ।
 मण्डनं^४ भूषणे क्लीबमलङ्कारिष्णुनि त्रिषु ॥
 ५ मन्थनी मन्थनद्रव्ये मन्थनं लवलोडने ।
 मार्जनो^५ लोध्रवृक्षे स्यादपि^६ माष्टौ^७ मतं त्रिषु ॥
 मालिनी मातृकावृत्तभिदोर्मालिकयोषिति ।
 गौरीचम्पानगर्योश्च नदीभेदे च ऋग्भिदि ॥
 मानिनी स्यान्मानवत्यां फल्यामपि च योषिति ।
 १० मिथुनं राशिभेदे स्यात्तथा स्त्रीपुंसयुग्मयोः ॥
 मुण्डनं वपने चाणे मेहनं मूत्रशिश्नयोः ।
 मैथुनं स्यात्कामयुद्धे सङ्गतेऽपि नपुंसकम् ॥
 यमनस्तु यमे चोपरतौ^८ बन्धे नपुंसकम् ।
 यवनो^९ जातिभेदे स्याद्यभनं मैथुने स्मृतम् ॥
 १५ यजनं तु मतं यागे याजनो^{१०} यागकारिणि^{११} ।
 यापनं वर्तने^{१२} कालक्षेपे निरसनेऽपि च ॥
 युञ्जानः सारथौ विप्रे चतुष्क्रीश्यां तु योजनम् ।
 परमात्मनि योगे च रसनं स्वदने ध्वनौ ॥

१ त्रिल्लके, इति मा. । २ “पठ, इति मा.” । ३ कर्दमे, इति परे ।

४ मलिना, इति मा. । ५ ख. ज्ञनं । ६ ख. ए. पा. ।

७ ख. नौ । ८ क. माष्टौ, ख. मष्टै, इति मा. ।

९ ख. ते । १० देशभेदेऽपौत्वपरे ।

११ ख. ना । १२ क. यौ । १३ ख. काले ।

- जिह्वायामपि रास्नायां रसना रशना पुनः ।
 मेखलायां तथा रज्जौ रञ्जनो रागरञ्जने ॥
 कुचन्दने च मञ्जिष्ठानीलीरोचनिकासु च ।
 स्त्रियां, तु रजनी लाक्षाहरिद्रानीलीरात्रिषु ॥
- 5 राधनं^१ साधने प्राप्तौ राधना भाषणे स्त्रियाम् ।
 रेचनी चिष्टतादन्त्यो रोचनी कर्कशे मता ॥
 रोचना^२ रक्तकल्हारे गोपित्तवरयोषितोः^३ ।
 रोचनः^४ क्लृष्टशाल्मल्यां पुंसि स्याद्रोचने त्रिषु ॥
 रोदनं क्रन्दनेऽस्येऽपि दुरालम्भौषधौ स्त्रियाम् ।
 10 लङ्घनं तूपवासे स्यात्क्रमणे^५ श्वनेऽपि च ॥
 ललना कामिनीजिह्वायोषिङ्गदेऽपि योषिति ।
 लाञ्छनं नाम्नि चिह्ने च कलङ्केऽपि निगद्यते ॥
 लापनं बीजवापे स्याल्लालनं क्रीडने मतम् ।
 लेखनं तु लिपिन्यासे भूर्जेऽपि छर्दनेऽर्दने ॥
- 15 वसनं छादने वस्त्रे व्यञ्जनं तेमनेऽपि च ।
 चिह्ने श्मश्रुण्यवयवे वसनं छर्दनेऽर्दने ॥
 वर्डनं वृद्धिवर्द्धिष्णुच्छेदे घव्यां^६ तु वर्द्धिनी ।
 वर्द्धिनी वारिधान्यां च सम्मार्जन्यां प्रकीर्तिता ॥
 व्यसनं त्वशुभे सक्तौ विपत्तौ निष्फलोद्यमे ।
 20 दैवानिष्टफले चापि वर्तनो वामने मतः ॥

१ क. ने ।

२ नं, इति मा. ।

३ गोपित्ते वारयोषितौष्यपि क्वचित् ।

४ ख. नं ।

५ प्रवले, इति मा. ।

६ ख. पु. श्लोकः ।

७ वेधामिति मा. ।

- न पुंसि तूलनालायां^१ वृत्तौ स्त्री^२ पेषणाध्वनोः ।
वर्त्तिष्णौ त्रिषु निर्दिष्टस्तर्कुपिण्डे च जीवने ॥
वचक्रुस्तु पुमान्विप्रे वावदूके^३ऽभिधेयवत् ।
वामनस्तु हरौ खर्वे^४ नीचे दिग्वारणेऽपि च ॥
- 5 तथैवाङ्कोट^५ वृष्टेऽपि वासनं धूपनेऽपि च ।
वारिधान्यां च वस्त्रे च प्रत्याशाज्ञानयोः स्त्रियाम् ॥
वितुन्नं^६ सुनिषण्णे च शैवालेऽपि नपुंसकम् ।
विज्ञानं कार्मणे ज्ञाने^७ प्रज्ञाने लाञ्छनेधिपि ? ॥
मानहीने वाच्यलिङ्गो विमानः पुंनपुंसकम् ।
10 व्योमयाने विमानं च^८ सार्वभौमगृहेऽपि च ॥
घोटके यानमात्रे च पुंनपुंसकयोर्मतः ।
वितानो यत्र उल्लोचे विस्तारे पुंनपुंसकम् ॥
क्लौवं वृत्तविशेषे स्यात्त्रिलिङ्गो मन्दतुच्छयोः ।
विक्लिन्नो जरया जीर्णे^९ शीर्णे^{१०} चार्द्रे^{११} च वाच्यवत् ॥
- 15 विपन्नं विपदाक्रान्ते त्रिषु पुंसि भुजङ्गमे ।
विच्छिन्नं तु समालम्ब्य विभक्तेऽप्यभिधीयते ॥
विलग्नं तु स्त्रिया मध्ये लग्नमात्रे भवेत्त्रिषु ।
विषमस्तु शिरीषे स्याद्गुडूचीचिवृतोः स्त्रियाम् ॥
स्वातन्त्र्यकृत्ये व्युत्थानं विरोधाचरणेऽपि च ।
20 वृजिनं कल्पे केशे कल्मषे कुटिलेऽपि च ॥

१ क. यौ ।

२ क. प्रे ।

३ ख. धुके ।

४ ख. कौट ।

५ ख. तन्नं ।

६ ख. पु. पादद्वयम् ।

७ सत्यन्नौ, इति मा. ।

- वेदना तु स्त्रियां ज्ञानदुःखयोर्वेष्टनं पुनः ।
उष्णीषे मुकुटे व्योम्नि वृतौ^१ च व्योमचारणि ॥
- वेष्टनी भक्ष्यभेदेऽपि भास्करस्यार्चनाश्रये ।
शकुनिः सौबले पुंसि विहगे करणान्तरे ॥
- 5 शयनं तु मतं स्वापशय्ययोः सुरतेऽपि च ।
शमनः स्याद्यमे शान्तिवधयोस्तु नपुंसकम् ॥
श्वसनः श्वसिते पुंसि समीरे मदनद्रुमे ।
शकुनः पश्चिमात्रेऽपि विशेषे च शुभंवदे^२ ॥
शङ्खिनी स्यात्कृता?नारीविशेषे शङ्खिनी पुनः ।
- 10 शङ्कावत्यां शन्तनुस्तु भूपभेदे पुमान्तः ॥
शतघ्नी हेतिभेदे स्यादृश्विकात्यां करञ्जके ।
शासनं राजदत्तोर्व्यां^३ लेखाज्ञाशास्त्रशास्त्रिषु ॥
श्लेषघ्नी मल्लिकायां^४ च ज्योतिष्मत्यां च थोषिति ।
शोभनः स्याद्योगभेदे सुन्दरे वाच्यलिङ्गकः ॥
- 15 सवनं यजने स्नाने सोमनिर्दलनेऽपि च ।
स्तननं ध्वनिमात्रे °स्यान्मेघशब्दे च कुञ्चिते ॥
समानं सत्समैकेषु त्रिषु ना नाभिमारुते ।
सन्तानं सन्ततौ गोत्रे स्यादपत्येऽमरद्रुमे ॥
स्पर्शनः स्यात्तु पवने दाने स्पर्शे नपुंसकम् ।
- 20 संस्थानमाकृतौ मृत्यौ सन्निवेशे चतुष्पथे ॥

१ तौ, इति मा. ।

२ क. प्रा ।

३ ख. देत् ।

४ क. त्तोर्णा ।

५ क. मल्लियाथौ, ख. मूलयाथामिति मा. ।

६ लोम, इति मा. ।

७ स्यान्मेघ, इति मा. ।

८ अन्यत्र पुंस्त्वपि ।

- स्यन्दनं तु सुतौ नीरे १स्यन्दनस्तिनिशे रथे ।
सज्जनं तु रथे क्लीबमुपरक्षणघट्टयोः ॥
- सन्धानं स्यादभिषवे तथा सङ्घट्टनेऽपि च ।
सम्पन्नं स्यात्साधितेऽपि सम्पत्तिसहितेऽन्यवत् ॥
- 5 सतीनः कथितो वेणौ विद्वद्भिस्तृणकेतुवत् ।
१स्यन्दाग्निः स्थूलकाष्ठाग्नौ स्तम्भनः स्थैर्यकारिणि ॥
१सन्धिनी वृषभाक्रान्ताऽकालदुग्धोस्ययोरपि ।
सदनं मन्दिरे तोये संव्यानं १सदनेऽंशुके ॥
स्थापनं रोपणे पुंसवने पाठौषधौ स्त्रियाम् ।
- 10 साधनं१ यज्ञकर्मान्ते यजमानप्रचेतसोः ॥
साधनं मृतसंस्कारे सैन्ये सिद्धौ१ गतौ वधे ।
ह्यचनाऽभिनये दृष्टौ व्यधने गन्धनेऽपि च ॥
सेचनं रक्षणे सेके नौकायाः सेकभाजने ।
सेनानीः कार्तिकेये स्यात्तथा सेनापतावपि ॥
- 15 स्यात्सोपानं तु निःश्रेण्यां सुकुमारे!तु वाच्यवत् ।
सेवनं सीवनोपास्थोर्हस्तिनी गजयोषिति ॥
जातिभेदे स्त्रियश्चापि हसनो (हा)स्यकारिणि ।
हसनं च भवेद्हासेऽङ्गारधान्यां तु योषिति ॥
हायनो न स्त्रियां वर्षे पुंस्यर्चिर्ब्रौहिभेदयोः ।
- 20 ह्रदिनी ह्रादिनी नद्यां ह्रादिनी वज्रविद्युतोः ॥

१ क. स्य । २ ख. स्त । ३ क. स्यन्द, ख. स्यन्दि, इति मा. ।

४ ह्यादने, इति मेदिनी ।

५ पुंसोत्वपरे, सावन इत्यपि क्वचित् ।

६ क. जे ।

७ द्वसे, इति मा. ।

हिंगडनं हेलनं^१ चोभे क्रमाद्भ्रमणहेलयोः ।

॥ इति नवतीथम् ॥

॥ अथ नचतुर्थम् ॥

ख्यातौ कुलध्वजे जन्मभूम्यामभिजनो मतः ।
सेनाविशेषे सामान्ये स्त्रियामुक्ता त्वनीकिनी ॥

अनूचानः साङ्गवेदविज्ञेऽपि विनयान्विते ।
5 अवागर्थे त्वपाचीनं^२ विपर्यस्ते तु वाच्यवत् ॥

अभिपन्नोऽपराद्धेऽभिग्रस्ते चापन्नते^३ त्रिषु ।
अन्वासनं^४ वस्तुभेदेऽप्युपास्तावनुशोचने ॥
अवलग्नोऽस्त्रियां मध्ये लग्नमात्रे त्रिलिङ्गकः ।
अतिवृत्ते कर्मणि स्यादवदानं च खण्डने ॥

10 *पराक्रमेऽपि गदितमनुमानं वितर्कणोः ? ।
अभिमानी भवेद्दुर्पे ज्ञाने प्रणयहिंसयोः ॥
अधिष्ठानं पुरे^५ चक्रे प्रभावेऽध्यासनेऽपि च ।
आवर्जनं प्रदाने स्याच्चैत्ये त्वायतनं मतम् ॥

15 आवर्त्तनं परावृत्तौ लास्ये त्वा(व)र्त्तनं मतम् ।
आयोधनं वधे युद्धे त्वात्मथोनिर्विधौ स्मरे ॥
आवेशनं स्यादावेशे प्रवेशे शिल्पिमन्दिरे ।
आस्कन्दनं रणे संशोषणेऽपि स्यात्तिरस्कृतौ ॥

१ ख. डनं ।

२ व्यन्यत्र पुंस्यपि ।

३ ख. हते ।

४ वस्ति, इति मा. ।

५ ख. ए. पादद्वयम् ।

६ व. इति मा. ।

आच्छादनमपाटतौ तिरोधाने तथांशुके ।
आराधनं सेवने स्यात्प्राप्तौ सन्तोषनिर्मिते ॥

आकाङ्क्षायामाकलनं विबन्धपरिसङ्ख्ययोः ।
आतच्चनं प्रतीवापजवनाप्यायनेषु च ॥

5 'सम्भाषणे त्वालपनं लेपे चासपनं यथा ।
उपधानं^१ विशेषे च गण्डूषे^२ प्रणयेऽपि च ॥

उत्सादनं समुल्लेखोद्वासनोद्वर्तनेषु च ।
उद्वर्तनं चो(त्प)तनेऽप्यपाटतौ विलेपने ॥

10 स्यादुत्पतनमुत्पत्तौ तयोर्ध्वगमनेऽपि च ।
उदये स्यादुदयनं वत्सेशागस्ययोरपि^३ ॥

उद्वाहनं^४ द्विसीत्ये स्याद्रज्जामुद्वाहनी मता ।
उपासनं शराभ्यासेऽप्युपास्तावासनेऽपि च ॥

कञ्चुक्यन्तःपुराध्यक्षे षिङ्गेऽहौ जोङ्गकद्रुमे ।
कपीतनो गर्दभाण्डशिरीषाम्नातकेषु च ॥

15 अश्वत्थेऽथ पुमान्यारावतकेकिपिकेष्टपि ।
कलध्वनिरथो^५ कात्यायनो वररुचावपि ॥

काषायवस्त्रे विधवाऽर्धजरत्युमयोः^६ स्त्रियाम् ।
कात्यायनी च दुर्गायां कुम्भयोनिस्त्वगस्यके ॥

१ ख. पु. इदं पादद्वयम् ।

२ ख. ना ।

३ गण्डू, इति मेदिनी ।

४ वत्सरागस्ययोरजे, इति मा. पा. ।

५ ख. सनं ।

६ इदमग्रेऽश्वत्थेऽथ पुमानित्याद्यनन्तरमासीत् ।

७ कल्य, इति मा. ।

८ तुंसयोरिति मा. ।

- वसिष्ठद्रोणयोश्चापि भवेत्क्लीबे कुचन्दनम् ।
 रक्तचन्दनपत्राङ्गदुभेदेषु नपुंसकम् ॥
- क्रौञ्चादनस्तु १पिप्पल्यां चिञ्चोटकमृणालयोः ।
 खड्गधेनुः खड्गपुत्र्यां फेने गण्डकयोषिति ॥
- 5 गवादिनीन्द्रवारुण्यां गवां घासादनाश्रये ।
 घनाघनो मत्तगजे तथा वर्षुकतोयदे ॥
 शक्रे च घोषयित्वास्तु विप्रकोकिलयोः समः २ ।
 वज्र्यर्कयोश्चिभानुर्जलौकायां जलाटनी ॥
 जलाटनो ३ लोहपृष्ठखगे पाठीनसेऽपि च ।
- 10 तपोधनस्तापसे स्यान्मुण्डैर्यां तु तपोधना ॥
 दशेन्धनस्तु दीपे स्याद्दिग्याहुः शब्दवेदिनः ।
 देवसेनेन्द्रकन्यायां सेनायामपि तस्य वै ॥
 नक्तं निर्गत्य यत्किञ्चि(च्छुभा)शुभकरं वचः ।
 श्रूयते तद्विदुर्धैरा दैवप्रश्नमुपश्रुतिम् ॥
- 15 नागाञ्जना नागयष्टौ द्विरदस्यापि मुङ्गरे ।
 भवेन्निधुवनं कम्पे पञ्चसायकसङ्गरे ॥
 निर्यातनं वैरशुद्धौ दाने न्यासार्पणेऽपि च ।
 निशमनं ४ दर्शने स्यात्तथैवालोचनेऽपि च ॥
 श्रुतौ दृष्टौ निशमनं तथा निरसनं वधे ।
- 20 प्रतिश्लेषे ५ च निष्ठीवे, जनौ ६ प्रजननं तथा ॥

१ किञ्चुल्यामिति मा. ।

२ गवादनीति परे ।

३ क. से ।

४ टलो, इति मा. ।

५ ख. ननं ।

६ क. क्षये ।

७ नो, इति मा. ।

- योनौ चापि प्रहसनं रूपके हसने पुमान् ।
 प्रणिधानं प्रयत्ने स्यात्समाधौ च प्रवेशने ॥
- प्रयोजनं कार्यहेत्वोः सिंहे पञ्चाननः शिवे ।
 अथ प्रवचनं वेदे प्रकृष्टवचनेऽपि च ॥
- 5 प्रतिपन्नोऽङ्गीकृते च विज्ञातेऽप्यन्यलिङ्गकः ।
 प्रस्फोटनं विकसने सूर्ये स्यात्ताडनेऽपि च ॥
- प्रतिमानं प्रतिच्छायागजदन्तान्तरालयोः ।
 प्रसाधनी तु कङ्कत्यां सिद्धौ वेशे प्रसाधनम्^१ ॥
- पयस्विनी नदीधेन्वोर्विभावयां च योषिति ।
 10 प्रतिपन्नश्च^२ संस्कारलिप्सोपग्रहणेऽपि ॥
- अथ पुण्यजनो यज्ञे राक्षसे सज्जनेऽपि च ।
 मृणालिन्यां पुटकिनी^३ प्रवदन्ति मनीषिणः ॥
- पृथक्जनस्तु मूर्खे स्यात्तथा नीचजनेऽपि च ।
 महाधनं महामूल्ये सुवाससि च सिल्हके ॥
- 15 महासेनो बाहुलेये महासैन्यपतावपि ।
 मदयित्तुः पञ्चबाणे मद्ये तु स्यान्नपुंसकम् ॥
- महामुनिरगस्त्ये ना कुस्तुम्बुरुणि न द्वयोः ।
 मालुधानो मातुलाहौ मालुधानी लतान्तरे ॥
- मातुलानी कलाये स्याद्भङ्गायां मातुलस्त्रियाम् ।
 20 थोजने मार्गधेनुः स्यादित्याहुः पण्डितोत्तमाः ॥

१ ख. ने । २ छायामिति मा. । ३ वेगे च सम्मता, इति मा. ।

४ ख. सत्कार ।

५ ख. नौ ।

- रसायनं विषेऽपि स्याज्जराव्याधिहरौघधे ।
 पुल्लिङ्गः पश्चिराजे च विडङ्गाख्यौघधेऽपि च ॥
 राजादनं क्षीरिकायां प्रियाले किंशुकेऽपि च ।
 वर्धमानः प्रश्नभेदे शरावैरगडविष्णुषु ॥
- 5 विस्मापनो^२ ना कुहके गन्धर्वनगरे स्मरे ।
 विसर्जनं परित्यागे दाने सम्प्रेषणेऽपि च ॥
 विरिञ्चनो^३ निगदितो ब्रह्मण्यपि विरिञ्चिवत् ।
 विरोचनोऽग्न्यर्कचन्द्रप्रहादतनयेषु च ॥
 विहेठनं तु हिंसायां^४ मर्दनेऽपि विडम्बने ।
- 10 ऋणमोक्षे विगणनं कथयन्ति विचक्षणाः ॥
 भवेद्विहननं विघ्नहिंसयोस्त्वल्पिञ्जने^५ ।
 विलुण्ठनी तु लोटन्यां लुण्ठने तु नपुंसकम् ॥
 विश्वक्सेनो विष्णुगणे विष्णौ च स्यादथ स्त्रियाम् ।
 विश्वक्सेना फलिन्यां स्यात्सुयोषायां विलेपिनी ॥
- 15 विलेपनी यवाग्वाच्च विदारीकन्दकेऽपि च ।
 वैरोचिनिस्तु सुगते बलिदैत्यार्कपुत्रयोः ॥
 शिखण्डिनी तु गुञ्जायां यूथिकायां च योषिति ।
 अथ श्लेष्मघना मल्यां केतक्यां च निगद्यते ॥
 सम्मूर्च्छनमभिव्याप्ता^६ वृत्साहमोहयोरपि ।
- 20 समुत्थानं निर्णये स्याद्वाधीनां^७ च समुज्जमे^८ ॥

१ शरावे च, इति मा. । २ ख. यनो । ३ ख. सङ्ग ।
 ४ रञ्जनो, इति मा. । ५ ख. नां । ६ स्थूलपिञ्जले, इति मा. ।
 ७ वृञ्जाय, इत्यन्ये । ८ धानामिति मा. । ९ ख. दमे ।

- गन्धहस्तिनि हेरम्बे सदादानोऽभ्रहस्तिनि ।
 अथ संवदनं^१ ह्रीवमालोचे च वशीकृतौ^२ ॥
- चतुःशाले सञ्जवनं प्रवदन्ति मनीषिणः ।
 समादानं समीचीनग्रहणे सौगताह्निके ॥
- 5 संवाहनं त्वङ्गमर्दे^३ वाहनेऽपि नपुंसकम् ।
 समापनं परिच्छेदे समाप्तिवधयोरपि ॥
- सनातनः^४ पित्रतिथ्यन्तरेऽजे शाश्वते हरे ।
 स्तनयित्बुस्तु जीमूते स्तनितेऽपि निगद्यते ॥
- सरोजिनी तु पद्मिन्यां तथैव कमलाकरे ।
 0 बन्धे व्रते संयमनं यमपुर्यामपि स्त्रियाम् ॥
- भेखलायां सारसन^५मध्युरस्त्रे नपुंसकम् ।
 सामिधेनी तु धाय्यायां समिध्यपि च योषिति ॥
- सामयोनिस्तु सामोत्ये ब्रह्मकुञ्जरयोरपि ।
 सांयुगीनस्तु सङ्गामे यः साधुः सोऽभिधीयते ॥
- 15 सुदर्शनं हरेश्चक्रे मेरुजम्बुदुमेऽपि च ।
 तथैव शक्रनगरं आञ्जौषधिभिदोरपि ॥
- सुयामुनो वत्सराजे प्रासादेऽभ्रान्तरे^६ऽच्युते ।
 सौदामिनो स्त्रियां विद्युदप्सरोभेदयोरपि ॥
- हर्षयित्बुः पुमान् पुत्रे काञ्चने तु नपुंसकम् ।
 ॥ इति नचतुर्थम् ॥

१ वेदनमिति मा. । २ ख. ते । ३ ख. दे । ४ ख. मापनः ।
 ५ ख. ना । ६ ख. पु. पा. । ७ अयं पुंस्यपि ।
 ८ मेरुवंशे, इति मा. । ९ शत्रुगमने, इति मा. । १० देव्युत्तरे, इति मा. ।

॥ अथ नपञ्चमम् ॥

- अथातिसर्जनं दानवधयोरपवर्जनम् ।
 निर्वाणदानत्यागेषु क्लीबेऽथाप्यनुवासनम् ॥
- स्नेहवस्तौ धूपने चाप्यथ स्याद्वर्णमात्रके ।
 विसर्जनीयेऽपि तथाऽभिनिष्ठानो निगद्यते ॥
- 5 स्यादुपस्पर्शनं स्पर्शं स्नानाचमनयोरपि ।
 अथोपसम्पन्नमपि निहतेऽपि सुसंस्कृते ॥
- स्याद्गन्धमादनं भृङ्गे गन्धके वानरे पुमान् ।
 सुरायां स्त्री नगे^१ काके चिरजीविनि पुंस्यपि ॥
- दन्तधावनः खदिरे दन्तशुद्धौ नपुंसकम् ।
 10 स्याद्भूमकेतनो वज्रौ तथा^२ केतुग्रहेऽपि च ॥
- स्यान्नन्दिवर्धनो लिङ्गे^३ पश्चान्ते तनयेऽपि च ।
 प्रतिपादनं दाने स्यात्प्रतिपत्तौ प्रबोधने ॥
- स्यात्पद्मलाञ्छनो लोकेश्वरे ब्रह्मणि भास्करे ।
 धनदे च स्त्रियां तारालक्ष्मीवाग्देवतासु च ॥
- 15 कालीयके हरिद्रायां पीतचन्दनमुच्यते ।
 वरचन्दनमित्युक्तं कालीये देवदारुणि ॥
- वरवर्णिनी तु साध्यां थोषायां स्यात्फलिन्यां च ।
 जतुन्यपि च (म)त्ता स्याद्हरिद्रायां च कामिनीरत्ने ॥

१ क. पे ।

२ केशे, इति मा. ।

३ लङ्गे, इति मा. । भर्गे, इत्यपरे ।

व्रीहिकाञ्चनो मसूरे गदितः^१ शाब्दैकनिष्णातैः^२ ।

^३मधुसूदनो द्विरेफे वनमालिनि चापि निर्दिष्टः ॥

महारजन^४मुद्दिष्टं शातकुम्भकुसुम्भयोः ।

स्यान्मृत्युवञ्चनः शम्भौ मालूरद्रोणकाकयोः ॥

5 प्राहुः शाब्दैकनिष्णाताः सिन्दूरे रक्तशासनम् ।

वनमालिनी वाराह्यां गदिता शब्दवेदिभिः ॥

कटुकायां च पिप्पल्यां^५ शाके च शकुलादनी ।

शाखञ्जायन उद्दिष्टो मुनिभेदे च नन्दिनि ॥

शिवकीर्तन इत्युक्तो भृङ्गरीटेऽसुरद्विषि^६ ।

10 श्वेतवाहनशब्दस्तु सुधाधाम्नि धनञ्जये ॥

स्यात्पष्टिहायनो व्रीहिविशेषे कुञ्जरेऽपि च ।

हरिचन्दनमित्युक्तं चिदशानां महीरुहे ॥

नपुंसकं तु गोशीर्षे ज्योत्स्नाकुङ्कुमयोरपि ।

हरिवाहनस्तु पुंसि स्याद्विवस्वच्छचीशयोः^७ ॥

॥ इति नपञ्चमम् ॥

॥ अथ नषष्ठम् ॥

15 वराङ्गरूपोपेतो यः सिंहसन्नहनो हि सः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये नान्तवर्गः ॥

१ ख. पु. प्राजः ।

२ ख. ताः ।

३ क. पु. प्रलोकः ।

४ क. तं ।

५ पटके, इति मा. ।

६ क. घे ।

७ शुश्र्वयोरिति मा. ।

॥ अथ पान्तवर्गः ॥

॥ अथ पैकम् ॥

पो वाया

॥ अथ पद्वितीयम् ॥

- वल्पमप्युक्तं स्वल्पेऽप्यापस्तु भूमि च ।
 कल्पो न्याये^१ विधौ शास्त्रे संवर्ते ब्रह्मणो दिने ॥
 कपिस्तु सिल्हके विष्णावपि शाखामृगे पुमान् ।
 5 कूपस्तु गुणदृष्टे स्यान्मृन्माने च विदारके ॥
 कृपस्तु पाण्डवाचार्ये द्रोणपत्न्यां कृपी मता ।
 कृपा दयायामथ च खष्यः क्रोधे बलात्कृतौ ॥
 गोपो नृपे दिक्पतौ च गोष्ठाध्यक्षे च गोपके^२ ।
 ग्रामाध्यक्षे भास्करेऽपि^३ सारिव्याख्यौषधे स्त्रियाम् ॥
 10 ^४छुपः क्षुपस्पर्शनयोस्त्रपु सीसकरङ्गयोः ।
^५तपश्चान्द्रायणादौ स्यात्साधुधर्मे च गद्यते ॥
 योगे^६ चरेऽपि च तपस्तथा शिशिरमाघयोः ।
 तल्पं स्याच्छयनीयेऽपि कलत्रेऽद्रेऽपि न द्वयोः ॥
 चपा ब्रीडाकुलटयोस्तापः सन्तापकच्छयोः ।
 15 ^७तापी नद्यन्तरे दर्पः कस्तुर्यामप्यहङ्कृतौ ॥

१ स्त्रियामिति मा. । २ वले, इति मा. । ३ अन्यत्र तालव्यादिः ।

४ क. ख. “दुपाक्षयस्थनियो” इति मा. ।

५ ख. पु. ष्लोकः । ६ पौको, इति मा. । ७ ख. वा ।

नीपः कदम्बबन्धुकनीलाशोकद्रुमेष्टपि ।
 पुष्पं १विकासिकुसुमस्त्रीरजःस्वपि कौर्त्तितम् ॥
 रूपं स्वभावसौन्दर्याऽऽलोकेषु पशुशब्दयोः २ ।
 ग्रन्थावृत्तौ नाटकादावाकारश्लोकयोरपि ॥

- 5 रेपस्तु निन्दिते क्रूरे रोषो वाणे च रोपणे ।
 लोपो ३ जग्धौ प्रलेपेऽपि वपा विवरभेदसोः ॥
 बाष्प उष्मणि चास्त्रे ना ४ शष्पं बालतृणे स्मृतम् ।
 पुंसि स्यात्प्रतिभाहानौ शापस्वाक्रोशदिव्ययोः ॥
 शिल्पी तु वाच्यवत्कारौ स्त्रियां ५ कोलदलौषधौ ।
 10 शिल्प्यं श्रुवे क्रियायोगे ६ स्वापः शयननिद्रयोः ॥
 स्पर्शाज्ञतायामज्ञाने सूपो व्यञ्जनसूदयोः ७ ।
 सर्पः स्यात्सर्पणे व्याले नक्षत्रे नागकेसरे ८ ॥
 भवेद्भेषस्तु लज्जायां क्षपा रात्रौ निगद्यते ।
 क्षुपस्तु स्यात्क्षुद्रदृष्टे श्लेषो निर्हरणेऽपि च ॥

॥ इति पद्वितीयम् ॥

१ विकास, इत्यपरे ।	२ वन्दयोरिति मा. ।
३ क. लोपो ।	४ व्याश्रुकश्रिपौ, इति मा. ।
५ कोलार्द, इति मा. ।	६ योग्ये, इति परे ।
७ ख. कारौ शिल्पी तु वाच्यवत् ।	
८ ख. पु. पा. ।	९ शापस्वाक्रोशदिव्ययोरिति, मा. ।

॥ अथ षट्तीयम् ॥

- अनूपो महिषे देशभेदेऽपि स्यात्तु वाच्यवत् ।
 आवापो भाण्डवपने परिश्लेषालवालयोः ॥
 आतपस्तु प्रकाशे स्यादादित्येऽपि निगद्यते ।
 आश्लेषो भर्त्सनाद्यष्टिकाव्यालङ्कृतिषु स्मृतः ॥
- 5 आकल्पः कल्पने वेषेऽप्युडुपः स्रवचन्द्रयोः ।
 उलपस्तृणभेदे स्याद्गुल्मिन्यामुलपोऽस्त्रियाम्^१ ॥
 कच्छपी वल्लकीभेदे दुलौ^२ क्षुद्रगदान्तरे ।
 निध्यन्तरे तथा कूर्मे^३ मल्लभेदे च कच्छपः ॥
 कलापः संहतौ बर्हे तूणीरे भूषणे हरेः ।
- 10 कशिपुर्भक्ताच्छादनयोरेकोक्त्या च पृथक्तयोः पुंसि^४ ॥
 कश्यपो मीनमृगयोर्भेदे भूमौ तु काश्यपी गदिता^५ ।
 कुतुपस्तु कुशे वाद्ये रवौ नेपालकम्बले ॥
 कुतपो भागिनेये च भागे घस्यस्य चाष्टमे ।
 विट्शारिकायां कुणपी पूतीगन्धे श्वे च ना ॥
- 15 कुलपः स्यात्कुलाधीशे कौणपो निर्ऋतीश्वरे ।
 रक्षोमात्रे खबाध्यस्तु मिहिकायां निगद्यते ॥
 खलपूः स्यात्बहुकरे गणपो गणनायके ।
 जलपो वरुणे प्रोक्तः कथितो जनपो नृपे ॥

१ परे त्विमं तालथान्तं षेठुः ।

२ पामता, इति मा. ।

३ मूर्द्धन्यादिरिति विश्वः ।

४ ख. मच्छे ।

५ क. पुंसि, इति पदं नास्ति ।

६ ख. गदिता, इति पदं नास्ति ।

७ अकारमथोऽप्यन्यत्र ।

८ ख. विच्छा ।

जिह्वापः शुनि मार्जारे जीवपः प्राणनायके ।

त्वगङ्कुरे तु त्वक्पुष्पं प्रवदन्ति मनीषिणः ॥

तिरिपः^१ शालिभेदे स्याद्धनपो गुच्छकेश्वरे ।

धेनुपः स्यात्तु गोपाले प्रतापस्तापतेजसोः ॥

5 पादपः पादपीठेऽद्रौ पादुकायां तु पादपा ।

रक्तपा तु जलौकायां डाकिन्यां राक्षसे पुमान् ॥

वटपा वटयक्षिण्यां भवेज्झाटे तु बालपः ।

षिटपः पल्लवे खिङ्गे विस्तारे^२ स्तम्भशाखयोः ॥

विकल्पः पुंसि निभ्रान्तौ^३ कल्पनेऽपि प्रकल्पते ।

॥ इति पदतौयम् ॥

॥ अथ पचतुर्थम् ॥

10 अभिरूपो बुधे रम्ये प्राप्तरूपेऽपि वाच्यवत् ।

अवलेपस्तु गर्वे स्याल्लेपने दूषणेऽपि च ॥

अपलापः स्मृतः प्रेम्णि तथैवापहृवे मतः ।

उपतापस्वरायां स्यादुत्तापगदयोरपि ॥

उपकूपं निपाने स्याद्गण्डकूपोऽद्रिसन्निधौ ।

15 तथैव गदितो विज्ञैर्जलकूपोऽपगर्तके ॥

जलकूपी^४ पुष्करिण्यां नागपुष्पस्तु चम्पके ।

पुन्नागे च तथा नागकेसरे च निगद्यते ॥

१ अन्यत्र मान्तः ।

२ क. सुब; ख. सुख, इति मा. ।

३ क. भ्रातौ ।

४ जलकूपा, इति मा. ।

परिवापस्तु पर्याप्तौ^१ जलस्थाने परिच्छदे ।
 परितापस्तु पुंसि स्याद्दुःखे च नरकान्तरे ॥
 परिकम्पो भये कम्पो ^२प्रलापे प्रेम्णापह्नवे ? ।
^३पिण्डपुष्पमशोके च ^४जवायां च कुशेशये ॥

- ५ ^५प्राप्तरूपो बुधे रम्ये बहुरूपो महेश्वरे ।
 बहुरूपस्तथा विष्णौ ^६धूनके सरटे स्मरे ॥
 मेघपुष्पं तु पिण्डाभ्राम्बुनादेये हरेर्हये ।
 विप्रलापो विरोधोक्तावपार्थवचनेऽपि च ॥
^७वीजपुष्पं दमनके तथा मरुबकेऽपि च ।
 १० वृकधूपस्तु सरलद्रवक्षत्रिमधूपयोः ॥
 वृषाकपिस्त्वाश्रयाशे शम्भौ दामोदरेऽपि च ।
 हेमपुष्पं ^८जवाशोकपुष्पयोश्च नपुंसकम् ॥

॥ इति पचतुर्थम् ॥

॥ अथ पपञ्चमम् ॥

भवेच्चामरपुष्पस्तु^९ चूतकोशास्रकेतके ।
 पूगे चापि भवेत्काशे तद्वदेव च बालके ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये पान्तवर्गः ॥

१ पर्युप्तौ, इति परे ।

२ ख. प्रलापयेस्यापह्नवे ।

३ परि, इति मा. ।

४ जरा, इति मा. ।

५ क. प्रादा, ख. पादाः, इति मा. ।

६ धूनके, इति मा. ।

७ क. पु. पादद्वयम् ।

८ जपा, इति मा. ।

९ अन्यत्र लौबे ।

॥ अथ फान्तवर्गः ॥

॥ अथ फैकम् ॥

फो यज्ञसाधने स्थूले भृज्भावाते च पुंस्ययम् ।
प्रकटेऽथ^१ रणे फः स्यात् ।

॥ अथ फद्वितीयम् ॥

कफो दोषे तृतीयके ॥

गुम्फस्तु गुम्फने हस्तालङ्कारेऽपि निगद्यते ।
5 रेफो रवर्णे गदितः कुत्सिते वाच्यलिङ्गकः ॥

शफः पशूनां च खुरे तरुमूले शफं मतम् ।
शिफा जटायां सरिति मांसिकायां च मातरि ॥

॥ इति फद्वितीयम् ॥

॥ अथ फद्वितीयम् ॥

द्विरेफः कथितो मृङ्गे शब्दभेदविशारदैः ।

॥ इति फद्वितीयम् ॥

॥ अथ फचतुर्थम् ॥

घनोपले मेघकफं प्रवदन्ति मनीषिणः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये फान्तवर्गः ॥

॥ अथ बान्तवर्गः ॥

॥ अथ बद्धितीयम् ॥

अम्बु स्याद्बालके तोये कम्बुः शङ्खेऽस्त्रियां मतः ।
गजे च शम्बुकग्रीवाराजसु वलये पुमान् ॥
कम्बिरंशे च वंशस्य खजाकायामपि स्त्रियाम् ।
पण्डके तु भवेत्क्षीबं वाच्यलिङ्गस्त्वविक्रमे ॥

- 5 जम्बुः सुमेरुसरिति तरुद्वीपभिदोरपि ।
डिम्बो भयध्वनावण्डे^१ फुफ्फुसक्षीहविल्वे^२ ॥
बिम्बं तु प्रतिबिम्बे स्याद्विम्बिकायाः फलेऽपि च ।
मण्डले ककलासे च शम्बस्तु मुसलाग्रगे ॥
लोहमण्डलके वज्रे पुमांस्त्रिषु शुभान्विते ।
10 शिबिस्तु भूर्जपत्रे स्यात्तथोदारे महीपतौ ॥
शुल्बं ताम्रे यज्ञकर्मण्याचारे जलसन्निधौ^३ ।
^४स्तम्बो गुल्मे तृणादीनामप्रकाण्डे द्रुमेऽपि च ॥

॥ इति बद्धितीयम् ॥

॥ अथ बद्धतीयम् ॥

- अक्षीबं वशिरे शिग्रौ नाऽमत्ते पुनरन्यवत् ।
अलाबुश्चाप्यलाबूश्चाप्यालाबुस्तुम्बिकौषधौ ॥
15 अचुम्बस्त्वतिदीर्घे ? स्यादलम्बो नीचखर्वयोः ।
कदम्बो^५ निकुरम्बे^६ स्यान्नीपसर्षपयोरपि^७ ॥

१ ख. भण्डे । २ क. पुष्पुषलौह विष्णवे, ख. पुष्पुषा लौह विस्तै, इति मा. ।

३ जलसम्भृते, इत्यन्ये । ४ ख. नास्ति पा. । ५ अन्यत्र क्षीनेऽपि ।

६ निकुरम्ब इत्यपि केचित् । ७ क. पद्मसर्षपयोरपि ।

कलम्बी^१ स्याच्छाकभेदे पुमान् स्याद्दण्डबाणयोः ।

कादम्बः सायके हंसे गोडुम्बः शीर्णवृन्तके ॥

स्त्रियामपि गवादिन्यां^२ नितम्बः स्कन्धरोधसोः ।

प्रलम्बा स्यात्तु शाखायां प्रलम्बो दैत्यदीर्घयोः ॥

5 चपुषे जलदे चापि हारभेदे लताङ्कुरे ।

भूजम्बूरपि गोधूमे विकङ्कतफलेऽपि च ॥

हिडिम्बो दैत्यभेदेऽपि हिडिम्बाऽपि तथा मता ।

हेरम्बो^३ विघ्नराजे स्यान्महिषे शौर्यगर्विते ॥

॥ इति बहतीयम् ॥

॥ अथ वचतुर्थम् ॥

जलडिम्बस्तु कथितः शम्बूके शब्दवेदिभिः ।

10 ^४राजजम्बूर्जम्बुभिदि पिण्डखर्जूरकेऽपि च ॥

॥ इति वचतुर्थम् ॥

॥ अथ बपञ्चमम् ॥

धूलीकदम्बो^५ नीपे स्यात्तिनिशे^६ वरुणदुमे ।

शृगालजम्बूर्गोडुम्बे तथा^७ घोण्टाफले स्त्रियाम् ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये बान्तवर्गः ॥

१ म्बा, इति मा. । २ क. ख. दौनां, इति मा. ।

३ गज, इति मा. । ४ ख. ए. पा. नास्ति । ५ ख. निम्बे ।

६ क. ख. लिशे, इति मा. । ७ घोटा, इति मा. ।

॥ अथ भान्तवर्गः ॥

॥ अथ भैकम् ॥

भं नक्षत्रे गभस्तौ स्त्री पुंसि स्याद्भृगुनन्दने ।
भूः स्थानमात्रे गदिता धरण्यामपि योधिति ॥

॥ इति भैकम् ॥

॥ अथ भदितौयम् ॥

अम्भो जले तु शोभायामाभा स्यात्करिणि त्विभः^१ ।

^२कुम्भो राश्यन्तरे योगविशेषे गदितो घटे ॥

5 ^३कामुके वारनार्यां च करिमूर्धनि राक्षसे ।
गुग्गुलौ^४ वारनार्याश्च पतौ^५ कुम्भा चिद्व्यपि ॥

कुम्भी तु ^६पाटलावारिपर्णीपिठरकटफले ।

गर्भो भ्रूणेऽर्भके कुक्षौ सन्धौ पनसकण्टके ॥

जम्भो दैत्यान्तरे दन्ते जम्बीरेऽपि च भक्षणे ।

10 जृम्भो हर्षे विकासे^७ च जृम्भायामपि गद्यते ॥

डिम्भस्तु बालके मूर्खे तथा बालिशचेष्टिते ।

दम्भः स्यात्कैतवे कल्के^८ दन्भूः स्त्री सर्पवज्रयोः ॥

नभस्तु आवणे पुंसि खे तु क्लीवे मतं नभः ।

नाभिस्त्ववयवे मुख्यन्टपे क्षत्रियमात्रके ॥

१ त्वितः, इति मा. ।

२ इतः प्रभृति ख. पुस्तकाभावः ।

३ कामुके, इति मा. ।

४ क्लीबमिति शेषः ।

५ पुंसौति शेषः ।

६ पाटलीवार, इति मा. ।

७ कसिते, इति मा. ।

८ ल्ये, इति मा. ।

चक्रमध्ये प्रधाने च स्त्रियां कस्त्वरिकामदे ।
निभस्तु कथितो व्याजे पुल्लिङ्गः सदृशे त्रिषु ॥
प्रभुः परिवृढे^१ प्रोक्तः समर्थेऽपि निगद्यते ।
रम्भा कदल्यप्सरसोर्ना वेणौ वानरान्तरे^२ ॥

5 लाभः प्राप्तौ भवेत्क्षोभः कार्पण्यातिशयेऽपि च ।
विभुः प्रभौ सर्वगते शङ्करब्रह्मणोरपि ॥

शम्भुरर्हन्महादेवपरमेष्ठिषु कीर्तितः ।
शुभो योगविशेषेऽपि शुभं क्षेमे^३ऽपि गद्यते ॥
शुम्भो दैत्यविशेषेऽपि शोभा कान्तीच्छयोर्मता ।

10 सभा सामाजिके द्यूते गोष्ठीमन्दिरयोरपि ॥
स्वभूर्ना ब्रह्मणि हरौ स्तम्भः स्थूणाजडत्वयोः ।
क्षोभः कोपविशेषे च कल्पान्तेऽपि निगद्यते ॥

॥ इति भट्टतीयम् ॥

॥ अथ भट्टतीयम् ॥

अधिभूर्नायकेऽपि स्यादग्निभूस्तु मतो गुहे ।
आरम्भस्तु त्वरायां स्यादुद्यमे वधदर्पयोः ॥

15 आत्मभूर्ना विधौ कामे तनूजन्मनि चोच्यते ।
ऋषभो वृषभे^४ वृक्षविशेषे च स्वरान्तरे ॥

१ दृढे, इति मा. ।

२ वारशान्तरे, इति मा. ।

३ त्रे, इति मा. ।

४ अष्टवर्गौषधान्तरे, इति विश्वः ।

- श्रेष्ठार्थं च वराहस्य पुच्छे रन्ध्रे च कर्णयोः ।
 ऋषभौ श्रुकशिब्यां स्यान्नराकारस्त्रियामपि ॥
 ऋषभौ च शिरालायां विधवायां क्वचिन्मता ।
 ककुप् १शोभादिशोः शास्त्रे प्रवेण्यां चम्पकस्रजि ॥
- 5 ककुभो रागभेदे स्याद्वीणायां १मर्जुनद्रुमे ।
 कटभौ २ तरुभेदे च ज्योतिष्मत्यामपि स्त्रियाम् ॥
 करभः शरभे चाष्टापदे प्रोक्तो मृगान्तरे ।
 करभो मणिवन्धादिकनिष्ठान्ते मतः करे ॥
 कुसुम्भं हेमि च महारजने च कमण्डलौ ।
 10 कैटभा कैटभीश्र्वर्यां कैटभो दैत्यभिद्यपि ॥
 गर्दभो रासभे श्वेतकुमुदे गर्दभं मतम् ।
 गर्दभी क्षुद्रजन्तौ स्याद्रुग्भेदे गन्धभिद्यपि ॥
 दुन्दुभिर्दितिजे भेर्यामक्षबिन्दुत्रिकद्वये ।
 दुर्लभः कर्चूरे ३ चापि दुष्प्रापे वल्लभेऽपि च ॥
- 15 निकुम्भः कथितो दन्त्यां कुम्भकर्णसुतेऽपि च ।
 वल्लभो दयितेऽध्यक्षे सल्लक्षणतुरङ्गमे ॥
 पुनर्नवायां वर्षाभूः स्रवे किञ्चुलकेऽपि च ।
 विष्कम्भः स्याद्योगभेदे विस्तारप्रतिबन्धयोः ४ ॥
 विष्कम्भः कथितो विज्ञैः कवाटस्यार्गलेऽपि च ।
 20 रूपकाङ्गप्रभेदे च बन्धभेदे च योगिनाम् ॥

१ शोभा, इति मा. ।

२ वीणाङ्गे, इति केचित् ।

३ टुभौ, इति मा. ।

४ पुंसौति शेषः ।

५ बुंदे, इति मा. ।

६ वैदर्भे विस्मृतावपौति केचित् ।

विसम्भः^१ केलिकलहे विश्वासे प्रणये वधे ।
 विष्टम्भः प्रतिबन्धे च रोगभेदेऽप्युदाहृतः ॥
 वृषभस्तु वृषे श्रेष्ठे वैदर्भौ^२ रीतिभिद्यपि ।
 नलपत्न्यां, च वैदर्भ^३ वाक्यवक्रत्व ईरितम् ॥
 5 शरभो देवताभेदे^४ शरभः पश्चिभिद्यपि ।
 करभे वानरभिदि सनाभिर्जातितुल्ययोः ॥
 सुरभिश्चम्यके स्वर्णे सल्लकीमातृभेदयोः ।
 गन्धोत्पले सौरभेय्यां जातीपुष्पवसन्तयोः^५ ॥
 सुगन्धे च मनोज्ञे च वाच्यवत्सुरभि स्मृतम् ॥
 ॥ इति भटतीयम् ॥

॥ अथ भचतुर्थम् ॥

10 अष्टम्भः सुवर्णे च स्तम्भप्रारम्भयोरपि ।
 शातकुम्भं तु हेमि स्यात्पुमान्स्यादश्वमारके ॥
 ॥ इति भचतुर्थम् ॥

॥ अथ भपञ्चमम् ॥

प्रोक्तः करिकुसुम्भस्तु नागकेसरचूर्णके ।
 पिष्टसौरभमुद्दिष्टं विद्वद्भिर्मलयोद्भवे ॥
 ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये भान्तवर्गः ॥

१ अन्यत्र तालव्यमथ्यः ।

२ भौ, इति मा. ।

३ पशुभेदे, इत्यन्यत्र ।

४ तंसयोरिति मा. ।

॥ अथ मान्तवर्गः ॥

॥ अथ मैकम् ॥

मो यमे समये चन्द्रे विषे मा तु श्रियां स्त्रियाम् ।
मः शङ्करे च गदितो मा निषेधेऽव्ययं मतम् ॥

॥ इति मैकम् ॥

॥ अथ मद्वितीयम् ॥

- अमा दर्शं तिथावक्ता स्यादात्मा यत्नचेतसोः ।
स्वभावे च धृतौ पुंसि स्यादामो रुग्विशेषके ॥
- 5 अपक्वे वाच्यलिङ्गं स्यादीर्ममीर्मो व्रणे मतौ ।
इध्मः स्यादपि यज्ञाङ्गे^१ स्यादिन्धनचयेऽपि च ॥
- तथैव गदिता सङ्गिरुमा शङ्करयोषिति ।
अतस्यामप्युमामाहुर्हरिद्राकीर्तिकान्तिषु ॥
- जर्मिस्तरङ्गे पीडायां वेगे भङ्गप्रकाशयोः ।
10 उत्कण्ठावस्त्रसङ्कोचरेखयोरपि गद्यते ॥
- क्रमस्त्वनुक्रमे शक्तौ कल्पे चाक्रमणेऽपि च ।
कर्मास्त्री^२ कर्मक्रिययोः कर्मौ^३ स्यादपि तद्वति ॥
- - - - - मूर्छायां तु क्लमो मतः ।
कामः स्मरेऽभिलाषे च कामं रेतोनि कामयोः ॥

१ होमेन्धनं स्यादिध्मोऽस्त्री, इति वैजयन्ती । २ व्याप्य, इति मा. ।

- अव्ययं त्वभ्यनुज्ञायां काम्येऽपि स्यान्नपुंसकम् ।
 कामिर्ना कामुके रत्यां स्त्री १ किम् श्लेषवितर्कयोः ॥
- निन्दायां च परिप्रश्ने वाच्यलिङ्गत्वमौरितम् ।
 कामी तु कामुके चक्रवाके पारावतेऽपि च ॥
- 5 क्रिमिर्ना कृमिवत्कीटे लाक्षायां क्रिमिले खरे^२ ।
 किमौ पलाशे शालायां^३ हेमपुत्र्यां च योषिति ॥
- खर्मं स्यात्पौरुषे ४ कोषजांशुकेऽपि च गद्यते ।
 गमो नाऽश्रविवर्ते स्यादपर्यालोचितेऽध्वनि ॥
- ग्रामः स्वरे संवसथे वृन्दे शब्दादिपूर्वकः ।
 10 ग्रीष्म उष्मागमे चोष्णी गुल्मः स्यात्सैन्यरक्षणो ॥
- गुल्मः सेनाघट्टभिदोर्गुल्मस्तम्बे^५ च रुग्भिदि ।
 गुल्मी स्यादामलक्येलावनिकावस्त्रवेश्मसु ॥
- घर्मः स्यादातपे ग्रीष्मेऽप्युष्मे^६ स्वेदाम्भसोरपि ।
 चमूः सेनाविशेषे स्यात्सेनामात्रेऽपि योषिति ॥
- 15 चर्मौ मृगे विटे भूर्जे तथा फलकहस्तके ।
 चर्मं कृत्तौ^७ च फलके छद्मं व्याजोपदेशयोः ॥
- जात्मः क्रूरे पामरे चाप्यसमीक्ष्यप्रवर्तके ।
 जिह्वस्तु कुटिले मन्दे क्लीबं ८ तगरदर्पयोः ॥

१ विद्धे, इति मा. ।

२ श्वरे, इति मा. ।

३ शाखायां, इति मा. मात्त्रायामपि क्वचित् ।

४ अत्रार्थे ण्यस्यपि ।

५ क्लृप्ते, इति मा. ।

६ कोष्ण, इति मा. ।

७ तौ, इति मा. ।

८ व्यालो, इति मा. ।

९ नग, इति मा. ।

- तोकं कर्णमले पुंसि हरिते च हरिद्यवे^१ ।
 दमः स्याद्दमथे दण्डे कर्दमे दमनेऽपि च ॥
 दसस्तु यजमाने स्यादपि चोरे हुताशने ।
 द्रुमस्तरौ किम्पुरुषे पारिजाते तथेश्वरे ॥
- 5 धर्मोऽस्त्री पुण्य आचारे स्वभावोपमयोः क्रतौ ।
 अहिंसोऽपनिषन्वाये स्याद्भनुर्यमसोमपे ॥
 १धाम देहे गृहे रश्मौ स्थानजन्मप्रभेदयोः ।
 ध्यामं तु १श्यामले गन्धतृणे दमनकेऽपि च ॥
 नमो नतौ भवेत्स्त्रीवेऽव्ययमप्यभिधीयते ।
- 10 नामाभिधाने निर्दिष्टं निश्चयार्थं तथाव्ययम् ॥
 नेमिर्ना तिनिशे कूपचिकाचक्रान्तयोः स्त्रियाम् ।
 नेमो गर्तेऽवधौ कीले १प्राकारे कैतवेऽपि च ॥
 पक्ष १पक्षे च सूत्रांशे किञ्चल्के नेत्रोमणि ।
 पद्मोऽस्त्री पद्मके व्यूहे निधौ सङ्ख्यानतरेऽम्बुजे ॥
- 15 नागे च स्त्री १फञ्जिकाश्रीचारटी^२पन्नगीषु च ।
 ब्रह्मा विधौ योगभेदतदतोः स्यान्नपुंसकम् ॥
 ब्रह्म तत्त्वतपोवेदे पुमान् विप्रे च ऋत्विजि ।
 ब्राह्मी तु भारतीसोमवल्लरीब्रह्मशक्तिषु ॥
 तथैव फञ्जिकायां स्याच्छाकमत्स्यप्रभेदयोः ।
- 20 भ्रमस्तु कुन्दे भ्रमणे भ्रान्तौ स्याद्दारिर्निर्गमे ॥

१ खरे, इति मा. ।

२ इदं पादद्वयं वदितौय आसीत् ।

३ भ्या, इति मा. ।

४ प्र, इति मा. । ५ सूत्रादि, इति मा. ।

६ पूजि, इति मा. ।

७ वांटी, इति मा. ।

- भामः क्रोधे रवौ दीप्तौ भामा स्यात्कृष्णयोषिति ।
 भौष्मः कौरवदायादे भौष्मं भौमं भयानके^१ ॥
- भौमोऽम्बवेतसे घोरे शङ्करे चार्जुनाग्रजे ।
 भूमिर्भुवि स्थानमात्रे भौमस्तु नरकाऽऽरयोः ॥
- 5 भौमं भूमिभवेऽपि स्यात्त्रिषु भौमश्च वासरे ।
 यमो दण्डधरे ध्वाङ्के संयमे यमजेऽपि च ॥
- शरीरसाधनापेक्षे नित्यकर्मणि चोच्यते ।
 यामः^२ स्यात्प्रहरे पुंसि संयमेऽपि तथाविधः ॥
- यामिः कुलस्त्रीस्वस्रोश्च युध्मो धनुषि संयुगे^३ ।
 10 रश्मिः पुमान्दीधितौ^४ स्यात्पक्ष्मप्रग्रहयोरपि ॥
- रमो रक्ताशोककान्तस्मरेषु स्याद्रमा श्रियाम् ।
 तथा यौषाहिङ्गुनयोः^५ क्लीबं वास्तुककुष्ठयोः ॥
- रामस्तु रैणुकेये स्याद्राघवेऽथ^६ हलायुधे ।
 हये पशुविशेषे च त्रिषु चारौ सितेऽसिते ॥
- 15 रुक्मं तु काञ्चने लोहे रुमा स्यात्स्रवणाकरे ।
 रुमा सुग्रीवदारेषु रोम क्लीबं तनूरुहे ॥
- लक्ष्मीस्तु शोभासम्पत्योस्तथा^७ वृध्यौषधावपि ।
 फलिन्यां च वमिर्वान्तौ^८ स्त्रियां पुंसि च पावके ॥

१ त्रिष्विति शेषः ।

२ मौ, इति मा. ।

३ यमे, इति मा. ।

४ स्यात्पक्ष्म, इति मा. ।

५ नायोः, इति मा. ।

६ हना, इति मा. ।

७ ऋ, इति मा. ।

८ पलि, इति मा. ।

९ नातो, इति मा. ।

- वर्षं देहप्रमाणातिसुन्दराकृतिषु स्मृतम् ।
वर्त्म नेत्रच्छदे मार्गे राजीवाणाश्चपक्षिषु ? ॥
वाग्मी पटौ सुराचार्ये वामी स्याद्रासभस्त्रियाम् ।
वडवायां शृगाल्यां च करभस्यापि योषिति ॥
- 5 वामं धने पुंसि हरस्मरवारिधरेष्वपि ।
नार्यां स्त्रियां वल्गुसव्यप्रतीपेषु मतं त्रिषु ॥
तन्तुवायोपकरणे वेमा वेमश्च वेम च ।
शमी शक्तुफलायां च १शिम्बिकायां च २वाग्गुलौ ॥
३श्यामः प्रयागस्थवटे वृद्धदारौ पयोधरे ।
- 10 पिके च कृष्णहरितोः पुंसि स्यात्तद्वति त्रिषु ॥
श्यामो दमनके गृध्रतृणे श्यामेऽभिधेयवत् ? ।
प्रियङ्गौ चाप्रसूतायां नार्यां त्रिवृति योषिति ॥
मरीचे सिन्धुलवणे क्लीबं स्त्री शारिवौषधौ ।
यमुनायां च यामिन्यां नीलिकायामपौष्यते ॥
- 15 ४श्रामस्तु पुंसि निर्दिष्टो ५भासे मण्डपकालयोः ।
शुष्मं तेजसि सूर्ये ना समा संवत्सरे स्त्रियाम् ॥
६सर्वसाधुसमानेषु समं स्यादभिधेयवत् ।
सीमाऽऽघाटस्थितिष्वेतेष्वण्डकोशेऽपि च स्त्रियाम् ॥
सूक्ष्मं तेजोऽङ्गथोरुक्तं सूक्ष्मं क्षीरे नभस्यपि ।
- 20 सूक्ष्मं ७ स्यात्कतकेऽध्यात्मे पुंस्यणौ त्रिषु चाल्पके ॥

१ रिव, इति मा. ।

२ गुग्गु, इति मा. ।

३ भ्या, इति मा. ।

४ श्या, इति मा. ।

५ माषमण्डक, इति मा. ।

६ सर्वधातु, इति मा. ।

७ स्मं, इति मा. ।

- सुमं प्रसूने^१ गदितं सूमी^२ तु - - - - - ।
 सोमो लतायां चन्द्रे च वानरे च धनाधिपे ॥
 वसुकर्पूरनीरेषु पितृदेवे समीरणे ।
 ह्मिं स्यान्मलयोज्जूते तुषारेऽपि च शीतले^३ ॥
 5 होमिष्टते पावके च होमस्तु हवने मतः ।
 क्षमा भूमौ तितिष्ठायां स्त्रियां ^४युक्ते नपुंसके ॥
 वाच्यवच्छक्तहितयोः क्षामं ^५दुःसमये मतम् ।
^६क्षुमाऽतसीनीलिकयोः क्षेमं स्यान्मन्त्ररक्षणे ॥
 चण्डायां ना शुभे न स्त्री कात्यायन्यां च योषिति ।
 10 क्षौममट्टे^७ दुकूलेऽस्त्री क्षौमं वल्कलजांशुके ॥
 शाण्डेऽतसिजे चापि क्षौमं क्लीब उदीरितम् ॥

॥ इति महतीयम् ॥

॥ अथ महतीयम् ॥

- अधमः स्याद्गृह्णजने^१ऽप्यवमोऽप्यधमे क्षये ।
 अवमः स्यादसहनेऽप्यङ्गहीन उदीरितः ॥
 अनुमा स्यादनुमितावप्रमा त्वयथार्थके ।
 15 अभ्रमुर्गजयोषायामर्थमा पुंसि भास्करे ॥

१ सते, इति मा. ।

२ सूमीं स्थूणालोहप्रतिमयोरित्यमरः ।

३ एतदर्थे वाचलिङ्गः ।

४ सु, इति मा. ।

५ स्यात् क्षयक्षीणयोरिति परे ।

६ क्षमा, इति मा. ।

७ द्वे, इति मा. ।

८ गुह्यजने, इति मा. ।

- अक्रमस्त्वक्रमे प्रोक्तोऽप्यागमः शास्त्र आयातौ ।
 आश्रमो ब्रह्मचर्यादौ वानप्रस्थे वने मठे ॥
 आचामः स्यादाचमितावायामो दैर्घ्यं उच्यते ।
 आरामः स्यादुपवनेऽथ क्षामं मेदुरोऽन्यवत् ? ॥
- 5 उत्तमा दुग्धिकायां स्यादुत्कृष्टेऽपि च वाच्यवत् ।
 उद्गमः स्यात्तथोत्पत्तावुत्तमः अथैश्वभागिनि ॥
 उद्यमः स्यात्समुद्योगेऽप्युपमोपमितौ मता ।
 उद्दामो बन्धरहिते स्वतन्त्रे च प्रचेतसि^१ ॥
 कलमो लेखिनीचोरशालिलाक्षारसेषु च^२ ।
- 10 कलमः स्यात्तु सङ्घाने श्यामिकायां तु कालिमा ॥
 कुसुमं स्त्रीरज्जनेत्ररोगयोः फलपुष्पयोः ।
 क्वचिमं रचिते प्रोक्तं सिल्हके लवणान्तरे ॥
 गृहाश्मा गदितः शब्दवेदिभिर्गृहकच्छपे ।
 गोलोमी श्वेतदूर्वायां घङ्गन्यावारयोषितोः ॥
- 15 गोधूमो नागरङ्गे स्यादोषधिव्रीहिभेदयोः ।
 गौतमस्तु मुनौ शाक्ये रोचन्यम्बिकयोः स्त्रियाम् ॥
 नदीभेदेऽपि, तल्लिमं विताने कुट्टिभेदेऽपि च ।
 चन्द्रहासे च तल्पे च दाडिमः करकैलयोः ॥
 निष्क्रमो बुद्धिसम्पत्तौ निर्गमे दुष्कुले तथा ।
- 20 निगमो वाणिजे पुर्यां कटे वेदे वणिक्पथे ॥

१ प्युषनो, इति मा. ।

२ एतदग्रे, उलमः स्यादजगरे, इति मा. एकपादः ।

३ करेषु चेति मा. ।

- १कुलीरस्य प्रसृत्यां तु निगमा इति योषिति ।
नियमो मन्त्रणायां च प्रतिज्ञानिश्चये व्रते १ ॥
- नैगमः स्यादुपनिषद्विजोर्नागरेऽपि च ।
परमं स्यादनुज्ञायामव्ययं परमं परे ॥
- 5 प्रथमस्तु प्रधाने स्यादादावपि च वाच्यवत् ।
पञ्चमो रागभेदे स्यात्पञ्चानां पूरणेऽपि च ॥
पञ्चमी स्वरभेदेऽपि पाण्डवानां च योषिति ।
प्रतिमा गजदन्तस्य बन्धे ३चानुकृतावपि ॥
- 10 प्रक्रमः स्यान्नरश्रेष्ठे गोचेऽपि प्रक्रमः पुनः ।
क्रमा ४वसरथोरुक्तो भूतात्मा चात्मदेहयोः ॥
मध्यमो मध्यगेऽपि स्यात्स्वरभेदे च कथ्यते ।
मध्यदेशेऽवलग्नौ तु न स्त्रियामिति तद्विदः ॥
राकादृष्टरजोनार्योः कर्णिकाऽङ्गुलिभेदयोः ।
अक्षरे छन्दसि तथा ललामं लाञ्छने ध्वजे ॥
- 15 ललामः स्यात्प्रभावेऽश्वे ऋङ्गे भूषाप्रधानयोः ।
अपि स्याद्दालधौ पुण्ड्रे व्यायामः पौरुषे अमे ॥
विषमे ५ दुर्गसञ्चारे विभ्रमो भ्रान्तिहावयोः ६ ।
विद्रुमो ७रत्नवृक्षेऽपि प्रवालेऽपि पुमानयम् ॥

इदं “मध्यदेशेऽवलग्नौ तु न स्त्रियामिति तद्विदः” इत्यनन्तरमासीत् ।

२ तते, इति मा. ।

३ ना, इति मा. ।

४ यसरणे, इति मा. ।

५ वयामो, इति मा. ।

६ हारयोरिति मा. ।

७ रक्त, इति मा. ।

विलोमस्तु प्रतीपेऽपि वरुणे शुनि पन्नगे ।
 १ आमलक्यां विलोमी^२ च विलोमं ३ चारघट्टके ॥

विक्रमः क्रान्तिमात्रे स्यादपि स्याच्छक्तिसम्पदि ।
 सङ्गमः क्रमणे सम्यग्वारिसञ्चारयन्त्रके^४ ॥

- 5 सम्भ्रमः^५ साध्वसे वेगे तथा स्यादादरे भये ।
 सत्तमः^६ स्यात्पूज्यतमे साधीयस्युत्तमे त्रिषु ॥
 सरमा कुकुरीदेवशुन्योः स्याद्राक्षसीभिदि ।
 सुषमाऽत्यन्तशोभायां स्त्री चारौ च समे त्रिषु ॥
 सुषीमः शिशिरे चारौ त्रिषु ना पन्नगान्तरे ।
 10 सुकर्मा तु पुमान्योगभेदे स्याद्देवशिल्पिनि ॥

॥ इति मत्वतीयम् ॥

॥ अथ मचतुर्थम् ॥

अभ्यागमो विरोधाजिघाताभ्युद्गमनान्तरे ।
 अनूपमा सुप्रतीकयोषायां सुन्दरेऽन्यवत् ॥
 उपक्रमस्त्वपधायां ज्ञात्वाऽऽरम्भे च विक्रमे ।
 चिकित्सायामुपगमः स्वीकारेऽन्तिकसर्पणे ॥

१ आस, इति मा. ।

२ लोममिति मा. ।

३ चारु, इति मा. ।

४ रेपन्त्रके, इति मा. ।

५ म्यन्नः, इति मा. ।

६ रामः, इति मा. ।

कारन्धमी कांस्यकारे धातुवादरतेऽपि च ।
 सितोत्पले^१ गन्धसोममित्याहुः शाब्दिका जनाः ॥
 जलगुल्मो जलावर्ते कच्छपे जलचत्वरे^२ ।
 दण्डयामस्तु कौनाशे दिवसे कुम्भसम्भवे ॥
 5 झवङ्गमस्तु मण्डूके तथा शाखामृगेऽपि च ।
 पराक्रमस्तु सामर्थ्योद्योगयोर्विक्रमेऽपि च ॥
 महापद्मस्तु नागे स्यान्निधौ सङ्खान्तरेऽपि च ।
 यातयामं तु जीर्णे स्यात्तथा भुक्तोज्जिते^३ऽपि च ॥
 सार्वभौमस्तु दिङ्गागे^४ऽखिलपृथ्वीपतावपि ।

॥ इति मचतुर्थम् ॥

॥ अथ मपञ्चमम् ॥

10 अवनिसोमं गदितं धान्याम्ले शब्दवेदिभिः ।
 अभ्युपगमोऽवगमस्वीकारनिकटागमे ॥
 इन्द्राग्निधूम इत्युक्तस्तुहिने तच्चविज्जनैः ।
 नक्षत्रनेमिः शीतांशौ रेवत्यां च ध्रुवेऽपि च ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये मान्तवर्गः ॥

१ नोपले, इति मा. ।

२ एतदगन्तरं तरत्समस्तृणाद्यौ स्यादिति पादः । तरत्सलः, इति तु परे ।

३ सिते, इति मा. ।

४ भागे, इति मा. ।

॥ अथ यान्तवर्गः ॥

॥ अथ यैकम् ॥

यः सर्वनामानिलयोर्या श्रियां ज्या तु मातरि ।
मौर्व्यां धरण्यां निर्दिष्टा द्यु ^१स्याद्गगननाकयोः ॥
द्यौर्व्योन्नि स्वर्गे गदिता शब्दतत्त्वार्थवेदिभिः ॥

॥ इति यैकम् ॥

॥ अथ यद्वितीयम् ॥

- अयः शुभावहविधावयो लोहे नपुंसकम् ।
5 अर्थ्यं^१ शिलाजतुन्यार्थ्ये^२ बुधे न्याय्ये^३ तु वाच्यवत् ॥
अर्थ्यः स्यादर्थसंयुक्तेऽप्यर्थनीयेऽपि वाच्यवत् ।
अन्त्योऽधमे पुष्कसे^४ च मुस्तायां च निगद्यते ॥
अर्थ्यमर्घस्य^५ योग्ये स्यादर्घार्थ्येऽपि च वाच्यवत् ।
अन्यः स्यादितरस्मिंस्तु वाच्यवन्ना तु वैरिणि^६ ॥
10 आयस्त्वलब्धयोगे स्यादार्थ्यस्तु स्वामिवैश्ययोः ।
आद्यस्तु प्रथमे मुखे स्यादाज्यं ^७तिलसर्पिषोः ॥
आस्यं मुखे^८ च तन्मध्ये स्यादाप्यं^९ जलजेऽम्भये ।
आख्याऽ^{१०}भिधाने योषायामाढ्यो धनवति त्रिषु ॥

१ स्याद्भ्रमि, इति मा. ।

२ र्थ्यमिति मा. ।

३ न्यर्षे, इति मा. ।

४ चाप्ये, इति मा. ।

५ ष्कसे, इति मा. ।

६ र्थ्यस्येति मा. ।

७ णः, इति मा. ।

८ जल, इति मा. ।

९ ख्ये, इति मा. ।

१० यमिति मा. ।

११ पि, इति मा. ।

- इज्या दानेऽध्वरेऽर्चायां सङ्गे^१चेज्यो गुरौ मतः ।
 इभ्या करेणुश्लक्ष्णयोः^२ स्त्रियामाढ्ये तु वाच्यवत् ॥
 ईक्ष्योऽवलोकनीये तु वाच्यलिङ्ग उदीरितः ।
 विचार्यधार्ययोरूह्यं कथं^३पिच्ये तु वाच्यवत् ॥
- 5 कन्या कुमारीं नार्यां च^४ तथा स्यादौषधान्तरे ।
 क्रथं^५ तु पलले कण्ठं योग्ये कण्ठपरिष्कृतौ ॥
 कथं^६ तु कथनीये स्यात्प्रभाते कल्यमुच्यते ।
 कथं^७ कशार्हे मद्ये च कल्यो वाक्श्रुतिवर्जिते ॥
 सज्जनीरोगदशेषु कल्याणवचनेऽपि च ।
- 10 उपायवचनेऽपि स्यात्त्रिषु मद्ये तु योषिति ॥
 कक्ष्या बृहत्तिकायां स्यात्काञ्चं मध्येभवन्धने ।
 °हर्म्यादीनां प्रकोष्ठे च कायस्तु स्यात्कदैवते ॥
 कायं मनुष्यतीर्थेऽपि °मूर्तौ सङ्गस्वभावयोः ।
 काव्यं ग्रन्थविशेषे स्यात्क्लीबे पुंसि तु भार्गवे ॥
- 15 - - - - - काव्या^८ पूतना बुधैः ।
 काश्यं शरीरशोषेऽपि काम्यं^९ स्यात्कामनाभवे ॥
 क्वाथं कथनयोग्येऽपि कार्यं हेतौ प्रयोजने ।
 कांस्यं वाद्यान्तरे पानपात्रे स्यात्तैजसान्तरे^{१०} ॥

१ गे, इति मा. । २ गन्धक्योरिति मा. । ३ पै, इति मा. ।

४ कन्यायामिति मा. । ५ थ्यमिति मा. । ६ कथमिति मा. ।

७ हन्वा, इति मा. । ८ युतौ सिद्ध, इति मा. पुंसि, इत्यस्यादिः ।

९ म्यो, इति मा. । १० स्यात्कन्यका, इति मा. ।

११ द्वैजयन्तिके, इति मा. ।

- कौत्यं तु भाषणार्हे स्यात्क्रिया तूपायचेष्टयोः ।
 आरम्भे निष्कृतौ पूजासम्प्रधारणकर्मसु ॥
- शिक्षाचिकित्साकरणे कुञ्चं भित्तौ नपुंसकम् ।
 विलेपने कौतुके च कुल्या जीवन्तिकौषधौ ॥
- 5 पयःप्रणाल्यां नद्यां च कुल्यः स्यात्कुलसम्भवे ।
 मान्ये^१ कुलहिते चापि त्रिषु स्याद्वाच्यलिङ्गतः ॥
 कुल्यं स्यात्कौकसेऽप्यष्टद्रोणी^२शूर्पाभिषेषु च ।
 कृत्या क्रियादेवतयोस्त्रिषु विद्विष्टकार्ययोः ॥
 क्लेश्यं तु क्लेशनीये स्यात् क्लेशं क्लेशसहे मतम् ।
 10 कैश्यं तु केशसम्बद्धे कौष्यं कूपभवे त्रिषु ॥
 खाद्यं भक्ष्यविशेषे स्यात्क्वैद्यं^३ खेदयुते त्रिषु ।
 गयः स्यात्पशुराजर्ष्योस्तीर्थभेदे गया मता ॥
 गव्यं तु गोहिते ज्यायां रागद्रव्येऽप्यथ स्त्रियाम् ।
 गोसमूहे च दुग्धादौ ऋलिङ्गो गलितायुधे ? ॥
- 15 गण्यं^४ तु गणनीये स्याद्गम्यं^५ गमनयोग्यके ।
 गर्ह्यं तु निन्दिते गद्यमनिबद्धे वचस्यपि ॥
 गार्ग्यः स्यान्मुनिभेदेऽपि गार्ह्यं गृहसमन्विते ।
 ग्राम्यं स्त्रीकरणेऽश्लीले ग्राव्यं^६ पाषाणनिर्मिते ॥
 गुह्यं रहस्यपस्थेऽत्र गुह्यः कमठदम्भयोः ।
 20 गृह्यं गुहे ग्रन्थभेदे क्लीबं शाखापुरे स्त्रियाम् ॥

१ मनो, इति मा. ।

२ सूर्याभिषेषु इति मा. ।

३ विद, इति मा. ।

४ व्यमिति मां. ।

५ काम्यमिति मा. ।

६ गु, इति मा. ।

७ म्यमिति मा. ।

८ गुह्यमिति मा. ।

- गृहासक्तमृगादौ ना चिषु चास्वैरिपक्षयोः ।
 गृह्यं च गृहकृत्यादौ सूत्रभेदे च कीर्तितम् ॥
 गेयं तु गीते गेयः स्याज्जातव्ये गायने चिषु ।
 गोप्यो दासीसुते पुंसि रक्षणीयेऽभिधेयवत् ॥
 5 घर्ष्यं^१ घर्मसमुद्भूते वाच्यलिङ्गमुदीरितम् ।
 चव्यं तु चविके क्लीबं वचायां^२ स्यात्तु योषिति ॥
 चयः समूहे प्राकारे मूलबन्धे समाहृतौ^३ ।
 चित्यं मृतकचैत्ये स्याच्चित्या मृतचितौ स्त्रियाम् ॥
 चिन्त्यं विचारणीये^४ स्याच्चेयं चेतुं तथार्हति ।
 10 चैत्यमायतने बुद्धबिम्बे^५ नोद्देशपादपे ॥
 चोद्यं स्यादद्भुते प्रश्ने चोदनाहं तु वाच्यवत् ।
 छाया स्यादातपाभावे प्रतिबिम्बार्कयोषितोः ॥
 पालनोत्कोचयोर्द्वौ^६ सिसच्छोभापङ्क्तिषु स्त्रियाम् ।
 छाद्यमाच्छादनाहं स्याच्छेद्यं छेदाहं ईरितम् ॥
 15 जया जयन्तीतिथिभि^७ त्पथ्योमातत्सखीष्वपि ।
 जयन्ते नाऽग्निमन्ये च विजये च युधिष्ठिरे ॥
 जन्यं हट्टे परीवादे सङ्गमे च नपुंसकम् ।
 जन्या मातृवयस्यायां जन्यः स्याज्जनकेऽपि च ॥

१ स्याद्गौ, इति मा. ।

२ र्ममिति मा. ।

३ चन्मया, इति मा. ।

४ द्वितौ, इति मा. ।

५ यामिति मा. ।

६ बिचे, इति मा. ।

७ त्पथ्ये, इति मा. ।

- त्रिषूत्याजनिचोश्च^१ नवोढाज्ञातिभृत्ययोः ।
 वरस्निग्धे च जन्यः स्यात्पुंसि प्राण्यभिधातुषु^२ ॥
 तश्च्यं तु तक्षणीये स्यात्तर्ष्यं तर्पणयोग्यके ।
 तथ्यं यथार्थवचसि तर्क्यमूह्येऽपि च त्रिषु ॥
- 5 चयी चिवेद्यां चितये ताश्च्यं क्लीबे रसाञ्जने ।
 ताश्च्यः^३ स्यादश्चकर्णाख्यवृक्षे रथतुरङ्गयोः ॥
 ताश्च्यः स्यात्पुंसि गरुडे तथैव गरुडाग्रजे ।
 तार्थं नौकादिसाध्ये स्यात्ताद्यं तु ताडसंस्कृते ॥
 तिष्यस्तु ऋक्षभेदे स्यात्कलौ धात्र्यां तु थोषिति ।
 10 तीर्थ्यः स्यादपि तीर्थाहे^४ तिथ्यं तिथिसमुद्भवे ॥
 द्रव्यं वित्ते^५ पृथिव्यादौ पित्तले च विलेपने ।
 क्लीबेऽथ भेषजे भव्ये द्रुविकारे च वाच्यवत् ॥
 दस्युश्चोरेऽप्यरातौ स्याद्दायः स्यात्क्रूरभाषणे^६ ।
 विभक्तव्यपितृद्रव्ये तथा हरणदानयोः ॥
- 15 दर्वीसंस्थे तु दाव्यं स्याद्दाप्यं स्याद्दापनीयके ।
 दमनीये तु दाम्यं स्यान्नाम्यं स्यान्मनीयके ॥
 दिव्यं सत्यपरीक्षायां कथितं शब्दवेदिभिः ।
 दिव्यं लवङ्गे धात्र्यां^७ च वल्गौ^८ दिवि भवे त्रिषु ॥

१ त्रिषूत्याजनिचोश्चेति मा. । २ ङ्घ्रातुषु, इति मा. ।

३ च्या, इति मा. । ४ तीर्थ्या, इति मा. । ५ चित्ते, इति मा. ।

६ दृग्वि, इति मा. । ७ द्वाषणे, इति मा. ।

८ दाम्यमिति । घञन्तात्करोतीति घञन्ताद्यदिति भावः, एवमग्रेऽपि ।

९ न्यामिति मा. । १० ह्यौ, इति मा. ।

- दूष्यं तु दूषणीये स्यात्क्लीबं वस्त्रे च तद्गृहे ।
 दूष्यं दूतस्य भावे स्यात्तथा तत्कर्मणि स्मृतम् ॥
 दैत्योऽसुरे सुरायां च दैत्या चण्डौषधावपि ।
 धन्या धाच्यामलक्योः स्याद्धन्यः पुण्यवति त्रिषु ॥
- 5 धान्यं व्रीहिषु धान्याके धाय्या^१ स्याद् ऋग्विशेषके ।
 धिष्यं स्थानाग्निगृहेषु कथयन्ति मनोषिणः ॥
 स्थिरा चित्तोन्नतिर्या तु तद्वैर्यमिति गद्यते ।
 नयो नीतौ तथा नाव्यं नौतार्ये कथितं बुधैः ॥
 नित्यं तु सततेऽपि स्याच्छाश्वतेऽपि च वाच्यवत् ।
- 10 पथ्या तु स्याद्धरीतक्यां पथ्यं तु स्याद्धिते त्रिषु ॥
 पद्यं^२ श्लोके पुमाञ्शूद्रे पद्या स्याद्वर्त्मनि स्त्रियाम् ।
 पाक्यं लवणभेदे स्याद्यवसारे पुनः पुमान् ॥
 प्रायो (मरणान्?)शने मृत्यौ बाहुल्यतुल्ययोः ।
 प्रियो हृद्ये वाच्यलिङ्गः स्याद्दद्यां चौषधे धवे^३ ॥
- 15 पीयु^४र्धुके रवौ काले पुण्यं स्याच्छोभने त्रिषु ।
 क्लीबं धर्मे च सुकृते पुष्य ऋष्ये कलौ युगे ॥
 (मासभेदेऽपि पुष्यः स्या?)त्पूज्यश्च सुरवन्द्ययोः ।
 पेयं पातव्यपयसोः पेया श्राणाच्छमण्डयोः ॥
 बल्यं प्रधानधातौ स्यात्तथा बलकरे त्रिषु ।
- 20 भयं कुब्जप्रसूने स्याद्द्वारे प्रतिभयेऽपि च ॥

१ धान्या, इति मा. ।

२ न्या, इति मा. ।

३ श्यमिति मा. ।

४ वधे, इति मा. ।

५ पीषु, इति मा. ।

- भयं भाविनि योग्ये च शुभे सत्ये च गद्यते ।
 कर्मरङ्गतरो पुंसि स्त्रियां करिकणोमथोः^१ ॥
 क्लीबमस्थिनि^२ भाग्यं तु^३ स्याच्छुभाशुभकर्मणोः ।
 मृत्युः पोष्ये मृतौ मृत्या^४ मयुर्ना किन्नरे मृगे ॥
 5 मन्था^५ शिरायां ग्रीवाया मन्तुं योग्येऽन्यलिङ्गकम् ।
 मयः शिल्पिनि दैत्यानां करभेऽश्वतरेऽपि च ॥
 मत्स्यो मीनेऽथ पुष्पून्नि देशे, मध्यान्तरेऽधमे ।
 मध्यं न्याये विलग्रेऽपि मन्युः क्रोधे मखेऽपि च ॥
 दैन्ये शोके च माल्यं तु कुसुमेऽपि च तत्सज्जि ।
 10 माया तु शाम्बरीबुद्धोर्मायः पीताम्बरेऽसुरे ॥
 मुख्यं प्रधाने गदितं वाच्यवच्छब्दवेदिभिः ।
 मृग्यं मृगस्येदमर्थे^६ गवेष्येऽपि मतं चिषु ॥
 मूल्यं तु वेतने वस्त्रे^७ मृत्युर्ना मरणे यमे^८ ।
 मेध्यं शुचौ चिषु तथा वचारोचनयोः स्त्रियाम् ॥
 15 मोच्यं^९ तु मोचनीये स्याद्यभ्यं तु यभनार्थके ।
 ययुः पुमानश्वमाचे^{१०} तथा यज्ञार्थवाजिनि ॥
 याप्यं तु यापनीये स्यान्नित्ये याम्यं तु नारके ।
 याम्याऽवाच्यां भरण्यां च पुंस्यगस्त्ये च चन्दने ॥

१ योमयोरिति मा. । २ स्त्रिनि, इति मा. । ३ ना, इति मा. ।

४ त्यो, इति मा. । ५ स्त्रियां स्यादिति मा. । ६ चिन्त्यमेतत् ।

७ रत्ने, इति मा. । ८ योमयमिति मा. ।

९ ण्यन्ताद्यदिति भावः । १० चे, इति मा. ।

- योग्यः प्रवीणयोगार्होपायि^१शक्तेषु वाच्यवत् ।
 क्लीबमृधौषधौ पुष्ये ना स्त्र्यभ्यासार्कयोषितोः ॥
- रम्या रात्रौ चम्पके ना मनोज्ञे वाच्यलिङ्गवत् ।
 रथ्या रथौघविशिखावर्तनीचत्वरेषु च ॥
- 5 रथवोढरि रथ्यः स्याद्रूप्यः स्यात्सुन्दरे त्रिषु ।
 रूप्यं स्यादाहतस्वर्णरजते रजतेऽपि च ॥
 रथो वेगे निगदितो राज्यं राजाधिपात्मके ।
 लथौ नाशे च संश्लेषे साम्ये तौर्यत्रिकस्य च ॥
 लक्ष्यं तु लक्षणीये स्यादपदेशशरव्ययोः ।
- 10 लास्यं तौर्यत्रिके नृत्ये लभ्यं लब्धव्ययुक्तयोः ॥
 वन्ध्यस्त्वफलवृक्षादावप्रजायां च योषिति ।
 वर्था पतिंवरायां च वरेण्ये त्रिषु ना स्मरे ॥
 ब्रज्या पर्यटनेऽपि स्यात्प्रब्रज्यायामपि स्त्रियाम् ।
 वन्ध्यं त्रिषु वनोद्भूते स्त्री वनाम्सुसमूहयोः ॥
- 15 वाच्यं तु कुत्सिते हीने वचनार्हे तु वाच्यवत् ।
 विन्ध्यः स्यात्पर्वते विन्ध्या लवल्यामपि योषिति ॥
 वीक्ष्यं तु विस्मये दृश्ये पुंसि लासकवाजिनोः ।
 वीर्यं शुक्रे प्रभावे च तेजःसामर्थ्ययोरपि ॥
 वेश्या तु गणिकायां स्याद्वेश्यं वेश्यागृहे मतम् ।
- 20 श्ल्यं शङ्कौ शरे वंशकर्णिकायां^२ च तोमरे ॥

१ हर्षापि, इति मा. ।

२ चञ्चिकायामिति. मा. ।

- शल्यश्च श्वाविधि प्रोक्तो मदनद्रुमभूपयोः^१ ।
 शय्या स्याच्छयनीयेऽपि गुम्फनीये च गुम्फने ॥
 शल्यं तु न स्त्रियां शङ्कौ^२ शयः शय्याऽहिपाणिषु ।
 शून्यं तु निभृतेनल्यामन्योभिन्नसमानयोः ? ॥
- 5 शौर्यमारभटीशत्रयोः सद्यः शैलान्तरेऽपि च ।
 सोढव्ये त्रिषु च क्लीबमारोग्ये समुदीरितम् ॥
 सङ्घं समिति सङ्घा तु सङ्घानेऽपि निगद्यते ।
 सख्यं तु मैत्र्यां क्लीबे स्यात्सत्यं तु शपथे^३ कृते ॥
 सन्ध्या पितृप्रसूनचन्तरयोर्युगसन्धिषु ।
- 10 सव्यं वामे प्रतीपे च सायः काण्डदिनान्तयोः ॥
 स्मयो गर्वे मतं स्तन्यं क्षीरे तु स्तनसम्भवे ।
 साध्यो योगान्तरे देवे साधनीये तु वाच्यवत् ॥
 सूर्योऽर्कपर्णे तपने सूर्या भार्यौषधीभिदोः ।
 राकामध्यगते चन्द्रे सूर्य इत्यभिधीयते ॥
- 15 स्थेयो विवादपादस्य निर्णेतारि पुरोहिते ।
 सेव्यं क्लीबमुशीरे^४ स्यात्सेवाहं वाच्यलिङ्गवत् ॥
 सैन्यं क्लीबे बले सेनासमवाये तु वाच्यवत् ।
 सौम्यो ज्ञे ना त्रिष्वनुये^५ मनोज्ञे सोमदैवते ॥

१ शल्यश्च कथितः श्वाविन्मदनद्रुमभूपयोरिति मा. ।

२ क्ताविति मा. ।

३ ये, इति मा. ।

४ अस्य तदित्यादिः ।

५ विवाह, इति मा. ।

६ दन्त्यमध्य, इति मा. ।

७ षूक्ष्मे, इति मा. ।

हार्यो विभीतकतरौ हर्तव्ये पुनरन्यवत् ।
हृद्यं मनोज्ञे जवने^१ हृद्भवेऽपि च वाच्यवत् ॥
वशकृद्वेदमन्त्रे च हृद्या वृद्धाख्यभेषजे ।
क्षयो रोगान्तरे वेश्मकल्पान्तापचयेष्वपि ॥

॥ इति यद्वितीयम् ॥

॥ अथ यद्वितीयम् ॥

- 5 अव्ययो निर्व्यये^१ विष्णावव्ययं शब्दभिद्यपि ।
अभयं स्यादुशीरे तु हरीतक्यभया मता ॥
अभया स्यात्तथा गौर्यां निर्भये त्वन्यलिङ्गकः ।
स्याद्गस्थः कुम्भयोनी वङ्गसेनतरावपि ॥
अभिख्या^२ त्वभिधाने स्याच्छोभायां च यशस्यपि ।
10 अवध्यमवधार्ये^३ स्यादनर्थकवचस्यपि ॥
अहल्या त्वप्सरोभेदे गौतमस्य च योषिति ।
अनयो व्यसने दैवाशुभयोश्च^४ विपद्यपि ॥
अन्ययोऽतिक्रमे दण्डे विनाशे दोषकृच्छयोः^५ ।
अश्वीयमश्वसङ्घाते मतमश्वहितेऽन्यवत् ॥
15 अहार्यः पर्वते^६ हर्तुमयोग्येऽपि च वाच्यवत् ।
अष्टष्यस्तु प्रगल्भे स्यादष्टष्या तटिनीभिदि ॥

१ रणे, इति मा. । २ घिष्टेष्ट, इति मा. । ३ त्वपि, इति मा. ।

४ नि, इति मा. ।

५ त्वयोरिति मा. ।

६ आ, इति मा. ।

७ घ, इति मा. ।

- अपत्यं सन्ततौ ह्लीबममात्यः स्यात्तु मन्त्रिणि ।
 अमात्यमपि चाहुस्तमादित्यो रविदेवयोः ॥
 आम्नायो निगमे चोपदेशे स्यादतिथौ पुनः ।
 आतिथ्यश्चातिथ्यर्थे^१ स्यादातिथ्यं वाच्यलिङ्गकम् ॥
- 5 आशयः स्यादभिप्राये स्थानमात्रे तथाऽऽश्रये^२ ।
 आत्रेयी स्यात्पुष्पवत्यां नदीभेदे मुनौ तु ना ॥
 इन्द्रियं तु हृषीके स्यादिन्द्रियं चेतसि स्मृतम् ।
 उपायः स्यादुपगतौ सामादौ च निगद्यते ॥
 जर्णायुः क्षणभङ्गे^३ स्यान्मेढ्रकम्बलमेघयोः ।
 10 ऐश्वर्यं त्वणिमादौ स्याद्भाग्ये चैश्वर्यमीरितम् ॥
 औचित्यमुचितत्वे स्यात्सत्येऽप्यौचित्यमीरितम् ।
 कषायो रसभेदे च निर्यासे च विलेपने ॥
 अङ्गरागे च न स्त्री स्यात्सुरभौ लोहितेऽपि च ।
 कालेयः स्याद्वैत्यभेदे कालेयं कालखण्डके ॥
- 15 कार्पण्यं तु मतं दैन्ये कुलायः स्थाननीडयोः ।
 गवयः पशुभेदे स्यात्तथा वानरभिद्यपि ॥
 गाङ्गेयस्तु मतो भीष्मे ह्लीबं स्वर्णकशेरुणोः^४ ।
 ग्रैवेयं तु मतं ग्रीवाऽलङ्कारादौ स्ववाच्यवत् ॥
 चक्षुष्यः केतकीवृक्षे पुण्डरीके रसाञ्जने ।
 20 कुलत्थिकासुभगयोः^५ स्त्रियामक्षिहितेऽन्यवत् ॥

१ दर्शे, इति मा. ।

२ थोदरे, इति मा. ।

३ स्यान्नौच्छ, इति मा. ।

४ सेरुणे, इति मा. ।

५ चक्षुष्यभि, इति मा. ।

- चाम्पेयश्चम्पके स्वर्णे किञ्जल्के नागकेसरे ।
जघन्यं चरमे क्लीबं मेहने गर्हितेऽपि च ॥
- जटायुर्गुग्गुले पुंसि सम्पाते च कनीयसि ।
जरायुरपि तत्पश्चिराजे गर्भाशयेऽपि च ॥
- 5 तपस्यः फाल्गुने मासि तपस्या १नियमस्थितौ ।
देवयुर्धार्मिके स्थातो देवयुर्लोकयात्रिके ॥
नादेयी नागरङ्गे स्याज्जघायां जलवेतसे ।
भूमिजम्बां च तर्कार्यां व्यङ्गुष्ठेऽपि समीक्ष्यते ॥
- निकायो निलये लक्ष्ये संहतानां समुच्चये ।
10 एकार्थभाजिनि व्यूहे परमात्मनि चेष्यते ॥
निर्दयो निर्दृशे क्रूरे नेपथ्यं स्यात्प्रसाधने ।
नेपथ्यं रङ्गभूमौ च नाद्योक्तौ परिकीर्त्यते ॥
प्रणयः प्रेम्णि विस्रम्भे याज्जाप्रसरयोरपि ।
विनये प्रलयो मृत्यौ मूर्च्छाकल्पान्तयोरपि ॥
- 15 प्रत्ययः शपथे रन्ध्रे २सन्नादिज्ञानयोरपि ।
आचारे प्रथितत्वेऽपि विश्वासाधौनहेतुषु ३ ॥
पर्जन्यः स्यान्मोघशब्दे ध्वनदम्बुदशक्रयोः ।
प्रसव्यं स्याद्वाच्यलिङ्गं प्रतिकूलानुकूलयोः ॥
प्रकीर्यः पूतिकरजे विप्रकीर्णे तु वाच्यवत् ।
20 प्रणायो ४ऽसम्भतेऽपि स्यादभिलाषविवर्जिते ॥

१ तुन्नत, इति मा. ।

२ तायायां काङ्गुष्ठे, इति मा. ।

३ सम्बा, इति मा. ।

४ यो तुषु, इति मा. ।

५ म्यो, इति मा. ।

- पयस्या^१ क्षीरकाकोल्यां पयोहितभवेऽन्यवत् ।
 पयस्या दुग्धिकायां स्यात्खर्णक्षीर्यां च कथ्यते ॥
 प्रतीक्ष्यस्तु भवेत्पूज्ये लक्ष्ये ज्येष्ठे च राजनि ।
 पारुष्यो गीष्पतौ क्लीबे दुर्वाक्यपरुषत्वयोः ॥
 5 पानीयं तु जले क्लीबं पातव्ये वाच्यलिङ्गवत् ।
 पुलस्त्यो मुनिभेदे स्यात्पौलस्त्यस्तु विभीषणे ॥
 दशग्रीवे कुबेरे च पौलस्त्यः कुम्भकर्णके ।
 वलयः कण्ठरोगे स्यात्क्लीबं स्यात्करभूषणे ॥
 ब्रह्मण्यः स्याद्ब्रह्मसाधुब्रह्मदारुशनैश्चरे ।
 10 ब्राह्मण्यं ब्राह्मणत्वे स्याद्ब्राह्मणानां च संहतौ^३ ॥
 बालेयः स्याद्गर्दभेऽपि मृदौ^४ बालहिते त्रिषु ।
 भुवन्युः पुंसि भानौ स्याच्चन्द्रे^५ च ज्वलनेऽपि च ॥
 भुजिष्या गणिकादास्योः, सूत्रहस्तकदासयोः ।
 स्वतन्त्रेऽपि भुजिष्यः स्यान्मलयः पर्वतान्तरे ॥
 15 शैलांशे देश आरामे चिष्टतायामपि स्त्रियाम् ।
 मङ्गल्या स्यादधःपुष्पीमिसीशुक्लवचास्वपि ॥
 चायमाणाऽश्वत्यबिल्वशमीमसूरकेष्वपि^६ ।
 रोचनायामथो दधि क्लीबं मङ्गलकारिणि ॥
 मृगयुस्तु भवेद्वाधे गोमायौ परमेष्ठिनि ।
 20 म्लेच्छास्यं गदितं ताम्रे यथा रक्तमुदम्बरे ॥

१ पयः स्यादिति मा. । २ गीष्प, इति मा. । ३ हितौ, इति मा. ।

४ बलि, इति मा. । ५ चण्डे, इति मा. ।

६ पुंसौति शेषः, चायमाणा तु स्त्रियाम् । ७ स्त्रियामित्यादिः ।

रहस्यं गोपनीये स्याद्रहस्या स्त्री नदीभिदि ।
लौहित्यः 'स्यान्नदभिदि लौहित्यं लोहितत्ववत्' ॥

वदान्यः स्याच्चाटुशब्दे दानशौण्डेऽपि कीर्तितः ।
व्यवायः सुरतेऽन्तर्धौ^१ पुंसि क्लीबं तु तेजसि ॥

5 वक्तव्यं वचनाहं स्यात्हीनकुत्सितयोरपि ।
विजयस्तु जये पार्थे विजया च तिथौ क्वचित् ॥

विस्मयस्तु रसाश्चर्यमदेषु च तथा पुनः ।
विशल्या त्रिपुटादन्तीगुडूच्यग्निशिखासु च^२ ॥

विनया^३ तु बलायां स्याच्छिक्षायां प्रणतावपि ।
10 विषयः स्यादिन्द्रियार्थे देशे जनपदेऽपि च ॥

गोचरे च प्रबन्धाद्यो यस्य ज्ञातः स तत्र वै ।
विषयी विषयासक्ते वाच्यवत्क्लीबमिन्द्रिये^४ ॥

पुंसि स्यान्नृपतौ कामदेवे वैषयिके^५ऽपि च ।
श्वश्रुर्यो देवरे श्याले 'मालूरे मुनिभिद्यपि ॥

15 शालेयः शतपुष्पायां श्लेचे शाल्युद्भवेऽपि च ।
शीर्षण्यस्तु सुकेशे स्यात्तथाक्लीबं तु शीर्षके ॥

शैलेयं सिन्धुलवणे तालपर्ण्यां च शैलजे ।
'शिलातुल्ये च मधुपे संस्थायः सन्निवेशने ॥

१ स्यान्नदु, इति मा. । २ तेऽन्यवदिति मा. । ३ तरङ्गी, इति मा. ।

४ गुडूचीत्रिपुरादन्ती विशल्योऽग्निमुखासु च, इति मा. ।

५ जया, इति मा. । ६ मदिषे, इति मा. । ७ मिके, इति मा. ।

८ प्राण्डिल्यो, इत्यादिः । ९ शिखा, इति मा. ।

विस्तृतावपि संस्थाने संस्थायः परिपद्यते ।
 सन्नायः^१ समवायेऽपि पृष्ठस्थायिबले पुमान् ॥
 समयः शपथाचारसिद्धान्तेषु तथा धियि ।
 सङ्गते च क्रियाकारे निर्देशे कालभाषयोः ॥

5 ^२सरण्युर्वारिवाहेऽपि स्यात्तथा पवनेऽपि च ।
^३शक्तौ च योग्यतायां च सामर्थ्यं चाभिधीयते ॥

सौरभ्यमाहुः सौगन्धे चारुत्वे गुणगौरवे ।
 सौकर्यं स्यादनायासे क्रियायां सूकरस्य च ॥

10 हिरण्यं ^४रेतसि द्रव्ये मानभेदेऽश्वयेऽपि च ।
 तथाऽकुप्ये शातकुम्भे वराटेऽपि निगद्यते ॥

हृदयं मानसे ^५बुक्कोरसोरपि नपुंसकम् ।
 श्लत्रियो बाहुजेऽपि स्यात्तथा भूमिपतावपि ॥

क्षिपण्युः सुरभौ देहे श्लेत्रियं^६ श्लेत्रसम्भवे ।

॥ इति यद्वतीयम् ॥

॥ अथ यचतुर्थम् ॥

^७भवेदनुशयो द्वेषे ^८पश्चात्तापानुबन्धयोः ।

15 अवश्यायस्तु नौहारेऽप्यभिमानेऽपि कीर्तितः ॥

१ साधुः, प्रज्ञाद्यणि ।

२ यु, इति मा. ।

३ वृक्षा, इति मा. ।

४ अनुशयो भवेद्वेषे, इति मा. ।

२ सवन्तू, इति मा. ।

४ चे, इति मा. ।

६ त्रायमिति मा. ।

८ पश्चा, इति मा. ।

- अन्तश्शय्या मृतौ भूमिश्शय्यायां पितृकानने ।
 अपसव्यं वाच्यलिङ्गं दक्षिणप्रतिकूलयोः ॥
 अन्वाहार्यममाश्राद्धे १मुखदक्षिणयोरपि ।
 अलिप्रियं वारिजे स्याद्रसाले स्यादलिप्रियः ॥
 5 अमीजयो ? गजारोहेऽभिनयो भावदर्शने ।
 अभिप्रायो मनोवृत्तावभिधेयं तु नामनि ॥
 अविनेयस्तु दुर्दृत्तेऽवजयस्तु पराजये ।
 उपकार्या राजसद्गन्युपकारोचितेऽन्यवत् ॥
 जलाशयो जलाधारे स्यादुशीरे जलाशयम् ।
 10 तण्डुलीयः शाकभेदे विडङ्ग^२तरुताप्ययोः ॥
 तृणशून्यं मल्लिकायां तथा स्यात्केतकीफले ।
 धनञ्जयोऽर्जुने चाग्निनागभिद्देहमारुते ॥
 निरामयस्तु नीरोगे ३त्रिषु स्यादिडिके पुमान् ।
 परिधायो जलस्थाने परिच्छेदनितम्बयोः ॥
 15 प्रतिश्रयः सभायां स्यादाश्रयेऽपि परिश्रयः ।
 परिसङ्घा तु सङ्घाने विधावपि निवर्तके ॥
 प्रतिभयं भये घोरे पाञ्चजन्योऽग्निशङ्खयोः ।
 प्राट्टभवे प्राट्टषेण्यं नीपे^४ तु स्यात्पुमानयम् ॥
 पूर्वकायस्तूर्ध्वदेहे गदितः शब्दवेदिभिः ।
 20 पौरुषेयो विक्रमेऽपि विकारे पुरुषस्य च ॥

१ नान्दी, इत्यादिः ।

२ स्तल, इति मा. ।

३ तथा स्यात्विडङ्गके त्रिषु, इति मा. ।

४ नौये, इति मा. ।

- त्रिषु ना सङ्घवधयोः पुरुषस्य पदान्तरे ।
फलोदयस्तु लाभे स्यादपि स्वर्गे फलोदयः ॥
- भागधेयं तु भाग्ये स्याद्भागप्रत्यययोरपि ।
महालयो विहारे स्याद्भाद्रपक्षेऽपरेऽपि च ॥
- 5 महालयं तीर्थभेदे पुमांस्तु परमात्मनि ।
महोदयः कान्यकुब्जे 'चाधिपत्यापवर्गयोः ॥
महामूल्यं महार्घेऽपि रत्नेऽपि च नपुंसकम् ।
मार्जारीयोऽङ्गसंशुद्धौ तथा मार्जारसङ्गते ॥
मार्जारीयः पुमाञ्शूद्रे बिडाले कायशोधने ।
10 रौहिणेयोऽन्धवदत्से ना बुधे च हलायुधे ॥
बिलेशयस्तु भुजगे 'मूषकेऽपि च कथ्यते ।
वैनतेयो विष्णुरथेऽप्यरुणेऽपि प्रकीर्तितः ॥
सम्परायस्तु विपदि समीकोत्तरकालयोः ।
समाह्वयस्तु पशुभिः खगैर्द्यूते^१ च सङ्गरे ॥
- 15 समुदायः^२ स्मृतः सङ्घे सङ्गरेऽपि समुद्गमे ।
समुच्छ्रयस्तु गदितो विरोधोत्सेधयोरपि ॥
'सुखोदयस्तु चामद्यभेदे पक्षेक्षुजे रसे ।
स्थूलोच्चयो गण्डशैले गजानां मध्यमे गते ॥
असाकल्ये वरण्डेऽपि शक्रे हरिहयः स्मृतः ।
20 हिरण्मयः सुरश्रेष्ठे हिरण्यविक्रतावपि ॥
॥ इति यचतुर्थम् ॥

१ वाधिपत्या, इति मा. । २ मूख, इति मा. । ३ खगे द्यूते, इति मा. ।

४ मूदयः, इति मा. । ५ सार्धंश्लोको माटकायां यपञ्चमेऽभूत् ।

॥ अथ यपञ्चमम् ॥

अन्तावसायी श्वपचे मुनिभेदे च नापिते ।
 कडङ्गरीयो बसभुगृषादौ परिकीर्तितः ॥
 कालानुसार्यं शैलेये कालीये शिंशपाद्रुमे ।
 'क्षौरतालीयमित्युक्तं दुग्धाम्रक्षीरफेनयोः ॥
 5 ज्येष्ठामूलीयमिच्छन्ति मासमाषाढपूर्वजम् ।
 अथ प्रवचनीयं तु स्यात्प्रवक्तृप्रवाच्ययोः ॥
 वृषाकपायी श्रीगौरीवरीजीवन्तिकास्वपि ॥

॥ इति यपञ्चमम् ॥

॥ अथ यषष्ठम् ॥

प्रत्यङ्गमनीयमुपस्थेये धौतांशुकद्वये ।
 विष्वक्सेनप्रिया लक्ष्म्यां वाराह्यामपि गद्यते ॥
 10 हरिणहृदयो भीरौ कथितः शास्त्रपारगैः ॥

॥ इति यषष्ठम् ॥

॥ अथ यसप्तमम् ॥

तुरगब्रह्मचर्यं तत् स्त्र्यभावाद्ब्रह्मचर्यके ॥

॥ इति यसप्तमम् ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये यान्तवर्गः ॥

१ दुग्धतालीयमित्यन्त्र ।

॥ अथ रान्तवर्गः ॥

॥ अथ रैकम् ॥

रः समये जलदे तीक्ष्णे वह्नौ राः स्वर्णवित्तयोः ।

रौर्भूमौ र्भये 'सूर्ये' द्रुस्तरौ च निगद्यते ॥

चित्तु सङ्ख्याविशेषे स्याद्दृहीर्लज्जायां प्रकीर्तिता ।

श्रीर्वेषरचनाशोभाभारतीसरलद्रुमे ॥

5 लक्ष्यां त्रिवर्गसम्पत्तौ वेधोपकरणे मतः ।

सुः सुवे^१ निर्भरे चापि द्रुः स्वर्णे कामरूपिणि ॥

॥ इति रैकम् ॥

॥ अथ रद्वितीयम् ॥

अस्मिन्नर्थेऽव्ययं चात्र त्वङ्घ्रिः पादाशयोरपि ।

अत्रिः स्त्री काष्ठकुदाले स्यादत्रिर्मुनिभिद्यपि ॥

अत्रिः शत्रौ पुमान् मर्मण्यरुरित्यभिधीयते ।

10 अरं शीघ्रे च चक्राङ्गे शीघ्रगे पुनरन्यवत् ॥

अग्रं पुरस्तादुपरि परिमाणे पलस्य च ।

आलम्बने समूहे च प्रान्तेऽपि स्यान्नपुंसकम् ॥

प्रधाने चाधिके चापि प्रथमे वाच्यलिङ्गवत् ।

अस्रमश्रुणि रक्ते स्यादस्रः स्यात्कचकोणयोः ॥

१ शब्द इत्यन्ते ।

२ सुसुवे, इति मा. ।

- अस्त्रं तु करवाले स्याच्चापे प्रहरणेऽपि च ।
 अश्रं^१ स्यादश्रके स्वर्णे मेघे च गगनेऽपि च ॥
- अद्रिः शैले द्रुमे चार्केऽप्यारो भौमे शनैश्चरे ।
 आरा चर्मप्रभेदिन्यामारं^२ चक्र उदीरितम् ॥
- 5 आर्द्रा^३ नक्षत्रभेदे स्यादाद्रं^४ लिन्न उदीरितम् ।
 आरुस्तरुविशेषे स्यात्तथा कर्कटदंष्ट्रिणोः ॥
- आन्ध्रो^५ नीवृज्जातिभेदेऽप्यान्त्रं त्ववयवान्तरे ।
 अश्रसम्बन्धिनि त्वाम्रं^६ चाम्रः स्याच्चूतपादपे ॥
- इन्द्रः शक्रादित्यभेदे योगभेदान्तरात्मनोः ।
 10 इन्द्रा फणिज्जके स्त्री स्यादिरा भूवाक्सुरासु च ॥
- ईरी तु करवालिण्यां उग्रो रुद्रे त्रिषूक्तो^७ ।
 श्वाच्छूद्रासुतेऽप्युग्रः स्यादश्वाशुद्रयोः स्त्रियाम् ॥
- उसो वृषे च किरणेऽप्युसाऽर्जुन्युपचित्रयोः ।
 उरु पीने मतं क्लीबमूरुस्त्ववयवान्तरे ॥
- 15 उष्ट्रः क्रमेलके प्रोक्तश्चैन्द्रिः काकेन्द्रपुत्रयोः^८ ।
 ऐन्द्री स्यादिन्द्रसम्बन्धिन्यैन्द्री प्राच्यां दिशि स्मृता ॥
- ओद्गाः^९ पुम्भूमि देशे स्यादोद्गस्तु तरुभिद्यपि ।
 करो वर्षोपले पाणौ रश्मौ प्रत्यायशुगडयोः^{१०} ॥

१ स्त्रिमिति मा. । २ कोणे, इति परे । ३ ऋक्षप्र, इति मा. ।
 ४ थो, इति मा. । ५ त्रिमिति मा. । ६ शूलके, इति मा. ।
 ७ उरुः स्त्रियामुरु क्लीबे मतस्त्ववयववैतरे इति मा. ।
 ८ के, इति मा. । ९ औन्न, इति मा. । १० न्नयोरिति मा. ।

- कामं^१ तु वाच्यवत्काम्ये करी तु स्यान्मतङ्गजे ।
 कद्रुर्मातरि नागानां कद्रुः कनकपिङ्गले ॥
 कर्चौ स्त्री कर्तृकायां स्यात्कारा दूत्यां प्रसेवके ।
 कारो वधे निश्चयेऽत्र बलौ^२ यत्ने यतावपि ॥
- 5 कारस्तु स्वर्णकारे स्यात्तुषाराद्रावपि स्मृतः ।
 कारा तु बन्धनागारे बन्धनेऽपि च योषिति ॥
 कारिः^३ स्त्रियां क्रियायां स्याद्वाच्यलिङ्गस्तु शिल्पिनि ।
 विश्वकर्मणि ना कारुस्त्रिषु कारकशिल्पिनोः ॥
 किरिः किटौ शुके^४ कौरः कुरुर्भक्ते नृपान्तरे ।
 10 देशान्तरेषु पुम्भूमि क्रूरः स्यात्कठिनेऽपि च ॥
 नृशंसघोरयोश्चापि कृच्छ्रं कष्टेऽप्यघापहे ।
 क्रोद्धी शृगालिकाकृष्णविदारौलाङ्गलीषु च ॥
 खरस्तीक्ष्णे च घर्मे च देवताडेऽथ गर्दभे ।
 खरुर्दर्पे ह्ये शम्भौ खारी मानप्रभेदके ॥
- 15 खुरः शफे^५ कोलदले गरस्त्वपविषे विषे ।
 गरी खरायां करणे^६ गात्रमङ्गे कलेवरे ॥
 स्तम्बेरमाग्रजङ्घादिविभागेऽपि समीरितम् ।
 गारा तूपलभेदे स्याद्गिरा वाग्देवतागिरोः ॥
 गिरिगीर्णौ गिरियके^७ क्रीडागण्डकशैलयोः ।
 20 नेचामयविशेषे च पूज्ये तु गिरिरन्धवत् ॥

१ इदमत्राप्रासङ्गिकम् ।

२ र, इति मा. ।

३ करिरिति मा. ।

४ सुके, इति मा. ।

५ कोक, इति मा. ।

६ क्लौबमिति शेषः ।

७ र्यंत्ते, इति मा. ।

- गुरुर्निषेकादिकरे पित्रादौ गीष्पतावपि ।
वाच्यलिङ्गं त्वलघुनि तथा महति दुर्जरे ॥
गुन्द्रस्तेजनकद्रव्ये 'मुस्तायामपि योषिति ।
गृध्रस्तु पक्षिभेदे स्याल्लुब्धकेऽपि च वाच्यवत् ॥
- 5 गोत्रं नाम्नि^१ कुले गोत्रः शैले गोत्रा गवि^२ क्षितौ ।
सम्भावनीयबोधे च ^३काननच्छत्रवर्त्मसु^४ ॥
गौरश्चन्द्रेऽरुणे पीते श्वेते शुद्धे च सर्षपे ।
पुंसि क्लीबे च कथितो गौरः पङ्कजकेसरे ॥
गौरी त्वसञ्जातरजःकन्याशङ्करयोषितोः ।
- 10 रोचनीरजनीपिङ्गाप्रियङ्गुवसुधासु च ॥
आपगाया विशेषेऽपि तथा वरुणयोषिति ।
घसस्तु दिवसे हिंसे घोरो भीमे भयानके^५ ॥
चरोऽक्षद्युतभेदे स्याद्भौमे चारे चसे चले^६ ।
चन्द्रः ^७कर्पूरकाम्पिल्लसुधांशुस्वर्णवारिषु ॥
- 15 चक्रः कोके पुमान्क्लीबं राष्ट्रे च वज्रसैन्ययोः ।
दम्भान्तरे कुलालोपकरणे वारिजास्त्रयोः ॥
चक्री तैलिकभित्कोककुलालाजाहिस्तृचके ।
चरुर्हव्येऽन्नभाण्डे च चर्मौ भूर्जतरौ पुमान् ॥
चर्मौ ^८फलकहस्ते च तथा पर्णायतेऽपि च ।
- 20 चारः पियालवृक्षे स्यान्नतौ बन्धापसर्पयोः ॥

१ गुन्द्रा ।

२ सि, इति मा. ।

३ गव्ये, इति मेदिनी ।

४ केत, इति मा. ।

५ क्लीबमिति शेषः ।

६ हरेऽपि चेत्यन्यत्र ।

७ द्रुसेचने, इति मा. ।

८ कदरिक्कम्पि, इति मा. ।

९ खेट, इति मा. ।

- चारुस्तु गीष्पतौ पुंसि शोभने त्वभिधेयवत् ।
 चीरं तु गोस्तने वस्त्रे चूडायां सीसकेऽपि च ॥
- चीरी ^१कच्छाटिकाभिल्यो रेखालेखनभेदयोः ।
 चिचोऽग्निपादपे चिचमङ्गते शबलेऽपि च ॥
- 5 चिचाऽऽखुपणौ^१गोडुम्बासुभद्रादन्तिकासु च ।
 मायायां सर्पनक्षत्रनदीभेदेषु च स्त्रियाम् ॥
 तिलकालेखयोः^२ क्लीबं चुक्रं^३ वृक्षाम्लके मतम् ।
 चौरः पाटञ्चरेऽपि स्याच्चौरपुष्पौषधावपि ॥
- छत्रा मधुरिकायां स्त्री छत्रमातपवारणे ।
 10 छत्रा मिसावतिच्छत्रे कुस्तुम्बुरु^४शिलीन्ध्रयोः ॥
 छत्री महीपतौ पुंसि छिद्रं दूषणरन्ध्रयोः ।
 छात्रः शिष्ये निगदितो राक्षस्यापलिते जरा ॥
 ज्वरस्तु परितापे स्याद्रुग्भेदेऽपि मतो ज्वरः ।
 जारी स्त्रियामौषधे स्याज्जारस्त्रपपतौ^५ मतः ॥
- 15 जीरस्तु जरणे^६ खड्गे भरस्तु जलनिर्गमे ।
 भारी भृङ्गारके प्रोक्ता टारो ^७लङ्गतुरङ्गयोः ॥
 तरस्तु तरणे पुंसि ^८कशनौ पेटके तरौ ।
 तन्त्रं प्रधाने सिद्धान्ते कुटुम्बपरिपोषणे ॥
 औषधे तन्तुवाये च शास्त्रभेदे परिच्छदे ।
- 20 श्रुतिशाखान्तरे हेतावुभयार्थप्रयोजके ॥

१ “कच्छोटिवाप्ति” इति मा. ।

२ लिक्तयोरिति मा. ।

३ ल्कमिति मा. ।

४ वरी, इति मा. ।

५ मतौ, इति मा. ।

६ वने, इति मा. ।

७ नग, इति मा. ।

८ द, इति मा. ।

- इति कर्तव्यतायां च तन्त्री वीणागुणे स्त्रियाम् ।
 अमृतादेहसिरयोस्तन्त्री स्याच्छास्त्रवेदिनि ॥
 तन्त्री स्त्रियां प्रमीलायां तस्मिन्नर्थे तु तत्र च ।
 तारो मुक्ताविशुद्धौ स्यात्तारके^१ शुद्धमौक्तिके ॥
 5 ना नक्षत्रेषु मध्ये च तारं रूप्ये नपुंसकम् ।
 स्त्री बुद्धदेवताभेदे वालिगीष्पतिभार्ययोः ॥
 तारः स्यादुच्चशब्देऽपि ताम्रं^२ शुल्बेऽरुणेऽपि च ।
 तीव्रा तु कटुरोहिण्यां राजिकागण्डदूर्वयोः ॥
 त्रिष्वत्युष्णे नितान्तेऽपि कटौ तीरं तु रोधसि ।
 10 पुंसि चपुणि तोत्रं तु^३ प्राजने वेणुकेऽपि च ॥
 दस्रः खरेऽश्विनीसूनौ दरो गर्ते च साध्वसे ।
 दरी तु कन्दरायां स्त्री मनागर्थे दराऽव्ययम् ॥
 दंष्ट्री किटावहौ व्याघ्रे^४ दम्भं क्लीबे कृशे मतम् ।
 दारा भूमि च भार्यायां केचिदाहुः स्त्रियामपि ॥
 15 अथ पुंस्यपि दाराः स्याद्वात्रं^५ लवनसाधने ।
 दारुः स्यात्पित्तले काष्ठे देवदारौ नपुंसकम् ॥
 द्वारं निर्गमनेऽपि स्याद्भ्युपाये धरो गिरौ ।
 कार्पासतूलके कूर्मराजे वस्वन्तरेऽपि च ॥
 दूरं त्वसन्निधौ दोरः सूत्रे चापि प्रकीर्तितः ।
 20 धरा पृथिव्यां गदिता स्त्री गर्भाशयभेदसोः ॥

१ तारके, इति मा. । २ दमिति मा. । ३ तोद, इति मा. ।

४ चहो व्याघ्रे, इति मा. । ५ वल, इति मा. ।

- धात्री धरामलक्योः ^१स्याद्वाची मात्रुपमातृषु ।
^२धारा सैन्याग्रदेशे च तुरङ्गगतिपञ्चके ॥
- घटादिच्छिद्रसन्तत्योः प्रपाते स्याद्भवस्य च ।
खड्गादेर्निश्चिते देशे धारा ^३ग्रावान्तरेऽपि च ॥
- 5 धीरः स्वैरे बुधे धैर्यान्विते क्लीबं तु कुङ्कुमे ।
धोत्रं नृपरिधानीये नरोऽजे ^४मनुजेऽर्जुने ॥
क्लीबं तु रामकपूर्णे नक्रं ^५नासाग्रदारुणोः ।
नक्रः कुम्भीरके पुंसि ^६नारस्तर्णकनीरयोः ॥
नध्री तु स्याद्वरचायां नारं ^७स्यान्नरसंहतौ ।
- 10 ^८निद्रा स्वापे च संवेशे नीरं तु सलिले मतम् ॥
नीध्रं नेमौ ^९वलीके च रेवतीभे च कानने ।
नेत्रं मथिगुणे वस्त्रभेदे मूले तरोरपि ॥
रथे चक्षुषि नद्यां च नेत्री नाड्यां ^{१०} च योषिति ।
परः श्रेष्ठारिदूरान्योत्तरे ^{११} क्लीबं तु केवले ॥
- 15 पत्रं स्याद्वाहने पर्णे पक्षे च शरपक्षिणोः ।
पारं परतटे याचामात्रे स्याद्राजनं त्रिणि ? ॥
प्रान्तेऽस्त्रियां ^{१२}नदीभेदे ^{१३}पारी पूरेऽन्वगद्यते ।
दन्तिनः पादबन्धे च कर्कर्यां च ^{१४}सुवादिके ॥

१ स्याद्धरा, इति मा. ।	२ सैन्यस्याग्रप्रदेशे, इति मा. ।
३ ग्रामा, इति मा. ।	४ मर्जुने, इति मा. ।
५ भक्तमिति मा. ।	६ तथाप, इति मा. ।
७ पारमिति मा. ।	८ निद्रा शुभौ च सङ्कोचे, इति मा. ।
९ न, इति मा. ।	१० रथनाभ्यामिति मा. ।
११ रसे, इति मा. ।	
१२ वारि, इति मा. ।	१३ पारा, इत्यादिः ।
	१४ पात्रमित्यादिः ।

- तौरद्वयान्तरे योग्ये, पुरुः प्राज्येऽभिधेयवत् ।
 भूपभेदे परागे च देवलोके च पुंस्ययम् ॥
 पुरं गृहोपरिगृहे शरीरे च नपुंसकम् ।
 तथा पाटलिपुत्रेऽपि गेहमात्रे पुरं विदुः ॥
- 5 पुष्पादीनां दलावृत्तौ गुग्गुलौ ना न ना पुरि ।
 पुण्ड्रोऽतिमुक्तके चित्रे कर्मौ दैत्येषुभेदयोः ॥
 पुंभूमि देशभेदे स्यात्पुण्डरीके नपुंसकम् ।
 पूरो जलसमूहेऽपि व्रणसंशुद्धिखाद्ययोः ॥
 पौत्रं वज्रे^१ मुखाग्रे च सूकरस्य हलस्य च ।
 10 पौरं त्रिषु पुरोद्भूते कर्तृणे तु नपुंसकम् ॥
 बभ्रुस्तु गरुडे^२ वह्नौ नकुले च महेश्वरे ।
 पिङ्गले वाच्यलिङ्गः स्याज्जम्बूके फेरुश्च्यते ॥
 भस्त्रा तु चर्मपेश्यां स्याद्भरोऽतिशयभारयोः ।
 भरुः स्वर्णे हरे पुंसि भद्रस्तु वृषभे शिवे ॥
- 15 खञ्जरीटे कदम्बे च भद्र इत्यभिधीयते ।
 करिभेदे, तथा क्लीबं मतं मङ्गलमुस्तयोः ॥
 काञ्चने च स्त्रियां ^३रास्नाकृष्णाव्योमनदीषु च ।
 तिथिभेदे प्रसारिण्यां ^४कट्फलाऽनन्तयोरपि ॥
 त्रिषु श्रेष्ठे तथा साधौ न पुंसि करणान्तरे ।
 20 भारः स्याद्वीवधे विष्णौ पलानां द्विसहस्रके ॥

१ वस्त्रे, इति मा. ।

२ गरुडध्वजे, इत्यपरे ।

३ नाष्णा, इति मा. ।

४ कञ्च, इति मा. ।

- भाद्रस्तु मासभेदे स्याज्जाद्रं तत्प्रभवे मतम् ।
 भीरुरार्ते च यौषायां वरयोषिति च स्त्रियाम् ॥
 भूरिर्ना वासुदेवेऽपि हरेऽपि परमेष्ठिनि ।
 क्लीबं सुवर्णे प्राज्ये तु वाच्यलिङ्गमुदीरितम् ॥
- 5 भेरी वाद्यप्रभेदे स्याज्जौमस्वर्णमयेऽखिले ।
 मन्त्रस्तु गुह्यवादे स्याद्देवादीनां च साधने ॥
 वेदभागविशेषे च मन्त्री तद्वि(द)मात्यके ।
 मन्द्रः स्वरविशेषेऽपि माद्री 'पाण्डोश्च योषिति ॥
 मात्रा कर्णविभूषायां माने वित्ते परिच्छेदे ।
- 10 अक्षरावयवे स्वल्पे क्लीबं कात्स्न्ये 'ऽवधारणे ॥
 मारः स्मरे मृतौ^१ विघ्ने मारी देव्यां जनक्षये ।
 मारिः स्त्री^२ मारणे वर्षे^३ मित्रं सख्यौ च भेषजे ॥
 लग्नाच्चतुर्थराशौ च पुंसि सूर्ये प्रकीर्तितः ।
 मुरा गन्धौषधौ मूत्रं मलभेदे निगद्यते ॥
- 15 मेरुः सुराद्रौ मेद्रं तु शेषसि क्लीबमीरितम् ।
 मैत्रं तु जातकृत्ये स्यान्मित्रसम्बन्धवत्यपि ॥
 यस्मिन्नर्थे तु यत्रेति यन्त्रं तु स्यान्नियन्त्रणे ।
 देवतायतने चापि तथा युद्धादिसाधने ॥
 यात्रीत्सवे च गमने यात्रा स्याद्यापनेऽपि च ।
- 20 योक्तं तु रज्जुभेदे स्यात्तथैवावयवान्तरे ॥

१ प, इति मा. ।

२ च, इति मा. ।

३ मृत्वाविति परे ।

४ री च, इति मा. ।

५ मित्रः सूर्ये च दानवे । गन्धमयेऽस्त्रियां क्लीबे मतं सुहृदि सदुषे, इति मा. ।

- रन्ध्रं ^१स्याद्दूषणे छिद्रे राष्ट्रौ स्यादौषधेऽप्यथ ।
 राष्ट्रस्त्वपद्रवे क्लीबं तथा स्यादुपवर्तने ॥
 रात्रिर्हरिद्रायामिन्धो रुर्द्वैत्ये ^२मृगेऽपि च ।
 रुद्रस्त्वग्रे महादेवे रेचं ^३ क्लीबे तु रेतसि ॥
- 5 पीयूषे पटवासेऽपि सूतके परिकीर्तितम् ।
 रौद्रो रसान्तरे रौद्रमुग्रे रुद्रोद्भवेऽपि च ॥
 रौद्री चण्ड्यामपि स्थाता लोभ्रं स्यादौषधान्तरे ।
 वरी जामातरि वृते देवतादेरभीप्सिते ॥
 पिङ्गे ^४ पुंसि त्रिषु श्रेष्ठे कुङ्कुमे तु नपुंसकम् ।
 10 वरी प्रोक्ता शतावर्यां वरा तु स्यात्फलत्रिके ॥
 मनागिष्टे वरं क्लीबे केचिदाहुस्तदव्ययम् ।
 वक्रः शनैश्चरे पुंसि पुटभेदे नपुंसकम् ॥
 त्रिषु क्रूरे च कुटिले वज्रो योगान्तरे तथा ।
 वज्रः कृष्णस्य दायादे वज्रं धात्र्यां च बालके ॥
- 15 वज्रा गुडूच्यां कुलिशे मतं क्लीबे च पुंसि च ।
 वज्री महेन्द्रे पुंसि स्यात्सुह्यां वज्री मता स्त्रियाम् ॥
^५वज्रोऽस्त्री हीरके वध्रं क्लीबे चपुवरचयोः ।
 वप्रः सानौ पुमानस्त्री रेणौ श्लेचे चये तटे ^६ ॥
 वक्तं मुखे वृत्तभेदे व्यग्रो व्यासक्त आकुले ।
 20 वध्री प्रोक्ता वरत्रायां वासो ना दिवसे मतः ॥

१ स्याद्, इति मा. । २ मृते, इति मा. । ३ रेवमिति मा. ।

४ खिङ्गे, इति मा. । ५ हीरकेऽपि न वेद्यस्त्री, इति मा. ।

६ वेणुच्छेचे च पेटके, इति मा. ।

- वासं तु मन्दिरे क्लीबं तथैव च चतुष्पथे ।
 व्याघ्रः स्यादधि शार्दूले रत्नैरण्डे करञ्जके ॥
 व्याघ्रः पराक्रमयुते^१ कण्टकार्यां तु योषिति ।
 व्याघ्रं व्याघ्रनखे क्लीबं वारी स्याज्जबन्धने ॥
- 5 वारः सूर्यादिदिवसे वृन्दावसरयोः क्षणे ।
 द्वारे हरे कुञ्जवृक्षे वारं स्याद्दालकेऽम्बुनि ॥
 वीरो रसविशेषे स्याद्वीरः शूरे निगद्यते ।
 स्त्री सुराक्षीरकाकोलीतामलक्येलवालुके ॥
 पतिपुत्रवतीरम्भा^२विदारीदुग्धिकासु च ।
- 10 मलपूक्षीरविदार्योः क्लीबं शृङ्गां^३ नलेऽपि च ॥
 वीधं तु विमले प्रोक्तं विग्रः स्याज्जतनासिके ।
 वृत्रो रिपौ^४ घने ध्वान्ते शैलभेदे च दानवे ॥
 वेरं कलेवरे नेत्रे वार्ताकौ कुङ्कुमेऽपि च ।
 वैरं विरोधे वैरी तु पुमांस्तद्वति कीर्तितः ॥
- 15 वोद्गी स्त्री^५ पणपादे ना गोमसाहौ भ्रष्टान्तरे ।
 शरस्तु तेजने बाणे दध्यग्रे ना शरं जले ॥
 शस्त्रं लोहास्त्रयोः क्लीबं छुरिकायां तु योषिति ।
 शक्रो महेन्द्रे कुटजे तथैवार्जुनपादपे ॥
 शद्रि^६र्नाऽम्भोधरे जिष्णौ शरुर्ना कोपवज्रयोः ।
- 20 शरुश्च यूपशकले श्वश्रूश्च पतिमातरि ॥

१ गौणोऽर्थः ।

२ गम्भारीत्यन्यत्र ।

३ नते, इति मा. ।

४ रौ च, इति मा. ।

५ पल, इति मा. ।

६ त्रि, इति मा. ।

- शारिर्नाऽक्षोपकरणे स्त्रियां शकुनिकान्तरे ।
युद्धार्थगजपर्याणे व्यवहारान्तरेऽपि च ॥
- शारस्तु शबले वाच्यलिङ्गो ना तु समीरणे ।
अक्षोपकरणे चापि ह्लीबं ज्ञानेऽपि वारिणि ॥
- 5 शस्त्रं तु न द्वयोरगमात्तयोश्च निगद्यते ।
शिग्रुः^१ पुमान् वृक्षभेदे शाकमात्रे नपुंसकम् ॥
शिरः ह्लीबे नालिकेरे मस्तकेऽपि निगद्यते ।
शिरो ना पिप्पलीमूले स्याद्भ्रमन्यां च योपिति ॥
- 10 उशीरे चापि चक्राङ्गे शीघ्रं दुतगतौ त्रिषु ।
शुक्रो दैत्यगुरौ मासे तथा वैश्वानरेऽपि च ॥
तथाऽक्षिरुग्भिदि ह्लीबं शुक्रं ह्लीबे तु रेतसि^२ ।
श्रौ नृपतिभेदेऽपि तथा विक्रान्तशोधिनि ॥
शुभ्रः शुक्लोद्दीप्तयोः^३ स्यात्तथैव ह्लीबमभ्रके ।
श्रुद्री श्रुद्रस्य भार्यायां श्रुद्रा स्याज्जातिमात्रके ॥
- 15 स्वरो ध्वनौ च खङ्गादे^४स्तथा नासासमीरणे ।
उदात्तादौ मध्यमादावकारादावपौष्यते ॥
सरः^५ पुमान्दधिभवे सरं ह्लीबे सरस्यपि ।
त्सरुः पुमान् खङ्गमुष्टौ यूपस्यावयवे स्वरुः^६ ॥
सत्रं यागविशेषे स्यात्सत्री नित्यान्नदातरि ।
- 20 सारो बले स्थिरांशे च न्याय्ये^७ मज्जनि शम्बरे ? ॥

१ छः, इति मा. ।

२ शुक्लो ह्लीबेतरेतसि, इति मा. ।

३ त्रिष्विति शेषः ।

४ दौ, इति मा. ।

५ सखिमिति मा. ।

६ ऽपि च, इति मा. ।

७ त्वाच्ये, इति मा. ।

- धने वायौ वने सान्द्रं वने^१ चापि घने मृदौ ।
^२स्फारस्तु विकटे पुंसि ^३करकादेश्च बुद्बुदे ॥
 सिप्रो निदाघसलिले सिप्रा ^४नद्यन्तरे तथा ।
 स्थिरोऽचले शनौ मोक्षे, शालपर्यां^५ स्थिरा भुवि ॥
- 5 सौरो^६ऽर्कहलयोः पुंसि स्फिरं भूरिणि ^७स्फारवत् ।
 सिराऽपि कण्डरायां स्यात्सुरा चषकमद्ययोः ॥
 सुरः स्यान्निदशे^८ सूत्रं क्लीबे तन्तुव्यवस्थयोः ।
 शास्त्रादिसूचनाग्रन्थे सूरः प्रोक्तो विवस्वति ॥
 स्वच्छन्दमन्दयोः स्वैरो हरिश्चन्द्रार्कवायुषु ।
- 10 शुकभेकयमाश्वाहिकपिसिंहहरिष्वपि ॥
 अजेशशक्रकिरणपिङ्गलोकान्तरेष्वपि ।
 हरः शिवे तथा हारिः सन्तानद्यूतभङ्गयोः ॥
 पथिकेऽपि पुमान् हारिर्हारो मुक्तासरे युधि ।
 हिंसा काकादनीमांस्योर्घातके चान्यलिङ्गवत् ॥
- 15 हीरा ^९पिपीलिकालक्ष्योर्हीरः^{१०} शङ्करवज्रयोः ।
 होरा^{११} तु लग्ने राश्यर्धे रेखाशास्त्रभिदोरपि ॥
^{१२}श्वरस्तु द्रवमात्रे स्यात्क्षारः स्याद्भेषजान्तरे ।
 क्षीरं दुग्धेऽपि पयसि क्षीरी त्वन्नान्तरे मतः ॥

१ बले, इति मा. ।

२ स्यार, इति मा. ।

३ कनकादेशिति मेदिनी ।

४ नद्यां तथान्तरे इति मा. ।

५ र्णमिति मा. ।

६ सरो, इति मा. ।

७ स्यार, इति मा. ।

८ नो, इति मा. ।

९ पिप्य, इति मा. ।

१० हरिः, इति मा. ।

११ लोहा, इति मा. ।

१२ रत्न, इति मा. ।

क्षीरी वटादिवृक्षे स्यात्क्षुरो वपनसाधने ।
 क्षुद्रस्तु कपणे दुष्टे क्षुद्रा स्यान्मधुमक्षिका ॥
 क्षेचं सिद्धादिसंस्थाने क्लीबं क्षौरं तु मुण्डने ।
 क्षौद्रं^१ मधुविशेषे स्यान्मधुमात्रेऽपि गद्यते ॥

॥ इति रटतीयम् ॥

॥ अथ रटतीयम् ॥

- 5 अक्षरी वारिधारायामक्षरं ब्रह्मवर्णयोः ।
 अक्षरं नाशशून्ये स्यादक्षरः शङ्करे^२ स्मृतः ॥
 अदभ्रं बहुले क्लीबमदूरं निकटस्थिते ।
 अधरस्तु पुमानोष्ठे हीनेऽनूर्ध्वे च वाच्यवत् ॥
 अध्वरः सावधाने स्यादसुभेदे तथा क्रतौ ।
 10 अधीरश्चञ्चलमतावधीरा योषितोदिता ॥
 अधीरा विद्युति मतावङ्गारं क्लीबमुल्मुके ।
 अङ्गारो भूमिजगृहेऽप्ययोग्रं मुसले मतम् ॥
 अथोग्रस्तु हले पुंसि स्यादपि प्रासकुन्तयोः ।
 अवीराऽपतिपुत्रायां सत्त्वहीने तु वाच्यवत् ॥
 15 अमरस्त्रिदशेऽप्यस्थिसंहारे कुलिशद्रुमे ।
 स्त्री गुडुचमरावत्योः स्थूणादूर्वाजरायुषु ॥

१. रं, इति मा. ।

२. रो ऋत्विजि, इति मा. ।

३. दूर्वामिरावती स्थूणा गुडूचवजरायुषु, इति मा. ।

- अपरं त्वितरार्थे स्यात्पश्चाद्भावे च दन्तिनः ।
 अर्वाचीनेऽपरं प्राहुर्जरायौ चापरा मता ॥
 अन्तरं तु परीधाने भेदे रन्ध्रावकाशयोः ।
 आत्मान्तर्धिविनात्मीयबहिर्मध्यावधिष्वपि ॥
- 5 अवरं चरमेऽपि स्याद्भ्रवान्यामवरा मता ।
 गजान्त्यजङ्घादेशे चाप्यवरं क्लीबमीरितम् ॥
 अम्बरं वाससि व्योम्नि कर्पासे च सुगन्धके ।
 अङ्कुरो 'लोम्नि पानीये रुधिरेऽभिनवोद्भिदि ॥
 अजिरं प्राङ्गणे वाते विषये दर्दुरे तनौ^१ ।
 10 अशिरो भास्करे वीतिहोत्रे स्याद्राक्षसान्तरे ॥
 अण्डीरः पुरुषे शक्तेऽररं^२ छदकपाटयोः ।
 अररस्तु पुमान्तोमेऽप्यगारं मन्दिरे मतम् ॥
 अध्वरस्तु मतो यज्ञेऽप्यनूरुः सूर्यसारथौ ।
 अमत्रमपि पात्रे स्यादमित्रं वैरिणि स्मृतम् ॥
- 15 अगुरु स्यात्तु लघुनि शिंशपायां च जोङ्गके ।
 असारं स्यात्तु निःसारे 'त्वसरुर्वृक्षभिद्यपि ॥
 असुरा रजनी^३राश्योरसुरो दानवे रवौ ।
 अहेरुः स्त्री शतावर्यामासारः प्रसरे मतः ॥
 आसारो वेगवृष्टौ स्यात्तथैव स्यात्सुहृद्वले ।
 20 आहारः स्यादाहरणे हारे प्रोक्तश्च भोजने ॥

१ व्यो, इति मा. ।

२ ऽनिले, इति मा. ।

३ वरमिति मा. ।

४ त्वसरौरोग, इति मा. ।

५ वास्योद, इति मा. ।

- आसुरी देवताभेदे सिद्धार्थेऽपि मता स्त्रियाम् ।
 आशरस्तु स्मृतो वन्हौ तथैव रजनीचरे ॥
 स्यादाशिरस्तु कसर^१ इत्याहुर्वुद्धिशालिनः ।
 आकार इङ्गिताकृत्योराभीरो गोप उच्यते ॥
 5 आकरो निकरे रत्नस्थाने श्रेष्ठे च कथ्यते ।
 आधारश्चाधिकरणेऽप्यालवालेऽम्बुधारणे ॥
 आग्नीध्रो ब्रह्मपुरुषे व्याधिते^२ स्यात्तथाऽऽतुरः ।
 आभीरी गोपथोपायामासुरी दितिसन्ततौ ॥
 आतरस्तरपण्ये स्यादितरोऽन्यत्र पामरे ।
 10 ईश्वरी मन्मथे शम्भौ नाऽऽक्ये^३ स्वामिनि वाच्यवत् ॥
 ईश्वरी चेश्वरोढायामीश्वरी वृक्षभिद्यपि ।
 इत्वर्यसत्यां पथिके क्रूरकर्मणि चोच्यते ॥
 उदारो दातृमहतोर्दक्षिणे वाच्यलिङ्गकः ।
 उर्वरा सर्वसस्याक्यभूमौ स्याद्भूमिमात्रके ॥
 15 उत्तरा दिग्विशेषे स्यात्तुषायामर्जुनस्य च ।
 विराटतनुजेऽपि^४ स्यादूर्ध्वोदीच्योत्तमेष्टपि^५ ॥
 क्लीबे तु^६ स्यात्प्रतिवाक्येऽथोद्धारश्चोद्भृताष्टणे ।
 उपेन्द्रस्तु मतो विष्णावुत्करो^७ यज्ञभूमिदि ॥
 उन्दुरुर्मूषके पुंसि चोषरं क्षारमृद्भुवि ।
 20 उच्चारं स्यादुच्चरणे^८ तथा मलविसर्जने ॥

१ स्यादासुरोपहारसे, इति मा. । २ घत्वाविले, इति मा. ।

३ नाथे, इति मा. । ४ पुंसोति शेषः । ५ त्रिष्विति शेषः ।

६ स्यात्पत्नी, इति मा. । ७ राशिपुञ्जयोरित्यपरे । ८ चो, इति मा. ।

- उत्तारं स्यादुत्तरणे जठरे तूदरं मतम् ।
 ऋक्षरं वारिधारायामृक्षरस्त्वृत्विजि स्मृतः ॥
 एकाग्रं वाच्यलिङ्गं स्यादेकतानेऽप्यनाकुले ।
 ॐकारः प्रणवे चाङ्गीकृतावपि च कीर्तितः ॥
- 5 औशीरं शयने प्राहुर्दण्डेऽपि चामरस्य तु ।
 उशीरजे वाच्यवत्स्यात्कदरो^१ व्याधिभिद्यपि ॥
 क्रकरः^२ क्रकचे दौने करीरेऽद्रेः खगान्तरे ।
 कन्धरः स्याद्वारिवाहे ग्रीवायां कन्धरा मता ॥
 कच्चरं कुत्सिते तक्ने तथा स्यान्मूलदूषिते ।
- 10 कणेरुः कर्णिकारे च करिणीवेश्ययोः स्त्रियाम् ॥
 कडारः कपिले दासे^३ कबरं लवणाम्बयोः ।
 कबरी केशवेशे स्यादुमायां भेषजान्तरे ॥
 पृथ्वीतुङ्गोश्च कबरी ना रक्षःपापयोरपि ।
 करीरः कलशे वृक्षभेदे वंशाङ्कुरेऽपि च ॥
- 15 करीरी चीरिकायां च दन्तमूले च दन्तिनाम् ।
 कर्बुरो^४ राक्षसे पापे ह्रीबं हेमाम्भसोरपि ॥
 कर्बुरा^५ कृष्णवृन्तायां शबले वाच्यलिङ्गवत् ।
 कर्परस्तु^६ कपाले स्यात्कटाहे शस्त्रभिद्यपि ॥
 कञ्जारो जठरे^७ सूर्ये विरञ्चौ^८ वारणे मुनौ ।
- 20 कटिचं रसनायां स्याच्चर्माङ्गे कटिवाससि ॥

१ रीको, इति मा. । २ करीरः, इति मा. । ३ सासे, इति मा. ।

४ पूर्वो, इति मा. । ५ पूरा, इति मा. । ६ पूर्वस्तु, इति मा. ।

७ कञ्जारोजवरे, इति मा. । ८ च्चे, इति मा. ।

किङ्करः स्याद्भृतिभुजि कुठारः परशौ मतः ।
कुहरं गह्वरे छिद्रे कुहरो नागभिद्यपि ॥

कुकुरः सारमेये ना ग्रन्थिपर्णे तु कुकरम् ।
कुञ्जरो ऽनेकपे केशे स्त्री धातव्यां च पाटलौ ॥

5 'कूर्मरस्तु कफोणौ स्याज्जानुदेशेऽपि कूर्परः ।
कुमारो युवराजेऽश्ववाहके बालके शुके ॥

स्कन्दे च वरुणद्रौ ना^१ न द्वयौर्जात्यकाञ्चने ।
कुमारी मारतरुणी^२ नवमाल्योर्नदीभिदि ॥

कन्याऽपराजितागौरी^३ जम्बुद्वीपेषु च स्मृता ।
10 कुररी पक्षिभेदे स्यात्कुठारुर्द्रुमकौशयोः^४ ॥

कुवेरस्तु धनाध्यक्षे वृक्षभेदेऽपि गद्यते ।
कुठरं मैथिले^५ विद्यात्कुठरं कवले^६ रते ॥

कुठरो दण्डविष्कम्भे धातव्यां कुञ्जरा मताः ।
कूबरः कुञ्जके चारौ कूबरस्तु युगन्धरे ॥

15 कुलीरः स्यात्कर्कटके राशिभेदे च गद्यते ।
नागान्तरे तु कुहरः कुम्भीरो नक्रचोरयोः ॥

कुटीरः कर्कटे गेहे कुचरस्तु खगेतरः ।
केसरौ तुरगे सिंहे किञ्जल्के केसरोऽस्त्रियाम् ॥

१ कर्पू, इति मा. ।

२ स्य, इति मा. ।

३ खेद्रोणौ, इति मा. ।

४ वान, इति मा. ।

५ जग, इति मा. ।

६ कुदारुद्रुमकाशयोः, इति मा. ।

७ युने, इति मा. ।

८ म्वले, इति मा. ।

- केसरं हिङ्गुनि क्लीबं पुंसि स्यान्नागकेसरे ।
 सिंहच्छटायां पुन्नागे बकुले च निगद्यते ॥
 केदारस्तु शिवे श्लेचेऽद्रौ भूभेदालवालयोः ।
 केनारः कुम्भिनरके^१ शिरःकपालसन्धिषु ॥
 5 केकरस्तु भवेत्वोडे^२ कोटिरस्तु बिडौजसि ।
 कोटिरो नकुले चापि तथा स्यादिन्द्रगोपके ॥
 कैचरं ? मुजरे प्राहुः पुंसि शब्दविशारदाः ।
 कोट्टारो^३ नागरे कूपे पुष्करिण्याश्च पाटके^४ ॥
 कोटरः कोटरं वृक्षगह्वरे परिकीर्तितम् ।
 10 कौमारौ मातृकाभेदे कौमारः स्याद्वयोभिदि ॥
 खदिरौ स्याच्छाकभेदे ना चन्द्रे^५ दन्तधावने ।
 खर्जूरं रूष्यखलयोः खर्जूरः कौटवृक्षयोः ॥
 खण्डाभ्रमभ्रलेशे स्यात्स्त्रीणां दन्तक्षतान्तरे ।
 खिङ्गिरस्तु शिवाभेदे खट्वाङ्गे (वारि)बालके ॥
 15 खिङ्गिरः फेरवे प्रोक्तः खनिचमवदारणे ।
 कथयन्त्यपि शब्दज्ञाः खरारं च खुरप्रके ? ॥
 खेचरः पवने देवे तथैव च पतत्रिणि ।
 गर्गरो मीनभेदे^६ स्यान्मन्यन्यामथ गह्वरः ॥
 गुहानिकुञ्जगहनदम्भेषु द्रौ तु गह्वरा ।
 20 निम्ने गभीरगभीरे गम्भारी स्त्री लतान्तरे ॥

१ कुङ्गनके, इति मा. । २ केरिर, इति मा. । ३ कै, इति मा. ।

४ दारो, इति मा. । ५ खौचपाटके, इति मा. ।

६ दन्ते, इति मा. । ७ खिन्धि, इति मा. । ८ गर्गरी, इत्यादिः ।

- समष्टिलायां^१ गण्डीरो गान्धारो देशभिद्यपि ।
 गान्धारः पुंसि सिन्दूरे स्वररागप्रभेदयोः ॥
 गायत्री^२ त्रिपदादेवीच्छन्दोभित्त्वदिरेषु च ।
 गोपुरं तु पुरद्वारि द्वारमात्रेऽपि शस्यते ॥
- 5 कैंवतौ^३मुस्तयोश्चापि गौधेरो गोधिकाऽत्मजे ।
 गौधारश्चापि तत्रैव घर्घरस्तु^४ नदान्तरे ॥
 घर्घरश्चञ्चलद्वारि ध्वनौ घूकेऽपि कथ्यते ।
 श्रीरुद्रवाद्यवीणाया^५ भेदे वस्त्रान्तरेऽपि च ॥
 घर्घरी पात्रभेदे स्याद्द्वस्मरो बहुभक्षके ।
- 10 चमरं चामरे क्लीबं मञ्जरीमृगयोः स्त्रियाम् ॥
 चन्दिरस्तु गजे सोमे चत्वरं स्थण्डिलेऽङ्गणे ।
 चङ्कुरस्तु रथे वृक्षे चमूरस्तु मृगान्तरे ॥
 चतुरश्चातुरे विज्ञे चकोरः स्यात्त्वगान्तरे ।
 चातुरश्चाटुकारे स्यान्नियन्तर्यक्षिगोचरे ॥
- 15 स्त्रियां दाक्ष्ये चातुरी स्याच्चाङ्गेरौ त्वम्बिकौषधि ।
 चिकुरो मूर्धजे प्रोक्तः पिकवृक्षभिदोरपि ॥
 गृहवस्त्रौ^६ च तरलागयोरपि सरीसृपे^७ ।
 चीत्कारः करिघोषे^८ स्याच्चीवरं^९ वल्कले मतम्^{१०} ॥

१ कायामिति मा. । २ द्रु, इति मा. । ३ नगा, इति मा. ।
 ४ स्त्री च्चुद्रवाद्यवीणाया इति परे । ५ छद्म, इति मा. ।
 ६ ग्रहवस्त्रौ, इति मा. । ७ पि, इति मा. । ८ द्याते, इति मा. ।
 ९ परमिति मा. । १० खिडः, इति मा. ।

- १ छिदिरः पावके रज्जौ करवाले परश्वधे ।
 छिदुरम्बेदनद्रव्ये धूर्ते वैरिणि च त्रिषु ॥
- जठरो न स्त्रियां कुक्षौ १ वृद्धकर्कटयोस्त्रिषु ।
 जर्जरस्तु जराजीर्णे स्याच्छक्रध्वजशैवले ॥
- 5 जम्बीरः २ स्यादन्तशठे प्रस्थपुष्पद्रुमेऽपि च ।
 जलेन्द्रो वरुणे चाथ जम्बले ३ च महोदधौ ॥
- जित्वरो जयभाजि स्यात्भर्भरस्तु कलौ युगे ।
 नदान्तरे वाद्यभाण्डे बालचक्रे तु भ्रूलरी ॥
- भ्रूलरी ४ चापि गदिता ५ वाद्यभेदे स्त्रियामपि ।
- 10 टट्टरी तु मृषावादे लम्पापटहवाद्ययोः ॥
- टङ्कारो विस्मयेऽपि स्यात्प्रसिद्धौ सिञ्जिनीरवे ।
 टगरष्ट(ङ्क)णक्षारे हेलाविभ्रमगोचरे ॥
- नान्यवल्केकराक्षे स्याद्धिङ्गरः श्लेषोऽप्यथ ।
 डङ्गरं फलभेदे स्याद्भूमरुर्वाद्यभिद्यपि ॥
- 15 डामरो ६ डिम्बभेदेऽपि सिन्धुफेने तु डिण्डरः ७ ।
 तमिस्रं तिमिरे कोपे ८ तमोयुक्तनिशि स्त्रियाम् ॥
- ९ त्वक्पत्री स्त्री तु कारव्यां त्वक्पत्रं स्याद्वराङ्गके ।
 तगरस्तरुभेदे स्यात्तर्वारस्तु भवेदसौ ॥

१ चि, इति मा. । २ बद्धकट्ट, इति मा. । ३ उशीरः, इति मा. ।
 ४ म्बूके, इति मा. । ५ भरौ, इति मा. । ६ नाद्य, इति मा. ।
 ७ ग्रन्थ, इति मा. । ८ अयं दीर्घमध्योऽपि ।
 ९ घोचे, इति मा. । १० तथ, इति मा. ।

- चसरः सूत्रवेष्टेऽपि अङ्कुरी कोललस्यपि ? ।
 कथितो ना १तित्तिरवत्तित्तिरिः पक्षिभिद्यपि ॥
 तिमिरं स्यादन्धकारे नेत्ररोगे तथेष्यते ।
 तीवरोऽम्बुनिधौ व्याधेः तूणीरः शरसम्पुटे ॥
- 5 तूवरोऽश्मश्रुपुरुषे २कषायेऽश्रुङ्गवदृषे ।
 तुम्बुरुस्तु सुरर्षौ स्यात्तुम्बुरी कुक्कुरस्त्रियाम् ॥
 तुषारोऽम्बुकणे चाद्रौ प्रालेये क्लीबमीरितम् ।
 तुतुरो ३ वृक्षभेदे स्यादाढक्यां तुवरी मता ॥
 तुन्दिरस्तुन्दिलनरि तैत्तिरं तित्तिरव्रजे ।
- 10 तोमरस्त्वायुध ४भिदि दरिद्रो भाग्यवर्जिते ॥
 दहरो मूषिकायां च स्वल्पे भ्रातरि बालके ।
 दन्तुरस्त्वनतरदे तथोन्नतानते ५ त्रिषु ॥
 दह्ररः पर्वते प्रोक्तस्त्रिष्वीषङ्गभ्राजने ।
 दर्दुरस्तोयदे भेके ६ वाद्यभागडाद्रिभेदयोः ॥
- 15 दर्दुरा ७ चण्डिकायां स्याद्भ्रामजाले नपुंसकम् ।
 दण्डारो वहने ८ मत्तवारणे शरयन्त्रके ॥
 कुम्भकारस्य चक्रे च द्वापरः संशये युगे ।
 ९ दासेरश्चेटिकाऽपत्ये तथैव स्यात्कमेलके ॥

१ तित्तिरिदि, इति मा. ।

२ व्याघ्राम्बुनिधोः, इति मा. ।

३ वङ्गदे, इति मा. ।

४ तर्तुरो, इति मा. ।

५ श्वायाद्य, इति मा. ।

६ व्रतौन्नते, इति मा. ।

७ दर्दुरः पर्वते पुंसि, इति मा. ।

८ रौ, इति मा. ।

९ बहले, इति मा. ।

१० टासेरश्चेट, इति मा. ।

दिग्धरः स्यात्तु दिक्पाले दिक्चरस्तु प्रवासिनि ।
स्त्रियां तु दिक्चरी^१ सद्भिर्दिक्चरं तु प्रवासिनि ॥
द्विपारिस्तु मृगेन्द्रे दीनारो हेममाने स्यात् ।
दुरतिः स्यादनिवार्ये^२ भरणानर्हे तु दुर्भरो गदितः ॥

5 - - - - - ।

देवारिर्दितितनये दैत्यारिर्निर्जराच्युतयोः ॥
धरिची तु धरण्यां स्त्री धत्तूरो^३ मातुलद्रुमे ।
ध्वान्तारिस्तु मतः सूर्ये^४ धिक्कारो न्यक्कृतौ श्रुतः ॥

10 धीवरो व्याधविदुषोर्धूर्धरस्त्वग्रगे नरि ।
धूसरी किन्नरीभेदे ना खरे पाण्डुरे त्रिषु ॥

नर्मरा तु दर्रीभस्त्रासरलानिष्कलासु च ।
नर्मरा निष्फलायां स्यान्नमेरुर्दक्षभिद्यपि ॥
नरेन्द्रः स्यान्महीपाले विषवैद्ये निगद्यते ।
नखक्षते तु नखरो न्यक्कारो धिक्कृतौ मतः ॥

15 नगरी नगरे पुर्यामनित्ये नश्वरं मतम् ।
नागरं मुस्तके शुण्यां नागरो नगरस्थिते ॥
नागरो जातिभेदेऽपि विदग्धेऽपि च तादृशः ।
निस्तारः^४ स्यान्निस्तरणे निर्हारोऽभ्यवकर्षणे ॥
निर्जरस्त्रिदशे प्रोक्तो जराशून्येऽपि वाच्यवत् ।
20 निर्वरो निर्भये सारे निर्वरं विगतत्रये ॥

१ निगदिता, इति मा. ।

२ दुरतिस्त्रनिवार्ये, इति मा. ।

३ रौ, इति मा. ।

४ निःसारः, इति मा. ।

- निष्ठुरं च दृढे ग्राम्ये तालपर्ण्यां तु निर्जरा ।
 निःसारः सारशून्ये स्यान्निगरो गरणे मतः ॥
 १निकरो निवहे सारे न्यायदेयधने निधौ ।
 निकारः स्यात्परिभवे धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि च ॥
- 5 नीवरः स्याद्वाणिजके वास्तव्येऽपि तथा मतः ।
 निरभ्रं त्वभ्रशून्ये खे नौशारः स्यात्तथाऽऽवृत्तौ ॥
 नूपुरः पादकटके त्वस्त्रियां परिकीर्तितः ।
 प्रवरं सन्ततौ गोत्रे स्याच्छ्रेष्ठे वाच्यलिङ्गकम् ॥
 प्रखरोऽश्वस्य सन्नाहे कुक्कुरेऽश्वतरेऽपि च ।
- 10 पविचं तु कुशे ताम्रे मेध्ये पयसि १वर्षणे ॥
 प्रदरो रोगभेदे स्याद्विदारे २शरभङ्गयोः ।
 प्रकरः स्यात्पुमान्स्त्रे ३पुष्पादौ तु नपुंसकम् ॥
 जोङ्गके प्रकरं प्रोक्तं प्रकरी चत्तरावनौ ।
 संहतौ चौपकृत्यायां ? यथासङ्ख्यमवस्थितौ ॥
- 15 पङ्कारः शैवले ४ सेतौ सोपाने जलकुञ्जके ।
 प्रस्तरो ग्राविण च मणौ दर्भमुष्टावपि क्वचित् ॥
 यजमानेऽपि गदितः प्रकारस्तुल्यभेदयोः ।
 प्रत्यग्रः स्याद्भिनवे प्रतीरं तु नदीतटे ॥

१ निकारः स्यात्परिभवे निकरो निवहे तथा ।
 धान्यस्योत्क्षेपणेऽपि स्यात्तथा परिभवे मतः, इति मा. ।

२ घ, इति मा. ।

३ ना, इति मा. ।

४ विकीर्य, इत्यस्यादिः ।

५ शवले, इति मा. ।

- प्रहरः कालमाने स्यात्पतत्रं पक्षपत्रयोः ।
 प्रचुरं बहुले क्लीबं पतत्रौ तरुपक्षिणोः ॥
 प्रहारस्तु (भवेद्वेगे ?) प्रहारप्रसरौ समौ ।
 परारस्तु पटोले स्यादिति शाब्दिकसम्मतम् ॥
 5 प्रसारस्तु विसारे स्यात्प्रवीरः श्रेष्ठवाचकः ।
 पदारः पादधूलौ^१ स्यात्पादालिन्दे च पुंस्यपि^२ ॥
 पार्परो^३ भक्तसिक्थे स्यात्कीनाशे राजयक्ष्मणि ।
 जराटेऽपि कदम्बस्य केसरे च गदान्तरे ॥
 पाटीरो मूलके वङ्गे वार्तिके ततउन्यपि ।
 10 धाराधरेऽपि केदोरे^४ वेणुसारेऽपि चेष्यति ॥
 पाण्डुरः स्यान्मरुवके वर्णे ना त्रिषु तद्वति ।
 प्रान्तरं विपिने दूरश्चन्यमार्गे च कोटरे ॥
 प्राकारो वरणे प्रोक्तः पामरो नीचमूर्खयोः ।
 प्रावारश्चोत्तरासङ्गेऽप्युखायां पिठरो मतः ॥
 15 तथा क्लीबेऽपि निर्दिष्टं^५ मुस्तामन्यानदण्डयोः ।
 पिञ्जरोऽश्वान्तरे प्रोक्तः क्लीबं स्वर्णे च पीतके ॥
 पिण्डारः क्षपणे गोपे महिषीरक्षके द्रुमे ।
 पीवरः कच्छपे स्थूले^६ युवत्यां पीवरी मता ॥
 पुष्करं करिहस्ताग्रे पङ्कजे व्योम्नि वारुणौ^७ ।
 20 पुमान्योगविशेषेऽपि तथा क्षेत्रे नपुंसकम् ॥

१ मूलौ, इति मा. । २ विन्दुषु, इति मा. ।

३ वीरो, इति मा. । ४ रे, इति मा. । ५ मुस्तामाप, इति मा. ।

६ स्थाल्यां तु पिठरं मतम्, इति मा. । ७ यसि इति मा. ।

- औषधद्वीपविहगेष्वपि रागोरगान्तरे ।
 तूर्यवक्त्रे च काण्डे च तथा खड्गफलेऽपि च ॥
 पैठरमुष्णमांसे स्याद्वर्करस्तरुणे पशौ ।
 बन्धुरं मुकुटे पुंसि विडङ्गतैलकल्कयोः ॥
 5 बन्धूके बधिरे हंसे तथा स्याद्रम्यनम्रयोः ।
 बन्धुरं स्यात्प्रविश्लेषे न द्वयोर्विकले त्रिषु ॥
 बन्धूरा पण्ययोषायां स्त्रियां पुंभूमि सक्तुषु ।
 बर्बरः स्याद्देशजात्योर्बर्बरो वृक्षभिद्यपि ॥
 बर्बरः पामरे केशविन्यासे, शाकपुष्पयोः ।
 10 बर्बरा फञ्जिकायां च 'बठरः शठवस्त्रयोः ॥
 बगठरः^१ स्थगिकारज्जौ वकोटे^२ परिकीर्तितः ।
 बदरा गृष्टिकार्पास्योरेलापर्ण्यां स्त्रियां पुमान् ॥
 कार्पासस्यास्त्रि बदरी कोलौ क्लीबं तु तत्फले ।
 बदरा विष्णुक्रान्तायामिति विश्वेन भाषिता ॥
 15 बदरी कोलवृक्षे स्याद्वधिरः श्रोत्रवर्जिते ।
 बादरं बार्बरच्चोभे तत्तत्सम्बन्धसंयुते ॥
 भ्रमरः कामुके भृङ्गे ^३भवित्रं भावि वस्तुनि ।
 भट्टिचं श्रूल्यमांसे स्याद्भट्टिचं भर्जिते फले ॥

१ किमारे बर्बुरोऽन्यवत् । बर्बुरा कृष्णवन्तायां बर्बुरं कनके जले ।
 बर्बुरं सुस्तमभ्यानदण्डयोः पठरः शठे । इति मा. । अत्र बर्बुरस्थाने
 कर्बुर इति युज्यते स च प्रागतः ।

२ बगळे च, इति मा. । ३ कडे च, इति मा. । ४ प, इति मा. ।

- भाण्डीरो योड्वल्योश्च^१ भाण्डीरो वटभिद्यपि ।
 भाण्डीरं^२ वनभेदेऽपि आमरं मधुभिद्यपि ॥
 पुंसि प्रस्तरभेदे च भास्करोऽग्नौ प्रभाकरे ।
 भार्यारुः स्याच्छैलभेदे मृगभेदे च तत्र च ॥
- ५ क्रीडया परभार्यायां पुत्रो^३ येनोपपादितः ।
 भूदारः^४ स्तूकरे चापि भूस्फोटे च निगद्यते ॥
 मृङ्गारी भिक्षिकायां च मृङ्गारो जलभाजने ।
 मेदुरस्तु भवेत्क्षिग्धे महीध्रो धरणीधरे ॥
 मधुरा शतपुष्पायां^५ मिश्रेयानगरीभिदोः ।
- १० मधुकुक्कुटिकामेदामधुलीयष्टिकासु च ॥
 क्लीबं विषे रसे पुंसि तद्वत्त्वादुप्रियेऽन्यवत् ।
 मकुरस्तु^६ विनिर्दिष्टो दर्पणे^७ वकुलद्रुमे ॥
 कुलालदण्डे मकुरो मुकुरोऽपि च विश्रुतः ।
 मन्दरो मन्थशैले स्यात्तथा मन्दारपादपे ॥
- १५ वाच्यवद्वहले मन्दे मन्दारस्तु सुरद्रुमे ।
 पारिभद्रेऽर्कपर्णे^८ च मन्दारो हस्तिधूर्तयोः^९ ॥
 मन्दिरं नगरेऽगारे मन्दरो मकरालये ।
 मन्थरः कोशफलयोः बाधमन्थानयोः पुमान् ॥
 कुसुम्भ्यां नदयोर्मल्ले ? पृथौ^{१०} वक्रेऽभिधेयवत् ।
- २० मन्थरः स्तूचके मन्दे पृथावपि तु वाच्यवत् ॥

१ योजनं वल्यं, इति मा. ।

२ बल, इति मा. ।

३ योतो, इति मा. ।

४ स्त, इति मा. ।

५ भिक्षे, इति मा. ।

६ धुरस्त, इति मा. ।

७ च, इति मा. ।

८ वा, इति मा. ।

९ मूर्त्तयोः ।

१० च, इति मा. ।

- मकरो राशिभेदे स्यान्निधावपि च ^१यादसि ।
 मन्दुरा^२ वाजिशालायां शयनीयार्थवस्तुनि ॥
 मसूरा^३ मसुरा च स्याद्वीहिवेश्याप्रभेदयोः ।
 मसूरो मसुरश्च द्वावेतौ चापि तयोर्मतौ ॥
- 5 मर्मरः ^४स्याद्वस्त्रभेदे शुष्कपर्णध्वनावपि ।
 पुंसि स्त्रियां पुनः प्रोक्ता मर्मरी पीतदारुणि ॥
 मञ्जरी तिलकस्थूलमुक्तयोः वल्लरी^५ द्वयोः ।
 मत्सरा मक्षिकायां स्यान्मात्सर्यक्रोधयोरपि ॥
 असह्यपरसम्पत्तौ कृपणे चाभिधेयवत् ।
- 10 अथ स्यान्मङ्गुरो मत्स्ये मयूरोऽपि च केकिनि ॥
 माथुरो देशभेदे स्यान्मधुरे^६ माधुरी स्त्रियाम् ।
 माठरः स्यात्कुलालस्य दण्डेऽर्कपारिपार्श्विके ॥
 व्यासेऽपि चाथ खट्वाशे मार्जारः स्याद्विडालके ।
 माथूरं क्षेत्रभेदे स्यान्मयूरस्य समूहके^७ ॥
- 15 मायूरः स्यात्तु लकुचे मिहिरः सूर्यवृद्धयोः^८ ।
 मुङ्गरं^९ मल्लिकाभेदे तथा ^{१०}लोष्टादिभेदने ॥
 मुदिरः कामुके मेघे मुहिरः^{११} काममूर्खयोः ।
 मुर्मुरस्तुषवह्नौ स्यान्मन्मथे रविवाजिनि ॥

१ वा, इति मा. । २ गडूरा, इति मा. । ३ सूररा, इति मा. ।

४ स्याद, इति मा. ।

५ बच्छरी, इति मा. ।

६ ये, इति मा. ।

७ सपूजिता, इति मा. ।

८ बुद्धयोरिति मा. ।

९ कुरमिति मा. ।

१० वो, इति मा. ।

११ दुरः, इति मा. ।

मुनीन्द्रस्तु मतो बुद्धे मृगारिव्याघ्रसिंहयोः ।
मेदुरं बहुले प्रोक्तं मल्यां स्यान्मोगरः पुमान् ॥

रुधिरं कुङ्कुमे रक्ते रुधिरोऽङ्गारके पुमान् ।
मनोहरे तु रुचिरं लवित्तं छेदसाधने ॥

5 वल्लरः शाद्वले प्रोक्तो ^१निर्भरस्थानकुञ्जयोः ।
बिल्वक्षेत्रे च मञ्जरीयां वल्लरीति प्रचक्षते ॥

वल्लुरं स्याद्वनक्षेत्रे गहनोषरयोरपि ^२ ।
वल्लूरं शुष्कमांसे च तथा मांसे च दंष्ट्रिणः ^३ ॥

वन्दिरोऽनेकपे चन्द्रे वन्दारुरभिवादके ।

10 वर्करः परिहासे स्याद्वर्वरः ^४ पामरेऽपि च ॥

वर्वरश्च मतः केशचक्रले नीवृदन्तरे ^५ ।

फञ्जिकायां पुमाञ्छाकभेदपुष्पभिदोः स्त्रियाम् ॥

वटरः कुङ्कुटे वस्त्रे ^६ शठे च वशिरः पुमान् ।

किण्णिहीहस्तिपिप्पल्योः क्लीबेऽब्धिलवणे स्मृतः ॥

15 वत्सरो हायनेऽपि स्याद्वशिरः सशठे मतः ।

वन्दनं गहनेऽरण्ये वभरो धमरे मतः ? ॥

वरत्रा तु भवेत्कक्षा केकरे ^७ वलिरो मतः ।

वार्दरः क्रिमिजातेऽम्बुदक्षिणावर्तशङ्खयोः ॥

१ निर्जन, इति मा. ।

२ वाहनव्यययोरपि, इति मा. ।

३ (?) कूरमौनयोः, इति मा. ।

४ वर्करः, इति मा. ।

५ नेमिवृदन्तरे, इति मा. ।

६ वंशे, इति मा. ।

७ वोढे तु, इति मा. ।

- वागरः^१ स्याद्गतातङ्के मुमुक्षौ वातवेष्टके^२ ।
 विशारदे विशाणेऽपि^३ निर्णये वारकेऽपि च ॥
 वागुरा मृगबन्धिन्यां वानरस्तु मतः कपौ ।
 वानीरो वृक्षभेदेऽपि व्याहारो लपिते मतः ॥
- 5 वासुरा^४ वासिताराञ्चोर्वासरो^५ दिननागयोः ।
 वानरौ तु लताभेदे तथा वानरयोपिति ॥
 वातारिः स्यादुरुवुके वामोरुस्तु मता स्त्रियाम् ।
 वाशिरं^६ लवणे प्रोक्तं विकारो विकृतौ रुजि ॥
 विष्टरः कुशमुष्टौ स्यात्पादपे चासनेऽपि च ।
- 10 विस्तरौ वाक्प्रपञ्चे स्याद्विस्तारे प्रणयेऽपि च ॥
 विदुरो नागरे धीरे कौरवाणां च मन्त्रिणि ।
 विदारी शालिपर्ण्यां स्याद्रोगभेदेऽष्टुगन्धयोः ॥
 परिक्रमे विहारः स्याद्भ्रमणे सुगतालये ।
 विस्फारस्तु धनुःशब्दे विसरः प्रसरे व्रजे^७ ॥
- 15 विवरं दूषणे गर्ते विदूरो दूरदेशगे ।
 विचारो व्योममार्गे स्याद्विचारः कार्यनिश्चये ॥
 विस्तारस्तु मतो व्यासे विद्वरः स्यात्तु सूकरे ।
 विधुरं स्यात्प्रविश्लेषे विकले^८ मृतयोपिति ॥
 विकिरः स्यात्पिण्डभेदे विष्किरोऽपि पतत्रिणि ।
- 20 विशारदे सप्रतिभे वैधात्रो ब्रह्मणः सुते ॥

१ गुरः, इति मा. ।

२ चासने बले, इति मा. ।

३ नगरे वाचके, इति मा. ।

४ वासु, इति मा. ।

५ सरो, इति मा. ।

६ वशिरमेव वाशिरं, प्रज्ञाद्यम् ।

७ ध्वजे, इति मा. ।

८ अन्यवदिति शेषः ।

- शबरः स्यान्म्लेच्छदेशजात्योश्च सलिले शिवे ।
 शबरी तु स्त्रियां देव्यां शम्बरं सलिले मतम् ॥
 शम्बरी चाखुपर्ण्यां स्याच्छम्बरो मृगदैत्ययोः ।
 शर्करा छन्दसोभेदे नदीमेखलयोरपि ॥
- 5 शफरी तु द्वयोर्मीने शर्वरी यामिनीस्त्रियोः ।
 शर्करा चेक्षुविक्रतावुपलाकर्परांशयोः ॥
 रुग्भेदे शकलेऽपि स्याच्छङ्करश्चन्द्रशेखरे ।
 श्वशुरस्तु मतः पूज्ये तथा स्यात्स्त्रीपितर्यपि ॥
 शतद्रुस्तु नदीभेदे श्वदंष्ट्रागोक्षुरेऽपि च ।
- 10 शरारिराटौ क्लीवे तु शरीरं^१ वधर्मणि स्थितम् ॥
 अल्पशम्यां शमीरः स्याच्छणीरं^२ तु सुभिक्षके ।
 शाबरी श्रुकशिव्यां स्यात्पुंसि पापापराधयोः ॥
 लोध्रे च शाङ्करी^३ पुंसि कार्तिकेये गणाधिपे ।
 शालूरः^४ पद्मकन्दे स्याद्दुग्धफेने तु शर्करः ॥
- 15 शर्करान्वितदेशेऽपि तद्युतेऽन्ने नपुंसकम् ।
^५शाङ्करस्तु बलीवर्दे छन्दोभेदे नपुंसकम् ॥
 शार्वरं स्यादन्धकारे शारीरं देहजे वृषे ।
 शार्वरं रात्रिसम्बद्धे^६ घातुके भेद्यलिङ्गकम् ॥
 शिखरोऽस्त्री दुस्त्राग्रे चाद्रिऋङ्गपुलकाग्रयोः ।
- 20 पक्वदाडिमबीजाभमाणिक्ये शिखरं मतम् ॥

१ श, इति मा. ।

२ शाणीरः, इति मा. ।

३ शङ्करे, इति मा. ।

४ अचार्थेऽन्यत्र शालूकशब्दः ।

५ शार्क, इति मा. ।

६ स्यादन्धकारे, इति मा. ।

- शिखरी स्यादपामार्गं शैलपादपयोः पुमान् ।
 शिशिरस्तु ऋतौ देशे जडे तु स्यात्त्रिलिङ्गकः ॥
- शिलीन्ध्रं कदलीपुष्पे कवके ना भ्रूषान्तरे ।
 त्रिपुटे, स्त्री तु विहगीभेदे गण्डूपदीमृदोः ॥
- 5 शीकरं शरले वातसृताम्बु^१कणयोः पुमान् ।
 शिविरं^२ सैन्यवसतौ शितद्रुस्तु नदीभिदि ॥
 वंशादिवाद्ये शुषिरं विवरेऽपि नपुंसकम् ।
 शुषिरो न स्त्रियामाखौ^३ वह्नौ रन्ध्रान्विते त्रिषु ॥
 शृङ्गारः सुरते नाद्यरसे च गजमण्डने^४ ।
- 10 शृङ्गारं चूर्णसिन्दूरे लवङ्गकुसुमेऽपि च ॥
 शृङ्गारी पूगगजयोः सशृङ्गारसुवेषयोः ।
 संस्कारः प्रतियत्नेऽनुभवसङ्कल्पयोरपि ॥
 संस्तरः प्रस्तरे यज्ञे सङ्गरो युधि चापदि ।
 शमीफले क्रियाकारे विषाङ्गीकारयोस्तथा ॥
- 15 सम्भारः सम्भृतौ सङ्घे सगरो राजभिद्यपि ।
 राङ्गरोऽवकरे चापि सङ्कीर्णे^५ऽपि निगद्यते ॥
 समरः संयुगे चाथ सन्तापे सञ्ज्वरो मतः ।
 समीरः स्यात्तु पवने समुद्रस्तु सरित्पतौ ॥
 सत्वरस्त्वरया युक्ते समग्रं बहुलेऽन्यवत् ।
- 20 संहारः स्याच्च संवर्त^६ स्थविरः स्याज्जरायुजि ॥

१ जाम्बु, इति मा. ।

२ खरं, इति मा. ।

३ गर्त्ते, इति मा. ।

४ ले, इति मा. ।

५ सङ्कर्षे, इति मा. ।

- संवरु^१ ढुगढेदे स्यात्सागरश्च सरित्पतु^२ ।
 स्थाविरं वार्धके प्रुक्तं^३ सामुद्रं देहलक्षणे ॥
 समुद्रजेऽन्यलिङ्गं स्यात्सावित्रः शङ्करे^४ वसु ।
 यढे शनैश्चरे चापि सावित्री ब्रह्मयोषिति ॥
 5 सावित्री सत्यवत्पत्न्यां^५ चिपदायामपीष्यते ।
 सान्तरं दूरश्चन्युः स्यात्सादरश्चादरान्विते ॥
 साकारु गुणवन्ढूतुं चिलिङ्गः समुदुीरितः ।
 सिन्दूरु^६ दैत्यढेदे स्यात्सिन्दूरं रक्तचूर्णके ॥
 सिन्दूरी रुचनारक्तचेलिकाधातकुषपि ।
 10 सिताभ्रः स्यात्तु कपूरे सुन्दरं तु मनुरुहरे ॥
 सुनारस्तु शुनूस्तन्ये^७ सर्पाण्डकलविङ्कयोः ।
 सुन्दरी^८ तरुभिन्नारीदेवताभिद्यपीष्यते ॥
 सुढेरुः स्याद्रत्नसानु सुहुओओ मुनिभिद्यपि ।
 सुषिरं विवरे चापि पातालेऽपि नपुंसकडु ॥
 15 सुषिरा विद्रुमलता सूकरः स्यात्तु ढुचिणि^९ ।
 सैरन्ध्री परवेश्मस्थशिल्पकृत्ववशस्त्रियामु ॥
 वर्णसङ्करसम्भूतस्त्रीमहल्लिकयुरुपि ।
 सुवूीरं काञ्चीके^{१०} सुतुओञ्जने च बदरुीफले ॥
 लवणे चापि देशे तु सुवूीरु गदितः क्वचितु ।
 20 हारिद्रं हेम्नि वृषे ना पश्चिढेदेऽप्यथ चिषु ॥

१ सामरु, इति डु ।

२ जागरः सरितां पतु, इति डु ।

३ जरसा शुल्ले, इति डु ।

४ ढ्वरे, इति डु ।

५ द, इति डु ।

६ तरुढेदे, इतिपरे ।

७ सपिण्ड, इति डु ।

८ तनु, इति डु ।

९ योषिति, इति डु ।

१० शुनुतु, इति डु ।

हरिद्रा रञ्जितेऽपि स्याद्धिमाद्रिस्तु सुरालये ।
हिण्डीरो^१ दाडिमेऽपि स्यात् (फेनवार्ताकुपुरुषे) ॥

॥ इति रत्नतृतीयम् ॥

॥ अथ रत्नचतुर्थम् ॥

- अरुष्करो व्रणकृति त्रिषु भस्मातके पुमान् ।
अभिमरो वधे युद्धे तथा ^२स्वबलसाध्वसोः ॥
- 5 अलङ्कारस्त्वपमादौ हारकेयूरकादिषु ।
अवतारोऽवतरणे पुष्करिण्यादितीर्थयोः ॥
अनुत्तरस्त्रिषु श्रेष्ठे प्रतिजल्पासमर्थके ।
अवस्करस्तु वर्चस्के गुह्येऽथावसरः पुमान् ॥
प्रस्तावे मन्त्रभेदे च वर्षणे चापि कीर्तितः ।
- 10 उपलादावकूपारः कूर्मराजे महोदधौ ॥
असिपत्रस्तु निरये कोषकारे च कीर्त्यते ।
अश्वतरो वेगसरे कर्कोटे पन्नगान्तरे ॥
अभिहारोऽभियोगे स्याच्चौर्ये सन्नहनेऽपि च ।
अग्निहोत्रः पुमानग्नौ क्लीबं हविषि कर्मणि ॥
- 5 अग्निहोत्री त्वाहिताग्नौ पुंसि सुचि तु योषिति ।
अर्द्धचन्द्रस्तु खण्डेन्दौ मतश्च करजक्षते ॥
गलहस्ते बाणभेदे कृष्णचिह्नं तु स्त्रियाम् ।
दिनरात्रे त्वहोरात्रस्त्वन्धकारस्त्वभास्करे ॥

१ हिण्डीरं, इति मा. ।

२ स, इति मा. ।

- अङ्गहारोऽङ्गविश्लेषेऽहिभेदेऽजगरः स्मृतः ।
 अभिमाने त्वहङ्कारस्त्वतिमात्रं तु पुष्कले ॥
 अङ्गीकारोऽभ्युपगमेऽप्यध्याहारो वितर्कणे ।
 अन्तःपुरं राजवेश्मन्यवाच्ये स्यादनक्षरम् ॥
- 5 अन्त्यन्तरं त्वन्तराले मणिके स्यादलिञ्जरः ।
 अग्रेसरः पुरोगे स्यादहङ्कारी त्वहंयुजि ॥
 असिपुत्री छुरिकायां त्वचि तु स्यादसृग्धरा ।
 अतिचरा पद्मतरावभ्याहारस्त्वभिग्रहे ॥
 अपहारश्चापचयेऽवहारः स्यात्तु तस्करे ।
- 10 अधश्चरस्तथा चोरे गदितः सुकुमालवत् ? ॥
 अश्रमसारस्तु लोहे स्यात्सहायेऽभिसरो मतः ।
 अतिहारस्तु चौर्ये स्यादपवित्रं तु किल्विषे ॥
 आडम्बरो रथे तूर्ये^१ संरम्भे गजगर्जिते ।
 आत्मपुत्रे चात्मवीरः^२ श्यालके च विदूषके ॥
- 15 बलवत्यप्यौदरिकेऽप्यात्मभरि रितोरितः ।
 इन्दिदिरश्चञ्चरीकेऽप्यथ नीलोत्पले मतम् ॥
 इन्दीवरं, शतावर्यां भवेदिन्दीवरीति^३ च ।
 उपकारस्त्वपकृतौ विकीर्णकुसुमादिषु ॥
 उपह्वरः^४ समीपे स्यादेकान्ते तु नपुंसकम् ।
- 20 उदुम्बरो जन्तुफले ताम्रे तु स्यादुदुम्बरम् ॥

१ तूर्ये रथे, इति मा. ।

२ श्या, इति मा. ।

३ वरेति, इति मा. ।

४ अन्यत्र क्लीबे ।

- उदुम्बरस्तु देहल्यां कुष्ठभेदे च षण्डके ।
 उदुम्बरस्तु स्त्रिषूत्तुङ्गे करालोत्कटदन्तयोः ॥
 उपहारस्त्रपदायां १वेषवार उपस्करः ।
 उदाहार उपोद्घाते तूष्णसारस्तु हि तरौ ॥
- 5 औदुम्बरो यमे रोगभेदेऽपि च निगद्यते ।
 बुसे कडङ्गरः प्रोक्तः कर्णधारस्तु नाविके ॥
 अथ कर्मकरो मृत्ये वेतनाजीविनि त्रिषु ।
 कौनाशे पुंसि मूर्वायां २ बिम्बिकायामपि स्त्रियाम् ॥
 करवीरः कृपाणे स्याद्द्वैत्यभेदाश्रमारयोः ।
- 10 करवीर्यदिति श्रेष्ठगवौपुत्रवतीष्वपि ॥
 कटम्भरा प्रसारिण्यां रोहिण्यां गजयोषिति ।
 कलम्बिकायां गोलायां ३ वर्षाभूमूर्वयोरपि ॥
 कलिकारस्तु धूम्याटे करञ्जे पीतमुस्तके ।
 कर्णिकारस्तु शम्याके तथैव च द्रुमोत्पले ॥
- 15 कर्णपूरोऽवतंसे स्यान्नीलोत्पलशिरीषयोः ।
 कटुम्भरा कटुक्यां स्यात्कर्मश्रूरस्तु कर्मठे ॥
 कादम्बरस्तु दध्यग्रे ४मद्यभेदे नपुंसकम् ।
 स्त्री वारुणीपरमृताभारतीसारिकासु च ॥
 कालिञ्जरो योगिचक्रे मेलके भैरवे गिरौ ।
- 20 कारोत्तरः सुरामण्डे हेम्नि कार्तस्वरं मतम् ॥

१ प्रजने स्यादु, इति मा. ।

२ वापी, इति मा. ।

३ धायामिति मा. ।

४ मेघ, इति मा. ।

- कामचारः कामुके स्यात्स्वच्छन्दे निरवग्रहे^१ ।
 कुम्भकारी कुलथ्यां स्यात्पुमांस्तु घटकारके ॥
 कुक्षिम्भरस्त्वौदरिके कुस्तुम्ब(रु) तु धान्यके ।
 दृष्णसारा शिंशपायां सुद्ध्यां पुंसि मृगान्तरे ॥
- 5 कोविदारो वृक्षभेदे कौ(ल)टेरोऽसतीसुते^२ ।
 गिरिसारः पुमाँस्त्रोहे वङ्गे^३ मलयपर्वते ॥
 गुडदारुर्मधुतृणे गदितः शब्दवेदिभिः ।
 खगेश्वरस्तु गरुडे सहस्रकिरणेऽपि च ॥
- घनसारस्तु कर्पूरे दक्षिणावर्त्तपारदे ।
 10 चराचरं जङ्गमे स्यादिङ्गविष्टपयोरपि^४ ॥
 चर्मकारः पादूकति स्त्रियां चर्म(क)षौषधौ ।
 अथ चक्रधरोऽजेऽहौ ना त्रिषु ग्रामजालिनि ॥
 चित्राटीरो विधौ भालमङ्कितं येन तत्र च ।
 घण्टाकर्णोपहाराय हतच्छागास्रबिन्दुषु ॥
- 15 चाटकैरस्तु चटकाऽपत्ये पुंसि निगद्यते ।
 चित्राटिरो विधौ रङ्गाजीवे चित्रकरः स्मृतः ॥
 चार्वटीरस्तु गणिकाऽत्मजे चाथ नपुंसकम् ।
 हेमि छुच्छुन्दरी^५ योषा गन्धमुख्यामुदीरिता ॥
 मीनादौ स्याज्जलचरो मेघे जलधरो मतः ।
 20 जगत्करो धातरि स्याद्द्वे तु स्याज्जरातुरः ॥

१ कलविङ्गयोरिति मा. ।

२ पुंस्त्रलीसुते, इति मा. ।

३ रङ्गे, इति मा. ।

४ त्रिषु, इति शेषः ।

५ सुसुन्दरी, इति मा. ।

- जटाधरः स्मरहरे दैत्यभेदे जलन्धरः ।
जलेश्वरस्तु वरुणे स्याद्राजनि जनेश्वरः ॥
तरवारो मतः खड्गे त्वक्क्षीरी वंशलोचना^१ ।
ताडपत्रं तु ताटङ्के रण्डायां तालपत्रपि ॥
- 5 तुङ्गभद्रा नदीभेदे स्त्रियां पुंसि मदोत्कटे ।
तुण्डकेरी च कार्पास्यां बिम्बिकायामपि स्त्रियाम् ॥
^२तुलाधारस्तुलाराशौ पुंसि वाणिजके त्रिषु ।
घने तोयधरो^३ मुस्तामुनिपसकयोरपि ॥
दधिचारस्तु तक्राटे गदितः शब्दकोविदैः ।
- 10 दर्वीकरो दन्दशूके^४ भवेद्दण्डधरः पुनः ॥
प्रेतनाथे महीशे च तथा भैरवभिद्यपि ।
दण्डयात्रा दिग्विजये संयानवरयात्रयोः ॥
दध्योदके दधिसरः दानवारिस्तु केशवे ।
^५दामोदरश्च तत्रैव ^६दशपुरं तु पत्तने ॥
- 15 दिनेश्वरः सवितरि, क्षपणे स्याद्दिगम्बरः ।
नग्रे महेश्वरे, द्यूतकारे तु स्याद्दुरोदरः ॥
द्यूताक्षपणयोश्चापि देहयात्रा तु भोजने ।
प्रेतनाथपुरीयाने पुरीं यो दिवि निर्ममे ॥
द्वैमातुरो गणाधीशे जरासन्धे च गद्यते ।
- 20 अथ दैत्यगुरुः शुक्रे दैत्यदारो जनार्दने ॥

१ वंशरोचने, इत्यपरे ।

२ चरो, इति मा. ।

३ दामे, इति मा. ।

४ जुला, इति मा. ।

५ ददुञ्जके, इति मा. ।

६ दाशा, इति मा. ।

- द्रोणक्षीरा द्रोणदुहि गवि, शैले धराधरः ।
धनुर्धरस्तु धानुष्के कुबेरे स्याद्धनेश्वरः ॥
- धाराधरो जलधरे कृपणे च निगद्यते ।
धाराङ्कुरस्तु नासीरे शीकरेऽपि घनोपले ॥
- 5 धार्तराष्ट्रोऽसिताऽऽस्याङ्घ्रिहंसे कौरवसर्पयोः ।
धुन्धुमारस्त्विन्द्रगोपे गृहधूममहीपयोः ॥
- धुरन्धरो धवतरौ वाच्यलिङ्गस्तु धूर्वहे ।
धृतराष्ट्रो राजमात्रे पक्षिराजप्रभेदयोः ॥
- नागभेदे च कथितो हंसपत्न्यां तु योषिति ।
10 नभश्चरो घने विद्याधरे चापि विहङ्गमे ॥
- नमस्कारौ लताभेदे राजनि स्यान्नरेश्वरः ।
नागोदरमुरस्त्राणे^१ रोमान्त - - - - ॥
- निषद्वरस्तु जम्बाले सुधांशौ च निशाकरः ।
नीलाम्बरो रौहिणेये राक्षसे च शनैश्वरे ॥
- 15 निशाचरो राक्षसे स्यात्फेरौ पेचकसर्पयोः ।
निशाचरी पांसुलायां साङ्गे क्लीबे निरन्तरम् ॥
- भवेत्परिकरः सङ्गे पर्यङ्कपरिवारयोः ।
प्रगाढगात्रिकाबन्धे समारम्भविवेकयोः ॥
- भवेत्पक्षचरश्चन्द्रे पृथक्चारिगजेऽपि च ।
20 अथ प्रतिसरो मन्त्रभेदे माल्ये च कङ्कणे ॥

१ उदरस्त्राणे, इत्यपरे ।

- वणशुद्धौ 'चमूपृष्ठे पुंसि न स्त्री तु मण्डने ।
 आरक्षे करसूत्रे च नियोज्ये त्वन्धलिङ्गकः ॥
- परम्परः प्रपौत्रादौ मृगभेदेऽपि कथ्यते ।
 परम्परा परिपाठ्यां सन्तानेऽपि वधे क्वचित् ॥
- 5 मयाऽस्योपकृतं पूर्वमयं चोपकरिष्यति ।
 इति यः क्रियते सन्धिः प्रतीकारः स उच्यते ॥
- पञ्चभद्रस्तु हृत्पृष्ठमुखपार्श्वे च पुष्पितः ।
 पयोधरो नालिकेरे कोशकारे कुचेऽपि च ॥
- कसेरुमेघयोः पुंसि प्रभाकरोऽग्निस्तर्ययोः ।
 10 प्रतिहारो द्वारि तत्स्थे जौर्णवस्त्रे पटञ्चरम् ॥
- परिष्कारस्त्वाभरणे कामे पञ्चशरः स्मृतः ।
 परिवारः परिजने वज्रकोशे परिच्छदे ॥
- भवेत्परिसरः प्रान्तभूमौ दैवे तथा मृतौ ।
 प्रतीकारो वैरशुद्धौ वरार्थिन्यां पतिम्बरा ॥
- 15 पद्माकरस्तडागे प्रतिसीरा जवनिकायां स्यात् ।
 परिसर्याः परिसारः स्यात्प्रत्याहार उपादाने ॥
- परिचरः परिधिस्थे प्रत्यासारो व्यूहपाष्णौ च ।
 पटञ्चरस्तु चौरे पारावारः^४ सरित्पतावुक्तः ॥
- निम्बे स्यात्पारिभद्रस्तु चौरे पाटञ्चरो मतः ।
 20 पारावारं परार्वाचोस्तौरयो (र्ना सरित्पतौ) ॥

१ भूमि, इति मा. ।

२ धार, इति मा. ।

३ हारे, इति मा. ।

४ चारः, इति मा. ।

- पाचटीरः समुद्दिष्टो मुक्तव्यसनमन्त्रिणि^१ ।
 पीताम्बरस्तु शैलूषे^२ पुंसि कैटभसूदने ॥
 पीतसारो मलयजे गोमेदकमणावपि ।
 पीतसारं च कनके पीतदारु च चन्दने ॥
- 5 पीनोदरं गजमुखे महेन्द्रे स्यात्पुरन्दरः ।
 पूर्णपात्रं वस्तुपूर्णपात्रे वर्धापकेऽपि च ॥
 फलपूरो वृक्षभेदे^३ बलात्कारो हठात्कृतौ ।
 बलभद्रा चायमाणाकुमार्योः पुंसि सौरिणि ॥
 भयङ्करं प्रतिभये भद्रदारु तु दारुणि ।
- 10 भक्षकारः सूपकारे रक्षोभेदे महोदरः ॥
 महोदरं व्याधिभेदे महावीरौषधीभिदि ।
 महावीरोऽतियजने परपुष्टे^४ जराटके ॥
 तार्क्ष्ये कर्के^५ पवौ शूरे सिंहे मखहुताशने ।
 महामात्रः समृद्धे चामात्ये हस्तिपकाधिपे ॥
- 15 मणिच्छिद्राऽथ^६ भेदायामृषभाख्यौषधावपि ।
 मनोहरो भक्ष्यभेदे चित्तहारिणि वाच्यवत् ॥
 भ्रमरे स्यान्मधुकरो गिरौशे तु महेश्वरः ।
 मधुशिश्रू रक्तशिश्रौ मदोदयो मदोत्कटे ॥
 अथाभौरस्य योषायां महाश्रुद्री-निगद्यते ।
- 20 चित्ताभोगे मनस्कारो मालाकारस्तु मालिके ॥

१ मुक्त्यापारमन्त्रिणि, इति विश्वः ।

२ त्रिखिति शेषः ।

३ बीजपूरे, इत्यमरः ।

४ परितुष्ये, इति मा. ।

५ कर्कोऽत्र धवलाश्वः ।

६ मु, इति मा. ।

७ मेघा, इति मा. ।

- माहेश्वरी शक्तिभेदे शैवे माहेश्वरस्त्रिषु ।
 मितोदरी तु तन्वद्भ्यां भे स्यान्मृगशिरः क्वचित् ॥
 रथकारस्तु माहिष्यात्करणीजे च तक्षणि ।
 रागसूत्रं तुलासूत्रे पट्टसूत्रे नपुंसकम् ॥
- 5 रात्रिच्चरो रात्रिचरश्चोभौ स्यातां च रक्षसि ।
 लम्बोदरं स्यादुद्धाने^१ गणानामधिपे नरि ॥
 लक्ष्मीपुत्रः कामदेवे तथैव च तुरङ्गमे ।
 लिपिकारो लेखके स्याद्द्वरण्यां स्याद्वसुन्धरा ॥
 व्यवहारो द्रुभेदे स्यान्व्यायेऽपि च धनेऽपि च ।
- 10 वक्रनक्रस्तु पिशुने तथैव शुकपक्षिणि ॥
 अथ व्यतिकरः पुंसि व्यसनव्यतिषङ्गयोः ।
 वटाङ्कुरस्तु नासीरे वटस्य च नवोद्भिदि ॥
 वनेचरः किराते स्याद्वत्से वत्सतरो मतः ।
 तथा स्त्रियां वत्सतरी षण्डे वर्षधरः स्मृतः ॥
- 15 वामाचारः कौ^२ - - - - - ।
 - - - - - ॥
 स्कन्दावारस्तु कटके शब्दविद्धिर्निगद्यते ।
 सांवत्सरो ज्योतिषिके सिन्दुवारस्तरौ क्वचित् ॥
 स्थेयान् स्थिरतरः प्रोक्तः^३ स्थिरदंष्ट्री भुजङ्गमे ।
- 20 वराहाकृतिविष्णौ च सूपकारस्तु पाचके ॥

१ द्रुगने, इति मा. ।

२ इतो माटकायां प्रायः पञ्चदशश्लोकानामनुपलम्भः ।

३ स्थिरतरः स्थेयसि स्यादिति मा. ।

- सुचारिञ्चा तु सत्यां स्यात्सुकुमारं च कोमले ।
 तथा पुण्ड्राभिधानेक्षौ सुकुमारः 'सुपुत्रके ॥
 कल्पवृक्षे सुरतरुः सूत्रधारः शचीपतौ ।
 'नान्द्यनन्तरसञ्चारिपात्रशिल्पि'प्रभेदयोः ॥
 5 सुनासीरः शचीकान्ते शुनासीरवदीरितः ॥
 ॥ इति रचतुर्थम् ॥

॥ अथ रपञ्चमम् ॥

- अगदङ्करस्तु वैद्येऽभिमतोऽग्रतःसरो भृत्ये ।
 संसक्तेऽत्वपटान्तरमनवस्करं तु निःशोध्ये ॥
 उत्पलपत्रं तूत्पलदलयोषानखक्षते गदितम् ।
 कपिलधारा गदिता स्वर्णद्यां तीर्थभेदेऽपि ॥
 10 करशीकरस्तु गदितः शब्दाभिज्ञैर्मदे करिणः ।
 खरमञ्जरी शिखरिणी मृगनाभौ तु गन्धशेखरं प्राहुः ॥
 तद्वत्प्रचण्डपण्डैर्धनपे तु गुह्यकेश्वरो गदितः ।
 चन्द्रशेखरस्तु शम्भौ^१ पुत्रोपस्कर ईरितः सद्भिः ॥
 रेषणनामकवृक्षे रक्षसि रजनीचरं प्राहुः ।
 15 लोहाभिसारमाहुर्नृपतेस्तुरङ्गपूजादौ ॥
 तमालपत्रतिलके तापिच्छे पत्रके चापि ।
 इङ्गुद्यां तापसतरुः कौबेरे^२ नलकूबरः प्रोक्तः ॥

१ सुब्यु, इति मा. ।

२ सूनाद्या, इति मा. ।

३ सिष्य, इति मा. ।

४ शिवे, इति मा. ।

५ भल्ल, इति मा. ।

- नागकेसरस्तरुभिर्दि प्रतिजागरो^१ - - - - ।
पांशुचामरस्तु दूर्वाञ्चितभूवि गदितश्च तच्चञ्चैः ॥
तालीसपचं भूम्यामलकीतालीसयोर्गदितम् ।
वर्धापकप्रशंसापूरोटोधूलिगुच्छकेष्वपि च ॥
- 5 स्यात्पादचत्वरं छागे सैकते पिप्पलेऽपि च ।
करके परदोषैकप्रवक्तृपुरुषे^२ऽपि च ॥
पीतकावेरमित्युक्तं पित्तले कुङ्कुमेऽपि च ।
मण्डलेश्वरमघ्याहुः पुंसि सामन्तभूमिपे ॥
स्याद्राजबदरं रक्तामलके लवणेऽपि च ।
- 10 वस्रौकसारेन्द्रपुरे कुबेरनलिनीपुरोः^३ ॥
विप्रतीसार इत्युक्तः कौश्लत्येऽनुशयेऽपि च ।
व्योममुद्गर इत्युक्तो निर्घातेऽनन्यबुद्धिभिः ॥
स्याच्छाखानगरं नाम नगरस्थोपकल्पके ।
सनकुमार इत्युक्तश्चतुर्मखसुतेऽप्यथ ॥
- 15 स्यात्सन्देशहरो दूते कण्णिशे सस्यमञ्जरी ।
स्यात्सोमवल्लरी सोमलतायां परिकीर्तिता ॥
स्यात्सस्यसंवरो^४ वृक्षे, पौनःपुन्येऽथ कीर्तितः ।
भृशे^५ समभिहारश्च, सर्वतोभद्र इत्ययम् ॥
काव्यचित्रे धामभेदे तथा मण्डलभिद्यपि ।
- 20 (नि)म्बे ना सर्वतोभद्रा गम्भार्थां नटयोषिति ॥
॥ इति रपञ्चमम् ॥

१ अवेक्षायामित्यमरः । २ षु भक्षे, इति मा. । ३ युगे, इति मा. ।

४ चरो, इति मा. ।

५ श्लोके, इति मा. ।

॥ अथ रषष्ठम् ॥

अङ्गारवल्सरित्युक्ता मर्कट्यां शब्दवेदिभिः ।
समभिव्याहरो वाक्ये निर्दिष्टो वाक्यकोविदैः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये रान्तवर्गः ॥

॥ अथ लान्तवर्गः ॥

ल इन्द्रे लवणे व्याजे दाने ला परिकीर्तितः ।
ली श्लेषे चपले^१ चापि ग्लौः (कौ) चन्द्रेऽपि गद्यते ॥

॥ अथ लद्वितीयम् ॥

- 5 अलिः सुरायां भ्रमरेऽप्यलं पूत्यर्थमव्ययम् ।
आलुर्गलन्तिकायां स्यादालु कन्दे च भेलके ॥
आलिः सेतौ वयस्यायां पङ्क्तौ च विशदाशये^२ ।
इला सौम्यस्य योषायां भूम्यां^३ च गवि वाचि च ॥
ओल्ल^४स्तु स्तरणे पुंसि स्यादाद्रे^५ वाच्यलिङ्गकः ।
10 कला मूलद्रव्यवृद्धौ शिल्पादावंशमात्रके ॥
चन्द्रस्य षोडशांशे च कला कालमितावपि ।
कलं शुक्रे^६ त्वजीर्णे चाप्यव्यक्तमधुरध्वनौ^७ ॥

१ लवे, इति मा. ।

२ अस्य वाच्यवदिति शेषः ।

३ धाव्यां, इति मा. ।

४ उल्लः, इति मा. । ५ त्तै, इति मा. ।

६ च, इति मा. ।

७ अनयोस्त्रिव्रिति शेषः ।

- कलिः स्त्री कलिकायां ना शराजिकलहे युगे ।
 कालो मृत्यौ महाकाले समये यमकृष्णयोः ॥
 काला स्यात्कृष्णवृन्तायां निलीमञ्जिष्ठयोरपि ।
 काली तूमामातृभिदोः परिवारेऽम्बुदावलौ ॥
- 5 क्षीरकीटे कालिकायां, कीलः स्यादग्नितेजसि ।
 कफोणिस्तभयोः शङ्कौ कीलाऽऽरतहतावपि ॥
 कुलं जनपदे गोचे सजातीयगणेऽपि च ।
 भवने च तनौ क्लीबं कण्टकायौषधौ कुली ॥
 अथ कूलं तटे स्वपे^१ सैन्यपृष्ठतडागयोः ।
- 10 कोलः पोचिणि कोलं तु फले कोलस्य न द्वयोः ॥
 स्त्रियां तु पिप्पलीचव्योः खलः स्यादधमेऽप्यथ ।
 खलः कल्को भुवि स्थाने क्रूरे कर्णजपेऽपि च ॥
 खल्ला निम्ने^२ वस्त्रभेदे चर्मचातकपक्षिणोः ।
 खली तु हस्तपादावमर्दनाह्वयरुज्यपि ॥
- 15 गलः कण्ठे सर्जरसे गुलः स्यादैक्षवे पुमान् ।
 गुली तु गुटिकारोगभिदोः^३ सुद्ध्यां गुला स्मृता ॥
^४गोला पचाञ्जने वालखेलने मण्डले^५ऽपि च ।
 कुनटीदुर्गयोगोदावरीसखोरलिञ्जरे ॥
 चला^६ लक्ष्यां पुमान्कम्पे कम्पयुक्तेऽभिधेयवत् ।
- 20 चिल्लः खगे सचुल्लश्च पिल्लवत् क्लिन्नलोचने ॥

१ स्वर्गे, इति मा. ।

२ श, इति मा. ।

३ योगभिदोः, इति मा. ।

४ गुलीपाशा, इति मा. ।

५ ने, इति मा. ।

६ द्वयोः, इति मा. ।

आतायिनि भवेच्चिह्नः चिह्नी स्यान्नौडवास्तुके ।
 चुह्नी चितायामुद्धाने क्वचिद्वाक्येऽप्युदीरिता ॥
 चेलं स्यादधमे वस्त्रे चोलः स्याद्देशभेदके^१ ।
 छलं तु स्वलिते व्याजे^२ छली स्याद्वीरुधि स्त्रियाम् ॥

- 5 वल्कले कुसुमे^३ चापि छल्ली चेत्यभिधीयते ।
 जालं गोकलने^४ नीरे ह्रीबेरे च जडेऽन्यवत् ॥
 जालं गवाक्ष आनाये क्षारके दम्भवृन्दयोः ।
 जालो नीपद्रुमे जाली पटोल्यामभिधीयते ॥
 भूला^५ स्यादातपस्योर्मौ कीटके दुहितर्यपि ।
 10 भिह्नी चौर्यातपरुचोर्वत्यामुद्वर्तनांशुके ॥
 †तलश्चपेटे तालद्रौ तलं ज्याघातवारणे ।
 त्सरौ स्वभावाधरयोः तन्वीघाते च सव्यतः^६ ॥
 तल्लो जलाधारभेदे तल्ली तु †तरुणस्त्रियाम् ।
 तालः करतलेऽङ्गुष्ठमध्यमाभ्यां च सम्मिते ॥
 15 †गीतकालक्रियामाने करास्फाले दुमान्तरे ।
 वाद्यभेदे च कांस्यस्य त्सरौ ताली जटौषधौ ॥
 क्लीबं तु हरिताले स्यात्तुला-सादृश्यमानयोः ।
 गृहाणां दाहबन्धाय पीठिकायामपीष्यते ॥

१ चोलोऽधमे देशभेदे वसने तु नपुंसकम्, इति मा. ।

२ ग्राम्य, इति मा. ।

३ ङ्गुमे, इति मा. ।

४ ले, इति मा. ।

५ भिह्नी, इति मा. ।

६ ता, इति मा. ।

७ ज्यतः, इति मा. ।

८ व, इति मा. ।

९ तल्लः ।

- राशौ पलशने भाण्डे तूलं स्याद्ब्रह्मदारुणि ।
 आकाशेऽथ पिचौ न स्त्री दलमुत्सेधखण्डयोः ॥
 शस्त्रौच्छेदेऽप्यपद्रव्ये पत्रेऽप्यथ दुलिः स्त्रियाम् ।
 कमद्यां क्रीडने, दोला नील्यां यानान्तरेऽपि च ॥
- 5 नलः^१ कपौ राजभेदे यमे पोटगलेऽपि च ।
 क्लीबे तु कमले नद्यां स्त्रियामप्यभिधीयते ॥
 नलो नाले पद्मदण्डे नाली शाककदम्बयोः ।
 नीलं तु नीलीरक्ते स्यान्निध्यद्रिस्तवगेषु ना ॥
 नीली रुग्भेदनीलिन्योः पलं स्यान्मांसमानयोः ।
- 10 पल्लः^२ स्थूलकुसूले स्यात्कुशल्प^३ग्रामयोः स्त्रियाम् ॥
 पालिः कर्णलताग्रेऽश्रौ पङ्गावङ्गप्रभेदने ।
 पालिः प्रस्थे च यूकायां जातश्मश्रुस्त्रियामपि ॥
 पिप्लवः पुमान् क्लिन्ननेचे क्लिन्नाश्वे पुनरन्यवत् ।
 पीलुर्दृष्टे फले पीलु परमाणौ गजे च ना ॥
- 15 पीलुस्तालास्थिखण्डे च काण्डपादपभेदयोः ।
 पुलस्तु पुलके पुंसि विपुले वाच्यलिङ्गवत् ॥
 फलं हेतुसमुत्थे स्यात्फलके व्युष्टिलाभयोः ।
 जातीफले च कङ्कोले सस्यबाणाग्रयोरपि ॥
 फलिन्यां तु फली योषा त्रिफलायामपीध्यते ।
- 20 फालं स्याद्वसने फाल उत्सृतौ शङ्करेऽपि च ॥

१ ऽथ च, इति मा. ।

२ नील्यां पालीतरे, इति मा. ।

३ तालः, इति मा. ।

४ पल्लः, इति मा. ।

५ ग्र, इति मा. ।

६ श्रौयङ्गावस, इति मा. ।

- सौराग्रलौहेऽपि^१ तथा फाली स्यादपि सौरिणि ।
 फेला फेलिस्तथोच्छिष्टे गदिता शब्दवेदिभिः ॥
 बलिस्तु दैत्यभेदे स्यात्करचामरदण्डयोः ।
 उपहारे राजदेये बलं स्यात्स्थौल्यसैन्ययोः ॥
- 5 बलो^२ गन्धरसे रूपे स्थामन्यपि हलायुधे ।
 दैत्यभेदे वायसे च बलयुक्तेऽन्यलिङ्गकः ॥
 बला^३ वाद्यालके प्रोक्ता स्यादङ्गे^४ वाचलिङ्गकः ।
 अलङ्कारान्तरे मेध्ये बाली बाला चुटौ^५ स्त्रियाम् ॥
 भल्लो भल्लिश्च बाणे स्याद्भल्लो भल्लूक इष्यते^६ ।
 10 भल्लातके तु यौषायां भालं तेजोललाटयोः ॥
 भेलः स्रवे मुनौ च स्यान्निर्बुद्धौ चापि भीरुके^७ ।
 मलं किट्टे पुरीषे च पापे^८ च कृपणे मलः ॥
 मल्लः पात्रे कपोले च मत्स्यभेदे बलीयसि ।
 १५ मालं जने च माला स्यात्पङ्क्तौ पुष्पादिदामनि ॥
 मालं श्लेचे स्त्रियां स्पृक्कास्रजोर्जात्यन्तरे पुमान् ।
 मालुः^९ पत्रलतानार्योः स्त्रियां मूलं शिफाद्ययोः ॥
 मूलं वित्तेऽन्तिके मेला मेलके च मसावपि^{१०} ।
 मौलिः किरौटे चूडायां धम्मिल्लकेलिमूर्धसु ॥

१ लौबमिति शेषः । २ बोलो, इति मा. । ३ वाद्या, इति मा. ।

४ ज्ञे, इति मा. ।

५ टटौ, इति मा. ।

६ मल्लूकरप्यते, इति मा. ।

७ लुके, इति मा. ।

८ ये, इति मा. ।

९ मालावने व्र इति मा. ।

१० मच्छः, इति मा. ।

११ खजनेऽपि च इति मा. ।

- लीला केलिविलासे ऋङ्गारभावजक्रियायां च ।
 लोलश्रले सृष्टणे रसनायां स्यात्स्त्रियां लक्ष्याम् ॥
 वल्ली स्यादजमोदायां व्रतत्यामपि योषिति ।
 वालो ना कुन्तलेऽश्वस्य गजस्यापि च वालधौ ॥
- 5 व्यालो दुष्टगजे स्याच्छापदखलसर्पसिंहेषु ।
 विलं गुहायां छिद्रे पुंसि तु माहेन्द्रतुरगे स्यात् ॥
 बुधयोषायां वेला श्रीमज्जनभोजनेऽपि स्यात् ।
 वेला सिन्नि च काले रागे चाक्लिष्टमरणेऽपि ॥
 वेला च जलधेस्तूरे पानीयस्यापि विकृतौ ।
- 10 दत्तमांसेऽपि वेला स्यादित्याहुः शब्दवेदिनः ॥
 वेलो नीचेऽन्यवद्वेलमङ्गे च गर्हितेऽन्यवत् ।
 शलं तु शल्लकौलोमि^१ शलो भृङ्गिगणे विधौ ॥
 शालुः^२ कषायद्रव्ये स्याच्चोरकाख्यौषधौ पुमान् ।
 शालिस्तु गन्धमार्जारै कलमादिषु च स्मृतः ॥
- 15 शालो वृत्तौ^३ नृपे मत्स्यप्रभेदे सर्जपादपे ।
 शाला गृहे तरुस्कन्धे शाखाऽगारैकदेशयोः ॥
 शिलमुञ्छे शिला द्वाराधोदारु कुनटीदृषत् ।
 शिली भेक्यां विनिर्दिष्टा शीलं वृत्तस्वभावयोः ॥
 शुक्लो योगान्तरे पुंसि रजते तु नपुंसकम् ।
- 20 शुक्लं सिते वाच्यवत्स्याच्छूलं रोगायुधान्तरे ॥

१ वेलर, इति मा. ।

२ थोन्नोः, इति मा. ।

३ शालः, इति मा. ।

४ हले, इति मा. ।

- अमलं त्वंशुके क्लीबं लक्ष्यां स्त्री विमले त्रिषु ।
 आभीलं न द्वयोः कृच्छ्रे वाच्यलिङ्गं भयानके ॥
 इल्वला तारकाभेदे ना भेदे दैत्यमत्स्ययोः ।
 इङ्गुलस्तु करीषाम्नावुत्पलं मांसवर्जिते ॥
- 5 उत्पली तुषचर्पक्यां क्लीबे कुण्ठे च कैरवे ।
 उपलः प्रस्तरे रत्ने शर्करायां मतोपला ॥
 उत्फुल्लं करणे स्त्रीणामुत्ताने च विकस्वरे ।
 उत्तालखत्कटे श्रेष्ठे विकराले श्लवङ्गमे ॥
 उद्दालः १कोद्रवे प्रोक्तस्त्वेकके मत एकलः ।
- 10 कमलो दैत्यमृगयोः कमलं वारिजे जले ॥
 कमला वरयोषायामपि लक्ष्यां निगद्यते ।
 कपिलो वासुदेवेऽग्नौ कुक्कुटे च मुनावपि ॥
 कपिलः पिङ्गवर्णे स्याद्रेणुकायां तु योषिति ।
 पुण्डरीककरिण्यां च १शंशपागोविशेषयोः ॥
- 15 कम्बलः स्यान्नागभेदे सास्त्राप्रवारयोरपि ।
 कृमावप्युत्तरासङ्गे सलिले तु नपुंसकम् ॥
 कम्बली १मृगभेदे स्यात्पुंसि कम्बलधारिणि ।
 करालो भीषणे चाथ तुङ्गदन्तुरयोरपि ॥
 ससर्जरसतैले ना क्लीबं कृष्णकुठेरके १ ।
- 20 कन्दलस्तु कपाले स्यादुपरागे नवाङ्कुरे ॥

१ स्यात्तु षट्कारे, इति मा. ।

२ पशुयाग, इति मा. ।

३ ग्रन्थ, इति मा. ।

४ लोभ्रकुठेरयोरिति मा. ।

- कलधवनौ कन्दली तु १ मृगगुच्छविशेषयोः ।
 कदलाकदलौ प्रश्न्यां कदलीकदलौ पुनः ॥
 रम्भाट्टेऽथ कदली पताकामृगभेदयोः ।
 कदला डिम्बिकायां च शाल्मलीभूरुहेऽपि च ॥
- 5 कपालं कुष्ठरुग्भेदे घटादिशकले गणे २ ।
 शिरोऽस्यनि कपालीति स्त्रियां ३ प्रोक्ता मनीषिभिः ॥
 कण्ठाला तु द्वयो ४ द्रोणीप्रभेदे ना क्रमेलके ।
 कल्लोलस्तु भवेद्धर्षे तथा वारिमहोर्मिषु ॥
 कामला रोगभेदे वा ना ना मरुवसन्तयोः ।
- 10 कामुके वाचलिङ्गोऽथ काकोलो नरकान्तरे ॥
 कुलाले ५ द्रोणकीके च विषभेदे च न स्त्रियाम् ।
 काहलाऽप्सरसौ भेदे वाद्यभेदे च गद्यते ॥
 काहलः शब्दमात्रेऽपि तथैव चरणायुधे ।
 काहली ६ च तरुण्यां स्यात्त्रिषु शुष्के मृशे खले ॥
- 15 किट्टालस्ताम्रकलशे ७ लोहगूथेऽपि कीर्त्यते ।
 किसलं स्यात्किसलये सर्वशब्दकृताम्मतम् ॥
 कीलालं रुधिरे तोये कुशलः शिक्षिते त्रिषु ।
 श्लेमे च सुकृते चापि पर्याप्तौ च नपुंसकम् ॥
 कुवलं चोत्पले मुक्ताफले च बदरीफले ।
- 20 कुड्मलः मुकुले पुंसि न द्वयोर्नरकान्तरे ॥

१ मृगपत्ति, इति मा. ।

२ व्रजे, इत्येके ।

३ स्त्रियां क्वचिदिति केशवः ।

४ वैश्वी, इति, मा. ।

५ कालुको, इति मा. ।

६ तथैव, इति मा. ।

७ होल्लय, इति मा. ।

- कुटिलो वाचलिङ्गः स्याद्भुग्रे नद्यां तु योषिति ।
 कुम्भिलः श्यालके चोरे श्लोकच्छायाहरेऽपि च ॥
- कुहालो युगपत्रे स्यात्तथाभूमिविदारणे ।
 कुचेला स्याद्विद्वकर्ण्यां वाच्यवच्च कुवाससि ॥
- 5 कुकूलं शङ्कुसङ्कीर्णश्वभ्रे ना तु तुपानले ।
 कुण्डलं वलये पाशे तथा कर्णविभूषणे ॥
 काञ्चनद्रुगुडूच्योः स्त्री पन्नगे कुण्डली^१ मतः ।
 कुन्तलः स्याद्यवे देशे केशलाङ्गलयोरपि ॥
- कुलालः ककुभे कुम्भकारे चाप्यञ्जनान्तरे ।
 10 केवलः कुहनेऽपि स्यान्निर्णीते चैककृत्स्नयोः ॥
 कोमलं मृदुले तोये कोहलो मद्यभिन्द्यपि ।
 कोहलो^२ वाद्यभेदेऽपि^३ नाद्यशास्त्रप्रयोक्तारि ॥
 ग्रन्थीलस्तु करीरद्रौ विकङ्कततरावपि ।
 सग्रन्थौ त्रिषु भद्रायां गन्धोली वरटासठी ॥
- 15 गरलं तृणपूले^४ च विषे माने नपुंसकम् ।
 गोपालस्तु नृपे गोपे गोकौलो मुसले हले ॥
^५गौरिलस्तु पुमाँस्त्रोहचूर्णे स्यान्नौरसर्षपे ।
 चपलश्चोरके मीने पारदे प्रस्तरान्तरे ॥
 चपला कमलाविद्युत्पुंश्चलीपिप्पलीषु च ।
 20 नपुंसकं तु शीघ्रे स्याद्वाच्यवत्तरले चले ॥

१ तु पुमान्, इति मा. ।

२ दैत्य, इति मा. ।

३ नाप्र, इति मा. ।

४ स्त्रिषु पृरे, इति मा. ।

५ गौली, इति मा. ।

- चन्द्रिलः पुंसि वास्त्वकशाकभेदेऽपि नापिते ।
 चञ्चला तु तडिल्लक्ष्योः चञ्चलश्चपलेऽनिले ॥
- चूडाला तूच्चटायां स्याच्चूडावति च वाच्यवत् ।
 छगलं नीलवस्त्रे ना छागे स्त्री वृद्धदारके ॥
- 5 'जम्बालः शैवले पङ्के जगलो भेदकेऽपि च ।
 मदनद्रौ पिष्टमद्ये पुंसि धूर्त्ते तु वाच्यवत् ॥
 जटिला पिप्पलीमांस्योर्जटायुक्तेऽपि वाच्यवत् ।
 जङ्गलं निर्जलस्थाने त्रिलिङ्गां पिशितेऽस्त्रियाम् ॥
- 10 जङ्गालस्तु मतः शीघ्रगमने नरि तद्विदाम् ।
 जम्बूलः पुंसि जम्बीरे बुद्धदेवान्तरेऽपि च ॥
 जम्बूलो जम्बुविटपे पुंसि स्यात्क्रकचच्छदे ।
 जाङ्गलो वातभूयिष्ठदेशे ना तु कपिञ्जले ॥
 जाङ्गली विषविद्यायां जाङ्गलं जालिनीफले ।
 जाङ्गली शूकशिम्ब्यां स्यात्तरलं चञ्चलेऽपि च ॥
- 15 खङ्गे च भास्वरे चापि त्रिलिङ्गमुपदिश्यते ।
 हारमध्यमणौ पुंसि यवागुसुरयोः स्त्रियाम् ॥
 तण्डुलस्तु विडङ्गे स्याद्धान्यादिनिकरेऽपि च ।
 तमालस्तिलके खङ्गे तापिच्छे वरुणद्रुमे ॥
- 20 ताम्बूली स्त्री नागवल्यां ताम्बूलं क्रमुके मतम् ।
 तातली रुजि पाके च लोहकूटे मनोजवे ॥

१ जावालो जगलेयङ्गे शैवले, इति मा. । २ बुद्धदे चा, इति मा. ।

३ जागली, इति मा. ।

४ विक्रे, इत्यन्यत्र ।

५ स्करे, इति मा. ।

- तुमुलस्तु कलिद्रौ स्यात्तुमुलं रणसङ्कुले ।
 तैतिलो गण्डके पुंसि क्लीबं तु करणान्तरे ॥
- दुकुलं स्याच्छ्लेषवस्त्रे क्षौमे च धवला गवि ।
 वृषश्रेष्ठे^१ पुमान् वाचलिङ्गः शुक्ले च सुन्दरे ॥
- 5 नकुली कुक्कुटीमांस्योः पशुपाण्डवयोः पुमान् ।
 नाकुली कुक्कुटीकन्दे रास्त्रायां चव्यके स्त्रियाम् ॥
 नाभीलं वङ्गणे नार्याः कृच्छ्रगर्भाण्डयोरपि ।
 निचुलो हिज्जले चापि निचोले च महीरुहे ॥
 निर्मलं मलहीने स्यान्निर्माल्ये चाभ्रकेऽपि च ।
- 10 निष्कलस्तु कलाश्रन्ये निस्तलं वर्तुले चले ॥
 निष्कलं नष्टबीजे स्यान्नेपालो देशभिद्यपि ।
 मनःशिलायां नैपाली सुवहा नवमाल्यपि^२ ॥
 पललं तिलचूर्णे स्यात्तथा मांसे नपुंसकम् ।
 ना राक्षसेऽथ पटलं क्लीबं वृन्दे पुनर्न ना^३ ॥
- 15 छर्दिर्ग्रोगपिटके तिलके च नपुंसकम् ।
 प्रतलं स्यात्तु पाताले तताङ्गुलिकरे पुमान् ॥
 ज्योत्स्नायां तु पटोला स्यात्पटोलं वस्त्रभिद्यपि ।
 प्रवालो विद्रुमे वीणादण्डे किसलयेऽपि च ॥
 पाञ्चाली पुत्रिकागीत्योः पाण्डवानां च योषिति ।
- 20 स्त्रियां पुम्भूमि निर्दिष्टो नीवृद्धेदेऽथ पांसुलः ॥

१ भेषे, इति मा. ।

२ वनमाल्यपि, इति मा. ।

३ वे, इति मा. ।

- पुंश्वले हरखट्वाङ्गे स्त्रियां स्यादसतीभुवोः ।
वाच्यलिङ्गः सरजसि श्वेतरक्ते तु पाटलः ॥
ब्रीहिभेदे पाटला स्यात्तरौ पुष्ये तु पाटलम् ।
पाचलो राधनद्रव्येऽप्यनिलानलयोरपि ॥
- 5 पाकलं कुष्ठभैषज्ये पाकलः कुञ्जरज्वरे ।
पाचलं पाचने नाऽग्नौ राधनद्रव्यवातयोः ॥
पाटला पाटलौ स्त्री स्यादस्याः पुष्ये पुनर्न ना ।
आशुधान्ये पुमान् श्वेतरक्तवर्णे तु वाच्यवत् ॥
पातालं स्यान्नागलोके विवरे वडवानले ।
- 10 पातिली वागुरायां स्यान्नारीपात्रप्रभेदयोः ॥
पित्तलं तैजसद्रव्ये पित्तवत्यपि वाच्यवत् ।
^१पित्तला तोयपिप्पल्यां पिच्छिलो विजिलेऽन्यवत् ॥
स्त्री पोतिकाशिशपयोः शाल्मलीसिन्धुभेदयोः ।
पिप्पलः स्याच्चलदले^२ भक्तसिञ्चे तु पिप्पलम् ॥
- 15 तथैव सलिले वस्त्रच्छेदे पुंसि निरंशुके^३ ।
तथा पश्चिमभेदेऽपि कणायां पिप्पली मता ॥
पिञ्जलं तु हरिद्राभे कुशपत्रेऽपि कीर्त्यते ।
पिङ्गलो नागभेदे स्याद्वेश्याभेदे तु पिङ्गला ॥
अपि दिङ्गागयोषायां पिङ्गलेति निगद्यते ।
- 20 पिञ्जोलेत्यवगदिता पत्रकाहलिका बुधैः^४ ॥

१ पिप्पला, इत्येके ।

२ पिप्पलच्छे, इत्यर्थः ।

३ ले, इति विश्वः ।

४ या तु पत्रकहालिका, इति मा. ।

- तथा विहगभेदेऽपि पिचुलो जलवायसे ।
 पुङ्गलः सुन्दराकारे तथा स्यादात्मदेहयोः^१ ॥
 पेशलो रुचिरे दक्षे^२ फेनिलोऽरिष्टपादपे ।
 ना फेनिले त्रिषु क्लीबं कोलीमदनयोः फले ॥
- 5 बहुलः छष्णपक्षेऽग्नौ शितौ च बहुला गवि ।
 शलायां नीलिकायां च विहायसि नपुंसकम् ॥
 क्तिकासु स्त्रियां भूमि मङ्गलो भूमिजे ग्रहे ।
 मङ्गला सितदूर्वोमे कल्याणे तु नपुंसकम् ॥
 सर्वार्थरक्षिणे^३ पुंसि मङ्गलः परिकीर्तितः ।
- 10 मण्डलः कुकुरे पुंसि बिम्बे च निवहे त्रिषु ॥
 क्लीबे तु परिधौ कोठे^४ देशे द्वादशराजसु ।
 मञ्जुलं वाच्यवन्मञ्जौ जलरङ्गौ नपुंसकम्^५ ॥
 जलाञ्चले निकुञ्जे च क्लीबं मञ्जूलमौरितम् ।
 मरुला तु नदीभेदे मारुलं तद्भवे त्रिषु ॥
- 15 महिला फलिनीनार्योर्मौतुलो मदनद्रुमे ।
 मातृभ्रातरि धत्तूरे व्रीहिभेदे च कथ्यते ॥
 माचलो बन्दिचोरे स्यादपि च ग्राहरोगयोः ।
 मुसलः स्यादयोऽग्रे तु पुन्नपुंसकयोरपि ॥
 ग्रहगोधातालमूल्पोराखुपर्ण्यां च योषिति ।
- 20 मृणालं नलदे क्लीबं पुन्नपुंसकयोर्विसे ॥

१ तथा दाढ्येदेहयोरिति मा. ।

२ दक्षे, इति मा. ।

३ चला, इति मा. । ४ दक्षिणे, इति मा. । ५ कोशे, इति मा. ।

६ मण्ड, इति मा. । ७ तु वामतः, इति मा. ।

- मेखला खङ्गबन्धे स्याद्रसनाद्रिनितम्बयोः ।
यमलं युगुले प्राहुर्यमली चोटिकाद्वये ॥
- रसालः सहकारेस्त्रोः क्लीबे सिल्हकबोलयोः ।
रामिलो रमणेऽनङ्गे लाङ्गुलं पुच्छशेफयोः ॥
- 5 लाङ्गुली तोयपिप्पल्यां क्लीबे तु कुसुमान्तरे ।
गृहदारुविशेषे गोदारणे तृणराजके ॥
- लाङ्गुली नारिकेलद्रौ^१ रेवतीरमणे पुमान् ।
लोहलः शृङ्खलाधार्येऽव्यक्तवाचिनि च त्रिषु ॥
- वनलो गन्धमार्जारे वञ्चकव्याघ्रयोः पुमान् ।
10 ^२वण्टालो युद्धभेदे च नौकायां च खनित्रके ॥
- वञ्जुलस्तिनिशाशोकवेतसेषु निगद्यते ।
(वातु)लः पुंसि वात्यायां वाच्यवन्मारुतासहे ॥
- ^३वामिलो दाम्भिके वामे त्रिषु स्याद्दार्दलं पुनः ।
दुर्दिनेऽथ भवत्येलानन्दायामपि वार्दलः ॥
- 15 विमला शातलायां स्याद्भुवो भेदे च निर्मले ।
विशाला त्विन्द्रवारुणामुज्जयिन्यां च कीर्त्यते ॥
- ^४नृपरशोभिदोः पुंसि पृथुले त्वभिधेयवत् ।
विदुलस्तु पुमानम्बु^५वेतसे वेतसेऽपि च ॥
- विपुलः पृथुलेऽगाधे मेरुपश्चिमभूधरे ।
20 विडालः स्यान्नेत्रपिण्डे तथा च वृषदंशके ॥

१ रत्नौ, इति मा. ।

२ वंसा, इति मा. ।

३ ग्राम, इति मा. ।

४ मृगपक्षिभिदोरिति मेदिनी ।

५ ल, इति मा. ।

- वृषलो गृञ्जने शूद्रे चन्द्रगुप्ते च वाजिनि ।
 शम्बलं कुलपाथेयमत्सरेषु समीरितम् ॥
- शकलं त्वचि खण्डे स्याद्रागवस्तुनि वल्कले ।
 श्यालुः स्यादजगरे निद्राशीले गजेऽपि च^१ ॥
- 5 श्यामलो मेचकेऽस्वच्छे श्रद्धालुः श्रद्धया युते ।
 श्रद्धालुर्दोहदिन्यां स्याच्छार्दूलो व्याघ्ररक्षसोः ॥
- शार्दूलः पशुभेदे च सत्तमे^२ च निगद्यते ।
 शाल्मलिर्दोषमिहृक्षमिदोर्नरकतार्क्ष्ययोः ॥
- श्रीफला नीलिकाधात्र्योर्मालूरे पुंसि गद्यते ।
 10 शीतलं पुष्पकासीसे शैलजे मलयोद्भवे ॥
- शीतलं स्यादनुष्णेऽपि स्याद्विस्फोटेषु शीतला ।
 भवेदसनपर्यां च शीतलः शिशिरेऽन्यवत् ॥
- शीतलाख्या च शैवाले शैलेयेऽपि नपुंसकम् ।
 शृगालो वच्चके दैत्यभेदे ना^३डमरे स्त्रियाम् ॥
- 15 शृङ्खला^४पुंस्कटीकाच्चोर्लोहरज्जौ च बन्धने ।
 शौष्कलः शुष्कमांसस्य पणके^५ पिशिताशिनि ॥
- सुरलः पूतिकाष्ठे स्यादुदारावक्रयोरपि ।
 सङ्कुलं वाच्यवद्याप्ते विस्यष्टार्थं वचस्यपि ॥
- सप्तला पाटलागुञ्जानवमालीषु च स्त्रियाम् ।
 20 तथा चर्मकषायां च सिध्मलस्तु किलासिनि ॥

१ च कुक्कुरे, इति मेदिनी ।

३ नग, इति मा. ।

५ लके, इति मा. ।

२ उत्तरस्थितः, इति शेषः ।

४ पुंश्लौ, इति मा. ।

६ रसा, इति मा. ।

वाच्यवन्मत्स्यविकृतौ १सिध्मला त्वपि योषिति ।
 १सन्धिला तु सुरङ्गायां नदीमदिरयोरपि ॥
 सुवेलः प्रणते शान्ते त्रिषु ना पर्व(ते) क्वचित् ।
 सुतलोऽट्टालिकाबन्धनागलोकप्रभेदयोः ॥

- 5 मता शब्दविदां पुंसां सूचालि^३र्गजशृङ्खला ।
 हिङ्गुलो वर्णकद्रव्ये ना भ(ण्टा)क्यां तु हिङ्गुली ॥
 हेमलः स्यात्स्वर्णकारे षकलासे सिलान्तरे ॥

॥ इति लटतृतीयम् ॥

॥ अथ लचतुर्थम् ॥

- १मुनेर्भेदे त्वपिशलो यथा चाऽऽपिशलिर्मतः ।
 अक्षमालाऽक्षसूत्रे स्यादरुन्धत्यामपीष्यते ॥
 10 प्रबले स्यादतिबलः स्त्रियामोषधिभिद्यपि ।
 अङ्गपालौ परौरम्भे धात्रीवेदिकयोः स्त्रियाम् ॥
 १उदूखलं (गु)ग्गुलौ स्यादुलूखलेऽपि न द्वयोः ।
 एकाष्टीलो बुकपुष्ये वनतिक्तौषधौ स्त्रियाम्^४ ॥
 कोलाहले कलकलस्तथा सर्जरसेऽपि च ।
 15 मतं कर्मफलं कर्मविपाके कर्मरङ्गके ॥

१ संवि, इति मा. ।

२ संविलो लसु तु, इति मा. ।

३ गंल, इति मा. ।

४ अपिलि मुनेर्भेदे कथिता पिशलि यथा, इति मा. ।

५ उलू, इति मा. ।

६ धावपि, इति मा. ।

- कन्दरालः (स्रष्ट)तरौ १गर्दभाण्डेऽपि सम्मतः ।
 कमण्डलुस्तु करके २पर्कटीपादपेऽपि च ॥
 कुजम्भलो निगदितस्तस्करे शब्दवेदिभिः ।
 तथा क्रोशध्वनौ क्रोशतालोऽपि गदितो बुधैः ॥
- 5 कुतूहलं कौतुके स्यात्प्रशस्तेऽपि तु वाच्यवत् ।
 खतमालस्तु मेघे स्यादपि धूमे निगद्यते ॥
 गन्धफलयपि गुन्द्रायां चम्पकस्य च कोरके ।
 गण्डशैलो ललाटे स्याच्च्युते स्थूलोपले गिरेः ॥
 घनवल्ली निगदिता सौदामिन्यां विशारदैः ।
 10 चक्रवालोऽद्रिभेदे ३ स्याच्चक्रवालं तु मण्डले ॥
 चतुःशलं सभागेहे प्रवदन्ति मनीषिणः ।
 जलाच्चलं स्वतोवारिनिर्गमे शैवलेऽपि च ॥
 जयज्वाली निगदितो दीपे शब्दज्ञशेखरैः ।
 त्वक्शाल्मली तु रम्भायां तृणसारा यथा भवेत् ॥
- 15 दलामलं मरुबके ४दमनेऽपि नपुंसकम् ।
 ध्वनिनाला तु वीणायां वेणुकाहलयोरपि ॥
 परिमलो विमर्देऽपि स्यान्मनोहरगन्धवत् ।
 (सु)रतोपमर्दविकसद्देहरागादिसौरभे ॥
 भवेत्पोटगलश्चापि नले च काशमीनयोः ।
 20 भवेद्बहुफलाभिख्या मलयूनिपट्टक्षयोः ५ ॥

१ वा, इति मा. ।

२ कर्कटो, इति मा. ।

३ हि भेदे, इति मा. ।

४ मद, इति मा. ।

५ तत्र नौपट्टे गुंसीति बोध्यम् ।

- भस्मतूलं ग्रामकूटे पांशुवर्षे हिमेऽपि च ।
 भद्रकाली तु १ गन्धोलीकात्यायन्योरपि स्त्रियाम् ॥
 भम्भराली मक्षिकायामित्याहुः शब्दकोविदाः ।
 महाकालो महादेवे किम्पाके प्रमथान्तरे ॥
- 5 मदकालो भवेन्मत्तेभम(दा)व्यक्तवाचिनोः ।
 महाबला बलायां स्यात्सीसके तु नपुंसकम् ॥
 बलोक्तटे वाच्यलिङ्गो, मणिमाला निगद्यते ।
 दन्तक्षतान्तरे हारे, महानीलो मणेर्भिदि ॥
 तथैव स्याद्भृङ्गराजे क्वचिन्नागेऽपि गद्यते ।
- 10 मुक्ताफलं तु कर्पूरे मौक्तिके लवलौफले ॥
 कदल्यां स्यान्मृत्युफला महाकालफले पुमान् ।
 भवेद्यवफलो वेणौ मांसीकुटजयोरपि ॥
 रक्तोपलं गैरिके तु वदन्ति मतिमज्जनाः ।
 रजस्वला पुष्पवत्यां २ सौरभे तु रजस्वलः ॥
- 15 लोकपालो महेन्द्रेऽपि मतो भूमिपतावपि ।
 लम्बनाल ३स्तु जलजे वनमाली तु शार्ङ्गिणि ॥
 वातकेलिः कलालापे षिङ्गदन्तक्षते पुमान् ।
 शक्रचापे वातफलं तथैव जलदोपले ॥
 भवेद्विचकिलो मल्लीद्रुभेदे मद्नेऽपि च ।
- 20 दृहन्नला गुडाकेशे महापोटगले पुमान् ॥

१ गन्धोष्णी, इति मा. ।

२ से, इति मा. ।

३ नामः, इति मा. ।

सदाफलः स्कन्दफले नारिकेलेऽप्युदुम्बरे ।
 यः शिवायतनोत्सृष्टो मतः सन्ध्याबलिर्दृषः ॥
 सिनीवाली तु 'दृष्टेन्दुकलाऽमादुर्गयोः' स्त्रियाम् ।
 अवन्तिसीमे गदितं बुधैः सिद्धजलं त्विति ॥

- 5 अथ सौवर्चलं सर्जक्षारे च लवणान्तरे ।
 हस्तिमल्लोऽभ्रमातङ्गे शङ्खनागे^२ विनायके ॥
 हरितालं धातुभेदे स्त्री दूर्वाकाशरेखयोः ।
 हलाहलो ब्रह्मसर्पे ज्येष्ठिकायां विषेऽस्त्रियाम्^४ ॥
 हालाहलो विषे कीटे^५ हयलाला हयोरगे ॥
 ॥ इति लचतुर्थम् ॥

॥ अथ लपञ्चमम् ॥

- 10 आसुतौबल इत्याख्या 'कल्पपादपयज्वनोः ।
 भवेदुद्दण्डपालस्तु सर्पमत्स्यप्रभेदयोः ॥
 एककुण्डल इत्याख्या कुबेरबलभद्रयोः ।
 कृपीटपाल इत्युक्तः केनिपातसमुद्रयोः ॥
 स्यात्पाण्डुकम्बलः श्वेतप्रावारग्रावभेदयोः ।
 15 वराहकाली कथिता तुर्यावर्ते तु शाब्दिकैः ॥
 भवेत्सुरतताली^६ तु दूतिकायां शिरःस्रजि ॥
 ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये लान्तवर्गः ॥

१ न, इति मा. । २ पूर्णिमयोः, इति मा. । ३ नादे, इति मा. ।

४ विषे हालाहलोऽस्त्रियामिति मा. । ५ ज्येष्ठा, इति मा. ।

६ कन्यापालक, इति मेदिनी ।

७ लाली, इति मा. ।

॥ अथ वान्तवर्गः ॥

वं प्रचेतसि जानीयादिवार्थे च तद्व्ययम् ।
 १स्वं ज्ञातावात्मधनयोरात्मीये च प्रचक्षते ॥
 गन्धने वं तु सन्ताने पुंसि २वः पवने मतः ।
 वा समुच्चय उद्दिष्टं विकल्पोत्प्रेक्षयोरपि ॥

॥ इति वैकम् ॥

॥ अथ वद्वितीयम् ॥

- 5 अविः सूर्ये गिरौ मेघे तथा कम्बलमूषके ।
 ३अश्वः पुञ्जातिभेदे स्यात्तुरङ्गे च ४ पुमानयम् ॥
 अध्वा ना पथि संस्थाने सास्रवस्कन्धकाययोः ।
 उर्ध्वं स्यादुच्छ्रिते तुङ्गे चोपरिष्ठादपि स्मृतम् ॥
 एवं च स्यात्प्रकारार्थेऽव्ययं कविरिति ध्वनिः ।
- 10 वाल्मीकिकाव्ययोः काव्यकरे सूरौ ५ पुमानथ ॥
 कविः खलीने कथिता कण्वं पापे मुनौ पुमान् ।
 किण्वं पापे सुराबीजे खर्वो ६ह्रस्वन्यगर्थयोः ॥
 गर्वोऽभिमाने ग्रावा स्यात्प्रस्तरे च महीधरे ।
 ग्रीवा तु कन्धरायां स्यात्तत्सिरायामपीष्यते ॥

१ सं, इति मा. ।

२ संघ, इति मा. ।

३ अर्वा तु पक्षिसम्भेदे, इति मा. ।

४ न, इति मा. ।

५ श्वरे, इति मा. ।

६ ङखो च, इति मा. ।

- मनोज्ञे चारु गदितं चार्वस्तु कलहंसके ।
 चार्वौ तु शोभनावुध्यो 'ज्योत्स्नाधनदभार्ययोः ॥
 छविः शोभारुचो^१र्योषिज्जवो वेगे च तद्वति ।
 औण्ड्रपुष्पे जवा योषिज्जीवस्तु स्याद्गुमान्तरे ॥
- 5 वृहस्पतौ प्राणिनि च जीवं जीवा च जीवने ।
 जीवा जीवन्तिकामौर्व्योर्वचा^२सिञ्जितभूमिषु ॥
 द्रवो दावश्च गदितौ वनाग्निवनयोरपि ।
 द्वन्द्वं रहस्ये कलहे तथा मिथुनयुग्मयोः ॥
 द्रवः प्रद्रावरसयोर्न ना नर्मणि विद्रवे ।
- 10 दर्वौ स्त्रियां यज्ञपात्रे दावं क्लीबे वने मतम् ॥
 दार्वौ दारुहरिद्रायां तथा गोजिह्विकौषधौ ।
 दिवं ^३स्वर्गे च गगने क्लीबं दूर्वा तृणान्तरे ॥
 देवः सुरे नृपे चैव घने देवः प्रकीर्तितः ।
 देवमिन्द्रियमाख्यातं क्लीबे देवी पुनः स्त्रियाम् ॥
- 15 कृताभिषेकयोषायां तेजनीपृक्कयोरपि ।
 दैवं भाग्ये च नियतौ देवसम्बन्धवत्यपि ॥
 धवो वृक्षान्तरे धूर्ते पत्यावपि निगद्यते ।
 धन्वी धनुर्धरेऽपि स्याद्वर्जने ककुभद्रुमे ॥
 धन्वा तु मरुदेशे ना क्लीबे चापे स्थलेऽपि च ।
- 20 ध्रुवः कौले हरौ शम्भौ वसौ योगे वटे मुनौ ॥

१ योषा, इति मा. ।

२ तु वा, इति मा. ।

३ भूम्योर्माँर्वी, इति मा. ।

४ स, इति मा. ।

- ध्रुवा मूर्वाशालिपर्योर्गीतिसुग्भेदयोरपि ।
 ध्रुवं स्यान्निश्चिते ल्लीवे तथा तर्के च शाश्वते ॥
 वदन्त्यपि विशेषज्ञा नवं त्रिषु^१ चतुष्टये ? ।
 नवो नव्ये स्तुतौ नीवी स्त्रीकटीवस्त्रबन्धने ॥
- 5 मूलद्रव्ये परिपणे स्रवः स्रष्टे स्रुतौ कपौ^२ ।
 शब्दे कारण्डवे भेके कुलके भेलके घने^३ ॥
 स्रवं गन्धतृणे प्रोक्तं चण्डालजलकाकयोः ।
 'कैवर्तौ'मुस्तके चैव हंससारसकादिषु ॥
 क्रमनिम्नमहीभागे, पक्वं परिणते तथा ।
- 10 विनाशाभिमुखे चापि प्रह्वः प्रणतनम्रयोः ॥
 पर्व ल्लीवं महे ग्रन्थौ प्रस्तावे लक्षणान्तरे ।
 दर्शप्रतिपदोः सन्धौ विषुवत्प्रभृतिष्वपि ॥
 पार्श्वं स्यादन्तिके कक्षाधरे पशुगणोऽपि च ।
 चक्रोपान्ते च पार्श्वं स्यात्प्राध्वं तु प्रणते मतम् ॥
- 15 तथैव प्राध्वमुदितं दूरवर्त्मनि बन्धने ।
 पूर्वं तु पूर्वजे प्राच्यां प्रथमे^४ श्रुतिभेदके ॥
 पृथ्वी भूमौ महत्यां च त्वक्पच्यां कृष्णजीरके ।
 भवः क्षेमेशंसारसत्तासम्प्राप्तिजन्मसु ॥
 भावः स्वभावेऽभिप्राये चेष्टासत्तात्मजन्मसु ।
- 20 क्रियालीलापदार्थेषु बुधजन्तुविभूतिषु ॥

१ किष्कु, इति मा. । २ म्यौ, इति मा. । ३ रवे, इति मा. ।

४ स्रुतौ स्रष्टे मुस्तके च कैवर्त्यां च निगद्यते, इति मा. ।

५ प्रागथ, इति मा. ।

रत्यादौ^१ चाथ रेवा स्यान्नद्यां^२ नील्यां स्मरस्त्रियाम् ।
लवो विलासे लेशे च छेदे काले च रामजे^३ ॥

लद्वा करञ्जभेदे स्यात्फले वाद्ये खगान्तरे ।
लघ्वी ह्रस्वविवक्षायां प्रभेदे स्यन्दनस्य च ॥

5 विश्वं तु भुवने कृत्स्ने विश्वे देवेषु नागरे ।
विश्वाऽप्यतिविषायां स्याद्विश्वो भूमि वसौ मतः^४ ॥
बिल्वो ना श्रीफले प्रोक्तः शवः स्यात्प्राणवर्जिते ।
शावं तु स्याच्छवाऽऽशौचे शिवा तु स्यान्मृगान्तरे ॥
शिवं मोक्षे सुखे भद्रे सलिले च शिवो हरे^५ ।

10 वेदे योगान्तरे कौले वालुके गुग्गुलावपि ॥
पुण्डरीकद्रुमे चापि शिवा भ्राटामलौघधौ ।
सत्त्वं द्रव्ये गुणे वित्ते^६ व्यवसायस्वभावयोः ॥
पिशाचादा(वा)त्मभावे बले प्राणेषु जन्तुषु ।
सवो यज्ञे सुसन्धाने समग्रे सर्वमीरितम् ॥

15 सान्त्वं सान्नि च दाक्षिण्ये सुवो होमस्य पात्रके ।
शल्लकीमूर्वयो^७श्चापि, सेवा स्यात्परिचारणे ॥
हव आज्ञाध्वराह्वाने^८ कथितः शब्दवेदिभिः ।
हावः प्रोक्तस्तु नाद्याङ्गे ह्रस्वः खर्वे स्वरान्तरे ॥
क्षवः क्षुते पुमानुक्तो राजिकायां क्षवा मता ॥

॥ इति वद्वितीयम् ॥

१ थादौ, इति मा. । २ तु द्यां, इति मा. । ३ ठे, इति मा. ।

४ पुम्भेद्वाजिनोः, इति मा. ।

५ रौ इति मा. ।

६ वृत्ते, इति मा. ।

७ क्वयो, इति मा. ।

८ धाने, इति मा. ।

॥ अथ वटतीयम् ॥

- अभावो मरणोऽसत्त्वेऽप्यधवा विधवास्त्रियाम् ।
 अटवी तु वने प्रोक्ता निःशब्दे त्वरवो मतः ॥
- अश्रवः श्रोत्ररहितेऽप्याहवो यागयुद्धयोः ।
 आर्तवं स्त्रीरजस्युक्तमृतुजे तु मतं त्रिषु ॥
- 5 आश्रवोऽङ्गीकृतौ क्लेशे नान्यवद्वचनस्थिते ।
 आरावश्चारवः शब्देऽप्याप्तं स्नान ईष्यते ॥
- उद्धवो यादवभिदि महे च क्रतुपावके^१ ।
 उत्सवो मह उत्सेक^२ इच्छाप्रसरकोपयोः ॥
- कारवी मधुरादीप्यत्वक्पञ्चीकृष्णजीरयोः ।
 10 किरवः स्यात्तु दुःशब्दे कितवो मत्तधूर्तयोः ॥
- कनकाह्वयवृक्षे च पेचके कितवो मतः ।
 केशवोऽजे च पुन्नागे पुंसि केशवति त्रिषु ॥
- कैतवं तु छले^३ द्यूते कैरवः कितवे रिपौ ।
 कैरवी चन्द्रिकायां स्यात्कुमुदेऽपि तु कैरवम् ॥
- 15 कौरवो राजभेदेऽपि तथा काके निगद्यते ।
 नमश्चरे च गन्धर्वो रागभेदे तुरङ्गमे ॥
- पुंस्कोकिले गायके वा चाऽन्तराभवदेहके ।
 गालवो^४ लोध्रवृक्षे स्यान्मुनिभेदे च कौर्तितः ॥

१ लके, इति मा. ।

२ पौडा, इति मा. ।

३ धूर्ते कैत, इति मा. ।

४ वलो, इति मा. ।

- गाण्डीवो गाण्डिवश्चापि कार्मुकेऽर्जुनकार्मुके ।
 गाण्डीवगाण्डिवे क्लीबे^१ स्यातामर्जुनधन्वनि ॥
- तपस्वी तापसे चानुकम्प्ये चिष्यथ^२ योषिति ।
 मांसिकाकटुरोहिण्योस्तरस्वी शरवेगिनोः ॥
- 5 ताण्डवं तृणभेदे स्यान्नाद्ये च परिकीर्तितम् ।
 त्रिदिवं तु सुखे स्वर्गे स्वर्गद्यां त्रिदिवा मता ॥
 द्विजिह्वस्तु^३ खले सर्पे दीदिविर्धिषणान्नयोः ।
 दानवस्तु दनोः पुत्रे काष्ठीये दारवं मतम् ॥
- 10 वृक्षजे द्रुभवं प्राहुर्धेनुजे धैनवं मतम् ।
 निष्पावस्तु^४ श्रुपर्वायौ राजमाषे कडङ्गरे ॥
 निष्पावः^५ शिम्बिकायां स्यान्निर्विकल्पेऽन्यलिङ्गकः ।
 निह्वो निह्वतौ प्रोक्त(श्चा)विश्वासापलापयोः ॥
 प्रभवो जन्महेतौ स्यात्प्रभावे वत्सरेऽपि च ।
 आद्योपलब्धये स्थानेऽपाम्मूले^६ मुनिभिद्यपि ॥
- 15 प्रसवः पुष्पफलयोरपत्ये गर्भमोचने ।
 उत्पादे च प्रसेवस्तु वीणाङ्गस्यूतयोर्मतः^७ ॥
 प्रभावस्तेजसि प्रोक्तः शक्तौ चापि पराक्रमे ।
 पल्लवो विटपे खड्गे विस्तरेऽपि चले^८ मतः ॥

१ गाण्डीवगाण्डिवे चापि, इति मा. ।

२ त्रिष्विय, इति मा. ।

३ क्त्वा तु, इति मा. ।

४ रवौ, इति मा. ।

५ वो पि च निष्पावे, इति मा. ।

६ सुले, इति मा. ।

७ दृत्तौ, इति मा. ।

८ प्यचले, इति मा. ।

- शृङ्गारेऽलक्तरागेऽपि तथा किसलयेऽपि च ।
 पञ्चत्वं चापि पञ्चानां भावे प्राणात्ययेऽपि च ॥
 पार्थिवो नृपतौ भूमिविकारे पार्थिवं त्रिषु ।
 पार्थिवी पार्थिवा चापि पृथिव्यां तु मता स्त्रियाम् ॥
 5 पार्थिवी स्यात्तुगायां च पुङ्गवो भेषजे^१ मतः ।
 बलीवर्दे^२ च श्रेष्ठेऽपि^३ फेरवो जम्बुकेऽस्रपे^४ ॥
 बल्लवः सूपकारे स्याद्भीमसेने च गोदुहि ।
 बान्धवो बन्धुसुहृदोर्भार्गवो गजधन्विनोः ॥
 शुक्ले परशुरामे च भार्गवी पार्वतीश्रियोः ।
 10 दूर्वायां चापि कथिता भैरवः शङ्करे मतः ॥
 भैरवी तु स्त्रियां देव्यां भीषणे वाच्यलिङ्गकः ।
 आधवोऽजे मधौ राधे^५ वासवे ना स्त्रियां मिषौ ॥
 माधवी मद्यभेदेऽपि तथा यादवयोषिति ।
 कुट्टिन्यामपि वासन्त्यां^६ माधवी मधुशर्करा ॥
 15 मालवो देशभेदे स्यान्मानवो नरि कीर्तितः ।
 मानवश्च मनोर्वशे भृङ्गराजे तु मार्कवः ॥
 मार्त्तवं ? मृद्विकारे स्यान्मृदूत्वे मार्दवं स्मृतम् ।
 मेधावी ना शुके ब्राह्म्यां स्त्रियां मेधान्विते त्रिषु ॥
 यादवो राजभेदे स्याद्राजीवं नलिने मतम् ।
 20 राजीवो हरिणे मीने राघवो रघुवंशजे ॥

१ पिण्डवोर्न रसे, इति मा. । २ बन्दन्दि शब्दिकर्जनः, इति मा. ।

३ सरे, इति मा. ।

४ यादवे, इति परे ।

५ च सुवासिन्यां, इति मा. ।

- महामीने च गदितो रौरवो नरकान्तरे ।
 वाडवो ब्राह्मणेऽपि स्याद्वाडवा द्विजयोषिति ॥
 अश्वायां कुम्भदास्यां च मतो राजान्तरेऽपि ना ।
 वाडवं करणे स्त्रीणां घोटकौघे नपुंसकम् ॥
- 5 पाताले चाथ पुंसि स्याद्वाडवो वडवानले ।
 वासवः स्यान्महेन्द्रेऽपि विष्ववस्तु विपर्यये ॥
 विभवो धननिर्वृत्त्योर्विद्रवो विद्रुतौ धियि ।
 विभावः स्यात्परिचये रण्डायां विधवा मता ॥
- 10 शात्रवं भावसंहत्योः शत्रूणां शात्रवो द्विषि ।
 शाम्भवस्तु भवेच्छैवेऽप्युमायां शाम्भवी मता ॥
 श्रीभवो मद्ने प्रोक्तः श्रीधवो गरुडध्वजे ।
 सम्भवः कथितो हेतावुत्पत्तौ मेलकेऽपि च ॥
 आधारानतिरिक्तत्वेऽप्याधेयस्य निगद्यते ।
 संरवः कथितः शब्दे स्वभावः प्रकृतौ स्मृतः ॥
- 15 सुग्रीवः स्यात्कृष्णहये तथैव स्रवगेश्वरे ।
 सुग्रीवः शोभनग्रीवे सुसवः प्रसवे शुभे ॥
 सुषवी कारवेले स्यात्कृष्णजीरकजीरयोः ।
 सुधन्वा प्रौढधानुष्के तथा स्याद्विश्वकर्मणि ॥
 विष्णौ नृपविशेषे च सुपर्वा तु शरे मतः ।
- 20 त्वक्सारोऽपि सुपर्वा स्यात्पर्बधूमसुरेष्वपि ॥
 सैन्धवं माणिमन्थेऽपि सिन्धुदेशोद्भवाश्वयोः ॥

॥ इति वदतीयम् ॥

॥ अथ वचतुर्थम् ॥

- अपह्नवोऽपलापे स्यात्क्षेहे चापह्नवो मतः ।
 अनुभावः प्रभावे स्यान्निश्चये भावसूचने ॥
- भवेदभिषवः स्नाने मद्यसन्धानयज्ञयोः ।
 आदीनवः पुमान्दोषे परिल्लेशदुरन्तयोः ॥
- 5 शिवधन्वन्याजगवं शाक्र उच्चैःश्रवा हये ।
 उपस्रवः सैहिकेये विस्रवोत्पातयोरपि ॥
- क्रिष्णुपर्वा पुमानिष्टौ वेणौ घोटगलेऽपि च ।
 कुशीलवस्तु वाल्मीकौ नटयाचकयोरपि ॥
- जलबिल्वः^१ कर्कटे स्यात्पञ्चाङ्गे जलचत्वरे ।
 10 जायाजीवी तु पुंसि स्यान्नटे च बकपक्षिणि ॥
- जीवञ्जीवो वृक्षभेदे तथा पक्षिण्यपि क्वचित् ।
 स्यात्तित्तपर्वा चानन्ता^२गुडूचीयष्टिषु स्त्रियाम् ॥
- ज्वालामुखी शृगाली या दीप्तजिह्वाति सा मता ।
 धामार्गवस्त्वपामार्गे घोषके^३ च निगद्यते ॥
- 15 प्रतिश्रवोऽङ्गौकारे स्यात्परिभावस्तिरस्त्रतौ ।
 पराभवस्तिरस्कारे विनाशे चापि कथ्यते ॥
- पारिस्रवः स्याच्चपले व्याकुले च परिश्रुतः ।
 पारशवस्तु शस्त्रे^४ स्याद्विजाच्छूद्रासुते^५ तथा ॥

१ जीवः, इति मा. ।

२ तित्तपर्वाहीलमोचि, इति मा. ।

३ टके, इति मा. ।

४ शस्त्रे, इति मा. ।

५ म्वद्धासुते, इति मा. ।

- परस्त्रीतनये चापि तथा पारशवो^१ मतः ।
 पारङ्गते पारदृश्वा कथितस्तत्त्ववेदिभिः ॥
 पितृदेवो यमे प्रोक्तः पिण्डजीवी तु दुर्दिजे ।
 पुटग्रीवो निगदितो गर्गरीताम्रकुम्भयोः ॥
- 5 पुष्पधन्वा रतिपतौ पृषदश्वः समीरणे ।
 बलदेवो बले वायौ चायमाणौषधौ स्त्रियाम् ॥
 महादेवः पञ्चमुखे महादेवी तु तत्स्त्रियाम् ।
 रन्तिदेवो भूपभेदे तथैव गरुडध्वजे ॥
 रोहिताश्वश्चित्रभानौ^२ हरिश्चन्द्रनृपात्मजे ।
- 10 वीरुदेवः स्मृतस्त्विन्द्राविन्द्रे वृद्धश्रवा मतः ॥
 हरिश्चन्द्रो भूपभेदेऽप्यथशीतशिवं पुनः ।
 शैलेये माणिमन्थे चाप्यथ शीतशिवं^३ विदुः ॥
 सैन्धवे चाश्मपुष्पे च मश्यां^४ शीतशिवो मतः ।
 सहदेवा बलादण्डोत्पलयोः शारिवौषधौ ॥
- 15 सहदेवी तु सर्पाश्यां सहदेवस्तु पाण्डवे ॥
 ॥ इति वचतुर्थम् ॥

॥ अथ वपञ्चमम् ॥

मता शब्दविभागज्ञैः कावेर्यामर्धजाह्ववी ।

आशितम्भवमन्नाद्ये तृप्तावप्यशितम्भवः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये वान्तवर्गः ॥

१ सवो, इति मा. ।

२ भेदे, इति मा. ।

३ भवमिति मा. ।

४ श्रुतपुष्पायां शम्यां, इति मा. ।

॥ अथ शान्तवर्गः ॥

अंशुः सूत्रादिसूक्ष्मांशे किरणे च दिवाकरे ।

अंशस्तु स्यादेकदेशे भुक्तावाशो निगद्यते ॥

आशा दिशि च तृष्णायामाशुः स्याद्वीहिशीघ्रयोः^१ ।

ईशः स्वामिनि रुद्रे च स्याद्रीशा हलदण्डके ॥

5 काशस्तृणे रोगभेदे काशी वाराणसीपुरे^२ ।

क्रीशो दिग्म्बरे प्रोक्तो वानरेऽपि निगद्यते ॥

कुशो रामसुते द्वीपे पापिष्ठे योक्तृमत्तयोः^३ ।

कुशो दर्भे कुशी फाले कुशा वल्यां कुशं जले ॥

केशस्तु वरुणे चापि कुन्तले वालकेऽपि च ।

10 क्लेशः^४ कौपेऽपि दुःखेऽपि व्यवसायेऽपि गद्यते ॥

केशी केशवति प्रोक्तश्चौरपुण्यां^५ च दानवे ।

कोशः स्यादर्थसङ्घाते^६ जातिकोशे च कुड्मले ॥

पात्रे दिव्येऽपि गदितस्तथा खड्गपिधानके ।

क्रोशस्त्वाक्रोशकरणे भूमानेऽपि प्रचक्षते ॥

15 अस्थूले तु कशः प्रोक्तः खशः स्यान्न्रीवृदन्तरे ।

दर्शस्तु दर्शने सिन्धौ तथा सूर्येन्दुसङ्गमे ॥

पक्षान्ते वैदिकविधावपि दर्श उदीरितः ।

दंशः कौटविशेषे च वर्मदंशनयोरपि ॥

१ व्रीहिभिच्छीघ्रयोरपि, इति मा. ।

२ पुरि, इति मा. ।

३ मन्त्रयोः, इति मा. ।

४ कोष्ठे, इति मा. ।

५ केशकेशवति प्रोक्तश्चौरपुण्यां, इति मा. । ६ सन्धाने, इति मा. ।

- दशाऽवस्थादीपवर्त्योर्वस्त्रप्रान्ते^१ च गद्यते ।
 नाशः पलायने मृत्यौ पाशः पश्यादिबन्धने ॥
 कर्णान्ते शोभनार्थः स्यात्कचान्ते निकरार्थकः ।
 छात्राद्यन्ते च निन्दार्थो मृगादौ पशुरीर्यते ॥
- 5 पशुः स्यादायुधभिदि पेशी मांस्यसिकोशयोः ।
 पलपिण्ड्यां मण्डभेदे सुपक्वकणि(के)ऽपि च ॥
 मेषादिपुञ्जयो राशिर्वंशो वेणौ कुलेऽपि च ।
 वर्गे^२ षष्ठ्यास्थिवयवे वशा नार्यां निगद्यते ॥
- 10 वन्धगव्यां दुहितरि हस्तिन्यामपि कीर्त्तिता ।
 वशो जनस्पृहायां त्रिषायत्तत्वप्रभुत्वयोः^३ ॥
 वेशो वेश्यागृहे प्रोक्तो वेशोऽपि गृहमाचके ।
 नेपथ्ये च शशो बोले^४ रोध्रे नृपशुभेदयोः ॥
 शशो मृगविशेषेऽपि साशस्त्वाशावति त्रिषु ।
 स्पर्शो वर्गाक्षरे दाने स्पर्शने स्पर्शके रुजि ॥
- 15 स्पर्शः स्यात्सम्परायेऽपि प्रणिधावपि पुंस्ययम् ।
 स्पशश्चारे निगदितः स्वेशश्च धनदे मतः ॥

॥ इति शब्दद्वितीयम् ॥

॥ अथ शब्दतृतीयम् ॥

आदर्शो दर्पणे टीकाप्रतिपुस्तकयोरपि ।
 उड्डीशः स्यात्तु चण्डीशे देवताशास्त्रभेदयोः ॥

१ भूमि, इति शेषः ।

२ पृष्ठाव, इति मा. ।

३ कौबमिति शेषः ।

४ शरावाले, इति मा. ।

- उपांशुः स्वरभेदे स्यादुपांशु १विजनेऽव्ययम् ।
 कपिशा तु नदीभेदे कपिले सिल्हकेऽपि च ॥
 कपीश इति सुग्रीवे कर्कशो निर्दये दृढे ।
 कर्कशः क्रूरपुरुषे छपाणेऽपि निगद्यते ॥
- 5 इक्षौ साहसिके कासे मर्दकम्पिल्लयोरपि २ ।
 कौनाशस्तु यमे क्षुद्रे कर्षकोपांशुघातिनोः ॥
 कुलिशो न स्त्रियां प्रोक्तो दम्भोलौ ना भ्रष्टान्तरे ।
 गणेशः स्याद्विघ्नराजे गिरीशो गिरिशो मृडे ॥
 गिरीशः स्यादद्रिराजे गिरीशो वाक्पतावपि ।
 10 ग्रहेशः स्यात्सवितरि गृहेशो गृहपेऽपि च ॥
 गोपेशो नन्दगोपाले गोपीशः सम्भ्रुकृष्णयोः ।
 तुङ्गीशस्तु पुमान् गौरीकान्ते च हिमदीधितौ ॥
 दुःस्पर्शस्तु खरस्पर्शे कण्टकार्यां ३यवासके ।
 निस्त्रिंशो निर्दये खड्गे निर्वेशो मूर्च्छने ४ऽपि च ॥
- 15 भोगे च वेतने ५ चापि, निवेशस्तु निगद्यते ।
 शिबिरोद्वाहयोश्चापि विन्यासेऽपि तथा मतः ॥
 निदेश उपकण्ठे स्याच्छासने परिभाषणे ।
 नीकाशो निश्चये तुल्ये प्रकाशः स्फुटहास्ययोः ॥
 उद्योते च प्रसिद्धे च प्रदेशो देशमात्रके ।
 20 भित्तौ मानविशेषे च पलाशः किंशुकेऽसपे ॥

१ व्य, इति मा. ।

२ पिप्पलयोरपि, इति मा. ।

३ चवा, इति मा. ।

४ मूर्च्छते, इति मा. ।

५ सन्देहने, इति मा. ।

- श्यां च हरिते पत्रे पिङ्गाशं जात्यकाच्चने ।
 पिङ्गाशी नीलिकायां स्यान्मत्स्यपल्लीशयोरपि^१ ॥
 बालिशस्तु शिशौ मूर्खे भूकेशः शैवले वटे ।
 (अ)वल्गुजे तु भूकेशी लोमशो लोमवत्यपि ॥
- 5 मेघे मुनिविशेषे च श्रुकशिम्ब्यां च लोमशा ।
 काकजङ्घाशृगाल्येलामहामेदास्वपीरिता ॥
 काशीसे^२ शाकिनीभेदे विवशस्त्ववशात्मनि ।
 स्यादरिष्टाद्दुष्टधियि^३ विकाशो विजनेऽन्तिके ॥
 व्यक्तौ प्रकाशे सदृशं^४ समे चैवोचितेऽपि च ।
- 10 संवेशस्तु मतः स्वापे तथा स्त्रीरतबन्धने ॥
 सुखाशो राजतिनिशे^५ शोभनाशप्रचेतसोः ।
 स्नेहार्थिनि स्यात्स्नेहाशो दीपेऽपि च निगद्यते ॥
 सुधांशुः स्यात्क्षपानाथे शुद्धांशेऽपि निगद्यते ।
 हताशो निर्दये चाशारहिते निष्कृपे खले ॥
- ॥ इति शततीयम् ॥

॥ अथ शततुर्थम् ॥

- 15 अपदेशः^६ स्मृतो लक्ष्ये निमित्तव्याजयोरपि ।
 अपभ्रंशोऽपशब्दे स्याद्भाषाभेदावपातयोः ॥

१ मत्स्यपल्लीशयोरपि, इति मा. ।

२ सिसे, इति मा. ।

३ रिष्टद्विष्टधियोश्चापि, इति मा. ।

४ तथैवोप, इति मा. ।

५ राजितनिशोः, इति मा. ।

६ भ्रंशः, इति मा. ।

- आश्रयाशो हुतवहे भवेदाश्रयनाशिनि ।
उपस्पर्शः स्पर्शमात्रे स्नानाचमनयोरपि ॥
उपदंशो विदंशे च मेढ्ररोगेऽपि वर्तते ।
कर्णिवंशो भवेन्मञ्च इत्याहुः शब्दवेदिनः ॥
5 खण्डपर्शुः^१ पर्शुरामे शङ्करे चूर्णलेपिनि^२ ।
खण्डामलकभैषज्ये सिंहिकातनयेऽपि च ॥
^३कवारवच्छैवले स्याज्जलकेश इति स्थितिः ।
जीवितेशः आङ्घ्रदेवे तथा स्याज्जीवितप्रदे ॥
नागपाशः स्त्रीकरणे तथैव वरुणायुधे ।
10 पञ्चदशी त्वमापूर्णमास्योः सङ्ख्यायुतेऽपि च ॥
प्रतिष्कशस्तु रोगे स्याद्वात्ताहरसहाययोः ।
परिवेशो वेष्टनेऽपि परिधावपि कीर्तितः ॥
पादपाशी^४ खड्गकायां^५ ऋङ्गलाकटकेऽपि च ।
पुरोडाशो हविर्भेदे^६ चमस्यां पिष्टकस्य च ॥
15 मातृवंशः सभामध्ये मातामहकुलेऽपि च ।
॥ इति शपञ्चमम् ॥

॥ अथ शपञ्चमम् ॥

सेनानिवेशः शिबिरे ।

इति शब्दरत्नसमन्वये राजाकोशापरपर्याये शान्तवर्गः ॥

- १ रोमे, इति मा. । २ ज्ञपशुः, इति मा. । ३ केपिनि, इति मा. ।
४ कवाल, इति मा. । ५ न्तरे, इति मा. । ६ पदयाशी, इति मा. ।
७ खण्डतायां इति मा. । ८ वम, इति मा. ।

॥ अथ षान्तवर्गः ॥

॥ अथ षद्वितीयम् ॥

- अर्षो रोगविशेषे स्यादार्षः स्यादृषिसम्भवे ।
 उषा स्याद्वाणकन्यायां रात्रावपि तथा मता ॥
 उषस्तु रात्रिशेषे स्यात्तथा कामिनीगुग्गुलौ ।
 ऋषिर्वेदे वसिष्ठादौ दीधितौ च पुमानयम् ॥
- 5 ऋक्षः पर्वतभेदे स्याद्भ्रूलूके शोणकेऽपि च ।
 ऋतवेधे^१ त्वन्यलिङ्गो नक्षत्रे पुन्नपुंसकम् ॥
 कर्षस्तु मानभेदे स्यात्कर्षणेऽपि प्रकीर्तितः ।
 कर्षूः स्मृतः करीषाम्नौ तथा ^२कुल्येष्टिखातयोः ॥
 कोषः खड्गपिधाने स्याद्दिव्ये पात्रे^३ च कुड्मले ।
 10 जातिकोशेऽर्थसङ्घाते^४ पेश्यां शब्दादिसङ्घे ॥
 घोषस्त्वाभीरपल्त्यां स्यात्कांस्ये चाम्बुदनिस्वने ।
 गोपालध्वनिघोषे च घोषा मधुरिकौषधौ ॥
 ऋषा नागबलायां स्यात्तापमत्स्याटवीषु ना ।
 पिपासालिप्सयोस्तर्षस्तुषो धान्यत्वगश्लयोः ॥
- 15 तृषा लिप्सातृष्णयोश्च दोषा रात्रौ मता स्त्रियाम् ।
 दोषः करे च पापेऽपि प्रैषः क्लेशे च मर्दने ॥
 उन्मादे प्रेषणे चापि पौषो मासान्तरे मतः ।
 मार्षः शाकविशेषेऽपि सतां मारिषवन्मतः ॥

१ षे, इति मा. ।

२ कुल्योल्प, इति मा. ।

३ यात्रे, इति मा. ।

४ ह्याने, इति मा. ।

माघो व्रीह्यन्तरे मूर्खे मानत्वग्भेददोषयोः ।
मिषं व्याजे स्पर्धने^१ च मेघो राश्यन्तरे पशौ ॥
वर्षोऽस्त्री भारतादौ च जम्बूद्विपाब्ददृष्टिषु ।
प्रादृत्काले स्त्रियां भूमि विषं श्लेडे जलेऽपि च ॥

- 5 विषा त्वौषधभेदे स्याद्विषो राश्यन्तरे मतः ।
धर्मे च गोपतौ शुक्रे शुक्रले वासके वरे ॥
मूषके मैथुनेऽपि स्यात्कपिकच्छां वृषा स्मृता^२ ।
शृङ्गां वृषा निगदिता यतीनामासने वृषी ॥
शुषिः शोषे विले स्त्री स्याच्छेषः सङ्कर्षणेऽपि च ।
10 वधेऽनन्ते चोपयुक्तेतरनिर्मात्यवस्तुनि ॥
शोषो यश्मणि शुष्कत्वे हर्षस्तोषे हृषिस्तथा ।
ह्रेषाऽश्वशब्दे गदिता शब्दमात्रेऽपि कुचचित् ॥

॥ इति षड्वितीयम् ॥

॥ अथ षड्वितीयम् ॥

- अभीषुः प्रगहे रश्मावाकर्षो द्यूत इन्द्रिये ।
आकर्षः शारिफलके कोदण्डाभ्यासवस्तुनि ॥
15 आमिषं भोग्यवस्तुन्यप्युष्णीषं लक्षणान्तरे ।
शिरोवेष्टे किरीटे चाप्युत्प्रेक्षाऽनवधानके ॥

१ शंने, इति मा. ।

२ कपिकच्छां वृषा प्रोक्ता मूषके मैथुनेऽपि च ; इति मा. ।

- कल्मषं^१ किल्बिषे क्लीबं पुंसि स्यान्नरकान्तरे ।
 कल्माषं^२ करणे चापि कल्माषो राष्ट्रसान्तरे ॥
 कल्माषस्तु भवेत्कृष्णे कल्माषः कृष्णपाण्डरे ।
 कल्माषस्तु मुनौ कापि कारूषो नीवृदन्तरे ॥
- 5 कलुषं त्वाविले पापे किल्बिषं^३ पापरोगयोः ।
 कुल्माषमपराधे स्यात्काञ्जिके यावके पुमान् ॥
 गण्डूषो मुखपूतौ^४ स्यात्करिहस्ताङ्गुलावपि ।
 गण्डूषः प्रसृतिमिते^५ जिगीषुर्जेतुमिच्छुके ॥
 जिगीषुरपि च प्रोक्तो व्यवसायप्रकर्षयोः ।
- 10 ^६तारीषी त्विन्द्रकन्यायां ना ^७स्वर्गेऽम्बुधिकाञ्चने ॥
 नहुषो नागभेदे स्यात्सोमवंशोद्भवे नृपे ।
 निकषः ^८शाणफलके निकषा यातुमातरि ॥
 निमेषो निमिषश्चापि कालभेदेऽक्षिमीलने ।
 परुषं निष्ठुरोक्तौ स्याद्रुक्षे चापि च ^९कर्बुरे ॥
- 15 परूषं कुफले प्रोक्तं परुषं परुषस्तथा ।
 प्रदोषः कालभेदे स्यात्प्रदोषो दोष इत्यपि ॥
 प्रत्यूषोऽहर्मुखे चाथ वसावपि निगद्यते ।
 पीयूषममृते सप्तदिनावधिपयस्यपि ॥
 पुरुषो नरि साङ्ख्ये प्रोक्तः पुन्नागपादपे ।
- 20 पौरुषं पुरुषस्योक्तं भावे कर्मणि तेजसि ॥

१ झलमिति मा. । २ काझलमिति मा. । ३ लं, इति मा. ।

४ प्रहृतौ चोन्मिते चापि, इति मा. । ५ तवी, इति मा. ।

६ सर्गे बुद्धि, इति मा. । ७ शाल, इति मा. । ८ थर्बु, इति मा. ।

- ऊर्ध्वविस्तृतदोःपाणि^१नृमाने चाभिधेयवत् ।
 कृताभिषेकासैरिभ्योर्महिषी चौषधीभिदि ॥
 मनीषा धिषणायां स्यान्मनीषी गीष्पतौ बुधे ।
 मारिषः शाकभेदे स्यान्मारिषा दक्षमातरि ॥
 5 नाव्योक्तौ मारिषश्चार्ये^२ तथैव कनकेऽम्बुधौ ? ।
 रौहिषं तृणभेदे स्यात्पुमांस्तु हरिणान्तरे ॥
 विश्लेषो विधुरेऽयोगे शुश्रूषा स्यादुपासने ।
 कथने श्रोतुमिच्छायां सेमुषी तु मता मतौ ॥
 शैलूषोऽपि नटे बिल्वे संहर्षस्तु प्रभञ्जने^३ ।
 10 ^४सङ्घर्षस्तु मतौ दृष्टौ स्पर्द्यायामपि कीर्तितः ॥

॥ इति षट्तीयम् ॥

॥ अथ षचतुर्थम् ॥

- अनिमेषः सुरे मत्स्येऽप्यनुकर्षोऽनुकर्षणे ।
 तथैव च रथस्याधःस्थितदारुणि चेष्यते ॥
 अनुतर्षः सुरापानपात्रे तृष्णाभिलाषयोः ।
 अलम्बुषः प्रहस्ते^५ च छर्दने राक्षसान्तरे ॥
 15 अलम्बुषा तु मुण्डीर्यां सुकुमारीगणान्तरे ।
 अम्बरौषं रणे भ्राष्ट्रे^६ क्लीबं पुंसि नृपान्तरे ॥

१ दोषणि, इति मा. ।

२ र्थे, इति मा. ।

३ हर्षोञ्जातुमाहते, इति मा. ।

४ संहषी, इति मा. ।

५ शस्ते, इति मा. ।

६ भ्रष्टे, इति मा. ।

- तथा नरकभेदेऽपि किशोरे च (र)वावपि ।
 आम्नातकेऽनुतापे^१ चाप्यम्बरीष उदीरितः ॥
 अम्बरीषो वह्निभेदेऽप्याम्बरीषोऽपि गद्यते ।
 उक्तः किम्पुरुषो लोकभेदकिन्नरयोः पुमान्^२ ॥
- 5 दशकर्षी तु दीपे स्याद्धान्तोन्नेषस्तमोमणौ ।
 नन्दिघोषोऽर्जुनरथे घोषे बन्दिजनस्य च ॥
 परिवेषस्तु परिधौ तथैव परिवेषणे ।
 परिघोषो निनादे स्यादवाच्ये जलदध्वनौ ॥
 पलङ्कषा गोक्षुरे स्याद्रास्त्रागुगुलकिंशुके ।
 10 मुण्डौरीलाक्षयोश्चापि राक्षसेऽपि पलङ्कषः ॥
 महाघोषा तु कर्कश्यां शृङ्गां हृष्टातिघोषयोः ।
 मञ्जूघोषाऽप्सरोभेदे वीणापरभृतोरपि ॥
 मार्गशीर्षो मतो मासे^३ मृगशीर्षे तु भे मतम् ।
 वातरूषस्तु वातूलोत्कोचयोः शक्रधन्वि ॥
- 15 समाकर्षी तु निर्हारिगुणे प्राहुर्मनीषिणः ।
 सर्ववेधौ नटे प्रोक्तः पुंसि शब्दविशारदैः ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये षान्तवर्गः ॥

१ न्रतापे, इति मा. ।

२ योषिति, इति मा. ।

३ देशे, इति मा. ।

॥ अथ सान्त्वर्गः ॥

॥ अथ सद्वितीयम् ॥

असिः खड्गे मतः पुंसि स्कन्धे त्वंस उदीरितः ।
 असुः प्राणे धनु(ष्वा)सः कंसो दैत्यभिदि स्मृतः ॥
 कंसोऽस्त्री तैजसद्रव्ये कांस्ये मानेऽसुरे^१ तु ना ।
 कासस्तु श्वथावुक्तः का(स्तू)र्विकलवाच्यपि ॥

5 कास्तूः शक्त्यायुधे^२ प्रोक्ता खसो देशान्तरे मतः ।
 ग्रासस्तु कवले ख्यातो गुत्सः स्याद्गन्धिपर्णके ॥
 तथैव स्तबके स्तम्बे हारभेदे^३ निगद्यते ।
 दासः शूद्रे दानपात्रे मृत्यधीवरयोरपि ॥

नासा घ्राणाधिकरणे तथा द्वारोर्ध्वदारुणि ।
 10 प्रह्वरश्वाजनन्योश्च ^४कन्दलीवीरुधोः स्त्रियाम् ॥
 भासः पक्षिविशेषे स्यान्भासः पक्षद्वयोर्मतः ।
 मांसं स्यादामिषे क्लीबं कङ्कोलीजटयोः स्त्रियाम् ॥
 मांसी तु मधुरामांस्योः ^५शतपुष्पाजभोदयोः ।
 मिसिस्तु शतपुष्पायां मृत्सा काङ्क्षां च मृद्यपि ॥

15 यासो यवासे यासं तु यासपुष्पे निगद्यते ।
 रसो गन्धरसे स्वादे तिक्तादौ ^६विषरागयोः ॥
 ऋङ्गारादौ^७ द्रवे वीर्ये देहधात्वम्बुपारदे ।
 रसा तु शल्लकी(पाठा)रसनाभूमिकङ्गुषु^८ ॥

१ खरे, इति मा. ।

२ कधे, इति मा. ।

३ दि, इति मा. ।

४ कद, इति मा. ।

५ शतपुत्रा, इति मा. ।

६ रस, इति मा. ।

७ त्रौ, इति मा. ।

८ गजि रथिक कङ्गुषु, इति मा. ।

- रासः कोलाहले ध्वाने भाषाशृङ्खलकेऽपि च ।
 क्रीडाभेदे च गोपानां लासो लास्ये निगद्यते ॥
 वत्सस्तरुणकपुत्रादौ वर्षे क्लौबं तथोरसि ।
 वसुर्ना देवभेदाग्निमयूखेषु धनाधिपे ॥
- 5 शुक्रे राजविशेषे च रत्नेऽर्थे मधुरे त्रिषु ।
 व्यंसो गतांसके प्रोक्तो वसा मांसरसे मता ॥
 वासा त्वोषधिभेदे स्याद्वासो निवसनेऽम्बरे ।
 व्यासो ना विस्तृतौ द्वैपायनेऽपि परिकीर्तितः ॥
 शंसा वचसि वाञ्छायां हंसः स्यात्परमात्मनि ।
- 10 निह्लोभन्वपवि(ण्व)र्कमरालेष्वपि मत्सरे ॥
 योगभेदे मन्त्रभेदे शरीरमरुदन्तरे ।
 तुरङ्गमप्रभेदे च हिंसा चौर्यादिघातयोः ॥
 ॥ इति सद्धितौयम् ॥

॥ अथ सत्तौयम् ॥

- अलसः पादरोगे स्यात्क्रियामन्दे द्रुमान्तरे ।
 अलसा हंसपद्यां^१ चाप्यभ्यासोऽभ्यसने^२ऽन्तिके ॥
- 15 अरसो रसशून्ये स्यादाश्वासः पुंसि निर्द्वतौ ।
 आख्यायिकापरिच्छेदे हितस्याशंसनेऽपि च ॥
 आभासो भानमात्रे स्यादि(ष्वा)सः कार्मुके पुमान् ।
 त्रिषु स्यात्क्षेपके चेषो(रुच्छा)सः प्राणने मतः ॥

१ पाद्यां, इति मा. ।

२ भ्याधिके, इति मा. ।

- उच्छ्वासश्च तथाऽऽश्वास^१गद्यबन्धगुणान्तरे ।
उत्तंसः कर्णपूरे स्याच्छेखरे चावतंसवत् ॥
उद्वासः पलले ? प्रोक्तः शब्दतत्त्वपरीक्षकैः ।
कौकसः कृमिजातौ स्यादस्थिन्यपि नपुंसकम् ॥
- 5 कूर्पासं कञ्चुके प्राहुर्दन्थान्तं शाब्दिका जनाः ।
गोनासः सर्पभेदे स्याच्छ्लिन्ध्रेऽपि प्रचक्षते ॥
पिष्टवर्त्यां तु चमसां वदन्ति विबुधा जनाः ।
चमसो यज्ञपात्रस्य भेदेऽस्त्री पिष्टके स्त्रियाम् ॥
तमोवत्तमसं प्राहुरन्धकारे तु तद्विदः ।
- 10 तामसौ निशि दुर्गायां तामसो भुजगे मतः ॥
तमोगुणयुते^२ पुंसि पनसः कण्टकीफले ।
वनान्तरे कण्टके च कपिभेदेऽपि गद्यते ॥
स्त्रियां रोगप्रभेदे स्याद्दृष्टे स्यात्पायसः पुमान् ।
श्रीवासे परमान्ने च क्लीबे पायसमुच्यते ॥
- 15 पीनसो रोगभेदे स्यात्तत्रैव स्यादपीनसः ।
पुक्कसी^३ कालिकानील्योः पुक्कसः^४ श्वपचेऽधमे ॥
बिभत्सो नाऽर्जुने क्रूरे घृणात्मविद्यते त्रिषु ।
मानसं तु सरोभेदे स्वान्तेऽपि च नपुंसकम् ॥
हर्षे^५ वेगे च रभसो यातुधाने तु^६ राक्षसः ।
- 20 चण्डायां राक्षसौ प्रोक्ता लालसस्तु निगद्यते ॥

१ गज, इति मा. ।

२ यितं, इति मा. ।

३ ल्कसी, इति मा. ।

४ ल्कसः, इति मा. ।

५ रक्ष, इति मा. ।

६ दंष्ट्रा, इति मा. ।

- तृष्णातिरेकयाज्जासु तथौत्सुक्येऽपि गद्यते ।
 वतंसः कर्णपूरे 'स्याच्छेखरेऽप्यवतंसवत् ॥
 विलासो हारभेदे स्यात्स्त्रीलायामपि पुंस्ययम् ।
 वीतंसो बन्धनोपाये मृगाणामपि पक्षिणाम् ॥
 5 श्रीवासो वृकधूपे स्यात्पङ्कजे च रमापतौ ।
 श्रेयो मुक्ते शुभे धर्मेऽतिप्रशस्ते तु वाच्यवत् ॥
 श्रेयसी गजपिप्पल्यामभयापाठयोरपि ।
 समासः स्यात्तु सङ्क्षेपे तथैव च समर्थने ॥
 सारसः पक्षिभेदे स्यात्सारसं सरसीरुहे ।
 10 साहसं तु बलात्कारकृतकार्ये दमेऽपि च ॥

॥ इति सप्ततीयम् ॥

॥ अथ सचतुर्थम् ॥

- अन्तेवासी तु शिष्येऽपि चाण्डाले शान्तगेऽपि ? च ।
 १ अवधंसः परित्यागे निन्दने ऽप्यवचूर्णने ॥
 अवतंसः कर्णपूरे शेखरेऽपि निगद्यते ।
 कलहंसस्तु कादम्बे राजहंसे च कीर्त्यते ॥
 15 कुम्भीनसः सर्पभेदे लवणासुरमातरि ।
 कर्पूरे स्याद्वनरसः सान्द्रे सिद्धरसे जले २ ॥

१ स्यात्से, इति मा. ।

२ अप, इति मा. ।

३ द्रवे, इति मा. ।

मोरटे पीलुपर्ण्यां च चन्द्रहासेऽसिमाचके ।

दशग्रीवस्य खड्गेऽपि, स्वेदे तनुरसं विदुः ॥

तथैव शाब्दिकजनैः पद्मे तामरसं मतम् ।

ताम्रकाञ्चनयोश्चापि, शिवे निःश्रेयसो मतः ॥

5 कल्या(ण)मोक्षयोश्चापि तथा निःश्रेयसं मतम् ।

नीलाञ्जसा(ऽप्स)रोभेदे सरिङ्गेदेऽपि विद्युति ॥

पुनर्वसु ऋशभेदे कात्यायनमुनावपि ।

पौर्णमासो यज्ञभेदे पौर्णमासी स्त्रियां तिथौ^१ ॥

महारसः स्यात्त्वर्जुरे^२ कोशकारे कसेरुणि ।

10 चुल्यां महानसं प्राहुः पाकागारे च तद्विदुः ॥

अलीमसः स्यान्मल्लिने पुष्पकासीसलोहयो ।

मूर्धिकायां मधुरसा द्राक्षादुग्धिकयोरपि^३ ॥

यमस्वसा स्याद्दूर्गायां^४ यमुनायामपि स्त्रियाम् ।

रासेरसस्तु रासे स्याच्छृङ्गारपरिहासयोः ॥

15 षष्ठीजागरके^५ गोष्ठ्यां रससिद्धिवलावपि^६ ।

राजहंसस्तु कादम्बे कलहंसे नृपोत्तमे ॥

वाराणसी वारणसी वारणास्यपि पूर्भिदि ।

विभावसुर्दिनमणौ हारभेदे च पावके ॥

१ विधौ, इति मा. ।

२ पुण्ड्रकेच्छे, इति मा. ।

३ मधुरसा स्यान्नाक्षायां मूर्धिकायां दुग्धिकासु च, इति मा. ।

४ वीयां, इति मा. ।

५ करिका, इति मा. ।

६ बलेऽपि च, इति मा. ।

'श्वःश्रेयसं च कल्याणे परमात्मनि १शर्मणि ।
भवेत्सर्वरसो वाद्यभागडभेदे च धूनके २ ॥
पारदे ३ स्यात्सिद्धरसः सिद्धवासस्तथाऽऽश्रमे ।

॥ इति सचतुर्थम् ॥

॥ अथ सपञ्चमम् ॥

हिङ्गुनिर्यास इत्युक्तो निम्बे हिङ्गुरसेऽपि च ।

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये सान्तवर्गः ॥

॥ अथ हान्तवर्गः ॥

॥ अथ हद्वितीयम् ॥

- 5 अहिर्वृचासुरे सर्पेऽप्यंहो दुरित उच्यते ।
अर्हः पूज्यतमे प्रोक्तश्चाहः स्याद्वासरेऽपि च ॥
ईहोद्यमे च वाञ्छायां ऊहस्तु स्याद्वितर्कके ४ ।
कुहः स्त्री कोकिलालापनष्टेन्दुकलदर्शयोः ॥
ग्रहो ५ऽनुग्रहनिर्बन्धग्रहणेषु रणोद्यमे ।
- 10 सूर्यादौ च ग्रहः प्रोक्तः सैहिकेयोपरागयोः ॥
ग्राहो ग्रहेऽवहारे ६ च गुहः षाण्मातुरे मतः ।
गुहा तु गह्वरे सिंहपुच्छ्यां नाऽपि तु शङ्करे ॥

१ खः, इति मा. ।

२ क, इति मा. ।

३ धरुणके, इति मा. ।

४ गगने, इति मा. ।

५ र्णके, इति मा. ।

६ नि, इति मा. ।

७ वराहे, इति मा. ।

- गृहं गृहाश्च पुम्भून्नि कलत्रे चापि सद्गनि ।
 गर्हा प्रोक्ता तु निन्दायां निदाये दाह ईरितः ॥
- देहः कलेवरे दोहो दाहनेऽपि प्रकीर्तितः ।
 मात्सर्ये द्रोह इत्युक्तस्तथा नाहस्तु बन्धने ॥
- 5 कूटे चाप्यथ प्रोहस्तु गजाङ्घ्रिपर्वणोर्मतः ।
 वाच्यवन्निपुणे तर्के बर्हे पिच्छे दलेऽपि च ॥
- बहु स्यात् व्यादिसङ्घासु विपुलेऽप्यभिधेयवत् ।
 मही नद्यन्तरे भूमौ स्त्रियां ना तूत्सवान्तरे ॥
- महस्तेजस्यथ मुहुरतिवेलार्थमव्ययम् ।
 10 मेहो रुजि च मोहस्तु मूर्खनाऽविद्ययोर्मतः ॥
- एकान्ते रह इत्युक्तं रंहो वेगेऽभिधीयते ।
 अध्यारोहे तु रोहः स्याल्लोहं शस्त्रे च जोङ्गके ॥
- वहस्तु स्यादृषस्कन्धदेशे गन्धवहेऽपि च ।
 वाहो भुजे पुमान्मानभेदाश्चष्टषवायुषु ॥
- 15 व्रीहिः स्याद्धान्यमात्रेऽपि चाशुधान्येऽपि कथ्यते ।
 व्यूहः स्याद्बलविन्यासे निर्माणे वृन्दतर्कयोः ॥
- सहो बले न स्त्रियां स्यात्स्त्रियां तु नखभेषजे ।
 दण्डोत्पलामुद्गपणौकुमारीपृथिवीषु च ॥
- सिंहस्तु राशिभेदे स्यान्मृगेन्द्रे सत्तमेऽपि च ।
 20 सिंहौ स्यात्कण्टकार्यां तु सिंहौ स्वर्भानुमातरि ॥

वासाष्टहत्योः शुद्रायां ! स्नेहः प्रेमिण घृतादिके ।
हाहाशब्दस्तु कथितः सन्तापे दिव्यगायके ॥

॥ इति हृदितौयम् ॥

॥ अथ हृदितौयम् ॥

अत्यूहा^१ नीलिकायां स्त्री कालकण्ठखगे पुमान् ।
आग्रहोऽनुग्रहाऽऽ^२सक्तयोराक्रमे ग्रहणेऽपि च ॥

5 आरौहस्त्वरोहे स्याद्वरयोषित्कटावपि ।
आरौहणे गजारौहे दीर्घत्वे च समुच्छ्रये ॥
उत्साहस्त्वद्यमे सूत्रे कटाहो महिषीशिग्रौ ।
कटाहो घृततैलादिपाकपात्रेऽपि कर्परे ॥
तथा द्वीपप्रभेदेऽपि कटाहः कूर्मकर्परे ।

10 कलहस्तु भवेद्युञ्जे दात्यूहः कालकण्ठके ॥
चातके च नवाहस्त्वाद्य^३तिथौ नववासरे ।
निग्रहो भर्त्सनेऽपि स्यान्मर्यादायां च बन्धने^४ ॥
निर्यूहः^५ शिखरे द्वारे निर्यासे नागदन्तके ।
निरूहो बस्तिभेदे स्यादूहशून्ये च निश्चिते ॥

15 प्रग्रहः स्यात्तुल्लासूत्रे हयादिप्रग्रहेऽपि च ।
पटहस्त्वानके नास्त्री समारम्भे तु पुंस्ययम् ॥

१ दो, इति मा. ।

२ श, इति मा. ।

३ स्वह, इति मा. ।

४ के, इति मा. ।

५ व्युंशः, इति मा. ।

- प्रवहस्तु^१ बहिर्यात्रामातरिश्चप्रभेदयोः ।
 प्रवाहस्तु प्रवृत्तौ स्यादपि स्रोतसि वारिणः^२ ॥
 राजार्हं राजयोग्ये स्याद्राजार्हं जोङ्गके मतम् ।
 विग्रहः कायविस्तारविभागे ना रणे स्त्रियाम् ॥
 5 विदेहो नृपभेदे स्यात्कायशून्ये च कथ्यते ।
 वैदेही रोचनासीतावणिक्स्त्रीपिप्पलीषु च ॥
 संग्रहो वृहद्युत्तुङ्गे^३ ग्रहसङ्क्षेपयोरपि ।
 सुवहा शल्लकीगोधापद्येलापणीषु मता ॥
 राखानौलिकयो, प्रोक्ता सुखवाह्येऽन्यलिङ्गवत्^४ ।

॥ इति हचतुर्थम् ॥

॥ अथ हचतुर्थम् ॥

- 10 वैरानुबन्धे धीमद्भिरभिनाहोऽभिधौयते ।
 अवग्रहो वृष्टिरोधे गजसङ्घेऽभिधौयते ॥
 अभिग्रहो^५ऽभिग्रहणेऽभियोगेऽपि च गौरवे ।
 लतोद्गमेऽवरोहः स्यादारोहे^६ऽवतरेऽपि च ॥
 अश्वारोहोऽश्ववाहे स्यादश्वगन्धौषधौ स्त्रियाम् ।
 15 उपनाहो व्रणालेपे तथा वीणानिबन्धने ॥

१ हस्तस्तु, इति मा. ।

२ द्विषकुसेनाभिधौषधौ, इति मा. ।

३ दङ्गे, इति मा. ।

४ राखानौलिकयोः सुवहाः सुखवाहेऽपि स्यादिति मा. ।

५ धिग्रहो, इति मा. ।

६ हारे, इति मा. ।

- १ उपानत्स्यात्पादुकायामुक्ष्वाहो महेश्वरे ।
 उपग्रहस्तूपयोगेऽनुकूले व्रततावपि ॥
- गन्धवाहो गन्धवहे नासायां पवने नरि ।
 तनूरुहं मतं लोम्नि पतत्रेऽपि तथाविधम् ॥
- 5 तमोऽपहो रवौ चन्द्रे जिने हव्यवहेऽपि च ।
 प्रतिग्रहस्तु स्वीकारे सैन्यपृष्ठे पतद्गहे ॥
- परिग्रहः परिजने पत्न्यां स्वीकारमूलयोः ।
 शापे च, परिवर्हस्तु राजयोग्ये परिच्छदे ॥
- परौवाहो जलोच्छ्वासे भूपयोग्ये च वस्तुनि ।
 10 पितामहस्तातपितर्यपि धातरि कौर्तितः ॥
- महासहा माषपर्ण्यामम्लानेऽपि च योधिति ।
 गोमयच्छत्रिकायां तु रसारोहमिति स्मृतम् ॥
- वातासहो वातसहो वातुले स्यादिदं द्वयम् ।
 बलीवर्दे स्वधवहो गदितः पण्डितोत्तमैः ॥

॥ इति हचतुर्थम् ॥

॥ अथ हपञ्चमम् ॥

- 15 स्यात्प्रपितामहः शब्दो विधौ पितृपितामहे ।
 समुद्रगृहमित्याहुर्जलयन्त्रनिकेतने ॥
- ॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपयांये हान्तवर्गः समाप्तः ॥

१ उपानहः पा, इति मा. ।

॥ अथ ज्ञान्तवर्गः ॥

- अश्लः पाशे च रुद्राश्ले सर्पे कर्षे च चक्रके ।
 अश्लो 'ज्ञातार्थशकटव्यवहारे च गद्यते ॥
 आत्मनि च तथैवाश्लं तुत्ये^१ सौवर्चलेन्द्रिये ।
 अश्लो महीधरे चापि भल्लूके शोणकेऽपि च ॥
- 5 कृतवेधे^२ वाच्यलिङ्गं नक्षत्रे तु नपुंसकम् ।
 कक्षा स्यादुत्तरीयस्य पश्चादच्चलपल्लवे ॥
 स्पर्द्धापदे च दोर्मूले^३ कच्छवीरुत्तृणेऽपि च ।
 कक्षोऽम्नाहिणिकाऽकाञ्चीप्रकोष्ठगजरज्जुषु ॥
 रथभागेऽपि^४ काङ्क्ष्यः स्याद्वीक्ष्यविस्मयदृश्ययोः ।
 10 काक्षी तुवरिकायां स्यात्सौराष्ट्रमृदि^५ च स्त्रियाम् ॥
 दक्षः पटौ हरदृषे कुक्कुटे च प्रजापतौ ।
 मुनिभेदे द्रुमेऽप्यग्नौ दक्षा भुवि मता स्त्रियाम् ॥
 ध्वाङ्गी कक्कोलिकायां स्याद्ध्वाङ्गः काके बकेऽर्थिनि ।
 ध्वाङ्गं काक्थ्ये^६ तृणेऽपि स्यात्तर्कके भिस्रुके गृहे ॥
- 15 न्यक्षः परशुरामे स्यान्व्यूक्षः काक्थ्यनिष्ठष्टयो ।
 लक्ष्मो^७ वृक्षे गर्दभाण्डद्वीपभित्कुञ्जराशने^८ ॥
 पक्षो मासार्द्धके गेहपार्श्वसाध्यविरोधयोः^९ ।
 केशादेः परतो वृन्दे^{१०} बले सखिसहाययोः ॥

१ ज्ञानात्म, इति मा. । २ ल्यं, इति मा. । ३ कच्छमिति मा. ।

४ शे, इति मा. । ५ कक्षा, इति मा. । ६ द्वीमपि ।

७ वटे, इति मा. । ८ खड्गशासने, इति मा. ।

९ शेषयोरिति मा. । १० ख, इति मा. ।

- पतत्रे चुस्त्रिरन्ध्रे च तथा स्याद्राजकुञ्जरे ।
 प्रेक्षा नृत्येक्षणे बुद्धौ भिक्षा तु भृतिसेवयोः ॥
 याज्जायां भिक्षिते वस्तुन्यपि भिक्षा निगद्यते ।
 मोक्षस्तु मुष्कटक्षे (स्यान्मृतौ) मुक्तावपीर्यते ॥
 5 यक्षो गुह्यकमात्रेऽपि गुह्यकाधीश्वरेऽपि च ।
 रौक्षं^१ गीते शुचौ दक्षे तथा तीक्ष्णमनोज्ञयोः ॥
 शरव्यव्याजयोर्लक्षं रक्षा रक्षणलाक्षयोः ।

॥ इति चद्वितीयम् ॥

॥ अथ चतुर्थीयम् ॥

- अध्यक्षोऽधिकृते प्रोक्तः प्रत्यक्षेऽध्यक्षमुच्यते ।
 आरक्षं रक्षणीये स्याच्छीर्षकर्मणि^२ दन्तिनाम् ॥
 10 उत्प्रेक्षाऽनवधानेऽपि काव्यालङ्करणान्तरे ।
 ऋभुक्षा तु शुनासीरे ऋभुक्षः स्वर्गवज्रयोः ॥
 गवाक्षी त्विन्द्रवारुण्यां गवाक्षो जालके कपौ ।
 गोरक्षः स्यान्नागरङ्गे गवां च परिरक्षके ॥
 परीक्षा तच्चविज्ञाने प्रतीक्षा मार्गलक्षणे ।
 15 पद्माक्षं पद्मबीजे स्यात्पद्माक्षो ना मतो हरौ ॥
 मत्स्याक्षी तु लताभेदे मीनाक्षी देवताभिदि ।
 रक्ताक्षः कासरे क्रूरे पारावतचकोरयोः^३ ॥

१ चाक्षो, इति मा. ।

२ मर्मणि, इति मा. ।

३ बकरयोरिति मा. ।

समीक्षा ग्रन्थभेदेऽपि तत्त्वे बुद्धौ निभालने ।
गदितः शब्दतत्त्वज्ञैः सौभिष्यस्त्विन्द्रजालिके ॥

॥ इति चतुर्थम् ॥

॥ अथ क्षपञ्चमम् ॥

कर्कराक्षः खञ्जने स्याज्जलजाक्षो हये द्विपे ।
कल्पवृक्षः प्रातराशे सुराणामपि पादपे ॥
5 देववृक्षः सप्तपर्णे मन्दरादौ च गुग्गुलौ ।
भूतवृक्षस्तु शाखोटे^१ तथा श्योनाकपादपे ॥
राजवृक्षः पियाले स्यात्सुवर्णालुपियालुके ।
वीरवृक्षस्तु भस्त्रातककुभद्रुमयोर्मतः ॥
विशालाक्षो हरे ताक्ष्ये विशालाक्षी वरस्त्रियाम् ।
10 तथैव देवताभेदे गदितः शास्त्रकोविदैः ॥
शकटाक्षो धवद्रौ स्यात्कटाक्षसहितेऽपि च ।

॥ इति क्षपञ्चमम् ॥

॥ अथ क्षपञ्चमम् ॥

कथितः कौमुदीवृक्षो दीपवृक्षे विचक्षणैः ।

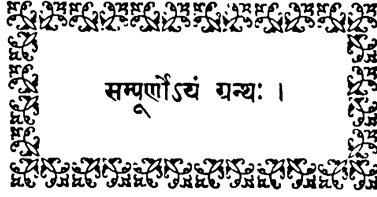
॥ इति क्षपञ्चमम् ॥

॥ इति शब्दरत्नसमन्वये राजकोशापरपर्याये चान्तवर्गः ॥

१ झोटे, इति मा. ।

२ प्र, इति मा. ।

कोशाः सन्ति सहस्रशः सुमनसां सङ्कल्पवल्लीभुषः ।
 स्वामोदातिशयानुमोदितजगज्जीवातवे विश्रुताः ॥
 भक्त्या श्रीमदनन्तदेवचरणे पुष्पाञ्जलावर्षितः ।
 कोशोऽयं विबुधालिमङ्गलधुरां सद्यः समारोहतु ॥

श्रीशब्दरत्नसमन्वयकोशस्थशब्दानामकारादिक्रमेण
सूचिपत्रम् ।

अ

शब्दः	पृष्ठे	पङ्क्तौ	शब्दः	पृष्ठे	पङ्क्तौ
अंश	१८२, ६	३२५, २	अक्षेण	७३, ८	
अंशक	१८२, १६		अक्षेणमूर्धन्	८८, १६	
अंशमात्रक	२६५, १०		अक्षि	१६०, २	
अंशु	३२५, १		अक्रम	२२८, १	
अंशुक	७, १२ । ८६, ६ ।		अक्षिणमरण	३००, ८	
	२०१, ८ । २०३, १ । ३०२, १		अक्ष	१६, ८ । २०, १७ । १०३, ८ । ३३०, १४ । ३४५, १ ; २ ; ३	
अंशुकान्तर	१८६, ११		अक्षक	७, १३	
अंशुमत्	१५८, ५ । १६१, १		अक्षकुशल	१६४, १८	
अंशुमतौ	१५८, १५		अक्षक्रीडा	१६४, १७	
अंस	३३५, १		अक्षता	१३६, ११	
अंस्रति	१३६, १८ । १३७, ७		अक्षदर्शक	४५, ११	
अंस्रस्	३४०, ५		अक्षद्युतभेद	२५३, १३	
अक	३, १ । १३, १६		अक्षपाद	३८, ८	
अकारकश	११४, ७		अक्षबिन्दुत्रिकद्वय	२२०, १३	
अकार्ग	१०६, ४		अक्षमाला	३११, ६	
अकार्मन्	६३, ७		अक्षय	११०, १ । २४६, ६	
अकाक्षी	३४५, ८		अक्षर	१०७, ८ । २६३, ५ ; ६	
अकारादि	२६१, १६		अक्षरचण	१२२, ८	
अकार्य	२७, २ । ८३, १३ ।		अक्षरजीवक	५१, १८	
	१६२, १६		अक्षरावयव	२५८, १०	
अकालदुग्धोष्ठा	२०१, ७		अक्षरौ	२६३, ५	
अकुटिल	७६, ३		अक्षविवर्त	२२३, ८	
अकुप्य	२४६, १०		अक्षस्त्र	३११, ६	
अकुशलकर्मन्	१४०, १८		अक्षादिचालन	२१, ४	
अकूपार	२८४, १०		अक्षारणा	११८, ६	
अक्षतोद्वाहपूषध	६३, १६				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०		
अक्षारित	१५६,	१५	१६६,	३। १८६,	२। १८६,	३।	
अक्षिका	७,	१३	२०६,	८। २३६,	२। २३७,	६।	
अक्षिगत	१५८,	७	२४७,	१७। २७७,	३। २८४,	१४।	
अक्षिगोचर	२७०,	१४	२६०,	६। ३०१,	१०। ३०२,	३२।	
अक्षितारक	३३,	११	३०७,	६। ३०८,	५। ३३६,	४।	
अक्षितारका	२६,	१५			३४५,	१२	
अक्षिमध्य	२५५,	५	अक्षिकणा	६६,	१३		
अक्षिमौलन	३३२,	१३	अक्षिकारिका	४५,	१३		
अक्षिरुगन्तर	११७,	५	अक्षिकार्य	४५,	१३		
अक्षिरोग	१७८,	२	अक्षिकेतन	६६,	८		
अक्षिन	२१६,	१३	अक्षिकोण	११८,	१		
अक्षिहित	२४२,	२०	अक्षितरु	१५,	१०		
अक्षोटवत्	८७,	५	अक्षितेजस्	२६६,	५		
अक्षोपकरण	२६१,	१। २६१,	४	अक्षिदिङ्नाग	३६,	८	
अक्षौहिणी	११७,	१६	अक्षिपादप	२५४,	४		
अख	२१६,	२	अक्षिभिद्	२४७,	१२		
अखात	१३७,	२	अक्षिभू	२१६,	१३		
अखिलपृथ्वीपति	२३१,	१६	अक्षिमन्थ	१०,	२। ४८,	८।	
अग	५६,	१। २७०,	१७		११६,	११। २३५,	१६
अगदङ्कर	२६३,	६	अक्षिमुख	५६,	४; ५		
अगदङ्कार	३६,	८	अक्षिशिख	५६,	७		
अगभीर	१६१,	६	अक्षिशिखा	१६६,	६। २४५,	८	
अगस्ति	१३६,	२	अक्षिशिखातरु	४१,	११		
अगस्त्य	७८,	१२। ८१,	४	२०३,	१४		
	१०। २०३,	१८। २०५,	१७।	अक्षिहोत्रवह्नि	१३७,	८	
	२३८,	१८। २४१,	८	अक्षिहोत्रिन्	२८४,	१५	
अगाध	१८३,	१। ३०६,	१६	अग्र	२५०,	११	
अगार	२६४,	१२	अग्रकृत	१६३,	१६		
अगारैकदेश	३००,	१६	अग्रग	६३,	१३। २७३,	६	
अगु	५६,	४	अगतःसर	२६३,	६		
अगुरु	६६,	६। २६४,	१५	अग्रनख	५६,	७	
अग्नि	२०,	१८। ६६,	४। १०३,	१।	अग्रमात्रक	५४,	११

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अग्रोसर	२८५,	६	अङ्गविक्षेप	२८५,	१
अग्र	६६, १ ; २		अङ्गहार	२८५,	१
अग्रमर्षणा	१२२,	८	अङ्गहीन	६३, ४ । २२७, १३	
अग्रप्राह	२५२, ११		अङ्गसंशुद्धि	२४८, ८	
अग्र्या	१०६, २		अङ्गार	२६३, ११ ; १२	
अङ्ग	३, ३ । ६६, १० । १७३, ६ ।		अङ्गारक	२७६, ३	
	२२६, १६ । ३००, ११		अङ्गारधानी	३१, १० । ४५, ५ ।	
अङ्गन	१०६, १० । १६०, ८			११६, ८ । १५७, ८ । २०१, १८	
अङ्गपाली	३११, ११		अङ्गारवल्लरी	२६५, १	
अङ्गप्रभेदन	२६८, ११		अङ्गारिका	३१, ११ ; १७	
अङ्गुर	२६४, ८		अङ्गारिणी	११८, २	
अङ्गुरित	१०३, २ ; ३		अङ्गारित	१५६, ६	
अङ्गुष्ठा	१०८, ५ । २६७, ६		अङ्गीकार	२८२, १४ । २८५, ३ ।	
अङ्गुष्ठाकर्मन्	१३३, ४			३२३, १५	
अङ्गोट	३८, ५		अङ्गीकृत	१६, ४ । १६६, २ ।	
अङ्गोटपादप	१२१, ८			२०५, ५	
अङ्गोटप्रसून	६०, ६		अङ्गीकृतमात्र	१६६, ६	
अङ्गोटवृक्ष	१६६, ४		अङ्गीकृति	१६८, १६ । २६६, ४ ।	
अङ्ग	५६, १ ; ४ । २५२, १६ ।			३१६, ६	
	२६६, ७		अङ्गलि	३०१, १७	
अङ्गज	७८, ३		अङ्गलिभेद	२२६, १३	
अङ्ग्या	२७०, ११		अङ्गलिमुद्रा	१७४, १०	
अङ्गति	१३७, ७		अङ्गलीभेद	३१, १५	
अङ्गद	१७५, १		अङ्गलीय	८, १६	
अङ्गदा	१७५, २		अङ्गलीयक	२७, १६	
अङ्गध्वज	२०, १२		अङ्गुष्ठानामिकोन्मान	१११, २	
अङ्गन	१६०, ७		अङ्गि	२५०, ७	
अङ्गना	१८१, ११ । १६०, ७		अङ्गिपर्यायी	११७, १६	
अङ्गमर्द	४४, १ । २०७, ५		अचल	२६२, ४ । ३०१, १३	
अङ्गरक्षिणी	१६, १५		अचला	३०१, १३	
अङ्गराग	१५३, १७ । २४२, १३		अचुम्ब	२१६, १५	
अङ्गवत्	५६, ३		अच्छ	७४, ४ । १६५, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
अच्छम्		७४, ४	अञ्जना		१६०, ३	
अच्छमगड		२३७, १६	अञ्जनान्तर		१४०, ४ । ३०४, ६	
अच्छिद्राध्वगपङ्क्ति		२६, १६	अञ्जनावती		१६६, ६	
अच्युत		१३६, ८ । १६४, ८ । २०७, १७ । २७३, ६	अञ्जनी		१६०, ४	
अच्युता		१३६, ६	अञ्जलि		३०१, ११	
अज		७५, १० । ८८, १४ । १६५, १७ । २०७, ७ । २५३, १७ । २५६, ६ । २६२, ११ । २८७, १२ । ३१६, १२ । ३२१, १२	अटनी		१६१, १	
अजग		६३, ३	अटरूष		२७, १३	
अजगन्धा		४६, १६	अटवी		३३०, १३	
अजगर		१८६, ७ । २८५, १ । ३१०, ४	अट्ट ८३, ४ । २१०, १३ । २२७, १०	अट्टालिका		३२, ४
अजजीविक		४५, १२	अट्टालिकाबन्ध		३११, ४	
अजमोदा		१८, १७ । ४१, १ । १८५, ६ । ३००, ३ । ३३५, १३	अड		६६, १	
अजप्रदङ्गी		११५, १८	अगि		१०३, ८	
अजखगामिन्		३०, १६	अगिमादि		१८२, १२ । २४२, १०	
अजित		१३६, ७ । १६६, ४	अगु		१०३, ७ । २२६, २०	
अजिता		१३६, ७ ; ८	अगुक		७, १	
अजिन		१६०, १८	अगुड		६६, १ । १००, ८ । ११६, ३ । २१६, ६	
अजिनपत्री		१६, ८	अगुडकोष		२२६, १८	
अजिर		२६४, ६	अगुज		७६, १३ । ७८, १	
अजीर्ण		२६५, १२	अगुडीर		२६४, ११	
अञ्ज		२०, १ । ८२, १	अतः		१२४, ८	
अज्ञान		२११, ११	अतलस्पर्श		१८३, १	
अञ्च		७१, २	अतसिज		२२७, ११	
अञ्चल		७१, १	अतसी		२२२, ८ । २२७, ८	
अञ्चित		१३६, १६	अतिकुट्टित		१४२, ११	
अञ्जन		१६०, २ ; ३	अतिक्रम		६६, १७	
अञ्जनभिद्		१६६, १	अतिकोपन		६७, ५	
			अतिक्रम		११०, ४ । १५०, १३ । २४१, १३	
			अतिक्रान्ति		१५१, १२	
			अतिघोष		३३४, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अतिचरा	२८५,	८	अतिवृद्ध	१८७,	२
अतिच्छत्र	२५४,	१०	अतिवृष्ट्यादि	१२४,	११
अतिसमय	१६४,	१०	अतिवेलार्थ	३४१,	६
अतिधि	१६६, १७।	२४२, ३	अतिशय	८३, १०।	१४५, २०।
अतिधिद्विष्	४०,	१७		१५२, १३।	२५७, १३
अतिथी	३२,	६	अतिसर्जन	२०८,	१
अतिथ्यन्तर	२०७,	७	अतिसारकिन्	४६,	६
अतिथ्यर्थ	२४२,	४	अतिसारयुत	४६,	६
अतिदौर्घ	२१६,	१६	अतिसुन्दर	२२६,	१
अतिदुःख	१६८,	१०	अतिसूक्ष्म	१०४,	२
अतिदृढ	६४,	१७	अतिहार	२८५,	१२
अतिधिषण	१७६,	७	अतीदृण	१७४,	२ ; ४
अतिधृष्ट	१७८,	१६	अतीत	१३३, ६।	१३६, १७
अतिपात	१५८,	४	अतुङ्ग	६३,	६
अतिपीडन	२७,	२	अत्यन्तशोभा	२३०,	८
अतिप्रप्रास्त	३३८,	६	अत्यन्तसूक्ष्मवस्तु	१०,	२
अतिप्रौढ	८७,	१७	अत्यय	२४१,	१३
अतिप्रौढस्त्री	१७५,	५	अत्यर्थ	८३,	४
अतिबल	३११,	१०	अत्युष्ण	२५५,	६
अतिबला	१६०,	१६	अत्यूहा	३४२,	३
अतिभीरुक	१०१,	१	अत्र	२३२, ४।	२५०, ७
अतिमात्र	२८५,	२	अत्रि	२५०,	८, ६
अतिमुक्त	१३३, १५।	१५८, ११।	अथ	१६८,	१
		१६१, २	अथगणित	१६५,	१६
अतिमुक्तक	१०, २०।	२२, ३।	अथर्वज्ञ	११८,	१
	४६, ८।	१०१, १०।	अथार्थ	७०,	१०
अतियजन	२६१,	१२	अद	१७२,	५
अतिरिक्त	१५८,	४	अदन	१७२,	५
अतिवाचाल	१६, ६		अदम्न	२६३,	७
अतिविधा	८०, २।	१०८, १५।	अदस्	१७२,	५
		३१०, ६	अदिति	१३७, १।	२८६, १०
अतिवृत्त	२०२,	६	अदित्ती	१६०,	१६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अदूर	२६३,	७	अधावन	१६५,	३
अदूरप्रेरितात्त	३५,	१२	अधिक	७, १६।	२५०, १३
अदृष्ट	८७,	१०	अधिकरण	२६५,	६
अद्धा	१८०,	३	अधिकार्द्धि	१८५,	१
अद्भुत	२३५,	११	अधिकार्मिक	४६,	११
अद्भुत	२५४,	४	अधिकृत	१५६, १२।	३४६, ८
अद्वासन्नभूमि	३३,	३	अधिकृत	१५८, ११।	१८५, ११
अद्भि ५०, ६।	५६, १८।	८६, ११।	अधिग	६३,	२
१४६, १६।	२१३, ६।	२५१, ३।	अधिगत	१५८,	६
२६६, ३।	२७२, ७।	२६८, ८	अधित्यका	३२,	३
अद्विकटक	१२७,	१२	अधिभू	२१६,	१३
अद्विखगान्तर	२६६,	७	अधिमास	७३,	१२
अद्विग	६२,	१७	अधिमूर्धन्	७, १६	
अद्विनितम्ब	३०६,	१	अधिरुद्ध	१५१,	७
अद्वि(द्)भेद	५०,	५	अधिरूढ	१५१,	१४
अद्विभेद १०१, ४।	१३४, ६।	२७२, १४।	अधिरोहिणी	११२, १३।	१२२. ६
		३१२, १०	अधिरोहित	१५१,	६
अद्विराज	३२७,	६	अधिवासन	१६६,	१८
अद्विप्रहङ्ग	८४, ४।	२८१, १६	अधिष्ठान	१८०, ५।	२०२. १२
अद्विसन्निधि	२१३,	१४	अधीत	१३३,	६
अधःपुष्पी	२४४,	१६	अधीन	२४३,	१६
अधम ५, ८।	२२७, १२।	२३२, ७।	अधीर	२६३,	१०
		२३८, ७।	अधीरा	२६३, १० ;	११
		२६७, ३।	अधुना	१६०,	८
अधर २६३, ८।	२६७, १२		अधृष्ट	८७, ११	
अधरतुम्ब	६२,	८	अधृष्य	२४१, १६	
अधरीण	११७, १५		अधृष्या	२४१, १६	
अधर्मण	११७, १७।	११८, ५	अधोगामिन्	६४. ७	
अधवा ३१६, १			अधोमुख	५६, ६ ;	१०। ७६, १८
अधवास्त्री	६८, ६		अधोवायुनिर्गम	१४८. ४	
अधस्वर	२८५, १०		अध्यक्ष	२२०, १६।	३४६, ८
अधस्	१८०, ३		अध्यात्म	२२६, २०।	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अध्यान	१२६,	१५	अनर्थक	३१, १४।	१८२, १६
अध्याय	६२,	१२	अनर्थकर		६१, ४
अध्याखण्ड	१०३.	५	अनर्थकत्वत्		२४१, १०
अध्यारोह	३४१,	१२	अनल	१४०, १।	१६४, १३।
अध्यासन	२०२,	१२		१६६, २।	३०१, १०।
अध्याहार	२८५.	३	अनलका		३२, ४
अधूढ	१०२,	१०	अनलोत्पात		१६०, ५
अधूढा	५२, ७।	१०२, १०	अनवधान	१७६, २०।	३४६, १०
अधूढोद्वाह		४४, ६	अनवधानक		३३१, १६
अधोषगा		११८, ४	अनवरत		१६६, ८
अध्वग		१६६, ६	अनवस्तर		२६३, ७
अध्वन्	६, १७।	७७, ११।	अनवस्थिति		१३०, ४
	१।	१६६, १।	अनस्		१८६, २
अध्वनिर्गम		११२, १४	अनाकर		१६२, ८
अध्वर	१६८, १६।	२३३, १।	अनाकुल		२६६, ३
	२६३, ६।	२६४, १२	अनादर	६८, ११।	१२२, ७
अध्वराणा		५०, ३	अनादि		६८, १७
अध्वरहृत		१६०, ६	अनामक		३१, १५
अध्वराह्वान		२१८, १७	अनामिका		३१, १५
अध्वर्यु		११६, ७	अनायास		२४६, ८
अनक्षर		२८५, ४	अनासिक		३२, ३
अनघ		६६, १२	अनास्तिक		३१, १६
अनङ्ग	६३, १ ;	२।	अनित्य		२७३, १५
	१६१, १५।	३०६, ४	अनिमेष		३३३, १०
अनन्त	१३६, १३ ;	१६।	अनिरुद्ध	१६०, २।	१८४, ११
अनन्तभोगिन्		८०, ५	अनिर्जित		१३६, ८
अनन्ता	१३६, १४ ;	१६।	अनिल	१०६, ६।	२३२, १।
	२५७, १८।	३२३, १२		३०१, १०।	३०५, २।
अनन्यवृत्ति		१६५, १५	अनिलप्रभेद		६०, ३
अनय		२४१, १२	अनिलव्याधि		३२, ६
अनर्गल		१८४, ११	अनिवार्य		२७३, ४
अनर्घ		६६, १४	अनीक		७, १

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अनीकस्थ		१७१, ६	अनुमा	२२७, १४	
अनीकाधिकृत		१६५, १०	अनुमान	६१, १६ । २०२, १०	
अनीकिनौ		२०२, ३	अनुमिति	२२७, १४	
अनुकम्प		६, १६	अनुयात	१५६, २	
अनुकम्प्य	१२७, १० । ३२०, ३		अनुयोग	६७, ४	
अनुकर्षण	१२२, १२ । ३३३, ११		अनुराग	६१, १६ । ६७, ५	
अनुकूल	२४३, १८ । ३४४, २		अनुरागिन्	२६, ६ । १३१, १०	
अनुक्रम	२२२, २१		अनुवासिन्	२०८, १	
अनुग		६३, ३	अनुवृत्ति	६७, ५	
अनुगन्तृ		१५६, २	अनुप्राय	२४६, १४ । २६४, ११	
अनुग्र		२४०, १८	अनुप्राोचन	२०२, ७	
अनुग्रह	१७६, १६ । ३४०, ६ ।		अनुषङ्ग	६७, ५	
		३४२, ४	अनुष्ठा	३१०, ११	
अनुज	७८, ४ । ६४, ७ । १८६, १४		अनूक	६, १३	
अनुजीविन्		३०, ७ । ६३, २	अनूचान	२०२, ४	
अनुज्ञा	८२, ६ । १५६, १ ।		अनूप	२१२, १	
		२२३, १ । २२६, ४	अनूपदेश	७४, ८	
अनुतर्ष		३३३, १३	अनूपमा	२३०, १२	
अनुताप		३३४, २	अनूय	२६४, १३	
अनुत्कट		१८४, २	अनूर्ध्व	२६३, ८	
अनुत्तर		२८४, ७	अन्तगा	१०६, ३	
अनुनासिक		४६, १५	अन्तत	८४, ५ । १३७, २	
अनुपहत		७२, ५	अन्ततचर्या	८८, १०	
अनुप्रान्त		१३६, १५	अनेक	७, २	
अनुप्रास		८६, ८	अनेकप	२६८, ४ । २७६, ६	
अनुपसृत		१०३, ४	अनेकार्थ	१८७, २०	
अनुबन्ध	१८४, १३ । २४६, १४		अनेकमूक	४५, ८	
अनुबन्धिन्		१८४, १२	अन्त	६३, १२ । १२४, ७	
अनुभव	१८५, ५ । २८२, १२		अन्तःपुर	२८५, ४	
अनुभाव		३२३, २	अन्तःपुराध्यक्ष	२०३, १३	
अनुमत		१५८, ६	अन्तःपुराश्रित	४६, ३	
अनुमति		१५६, १	अन्तक	७, १४ । २०, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अन्तक		२६४, ३	अन्धिका		७, ६
अन्तरभाव		३१६, १७	अन्धु		११, १६
अन्तरात्मन्		२५१, ६	अन्न	७७, १२। १३०, ४। १८६, ३।	
अन्तराय	१३, १३। ६६, १८।				३२०, ७
		१५२, १४	अन्नकोष्टक		४६, १२
अन्तराल		२८५, ५	अन्नभाग्ड		२५३, १८
अन्तर्गत		१५६, ८	अन्नाद्य		३२४, ७
अन्तर्धान		६८, ८	अन्नान्तर		२६२, १८
अन्तर्धि	२४५, ४। २६४, ४		अन्य	२३२, ६। २५६, १४	
अन्तर्मुख		५६, १०	अन्यतरह		५०, १२
अन्तर्वाणि		११७, १४	अन्यथा		१७०, २
अन्तर्वेशिक		४६, ३	अन्यथाकृत		१४२, ८
अन्तर्शय्या		२४७, १	अन्यथाभाव		१५०, १२
अन्तावसायिन्	१६१, १६। २४६, १		अन्यपुष्ट		६१, १६
अन्तिक	३, ३। ७, ४। ५४, १०।		अन्यमर्मज्ञ		३४, ११
	५६, १। १२४, ७। १४२, ६।		अन्यून		७, १६
	२३०, ११। २६६, १७। ३२८, ८।		अन्वासन		२०२, ७
	३३६, १४। ३६१, १३		अन्वाहार्य		२४७, ३
अन्तिकसर्पण		२३०, १४	अन्वित		६८, २
अन्तिका		७, ४। ७, ६	अन्विष्ट		१६१, ८
अन्तेवासिन्		३३८, ११	अन्वेषण	६१, ३। ८६, १६।	
अन्थ		२३२, ७			११४, १२
अन्थज		६५, १४	अन्वेषणा		६१, ७। ११७ १८
अन्दु		१७२, ४	अन्वेषित		१५६, ११
अन्दुक		७, १६	अप्	५८, ११। ११५, १०।	
अन्ध		१८०, २		२१०, २। २५१, १०	
अन्धक		७, ८	अपकर्षण		११०, ४
अन्धकार	१०, १७। २४, १४।		अपकारगिर्		६८, ४
	२७२, ३। २८१, १७।		अपक्व		२२२, ६
	२८४, १८। ३३७, ६		अपगतक		२१३, १६
अन्धतमस्		१२८, ५	अपचय	२४१, ४। २८५, ६	
अन्धस्		८३, ४	अपचिति		१५८, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अपटान्तर		२६३, ७	अपरिच्छद		३८, ४
अपटिका		३२, २	अपर्या	७८, १४।	१०६, २
अपटु		८७, ११	अपर्यालोचिताध्वन्		२२३, ८
अपतिपुत्रा		२६३, १४	अपलाप	२१३, १२।	३०१, १२।
अपत्य	२००, १८।	२४२, १।		३२०, १२।	३२३, १
		३२०, १४	अपलासिका		४६, २०
अपत्रपिष्णु		१२२, १५	अपलेख		५६, ६
अपथ		१७०, २	अपवरक		४६, २
अपदेश	२३६, १६।	३२८, १५	अपवर्ग	६७, १।	२४८, ६
अपद्रव्य		२६८, ३	अपवाद	६, १३।	१५६, ३।
अपध्वस्त	१४४, २०।	१५८, १२।		१७३, ७।	१७८, १
		१६२, ११	अपवादक		२०, ७
अपनय		१४०, २	अपवित्र		२८५, १२
अपनीत		१५३, ६	अपशब्द		३२८, १६
अपहव	१६३, ६।	२१३, १२।	अपसु		६४, ५
		३२३, १	अपसर्प		२५३, २०
अपभाषण		७४, १७	अपसव्य		२४७, २
अपभ्रंश		३२८, १६	अपस्नात		१५८, १
अपमर्द		६८, ४	अपहृष्ट		१२८, १८
अपमान		१६४, ४	अपहार		२८५, ६
अपमूर्धकलेवर		१८३, ८	अपहारण		१२२, १२
अपर		२६४, १; २	अपहित		१५६, १०
अपरभाद्रपक्ष		२४८, ४	अपहृत	१२८, १६।	१३५, १०।
अपरभृत्		३३४, १२			१५८, १
अपरा		२६४, २	अपाङ्ग		६३, ४
अपराजित		१६६, ४	अपात्तित		१३६, ५
अपराजिता	१६६, ३।	२६८, ६	अपाचीन		२०२, ५
अपराध	५६, ५।	१३०, १३।	अपान		१६०, १
	२८१, १२।	३३२, ६	अपांनाथ		१७६, ४
अपराधाभिनय		७२, ६	अपाप		६६, १२
अपराद्ध		२०२, ६	अपामार्ग	४०, ७।	५०, ४।
अपराह्वत्		१०६, १२		२८२, १।	३२३, १४।

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अपामूल	३२०,	१४	अब्द	१७२, ३। १७७, ६। ३३१, ३	
अपार्थवचन	२१४,	८	अब्धि	१८०, १। १८२, ११	
अपार्थवचस्	१७१,	८	अब्धिग	६३, १	
अपाटत्त	१५६, १०		अब्धिजलवण	८६, ५	
अपाटत्ति	२०३, १। २०३, ८		अब्धिमण्डूकी	४६, ८	
अपिशल	३११, ८		अब्धिलवण	२७६, १४	
अपीनस्	३३७, १५		अभय	२४१, ६	
अपूपभेद	२२, १०		अभया	४५, ५। १६५, १३। २४१, ६; ७। ३३८. ७	
अपूर्णा	१०६, ५		अभाग्य	१७४, २	
अपूर्वार्थसम्प्राप्ति	६१, ११		अभाव	३१६, १	
अष्टयगत	१३१, ६		अभाषण	११७, १७	
अपेक्षा	१६८, ५		अभास्कार	२८४, १८	
अपोगण्ड	१०१, १		अभिख्या	२४१, ६	
अप्रकाण्ड	२१६, १२		अभिराह	२८५, ८। ३४३, १२	
अप्रगुण	११७, १३		अभिरस्त	२०२, ६	
अप्रतिरथ	१७२, १		अभिराहण	३४३, १२	
अप्रधान	५६, ३। १०४, १३		अभिजन	२०१, २	
अप्रतिभ	१७७, ६		अभिजात	१५८, ६	
अप्रमा	२२७, १४		अभिज्ञ	६६, ३। ८२, ६। ११२, १८	
अप्रसूतानारी	२२६, १२		अभिव्यक्त	१६२, ७	
अप्रिय	६, १४। २७, २। ८७, ६		अभिधान	२२४, १०। २३२, १३। २४१, ६	
अप्सरस्	२१६, ४		अभिधेय	१६८, ४। २४७, ६	
अप्सरोभिद्	२४, १६		अभिनय	२७, ६। २४७, ५	
अप्सरोभेद	२०७, १६। २४१, ११। ३०३, १२। ३३४, १२। ३३६, ६		अभिनव	१८७, २०। २७४, १८	
अफलवृक्षादि	२३६, ११		अभिनवोद्भिद्	१८७, १६। २६४, ८	
अवद्ध	१८२, १६		अभिनाह	३४३, १०	
अवद्धमुख	५८, ३		अभिनिर्याण	१२२, ६	
अज	२०, १। ७५, ११। ७६, १		अभिनिष्ठान	२०८, ४	
अजकन्द	६१, ३		अभिनीत	१५८, ८	
अजकेशर	१६२, ७		अभिपन्न	२०२, ६	
अजिनौपति	१६६, ७				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अभिप्राय	१७२, १२।	२४२, ५।	अभिहृत	१४८, ६	
	२४७, ६।	३१७, १६	अभिहार	२८४, १३	
अभिमर्		२८४, ४	अभौक	६, ११	
अभिमर्द		१७८, ३	अभीक्षा	१०६, १	
अभिमान	६७, १५।	२०२, ११।	अभीष्ट	११६, १६	
	२४६, १५।	२८५, २।	अभीष्ट	३३१, १३	
अभियान		६७, ३	अभीष्ट	८७, १०।	१२०, ७।
अभियुक्त		१५८, १०	अभीष्टित	१५८, २	
अभियोग	६७, ३।	२८४, १३।	अभुज	७८, ४	
		३४३, १२	अभ्यधिक	१०३, ५	
अभिरूप	१६१, १५।	२१३, १०	अभ्यन्तर	२८५, ५	
अभिलाष	१२, १६।	८३, ७।	अभ्यमिञ्चिन्	१२२, ११	
	१०१, १३।	२२२, १४	अभ्यर्ण	१०६, ४	
अभिलाषविवर्जित		२४३, २०	अभ्यवकर्षण	२७३, १८	
अभिलाषा	६६, ११।	७१, १७।	अभ्यवहार	६१, १	
		३३३, १३	अभ्यवहृत	१६६, १	
अभिलाषुक		४५, १२	अभ्यसन	३३६, १४	
अभिवादक	४५, ६।	२७६, ६	अभ्यस्त	१३०, १८	
अभिवृद्धि		१७८, २	अभ्यागम	२३०, ११	
अभिव्याप्ति		२०६, १६	अभ्यागारिक	४६, ४	
अभिग्रस्त	१५७, १४।	१५६, १५।	अभ्यानत	१५६, १५	
		१६३, १६	अभ्यास	३३६, १४	
अभिग्रन्थि		१५६, ३	अभ्याहार	२८५, ८	
अभिषङ्ग		६७, २	अभ्युद्गमन	२३०, ११	
अभिषव	१८६, १२।	२०१, ३।	अभ्युपगम	२३१, ११।	२८५, ३
		३२३, ३	अभ्युपाय	१२६, ५।	२५५, १७
अभिषिक्तत्तत्रिय		१६६, १६	अभ्र	२५१, २	
अभिषुत		१३४, १६	अभ्रक	७, २।	७८, १२।
अभिष्वङ्ग		७१, १७		२६१, १४।	३०६, ६
अभिसर		२८५, ११	अभ्रग	६२, १७	
अभिसारिका		४६, ७	अभ्रमातङ्ग	६७, १६।	६८, ४।
अभिस्यन्द		१७८, २		१६०, १७।	३६४, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अभ्रमु	२२७,	१५	अमृतासङ्गा	३३,	१६
अभ्रलोश	२६६,	१३	अमृष्ट	८७,	६
अभ्रशून्य	२७४,	६	अमोघ	६६,	१३
अभ्रसम्बन्धिन्	२५१,	८	अम्बक	७,	११
अभ्रहस्तिन्	२०७,	१	अम्बर	६६,	८ । १२१, ७ ।
अभ्रान्तर	२०७,	१७		२६४,	७ । ३३६, ७
अमति	१३६,	१८	अम्बरीष	३३३, १६ । ३३४, २ ; ३	
अमत्र	२६४,	१४	अम्बल	६४,	३
अमद्यभेद	२४८,	१७	अम्बला	४६,	१०
अमर	४२, १७ ; २७ । ५७, ५ ।		अम्बिका	७, १० । २२८, १६	
	२६३, १५		अम्बु	२६, ६ । ६८, १५ । १८६, ६ ।	
अमरद्रुम	२००,	१८		२१६, १ । २७६, १८ । ३३५, १७	
अमरपति	१६४,	२	अम्बुकाण	२७२,	७
अमरभिषज्	१६६	२	अम्बुकाणवृष्टि	८१,	६
अमरावती	१६६, १ । २६३, १६		अम्बुहत	१५८, १४	
अमर्षण	११७, १३		अम्बुज	७८, २ । ७६, ८ । २२४, १४	
अमल	३०२, १		अम्बुजबीजकोश	६, १४	
अमा	२२२, ३ । ३२६, १०		अम्बुदनिखन	३३०, ११	
अमात्य	२४२, १ ; २		अम्बुदावलि	२६६, ४	
अमात्यादि	१४७, ८		अम्बुधारण	२६५, ६	
अमार	२७७, १७		अम्बुधि	३३३, ५	
अमाश्राद्ध	२४७, ३		अम्बुधिकाक्षन	३३२, १०	
अमित	१३७, ४		अम्बुनिधि	२७२, ४	
अमितर्द्धि	१८५, १		अम्बुबल्लणीहत	१५८, १४	
अमित्र	२६४, १४		अम्बुभृत्	१५६, १२	
अमौजय	२४७, ५		अम्बुयन्त्रक	६२, ८	
अमुख	५५, १		अम्बुविशेष	१६८, १८	
अमूर्ख	६३, ७		अम्बुवेतस	३०६, १८	
अमृत	६, १४ । ३६, १६ । १३६, ४ ।		अम्बुसमूह	२३६, १४	
	१८२, १३ । ३३२, १८		अम्बुहस्तिन्	७३, १	
अमृता	५६, ११ । १३६, ६ ।		अम्भस्	२१८, ३ । २२३, १३ ।	
	२५५, २			२६६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अम्भोगतोपल	११,	१६	अरलि	१६०,	१७
अम्भोधर	२६०,	१६	अरन्तिवत्	१८८,	१७
अम्भोधि	१६६, १६		अरर	२६४, ११; १२	
अम्भय	२३२,	१२	अरविन्द	१७८,	४
अम्नाहिणिका	३४५,	८	अरवी	३१६,	२
अम्नलोणिका	४६,	१०	अरस	३३६,	१५
अम्नलोगी	६४,	४	अराति	३८, १४। २३६,	१३
अम्नवेतस	२२५,	३	अराल	३०१,	१६
अम्नान	२५, ६। ८८, ६।		अरालक	३१,	१६
	१६०, १३। ३४४, ११		अरि	२२५, १४। २५६,	१४
अम्नानक	२६,	४	अरिग्रस्त	१६३,	१६
अम्निकौषधि	२७०,	१५	अरिष्ठ	२४, ११। ८७, ७; ६	
अम्नीकृत	१३४,	४	अरिष्ठपादप	३०८,	३
अम्नोद्गार	७,	७	अरिष्ठाद्दुग्धी	३२८,	८
अयथार्थक	२२७,	१४	अरु	२५०,	६
अयदेश	१७३,	८	अरुच	७२,	१०
अयन	१६०,	४	अरुचि	७२,	६
अयलक्षण	७५,	२	अरुण	१०८, १३; १४। २४८, १२।	
अयस्	२३२,	४		२५३, ७। २५५, ७	
अयस्कान्त	१६,	१४	अरुतर	६४,	१४
अयःशूलिक	४६,	६	अरुन्धती	३११,	६
अयाचक	३२,	१	अरुष्कर	१६४, ३। २८४, ३	
अयाहृत	१५८,	१	अरोग	६३,	५
अयोग	६२, १६। ३३३, ७		अर्क	२, ११। ३, २। ११, ६।	
अयोग्य	२६३, १२; १३। ३०८, १८			१७, २। २२, १६। १०८, १४।	
अयोध्या	१५६,	१२		१६४, ६; १७। १६६, ३।	
अयोमुख	५६,	८		१८६, ३। १८६, १४। १६४, ८।	
अर	२५०,	१०		२०४, ८। २०६, ८। २५१, ३।	
अरघट्टक	४५,	१५		२६२, ५; ६। ३३६, १०	
अरणि	१०८,	१२	अर्कपर्या	३, २। २७, ७।	
अरण्य	२७६,	१६		११७, १८। १३७, १८।	
अरति	३२, १०। १३७, ६			२४०, १३। २७७, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अर्कपारिपाश्र्विक	२७८,	१२	अर्थनिर्याय	१५०,	१६
अर्कपुत्र	२०६,	१६	अर्थनीय	२३२,	६
अर्कपूजक	१६५,	७	अर्थपति	१५६,	५
अर्कयोषित्	२३५, १२।	२३६, २	अर्थपाठ	१५६,	५
अर्कसारथि	१०८,	१३	अर्थवत्	१५६,	६
अर्गल	७०,	४	अर्थविद्	८,	४
अर्गला	३०१, १४; १५		अर्थग्रन्थ	३८,	८
अर्गलिका	३२,	२	अर्थसंयुक्त	२३२,	६
अर्घ	६६, २; ३।	२३२, ८	अर्थसंज्ञात	३२५, १२।	३३०, १०
अर्घार्थ	२३२,	८	अर्थसूचना	८२,	६
अर्घ्य	२३२,	८	अर्थिन्	१७, १०।	१८, ६।
अर्चन	१२२,	१३		१६८, २।	३४५, १३
अर्चना	१६३,	७	अभीष्टित	२५६,	८
अर्चा	७१, १।	१५८, १६।	अर्थ्य	२३२,	५
		२३३, १	अर्दन	१६८,	१६
अर्चित	१३७, ६; ११		अर्दित	१३६,	१०
अर्चिष्	७१, १।	२०१, १६	अर्घ	१८०,	१
अर्जुन	१०५, ७।	१६०, ६।	अर्घचन्द्र	२८४,	१६
	२४७, १२।	२५६, ६।	३३७, १७	अर्घजरती	२०३, १७
अर्जुनकार्मुक	३२०,	१	अर्घजाह्नवी	३२४,	१६
अर्जुनद्रुम	२२०,	६	अर्घपारावत	१६७,	३
अर्जुनधन्वन्	३२७,	२	अर्घमुष्टि	१३,	१
अर्जुनपादप	२६०,	१८	अर्घरात्र	१७०,	११
अर्जुनभूरुह	१६६,	१०	अर्घाञ्जलि	१४६,	६
अर्जुनरथ	३३४,	६	अर्घार्घ	१८२,	१६
अर्जुनखुषा	२६५,	१५	अर्घेन्दु	१७५,	४; ५
अर्जुनाग्रज	२२५,	३	अर्घोरुकांशुक	३६,	१०
अर्जुनी	१६०, ११।	२५१, १३	अर्पित	१३७,	६
अर्गास्	१०३,	७	अर्बुद	१७५,	३
अर्थ	१६८, ३।	३३६, ५	अर्भक	७, ३।	२२, ६।
अर्थग	६३,	६	अर्थमन्	२२७,	१५
अर्थन	१८३,	१५	अर्वती	१६६,	३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अर्वाचीन	२६८,	२	अलिङ्गार	२३,	१५। १७३, ३।
अर्ष	३३०,	१		२८५,	५। २६६, १८
अर्ह	३४०,	६	अलिन्	१०५,	१८
अर्हण	१०८,	११	अलिप्रिय	२४७,	४
अर्हत्	१८७, १। २१६,	७	अलिभूत	१५८,	२
अर्हत	८३, ३। १३६,	१	अलिमक	३१,	१२
अलक	६,	१२	अलिव्याप्ति	१५८,	३
अलका	६,	१२	अलौक	६, १४। ५७,	१३
अलकौ	२६४,	३	अल्प	७, १। १७, ७। ६४,	७।
अलक्ताराग	३२१,	१		१७४, ३। १८७, ६। २१०,	२
अलक्ष्मी	१४५,	६	अल्पक	२२६,	२०
अलक्ष्यवस्तु	५६,	२	अल्पग्राम	२६८,	१०
अलघु	२५३,	२	अल्पतनु	१४०,	१३
अलम्	२६५,	५	अल्पशमी	२८१,	११
अलमर्थ	१२५,	१८	अवकर	२८२,	१६
अलङ्कारिष्णु	१२२, १४। १६७,	४	अवकर्षण	१२२,	१४
अलङ्कारमौण्ड	१२२,	१५	अवकाश	७२, ३। १८२,	५।
अलङ्कार	११४, ७। १८३,	४।		१८६, १०। २६४,	३
	१६१, ५। २८४,	५	अवकीर्ण	११७,	१५
अलङ्कारान्तर	२६६,	८	अवक्र	३६०,	१७
अलम्बयोग	२३२,	१०	अवगत	१५८,	७
अलम्ब	२१६,	१६	अवगम	२३१,	११
अलम्बुष	१६३, १४। ३३३,	१४	अवगौत	१५६,	७
अलम्बुषा	३३३,	१५	अवग्रह	३४३,	११
अलक	७,	६	अवग्रहण	१२२,	७
अलस्	६३, १८। १३३,	१६।	अवघ्रात	१२६,	११
	३३६,	१३	अवचूर्णन	३३८,	१२
अलसा	३३६,	१४	अवचूर्णित	१५८,	३; १२
अलाबु	६८, ३। २१६,	१४	अवच्छेद	१३, १३। १३०,	१६
अलाबू	२१६,	१४	अवजय	२४७,	७
अलि	३१, ११। ५०, १०। ५७,	१७।	अवज्ञा	८२, ८। ३०१,	७
	२६५,	५	अवज्ञात	१५८,	७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अवट	८७,	१२। १२६, २।	अवयव	८८, १४। १६६, १०।	
अवटीट		४६, १७		१६८, १६। २१८, १५	
अवतंस	२८६, १५। ३३७, २।		अवयवभेद	५, १३	
		३३८, २; १३	अवयवमात्रक	२०, १४	
अवतर		३४३, १३	अवयवान्तर	२१, ८। १०८, ४।	
अवतरण		२८४, ६		११७, २। २५१, ७; १४।	
अवतार	१६८, १८। २८४, ६			२५८, २०	
अवतारण		१२२, १३	अवर	२६४, ५; ६	
अवदात		१५६, ६	अवरज	७८, ४। ७६, १६। ८०, ४	
अवदान		२०२, ६	अवरवर्ण	१२२, १०	
अवदारण	१२२, ११। २६६, १५		अवरा	२६४, ६	
अवदीर्घ	११७, १४। ११८, ४		अवरोध	१५४, १८। १८४, ६	
अवधान		१८२, १५	अवरोधिक	४६, ३	
अवधारण	१२४, ४। २५८, १०		अवरोह	३४२, ५। ३४३, १३	
अवधार्ह		२४१, १०	अवर्ण	१०६, २	
अवधि	१८२, १६। २२४, १२।		अवलग्न	२०२, ८। २२६, १२	
		२६४, ४	अवलम्बन	१६८, ५	
अवध्य		२४१, १०	अवलम्बित	१६६, २	
अवध्वंस		३३८, १२	अवलेख	५६, ३	
अवध्वस्त		१५८, ३	अवलेप	२१३, ११	
अवन	११४, १५। १६०, १।		अवलोकन	११६, २	
		२७४, १३	अवलोकनीय	२३३, ३	
अवनत		१५६, ११	अवलोकित	१३८, १२। १६६, ५	
अवनाट		४६, १	अवलगुज	३२८, ४	
अवन्तिसोम	२३१, १०। ३१४, ४		अवप्रात्मन्	३२८, ७	
अवन्त्यादि		१४७, ७	अवश्याय	२४६, १५	
अवपात	१६४, ७। ३२८, १६		अवष्टब्ध	१८४, १०	
अवलुद्ध		१४०, ७	अवष्टम्भ	२२१, १०	
अवम		२२७, १३	अवसक्थिका	४५, १०। ४६, १४	
अवमर्द		१७८, ३	अवसर	६६, ५। २२६, १०।	
अवमानकृत्		२६, १४		२६०, ५। २८४, ८	
अवमानित		१६५, १६	अवसान	१५५, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
अवसानक	१३४,	१०	अव्यक्तमधुरध्वनि	२६५,	१२	
अवसानग	१५६,	४	अव्यक्तराग	१०८,	१४	
अवसित	१३४,	१४	अव्यक्तवाच्	८६,	३	
अवस्कार	२८४,	८	अव्यक्तवाचिन्	३०६,	८	
अवस्था	३२६,	१	अव्यय	१६६, १६६।	२४१, ५।	
अवस्थिति	२७४,	१४		२५०,	७	
अवहार	२८५, ६।	३४०, ११	अव्यवहित	१६५,	१५	
अवहित	१५२, १७।	१५६, २	अग्रान	१११, ६।	१३३, २	
अवहेल	११८,	१	अग्रानि	१६०, १६६;	२५	
अवागर्थ	२०२,	५	अग्रित	१०२, १३।	१०३, ६	
अवाग्य	१५६,	१५	अग्रितम्भव	३२४,	१७	
अवाच्	५,	६	अग्रिरस्	२६४,	१०	
अवाचौ	७२, ६।	२३८, १८	अशुभ	८६, ७; ८।	८७, ७; ८।	
अवाच्य	२८५,	४		१३७, ७।	१६८, १६।	२४०, १२
अवाम	१११,	१७	अशुभकर्मन्	२३८,	३	
अवि	३१६,	६	अशुद्ध	६३,	५	
अविक्रय	२१६,	४	अशुद्धवद्दृष	२७२,	५	
अविज्ञान	७,	८	अशोक	६, ६; १०।	२१४, ४।	
अविदूर	१८४,	१०		२२५, ११।	३०६, ११	
अविद्या	३४१,	१०	अशोकद्रुम	२११,	१	
अविनीत	१६४,	१६	अशोकपादप	१०, २०।	१६१, १५	
अविनेय	२४७,	७	अशोकपुष्प	२१४,	१२	
अविलम्बित	१८४,	१०	अशोका	६, १०		
अविवाद	१५५,	६	अशोभि	१६०,	१४	
अविश्वास	३२०,	१२	अशोभिनी	१६०,	१४	
अविस्पष्टार्थवचस्	३१०,	१८	अशमकौट	६१,	१५	
अवीचि	७२,	१०	अशमचमक	१३, १६		
अवीर	२६३,	१४	अशमजाति	१०६,	२०	
अवृद्धान्तःपुरप्रिया	१६०,	१५	अशमदारणा	४,	७	
अवेल	३०१,	१२	अशमनिग्रह	१२५,	१२	
अवेला	३०१,	१२	अशमन्त	१३७,	३	
अव्यक्त	१३६,	१२	अशमन्तक	३१,	१४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अप्रसन्निका	१२६,	२०	अश्ववाह	३४३,	१४
अप्रसपुष्य	३२४,	१३	अश्ववाहक	२६८,	५
अप्रसभेद	२१,	१२	अश्वविशेष	२७,	१४
अप्रसयन्तक	८८,	१७	अश्वशब्द	३३१,	१२
अप्रसश्रुपुरुष	२७२,	६	अश्वशावक	२६७,	१०
अप्रससार	२८५,	११	अश्वसङ्घात	२४१,	१४
अश्रद्धय	१७१,	६	अश्वसन्नाह	२७४,	६
अश्रव	३१६,	३	अश्वहित	२४१,	१४
अश्रि ८४, ६। १०३, ८। २६८, ११			अश्वि	३२२, ३। ३३५, १०	
अश्रु १३२, ७। २५०, १४			अश्विदिपालक	१६,	८
अश्व १४, १७। ५५, ७। ६५, ७।			अश्वान्तर	२७५, १६	
६६, ११। ८६, १०। ६७, १३।			अश्वारोह	३४३, १४	
१२६, १०। २२६, १५। २६२,			अश्वारण	१६२, १७	
१०। ३१५, ६। ३२२, २१।			अश्ववर्त	११६, १५। १३४, ३	
			अश्वसन	११२, १६	
अश्वकर्णाख्यवृक्ष	२३६,	६	अश्विनौसुत	१६६,	२
अश्वखुर	२७,	१०	अश्विनौसूनु	२५५, ११	
अश्वगति २७, १४। ३७, २०।			अश्विन्यादितारा	११६, १३	
५३, १५। १२६, १५। १५२, ५			अश्वीय	२४१, १४	
अश्वगन्धा ६४, ११। ३४३, १४			अश्वजोगी	२३४, ७	
अश्वतर १११, १। २३८, ६।			अश्वन्	८३, ५	
२७४, ६। २८४, १२			अश्वहती	३४२, १	
अश्वत्य १७०, १। २०३, १५।			अश्वापद	१७७, १५; १६	
			अश्वि	८३, ६	
अश्वत्या १७०, १			असंस्कृत	१५३, ३	
अश्वपदामय ७४, १४			असङ्घात	१३७, ४	
अश्वभूषा ६८, ५			असङ्गह	८४, ८	
अश्वभेद ८०, १५			असङ्घातरजःकन्या	२५३, ६	
अश्वमात्र २३८, १६			असती ११२, ७। १६५, १२।		
अश्वमार २८६, ६				३०७, १	
अश्वमारक २२१, ११			असतीसुत	२८७, ५	
अश्वमेध ६८, ६			असत्कर्मफल	२८, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
असत्य	६, १४	१३७, २	असुधारण	१२२,	१०
असत्त्व	३१८,	१	असुर	१६, १७। ३५, २। २३७, ३।	
असन	१६०,	६	२३८, १०। २६४, १७। ३३५, ३		
असनपर्यायी	३१०,	१२	असुरा	२६४,	१७
असन्तोष	१३७,	६	असुरान्तर	७, ८। ७१, १४	
असन्निधि	२५५,	१६	असूक्ष्ण	११८,	१
असमौक्ष्यप्रवर्तक	१२३,	१७	अष्टधरा	२८५,	७
असम्पत्ति	१५३,	१	अष्टज्	१३१,	१२
असम्मत	२४३,	२०	अस्त	१२४,	६
असह	२६४,	१६	अस्तङ्गम	११२,	१६
असहन	२२७,	१३	अस्तङ्गमन	१४५,	१४
असह्यपरसम्पत्ति	२७८,	६	अस्तासन्न	१६६,	११
असाकल्य	२४८,	१६	अस्थि	६, १२। २३८, ३। ३३७, ४	
असार	६०, ६। १३३, ३।		अस्थिर	४३,	१८
	२६४, ६		अस्थिसंहार	२६३,	१५
असि	३५, ४। ५६, ८। ६६, ७।		अस्थूल	३२५,	१५
	२७१, १८। ३३५, १		अस्त्रेहन	११४,	१८
असिकाधर	१६, १३		अस्पष्ट	८७,	६
असिकोश	३२६, ५		अस्मन्तक	३१, १३	
असिनी	१६०, १५		अस्मिन्नर्थ	२५०, ७	
असित	१३३, १८। १३७, ५।		अस्त्र	५, १४। ७०, ४। १६८, ६।	
	२२५, १४		२११, ७। २५०, १४। २५१, १।		
असिधारक	४६, २		२५३, १६। २६०, १७		
असिधाराख्यव्रतधारिन्	६१, १०		अस्त्रप	३२१, ६। ३२७, २०	
असिधेनुका	४६, १०		अस्त्रपभिद्	३४, १७	
असिधावक	४६, १३		अस्त्रवत्	८४, ६	
असिपत्र	१२१, २। २८४, ११		अस्त्रान्तर	१३३, १३	
असिपत्रक	४५, ६		अस्त्रि	१०४, ६	
असिपुत्री	३५, ४। २८५, ७		अस्त्रच्छ	३१०, ५	
असिपुत्रिका	४५, १०। ४६, ११		अस्त्राध्याय	१६२, ८	
असिमात्रक	३३६, १		अस्त्रैरि	२३५, १	
असु	१०६, १०। ३३५, २		अहंयुज	२८७, ६	

(३६६)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अहङ्कार	५१, १७।	२८५, २	आकर्णित		१३४, ५
अहङ्कारिन्		२८५, ६	आकर्ष	३३१, १३;	१४
अहङ्कृति	१५८, १५।	२१०, १६	आकर्षण		८४, ५
अहतवस्त्र		१७, १३	आकलन		२०३, ३
अहन	१८७, ११।	३४०, ६	आकल्प		२६२, ६
अहम्पूर्विका		४५, १४	आकल्पक		३२, ५
अहमहमिका		५१, १७	आकाङ्क्षा		२०३, ३
अहर्षति		१५८, ५	आकाङ्क्षिन्		१८१, १०
अहर्मुख	५६, ३।	३३२, १७	आकार	२११, ४।	२६५, ४
अहल्या		२४१, ११	आकारण		१६१, ७
अह्वार्य		२४१, १५	आकालिकी		३२, ११
अहि	२२, ४।	५७, ६; १४।	आकाश	८, ८।	६३, २। ७५, ६।
	५८, २।	६०, १८।			६४, ५।
	६५, ११; १८।	७७, १७।	आकाशरेखा		३१४, ७
	७८, १।	६२, ५। १६३, १८।	आकीर्ण		१०६, ६
	२०३, १३।	२४०, ३। २५३, १७।	आकुल		२५६, १६
	२५५, १३।	२६२, १०। २८७,	आकृति	१३८, ५।	२००, २०।
		१२। ३४०, ५		२२६, १।	२६५, ४
अधिकरण		१०७, २	आकृष्ट		१३३, १४
अधिषणा		६१, १	आकृष्टाय		१०२, ७
अधिभुज्		७६, १६	आकृष्टि		२१२, ४
अधिभेद		२८५, १	आक्रन्द		१७५, ७
अधिप्ररीर		६१, १	आक्रम		३४२, ४
अहिंसा		२२४, ६	आक्रमण		२२२, ११
अहिंसित		१३६, ११	आक्रान्त		१८४, १०
अहेर		२६४, १८	आक्रोश	६७, २।	११८, ७।
अहोपुरुषिका		५२, १			२११, ८
अहोरात्र		२८४, १८	आक्रोशक		३२, ८
			आक्रोशकरण		३२५, १४
आ			आक्षेप		८, ६
आकम्पित		१५६, १७	आक्षेपक	३२, ६।	१०६, २।
आकर	१८८, १५।	२६५, ५			११२, ४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आखनिक		३२, ७	आच्छ	७४, ५	
आखु	५३, १० । २८२, ८		आच्छादन	२०३, १ । २१२, १०	
आखुपर्णी	२५४, ५ । २८१, ३ ।		आच्छादनाह	२३५, १४	
	३०८, १९		आच्छुरितक	४६, १७	
आखुभुज्	३२, ११		आजगव	३२३, ५	
आख्या	२३२, १३		आजि ७६, १ । १०५, १४ । २३०, ११		
आख्यात	१३७, १०		आज्य १२६, १२ । १७६, ७ । २३२, ११		
आख्यायिका	३२, १२		आज्ञप्त	८७, १३ । १२७, ३	
आगत	१२५, ७		आज्ञा ८२, ९ । १७८, १ । २००, १२ ।		
आगन्तु	३९, १ । १६९, १७		२०७, १६ । २६१, ५ । ३१८, १७		
आगन्तुक	३२, ९		आटसूषक	४६, १	
आगन्तु	११३, ११		आटि	८३, ५ । २८१, १०	
आगम	२२८, १ । २६१, ५		आटीकक	३२, १८	
आगस्	५९, ५		आडम्बर	२८५, १३	
आगामिकाल	१३८, २		आठक	७, १७	
आगारिक	३२, १५		आठकी	७, १७ । २७२, ८	
आमौघ	२६५, ७		आछ २३२, १३ । २३३, २ । २६५, १०		
आग्रह	३४२, ४		आतङ्क	७, २०	
आग्रहायणिक	५२, २		आतञ्जन	२०३, ३	
आघाट	२२६, १८		आतप	१०३, ९ । १८०, ५ ।	
आघुर्णित	१५९, १७			२१२, ३ । २२३, १३	
आघ्रात	१३७, ९		आतपत्र	१६, ३	
आङ्गेरौ	९५, ८		आतपरुच्	२९७, १०	
आचमन	२०८, ५ । ३२९, २		आतपर्या	५१, १३ । ११८, १०	
आचमिति	२२८, ३		आतपवारण	२५४, ९	
आचरण	१३३, ५		आतपाभाव	२३५, १२	
आचाम	२२८, ३		आतपोर्मि	२९७, ९	
आचार	१५५, २० । २१६, ११ ।		आतर	२६५, ९	
	२२४, ६ । २४३, १६ । २४६, ३		आतर्पण	४०, ४	
आचार्यभार्या	११८, ८		आतायिन्	२९७, १	
आचार्यानी	११८, ८		आतिथ्य	३२, १४ । २४२, ४	
आचित	१३७, १२		आतुर	८, १२ । २६५, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आतोद्य	१७८,	१७	आधि	१८०,	४; १६
आत्त	१२४,	१०	आधिपत्य	२४८,	६
आत्मत्यागिन्	१०५,	१३	आधोरण	११८,	६
आत्मन्	२, ११। ८३, २। १३६, १३।		आध्मात	१३१, १०। १४४, १६	
	२२२, ३। २२६, १०। २६४, ४।		आध्यान	१६१, ६	
	३०८, २। ३१६, २। ३१७, १६।		आनक	८, १। १३७, १६। ३४२, १६	
	३४५, ३		आनति	१३८, ८	
आत्मपुत्र	२८५, १४		आनद्ध	१८३, २	
आत्मभाव	३१८, १३		आनन्तर्य	१२७, ६। १६८, १	
आत्मभरि	२८५, १५		आनन्दपट	६२, ६	
आत्मयोनि	२०२, १५		आनर्चि	७२, ११	
आत्मवीर	२८५, १४		आनर्त	१३७, १६	
आत्मसृष्टि	६२, १२		आनाय	१६, १४। २६७, ७	
आत्मोय	६३, ८। २६४, ४। ३१५, २		आनुमानिक	४६, ५	
आत्रेयी	२४२, ६		आन्त	२५१, ७	
आथर्वणि	११८, १		आन्दोलित	१५६, १६	
आदर	११०, १४। १८१, २०।		आन्ध	२५१, ७	
	२३०, ५		आन्वीक्षिकी	३२, १४	
आदरान्वित	२८३, ६		आपगा	६३, ७। १६१, १८	
आदर्श	३२६, १७		आपगाविशेष	२५३, ११	
आदान	१२४, १०। १६१, ५		आपगा	१०६, ५; ६। ११५, २०	
आदि	२२६, ५		आपणिक	३२, ६	
आदिकारण	१६५, ८		आपत्ति	१३८, ३; ६	
आदितेय	८७, ८		आपद्	१३८, ६। २८२, १३	
आदित्य	२१२, ३। २४२, २		आपद्गत	२०२, ६	
आदित्यभेद	२५१, ६		आपन्न	१६१, ४	
आदिष्ट	८७, १३		आपलित	२५४, १२	
आदीनव	३२३, ४		आपात	१३७, ८। १३८, ७	
आदेशित	८७, १३		आपिशलि	३११, ८	
आद्य	२३२, ११। २६६, १६		आप्त	१२४, ६; १४	
आद्यतिथि	३४२, ११		आप्ति	१२४, ६	
आधार	२६५, ६		आप्य	२३२, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आप्यायन		२०३, ४	आमोद	१७५, ८	१८०, ६
आप्तव	६८, १३।	६६, १३।	आमोदक		३२, १६
		३१६, ६	आम्नाय	१३४, १।	१५६, ८।
आप्तुत		१३७, ११			२४२, ३
आबन्ध		१८३, ४	आम्बरीष		३३४, ३
आभरण		२६०, ११	आम्न	१५, १६।	१२६, १५।
आभा		२१८, ३			२५१, ८
आभाषण		११८, ६	आम्नकेतक		२१४, १३
आभास		३३६, १७	आम्नातक	३२, १०।	४१, १६।
आभासिक		३२, १७		६२, ७।	२०३, १४।
आभिमुख		७४, ५	आम्न		२६६, ११
आभीर		२६५, ४	आम्नवेतस		१८५, १६
आभीरपत्नी		३३०, ११	आम्नानभिगिट		३४, १४, १५
आभीरपत्नीका		५२, २	आम्निका		७, ७
आभीरयोषा		२६१, १६	आय		२३२, १०
आभीरी		२६५, ४	आयतन	२०२, १३।	२३५, १०
आभील		३०२, २	आयति	१३८, २।	२२८, १
आभोग	६३, ८।	११८, १८	आयत्त		२१६, १३
आम्न		२५१, ८	आयत्तत्व		३२६, १०
आम्न		२२२, ४	आयस्		६८, १
आम्नण्ड		६६, ५	आयस्त		१३८, ४
आम्नन्द		१७५, ६	आयाम		७४, ५
आम्नर्षिन्		१५८, ८	आयुध	३३, १६।	३७, ५।
आम्नलक		३२, १३			१३५, १०
आम्नलकभैषज्य		३२६, ६	आयुधान्तर	११७, ११।	१७२, ६।
आम्नलकी	३२, १३।	६८, ७।			३००, २०
	१२६, २०।	१३६, ६।	१७०, १७।		१७२, ६।
	१८१, ८।	२२३, १२।	२३७, ४।		३२६, ५
		२५६, १	आयुधभेद		१००, ६
आम्निष	२३४, ७।	३३१, १५।	आयुष्		१२२, १०
		३३५, १२	आयुष्मत्	३६, २०।	१५६, १३।
आम्नुख		५५, १			१६१, ८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आयोग		६३, ६	आर्याणी		१०६, ७
आयोधन		२०२, १५	आर्ष		३३०, १
आर ७६, ३। २२५, ४। २५१, ३; ४			आलपन		२०३, ५
आरक्ष		२६०, २। ३४६, ६	आलम्बन		३२, १२। २५०, १२
आरतहति		२६६, ६	आलवाल		२१२, २। २६५, ६
आरम्भ		२१६, १४। २३०, १३।			२६६, ३
		२३४, २	आलस्य		१८१, ६। १८६, ११
आरव		३१६, ६	आलात		३, ६। ८, १०
आरा		५२, ११। २५१, ४।	आलान		१६१, ६
आराती		३१, ७	आलाप		११८, ६
आराधन		२०३, २	आलाबु		२१६, १४
आराव		३१६, ६	आलि		१२६, ३। १३५, ३। २६५, ७
आराम		२२८, ४। २४४, १५	आलिङ्गन		३०१, ६
आरामटी		५४०, ५	आलीढ		१०२, १३
आरु		२५१, ६	आलु		२६५, ६
आरोग्य		१३२, १४; १७। २४०, ६	आलेख्य		२५४, ७
आरोपित		१६०, ५	आलोक		८, ५। ११६, २०। २११, ३
आरोह		३४२, ५। ३४३, १३	आलोच		२०७, २
आरोहण		११८, ११। ३४२, ६	आलोचन		२०४, १८
आर्कि		३, ५	आलोडित		१५०, ३
आर्त		२५८, २	आवकारस्थल		१२६, ८
आर्तव		७७, ५। १२५, ७। ३१६, ४	आवरण		६८, २०। ११८, ६
आर्ति		१२४, ८	आवर्जन		२०२, १३
आर्थिक		८, ४	आवर्त		१३७, १७
आर्थ		२३२, ६	आवर्तन		१३७, १७। २०२, १४
आर्द्र		१६६, १४। २५१, ५। २६५, ६	आवसित		१५६, ४
आर्द्रक		८, २	आवाप		२१२, २
आर्द्रतन्दुल		७७, ११	आविक		८, २
आर्द्रा		२५१, ५	आविकौषधि		१८०, १४
आर्द्राकरण		१६४, ६	आविद्ध		१८३, ४
आर्य		६४, १७। २३२, १०। ३३३, ५	आविण		३३२, ५
आर्या		१०६, ७	आविष्ट		८७, १४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आवृत्ति	१२०, १३।	१९३, ७।	आश्रुत	१३८, ९	
		२७४, ६	आश्लेषणान्तर	४१, ९	
आवेदक	३२, १५		आश्रास	३३६, १५। ३३७, १	
आवेश	२०२, १६		आषाढ	७२, ४। १०२, ११	
आवेशन	२०२, १६		आषाढपूर्वज	२४९, ५	
आवेशिक	३२, ८। १४, १७		आषाढा	१०२, १२	
आशंसित	८३, ८		आषाढी	१०२, १३	
आशंसित	१५९, १६		आस	३३५, २	
आशंसु	१५९, १६		आसक्ति	३४२, ४	
आश	३२५, २		आसक्ति	१३८, ६	
आशङ्का	८, ६		आसन	१९१, २; ३। २०३, १२।	
आशय	२४२, ५			२८०, ९। ३३१, ८	
आशर	२६५, २		आसनी	१९१, ३	
आशवत्	३२६, १३		आसन्दी	१७०, ३	
आशा	२५०, ७। ३२५, ३		आसमन्तात्	१४७, १०	
आशाबन्ध	१८५, २		आसादित	१५६, ११। १५९, १४	
आशाभेद	११५, १६		आसार	२६४, १८; १९	
आशारहित	३२८, १४		आसुतीबल	३१४, १०	
आशितम्भव	३२४, १७		आसुर	२६५, ४	
आशिर	२६५, ३		आसुरौ	१२, ४। २६५, १	
आसु	३२५, ३		आस्कदन	२०२, १७	
आसुग	६३, ७		आस्तिक	८, ३	
आसुधान्य	३०७, ८। ३४१, १५		आस्रपन	२०३, ५	
आस्र्य	२४५, ७		आस्था	१६८, ५	
आश्रम	२२८, २। ३४०, ३		आस्थान	१६८, ५	
आश्रमपादप	७४, १२		आस्थानगृह	८, ८	
आश्रय	१२०, ७। १३०, ७।		आस्पद	१७५, ८	
	१४५, ११। २४२, ५। २४७, १५		आस्फोटनी	४३, ३	
आश्रयनाशिन	३२९, १		आस्फोट	१३७, १८	
आश्रयाश	२१४, ११। ३२९, १		आस्फोता	१३८, १	
आश्रयीकृत	१३३, २०		आस्य	२३२, १२	
आश्रव	१७८, २। ३१९, ६		आहक	८, १	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आहृत	१३७, ११; १४।	१३८, ६	इङ्गुद		५१, ७
आहृतस्वर्गारजत		२३६, ६	इङ्गुदी		२६३, १७
आहृति		१३८, ८	इङ्गुल		३०२, ४
आहरण		२६४, २०	इच्छा	६०, १२। ७४, ६। १०८, ७।	
आहव		३१६, ३		१२५, ११। १३०, १४।	
आहार		२६४, २०		१८२, १४। २१६, ६	
आहित		१६५, १	इच्छाप्रसर		३१६, ८
आहितलक्षणा		१२२, १६	इच्छावती		१०, १८
आहिताग्नि		२८४, १५	इच्छाविषयीभूत		१३८, १०
आहृत		१५६, २०	इज्य		२३३, १
आह्निक		७, १८	इज्या		२३३, १
आह्वान	७७, १८। ६८, १६।	१३५, ६। १४०, ३। १६१, ७।	इडिका		२४७, १३
		१६२, १	इत		१२४, ११
			इतर	३, ७। २३२, ६। २६५, ६	
			इतरार्थ		२६४, १
			इति	१२४, ११। १२५, १	
			इतिकथा		१७१, ८
			इतिकर्तव्यता		२५५, १
			इतिका	२५, २०। ३१४, १५	
			इत्यं		१६८, ६
			इत्वरौ		२६५, १२
			इदम्		१६२, ६
			इदमर्थ		१७२, ५
			इड		१८०, ५
			इध्म		२२२, ६
			इल		१८६, ३
			इन्दि		२८५, १६
			इन्दीवर		२८५, १७
			इन्दीवरि		२८५, १७
			इन्दु	१२७, ४। ३२४, १०	
			इन्दुमती		१७७, १४
			इन्दुमुखी		५६, १२

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
इन्दुलोखा		५६, ११	इभगगड		८७, १६
इन्द्र	८, ११। २५१, ६।	२६५, ३।	इभघटना		८४, ११
		३२४, १०	इभदन्त		११५, १६
इन्द्रक		८, ८	इभदान		१७४, १
इन्द्रकन्या	२०४, १२।	३३२, १०	इभपालक		४६, १८
इन्द्रगोप		२८६, ६	इभविन्दुजालक		२०, १०
इन्द्रगोपक		२६६, ६	इभमुख		५६, १२
इन्द्रजाल		११, ११	इभशिरःकूट		८४, १२
इन्द्रजालिक		३४७, २	इभ्या		२३३, २
इन्द्रजित्		१६०, १	इयत्ता		११३, ३
इन्द्रनगर		१६६, १	इरा		२५१, १०
इन्द्रपुत्र		२५१, १५	इरिया		१०६, ६
इन्द्रपुत्री		१४२, २०	इरिभेद		१७८, ४
इन्द्रपुर		२६४, १०	इला	१६४, ६।	२६५, ८
इन्द्रलुप्तक		४६, १६	इलापति		१५६, १८
इन्द्रवच्च		१७६, १२	इल्लला		३०२, ३
इन्द्रवारुणी	१२३, १।	२०४, ५।	इवार्थ		३१६, १
	३०६, १६।	३४६, १२	इषदुष्ण		१०६, १५
इन्द्रसम्बन्धिनी		२५१, १६	इषिका		८, ८
इन्द्रा		२५१, १०	इषुक्षेपक		३३६, १८
इन्द्राभिधूम		२३१, १२	इष्ट		८३, ८; ६
इन्द्राणिका		३२, १६	इष्टगन्ध	१८४, ८।	१८५, ४
इन्द्राणी		१०६, ८	इष्टि		८३, ७
इन्द्रिय	७, १३।	५३, ८।	इष्टिका		१८२, १३
	१०६, १६।	१२८, ३।	इष्टिखात		३३०, ८
	२४५, १२।	३१६, १४।	इष्ट्यन्तर		१६६, ४
		३४५, ३	इष्ट्यास		३६६, १७
इन्द्रियगोचर		१८४, ४			
इन्द्रियार्थ		२४५, १०			
इन्धन		६३, ५	ई		
इन्धनचय		२२२, ६	ईक्ष्ण		१०६, १०
इभ		२१८, ३	ईक्षित	१३८, १०; १२।	१५१, १२
			ईडा		६६, २

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
ईद्वित	१३८,	१३	उग्र	५८, ८।	६४, १७।
ईमित	८७, १०।	१५१, १०		२५१, ११; १२।	२५६, ४; ६
ईरिण		१०६, ६	उग्रगन्धा		१८५, ६
ईरित	१३८, ११।	१५८, ७	उग्रनासिक		४६. २०
ईरी		२५१, ११	उचित	१३८, १८।	३२८, ६
ईर्म		२२२, ६	उचितत्व		२४२, ११
ईश १२६, ४।	२६२, ११।	३२५, ४।	उच्चटा	५७, १२।	८७, १६।
		३११, १८			३०५, ३
ईशसख		५६, १३	उच्चभाषिन्		१११, ४
ईशा		३२५, ४	उच्चरणा		२६५, २०
ईशान		१६६, ४	उच्चशब्द		२५५, ७
ईशानदिग्गज		४४, ११	उच्चार		२६५, २०
ईश्वर ३४, ५।	६२, ४।	१०२, १०।	उच्चिङ्गट		६१, २
	२२४, ४।	२६५, १०; ११	उच्चैर्षुष्ट		१११, २
ईश्वरी	२२०, १०।	२६५, ११	उच्चैःश्रवस्		३२३, ५
ईषगा		१०६, ७	उच्छि		७४, ७
ईषद्रुप्रभाजन		२७२, १३	उच्छिक्त		१३६, ११
ईषित	१३८, १०; १३		उच्छिष्ट	८४, १६।	८७, १३।
ईष्यालु		१६२, १२			२६६, २
ईहा	१४३, १०।	३४०, ७	उच्छीर्षक		३३, ५
ईहामृग		६७, ६	उच्छून		१६१, १३
ईहितार्थ		१४, ११	उच्छ्रय		१८३, ५
			उच्छ्रित		१३६, १
उ		६५, १४	उच्छ्रास	३३७, १।	३६६, १८
उक्त	१३८, १६		उज्जयिनी		३०६, १६
उक्ता	१२५, १		उज्जिति		१३६, १५
उक्तार्थ	१४०, ६		उज्जम्भित		१६०, १०
उक्ति	१२५, २		उज्ज्म		८१, ८
उक्तवाह	३४४, १		उज्जल		१४३, १
उक्षित	१३६, १३		उज्ज	७४, ७।	३००, ११
उखा	५३, १०।	२७५, १४।	उज्जशील		१२५, ५
		३०१, ५	उज्जशीलवन्मुनिवर्तन		७५, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उञ्जित	१३८,	१३	उत्तरस्थित	६०,	३
उडुप	२१२,	६	उत्तरा	२६५,	१५
उडुीष	३२६,	१८	उत्तरासङ्ग	२७५, १४ । ३०२, १६	
उत	१२५, १ । १३६, १		उत्तरीय	७, १२ । १५६, ३	
उत्कट	२५, १८ । ८७, १५ ।		उत्तरीयक	४७, १	
	२५१, ११ । ३०२, ८		उत्तंस	३३७, २	
उत्कटदन्त	२८६, २		उत्तान	१८०, १० । १६१, ६ ।	
उत्कराठा	३२, २० । ३३, १ ।			३०२, ७	
	५५, २ । २२२, १०		उत्ताप	२१३, ३	
उत्कम्पित	१६०, १३		उत्तार	२६६, १	
उत्कर	२६५, १८		उत्ताल	३०२, ८	
उत्कर्ष	६२, ६		उत्तुङ्ग	६३, १४ । २८६, २ ।	
उत्कलिका	३२, ५ ; २० । ३३, १ ।			३४३, ७	
	५६, १		उत्थ	१६८, ६	
उत्कृत्	१३६, १४		उत्थान	१६१, १०	
उत्कृष्ट	२२८, ५		उत्थित	१३६, ६ ; १० । १६८, ६	
उत्कोच	३५, ६ । २३५, १३ ।		उत्थतन	२०३, ८	
	३३४, १४		उत्पत्ति	१८६, १५ । २०३, ६ ।	
उत्कम	२२८, १			२२८, ६ । ३२२, १२	
उत्क्षिप्त	१३६, ८		उत्पतिष्ठा	११८, १५	
उत्क्षिमिका	१७४, ११		उत्पन्नमात्र	१२६, १८	
उत्क्षेपण	११८, १२		उत्पल	३०२, ४ । ३०३, १८ ।	
उत्खात	१३६, १६			३२४, १४	
उत्खातकेलि	१०१, ७		उत्पलदल	२६३, ८	
उत्तरण	२६६, १		उत्पलपत्र	२६३, ८	
उत्तप्त	१३८, १७		उत्पली	३०२, ५	
उत्तप्त	१६५, १३ । २२८, ६ ।		उत्पाटित	१३६, १६	
	२३०, ६ । २६५, १६		उत्पात	३, ६ । १२६, १ । १४०, १ ।	
उत्तप्तमर्ष	११८, १४			३२३, ६	
उत्तप्ता	२२८, ५		उत्पातभेद	१६१, २०	
उत्तर	२५६, १४		उत्पाद	३२०, १६	
उत्तरकाल	२४८, १३		उत्पाद्य	२३६, १	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उत्प्रेक्षा	३१६, ४।	३२१, १६।	उदरापूर	१६१, ६	
		३४६, १०	उदरावर्त	१६१, १२	
उत्सववन		१२६, १६	उदर्क	८, ६	
उत्सुत		१३६, ६	उदर्चिष्	७२, ११	
उत्सुति		२६२, २०	उदान्त	१३८, १५	
उत्सुह		३०२, ७	उदान्तादि	२६१, १६	
उत्सङ्ग		६३, १५	उदान	१६१, १२	
उत्सट		८७, १७	उदार	२१६, १०। २६५, १३।	
उत्सर्ग		६३, १०		३१०, १७	
उत्सव		३१६, ८	उदास्थित	१६०, ७	
उत्सवभेद		१७६, १	उदाहार	२८६, ४	
उत्सवान्तर	३०१, ६।	३४१, ८	उदाहति	१४४, ११	
उत्सादन		२०३, ७	उदित	१३८, १६। १३६, ७; १०	
उत्सारक		३२, २०	उदीची	७२, १२	
उत्साह	६२, १२।	७६, २।	उदीच	२६५, १६	
	१६५, ६। १६३, १।	२०६, १६।	उदीर्घ	१६०, ८	
		३४२, ७	उदुम्बर	२३, १७। ४७, २०।	
उत्साहार्ति		१३३, १३		१६२, ६। २१४, १। २४४, २०।	
उत्सृष्ट		१२७, ४		२८५, २०। २८६, १	
उत्सृक		३१६, ८	उदूखल	३११, १२	
उत्सृघ	१८३, ५।	२४८, १६।	उदूढ	१०२, १५	
		२६८, २	उदूत	१३८, १६। १३६, ७।	
उदक		८, १७		१६१, १३	
उदग्दक्षिणाश्रागमन		१६०, ५	उद्गम	२२८, ६	
उदन्त	१३२, १३।	१३८, १४।	उद्गमन	६३, ११	
		१४७, ६	उद्ग्राह	११०, १६	
उदपान		११, १४	उद्ग्राहित	१६०, ८	
उदय	१८१, १६।	२०३, १०	उद्गीत	१३६, १६	
उदयन		२०३, १०	उद्गीर्ण	१३२, १८। १४२, १४	
उदर	१००, ३।	११२, २०।	उद्घ	६६, ३	
	१७३, २।	१८३, ६।	उद्घाटक	३३, ५	
उदरथि		१७१, ६	उद्घात	१३६, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उद्दण्डपाल	३१४,	११	उद्धर्तनमल	१७,	५
उद्दण्डुर	२८६,	२	उद्धर्तनांशुक	१७, ५।	२६७, १०
उद्दंश	११४,	८	उद्दास	३३७,	५
उद्दाम	२२८,	८	उद्दासन	२०३,	७
उद्दाल	३०२,	६	उद्दाह	३२७,	१६
उद्देशपादप	२३५,	१०	उद्दाहन	२०३,	११
उद्धत	१३६,	३	उद्दाहनौ	२०३,	११
उद्धरण	११८,	१३	उद्दाहित	१६०,	१३
उद्धरिष्णु	११८,	१५	उद्धत्त	१३६, ७।	१८०, १६
उद्धव	३१६,	७	उद्धग	६३, ११; १२	
उद्धान	१६१, १३।	२६२, ६।	उधृत	२६५,	१७
		२६७, २	उद्धत	१३६,	१२
उद्धार	२६५,	१७	उध	१८८, २।	१८६, १६
उद्गाऊलक	६३,	११	उधित	१३६,	१७
उद्धट	८७, १६; १७		उद्धुह	२६५,	१६
उद्धूत	१३६,	१२	उध्न	१८६,	४
उद्धान्त	१३६,	१८	उध्नत	५६, १७।	६३, १४। १३६, ३
उद्यम	६६, १।	११०, २०।	उध्नतरद	२७२,	१२
	१६१, १०।	२१६, १४। २२८, ७।	उध्नतानत	२७२,	१२
	३४०, ७।	३४२, ७	उध्नास	४६,	२०
उद्यमन	१११,	३	उध्नौत	१३६,	१४
उद्यान	१६१,	११	उध्नत्त	६१, ४।	१३३, १३। १३८, २
उद्यानपाल	४७,	१०	उध्नदस्त्री	१०६,	८
उद्योग	६३, १४।	२३१, ६	उध्नदिष्णु	११८,	१४
उद्योगिन्	६३,	१६	उध्नाथ	१७०,	३
उद्योत	३२७,	१६	उध्नाद	३३०,	१७
उद्धङ्ग	१३६,	६	उध्नादिन्	११८,	१४
उद्धथ	१७०,	६	उध्नुष	५५,	२
उद्धिक्त	१३६,	६	उध्नुलन	११८,	१३
उद्धेक	१०६,	१३	उध्नुकण्ठ	३२७,	१७
उद्धेजन	६३,	११	उध्नुकत्री	४७,	५
उद्धर्तन	२०३,	७; ८	उध्नुकार	२८५,	१८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उपकारिका		४७, ४	उपनिषत्	२२४, ६।	२२६, ३
उपकारोचित		२४७, ८	उपनीत		१५३, ६
उपकार्या		२४७, ८	उपनेत्रक		२६, १२
उपकुञ्चिका		४७, ६	उपपति		२५४, १४
उपकूप		२१३, १४	उपप्लव	६७, ६।	३२३, ६
उपकृति		२८५, १८	उपमा	२२४, ६।	२२८, ७
उपकृत्त्या		२७४, १४	उपमाह		२५६, १
उपक्रम		२३०, १३	उपमादि		२८४, ५
उपगत		१६०, २	उपमिति		२२८, ७
उपगति		२४२, ८	उपयोग		३३४, २
उपगम		२३०, १४	उपरक्त		१६०, ११
उपग्रह		३४४, २	उपरक्षण		२०१, २
उपग्रहण		३०५, १०	उपरति	१७६, १६।	१६७, १३
उपचित		१६०, ६	उपराग		६५, ३। ६७, ७।
उपचित्र		१८३, ११		३०२, २०।	३४०, १०
उपचित्रा		२५१, १३	उपरि		२५०, ११
उपच्छन्द		१७८, ५	उपल		३०२, ६
उपजाप		१७३, १५	उपलम्भार्थी		३२, १२
उपताप		२१३, १३	उपलम्भि	११०, १४।	१८५, ५।
उपत्यका		३३, ३			१६४, ११
उपदेश		३२६, ३	उपलभेद		२५२, १८
उपदा		२८६, ३	उपला	१४४, १५।	२८१, ६।
उपदेश	६६, ४।	७७, १३।			३०२, ६
	२२३, १६।	२४२, ३	उपलादि		२८४, १०
उपदेशु		१६, ४	उपलिप्त		१४२, १
उपद्रव		२५६, २	उपवन		२२८, ४
उपद्रुत		१६०, ६	उपवर्जन		२०८, १
उपधा		२३०, १३	उपवर्तन		२५६, २
उपधान	३३, ५।	३५, १३।	उपवास		१६८, १०
उपधि		१८३, ७	उपविष		२५२, १५
उपधूपित		१६६, १०; ११	उपवीत		१६०, ३
उपनाह		३४३, १५	उपश्रुत		१६०, ३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उपश्रुति		२०४, १४	उपासन	२०३, १२ । ३३३, ७	
उपसम्पन्न	१४६, १४ ।	२०८, ६	उपासित		२०२, ७
उपसर्ग		६७, ६	उपास्ति	२०१, १६ ।	२०३, १२
उपसत्ति		१६०, १२	उपाहित		१६०, ५
उपसूर्यक	४७, ८ ।	१८३, १४	उपेत		१३६, १३
उपस्कार		२८६, ३	उपेन्द्र		२६५, १८
उपस्य	१७०, ५ ।	२३४, १६	उपोढ		१०२, १५
उपस्येय		२४६, ८	उपोद्घात	५५, १२ ।	२८६, ४
उपस्यर्ष		३२६, २	उप्त		१२५, ३
उपस्यर्षान		२०८, ५	उभयार्थप्रयोजक		२५४, २०
उपहार	२८६, ३ ।	२६६, ४	उमा	३६, ६ ।	५६, १७ ।
उपहालक		४७, २		११४, ८ । १३४, ८ ।	२६५, १३ ।
उपहार		२८५, १६		१७७, १४ । १६५, ५ ।	२०१, १६ ।
उपांशु		३२७, १		२२२, ७ ;	८ । २३५, १५ ।
उपांशुघातिन्		३२७, ६		२३८, २ । २६६, १२ ।	२६६, ४ ।
उपाकरण		१२३, २		३०८, ८ ।	३२२, १०
उपाकृत		१६०, ६	उमापति		१६०, २
उपात्त		१३६, १७	उरःकुट		६१, १
उपात्यय		१५८, ४	उरःसन्धि		११५, १५
उपादान		२६०, १६	उरःसूत्रिका		४७, २
उपाधि		१८३, ६	उरग		६३, १३
उपाध्याय		१६८, १७	उरगान्तर		२७६, १
उपानह्		३४४, १	उरग		१०६, ११
उपान्त		१३६, १५	उररीकृत	१६०, ४ ।	१६६, ६
उपाय	५४, १ ।	५६, २ । ६१, १३ ।	उरस्	२४६, ११ ।	३३६, ३
		१५६, १६ । १६८, १७ ।	उरस्त		२०७, ११
		२३४, १ । २४२, ८	उरस्ताण		२८६, १२
उपायभेद		६७, १५	उरीकृत		१६०, ४
उपायवचन		२३३, १०	उर	६०, १० ।	२५१, १४
उपायिन्		२३६, १	उरबूक	३३, ४ ।	१२२, ६ । २८०, ७
उपालम्भ		१२३, ६	उरोज		७६, ६
उपासक		३३, २	उर्ध्वनाभ	१६, १६ ।	४३, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
उर्गनाभक	१३२,	४	उषस्	१४५,	१३। ३३०, ३
उर्गा	१०३,	६	उषा	१६०,	१२। ३३०, २
उर्ध्व	३१६,	८	उषानाथ	१८४,	११
उर्ध्वगति	१५५,	१८	उषापति	१६०,	२
उर्ध्वगमन	१३६, ११। २०३,	६	उषित	१३८,	१४
उर्ध्वञ्चु	४७,	३। ५३, ४	उष्ट्र	१५२, १७। २५१,	१५
उर्ध्ववक्त्र	४५,	२	उष्ट्रक	८,	१४
उर्ध्ववासस्	४७,	१	उष्ट्रिका	८, १४। ८,	१५
उर्ध्वसित	१६०,	१४	उष्ण	७०, २। १०३,	६। २२३, १०
उर्ध्वस्यश्रायित	१६१,	६	उष्णक	८, १२। ८,	१३
उर्मि	६४,	७	उष्णमांस	२७६,	३
उर्मिका	८,	१६	उष्णरश्मौ	१००,	६
उर्वरित	१३६,	६	उष्णसार	२८६,	४
उर्वश	२६५,	१४	उष्णिका	८,	१३
उलप	२१२,	६	उष्णीष्	२००, २। ३३१,	१५
उलूक	८, ११। १२, १३। ३४,	४। १६१, १७	उष्णोदक	४७,	६
उलूखल	३११,	१२	उष्णन्	२११,	७
उलूखलक	४७,	४	उष्णखेद	२२३,	१३
उलूपिन्	२६,	५	उष्णागम	२२३,	१०
उल्का	३, ६। ६, ८। ६३,	१५	उस	२५१,	१३
उल्कामुखी	५६,	१३	उसा	२५१,	१३
उतबया	१४७,	६			
उल्मक	८, १०। २६३,	११	उ		
उल्लाघ	६६,	१४	उत्तय	१०६,	१२
उल्लोच	१६६,	१२	ऊढ	१०२,	१५
उशीर	२४०, १६। २४१,	६। २४७, ६। २६१,	ऊढा	२६५,	११
उशीरक	७७,	१०	ऊति	१२५,	४
उशीरज	२६६,	६	ऊन	१८६,	४
उषण	७३, ३। १०६, १२। ११४,	२०	ऊनग	६३,	१३
उषर	२६५, १६। २७६,	७	ऊनसाह	२६०,	१५
			ऊनेन्दुपूर्णिमा	१५६,	१
			ऊह	२५१,	१४
			ऊर्ज	३४, ६। ७६,	२; ३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
ऊर्जमास		११, २	ऋजुसूत्रक	१४६, १	
ऊर्ध्व		२६५, १६	ऋण	१०३, १०	
ऊर्ध्वक		८, १७	ऋणग्रहीढ	११८, ५	
ऊर्ध्वक्षिप्त		१३६, ८	ऋणनिर्गत	१०६, ३	
ऊर्ध्वजानुक		४७, ३	ऋणमोक्ष	२०६, १०	
ऊर्ध्वदेह		२४७, १६	ऋति	१२५, ४	
ऊर्ध्वलोह		३३, २	ऋतु १२५, ६। १३१, १७। २८२, २		
ऊर्णायु		२४२, ६	ऋतुकर्मन्	८३, ६	
ऊर्मि	७२, २। २२२, ६		ऋतुज	३१६, ४	
ऊर्मित		१३६, १८	ऋतुभिद्	१५२, ६	
ऊल्बण		१०६, १३	ऋतुमति	१६७, ३	
ऊह ४, १७। २८, ४। ३४०, ७			ऋतुमात्रक	८२, ३	
ऊहण		१०६, १३	ऋत्विज् १३५, १२। २२४, ६७।		
ऊहशून्य		३४२, १४		२६६, २	
ऊह्य		२३३, ४। २३६, ४	ऋद्ध	१८०, ६	
			ऋद्धि १८०, ७। १८१, १६		
ऋ			ऋभुक्ष	३४६, ११	
ऋग्भेद		६३, १	ऋभुक्षिन्	३४६, ११	
ऋक्समूह		६२, ५	ऋभुमाढ	१६०, १६	
ऋक्ष १७, १६। ६३, १०। ११४, १।			ऋषभ	२१६, १६	
२३१, १६। ३३०, ५। ३४५, ४			ऋषभध्वज	८१, १	
ऋक्षगन्धा		५६, १३	ऋषभाख्यौषधि	२६१, १५	
ऋक्षगन्धिका		४७, ६	ऋषभी	२२०, २; ३	
ऋक्षभेद ५५, १३। ११५, २; ५।			ऋषि १६४, १२। ३३०, ४		
१३५, ५। २३६, ६। ३३६, ७			ऋषिजुष्ट	१६८, १८	
ऋक्षर		२६६, २	ऋषिभेद	२६, १६	
ऋग्भिद्		१६७, ८	ऋषिसम्भव	३३०, १	
ऋग्विशेषक		२३७, ५	ऋष्यप्रोक्ता	१६०, १५	
ऋच्		१४२, १			
ऋजु		७६, ३	ए		
ऋजुदूर्ध्वप्ररासन		१६०, १६	एक ३, ७। २००, १७। ३०४, १०		
ऋजुप्रक्राशरासन		१५१, ४	एकक	३०२, ६	

(३८५)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
एककुण्डल	३१४,	१२	एरगड	२५, १५। ३३, ४। ६६, ५।	
एकतान	२६६,	३			२०६, ४
एकत्व	१६५,	१३	एरगडपादप		५२, ६
एकदेश	६०, १४। ३२५,	२	एलवालुक	२७, २०। ४७, ७।	
एकपद	१७८,	६			२६०, ८
एकपदी	१७८,	६	एला	२२३, १२। २२८, १८।	
एकपिङ्ग	६७, १०			३०८, ६। ३२८, ६	
एकयष्टिका	४७, ७		एलानन्दा		३०६, १४
एकल	३०२, ६		एलापर्यी	११८, १६। १८८, १८।	
एकसुत	१६०, १०			२७६, १२। ३४३, ८	
एकाक्षरकन्दस्	४७, ८। १२५,	२	एवम्		३१५, ६
एकागारिक	१६५, १५		एषणिका		७३, १
एकाग्र	२६६, ३		एषणी		१०६, १४
एकादशाहश्राद्ध	८८, १		एष्यत्काल		८, ६
एकान्त	३८, ६। २८५,	१६।			
		३४१, ११	ये		
एकार्थभाजिन्	२४३, १०		येक्षव		२६६, १५
एकास्त्रील	३११, १३		येन्नि		२५१, १५
एकीकृत	१४८, १६		येन्त्री		२५१, १६
एजक	८, १६		येरावण		६८, ४
एजिक	१४०, २		येरावत		१६०, १७
एडक	८, १८		येश्वर्य	६०, १३। २४२, १०	
एडमूक	३३, ६		ओ		
एण	१०३, ११		ओक		३, ८
एत	१२५, ७		ओष		६६, ४
एतदर्थ	१७२, ६		ओंकार		२६६, ४
एध	१८०, ८		ओजस्		७६, १
एधक	८, १६		ओङ्ग		२५१, १७
एधतु	१४०, १		ओणित		१४०, २
एधस्	१८०, ८		ओत		१२५, ८
एनस्	१८६, ५		ओतु	३०, ३। १२५, ८	
एरका	८, १८		ओदन		१६१, १४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
ओदनसम्भव	१६६,	१५	ई२, १०।	८५, १६।	१०७, ५।
ओदनौ	१६१, १४		११३, २०।	११७, १६।	१२०, १२;
ओल्ल	२६५, ६		१६।	१८१, १८।	२३३, ५।
ओषधि	२२८, १५				२५६, ७
ओषधिभिद्	३११, १०		ओषधि	५६, ६।	१६४, ६
ओषधिभेद	३६६, ७		ओषधिप्रभेद		१७६, ५
ओष्ठ	२६२, ८		ओषधिभिद्	३३, १५।	१२१, ३।
ओष्ठप्रान्तभाग	३०, ५		१६६, ३।	२०७, १६।	३३३, २
			ओषधी		६६, ११
			ओषधीभिद्	२२, १८।	१६५, ८।
			१८०, ७।	१८६, १५।	
				२४०, १३।	२६१, ११
ओष	१२६, १८		ओषधीभेद	६४, २०।	११५, ७।
ओचित्य	२४२, ११				१२१, १५
ओखडुपुष्य	३१६, ४		ओषधीश		३६, २०
ओत्सुक्य	५१, २।	३३८, १	ओत्सुक्य		५१, २
ओदरिक	२८५, १५।	२८७, ३			
ओदीच्य	७२, १२				
ओदुम्बर	२८६, ५				
ओपरोधक	४७, ६				
ओर्व	४३, १६		क	२, ११।	२१६, १; २
ओशीर	२६६, ५		कंस		३३५, २; ३
ओषध	२८, ८।	३७, ७।	कंसारि		२६७, ७
	११६, ३।	१२०, २०।	कक		२१६, ३
	२५४, १४; १६।	२५६, १।	ककुद		१७५, ६
		२७६, १	ककुदत		१७५, ६
ओषधभिद्	२६, ३।	७६, १०।	ककुप्		२७, ४
	११६, १०		ककुभ	१६६, ४।	१६०, ६।
ओषधभेद	६५, २०।	७०, ८।	ककुभद्रम	२१६, १८।	३४७, ८
	८५, १।	६८, ६।	कक्कुभ		३०४, ६
	१३२, ५।	१३६, ८।	कक्ष		३४५, ८
ओषधान्तर	६, ६।	६, २०।	कक्षा	३७६, १७।	३४५, ६
	२३, २०।	२६, १४; १८।	कक्षाधर		३१७, १३
	५२, १५।	५७, १५।	कक्षाविच्छक		४७, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कक्ष्या		२३६, ११	कजीर		३२२, १७
कङ्क	६, १। ७५, ७। ८७, ६		कज्जल	२६, १६। १६०, २	
कङ्कटित		१५२, ६	कज्जलध्वज	८१, ३। २५, ७	
कङ्कगा	११०, २। १८६, २०		कक्षी		६, १८
कङ्कगाभिद्		२८, १६	कक्षुक	३४, १६। ३८, ५। ३११, ५	
कङ्कगतिका		३४, २	कक्षुकिन्	६, २०। १०, १। १५५, ५	
कङ्कती	१४०, १०। २०५, ८		कक्षुलिका		३३, १७
कङ्कपत्तिन्	६५, ५। २६१, २०		कक्षुकी	१६, २। २०३, १३	
कङ्कु		३, ८	कङ्ग		७६, ४
कङ्गोल		२६८, १८	कङ्गार		२६६, १६
कङ्गोलक	१२, ६। ३४, १		कट	८३, १०। १८६, ६। २८८, २०	
कङ्गोलौ		३३५, १२	कटक	६, ६; ७। २६२, १७	
कङ्कु	५६, ६। ३३५, १८		कटकान्तर		२१, ३
कङ्कुस्य		६५, ६	कटखादक		४७, ११
कच	७१, २। २५०, १४		कटभङ्ग		६७, १०
कचा		७१, ३	कटभी		२२०, ६
कचाकु		६, १७	कटम्भरा		२८६, ११
कचान्त		३२६, ३	कटहस्त		१६१, १
कचर	१००, १२। २६६, ६		कटाक्ष		६२, २
कचौशाक		७४, ८	कटाक्षसहित		३४७, ११
कच्छ		३४५, ७	कटाह	२६६, १८। ३४२, ७; ८; ६	
कच्छप	२३, ६। ६६, १४। ८७, १६।		कटि		१६३, १८
	६४, ६। १०५, १८। २१२, ८।		कटिन्न		२६६, २०
	२३१, ३। २७५, १८		कटिल्लक	३३, ७। ५५, १३	
कच्छपी		२१२, ७	कटिवासस्		२६६, २०
कच्छविवर्जित		१८७, १६	कटी	८३, ११। १६६, ६	
कच्छा		७४, १०	कटीवस्त्रबन्धन		३१७, ४
कच्छारिका		२५४, ३	कटु	८३, १२। २५५, ६	
कच्छुयुक्त		२६७, २	कटुक		६, ६
कच्छुर		२६७, २	कटुकान्द		१७८, ७
कच्छुरा		२६७, १	कटुका	६, ८। २०६, ७	
कच्छू		६, ७	कटुकौ		२८६, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कटुक्वाथ	११८,	१७	कणौचि	७२,	१३
कटुतुम्बी		८, ७	कणोरु	२६६,	१०
कटुत्रिक	३३, १४।	६४, ६	कण्टक	६, १०।	३३७, १२
कटुम्भरा		२८६, १६	कण्टकार		४८, ११
कटुशोद्धिणी	६, १०।	६, ८।	कण्टकारिका		४७, १७
	६४, ४।	८३, १२। २५५, ८।	कण्टकारौ	३६, १७।	२६०, ३।
		३२०, ४			३४१, २०
कट्टारिका		३३, १६	कण्टकार्यौषधि		२६६, ८
कट्टिनौ		६, १६	कण्टकावृत		८८, १६
कट्फल	४४, १६।	८५, ५	कण्टकौफल		३३७, ११
कट्फला		२५७, १८	कण्ट	६३, ३।	२६६, १५
कट्फुल्ल		१७, ७	कण्टपरिष्कृति		२३३, ६
कठ		६३, १	कण्टभूषण		४, १७
कठन (पटोल)		६, ६	कण्टमणि		३४, ६
कठप्राखीय		११, ७	कण्टरोग	११५, २।	२४४, ८
कठिञ्जर		३५, ३	कण्टसूत्रक		१०, ३
कठिन	६४, ८।	१८३, १३।	कण्ठिका		१०, ३
	१६१, १७।	२५२, १०। २६७, ५	कण्ठा		२३३, ६
कठिनधसम्भु		७१, ५	कण्ठ		६६, ४
कठिना		१६१, १८	कण्ठरा	२०, ३।	२६२, ६
कठिनी		१६१, १८	कण्ठु		७६, ६। ६६, ४
कठिनोद्यम		६२, १६	कण्ठोल		३३, १५
कठोर		२६७, ८	कण्ठ		३१३, ११
कडङ्गर	२८६, ६।	३२०, १०	कतक	१०, ४।	२२६, २०
कडङ्गरीय		२४६, २	कत्तया	२३, १३।	४५, १।
कडार		२६६, ११		१०६, १७।	२५७, १०
कण	८८, १४।	१०४, २	कथं		१६८, ७
कणा	६५, ८।	१०४, १; ८।	कथन		३३३, ८
	१०६, १२।	१८३, १७। ३०७, १६	कथनीय		२३३, ७
कणिका		१०, २	कथा	३८, १७।	१०७, ७। १६८, ७
कणिष्ठा		२६४, १५	कथाप्रसङ्ग		६८, ५
			कथाप्रास्न		१४४, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कथित	१४०, ६।	२३६, १७	कथा	१६८, ८	
कथ्य	१६२, ३।	२३३, ७	कन्द	१७२, ७।	२६५, ६
कदन		२२, ६	कन्दभिद्	२६७, २	
कदम्ब	२११, १।	२१६, १६।	कन्दभेद	११७, २	
		२५७, १५	कन्दर	२६७, ६	
कदम्बक		३३, १४	कन्दरा	२५५, १२	
कदम्बकेशर		२७५, ८	कन्दराज	३१२, १	
कदर	२६६, ६।	२६७, ६	कन्दल	३०२, २०	
कद्रु		२५२, २	कन्दली	३०३, १।	३३५, १०
कदल		३०३, २	कन्दुक	७, १६।	१०, ३।
कदला		३०३, २; ४			१४, ८
कदली	२४, १८।	२६, १६।	कन्धर	२६६, ८	
	७१, १६।	३०३, २; ३।	कन्धरा	२६६, ८।	३२६, १४
		३१३, ११	कन्धरामध्य		४, ३
कदलीषादप		१६१, १३	कन्यकाजात		१६२, ८
कदक्षौषुष्य		२८२, ३	कन्या	१७७, ४।	२३३, ५।
कदाचित्		१२६, १७	कन्यादिवरण		११५, १२
कदुष्ण		१०६, १५	कपट		८, ५
कदुष्णक		११४, १०	कपटान्वित		११, ११
कदैवत		२३३, १२	कपर्द		१७५, १०
कनक	४, १८।	८, २०।	कपर्दक	३३, ८।	४१, २१
	१७७, १५।	२६१, ४।	कपाट	८, ६।	१०३, १।
		३३३, ५		२६४, ११।	३०१, १४
कनकपिङ्गल		२५२, २	कपाटोद्घाटन		११, १६
कनकवत्		१६०, २०	कपाल	७४, ११।	२६६, १८।
कनकाध्यक्ष		२३, १४		२६६, ४।	३०२, २०।
कनकाह्वयलक्ष		३१६, ११			३०३, ५
कनिष्ठ	७६, १६।	६४, ७	कपालशकल		१३४, २
कनिष्ठा		६४, ७	कपाली		३०३, ६
कनिष्ठाङ्गलि		३३, ११	कपि	५७, ४; १६।	२१०, ४।
कनीनिका	१७, १६।	३३, ११		२६२, १०।	२८०, ३।
कनीयस्		२४३, ३			३४६, १२।
कन्तु		१२५, १०	कपिकच्छू		३३६, ७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कपिञ्जल	३०५,	१२	कमला	३०२, ११ । ३०४, १६	
कपित्थ	६५,	७	कमलाकर	२०७, ६	
कपिभिद्	१६६, ७		कमलाकान्त	१३६, ७ । ११६, २०	
कपिभेद	३३७, १२		कमलिनौ	१६१, १६	
कपिल	१०८, १४ । २६६, ११ ।		कम्प	१६३, ६ । २०४, १६ ।	
	३०२, १२; १३ । ३२७, २			२१४, ३ । २६६, १६	
कपिलधारा	२६३, ६		कम्पन	१२८, ८ । १६१, १६	
कपिवत्त	१६६, ५		कम्पयुक्त	२६६, १६	
कपिशा	३२७, २		कम्पाङ्क	१०, ६	
कपीतन	२०३, १४		कम्पित	१२८, ७ । १४०, २; ६ ।	
कपीश	३२७, ३			१४४, १७ । १५३, १८ ।	
कपोत	६५, ११			१५६, १६ । १६०, १३	
कपोतपालिका	२८, ३ । ५२, ६		कम्पितार्थ	१५६, १७	
कपोतौघ	१४, ४		कम्पिल	३२७, ५	
कपोल	६६, १७ । २६६, १३		कम्पिल्लिका	३३, १५	
कपोलावयव	१८६, १५		कम्प	१६१, १६ । १६३, ६	
कफ	८४, ७; ६		कम्बल	२५, १० । २४२, ६ ।	
कफोष्ण	२६८, ५ । २६६, ६			३०२, १५ । ३१६, ६	
कफोयु	१६०, १८		कम्बलधारिन्	३०२, १७	
कवन्ध	१८३, ८		कम्बलिन्	२१६, ३ । ३०२, १७	
कबर	२६६, ११		कम्बि	५४, ७	
कबरौ	२६६, १२; १३		कम्बु	२१६, १	
कबोल	३०६, ३		कर	६, ३ । ७७, ३ । १०६, ११ ।	
कमठ	६५, १६ । ६४, ६ । १२०, ६ ।			११०, १४ । १३५, ४ । २५१, १८ ।	
	१६३, १ । २३४, १६			२६६, ३ । ३३०, १६	
कमठी	२६८, ४		करक	६, २ । २२८, १८ । २६४, ६ ।	
कमण्डलु	६, २ । ११, २० । ६६, ६ ।			३१२, २	
	२२०, ६ । ३१२, २		करकपात्रिका	५२, ३	
कमन	१०, २० । १६१, १५		करका	६, ३२	
कमर्द	१०५, ५		करघर्षण	१२३, ३	
कमल	७८, १४ । ११३, ११ ।		करङ्क	६, १२	
	३०२, १०		करज	७८, ५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
करजक्षत	२८४,	१६	करशाखा	३०१,	१७
करञ्ज	७८, ५। ६०, ५।	२८६, १३	करश्रीकर	२६३,	१०
करञ्जक	१७१, १।	२००, ११।	करश्रुक	३३, १२	
		२६०, २	करसूत्र	२६०,	२
करञ्जभेद	३१८, ३		करछाट	६१,	३
करट	८७, १६।	८८, २	कराल	२८६, २।	३०२, १८
करण	१०६, १७।	११०, ७।	करास्फाल	२६७,	१५
	२३४, ३।	२५२, १६।	करिकण	२३८,	२
		३३२, २	करिकर	१३५,	४
करणान्तर	१५४, ५।	२००, ४।	करिकुसुम्भ	२२१,	१२
	२५७, १६।	३०६, २	करिषोष	२७०,	१८
करणि	११०, ५		करिणी	१६, १०।	७१, ३।
करण्ड	६६, ७; ६			१५२, १५।	२६६, १०
करण्डा	६६, ६		करिन्	२१८, ३।	२५२, १।
करण्डी	६६, ६				२६८, १८
करतल	२६७, १४		करिभेद	६१, ६।	२५७, १६
करद	१७५, १३		करिमद	२६३,	१०
करदाढ	१७५, १३		करिमूर्धन्	२१८,	६
करपत्र	२३, ५।	६६, १४।	करिलाङ्गूल	२२,	८
		१२३, १४	करिविषाण	१६५,	११
करभ	८, १४।	३७, १६।	करिप्रावक	४७,	१४
	२२०, ७।	२२१, ६।	करिसज्जता	१६२,	४
		२३८, ६	करिहस्ताग्र	६, १४।	२७५, १६
करभचोषित्	२२६, ४		करिहस्ताङ्गुलि	३३२,	७
करभूषण	२४४, ८		करौर	१३, ८।	१६, १।
करमध्याङ्गुलि	६, १५			२६६, ७; २४।	३०४, १३
करमर्दक	११६, २१		करौरी	२६६,	१५
करम्ब	१०६, १४।	५३, ११	करौष	१७०,	६
करसह	७८, १६		करौषाम्नि	३०२, ४।	३३०, ८
करवाल	२५१, १।	२७१, १	करुणा	१०६, १६	
करवालिनौ	२५१, ११		करेणु	१६, १३।	११०, ३।
करवौर	२८६, १६		करोटि	८८,	३
करवीरी	१००, १३।	२८६, १०			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कर्क	३, ११।	२६१, १३	कर्णान्दु	१७५, ११	
कर्कट	२२, १६।	८७, १८।	कर्णामयध्वनि	६८, २२	
	२५१, ६।	२६८, १७।	कर्णिका	६, १४; १६।	२२६, १३
		३२३, ६	कर्णिकार	२६६, १०।	२८६, १४
कर्कटक	३३, १८।	२६८, १५	कर्णिन्	१०३, १२	
कर्कटी	८८, २।	३३४, ११	कर्णिवंश	३२६, ४	
कर्कटीबीज		८६, २०	कर्णौरथ	५१, २	
कर्कराक्ष		३४७, ३	कर्तक	१०, ५	
कर्करौ	२५६, १८।	२६७, ५	कर्तनकार्याह	२६७, २	
कर्कश	६४, ८।	१६८, ६।	कर्तरि	११०, १०	
		३२७, ३; ४	कर्तरी	२६७, २	
कर्कार		३४, १८	कर्त्त	१०, ६।	१२५, ६
कर्कारक		६६, १०	कर्त्तिका	२५२, ३	
कर्कोट		२८४, १२	कर्त्तिसामान्य	१५३, १०	
कर्कोटक		३३, ६	कर्त्तन	१६२, २	
कर्कर		२२०, १४	कर्त्तौ	२५२, ३	
कर्करक		३७, १७	कर्दम	४, १६।	१२५, १४। १४६, ७।
कर्ण	१०३, ११।	११६, ५।		१७४, ११।	२२२, ३
कर्णचाप		६५, ४	कर्पट	१६, १५।	८८, ३। ८६, २०
कर्णजप		२६६, १२	कर्पर	२६६, ८।	३४२, ८
कर्णधार	१७, १५।	३८, २।	कर्परांश		२८३, ६
		२८६, ६	कर्परिका		३३, १६
कर्णपाली		१७५, ११	कर्पस		२६४, ७
कर्णपूर	२६, १७।	२८६, १५।	कर्पूर	१५, ६।	२३, १३। ७६, ७।
	३३७, २।	३३८, २; १३		१८१, १४।	२२७, ३। २५३, १४।
कर्णभूषा	६, १६।	२२, १६		२६७, ११।	२८३, १०। २८७, ६।
कर्णमल		२२४, २		३१३, १०।	३३८, १६
कर्णरन्ध्र	१२, २०।	२२०, १	कर्परपिण्ड		२८, १३
कर्णलताग्र		२६८, ११	कर्पुर	१२५, ७।	२६६, १६।
कर्णविभूषण		३०४, ६		२६७, १६।	३३२, १४
कर्णविभूषा		२५८, ६	कर्पुरा		२६६, १७
कर्णान्त		३२६, ३	कर्मकर	८६, १३।	२८६, ७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कर्मक्षम	१०, १६।	१२२, १५	कलरव	६५, १।	१६३, १२
कर्मठ	११०, ६।	२८६, १६	कलली		२१६, ४
कर्मन्	१०६, १७।	१४२, ५; १०।	कलविष्णु	१४, १६।	३३, १०।
	२०२, ६।	२२२, १२।	२३४, २।	६५, २; ६।	२८३, ११
		२८४, १४।	३३२, २०	कलश	२६६, १४
कर्मफल		३११, १५	कलह	४, १०।	३१६, ८।
कर्मभेद		३१, १	कलहंस	३३८, १४।	३३६, १६
कर्मरङ्गक	६५, ७।	३११, १५	कलहंसक		३१६, १
कर्मरङ्गत्व		२३८, २	कला	२६५, १०; ११	
कर्मरङ्गफल		७६, १८	कलाचिका		३३, १७
कर्मविपाक		३११, १५	कलाञ्ज	११, ७।	८२, १०
कर्मशूर		२८६, १६	कलाटी		८८, ४
कर्मसन्दोहग्रन्थ		१४८, २	कलाधिप		२८, १२
कर्मादि		१०, ६	कलान्तर		१६, ११
कर्मार		२६७, २	कलाप		२१२, ६
कर्मिन्	२२२, १२।	२२३, ४	कलापक		३४, १
कर्ष	७१, १४।	३३०, ७।	३४५, १	कलाभेद	६१, १३
कर्षक	३०, १४।	३२७, ६	कलामक		३३, १२
कर्षणा	११०, ४।	३३०, ७	कलाय	४३, १८।	२०५, १६
कर्षू		३३०, ८	कलाविद्		८२, १०
कल	२६५, १२।	३१८, ३	कलाशून्य		३०६, १०
कलकराठ		६५, १	कलि	२३६, ६।	२३७, १६।
कलकल		३११, १४		२७१, ७।	२६६, १
कलङ्क	६, १३।	१७८, १४।	१६८, १२	कलिका	१०, ६।
कलत्र	२१०, १३।	२६७, ७।	३४१, १	कलिकार	२८६, १३
कलघौत		१६०, २०	कलिङ्क	६३, १६; १७	
कलध्वनि	७६, ११।	२०३, १६।	कलिङ्गक		३३, १०
		३०३, १	कलित		१४०, ७
कलन्दिका		३३, १३	कलिद्रु	३६, १६।	३०६, १
कलम	३३, १२।	२२८, ६; १०	कलिमारक		४७, १३
कलम्बिका		२८६, १२	कलिल		१६२, २०
कलम्बी		२१७, १	कलुष	१६६, २०।	३३२, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कलेवर	२५२, १६।	२६०, १३।	कवि	६, ११। ४७, ११। १४६, ११।	
		३४१, ३		१८०, १५। ३१६, ६। ३२६, ११	
कलोक्ति		१४, ७	कविता		१४०, ६
कल्का	३, ६; १०।	२१८, १२।	कवोष्ण		१०६, १५
		२६६, १२	कव्य		२३३, ४
कल्प	२१०, ३।	२२२, ११	कषार्ह		२३३, ८
कल्पन	१६२, ४। २१२, ५।	२४२, ६	कषिष्ट		२१२, १०
कल्पना		१६२, ३	कषीर	२४२, १७।	२६७, २
कल्पपादप		३१४, १०	कषीरका		३३, १३
कल्पवृक्ष	२६३, ३।	३४७, ४	कश्य		२३३, ८
कल्पान्त	२१६, १२।	२४१, ४।	कश्यप	१६७, ४।	२१२, ११
		२४३, १४	कषाय	२४२, १२।	२७२, ५
कल्मष	१६६, २०।	३३२, १	कषायद्रव्य		३००, १३
कल्मादि		३००, १४	कष्ट	८३, १५।	२५२, ११
कल्माष		३३२, २; ३; ४	कष्टकारी		३२७, १३
कल्प्य	८६, १४।	२३३, ७; ८	कष्ठाला		३०३, ७
कल्याण	११०, १।	१२५, ४।	कसेर	२६०, ६।	३३६, ६
	१७३, १६।	३०८, ८। ३३६, ५।	कस्तूरी	३४, १६।	१७४, १।
		३४०, १		१८५, १५।	२१०, १५। २६७, १०
कल्याणवचन		२३३, ६	कस्तूरिका		१३१, २०
कल्लोल	७३, ५।	३०१, १४।	कस्तूरिकामद		२१६, १
		३०३, ८	कांस्य	२३३, १८।	३३०, ११।
कल्हार		४५, १			३३५, ३
कवक	१०, ४।	२८२, ३	कांस्यकार		२३१, १
कवच	७२, १४।	१६६, १५	कांस्यतालादिवाद्य		१८६, ६
कवचावृत		१४४, ७	कांस्यवादन		१४, १३
कवचिगण		३४, ६	कांस्यवाद्यभेद		२६७, १६
कवल		३३५, ६	काक	३, १२; १६।	४, १; १४।
कवाट		८८, ६		३०, ३।	८७, ६। १६६, ४।
कवाटक		८६, ११		२०८, ८।	२५१, १५। ३१६, १६।
कवाटार्गल		२२०, १६			३४५, १३
कवार		३२६, ७	काकचिष्ठा		७६, १२

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
काकचिञ्चाफल	११६,	६	काचिघ	६६,	१५
काकजङ्घा	३२८,	६	काचित	१४०,	१२
काकजङ्घातरु	४७,	१६	काच्छी	३७,	६
काकजङ्घौषधि	१६२,	४	काञ्चन	६६,	१५। १११, १८।
काकतिन्दुक	११, १७।	४७, १६		११७, १। १२०, १६। १६२, ५।	
काकनासा	३,	१८		२०७, २०। २२५, १५। २५७, १७।	
काकनासिका	४७,	१६		३३६, ४	
काकनौड	४१,	१७	काञ्चनद्रु	३०४,	७
काकपद्म	४३,	१०	काञ्चनार	६, १। १६२, ६	
काकपीलुकटक्षक	४७,	१६	काञ्चनी	१६२, ६	
काकयोषा	३, १७		काञ्चनोत्कर्ष	२७, ६	
काकरुक	३४, ४		काञ्चिक	११, ३	
काकलक	३४, ६		काञ्ची	७१, ४। २३३, ११। ३१०, १५	
काकसंहति	३, १६		काञ्जिक	११, ३। ३७, ८। ३३२, ६	
काका	३, १७; १८		काञ्जीक	२८३, १८	
काकादनी	२६२, १४		काठक	११, १	
काकिनी	१६२, १०		काठिन्य	१३१, ३	
काकी	३, १७। १०, १२		काण	१०४, ३	
काकोट्टम्बरिका	५२, ४; ५		काण्ड	६६, ५। १२३, १४।	
काकोल	३६, १। ६८, ६। ३०३, १०			१२६, १०। २४०, १०। २७६, २।	
काकोलिका	३, १७। ३४५, १३			२६८, १५	
काकोली	४, १। १७०, १७		काण्डपट्टक	३२, २	
काकोलीमत्स्य	४८, २०		काण्डवत्	२६७, ११	
काक्षी	३४५, १०		काण्डौर	२६७, ११	
काङ्गा	४, ११। १८१, २०		कातर	२६७, १५	
काङ्ग	३४५, ६		कात्यायन	२०३, १६	
काङ्गा	३३५, १४		कात्यायनमुनि	३३६, १	
काच	७१, ३		कात्यायनी	७६, ५। ६४, १।	
काचक	१०, १४			१६१, १६। २०३, १८। २२७, ६।	
काचकलश	४७, १२। ७०, ३			३१३, २	
काचपात्र	११६, १८। १६२, ११		कादम्ब	२१७, २। ३३८, १४।	
काचमाची	३, १८			३३६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कादम्बर	२८६,	१७	कामला	३०३,	६
काद्रवेय	३३,	६	कामान्तक	३४,	५
कानन	१८६, ३।१६२, ६।२५३, ६।		कामिन्	२२३,	२
	२५६, ११		कामित	१४०,	११
कानीन	१६२,	८	कामिनौ	५३, ६। १७६, १३।	
कान्त	१२५, ११; १३।२२५, ११			१६०, ७। १६२, ७। १६८, ११।	
कान्ता	१२५, १२		कामिनीरत्न	२०८, १८	
कान्तार	८४, २०। २६७, १२		कामुक	६, ११। १०, २०। १५, १४।	
कान्ति	१२५, ११। २२२, ८			६८, ३। ७२, १६। ६०, २।	
कान्तिमात्र	२३०, ३			१६१, १५। २१८, ४। २२३, २;	
कान्ती	२१६, ६			६। २७६, १७। २७८, १७।	
कान्दविक	३४, ७			२८७, १। ३०३, १०	
कान्दिश्रीक	३४, १०		कामुकस्त्री	१७, ८। १४४, ३	
कान्यकुब्ज	७६, १७, १४८, ६		कामुका	१०, १८	
कापटिक	३४, ११		कामुकी	१०, १८	
कापोत	१४०, ४		काम्पिल्य	६५, १७	
काम	२८, १७। ५८, ४। ७५, १०।		काम्पिल्ल	३५३, १४	
	७७, १७। २१६, १६। २२२, १४।		काम्बोज	७८, ६; ८	
	२५२, १। २७८, १७। २६०, ११		कम्बोजी	७८, ७	
कामकूट	६१, ५		काम्य	२२२, १। २३३, १६।	
कामगुण	११८, १८			२५२, १	
कामचार	२८७, १		काम्यदान	१२०, ११	
कामचिन्ता	१७०, १३		काय	१३१, ३। १८२, ७। १८३, ५।	
कामदा	१७५, १४			१८७, ६। २३३, १२; १३। ३४३, ४	
कामदाढ	१७५, १४		कायशून्य	३४३, ५	
कामदेव	२४५, १३। २६२, ७		कायशोधन	२४८, ६	
कामधेनु	१७५, १४		कायसंवेक्षण	१०६, १६	
कामनाभव	२३३, १६		कायस्थ	१७०, ७; ८	
कामन्दक	३४, १०		कायस्थसाधन	१०६, २०	
कामपाल	६६, ७		कायस्था	१७०, ८	
कामयुद्ध	१६७, १२				
कामरूपिन्	२५०, ६				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कार	२५२,	४; ५	कार्त्स्न	१२०,	१५। १५४, ४।
कारक	१०, ६। ११०,	६। १२५, ६।		२५८,	१०। ३४५, १४; १५
		२५२, ८	कार्पण्य		२४२, १५
कारण	७७, २। ११०,	७।	कार्पण्यातिशय		२१६, ६
	१३५, १२। १६८,	३	कार्पास		६२, ३
कारणिक		३४, ७	कार्पासबूलक		२५५, १८
कारण्ड	६६, ७। १६५,	८	कार्पासास्थि		२७६, १३
कारण्डव		३१७, ६	कार्पासि		२७६, १२
कारन्धमिन्		२३१, १	कार्पासिका		६, ५
कारवी	२७१, १७। ३१६,	६	कार्पासी	१६४,	२०। २८८, ६
कारवेल्ल	३३, ७। ३२२,	१७	कार्पण्य		८८, ५
कारा	२५२, ३; ६		कार्मण	६१, १४। ६५,	४। ६८, २।
कारागार		१२६, ८		११०,	६। १६६, ८
कारि		२५२, ७	कार्मिक		१०, १५
कारिका		१०, ७; ८	कार्मुक	१०, १६। ६६,	१२।
कारितमख		१५०, १३		३२०,	१। ३३६, १७
कार	२११, ६। २५२,	८	कार्य	१५६,	१२। २०५, ३।
कारज		७८, ६; ११		२३३,	१७। २३४, ८
कारणिक	३४, ८। ३७,	१५	कार्यनिश्चय		२८०, १६
कारण्ड		१७६, १६	कार्यपूटक		६१, ४
कारण्डिका		११४, ३	कार्यसूचक		२७, ६
कारूष		३३२, ४	कार्याक्षम		४१, १०
कारोत्तर		२८६, २०	कार्यावसान		६७, १
कार्तिक	११, २। ७६,	२	कार्यिन्		८८, ५
कार्तिकिक		३४, ६	कार्ये	६६, ४। २३३,	१६
कार्तिकी	११, २। १६६,	१४	कार्षाण	१०६, ६। ११८,	६
कार्तिकेय	१६५, १०। १७६,	२।	कार्षाण		१०, ११
	२०१, १४। २८१,	१३	काल	४, १०। १२,	३। ८५, ६।
कार्तिकेयक		३४, २०		६३, ४। ६४,	५। ६७, १४।
कार्तवीर्य		१६०, ६		१०८, ६। १३७,	४। १८१, १५।
कार्तस्वर		२८६, २०		१८२, १५। २१८,	२। २२६, १५।
कार्तान्तिक		३४, ३		२३७, १५। २४६,	४। २६६, २।
				३००, ८। ३२५,	८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कालक	१०, १४; १७।	११, १	काली	२६६, ४	
कालकरु		६५, २	कालीय	२०८, १६।	२४६, ३
कालकरुठक		३४२, १०	कालीयक		३४, ८
कालकरुठखग		३४२, ३	कालेय		२४२, १४
कालक्षीप		१६७, १६	कावचिक		३४, ६
कालखण्डक		२४२, १४	कावेरी	२६७, १३।	३२४, १६
कालञ्च		८२, १०; ११	काव्य	२३३, १४।	३१६, १०
कालज्ञानिन्		२३, १	काव्यकर		३१६, १०
कालदेशिन्		३४, ११	काव्यगुणान्तर		१८४, ७
कालपृष्ठ		६५, ४; १५	काव्यचित्र		२६४, १६
कालभेद	१३५, १६।	१३६, ५।	काव्यजीव		१०६, ६
		३३२, १३; १६	काव्यप्राण		१७६, १६
कालमान	१४, १२।	२०, ७।	काव्या		२३३, १५
	८४, १३।	८५, ४।	काव्यादि		१४०, ६
		२७५, १	काव्यालङ्कारण	२६, १।	१३८, १६
कालमिति		२६५, ११	काव्यालङ्कार		३४६, १०
कालमेघिका		४७, १८	काव्यालङ्कृति		११२, ४
कालयापन		११७, १०	काश	१८५, ३।	२१४, १४।
कालसर्प		६४, २		३१२, १६।	३२५, ५
कालस्त्रन्ध		१८५, ७	काशमर्द		११४, १६
काला		२६६, ३	काशिका		१०, १६
कालानुसार्य		२४६, ३	काशी		३२५, ५
कालान्तर		१८१, १६	काशीस		३२८, ७
कालायस	६, १३।	८०, ३।	काश्मरी	११६, १३।	२६७, १३
कालिका	१०, १०।	१२, ४।	काश्मीर		२६७, १४
		३३७, १६	काश्मीरज		८०, १
कालिङ्ग		६३, १६	काश्यपी		२१२, ११
कालिङ्गी		६३, १६	काशायवस्त्र		२०३, १७
कालिञ्जर		२८६, १८	काष्ठ	१८, ११।	६३, ५।
कालिभेद		१६३, ८		१८०, ८।	२५५, १६
कालिमा		२२८, १०	काष्ठकुदाल		२५०, ८
कालियक		२०८, १५	काष्ठतत्त्वक		२७, १

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
काष्ठदारण		१८, १५	किन्नरा		३६, ६
काष्ठपट्टक		२२, ११	किन्नरीभेद		२७३, १०
काष्ठपाटणा		१३४, ६	किम्		२२३, २
काष्ठभेद		१०६, १३	किम्पाक		११, ७। ३१३, ४
काष्ठाम्बुवाहिनौ		१०६, ३	किम्पुरुष		३३४, ४
काष्ठौय		३२०, ८	कियत्		४८, ५
कास १७१, १६। ३२७, ५। ३३५, ४			कियदेतिका		४८, १
कासर		३४६, १७	किरगा ५५, ६। ५८, २०। ११०, ८।		
कासार		२६७, १५	१४१, ८। १७३, १०। १८८, ७।		
कासीस		२१, १६	१८६, १४। २५१, १३। २६२, ११।		
कासू		३३५, ४; ५			३२५, १
काहला		३०३, १२	किरगामालिनौ		१६५, १२
किंशाह		२६, ६। २६७, २०	किरगाङ्ग		३४, १२
किंशुक ६, १। ११, ८। २०६, ३।			किरव		३१६, १०
३२७, २०। ३३४, ६			किरात		६०, १५। १४०, १३।
किंशुककुञ्जल		३१, १०			२६२, १३
किंशुकद्रुम		१०६, ५	किरातसङ्घ		१४०, २०
किङ्कगी		६८, ७	किरि		८४, १४। २५२, ६
किङ्कर		२६८, १	किरीट		२६६, १८। ३३१, १६
किञ्चुलक		२२०, १७	किमीर		१६७, १६
किञ्चुलुक		३४, १३	किल		१०३, ८। १०८, ५
किञ्जल्क		११, ८। २२४, १३।	किलाट		८८, ७
२४३, १। २६८, १८			किलासिन्		३१०, २०
किटि		२५२, ६। २५५, १३	किलिञ्ज		८३, १०
किट्ट		३, १०। २६६, १२	किस्त्रिष		२८५, १२। ३३२, १; ५
किट्टाल		३०३, १५	किग्रोर		२६७, १७। ३३४, १
किगा		८४, ८	किष्कु		४, २
किगीहि		२७६, १४	किष्कुपर्वन्		१६, १। ३२३, ७
किग्व		३१६, १२	किसल		३०३, १६
कितव ३०, १६। ३१६, १०; ११; १३			किसलय		३०३, १६। ३२१, १
किन्नर २३८ ४। २६७, १६। ३३४, ४			कौकट		८८, ८
			कौकस		१२८, २। २३४, ७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कीचक		११, ५	कुक्कुटिका	२७७,	१०
कीट	२२३, ६। २६६, १२। ३१४, ६		कुक्कुटी	८८, १०। ३०६, १६	
कीटक	११, ६। २६७, ६		कुक्कुटीकन्द	३०६, ६	
कीटभेद	१७७, १२		कुक्कुभ	८८, ११	
कीटमात्र	११६, ८		कुक्कुर	७३, १४। ८२, १२। १०४, ५।	
कीटविशेष	३२५, १८			२६८, ३। २७४, ६। ३०८, १०	
कीटान्तर	६, ६। ७६, ६। १०५, १		कुक्कुरस्त्री	२७२, ६	
कीनाश	२३१, ४। २७५, ७।		कुक्कुरी	२३०, ७	
	२८६, ८। ३२७, ६		कुक्षि	१८६, ६। २२८, ८।	
कीर	५, १७। २५, ६। ७१, १८।			२७१, ३	
	२५२, ६		कुक्षिम्भर	२८७, ३	
कीर्ण	१०४, ४		कुङ्कुम	५६, ५; ७। ७३, ६।	
कीर्ति	६०, १२। १२४, १।			१३१, १२। १५१, १६। १६६, ५;	
	१२५, १४। २२२, ८			६। २०६, १३। २५६, ५। २५६, ६।	
कीर्तिसम्पन्न	६६, १३			२६०, १३। २६७, १४। २७६, ३।	
कीर्त्य	२३४, १		कुच	७१, ६। १२४, ३। २६०, ८	
कीर्मिन्	२२३, ६		कुचर	२६८, १७	
कील	५, १४। ३६, ६। २२४, १२।		कुचाय	१३३, ८	
	२६६, ५। ३०१, २; १३। ३१६, २०।		कुचायक	१५, १६	
	३१८, १०		कुचैला	३०४, ४	
कीलक	११, ४		कुचन्दन	१५१, १६। १६८, ३।	
कीला	२६६, ६			२०४, २	
कीलाल	३०३, १७		कुज	७६, ५	
कीश	२६८, १०		कुजम्भल	३१२, ३	
कीसलय	३०६, १८		कुजा	७६, ५	
कु	२६५, ४		कुञ्चित	१४०, १६। २००, १६	
कुकार्मन्	१६२, १५		कुञ्ज	७६, ६। १२७, १३। २७६, ५	
कुकुन्दर	११, १३। १२६, २		कुञ्जर	१०६, ११। २०७, १३।	
कुकुभ	३८, १३			२६८, ४	
कुकूल	३०४, १६		कुञ्जरा	२६८, १३	
कुक्कुट	५४, १४। ८२, ११। ८८, १०।		कुञ्जराशन	३४५, १६	
	१००, १५। २७६, १३। ३०२, १२।				
	३४५, ११				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कुट	८४,	१२	कुशिया	१०४,	५
कुटज	२६, १६। ४८, ६। ७८, ११।		कुशुठ	६३,	७
	२६०, १८		कुशुड	६६, ८। ३०२,	५
कुटन्नट	६१, ६		कुशुडकर्मञ्च	१२, १५	
कुटहारिका	४८, ३		कुशुडकौट	६१, ७	
कुटिल	६६, ४। १२८, १३।		कुशुडगोलक	४८, ३	
	१५३, १८। १८३, ३। १६६ २०।		कुशुडल	३०४, ६	
	२२३, १८। २५०, १३। ३०१, १६।		कुशुडलिन	३०४, ७	
	३०४, १		कुशुडिका	११, २०	
कुटिलागार	५५, ३		कुशुडी	६६, ६	
कुटिलाङ्गिक	७६, ७		कुशुडीभेद	१५, १६	
कुटी	८४, १। २६८, १०		कुतप	२१२, १३	
कुटीर	२६८, १७		कुतुक	११, १२	
कुटुम्बपरिपोषण	२५४, १८		कुतुप	२१२, १२	
कुटुम्बपोषणव्यग्र	४६, ४		कुतू	१२५, १७	
कुटुम्बव्याप्त	१८३, ७		कुतूचल	११, १२। १२, १६।	
कुट्टन	६७, २०			३१२, ५	
कुट्टनी	१४०, १४। १६०, १२		कुत्सा	१७३, ७	
कुट्टिनी	४४, २; ४। १६३, १६।		कुत्साकु	११, ६	
	३२१, १४		कुत्सित	४, २। ६६, ६। १४०, १६।	
कुट्टिम	२२८, १७			१५८, १३। २१६, ६। २३६,	
कुठ	६३, ६			१५। २४५, ५। २६६, ६	
कुठर	२६८, १२; १३		कुथ	२५, १। ११३, ४। १६८, ११	
कुठार	२६८, १		कुहाल	३०४, ३	
कुठारु	२६८, १०		कुनटी	२६६, १८	
कुठि	६३, ७		कुनटीदृषत्	२००, १७	
कुठेरक	३५, ३		कुन्त	१२५, १५	
कुडव	३०१, ११		कुन्तयोधिन्	१२, १६। २०, १७	
कुङ्गल	११, ७; १८। १२, ६।		कुन्तल	६, १२। ३००, ४। ३०४, ८।	
	३०३, २०। ३२५, १२। ३३०, ६			३२५, ६	
कुड्य	१३०, ७। २३४, ३		कुन्तलप्रदेश	४७, ३	
कुणपी	२१२, १४		कुन्तायुध	६३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कुन्ति		२६३, १३	कुमुदिनी	१६१, ४ ; १२	
कुन्ती		१२५, १६	कुमुदिनीपति	१६६, १३	
कुन्द	१७२, ८ ।	२२४, २०	कुमुदत	१६१, ५	
कुन्दुर		१७७, ६	कुमुदती	१६१, ४	
कुन्दुरक		३५, १	कुम्भ	८४, १३ । २१८, ४	
कुन्दुरकौ		३५, १	कुम्भकार्याक	२४४, ७	
कुन्नान		१६२, ११	कुम्भकार्यासुत	२२०, १६	
कुपथ		१७०, २	कुम्भकार	१५, ६ । ३०४, ६	
कुपित		१३८, ४	कुम्भकारचक्र	२७२, १७	
कुपित्य		१७०, १३	कुम्भकारपाकस्थान	१६५, १०	
कुपुरुष		४०, १५	कुम्भकारी	२८७, २	
कुम्भल		३३२, १५	कुम्भदासी	८४, २ । १३६, ३ ।	
कुबेर	५६, १३ । ८०, १४ ।	१६२, १ ।		३२२, ३	
	१७६, ११ । २४४, ७ ।	२६८, ११ ।	कुम्भयोनि	१३६, २ । २०३, १८ ।	
	२८६, २ । ३१४, १२			२४१, ८	
कुबेरपुर		२६४, १०	कुम्भसम्भव	२३१, ४	
कुबेरस्थान		२१, १५	कुम्भा	१६२, ६ । २१८, ६	
कुब्ज	७६, ७ ; १८ ।	६६, १८	कुम्भाण्डक	३५, २	
कुब्जक		२६८, १४	कुम्भिका	११, २०	
कुब्जपुष्पक		१११, १३	कुम्भिकामुम	८५, १६	
कुब्जप्रसूतन		२३७, २०	कुम्भिकौषध	१७५, १५	
कुब्जवृक्ष		२६०, ६	कुम्भिनरक	२६६, ४	
कुमार	१३०, १० ।	२६८, ६	कुम्भिल	१६१, १७ । ३०४, २	
कुमारक		३४, २० । १३५, ३	कुम्भी	३४, १८ । ४३, १३ । २१८, ७	
कुमारौ	१६, १५ । १११, ११ ।		कुम्भीनस	३३८, १५	
	२३३, ५ । २६८, ८ ।	२६१, ८ ।	कुम्भीर	१०४, २ । २६८, १६	
		३४१, १८	कुम्भीरक	२५६, ८	
कुमालक		३५, २	कुरङ्ग	६१, ६ । ६३, २०	
कुमुद	१७५, १५ ।	३१६, १४	कुरण्ट	३१, ६ । ३४, १५	
कुमुदप्रायदेश		१६१, ५	कुरण्ड	६६, ८	
कुमुदाकर		१६१, १७	कुरबक	३४, १४	
कुमुदिका		३४, १८	कुररौ	२६८, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कुरु	२५२,	६	कुलिक	११,	१० ; १७
कुरुगट्टी	८८,	६	कुलिग्र	५८,	१० । १७३, १४ ।
कुरुल	५०,	१५		२५६,	१५ । ३२७, ७
कुरुविन्द	१७८,	८	कुलिग्रद्रुम	२६३,	१५
कुर्वाण	११०,	६	कुली	२६६,	८
कुल	६, १३ । १६५, ६ । २५३, ५ ।		कुलीन	१५८,	६
	२६६, ७ । ३१०, २ । ३२६, ७		कुलीनक	३४,	१३
कुलक	११, १६ । १२, २		कुलीनत्व	१६२,	१५
कुलटा	५, १० । २१०, १४		कुलीर	३३, १८ । ८७, १८ ।	
कुलटौ	८८,	१२		२६८,	१५
कुलटिका	३४, १६ । २४२, २०		कुलीरप्रसूती	२२६,	१
कुलधौ	२८७,	२	कुल्माष	१७८,	८ । ३३२, ६
कुलध्वज	२०२,	२	कुल्य	२३४,	५ ; ७
कुलप	२१२, १५		कुल्या	२३४, ४ । ३३०, ८	
कुलपालक	१६, १६		कुवल	२६८, १२ । ३०३, १६	
कुलपालिका	४८,	२	कुवासस्	३०४,	४
कुलबालिका	४८,	२	कुश	११, ६ । १६८, ११ । २१२, १२ ।	
कुलधोषित्	११७, ४			२७४, १० । ३२५, ७ ; ८	
कुलश्रेष्ठ	११, १७		कुशपत्नी	१६१, ४	
कुलसम्पन्न	११, १०		कुशपत्र	३०७, १७	
कुलसम्भव	२३४, ५		कुशसुष्टि	२८०,	६
कुलस्त्री	४८, २ । २२५, ६		कुशल	५६, १५ । ३०३, १७	
कुलाधीश	२१२, १६		कुशा	३२५, ८	
कुलान्तर	१५, १६		कुशिक	११, १२	
कुलाय	१६, १३ । ६७, २१ ।		कुशी	३२५, ८	
	२४२, १५		कुशीलव	६८, ६ । १११, ७ ।	
कुलाल	४८, १५ । २५३, १७ ।			१४६, ६ । ३२३, ८	
	३०३, ११ । ३०४, ६		कुशेशय	२१४, ४	
कुलालदण्ड	२७७, १३ । २७८, १२		कुष्ठ	७८, १५ । ८०, १ । ८४, १ ।	
कुलाली	३४, १६			६३, ६ । १८१, १३ । २२५, १२	
कुलालीपकरण	२५३, १६		कुष्ठभेद	४०, ४ । ७१, १४ ।	
कुलाहित	३३४, ६			१०८, १३ । २८६, १	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कुलभैषज्य	३०७,	५	कूट ईर, १६। ८४, ३। १२३, १४।		
कुलशग्भेद	३०३,	५		३४१,	५
कुला	११५,	१६	कूटयन्त्र	१७०,	४
कुलादि	६१,	१७	कूटशाल्मली	१६८,	८
कुसौद	१७५,	१७	कूणित	१४,	१७
कुसौदक	३४,	१६	कूप ८४, ७। ८७, १२। २१७, ५।		
कुसौदिक	१७५,	१७		२६६,	८
कुसुम	७२, १६। १४६, १०।		कूपक	११, १३; १४; १५।	
	२११, २। २२८, ११। २३८, ६।			१५, १६। ४२, १५। ४८, ६	
		२६७, ५	कूपत्रिका	२२४, ११	
कुसुमान्तर	३०६,	५	कूपनेमि	४, १२	
कुसुमायुध	१७०,	१३	कूपभव	२३४, १०	
कुसुम्भ	५६, ५। ८७, १६। २०६, ३।		कूपिका	११, १६	
		२२०, ६	कूबर	२६८, १४	
कुसुम्भि	२७७, १६		कूर्च	७१, ५	
कुसूल	६३, ८		कूर्चश्रीर्षक	६२, ६	
कुसूलक	४६, १२		कूर्चिका	११, १८	
कुसृति	१४०, १५		कूर्दित	१४०, १७	
कुसुम्बश	२८७, १३		कूर्पर	२६८, ५	
कुसुम्बश	२०५, १७। २५४, १०		कूर्पास	३३, १७। ३३७, ५	
कुहक	११, ११। १६, ५। २३, १६।		कूर्पासक	३४, १६	
		२०६, ५	कूर्म	२१२, ८	
कुहकजीविन्	८७, १२		कूर्मकपर्प	३४२, ६	
कुहन	१६२, १२। ३०४, १०		कूर्मर	२६८, ५	
कुहना	१६२, १२		कूर्मराज	१६२, १७। २५५, १८।	
कुहर	२६८, २; १६			२८४, १०	
कुहरित	१६१, ३		कूल	२६६, ६	
कुह्ल	३४०, ८		कूलक	१२, २	
कुह्लमुख	५६, १४		कूलिका	१२, १	
कुकुद	१७५, १८		कूष्माण्ड	६६, १०	
कूचिका	१२, १		कूष्माण्डक	३४, १७	
कूष्चिका	१२, १		कूष्माण्डौ	६६, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कृक		४, ३	कृतास्वाद	१५६, १०	
कृकण		११०, ११	कृति	१२५, १६	
कृकलास	५०, ३। १८५, ६।		कृतिन्	१७०, १८	
	२१६, ८। ३११, ७		कृतोद्वाह	१६०, १३	
कृकवाकु	३५, ५; ६		कृत्त	१२५, २०। १८६, १३	
कृकाट	८८, १४		कृत्ति	१२५, १६। १२७, २०।	
कृकाटिका	१४, १३। ३५, ५			२२३, १६	
कृच्छ्र (षा)	६६, १५। ८३, १५।		कृत्तिका	१२, ३। ३०८, ७	
	१०२, १६। १६६, १। २१०, १४।		कृत्य	१३८, १६। १७५, ८।	
	२४१, १३। २५२, ११। ३०२,			१६२, १३	
	२। ३०६, ७		कृत्या	२३४, ८	
कृच्छ्रादि	१२२, ७		कृत्त्रिम	३२, १७। १५५, ४।	
कृत	१०५, ५। १२५, १८।			२२८, १२	
	२४०, ८		कृत्त्रिमधूप	२१४, १०	
कृतक्षय	१५७, १२		कृत्त्रन्	१८६, ६। ३०४, १०। ३१८, ६	
कृतञ्च	८२, १२		कृप	२१०, ६	
कृतनिर्माण	१४६, ४		कृपण	५, ६। ११, ११। ८८, ८।	
कृतपातन	१४८, ६			६१, ११। २६३, २। २७८, ६।	
कृतमात्र	१५४, ३			२८६, ३। २६६, १२	
कृतमालक	११६, १६		कृपा	६८, ४। १०५, २। १०६,	
कृतमुख	५६, १५			१६। २१०, ७	
कृतलुच्चन	१५१, १४		कृपाण	६१, ११। २८६, ६। ३२७, ४	
कृतवेध	१५४, ७। ३३०, ६।		कृपाणक	३५, ४	
	३४५, ५		कृपाणिका	३५, ४	
कृतसापन्निका	५२, ७		कृपाणी	११०, १०	
कृतसापन्ननारी	१०२, १०		कृपायुक्त	३७, १४	
कृतादि	६१, ६		कृपाशौल	३४, ८	
कृतान्त	३, ६। १४०, १८		कृपी	२१०, ६	
कृतान्तगण	३४, ३		कृपीट	८८, १३	
कृताज्ञव	१३४, ६		कृपीटपाल	३१४, १३	
कृताभिषेकयोषा	३१६, १६		कृपीपति	१०६, १	
कृताभिषेका	३३३, २		कृमि	२५७, ६। ३०२, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कृमिकण्टक	४७,	२०	कृष्णवृन्ता	१६१, ६।	२६६, १७।
कृमिघ्न	६६,	३		२६६,	३
कृमिज	१७,	१	कृष्णसारधि	१८,	१४
कृमिभेद	२१,	१२	कृष्णसारा	२८७,	४
कृमिवत्	२२३,	६	कृष्णहय	३२२,	१५
कृश ७, ३।	८६, २०।	१३३, १६।	कृष्णा	१०४, ८।	२५७, १६
१८७, ६।	२५५, १३।	३२५, १५	कृष्णागुह	६६, १०।	११७, १
कृशक	३६,	२०	कृष्णाङ्ग	६४,	२
कृशाङ्गी	६४,	१	कृष्णानुज	१७२,	६
कृशानि	१०८,	२	कृषिका	१२,	४
कृशानु	२५४,	१७	कृष्णादि	१३२,	१३
कृषक	१२,	३	कृसर	२६५,	३
कृषीवल	१०,	१५	कृमि	१६२,	४
कृष्ट	८४,	५	केकर	२७६, १७।	३६०, ५
कृष्टि	८४,	५	केकराक्ष	२७१,	१३
कृष्ण ५७, ४।	१०४, ६।	१११, ६।	केका	४,	३
२२६, १०।	२६६, २।	३२७, ११।	केकिन्	६५, ६।	१७७, ७।
		३३२, ३		२७८,	१०
कृष्णकाक	१०६,	२	केकिपिच्छाङ्ग	१५,	६
कृष्णकुठेरक	३०२,	१६	केकी	२०३,	१५
कृष्णकुरगटक	१०६,	१५	केशिका	१२,	६
कृष्णजीर	१६६, ५।	३१६, ६।	केत	१२५,	२०
		३२२, १७	केतक	१२,	५
कृष्णजीरक	३११,	१७	केतकद्रु	३०१,	१
कृष्णचिह्न	२८४,	१७	केतकी	२०६,	१८
कृष्णदायाद	२५६,	१४	केतकौफल	२४७,	११
कृष्णपक्ष	३०८,	५	केतकौरजस्	१२,	७
कृष्णपाखर	३३२,	३	केतकौहृत्	२४२,	१६
कृष्णमाट	१६,	३	केतन	१६२,	१३
कृष्णयोधित्	२२५,	१	केतु ७३, ८।	१२६, १।	१६२, १३
कृष्णवधू	५३,	१०	केतुग्रह	५४, १३।	२०८, १०
कृष्णविदारौ	२५२,	१२			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
केदार	२५, १३। ८६, ११। २६६, ३।		केशवेश	२६६, १२	
		२७५, १०	केशशौला	४, २०	
केनार		२६६, ४	केशसम्पन्न	१२, ५	
केनिपात		३१४, १३	केशसम्बद्ध	१२, ८। २३४, १०	
केयूर		१७५, १	केशह्वीन	१४१, २	
केयूरकादि		२८४, ५	केशिक	१२, ५	
केरव		१६, ११	केशित	१४०, १६	
केलक		१६, १२	केशिन्	३२५, ११	
केलि	७३, ६। २६६, १८		केसर	११, ८। ८०, १। ८६, १८।	
केलिकलह		२२१, १		२६८, ८। २६६, १	
केलिका		१२, ६	कैटभ	२२०, १०	
केलिकिल		३५, १४	कैटभसूदन	२६१, २	
केलिकुञ्चिका		४८, ४	कैटभ्य	२२०, १०	
केलित		१४०, १६	कैतक	१२, ७	
केलिप्रकार		६६, ७	कैतव	७, ६। ७१, ५। ८८, ५।	
केलिविकास		३००, १		१५७, १०। २१८, १२। २२४, १२।	
केलिसचिव		१७६, १२		३१६, १३	
केवल	३, ७। १०६, १६। १८२, १।		कैरव	१६१, ११। १७५, १५।	
	२५६, १४। ३०४, १०			३०२, ५। ३१६, १२; १४	
केश	३५, ८। ७१, २। ७६, ४।		कैरवी	३१६, १४	
	७८, ३। १६६, २०। २६८, ४।		कैराटक	३५, ७	
	३०४, ८। ३२५, ६		कैरात	१४०, २०	
केशचक्रल		२७६, ११	कैर्चर	२६६, ७	
केशट		८८, १४	कैवती	२७०, ५	
केशपाक		१४६, ७	कैवतीमुस्तक	६१, ६। १७६, ५।	
केशप्रसाधनद्रव्य	३४, २। १४०, १०			३१७, ८	
केशबन्ध		१०७, १५	कैश्य	२३४, १०	
केशमध्यगत		१३, १६	कोक	४, ४; १४। ६७, ६।	
केशव	२८८, १३। ३१६, १२			२५३, १५; १७	
केशवत्	३१६, १२। ३२५, ११		कोकनद	१७८, १०	
केशविन्यास	३६, ५। २७६, ६		कोकनदच्छाय	१०८, ३	
केशविषय		१४०, १६	कोकपत्तिन्	३६, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कोकिल	३१, १२।	१५२, १७	कोरदूषक	४८, ५	
कोकिला		२०४, ७	कोल	५, ३।	२६६, १०
कोकिलाक्ष	३१, ६।	१८५, ३	कोलक		१२, ११
कोकिलालाप		३४०, ८	कोलदल		२५२, १५
कोटभट्ट		१६१, २	कोलदलौषधि		२११, ६
कोटर	२६६, ६।	२७५, १२	कोलपुच्छ		७५, ७
कोटि		८४, ६	कोलफल		२६६, १०
कोटिर	२६६, ५; ६		कोलवृक्ष		२७६, १५
कोट्टार		२६६, ८	कोलाहल	३११, १४।	३३६, १
कोठ		३०८, ११	कोलि		२७६, १३
कोण	६७, १३।	१०४, ६। १०७, ३।	कोलिक		१२, ८
		२५०, १४	कोलिफल		३०८, ४
कोणक	१२, १०।	१७, ८	कोविदार	३६, ७।	१३७, १८।
कोणप		२१२, १५			२८७, ५
कोणिका		१२, १०	कोविदारतख		५१, १
कोष	१६८, ११		कोश	७४, १३।	२७७, १८।
कोदण्ड		६६, ११			३२५, ६; १२
कोदण्डमात्रक		६५, ४	कोशकार	१६१, २।	२६०, ८।
कोदण्डाभ्यासवस्तु	३३१, १४				३३६, ६
कोद्रव		३०२, ६	कोशकारान्तर		३६, ८
कोद्रवक्षेत्र		११६, १	कोशकौट		६४, ३
कोप	४, ६।	१६२, २०। २६०, १६।	कोशञ्ज		१२, १३
	२७१, १६।	३१६, ८। ३२५, १०	कोशफल		३४, १
कोपनपूरुष		६१, २	कोशातकी		३५, ८
कोपनस्त्री		६७, ५	कोष		३३०, ६
कोपना		१५, ३	कोषकार		२८४, ११
कोपविशेष		२१६, १२	कोषजांशुक		२२३, ७
कोपित		१४०, २०	कोष्ठ		६३, ८
कोपिष्ठ		११७, १३	कोहल		३०४, ११; १२
कोमल	१७४, ४।	२६३, १। ३०४, ११	कौकुट्टिक		३५, १२
कोयष्टि		८८, १५	कौकृत्य		२६४, ११
कोरक	१०, ६।	१२, ६। १६, १३	कौक्षेयक		३५, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
कौटजफल		६३, १८	क्रकाचच्छेद		३०५, ११
कौटिल्य	१४३, ६।	१६८, १४	क्रकर	११०, ११।	२६६, ७
कौटिल्यवाचिन्		७५, ४	क्रतु	१२५, १०।	१८१, ७।
कौण्डिक		१२, १५		२२४, ६।	२६३, ६
कौतुक	१२, १६; १८।	२३४, ४।	क्रतुपावक		३१६, ७
		३१२, ५	क्रतुमात्र		६१, ८
कौत्तिक		१२, १५	क्रथ		१६८, ६
कौद्रवीण		११६, १	क्रथकौशिक		४७, १५
कौपीन	१६२, १५; १६		क्रन्दन	१६२, १।	१६८, ६
कौप्य		२३४, १०	क्रन्दित	१४०, ३।	१५०, २०
कौबेर		२६३, १७	क्रम	२२२, १२।	२२६, १०
कौमार		२६६, १०	क्रमण	११०, ४।	१६८, १०।
कौमारी		२६६, १०			२३०, ४
कौमुद		१७६, २	क्रमदेय		१०, ११
कौमुदी		१७६, १	क्रमनिष्क्रमणहीभाग		११३, १।
कौमुदीवृत्त		३४७, १२			३१७, ६
कौमोदकौ		३५, ११	क्रमनिर्मित		१५०, १७
कौरव	२८६, ५।	३१६, १५	क्रमसमुन्नति		१८२, ३
कौरवदायाद		२२५, २	क्रमित		१४०, ८
कौरवमन्त्रिन्		२८०, ११	क्रमित		१४०, ५
कौरवानुज		११६, १	क्रमुक	६, ४।	६०, ८
कौलटेर		२८७, ५	क्रमुकफल		६०, ८
कौलीन		१६२, १४	क्रमुकभिद्		१०५, ६
कौलेयक		३५, १०	क्रमकादिच्छटांश		६, १५
कौशलिक		३५, ६	क्रमेलक	१५२, १६।	२५१, १५।
कौशिक	१२, ८; १२; १३।	२२, ८		२७२, १८।	२०३, ७
कौशिकौ		१२, ७; १४	क्रयक		१०, ५
कौशिक्यादि		१३३, ६	क्रयविक्रयिक		५२, ४
कौषिकी		३५, ११	क्रयित		१४०, ८
कौसुमरेणु		६५, २	क्रय्यशाकादिक		१०६, ७
कौस्तुभ		११६, १५	क्रय्य		२३३, ६
क्रकाच	४५, ६।	७२, १५।	क्रयाद	१४०, ६।	१७५, १२

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
क्रान्त	१३७, ६।	१४१, ७	क्रूरकर्मन्	१३, १०।	२६५, १२
क्रामित	१४०, १२		क्रूरकर्मरतन्ट		४६, ६
क्रिमि	२२३, ५		क्रूरकर्माच्छ		६४, १
क्रिमिजात	२७६, १८		क्रूरग		६४, १
क्रिमिजाति	११, ६		क्रूरचारिन्		६०, १
क्रिमिल	२२३, ६		क्रूरपुरुष		३२७, ४
क्रिया	१०६, १। १२५, १६।		क्रूरभाषण		२३६, १३
	२३४, १; ८। २५२, ७।		क्रोड	६६, १०; ११।	१००, ६।
क्रियाकार	१५६, १। २४६, ४।				१७०, ५
	२८२, १४		क्रोडा		६६, ११
क्रियाक्रेलि	६८, ३		क्रोध	७०, ४। २१०, ७।	२२५, १।
क्रियाभेद	१०६, १६			२३८, ८। २७८, ८	
क्रियामन्द	३३६, १३		क्रोधन		११५, १
क्रियायुक्त	१८३, ८		क्रोधमूर्च्छित		३१, ६
क्रियायोग	२११, १०		क्रोश		३२५, १४
क्रियारोह	६१, १२		क्रोशताल		३१२, ४
क्रोडक	१३१, १५		क्रोशध्वनि		३१२, ४
क्रोडन	१६८, १३। २६८, ४		क्रोष्ट्री	१८५, ३। २५२, १२	
क्रोडनीय	१०, ३। ३५, १७		क्रोश्च		७१, ६
क्रोडा	१२, ६। ६६, ७। ११४, २।		क्रोश्चादन		२०४, ३
	२५२, १६		क्रोम		२२२, १३
क्रोडाभेद	३३६, २		क्रोतक		११, ४
क्रोडायुत	१४१, ५		क्रोत्र	१०७, २०। १८६, ४; ५।	
क्रोडित	१४०, १६				२५१, ५
क्रोत	१४०, ८		क्रोत्रनेत्र		२६८, १३
क्रोतवस्तु	१४७, १३		क्रोत्रलोचन		२६६, २०
क्रुद्ध	१५१, १		क्रोत्राक्ष		२६८, १३
क्रुष्ट	८३, १५		क्रोष्टाङ्ग		६३, २०
क्रूर	६, ११। ५८, ५। १६४, १६।		क्रोतक		२३, २०
	१६६, ४। २११, ६। २२३, १७।		क्रोतकिका		३४, १२
	२४३, ११। २५२, १०। २५६, १३।		क्रोदसह		२३४, ६
	२६६, १२। ३३१, १७। ३४६, १७		क्रोद्य		२३४, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
लेश	३१६, ६।	३२५, १०।	३८, ४।	३६, ६।	७३, ८।
		३३०, १६	११७, १०।	१३६, १।	१८७, १८।
लेशनीय		२३४, ६	२७५, १७।	२८८, १५;	१७
लेशादि		६१, १६	क्षपणक		४४, १८
लेशित		१३८, ४	क्षपा		२११, १३
लेशिता		१६३, ५	क्षपानाथ		३२८, १३
लेश्य		२३४, ६	क्षपित		१५७, १३
लोमन्		१७, १६	क्षमण		११७, ११
काण	१०४, २।	१०७, ३	क्षमा	१५८, १६।	२२७, ६
काणित		१४०, ५	क्षमापति		१६५, १४
काथनयोग्य		२३३, १७	क्षमावत्		१६५, १४
काथित		१४०, ७	क्षमाश्रय		१५७, १३
काण		१०४, ३	क्षमित		१५७, १३
काथ		१६८, १०	क्षमिष्ट		१५७, १२
काथधालु		२५, १०	क्षमिन्		१५७, १२
काथ्य		२३३, १७	क्षय	१३५, १६।	१८६, १७।
क्षग	१०८, ६।	२६०, ५		१६५, ८।	२२७, १२।
क्षगभङ्ग		२४२, ६	क्षर		२६२, १७
क्षगिक		४३, ५	क्षरण		१७, ३
क्षगिका		३१, २	क्षव		३१८, १६
क्षगित		१५७, १२	क्षवद्यु	१३५, १६।	१७१, ५।
क्षत	१०७, ६।	१३५, १३			३३५, ४
क्षतवत्		६६, १७	क्षवा		३१८, १६
क्षतव्रत		११७, १५	क्षान्त		१३५, १७
क्षताङ्ग		६६, १७	क्षाम	२२७, ७।	२२८, ४
क्षति		१३५, १४	क्षार	३७, ८।	२६२, १७
क्षत्रा		२५१, १२	क्षारक		३१, २।
क्षत्रिय	७७, ७।	७६, ३।	२४६, १२	क्षारभिद्	
क्षत्रियमात्रक		२१८, १४			७६, ६
क्षत्	५३, १।	१३५, १५	क्षारभेद		२६, ६।
क्षन्		१३५, १४	क्षारमद्भू		२६५, १६
क्षपण	१६, १४।	२३, १०।	२६, ११।	क्षारित	१५७, १४; १५
		२६, ११।	क्षालन		१६५, २

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
क्षिति	६४, ६।	१३६, १५।	क्षुद्रघट	१४, १२	
		२५३, ५	क्षुद्रघण्टा	३६, ४	
क्षिपण्यु		२४६, १३	क्षुद्रघण्टिका	४५, ७	
क्षिप्त	१२४, ६।	१२८, १७।	क्षुद्रजन्तु	१२५, १५।	२२०, १२
	१३५, १८।	१३८, ४।	क्षुद्रतात		६४, ८
		१४५, १७	क्षुद्रधान्य		४५, ७
क्षिप्रकारिन्		८, १२	क्षुद्रनासिक		५१, १६
क्षिरोत्तरस्थिति		१८०, १२	क्षुद्ररुग्भेद		१५३, १६
क्षीय		१०८, १०	क्षुद्ररोग	२०, ५।	२६७, ६
क्षीणाङ्ग		६६, १७	क्षुद्रवार्ताकौ		१४६, ७
क्षीर	१८०, १४।	१८४, ८।	क्षुद्रवृक्ष		२११, १४
	२२६, १६।	२४०, ११।	क्षुद्रशङ्ख		४३, ७
क्षीरकण्ठ		६५, १३	क्षुद्रशत्रु		६, १०
क्षीरकाकोली	११५, १८।	२४४, १।	क्षुद्राराम		३८, १५
		२६०, ८	क्षुधा		१८२, १४
क्षीरकीट		२६६, ५	क्षुप	२१०, १०।	२११, १४
क्षीरफेन		२४६, ४	क्षुब्धक		३१, ६
क्षीरविद्यति		११, १६	क्षुमा		२२७, ८
क्षीरविदारौ		२६०, १०	क्षुर		२६३, १
क्षीरादिसार		४३, १७	क्षुरक	३१, ५।	३१, ६
क्षीराब्जिज		८०, १६	क्षुरसंस्कृत		१५७, १५
क्षीराब्जिजा		८०, १६	क्षुरित		१५७, १५
क्षीरिका		२०६, ३	क्षुल्लक		३१, ३; ४
क्षीरिन्	२६२, १८।	२६३, १	क्षेत्र	५३, ६।	७८, १८।
क्षीरोद		१७६, ८		८५, २।	१०६, १६।
क्षुस	१०८, १०।	१४६, १२		२२६, १८।	२४५, १५।
क्षुसार्थ		१७१, ५		२६३, ३।	२६६, ३।
क्षुत	१३५, १६।	१७१, ५।			२६६, १५
		३१८, १६	क्षेत्रज्ञ	५८, ८।	८३, १
क्षुद्र	२५१, १२।	२६३, २।	क्षेत्रभेद		२७८, १४
क्षुद्रकूप		१०१, ११	क्षेत्रसम्भव		२४६, १३
क्षुद्रगदान्तर		२१२, ७	क्षेत्रिय		२४६, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
क्षेप	१४५, १२।	१८४, ६।	खगद्युत	२४८, १४	
	२११, १४।	२३३, २	खगान्तर	१७६, ६।	२७०, १३।
क्षेपक		३१, ७		३१८, ३	
क्षेपण	११७, १२।	१६०, ६।	खगित	१४१, ३	
		२७१, १३	खगेतर	२६८, १७	
क्षेपणी		११७, ११	खगेश्वर	२८७, ८	
क्षेपित		१३५, १८	खचित	१४१, १	
क्षेम	१३३, १२।	२१६, ८।	खजक	१३, ३	
	२२७, ८।	३०३, १८।	खजा	७६, ८	
क्षोट		८७, ५	खजाका	१३, ४।	१६, १२।
क्षोणी		१०८, ११	खज्ज	७६, ७	
क्षोदक	३१, ८।	१७४, १८	खज्जन	१७, ११।	६५, २; ६।
क्षोदित	१४१, १।	१५७, १६		१२१, ४।	१६२, १८; १६।
क्षोभ	६८, ११।	२१६, १२		३४७, ३	
क्षोभयुक्त		१५७, १७	खज्जरीट	६१, ६।	६५, ११।
क्षोभित		१५७, १७		२५७, १५	
क्षौत्र	१८१, ४।	२६३, ४	खज्जरीटक	१६२, १८	
क्षौम	८३, ४।	२२१, १०।	खज्जा	७६, ८	
	२२७, ११।	३०६, ३	खट	८४, ७	
क्षौर		२६३, ३	खटक	१३, १	
क्ष्मा		१४२, १८	खटिका	१२, २०।	१६१, १८
क्ष्मादि		१३०, ८	खट्टाग्र	२७८, १३	
क्ष्माभृत्		५६, १	खट्टाङ्ग	६४, २।	७६, १५।
क्ष्वेड	६८, २२।	६६, २।	१०६, ४।	२६६, १४	
		३३१, ४	खट्टाभेद	१७५, ६	
क्ष्वेडा		६६, ३	खट्ट	२०, ६।	२६, १८।
क्ष्वेडित		१५७, १६		३५, ६।	५६, ८।
				८६, ७; ८।	११०, १०।
				१६०, १६।	२५४, १५।
				२८८, ३।	
				३०५, १५; १८।	३२०, १८।
				३२७, १४।	३३५, १
ख			खट्टधर	५६, ६	
ख	५३, ८।	२१८, १३।	२७४, ४	२०४, ४	
खग	२२, ६।	५६, ७।	७८, १।	२८६, २०	
	८५, ५।	१४०, ६।	१४५, १५।		
	१८६, ८।	२०४, ६।	२६६, २०		
			खट्टपिधान	३३०, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
खङ्गपिधानक	३२५,	१३	खनित्री	५५,	११
खङ्गपाल	२७६,	२	खबाष्प	२१२,	१६
खङ्गबन्ध	३०६,	१	खर	२३, १४ ११४, १३ २२३, ५	
खङ्गभेद	५६,	१४		२५२, १३ २५५, ११ २७३, १०	
खङ्गमुष्टि	२६१,	१८	खरगस्	११०,	१२
खङ्गादिनिमित्त	२५६,	४	खरपर्णी	११६,	२
खङ्गिक	१२, १६ ४६,	२	खरमञ्जरी	२६३,	११
खङ्गिन्	१३, १२ ५६, ६ ६६,	१५	खरस्पर्श	३२७,	१३
खडुका	३२६,	१३	खरा	२५२,	१६
खगड	६६, १२ १८०, १ २६८, २		खरार	२६६,	१६
		३१०, ३	खरालिक	३५,	१३
खगहन	१२७, १७ २०२,	६	खरु	२५२,	१४
खगडपरशु	६५,	३	खर्जिच्चार	४४,	१०
खगडपरशु	३२६,	५	खर्जू	७६,	१६
खगडलवण	१२८,	६	खर्जूर	६८, ३ २६६, १२ ३३६, ६	
खगडाभ	२६६,	१३	खर्जूरी	४, ४	
खगिडक	१३, १; ३		खर्जूरीपादप	७६, ६ ११२, १३	
खगिडत	१४१, २ १५०, ८			११६, ५	
खगिडता	१४१, ३		खर्म	२२३, ७	
खगडौ	६६, १३		खर्व	६३, ६ ७१, १२ ६३, १६	
खगडेन्दु	२८४, १६			१६६, ४ २१६, १६ ३१६, १२	
खतमाल	३१२, ६		खर्वट	८८, १६; १७	
खद	६६, १४		खल	२७, ४ १८३, १० २६६, १२	
खदिर	३७, २ ८६, ११ २०८, ६			२६६, ११; १२ ३००, ५	
		२७०, ३		३०३, १४ ३२०, ७ ३२८, १४	
खदिरौ	२६६, ११		खलति	६२, ४ १४१, २	
खद्योत	४८, १७ १२३, ५		खलपू	२१२, १६	
खनक	१३, २		खलमेलक	१६२, १६	
खनि	७६, १०		खलिनी	१६२, १६; १८	
खनित	१४१, १		खलौन	१६२, १७ ३१६, ११	
खनित्र	४, ८ १२२, ११ २६६, १५		खलूरिका	३५, १४	
खनित्रक	५६, १३ ३०६, १०				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गजयोषा	११०, ३।	२२७, १५	गयान्तर	१११, १	
गजयोषित्	२०१, १६।	२८६, ११	गयामर	५०, १८	
गजरज्जु		३४५, ८	गयिका	१३, १५।	२३६, १६।
गजवर्जन		१४६, ५		२४४, १३	
गजशिक्षाविचक्षण		१७१, ६	गयिकाञ्जुका		४८, ७
गजभ्रुकुला		३११, ५	गयिकात्मज		२८७, १७
गजसङ्घ		३४३, ११	गयिकारिका	४८, ८।	१२३, २
गजसौकर		१७०, १५	गयित		१४१, १०
गजाजीव		४६, १८	गयिताङ्ग		१६, ६
गजाङ्घ्रि		३४१, ५	गयितान्तर		१४४, २
गजान्यजङ्घादेश		२६४, ६	गयितार्थक		१४१, १७
गजान्न		१८१, ११६	गयोष्म	५६, १२।	३२७, ८
गजान्नपिण्ड		२१, १३	गयोश्चर		५६, १५
गजारोह	२४७, ५।	३४२, ६	गयोश्चरभिद्		१७४, ५
गजार्षक		७८, ६	गयड		६६, १५
गजालान		२८, ११	गयडक	१३, ११; १२; १३।	
गङ्ग		७६, ११		५६, ८; ६।	३०६, २
गङ्गा		७६, १०	गयडकयोषित्		२०४, ४
गड	६६, १५।	६६, १८	गयडकशैल		२५२, १६
गडु		६६, १८	गयडकी		१३, ११
गडुक		१३, ६	गयडकूप		२१३, १४
गडुची	१७०, १७।	१८६, १३	गयडदूर्वा	८७, २०।	२५५, ८
गण	१०४, ११।	३०३, ५	गयडशैल	२४८, १८।	३१२, ८
गणक		८२, १३	गयडौर		२७०, १
गणकाख्या		१३, १४	गयडूक		१३, ६; १०
गणनायक		२१२, १७	गयडूपदी		२८२, ४
गणनीय		२३४, १५	गयडूष	१६, २।	२०३, ६।
गणप		२१२, १७		३३२, ७; ८	
गणभेद		१२२, ६	गण्य		२३४, १५
गणाधिप	२८१, १३।	२६२, ६	गत	१२४, ११।	१२६, ३। १३३, ७।
गणाधिपति		१६६, १२			१३५, ७
गणाधीश		२८८, १६	गतजन्मन्		६, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गतवासिक	२६,	११	गन्धपिशाचिका	५२,	८
गतस्पृह	१५४,	१	गन्धफली	३१२,	७
गतातङ्ग	२८०,	१	गन्धभिद्र	२२०,	१२
गतांसक	३३६,	६	गन्धमादन	२०८,	७
गतासु	११२,	१७	गन्धमाजरी	३००, १४।	३०६, ६
गति ६८, २१; २२।	११२, १६।		गन्धमाल्यौपहार	६३,	६
१२६, ५। १२६, २।	१३३, २।		गन्धमुखि	२८७,	१८
१३८, ११। १६२, १६।	२०१, ११।		गन्धमृग	३६,	६
	२५३, २०		गन्धरस	२६६, ५।	३३५, १६
गतिगोचर	१७६,	४	गन्धर्व	२१, १३।	१२६, ६।
गतिविशेष	५४,	६		३१६,	१६
गद ७८, ३। १७२, ६।	१८६, १५।		गन्धर्वनगर	२०६,	५
	२१३, ३		गन्धर्वहस्तक	५२,	६
गदभेद	१३२,	३	गन्धर्वान्तर	१७१, ११	
गदान्तर	७२, ६।	१६८, १४।	गन्धवती	१६१,	७
	२७५,	८	गन्धवह	१६५, १७।	३४१, १३।
गदाभेद	३५,	११		३४४,	३
गदित	१४१,	११	गन्धवाह	३४४,	३
गद्य ३०, १५।	२३४, १६		गन्धशेखर	२६३,	११
गद्यबन्धगुणान्तर	३३१,	१	गन्धसोम	२६१,	२
गन्तु	१३१,	७	गन्धहस्तिन्	२०७,	१
गन्तिक	१३, १८		गन्धोत्पल	२२१,	८
गन्धौल	३०४, १३		गन्धोली	६०, ८।	३०४, १४।
गन्ध १७५, ८।	१८०, ६; १०		गन्धौषधि	२५८, १४	
गन्धक १३, १८।	४५, २। १८०, ६।		गभस्ति	७३, ४।	११०, ८।
	२०८, ७			२१८, १	
गन्धकालिका	४८, ६		गभीर	२६७, २०	
गन्धकुटी	१६, १		गम	२२३, ८	
गन्धटण	२२४, ८।	३१७, ७	गमन	१२६, १६।	१३५, २।
गन्धदीपन	१६६, १३			१५४, ६।	१८८, १४।
गन्धद्रव्य	५३, १२।	५७, १५	गमनयोग्यक	२३४, १५	
गन्धन	३५, ३।	१६३, २।	२०१, १२	गमनान्तर	११४, ३।
					१३६, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गमित	१४०, ८।	१४१, ६	गर्दभाभङ्गय	४४, १३	
गम्मारौ	२६७, २०।	२६४, २०	गर्दभौ	२२०, १२	
गम्भीर		२६७, २०	गर्भ	१०६, २०।	१२४, २।
गम्य		२३४, १५	गर्भक	१३, १७	
गय		२३४, १२	गर्भगामिन्	६३, १५	
गया		२३४, १२	गर्भपाक्वी	३५, १५	
गर		२५२, १५	गर्भमोचन	३२०, १५	
गरण	११०, १६।	२७४, २	गर्भवत्	१४१, ११	
गरद		१७६, २	गर्भवती	११, १३	
गरल	६६, १।	३०४, १५	गर्भसम्भव	११०, १६	
गरी		२५२, १६	गर्भागार	४६, २	
गरुड	४२, ६।	४६, १६।	गर्भागृह	३०६, ७	
	६६, १२।	११६, १६।	गर्भाग्रथ	२४३, ४।	२५५, २०
	१७६, १४।	२३६, ७।	गर्भिणी	११०, १३; २०	
		२८७, ८	गर्भित	१४१, ११	
गरुडध्वज	११६, १६।	३२२, ११।	गर्भुत्	१४१, १०	
		३२४, ८	गर्व	१७४, ११।	१८०, ६।
गरुडाग्रज		२३६, ७		२४०, ११।	३१६, १३
गरुत्		१७२, ११	गर्हणा	११०, १३	
गर्ग		५६, ११	गर्हा	३४१, २	
गर्गर		२६७, १८	गर्हित	१०३, २।	१५६, ७।
गर्गरी		३२४, ४		२४३, २।	३००, ११
गर्जन		१६२, २०	गर्ह्वा	६१, १८।	१८८, २।
गर्जित		१४१, ६		२३४, १६	
गर्त	८७, १२।	१२६, २।	गर्ह्यजन	२२७, १२	
	२५५, ११।	२८०, १५	गल	६३, ३।	११६, १७।
गर्तक		१३, १६; १६	गलन्तिका	२६५, ६	
गर्तिका		१३, १७	गलशुण्डिका	४८, ८।	१८६, १३
गर्दभ	२२०, ११।	२४४, ११।	गलशुण्डौ	१०१, २	
		२५२, १३	गलहस्त	१७५, ४।	२८४, १७
गर्दभाख	७२, १४।	२०३, १४।	गलितायुध	२३४, १४	
	३१२, १।	३४५, १६	गल्वर्क	१३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गवय		२४२, १६	गाथा	१६८, १५	
गवाक्ष	२६७, ७।	३४६, १२	गाथाभिद	८६, ६	
गवाक्षी		३४६, १२	गाघ	१८०, १०	
गवादनी		१०६, ३	गान	६१, १६। १२६, ७। १८६, ६; ७	
गवादिनी		२१७, ३	गानविषय	१४१, १४	
गवाध्यक्ष		१७६, १३	गान्धार	२७०, १; २	
गवेधुक		१२५, १५	गान्धिक	१३, २०। १४, १	
गवेधुका		३५, १५	गापित	१४१, १४	
गवेधुका		११७, १८	गामित	१४१, १३	
गवेधुका		११८, ४	गाम्भारी	१२१, १। १७५, १६	
गवेधुगी		११६, ३	गायक	३१६, १७	
गवेधित	१५०, ६। १५६, ११।	१६१, ८	गायत्री	८२, ५। २७०, ३	
गवेधु		२३८, १२	गायन	६०, ६। १०४, १७। १८६, ६।	
गव्य		२३४, १३	गायित	२३५, ३	
गहन	८३, १५। १६२, २०।	२६६, १६। २७६, ७; १६	गारा	२५२, १८	
गह्वर	१३४, ११। १६३, १।	२६८, २। २६६, १८। ३४०, १२	गारुड	६६, १२	
गह्वरा		२६६, १६	गार्ग्य	२३४, १७	
गाङ्ग	५६, १०। १८२, १३		गार्गी	११०, १६	
गाङ्गेय		२४२, १७	गार्ह्य	२३४, १७	
गाङ्गेयारि		१००, १५	गालव	३१६, १८	
गाढ	१०१, ११। १८४, २		गालित	१४१, १२। १४२, ६।	
गाढमुष्टि		६१, ११	गाहित	१४१, १३	
गाण्डीव	२२०, १। ३१०, १।	३२०, २	गिर	२५२, १८	
गातथ		२३५, ३	गिरा	२५२, १८	
गातु		१२६, ६	गिरि	४, १६। ३६, १४। ४१, ६।	
गात्र	५६, १। २५२, १६			१४३, ६। २५२, १६; २०।	
गात्रानुलेपनी		१३२, १२		२५५, १७। २८६, १६। ३१६, ६	
गात्रिकाबन्ध		२८६, १८	गिरिकर्षी	११६, ३। १३८, १	
			गिरिका	१४, ३	
			गिरिज	७८, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गिरिजा	७८,	१३	गुच्छ	७४,	१०
गिरिनितम्ब	६,	६	गुच्छक	१४,	४
गिरिप्रभेद	६५,	३	गुच्छविशेष	३:३,	१
गिरिमल्लिका	४८,	६	गुञ्जा	७२, १३। ७६,	११।
गिरियक	३५, १७। २५२,	१६		२०६, १७। ३१०,	१६
गिरिराज	८०,	३	गुटिका	२६६,	१६
गिरिष्ण	३२७,	८	गुड	१४, ६। ६७, १। १०६,	१४
गिरिसार	२८७,	६	गुडत्वच्	६०,	१६
गिरौष्ण	२६१, १७। ३२७,	८; ६	गुडदाब्	२८७,	७
गिलित	१२६, ८। १४१, ४; १२;		गुडा	६७,	२
	१५। १६६, १; १५		गुडाकिष्ण	१६६, १०। ३१३,	२०
गिलितमात्र	१०४,	१२	गुडुची	१६६, १८। २६३,	१६
गीत	१२६, ७। १८७, ७। २३५,	३।	गुडूची	१७, १३। ३६, १७।	
	३४६, ६		१३६, ६; १६। १४३,	८।	
गीतकालक्रियामान	२६७,	१५	२४५, ८। २५६, १५। ३०४,	७।	
गीतप्रभेद	१०६,	१८		३२३, १२	
गीतादिभोग	१२,	१८	गुडेरक	३५,	१६
गीति	१२६, ७। १८६, ७। ३०६, १६।		गुण	७७, ६। १०४, १३। १०७, ७।	
	३१७, १			३२८, १२	
गीर्ण	१०४, १२। १४६, १२		गुणक	१४,	४
गीर्णि	२५२, १६		गुणागौरव	२४६, ७	
गीष्मति	१४१, १६। १७६, ३।		गुणानिका	३५, १७; १८	
	२४४, ४। २५३, १। २५४, १।		गुणावन्मूर्ति	२८३, ७	
	३३३, ३		गुणवृत्त	११, १३। २१०, ६	
गीष्मतिभार्या	२५५, ६		गुणवृत्तक	४८, ६	
गुगुल	३३४, ६		गुणसाम्य	१४७, ८	
गुगुलु	१३, ७		गुणाधार	१०४, १६	
गुगुल	२४३, ३		गुणान्तर	७७, ५	
गुगुलि	३१८, १०		गुणित	१३७, १४। १४१, १७	
गुगुलु	१२, १२। ४७, ४।		गुणिन्	१०४, १६। १०८, १४	
	१२५, १६। २१८, ६। २५७, ५।		गुणोत्कर्ष	१५५, १६	
	३११, १२। ३४१, ५		गुत्स	३३५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गुद	२३४,	२०	गुह्यक	१४,	६
गुदमारुत	१६०,	१	गुह्यकमात्र	३४६,	५
गुन्त्र	२५३,	३	गुह्यकाधीश्वर	३४६,	५
गुन्त्रा	३१२,	७	गुह्यकेश्वर	२१३,	३ । २६३, १२
गुपित	१४१,	१७	गुह्यवाद	२५८,	६
गुप्त	१०३, २ । १२६, ६ । १३६, १२ ।		गूढ	१०१, १२ । १२६, ६	
	१४६, ५		गूढपुरुष	३०,	२०
गुप्ताङ्ग	६४,	३	गुर्या	११०,	२०
गुप्ति	१२६, ८ । १८६, २		गूहित	१४१, १७	
गुम्फ	२१६, ४		गृह्यन	१६३, ४ । ३१०, १	
गुम्फान	२१६, ४ । २४०, २		गृध्र	२५३, ४	
गुम्फनीय	२४०, २		गृध्रदण्ड	२२६, ११	
गुम्फित	१४१, ७ ; १६		गृध्रमुखी	५६, १६	
गुर्या	१११, ३		गृष्टि	८४, १० । २७६, १२	
गुरु	४२, ६ । १५२, १८ । १६६, १३ ।		गृह	११६, ४ । १६२, १३ ।	
	२३३, १ । २५३, १		१६६, १५ । २२४, ७ । ३००, १६ ।		
गुरुपुत्र	८०, ६		३४१, १ । ३४५, १४		
गुरुवेग	७०, ६		गृहकच्छप	२२८, १३	
गुरुसुत	७१, २		गृहकपोतक	६२, ६	
गुर्विगी	११०, २०		गृहकुच्छि	६३, ८	
गुल	२६६, १५		गृहकृत्यादि	२३५, २	
गुला	२६६, १६		गृहगत	११७, ६	
गुलिका	६७, २		गृहगोधा	६३, १०	
गुली	२६६, १६		गृहगोधिका	४८, १०	
गुल्म	२१६, १२ । २२३, १० ; ११		गृहदाह	१७, १२	
गुल्मिनी	२१२, ६		गृहदारविशेष	३०६, ६	
गुल्मी	२२३, १२		गृहधूम	२८६, ६	
गृह	२१६, १३ । ३४०, ११		गृहनिर्गतदाह	१६२, ५	
गृहा	२६७, ६ । २६६, १६ । ३००, ६ ।		गृहनीड	१०१, २	
	३४०, १२		गृहप	३२७, १०	
गृह्य	१०१, १२ । १३१, १४ ।		गृहपति	१६१, ८ ; ६	
	१६२, १५ । २३४, १६ । २८४, ८ ।		गृहबन्ध	२७, ४ । २७०, १७	
	३३१, १३				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गृहभाग	१२,	१०	गोकर्ण	१११,	१
गृहभेद	२६,	१३	गोकलन	२६७,	६
गृहमात्रक	३२६,	११	गोकौल	३०४,	१६
गृहसमन्वित	२३४,	१७	गोकुलिक	३६,	२
गृहस्थ	१६१,	६	गोक्षुर	३१, ५। ३७, ३। १८५, ३।	
गृहस्थान	१२६,	१६		२८१, ६। ३३४, ६	
गृहाङ्ग	८, १। १६६,	१२	गोक्षुरक	३५, २०। ३७, ४	
गृहाद्येकदेश	१०४,	१०	गोखुर	३५, २०	
गृहान्तर	८३,	४	गोग्रन्थि	१७०,	६
गृहाश्रमन्	२२८,	१३	गोचर	२४५, ११	
गृहासक्तमृगादि	२३५, १		गोजागरिक	४८, १०	
गृहिणी	११०, १७		गोजिह्विका	३६, ३। १७०, ६	
गृहीत	१२८, १२। १३२, १		गोजिह्विकौषधि	३१६, ११	
गृहेश	३२७, १०		गोडुम्ब	२१७, २; १२	
गृहोद्यान	८०, ११		गोडुम्बा	२५४, ५	
गृहोपरिगृह	२५७, ३		गोण	१०४, १७	
गृह्य	१६२, १४। २३४, २०।		गोणिका	१४, ११	
	२३५, २		गोणी	१०४, १८	
गेन्दुक	१४, ८		गोण्ड	६७, ३	
गेय	१६८, १५। २३५, ३		गोत्र	१११, ५। १२६, १६।	
गेष्णु	१०४, १७			१५५, १४; १५। २००, १८।	
गेह	१६२, ६। २३७, ६। २६८, १७।			२२६, ६। २५३, ५। २७४, ८।	
	३४५, १७			२६६, ७	
गेहमात्र	२५७, ४		गोत्रा	२५३, ५	
गैरिक	१४, ८। ३७, १२। ३६, २०।		गोदन्त	१४१, १८	
	७८, ६। ३१३, १३		गोदा	१७२, ६; १०	
गैरिकादि	१२८, २		गोदारण	११६, ४। ३०६, ६	
गो	५८, १०। १३०, १७। १५२, ३।		गोदावरी	१७२, १०। २६६, १८	
	१५६, १८। १६४, १६। १८७, १८।		गोदुह	३२१, ७	
	१६०, ११। २५३, ५। २६५, ८।		गोधन	१८७, १३	
	३०६, ३। ३०८, ५		गोध्रा	१८०, ११	
गोकण्टक	३५, २०		गोध्रापदी	३४३, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गोधिकात्मज	२७०,	५	गोमती	१४२,	१
गोधूम	२१७, ६।	२२८, १५	गोमयच्छत्रिका	३४४,	१२
गोनर्द	१७६,	५	गोमयमण्डल	१००,	८
गोनाडीच	७१,	११	गोमायु	२४४,	१६
गोनास	३३१,	६	गोमित	१४२,	१
गोप १४१, २०।	२१०, ८।	२६५, ४।	गोमुख	५५,	३
	२७५, १७।	३०४, १६	गोमेदक	३६,	१
गोपक	२१०,	८	गोमेदकमणि	२६१,	३
गोपगीति	१६३,	११	गोरत्न	३४६,	१३
गोपति	१०२, ६।	१४१, १६।	गोरङ्ग	१४,	१०
		३३१, ६	गोरोचना	६०,	६
गोपदम्ब	१७६,	४	गोल	६७, १।	१४८, ११
गोपन	१६३,	६	गोलक	१४,	६
गोपनीय	२४५,	१	गोला	२८६, १२।	२६६, १७
गोपयोषा	२६५,	६	गोलाकुल	५८,	५
गोपरिरत्नक	३४६,	१३	गोलोमी	२२८,	१४
गोपान्तर	१७३,	४	गोविन्द	१७६,	३
गोपायित	१६१,	१०	गोविशेष	३०२,	१४
गोपाल	२१३, ४।	३०४, १६	गोशीर्ष	२०६,	१३
गोपालक	१८०,	१५	गोष्ठ	३६, ३।	७६, १०।
गोपालध्वनि	३३०,	१२		७७, ११।	
गोपालपुत्रिका	१४८,	५		६३, ६।	१७०, ६
गोपित	१४, ६।	१४१, १६।	गोष्ठाध्यक्ष	२१०,	८
		१५०, १६	गोष्ठी	८४, ११।	६३, ६।
गोपित्त	१६८,	७		२१६, १०।	३३६, १५
गोपी	१८१,	६	गोष्यद	१७६,	४
गोपीश	३२७,	११	गोसमूह	२३४,	१४
गोपुर	७०, २।	७६, १।	गोस्तन	१०६, १६।	१६३, ५।
		१२२, २।		२५४,	२
		२७०, ४	गोस्थानक	३६, ३।	६३, ६
गोपेश	३२७,	११	गोद्वित	२३४,	१३
गोप्तृ	१२६,	६	गौडवास्तुक	२३७,	१
गोप्य	२३५,	४	गौण	१३०,	६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
गौणिक	१४,	११	ग्रन्थिपर्ण	६,	१८। १३, ८।
गौतम	२२८,	१६	१६८, १४। १७२, ११। २६८, ३		
गौतमयोषित्	२४१,	११	ग्रन्थिपर्णक	३३५,	६
गौघार	२७०,	६	ग्रन्थिपर्णी	११६,	३
गौघेर	२७०,	५	ग्रन्थिनाख्यतक	५२,	१५
गौर १६, ७। १५६, ६। १२६, ६।			ग्रन्थित	१४१,	१२
	२५३,	७; ८	ग्रन्थ	१२६,	४
गौरव ६४, ६। १२६, १।			ग्रह १७, २। ५६, ७। १८८, ६।		
	१६३, ३। ३४३, १२		३०८, ७। ३४०, ६; १०; ११।		
गौरसर्षप	३०४,	१७	ग्रहकल्लोल	३४३,	७
गौरिल	३०४,	१७	ग्रहगोधा	३०८,	१६
गौरी १०, ११। १६, ३। ७६, १५।			ग्रहण ११०, १४। १६१, ५		
६६, ११। ११०, १। ११६, १२;			३४०, ६। ३४२, ४		
१६। १३६, ६। १४२, १६।			ग्रहणी ११०, १७		
१६३, १७। १७३, ४८। १६७, ८।			ग्रहभिद् १६६, ७		
२४१, ७। २४६, ७। २५३, ६।			ग्रहराज ८०, २		
	२६८, ६		ग्रहेश ३२०, १०		
गौरीकान्त	३२७,	१२	ग्रहोपराग ११०, १५		
गौरीपिण्डा	१०१,	३	ग्रान्थिक १३, २०		
गौरीपति	१२१, ७		ग्राम २२३, ६		
गौर्यादि १३०, १७			ग्रामकूट १६, १६। ३१३, १		
ग्रधन १६८, १२			ग्रामचटक ३३, १०		
ग्रथित १४१, ७; १६			ग्रामजाल २७२, १५		
ग्रथ्य १६८, १२; १३			ग्रामजालिन् २८७, १२		
ग्रथ्यभेद १६, ४। २३४, २०।			ग्रामणी २४, १२। ३५, १३।		
	३४७, १		११०, १८		
ग्रथ्यविशेष २३३, १४			ग्रामता १४१, १४		
ग्रथ्यार्थवर्णन ४, ६			ग्रामपाल ३०, १		
ग्रथ्यावृत्ति २११, ४			ग्रामभेद ८४, ६। ८८, १७		
ग्रथ्य ३२, ५। १६८, १४।			ग्राममदूरिका ५२, १०		
	३११, ११		ग्रामरक्षार्थ २६, २०		
ग्रथ्यिक १३, ७					

शब्दः	पृ०	पं०		घ
ग्रामयुद्ध	५२,	१०		
ग्रामसमूह	१४१,	१५	शब्दः	पृ० पं०
ग्रामसम्भूत	१६३,	३	घ	६८, ७; ६
ग्रामाध्यक्ष	२१०,	६	घट	३, १२। ६८, ८। ७०, ३।
ग्रामीण	३५, १६। १६३,	३		८४, १२। २१८, ४
ग्रामीणा	११०,	१६	घटकारक	२८७, ४
ग्रामेयक	३५, १६		घटन	८४, ११
ग्रामोद्भूत	११०,	१६	घटा	८४, ११
ग्राम्य	२३४, १८		घटादिच्छिन्न	२५६, ३
ग्रावन्	२७४, १६। ३१६,	१३	घटादिशकल	३०३, ५
ग्रावभेद	१८, १२। ३१४,	१४	घटिका	१४, १२
ग्रावान्तर	२५६,	४	घटित	१४२, २
ग्राथ	२३४, १८		घटी	८४, १३। १६८, १७
ग्रास	३५, १६। ३३५,	६	घटीधारा	१३३, ८
ग्रासमात्र	१०,	४	घटीयन्त्र	३३, ४
ग्रासीकृत	१२६,	४	घटोत्कच	७६, ५
ग्राह ६२, ७। ३०८, १७। ३४०, ११			घटोर्ध्वावलम्बक	१५, १५
ग्राहक	१४, २		घट्ट	८८, १७। २०१, २
ग्राहित	१६०, ८		घट्टना	१६३, ७
ग्रीवा २१६, २। २६६, ८। ३१६ १४			घट्टभिद्	२२३, ११
ग्रीवालङ्कारादि	२४२, १८		घट्टादिदेय	६, २०
ग्रीवालङ्कृति	२४, ८		घगटा	६८, ७
ग्रीवाविभूषण	३५, १६		घगटाकर्णोपहार	२८७, १४
ग्रीष्म	७२ ३। १०३, ६।		घगटादि	४२, ५
	२२३, १०; १३		घगटापथ	१२१, १८
ग्रीष्मकाल	७०, २		घगिटका	१४, १३
ग्रीवेय	२४२, १८		घन	१०२, १६। १८६, ८; ६।
ग्रीवेयक	३५, १६			२६२, १। २८८, ८। २८६, १०
ग्लह	१०६, ६		घनगोलक	४८, ११
ग्लान	१२७, ८। १८६, ७		घनच्छन्न	१६४, १६
ग्लानित	१४१, ६		घनत्व	१८६, ११
ग्लापित	१४१, ६		घनरस	३३८, १६
ग्लौ	२६५, ४			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
घनवल्ली		३१२, ६	घृक	४, ५। २३७, १५। २७०, ७	
घनसार	५८, ७। २६७, ११।		घृणित	१४२, ४। १४३, १५	
		२८७, ६	घृणा	१०५, २	
घनाघन		२०४, ६	घृणात्मन्	३३७, १७	
घनान्त		१५४, ६	घृणिन्	१०५, २	
घनोपल	६, ३। ४१, ६। २१५, ६।		घृत	७७, १२। १२६, १२। १३५, ७।	
		२८६, ४		१३६, ४। १७६, ८। २२७, ५	
घरण		१११, ३	घृतनिर्मित	२६, १६	
घरुण		११२, ८	घृतपूप	२१, ६	
घर्घर	६८, ८। २७०, ६; ७		घृतादिक	३४२, १	
घर्घरिका		३६, ४	घृष्ट	१५०, ३	
घर्घरी		२७०, ६	घृष्टि	८४, १४। १११, ३। ३३३, १०	
घर्म	१७४, १७। २५२, १३		घृष्टितार्थ	१४२, २	
घर्मसमुद्भूत		२३५, ५	घोङ्क	१६, १२	
घर्मित		१४२, ३	घोङ्क	२८, १७	
घर्षण		८४, १४	घोटक	१४, १७। १६६, ११	
घर्षित		१४२, २	घोटकौघ	३२२, ४	
घल्लक		३०, १२	घोटगल	३२३, ७	
घस्मर		२७०, ६	घोणौ	१०५, ३	
घश्त्र		२५३, १२	घोण्टा	८४, १५	
घाण्टिक		१४, १४	घोण्टापल	२१७, १२	
घात	७०, ४। १२६, १०। १५५, ८।		घोर	२२५, ३। २२७, २०।	
		३३६, १२		२४७, १७। २५२, ११। २५३, १२	
घातक		१७०, ४	घोरापगान्तर	४५, ७	
घातिविह्वग		१४, २	घोल	१५०, ३	
घातुक	१४, १५। १६, ६। २८१, १८		घोलक	१४, १६	
घार्तिक		१४, १४	घोलिका	१४, १६	
घृ		६८, ६	घोलित	१४२, ४	
घृण		१०५, १	घोष	५२, २। ६५, १५। ६८, ८।	
घृण्टक		१४, १५		६७, १०। ११४, १। ३३०, ११	
घृत		१२६, ११	घोषक	१४, १७। १८, १२।	
घूर्धुरिका		१४४, ३		३५, ८। ३२३, १४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
घोषण		१११, ४	चक्राट	८८, १६	
घोषणा		१११, ४	चक्रान्त	२२४, ११	
घोषपुष्प		६६, २	चक्रिन्	२५३, १७	
घोषयित्		२०४, ७	चक्रोपान्त	३१७, १४	
घोषा		३३०, १२	चक्षुर्विहीन	१८०, २	
घ्राण	४४, २।	१०४, १८	चक्षुःश्रवस्	५६, १८	
घ्राणाधिकरण		३३५, ६	चक्षुष्य	२४२, १६	
घ्रात	१०४, १८।	१२६, ११	चक्षुस्	२५६, १३	
घ्रापित		१४२, ३	चक्षुर	२७०, १२	
च			चक्षु	५६, १२	
च	७०, ११; १२; १३		चक्षु	७१, १०	
चकित		१४२, १	चक्षुसीक	३६, ७।	२८५, १६
चकोर	२७०, १३।	३४६, १७	चक्षल	१५०, २०।	२६७, १५।
चक्र	१७२, ८।	१८३, ७। २०२, १२।	चक्षलद्वार		३०५, २; १४
		२५१, ४।	चक्षलहार		२७०, ७
चक्रक		३४५, १	चक्षलमति		२६३, १०
चक्रगण्ड		३६, ११	चक्षला	१६०, १६।	३०५, २
चक्रजीवक		४८, १५	चक्ष्वा		७१, ६
चक्रजीविक		४८, १५	चक्षु	७१, १०।	८५, ५
चक्रधर		२८७, १२	चटक		१४, १६
चक्रमध्य		२१६, १	चटका		१४, १६
चक्रमर्दक		४८, १४	चटकापत्य		२८७, १५
चक्रवर्तिन्		१५, ६	चटिकापत्य		२७२, १८
चक्रवाक	४, ४।	३६, ६। २२३, ४	चटु		८४, १६
चक्रवाट		६१, १२	चण		१०५, ४
चक्रवाड		१०१, ४	चणाक		१३, ३। १५, ५
चक्रवाल	४१, १४।	३१२, १०	चण्ड		३२, ८। ६७, ४; ५।
चक्राङ्ग		३६, ६			१०७, १३
चक्राङ्ग	६४, ३।	२५०, १०।	चण्डा	६७, ६।	२२७, ६। ३३७, २०
		२६१, ६	चण्डातक		३६, १०
चक्राङ्गी	६४, ४।	६०, ४	चण्डारिका		३६, ८
			चण्डाल		३१, १५। ३१७, ७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चण्डालिका		३६, ६	१८१, १४। २०६, ८। २१२, ५।		
चण्डांशुपारिपाश्र्वक		६७, १४	२२२, १। २२७, २। २४०, १४।		
चण्डिका	१२, १४। १५, ३। ६०, ६।		२४४, १२। २५३, ७; १४।		
		२७२, १५	२६६, ११। २७६, ६। २८६, १६।		
चण्डी		६७, ५। २५६, ७		२६५, ४। ३४४, ५	
चण्डीश		३२६, १८	चन्द्रक		१५, ६
चण्डौषधि		२३७, ३	चन्द्रकला		५६, ११
चतुर	८५, ११। २७०, १३		चन्द्रकान्त		१६१, १०; ११
चतुरङ्गल		२८, १३	चन्द्रकान्ता		१६१, १२
चतुरक्षरपद्य		६४, १०	चन्द्रखण्ड		१७५, ४
चतुर्थराशि		२५८, १३	चन्द्रगुप्त		३१०, १
चतुर्मास		१७१, १०	चन्द्रगोलिका		४८, १३
चतुर्मुख		५७, १	चन्द्रभागा		६७, ११
चतुर्मुखसुत		२६४, १४	चन्द्रभागौ		६७, १२
चतुःशाल	२०७, ३। ३१२, ११		चन्द्रमल्ली		१७७, १६
चतुःषष्टि		६१, १३	चन्द्रमस्		७०, १२
चतुष्क		२६, १३	चन्द्रमुखी		५६, १६
चतुष्की		१५, १; २	चन्द्रशेखर	२८१, ७। २६३, १३	
चतुष्कोशी		१६७, १७	चन्द्रषोडशांश		२६५, ११
चतुष्पथ	४३, १३। ८५, १५।		चन्द्रहास	२२८, १८। ३३६, १	
	११२, २०। १७१, १०। २००, २०।		चन्द्रातप		१८७, २
		२६०, १	चन्द्रिका	४८, १३। १७६, १।	
चतुष्पदी		१७८, ११		३१६, १४	
चतुष्पर्णी		११६, ४	चन्द्रिल		३०५, १
चत्वर	२३६, ४। २७०, ११।		चपल	२६५, ४। ३०४, १८।	
		२७४, १३		३०५, २। ३२३, १७	
चन्दन	२७, ८। ४६, ४; ६। ६५, ३।		चपला		३०४, १६
	१६३, ७। २३८, १८। २६१, ४		चपेट	८८, १८। २६७, ११	
चन्दनद्रु		११५, ३	चपेटक		३६, ११
चन्दना		१६३, ८	चमर		२७०, १०
चन्दिर		२७०, ११	चमरिक		३६, ७
चन्द्र	१७, २। ५८, ७। ७५, ११।		चमस		३३७, ८
	१०५, ७। १६१, १५। १६७, ४।				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चमसा	३३७,	७	चर्मकषा	३१०,	२०
चमित	१४२,	६	चर्मकार	२८७,	११
चमू	२२३,	१४	चर्मकौषधि	२८७,	११
चमूगति	१२१,	१८	चर्मखलौ	१६१,	१३
चमूपृष्ठ	२६०,	१	चर्मन्	८४,	६ । १२५, १६ ।
चमूख	२७०,	१२	१७०, १४ । २२३, १६ । २६६, १३		
चम्यक	८, २० । ५१, १५ । १६२, ५ ।		चर्मपात्र	५२,	३
२१३, १६ । २२१, ७ । २३६, ३ ।			चर्मपेशी	२५७,	१३
		२४३, १	चर्मप्रभेदिका	५२,	११
चम्यककोरक	३१२,	७	चर्मप्रभेदिनी	२५१,	४
चम्यकखञ्ज	२२०,	४	चर्मप्रसेविका	५२,	११
चम्पानगरी	१६७,	८	चर्ममात्र	१६०,	१८
चय	२३५, ७ । २५६, १८		चर्माङ्ग	२६६,	२०
चर	१६६, १२ । १८३, १५ ।		चर्मिन्	१२३, ६ । २२३, १५ ।	
		२१०, १२ । २५३, १३		२५३, १८ ; १६	
चरक	१५,	४	चर्या	६७,	२०
चरण	१११,	५	चर्वटा	८६,	१
चरणन्यासभेद	१०३,	६	चर्वटी	८६,	१
चरणायुध	३५, ६ । ८८, १० ।		चर्वण	१११,	६
		३०३, १३	चर्वित	१४२,	५
चरम	२४३, २ । २६४, ५		चल	२५३, १३ । ३००, २ ।	
चरमगात्र	६३, १५		३०४, २० । ३०६, १० । ३२०, १८		
चराचर	२८७, १०		चलदल	३०७, १४	
चरित	१४२, ५		चलन	१६३, ६	
चरु	४५, ४ । २५३, १८		चलनक	३६, १०	
चर्चरीका	३६, ५		चलना	१६३, ७	
चर्चा	६५, ६ । ७१, ७ ; ८ ।		चलनी	१६३, १०	
		१२१, ११	चला	२६६, १६	
चर्चिक	१५, ५		चलित	१४२, ७ । १५५, २	
चर्चिका	७१, ६		चलुका	१४, २०	
चर्चित	१४२, ६		चविक	२३५, ६	
चर्पट	८८, १८		चथ	२३५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चव्यक	३०६, ६		चार	२५३, १३; २०। ३२६, १६	
चव्या	२६६, ११		चारक	१५, ८	
चषक	१०, १६। १४, १८। १२२, १२। २६२, ६		चारषट्क	२३०, २	
चषाल	५१, १		चारटी	१६६, १६। २२४, १५	
चाक्रिक	१५, ६		चारणा	१६, १२। २७, ८। १११, ७	
चाङ्गेरिका	७, ७		चारिचरुत्ति	१३३, १०	
चाङ्गेरी	२७०, १५		चाह	१८२; १। २३०, ८; ६। २५४, १। २६८, १४। ३१६, १	
चाटकैर	२८७, १५		चासता	१४२, ८	
चाटु	८४, १६		चासत्व	२४६, ७	
चाटुकार	३६, १२। ८४, १६। २७०, १४		चासमुखी	५७, १	
चाटुपटु	६१, १४		चार्व	३१६, १	
चाटुशब्द	२४५, ३		चार्वटीर	२८७, १७	
चाण्डाल	१७६, १७। ३३८, ११		चार्वीक	५१, ५। ६१, ४; ७	
चाण्डालिकौषधि	६३, १३		चार्वीकदर्शन	१६३, १	
चातक ४, १३। ६, ६। ६६, ११। ८६, १०। ३४२, ११			चार्वी	३१६, २	
चातकपक्षिन्	२६६, १३		चालक	१४०, ५	
चातुर	२७०, १३; १४		चालनी	१६३, ११	
चातुरक	३६, ११		चालित	१४२, ८	
चातुरी	२७०, १५		चावित	१४२, ६	
चान्द्रायणादि	२१०, ११		चिकित्सक	३६, ८	
चाप	१०५, १७। २५१, १। ३१६, १६		चिकित्सा	२३०, १४। २३४, ३	
चामर	३८, ११। २७०, १०		चिकुर	२७०, १६	
चामरदण्ड	२६६, ५। २६६, ३		चिक्राण	१११, ८। १८२, १०	
चामरपुष्प	२१४, १३		चिच्चा	६६, १६। १११, १४	
चामरवती	१४०, १४		चिच्चोटक	२०४, ३	
चामुण्डा	६६, १५		चित्	१२६, १३	
चाम्पकपुष्प	१५, ७		चित	१२६, १४	
चाम्पेय	२४३, १		चिता	११, १४। १२६, १३। २६७, २	
			चिति	१२६, १४	
			चित्त	६४, ११। १३४, ११। १७४, १८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चित्ततन्त्र		१३, २	चित्रराग		४०, ४
चित्तपीडा		१८०, ४	चित्रलेखनी		१२, १
चित्तविषय		१४२, १०	चित्रा		२५४, ५
चित्तहारिन्	६५, १३।	२६१, १६	चित्राट्टर		२८७, १६
चित्ताभिसङ्केप		१८१, ६	चित्राटौर		२८७, १३
चित्ताभोग		२६१, २०	चित्रोक्ति		६२, १०
चित्तैकविषय		१२८, ६	चिन्तन		१३७, १७
चित्तोन्नति		१८८, ६	चिन्ता	७१, ७।	१२६, १५
चित्य		२३५, ८	चिन्ताव्याप्त		१६४, १६
चित्या	१२६, १३; १४।	२३५, ८	चिन्तित		१४२, १०
चित्र		२५४, ४। २५७, ६	चिन्त्य		२३५, ६
चित्रक	१५, १०। २०, १८।		चिपिट	२२, ६।	८८, २०
	१८६, २। १८६, ३। १६४, १३		चिरजौविन्	१५६, १३।	१६१, ८।
चित्रकण्ठ		१६७, ३			२०८, ८
चित्रकतरु		२२, ५	चिरगटी		८६, २
चित्रकर	६०, ६।	२८७, १६	चिलिमीलिका		४८, १७
चित्रकारक		१०७, ६	चिल्ल	२६६, २०।	२६७, १
चित्रकोल		१८५, ६	चिल्ली		२६७, १
चित्रगु		६४, ४	चिह्न	६१, १८। ६२, ८।	७६, १५।
चित्रगुच्छक		८४, २		६६, १७। ११५, ६।	१७१, ७।
चित्रगुप्त		१६१, १४		१८६, १०। १६५, ११।	
चित्रजीवक		४८, १६		१६८, १२; १६	
चित्रज्ञ		४८, १६	चिह्नकरण		१६०, ८
चित्रपट		८५, १०	चिह्नन		१६३, ११
चित्रपदा		६६, ६	चिह्ननिर्मित		१६३, ११
चित्रपुष्प		५७, २	चिह्नित		१४२, ६
चित्रप्लु		६५, ६	चौत्कार		२७०, १८
चित्रभानु	१५८, ५।	२०४, ८।	चौन		१८६, १०
		३२४, ६	चौनक		१५, ११
चित्रमेखलक		४६, १६	चौनाक		१५, ११
चित्रयुद्ध		३, ४	चौर	८५, ८। १६२, १५।	२५४, २
चित्ररथ		१७१, ११	चौरक		१५, १२

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
चौरिका	१५, १३।	७४, १०।	चूर्णित	१४२, ११	
		२६६, १५	चूर्णी	१०५, ५	
चौरी	२५४, ३।	२६७, १०	चूलिका	१५, १८	
चौर्ण		१०५, ४	चूषित	१४२, ११	
चौर्यापर्या		११६, ५	चेतन	१०६, ११।	१६३, १२
चौवर		२७०, १८	चेतना	८२, ५	
चुक्र	४८, ३।	२५४, ७	चेतस्	११७, ६।	१२६, १४।
चुसुक		१५, १६		२२२, ३।	२४२, ७
चुसुक	१५, १३।	६४, ६	चेय	२३५, ६	
चुम्बक		१५, १४	चेस	२६७, ३	
चुम्बन		१५, १४	चेष्टा	१६०, १०।	२३४, १।
चुलक		१५, २०		३२७, १६	
चुलुक	१४, २०।	१५, १७	चेष्टित	१२५, २०।	१३८, १२।
चुलुकी		१५, १६		१४२, १०	
चुल्लिरन्ध्र		३४६, १	चैथ	२०२, १३।	२३५, १०
चुल्लौ	७, ४।	१६१, १३।	चैत्र	१८२, ५	
		३३६, १०	चैत्रक	१५, २०	
चूड		१००, १३	चोच	४१, १६	
चूडा	५४, ११।	६७, ७।	चोटिकाद्वय	३०६, २	
		२६६, १८	चोड	६७, ८	
चूडामणि		११६, ६	चोदनार्ह	२३५, ११	
चूडाला		३०५, ३	चोदित	१४२, १२	
चूडावत्		३०५, ३	चोद्य	२३५, ११	
चूडिका		१५, १२	चोर	३०, १५।	३२, ७।
चूत	१२६, १५।	१६७, १		५०, १; ८।	५३, ५।
चूतक		१५, १६		२२८, ६।	२३६, १३।
चूतकोश		२१४, १३		२६८, १६।	
चूतपादप		२५१, ८		२८५, १०।	२६०, १६।
चूर्ण	१०५, ५; ६		चोरक	३०४, १८	
चूर्णकुन्तल		३६, २०	चोरकर्मन्	१६, २।	११७, ३
चूर्णलेपिन्		३२६, ५	चोरकाख्यौषधि	३००, १३	
चूर्णसिन्दूर		२८२, १०	चोरकृति	१४२, १३	
			चोरता	१४२, १३	

शब्दः	पं.	पं.	शब्दः	पं.	पं.
चोरपुष्पी	३२५, ११		कदि	१७३, १।	३०६, १५
चोरमुखी	५७, २		कद्मक		१६, ४
चोरित	१४२, १२		कद्मद्विज		३, ८
चोल	२६७, ३		कद्मन्		२२३, १६
चोलक	६, १६		कन्द	७४, ३।	१३३, १०
चोलकौ	१६, १		कन्दःप्रभेद		७६, ८
चोलिका	१६, २		कन्दवर्तिन्		१११, १६
चौर	७०, १३। ७३, १२। २५४, ८।		कन्दस्	१२६, ७; १६।	१३३, ५।
	२६०, १८			१७२, १२।	२२६, १४
चौरपुष्पोषधि	२५४, ८		कन्दसोभेद		१५३, ४
चौरिका	१६, २		कन्दोभिद्	१४६, ७।	१८२, ७।
चौर्य	१२२, १२। २८४, १३।				२७०, ३
	२८५, १२		कन्दोभेद	१४१, १८। २८२, ४; १६	
चौर्यादि	३३६, १२		कन्न	१०४, ४। १२६, १४। १३७, १३।	
चापित	१५७, १४				१८६, ११
च्युत	१२६, १५। ३१२, ८		कमण्ड		७०, १
च्युति	२०, ६		कर्दन	१६३, १४। १६८, १४; १६।	
					३३३, १४
			कर्दि		१७३, १
क	७४, १; २; ३		कर्दित		१४२, १४
कगल	१२१, ८। ३०५, ४		कल	२६७, ४। ३१६, १३	
कटा	७४, १३		कलक		१६, ५
कत्र	६३, ८। २५३, ६। २५४, ६		कलित		१४२, १३
कत्रक	१६, ३		कली		२६७, ४
कत्रभङ्ग	६७, १२		कली		२६७, ५
कत्रा	२५४, ६; १०		कवि		३१६, ३
कत्राक	१६, ४। ४०, २। ४२, १५।		कग	५६, १२। ७५, १०। २६४, ५।	
	८५, १२				३०५, ४
कत्रादिकाष्टौ	२८, १६		कगल	६२, ४। १७७, ७	
कत्रिका	१६, ३		कगत		१२६, १६
कत्रिन्	२५४, ११		कत्र	३४, ११। २५४, १२	
कद	१७२, ११। २६४, ११		कत्राद्यन्त		३२६, ४
कदन	१६३, १३				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शान्ति	१४२,	१५	कृष्णवेर	१७८,	७
शात्रीकृत	१४२,	१५	क्रेक	४,	६
शाद	१७४,	११	क्रेद	१८७, ८। १६२, २। ३१८, २	
शादक	१६,	५	क्रेदक	१६,	६
शादन	१६३, १३। १६८, १५		क्रेदन	७४, २। १६३, १३	
शादित	१४२, १४। १४८, १०।		क्रेदनम्य	२७१, २	
	१८६, १२		क्रेदसाध्य	, २७६, ४	
शाद्य	२३५, १४		क्रेदार्ह	२३५, १४	
शाया	२३५, १२		क्रेदिक	१६, ६	
शायित	१४२, १५		क्रेदित	१४२, १५; १६	
शिकिकौषधि	१८५, ६		क्रेद्य	२३५, १४	
शित	१२५, १६		ज		
शिद	१६३, १३		जकुट	८६, ३	
शिदिर	२७१, १		जगत्	१४२, १७	
शिदुर	२७१, २		जगती	१४२, १८	
शिम	२५४, ११। २५६, १।		जगत्कर	२८७, २०	
	२६८, २। ३००, ६		जगज्जनक	४८, २२	
शिमवद्देय	११, ५		जगन्मुखी	५७, ३	
शिम	१०७, १४। १२५, २०।		जगन्नायक	४८, २१	
	१२६, १६। १२७, १६। १४१, २।		जगल	३०५, ५	
	१८६, १३। १८६, २		जगिष	२११, ६	
शिमदेह	६६, १५		जघन	१६३, १७; १८	
शिमवाजक	७८, ४		जघन्य	२४३, २	
शिमवस्तु	१३६, १४		जघन्यज	८०, ४	
शिमहस्त	१०४, ५		जङ्गम	७, ११। ५६, ६। १४२, १७।	
शिमा	१८६, १३			२८७, १०	
कुच्छन्दरी	२८७, १८		जङ्गल	३०५, ८	
कुप	२१०, १०		जङ्गा	४, १; ६। ५६, १४।	
कुरिका	२८, १४। ४५, १०।			१४६, ६	
	७८, १६। २६०, १७। २८५, ७		जङ्गाकारिक	४८, २२	
कुरित	१४२, १६		जङ्गादिविभाग	२५२, १७	
कुरी	४६, १०		जङ्गल	१६, १७। ४८, २१। ३०५, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जटा	८६, १८।	३३५, १२		२४५, १०।	२६६, ७
जटाजूट		१७५, १०	जनभाषणा		१७६, २०
जटाधर		२८४, १	जनसङ्घ		१४३, २
जटामांसी		८४, १८	जनस्पृहा		३२६, १०
जटायु		२४३, ३	जनार्दन		२८८, २०
जटायुक्त		३०५, ७	जनि	३०, ३।	१८६, १७। २०४, २०
जटिनी		१६३, १६	जनित		१५३, ११
जटिल		३०५, ७	जनितत्रास		१४३, १७
जटौ		८४, १८	जनिता		१५२, १
जटौषधि		२६७, १६	जनित	१४३, ३।	२३६, १
जठर	८८, १३।	१०२, १७।	जनी		१८६, १५
	२६६, १; १६।	२७१, ३	जनु		१८६, १७
जड	८२, १।	६७, ६। २८२, २।	जनेश्वर		२८८, २
		२६७, ६। ३०१, ६	जनोदाहरण		१२४, १
जडत्व		२१६, ११	जन्तु	१२६, १६।	१३०, ८।
जडा		६७, ६		३१७, २०।	३१८, १३
जतु	८८, ५।	१२६, १६। २०८, १८	जन्तुफल		२८५, २०
जतुक		१६, ८	जन्वन्तर		१००, ४
जतुका		१६, ८	जन्मन्	१२६, १८; १६।	
जन	५, ११।	७६, १६। १४२, १८।		१८६, १७।	१६३, १६।
		१७८, २२। १८६, १४। १६६, १६।			३१७, १८; १६
		१६६, १४	जन्मप्रभेद		२२४, ७
जनक	१६, ७।	१२७, ६। १२६, ७।	जन्मभूमि		२०२, २
		१३२, ६। १४३, ३। २३५, १८	जन्महेतु		३२०, १३
जनकहित		६४, ८	जन्य	१६२, १४।	२३५, १७; १८
जनक्षय		२५८, ११	जन्यमात्र		१२६, १६
जनता		१४३, २	जन्या		२३५, १८
जनन	१८८, १५।	१६३, १६	जन्यु		२३६, २
जननी	१३०, १६।	१६३, १६।	जङ्घ		१८६, १६
		३३५, १०	जपसिद्धि		७४, २
जनप		२१२, १८	जपापुष्प		६८, २
जनपद	६६, १६।	१७८, १२।	जम्बाल	२८६, १३।	३०५, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जम्बीर	४५, ७।	२१८, ६।	जराव्याधिहरीषध	२०६, १	
	२७१, ५।	३०५, १०	जराशून्य	२७३, १६	
जम्बु	१६२, ४।	२१६, ५	जरासन्ध	२८८, १६	
जम्बुक	१६, १०।	२३, ७।	२७, ४।	जर्जर	२७१, ४
		४७, १२।	३२१, ६	जर्जरीक	३६, १३
जम्बुद्वीप	२६८, ६।	३३१, ३	जर्ण	१०५, ७	
जम्बुभिद्रु	२१७, १०		जल	२, १२।	७६, ३।
जम्बुविटप	३०५, ११			१३७, १६।	१३६, ३।
जम्बुक	१६, ११।	२५७, १२		१८३, ६।	१६६, १।
जम्बुफल	३६, १६।	१४६, ४		२४४, ५।	३०२, १०।
जम्बूल	३०५, ११			३३१, ४।	३३८, १६
जम्भ	२१८, ६		जलकराटक	४४, ४	
जम्भल	२७१, ६।	३०५, १०	जलकरङ्ग	४८, १८	
जय	१३६, १५।	२१६, ७।	२४५, ६	जलकाक	३१७, ७
जयज्वालिन	३१२, १३		जलकिराट	६२, ७	
जयद्रथ	१७१, १२		जलकूप	२१३, १६	
जयन्त	१४२, २०।	२३५, १६	जलकुञ्जक	२७४, १५	
जयन्ती	१४२, १६; २०।	२३५, १५	जलकुक्कुभ	८८, १५	
जयभाज्	२७१, ७		जलकूपी	२१३, १६	
जयविपर्यास	६०, १०		जलकेश	३२६, ७	
जयसख	५७, ४		जलखातक	२२, १६	
जया	२३५, १५।	२४३, ७	जलगुल्म	२३१, ३	
जरड	६४, ८		जलचत्वर	२३१, ३।	३२३, ६
जरा	१११, ८; ६।	२५४, १५	जलचर	६१, २।	२८७, १६
जराजौर्ण	२७१, ४		जलज	३७, ४।	४०, ८।
जराट	२७५, ८			७८, १४।	
जराटक	२६१, १२			२३२, १२।	३१३, १६
जरातुर	३६, १३।	२८७, २०	जलजन्तु	१७४, ६	
जरायु	२४३, ४।	२६३, १६।	जलजात्त	३४७, ३	
		२६६, २	जलडिम्ब	२१७, ६	
जरायुज	२८२, २०		जलतापिक	४८, २०	
			जलद	६६, ७।	१७६, ६।
			जलदधनि	२५०, १।	३३४, ८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जलदात्यय	१७७,	१०	जलाश्रुत	१८६,	५
जलदोषल	३१३,	१८	जलालोक	३६,	१४
जलधर	१७२, ७ । २८७, १६ ।		जलावट	४१,	१७
		२८६, ३	जलावर्त	१०१, ५ । २३१, ३	
जलधौर	३००, ६		जलाशय	१२०, १८ । १७४, १७ ।	
जलनिर्गम	२५४, १५			२४७, ६	
जलन्धर	२८८, १		जलेन्द्र	२७१, ६	
जलप	२१२, १८		जलेश्वर	२८८, २	
जलपत्नी	२२१, ४		जलोच्छ्वास	३४४, ६	
जलविम्ब	१७, ८		जलौका	३६, १४ । ७३, ११ ।	
जलबिन्दु	३२३, ६			२०४, ८ । २१३, ६	
जलबुद्बुद	२६, १८		जलोष	५७, ८	
जलभाजन	२७७, ७		जल्पक	१६, ६	
जलयन्त्रनिकेतन	३४४, १६		जल्याक	१६, ६	
जलरङ्ग	३०८, १२		जव	६२, ६ । १७४, १३ ।	
जलरगड	१०१, ५			२१६, १२ । ३१६, ३	
जललता	४८, १६		जवन	७५, ६ । १२७, १ ।	
जलवायस	३०८, १			१६३, १५ । २०३, ४ । २४१, २	
जलवारक	४८, २१		जवनिका	२६०, १५	
जलवेतस	२४३, ७		जवा	२१४, ४ । ३१६, ४	
जलशुक्ति	२८, १६		जवान्तर	२६०, १५	
जलसन्निधि	२१६, १३		जागरक	३६, १५	
जलसमूह	२५७, ८		जाग्रत्	३६, १५	
जलसूचि	७३, ११		जाङ्गल	१६३, २० । ३०५, १२	
जलस्थान	२१४, १ । २४७, १४		जाङ्गली	३०५, १३ ; १४	
जलहस्तिन्	२०, १६		जाङ्गलिक	३६, १५	
जलाञ्जल	३०८, १३ । ३१२, १२		जाङ्गल	३०५, १३	
जलाटन	२०४, ६		जाङ्गिक	१६, १७	
जलाटनी	२०४, ८		जात	१०२, ४ । १०३, ३ ।	
जलाधार	२४७, ६			१२६, १८ । १६५, १६	
जलाधारभेद	२६७, १३		जातकृत्य	२५८, १६	
जलाधारविशेष	६४, ६		जातदंश	१४४, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जातरागस्त्री	१५१,	१८	जालभिद्र	११७,	१२
जातविश्वास	१५३,	१२	जालिक	१६, १६।	४२, ५
जातवेदस्	११६, ७।	१६४, १८	जालिका	१६, १४;	१५
जातशङ्क	१५४,	१३	जालिनीफल	१६, १३।	३०५, १३
जातशमश्रु	२६८,	१२	जाली	२६७,	८
जाति	३६, १३।	१२६, १६।	जाल्म	२२३,	१७
	२७६, ८।	२८१, १	जासित	१४३,	४
जातिकोश	३२५,	१२। ३३०, १०	जाहक	१६, १२	
जातिभेद	६५, १२।	७४, १७।	जाङ्गवी	१७६, ६	
	११०, ५।	१७०, ७। १६७, १४।	जिगौषा	१६४, १७	
	२५१, ७।	२६७, ४। २७३, १७	जिगौषु	३३२, ८;	६
जातिमात्रक	२६१,	१४	जितभूपाल	१७५, १३	
जातीपुष्प	२२१,	८	जितेन्द्रिय	१५३, ६	
जातीफल	६५, १०।	२६८, १८	जित्तर	१०५, ८।	१८७, १।
जातु	१२६, १७			२७१, ७	
जात्यकाञ्चन	२६८, ७।	३२८, १	जिन	१५७, १।	१६३, १७।
जात्यन्तर	६, १६।	१८, ३।		१८१, २।	१८७, १। १८८, ११।
	३७, १७।	१६६, १७। १८६, १७।		३४४, ५	
	२६६, १५		जिनक	१६, २०	
जानकी	१६, १७।	७६, ४	जिनभेद	४२, ६	
जानपद	१७८, १२		जिनप्रासन	६६, ६	
जानुदेश	२६८, ५		जिष्णु	१०५, ७।	१६६, ४।
जाबाल	४५, १२			२६०, १६	
जामदग्न्यमाह	२६, २		जिह्वानक	३६, १४	
जामाह	१४३, ४।	२५७, ८	जिह्व	२२३, १८	
जामिता	१४३, ५		जिह्वग	६४, ५	
जायाजीविन्	३२३, १०		जिह्वता	१४३, ६	
जार	२५४, १४		जिह्वा	१६८, १;	११
जारी	२५४, १४		जिह्वाप	२१३, १	
जाल	२६७, ६;	७; ८	जीमूत	१०१, ६।	१४३, ६।
जालक	१६, १३।	३१, २। ३४६, १२		२०७, ८	
जालजीविन्	१६, १५		जीर	२५४, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
जीरक	१६, २०।	१०४, १।	जीवातु	१४३, ७	
	१११, ६।	१८३, १७	जीवान्तक	३६, १६	
जीर्ण	१०५, ८।	१८१, १७।	जीविका	१६, १८	
	१६६, १४।	२३१, ८	जीवेष्टियाजक	१५५, ६	
जीर्णवस्त्र		२६०, १०	जीवित	१४३, ७; ६	
जीव	१६३, १२।	३१६, ४; ५	जीवितप्रद	३२६, ६	
जीवक		१६, १६	जीवितेश	३२६, ८	
जीवकतरु	२०, १६।	१६०, ६	जुगुप्सा	१०५, २।	१२५, ५
जीवकद्रुम		१८५, ७	जुङ्ग	५६, १३	
जीवकाख्यधरगिरुह	४०, १२		जुष्ट	८४, १६	
जीवझीव	३२३, ११		जुङ्गराग	११६, ७	
जीवप	२१३, १		जू	७५, ६	
जीवणोक	३६, १६		जूक	४, ७	
जीवत्तिका	३६, १८		जूति	१२७, १	
जीवद	१७६, ६		जूर्ण	१०५, ६	
जीवदह्मा	३६, १८		जूर्णक	१७, १; २	
जीवन	६८, १।	१३३, ६।	जूर्ति	१२७, १	
	१७५, १७।	१६४, १।	जृम्भ	१४३, ११।	२१८, १०
			जृम्भण	१११, १०	
		३१६, ६	जृम्भा	१११, १०।	२१८, १०
जीवनक	३६, १६		जृम्भित	१४३, १०	
जीवनसाधन	१६, १८		जेमित	१४३, ११	
जीवना	१६४, २		जैवाटक	३६, २०	
जीवनिका	३६, १८		जोङ्गक	१७, १।	३४, ८।
जीवनी	१६४, १			२६४, १५।	२७४, १३।
जीवनीयोषध	१४३, ७			३४१, १२।	
जीवन्तिका	३६, १७।	२४६, ७।		३४३, ३	
		३१६, ६	जोङ्गकद्रुम	२०३, १३	
जीवन्तिकोषधि	२३४, ४		जोङ्गित	१४३, ११	
जीवन्ती	१६, १८।	६५, १६।	ञ	८२, १।	१८१, १; १७।
	१४३, ८।	१८१, ५।		१८३, १८।	२४०, १८
जीवा	३१६, ५; ६		ज्ञप्त	१२७, ३।	१४३, १३
जीवाख्यशाक	३६, १७		ज्ञप्ति	१५५, १७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
ज्ञात	१३०, १४	१३८, १८	ज्योतिष्क	१७, २	
	१४६, १६। १५३, ५। १५६, ४।	१८६, ७	ज्योतिष्मती	१६१, १५। १३१, २०।	
ज्ञातसम्भृत	१४७, १८			२००, १३। २२०, ६	
ज्ञातसिद्धान्त	१७, १७		ज्योत्स्ना	१८७, २; ३। २०६, १३।	
ज्ञातार्थ	३४५, २			३०६, १७। ३१६, २	
ज्ञाति	१२७, २; ४। २२१, ६।		ज्योत्स्नी	१८७, ४	
	२२६, १		ज्वर	१२७, १। २५४, १३	
ज्ञात	१३३, ११		ज्वरान्वित	१४३, २	
ज्ञान	५६, ५। ६०, १२। ६६, ७।		ज्वरित	१४३, २	
	१२६, ५। १२७, ३। १५५, २०।		ज्वलन	३०, ४। ६५, १५। ७२, ३।	
	१७४, ८। १८५, ५। १८७, ४।			७३, १२। २४४, १२	
	१६६, ६; ८। २००, १।		ज्वलित	१२७, १७। १४३, १	
	२०२, ११। २४३, १५। २६१, ४		ज्वाला	५४, ११। ५५, ६।	
ज्ञानयुक्त	१८७, ५			१३५, ११	
ज्ञानिन्	५६, १०। १८७, ५		ज्वालामुखी	५७, ३। ३२३, १३	
ज्ञापक	३२, १५				
ज्ञापित	१३३, ११। १४३, १३		भ		
ज्या	२३२, १। २३४, १३		भञ्जा	८१, ८	
ज्याघातवारण	२६७, ११		भञ्जावात	२१५, १	
ज्यानि	१८७, १		भगि	१०५, ६	
ज्येष्ठ	३, १६। ७२, ४।		भर	२५४, १५	
	६३, १०; ११। २४४, ३		भरक	१७, ३	
ज्येष्ठा	७, ६		भरयुज्	१४३, १२	
ज्येष्ठामूलौय	२४६, ५		भरित	१४३, १२	
ज्येष्ठिका	३१४, ८		भर्भर	२७१, ७	
ज्योतिरिङ्गण	१२३, ५		भला	२६७, ६	
ज्योतिर्विद्	८२, ११		भल्लरी	२७१, ८; ६	
ज्योतिष्शास्त्रवेदिन्	५२, १३		भल्लिका	१७, ४; ५	
ज्योतिष	१६४, १५		भष	७८, १। १८८, १०	
ज्योतिषाम्यति	१६६, १३		भषा	३३०, १३	
ज्योतिषिक	४०, १८। ७४, ४।		भषान्तर	६०, ३। २८२, ३।	
	२६२, १८			३२७, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तगडुल	३०५,	१७	तदात्व	१३७,	६
तगडुलादि	१३६,	११	तदायुध	२८,	२०
तगडुलीय	२४७,	१०	तद्गृह	२३७,	१
तगडुलीयक	४६,	१	तद्गव	३५,	१ ७२, १२ ३०८, १४
तगडुलोदक	११६,	८	तद्देद	१६०,	१८
तत	१६२,	१४	तद्युक्त	१०६,	१
ततस्	१२७,	६	तद्वाज	१८३,	१३
तताङ्गुलिकर	३०६,	१६	तद्वत्	८३, १४ ८४, १३	
तत्कर्मन्	१३४, १ २३७, २		तद्विद्	३१, १	
तत्काल	१७८,	६	तद्वेदिन्	६३, १	
तत्क्रियावत्	२८,	७	तनय	१४७, ४ १७६, १०	
तच्चिह्न	१७३,	६		२०८, ११	
तद्धिन	१६४,	६	तनु	१८७, ६ २६४, ६ २६६, ८	
तत्पक्षिराज	२४३,	४	तनुजन्मन्	२१६, १६	
तत्पर	१२,	७	तनुरस	३३६, २	
तत्पुरी	१५८, १० १६४, ६		तनूनपाद्	१६६, १४	
तत्प्रसून	७३, ३		तनूखड	२२५, १६ ३४४, ४	
तत्फल	८, ६		तन्वु	१२७, ७ २६२, ७	
तत्र	२५५, ३		तन्नुवाय	२५४, १६	
तच्च	२२४, १७ ३४७, १		तन्नुवायोपकरण	२२६, ७	
तच्चभेद	१५०, १		तन्नुव्रीहिभेद	२८६, ११	
तच्चविज्ञान	३४६, १४		तन्नुशाला	१३, १७	
तच्चार्थनिश्चय	१८७, ४		तन्नुसन्त	१२५, ३ १३४, २०	
तत्सखि	२३५, १५		तन्व	१६१, १० २५४, १८	
तत्सह	१४, ११		तन्वक	१७, १३	
तत्सम्बन्धसंयुत	२७६, १६		तन्वभेद	४, ११	
तत्सिरा	३१६, १४		तन्विका	१७, १३	
तत्स्थ	२६०, १०		तन्वित	१४३, १५	
तत्सृज्	२३८, ६		तन्विन्	२५५, २	
तथा	१६८, १६		तन्वी	२५५, १	
तथ्य	२३६, ४		तन्वीघात	२६७, १२	
तदध्येष्ट	६३, १		तन्ना	५७, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तन्त्रि		१३४, १७	तरण्य		२६५, ६
तन्त्रित	१०२, २।१४२, ४।१४३, १५		तरल	२७०, १७।३०४, २०।	
तन्त्रौ		२५५, ३			३०५, १४
तन्मध्य		२३२, १२	तरवार		२८८, ३
तन्वङ्गौ		२६२, २	तरस्विन्		३२०, ४
तपःक्षेत्रसह		१२७, १५	तरौ		२५४, १७
तपन	१६४, ३।२४०, १३		तरु	६, १७।४१, ६।५२, ४।	
तपस्	२१०, ११; १२।२२४, १७			८०, १०।१७२, २।२२४, ४।	
तपस्य	३६, १३।२४३, ५			२५०, २।२७५, २।२८६, ४।	
तपस्या		२४३, ५		२६२, १८।३०७, ३	
तपस्विन्		३२०, ३	तरुण	१११, १३।२७६, ३	
तपिच्छ		७५, ५	तरुणास्त्री		२६७, १३
तपोधन		२०४, १०	तरुणादित्यरोचिष्		६२, २
तपोधना		२०४, १०	तरुणावस्थ		२६७, १८
तप्त		१३८, १७	तरुणौ	७३, १५।३०३, १४	
तमस्	३२, ५।३३७, ६		तरुप्रकाश		१८२, ७
तमाल	११२, ११।१८५, ७।		तरुभिद्	२८, १६।३६, ११।	
		३०५, १८		४४, १५।५०, १८।६२, १।	
तमालपत्रतिलक		२६३, १६		६६, ७।१०५, ७।११६, १५।	
तमिस्त्र		२७१, १६		२१६, ६।२५१, १६।२८३, १२।	
तमोगुणयुत		३३७, ११		२६४, १	
तमोन्न		१६४, ८	तरुभेद	१६, ८।३६, १२।४४, ५।	
तमोनुद		१७८, १३		११५, १०।१२१, १।१३७, ३।	
तमोऽपह		३४४, ५		१६७, १।२७१, १८।२२०, ६	
तमोमणि		३३४, ५	तरुमूल	२१६, ६।२५६, १२	
तमोयुक्तनिष्		२७१, १६	तरुमूलप्राखान्तर		१००, २
तर		२५४, १७	तरुविशेष	७७, १७।२५१, ६	
तरङ्ग	८, १६।६०, ११।६४, ७		तरुस्कन्ध	१७, १२।६६, ५।	
तरुण	११६, १६।२५४, १७			३००, १६	
तरुणासाधन		४, १८	तर्क	४, १७।५५, १३।३१७, २।	
तरुणान्वित	१४३, १७।७०, १२			३४१, ६; १६	
		१११, ११	तर्कक		३४५, १४

शब्दः	प्र०	पं०	शब्दः	प्र०	पं०
तर्कारी	१३,	१५ । २४३, ८	तस्मिन्नर्थ	२५५,	३
तर्कित		१३६, १४	ता	१२४,	५
तर्कुक		१७, १०	ताटङ्क	२८८,	४
तर्कुपिण्ड		१६६, २	ताड	६७,	१०
तर्कय		२३६, ४	ताडन	६७, १० । ६७, १२ ।	
तर्जक		१७, ६		२०५,	६
तर्ण		१०५, १०	ताडपत्र	२८८,	४
तर्णक	१७, १४ । २५६, ८ ।	३३६, ३	ताडपत्री	१६२,	१८
			ताडसंस्कृत	२३६,	८
तर्णकाली		३२, १८	ताडित	१३५, ५ । १३७, १४	
तर्तरीक		३७, १	ताडी	६७, ११	
तर्द		४६, ६	ताड्य	२३६, ८	
तर्पण		१११, १४	ताड्यव	३२०,	६
तर्पणयोग्यक		२३६, ३	तात	१६, ७ । १२७, २ ; ६	
तर्प्य		२३६, ३	तातगु	६४, ८	
तर्वार		२७१, १८	तातपिट	३४४, १०	
तर्ष	१०५, १६ । ३३०, १४		तातल	३०५, २०	
तल	१८०, ११ । २६७, ११		तान	१८७, ७	
तलग		६४, ७	तानित	१४३, १८	
तलप्रदेश		१८०, ३	तानितपट	१४३, १८	
तलप्रहार		७१, ८	तान्त	१२७, ८	
तलाङ्कक		३२, १२	तान्त्रिक	१७, १७	
तलिन		१६४, ७	ताप १४६, ७ । २१०, १४ । २१३, ४ ।		
तलिम		२२८, १७		३३०, १३	
तलुन		१६४, ४	तापस ५०, २ । २०४, १० । ३२०, ३		
तलुनी		१६४, ४	तापसतह	२६३, १७	
तल्य	२१०, १३ । २२८, १८		तापसी	१६३, ६	
तल्पन		१६४, ५	तापिच्छ	७५, ५ । २६३, १६ ।	
तल्ल		२६७, १३		३०५, १८	
तल्ली		२६७, १३	नापित	१४३, १६	
तल्लेखक		१६१, १४	तापी	२१०, १५	
तस्कर	२८५, ६ । ३१२, ३		ताप्य	२४७, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तामलकौ	२६०,	८	तार्क्ष्यमाढ	१५३,	८
तामस	३३७,	१०	तार्क्ष्यशैलक	३०१,	३
तामसौ	३३७,	१०	तार्ण	१०५,	११
तामित	१४३,	१६	तार्णत	१४४,	१
ताम्र	३, २। १८, ४। ६४, १५।		तार्ण	२३६,	८
	१३१, १२। २१६, ११। २४४, २०।		ताल	२६७,	१४
	२५५, ७। २७४, १०। २८५, २०।		तालद्र	२६७,	११
		३३६, ४	तालपत्री	२८८,	४
ताम्रकलश	११३, १०। ३०३, १५		तालपर्णी	११६, १०। २४५, १७।	
ताम्रकुट्ट	४६, २			२७४, १	
ताम्रकुम्भ	३२४, ४		तालमूली	१६०, १४	
ताम्रचूड	१७०, ६		तालमूलीका	४६, २	
ताम्रमुख	५७, ४		तालवृन्तक	४६, ३	
ताम्ररस	३३६, ३		तालास्थिखण्ड	२६८, १५	
ताम्रल	३०५, १६		तालिका	१७, १७	
ताम्रलौ	३०५, १६		ताली	२६७, १६	
तार	१५, १५। २५५, ४; ५; ७		तालीस	२६४, ३	
तारक	१७, १५। २५५, ४		तालीसपत्र	२६४, ३	
तारका	१७, २		तिक्त	१२७, १०	
तारकान्तर	१२, ३		तिक्तक	१७, १८	
तारकाभेद्र	३०२, ३		तिक्तपर्वन्	३२३, १२	
तारण	१२०, १४		तिक्तशाक	३७, २। ११५, ११	
तारणि	१११, १२		तिक्तादि	३३५, १६	
तारण्य	१७७, १		तिग्मदौधिति	११२, १	
तारा	२०८, १४		तिग्मन्	१०५, १३	
तारापति	१६१, १५		तिग्ममयूख	५८, ३	
तारित	१४३, १७		तिङ्	१३७, १०	
तारीषी	३३२, १०		तितउ	१६३, ११। २७५, ६	
तार्किक	२६, १२। ४६, ५		तितित्ता	२२७, ६	
तार्क्ष्य	७६, १६। २३६, ५; ६।		तितित्तासंयुत	१०२, ६	
	२६१, १३। ३१०, ८। ३४७, ६		तितित्तिङ्का	७, ७	
तार्क्ष्यपुत्र	५५, १६		तित्तिर	२७२, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तित्तिरपच्चिन्	१६७,	३	तिलककर्म	३१,	५
तित्तिरवच्च	२७२,	६	तिलकाक	२१,	५
तित्तिरि	६४, १४ २७२,	२	तिलककच्छ	१५४,	१७
तिथि	२४५,	६ ३३६, ८	तिलकालक	११, १ १७, १६	
तिथिभिद्	२३५,	१५		४६,	४
तिथिभेद	१४२, १६ २५७,	१८	तिलचूर्ण	३०६,	१३
तिथिविशेष	१७३,	४	तिलपरिणक	४६,	४
तिथिसमुद्भव	२३६,	१०	तिलपरिणी	११६,	१०
तिथ्य	२३६,	१०	तिथ्य	२३६,	६
तिनिश्च	१५८, ११ २०१, १		तीक्ष्ण	१०५, १३; १४ २५०, १	
	२१७, ११			२५२, १३ ३४६, ६	
तिनिश्च	२२४,	११	तीक्ष्णागन्धा	१८५,	८
तिन्निड	६७,	४	तीक्ष्णाश्रुक	३७,	८
तिन्निडौ	६६, १६		तीर	८६, ७ २५५, ६ २६०, २०	
तिन्निडौक	३७,	७	तीरद्वयान्तर	२५७,	१
तिन्निणी	१११, १४		तीर्ण	१०५,	१२
तिन्दुक	१८, २ ३०, ७ १८५,	७	तीर्थ	६४, १२ १६८, १६ २८४, ६	
तिमित	१४३,	१८	तीर्थभेद	६५, ७ २३४, १२	
तिमिर	१८०, २ २७१, १६			२४८, ५ २६३, ६	
	२७२, २		तीर्थाह	२३६,	१०
तिरस्कार	३२३, १६		तीर्थ	२३६,	१०
तिरस्कृत	१४६, १३		तीवर	२७२,	४
तिरस्कृति	८२, ८ २०२, १७		तीव्र	८७, १५ ६७, ६	
	३२३, १५		तीव्रा	२५५, ८	
तिरिप	२१३, २		तुगा	३२१, ५	
तिरोधान	२०३, १		तुङ्ग	३०२, १८ ३१६,	
तिर्यक्तमूहक	१६६, ६		तुङ्गभद्रा	२८८, ५	
तिर्यक्	७०, ७		तुङ्गिन्	५६, १६,	
तिल	२३२, ११		तुङ्गी	२६६, १३	
तिलक	१५, १० १७, १६		तुङ्गीश	३२७, १२	
	४२, १० ६३, ४ २५४, ७		तुच्छ	८४, ४ १६६, १३	
	२७८, ७ ३०५, १८ ३०६, १५		तुच्छधान्य	२१, ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तुण्ड	६७,	११	तुरीयांश	१७३,	११
तुण्डकेरी	२८८,	६	तुरुष्क	१८,	३; ४
तुण्डिका	१६,	१२	तुर्यावर्त	३१४,	१५
तुण्डकेरिका	४६,	५	तुर्व	३४,	१६
तुतुर	२७२,	८	तुला	८५,	८ । २६७, १७
तुत्य	१६६,	१ । ३४५,	तुलाक्रान्त	१४४,	४
तुत्या	४७,	६	तुलाधार	२८८,	७
तुत्याञ्जन	४०,	७	तुलाष्टत	१४४,	६
तुन्द	१७३,	२	तुलाभिद्	१०६,	१४
तुन्दकूपिका	४६,	५	तुलाराशि	२८८,	७
तुन्दिर	२७२,	६	तुलासूत्र	२६२,	४ । ३४२, १५
तुन्दिलन्त	२७२,	६	तुलित	१४४,	४
तुन्नकद्रम	७४,	८	तुल्य	२२१,	६ । २३७, १३ ।
तुन्नकट्ट	१०४,	५		२७४, १७ । ३२७, १८	
तुमुल	३०६,	१	तुल्यार्थ	१६६,	१०
तुम्बिकौषधि	२१६,	१४	तुवरिका	३७,	६ । ३४५, १०
तुम्बरी	२७२,	६	तुवरी	७, १७ । ४५,	३ ।
तुम्ब	२७२,	६		१८८, १२ । २७२, ८	
तुरग	२७, १७ । ६४, ११ । ७८, ८ ।		तुष	३३०,	१४
	१३३, ३ । २६८, १८		तुषचर्पटी	३०२,	५
तुरगब्रह्मचूर्य	२४६,	११	तुषवर्णि	२७८,	१८
तुरगी	६४,	११	तुषानल	३०४,	५
तुरङ्ग	१७, १६ । ७६, १६ ।		तुषार	२२७, ४ । २७२, ७	
	१०५, ३ । १७४, १५ । २३६, ६ ।		तुषाराद्रि	२५२,	५
	२५४, १६		तुषित	१४४,	४
तुरङ्गगतिपञ्चक	२५६,	२	तुषोदक	३७,	८
तुरङ्गपूजादि	२६३,	१५	तुषोदकवाचक	७१,	३
तुरङ्गम	३८, ११ । २६२, ७ ।		तुष्ट	१६५,	१५
	३१६, १६		तुष्टिकर्त	१७६,	८
तुरङ्गमप्रभेद	३३६,	१२	तुष्टि	१२८,	११
तुरङ्गादिसन्नाह	१६३,	१७	तूगा	६४,	१६
तुरायण	११६,	११	तूणी	१०५,	१५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तूणीर	२१२, ६	२७२, ४	तृतीयप्रकृति	१०२, ७	
तूर्ण	१०५, १५		तृतीयांश	१०६, १२	
तूर्य	२८५, १३		तृतीयाश्रम	१७१, १६	
तूर्यवक्र	२७६, २		तृप्त	६८, ११ । १२७, ११ ।	
तूल	७१, १४ । ७६, १६ । २६८, १			१५६, १६	
तूलनाला	१६६, १		तृप्ति	१२७, ११ । १४७, १ ।	
तूलपिञ्जन	२०६, ११			३२४, १७	
तूलपिञ्जिका	७६, २०		तृषा	३२०, १५	
तूलिका	११, १८ । १८, ६ ; १८		तृषित	१८, ५	
तूवर	२७२, ५		तृषाञ्	१८, ५	
तूष्णीक	१८, ७		तृषा	४६, २० । १०५, १६ ।	
तूङ्घिन	२३१, १२			१८४, १२ । ३२५, ३ । ३३०, १५ ।	
तृण	१०५, १६ । १६०, ११ ।			३३३, १३	
	३२५, ५ । ३४५, ७ ; १४		तृष्यातिरेक	३३८, १	
तृणकेतु	२०१, ५		तेजन	२६०, १६	
तृणगोघा	१८५, ६		तेजनकद्रव्य	२५३, ३	
तृणता	१४४, १ ; ५		तेजनका	३७, ६	
तृणत्व	१४४, ५		तेजस् ७२, २ । ७६, १ । १३५, ११ ।		
तृणधान्य	२६, २			२१३, ४ । २२६, १६ ; १६ ।	
तृणनिर्मितपुरुष	७१, ६			२३६, १८ । २४५, ४ । २६१, १० ।	
तृणपूल	३०४, १५			३२०, १७ । ३३२, २० । ३४१, ६	
तृणभिद्	८, १८ । १०६, १७ ।		तेजस्विन्	१८८, ५	
	१६५, १७		तेजित	१३८, ४	
तृणभेद	६७, १८ । ११६, ३ ।		तेमन	१६४, ६ । १६८, १५	
	२१२, ६ । ३२०, ६ । ३३३, ६		तैजसद्रव्य	३०१, ११ । ३३५, ३	
तृणमय	१०५, ११		तैजसान्तर	२३३, १८	
तृणराजक	३०६, ६		तैतिल	३०६, २	
तृणशून्य	२४, ३ । २४७, ११		तैत्तिर	२७२, ६	
तृणसारा	३१२, १४		तैलकल्क	२७६, ४	
तृणान्तर	११४, ६ । ३१६, १२		तैलपर्याक	४६, ६	
तृणोल्का	८८, ११		तैलपर्याी	११६, ११ । २६७, १८	
तृतीयक	२१६, ३		तैलपात्र	११, १३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
तैलपायिका	४६, ७		त्यक्त	१२७, ४। १२८, ७। १५३, १८	
तैलपिञ्ज	७८, १६		त्यक्तयोषा	१४४, १३	
तैलिकभिद्	२५३, १७		त्याग	६६, ५ ५६, १४। ६३, १०।	
तैलित	१४३, १४		६७, १। १०४, १५। १३७, ७।		
तोक्	४, १३		१८७, ८। २०८, २		
तोक्क	११२, १६		त्यागशील	८१, ८	
तोका	४, १३। २२४, १		त्यागिन्.	५६, १५	
तोटक	१८, ५		त्रया	७७, ६। २१०, १४	
तोडा	६७, १२		त्रयावत्	१२२, १५। १५१, ११	
तोत्र	१६४, १०। २५५, १०		त्रयु	६१, १५। २१०, १०।	
तोद	१७३, २			२५५, १०। २५६, १७	
तोदक	१८, ७		त्रयुष	२१७, ६	
तोदन	१७३, २। १६४, १०		त्रयी	२३६, ५	
तोदित	१४४, ६		त्रयीमुख	५७, ५	
तोमर	५५, १०। २३६, २०।		त्रस	२५३, १३	
	२७२, १०		त्रसर	२७२, १	
तोय	८८, १३। २०१, ८। २१६, १।		त्रस्त	१२७, ८। २६७, १५	
	३०३, १७। ३०४, ११		त्राण	१०५, १०; ११। १७३, ६।	
तोयद	६०, १। २७२, १४। २८८, ८			१६७, ११	
तोयधर	२८८, ८		त्रात	१२७, ६। १२६, ५	
तोयनिर्भाङ्ग	१७, ३		त्राट	१७, १६	
तोयपिप्लवी	११७, ११। ३०७, १२।		त्रायमाण	२७, १६। ११६, ६	
	३०६, ५		त्रायमाणा	१०५, ११। २४४, १७।	
तोययन्त्र	४५, १५			२६१, ८	
तोरण	१११, १५		त्रायमाणौषधि	३२४, ६	
तोखित	१४४, ६		त्रास	६, १५	
तोष	३३१, ११		त्रासित	१४३, १७	
तोषण	१५६, १		त्रि	२५०, ३	
तोषद	१७६, ८		त्रिकु	४, १२	
तौतातिक	३७, १०		त्रिकटुक	३७, ३	
तौर्यत्रिक	३७, ११। २३६, ८; १०		त्रिकाटक	३७, ४	
तौलिकिक	३७, १०		त्रिका	४, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
त्रिकूट	६६,	५	त्रिलता	१०८, १५।	१६८, ६।
त्रिगर्त	१४४,	२		२४४, १५	
त्रिगर्तभेद	१२६,	३	त्रिवेदी		२३६, ५
त्रिगर्ता	१४४,	३	त्रिशङ्कु		१८, १
त्रितय	२३६,	५	त्रिशिख		५५, ५
त्रिदश	२६२, ७।	२६३, १५।	त्रिशीर्षक		३७, ५; ७
		२७३, १६	त्रिशूल		५५, ५
त्रिदशमहोत्सह	२०६, १२		त्रुटि	८५, ४।	२६६, ८
त्रिदशाचार्य	११२, ११		त्रेता		१२७, ११
त्रिदशालय		५३, ८	त्रैवर्णिक		७६, १२
त्रिदिव	४, १५।	३२०, ६	त्रोटि		८५, ५
त्रिदिवा		३२०, ६	त्रोटी		७१, १०
त्रिपताक		३७, ६	त्र्यक्षर		२२६, १४
त्रिपत्रक		३७, ५	त्र्यङ्गट		८६, ४
त्रिपथगा		५६, १०	त्र्यम्बक		१७, १४
त्रिपदा		२८३, ५	त्र्यम्बकसख		५८, ४
त्रिपदादेवी		२७०, ३	त्र्यादिसङ्ख्या		३४१, ७
त्रिपुट	८६, ७।	२८२, ४	त्वकृत्स्नरी		२८८, ३
त्रिपुटा	६६, ६।	२४५, ८	त्वकृपत्र		२७१, १७
त्रिपुरान्तक		४६, ३	त्वकृपत्री	२७१, १७।	३१७, १७।
त्रिफला	६४, ६।	२६८, १६			३१६, ६
त्रिमात्रक		१२६, १५	त्वकृपुष्य		२१३, २
त्रिमुख		५५, ६	त्वकृष्णाल्मली		३१२, १४
त्रिलोकौ		१८, २	त्वक्षार	१०७, १६।	३२२, २०
त्रिलोचन		५०, १५	त्वक्षारक		१०७, १७
त्रिवर्ग		६४, ६	त्वगङ्गुर		२१३, २
त्रिवर्गसम्पत्ति		२५०, ५	त्वग्भेद		३३१, १
त्रिवर्णक		३७, ३	त्वग्विहित		१६२, ७
त्रिविष्टप	३३, २।	४४, १५।	त्वच्	१२५, १६।	१८७, ६।
		६२, १३			२८५, ७।
त्रिवृत्	४४, १४।	४७, १८।	त्वचिसार		२६७, ४
	१६६, १८।	२१८, ६।	त्वरा	२१३, १३।	२१६, १४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दधिवार		२२३, ३	दन्दश्रुक	३७, १४।	२८८, १०
दधिसर		२८८, १३	दम्भ		२५५, १३
दधिसम्पन्न		१८, १४	दम	६७, १५।	१७०, १०। २२४, २।
दध्यग्र	२६०, १६।	२८६, १७			३३८, १०
दध्याज्यमधुसंयोग		४०, १४	दमक		१८, ११
दध्यालौ		१६, १२	दमथ	१७०, १०।	२२४, २
दध्योदक		२८८, १३	दमन	१६४, १२। २२४, २।	३१२, १५
दनु		१८७, १०	दमनक	२१४, ६।	२२४, ८।
दनुपुत्र		३२०, ८			२२६, ११
दन्त	७६, १३। १२७, १२।		दमनीय		२३६, १६
	१५०, १५। १७४, ६।	२१८, ६	दमसम्पन्न		१४४, ६
दन्तक		१८, ६। २६, १६	दमित	१२७, १४।	१४४, ६
दन्तक्षतान्तर	२६६, १३।	३१३, ८	दम्भ	३, १०। ३४, ४।	८५, १६।
दन्तदशन		१७३, १२		२१८, १२। २३४, १६।	२६६, १६।
दन्तघावन	१२१, ६।	२०८, ६।			२६७, ७
		२६६, ११	दम्भचर्या		१६२, १२
दन्तमांस		८६, १७	दम्भभेद		१६, १४
दन्तमूल		२६६, १५	दम्भान्तर		२५३, १६
दन्तसगुभिद्		१८, ६	दम्भोलि		३२७, ७
दन्तशठ	६५, ७।	२७१, ५	दया	१६३, १६।	२१०, ७
दन्तशठा		६५, ८	दयात्यागादिसंयुत		१३८, १५
दन्तशुद्धि		२०८, ६	दयालुक	३७, १५।	३०७, १४
दन्तिन्	१२७, १३।	१५०, १५	दयाशून्य		८६, १२
दन्तिकर्णमूल		१६, १८	दयित		१४४, ८
दन्तिका		२५४, ५	दर		२५५, ११
दन्तिदन्तमण्डन		६, ७	दरत्र		२५५, ११
दन्तिपश्चाद्गात्र		२६३, १	दरा		२५५, १२
दन्तिपादबन्ध		२५६, १८	दरौ	२५५, १२।	२७३, ११
दन्तिशीर्षकर्मन्		२४६, ६	दरौत्र		२७२, १०
दन्ती	१६८, ६।	२२०, १५।	दर्दुर	४, ४।	१२१, ३। २६४, ६।
		२४५, ८			२७२, १३; १४
दन्तुर	२७२, १२।	३०२, १८	दर्दुरा		२७२, १५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दर्प	१५८, १५१	२०२, १११	दशमीस्थ	१७१, १३	
	२१०, १६६	२१६, १४४	दशमुख	५७, ६	
		२५२, १४	दशमूल्यादि	१६६, २	
दर्पक		१८, ६	दशवर्षगज	१२६, २०	
दर्पण	३, ११	४०, ५	दशसंख्या	१२६, ३	
		१६४, १११	दशा	१२६, ५	१३२, १०
		२७७, १२	३२६, १		
दर्पात्मप्रप्रांसा		५२, १	दशाकर्षिन्	३३४, ५	
दर्भ		३२५, ८	दशाक्षर	१२६, ३	
दर्भमुष्टि		२७४, १६	दशास्य	११४, १६	
दर्शन		१८६, ८	दशास्यनय	१७६, ४	
दर्वी	१३, ४	३१६, १०	दशोन्मन	२०४, ११	
दर्वीकर		२८८, १०	दशोरक	३७, १५	
दर्वीसंस्थ		२३६, १५	दस्म	२२३, २	
दर्पा	२२२, ३	३२५, १६	दस्यु	२३६, १३	
		१७	दहन	१६४, १३	
दर्पाक		१८, ८	दहर	२७२, ११	
दर्शन	१०६, १०	१६४, ११	दाक्षायणी	११६, १२	१३
		१२१	दाक्षायणीपति	१६७, ४	
		२०४, १८	३२५, १६		
दर्शपितृ		१८, ८	दाक्षिण्य	३१६, १६	
दर्शमुख		५७, ८	दाक्ष्य	२७०, १५	
दर्शित		१५३, २	दाडिम	६, २	२२८, १८
दल	२६८, २	३४१, ६	दाडिमपुष्पक	५२, १२	
दलाढक		३७, १२	६६, ७		
दलामल		३१२, १५	दात	१२७, १६	
दलिक		१८, ११	दाढ	५२, १५	१०६, १
दलित		१४४, ६		२६५, १३	
दव		३१६, ७	दाद्युष्ट	२२, १६	६५, २; ६१
दशकोटी		१७५, ३	दात्र	२५५, १५	
दशग्रीव		२४८, ७	दात्रक	१८, १५	
दशग्रीवखङ्ग		३३६, २	दाधिक	१८, ४	
दशन		१६४, १४	दान	५६, १४	६३, १०
दशनोच्छिष्ट		६२, ८	६६, ४१		
दशपुर		२८८, १४	१२०, १३	१२७, १२	१३४, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
१३६, १८। १८७, ७। २००, १६।			दासक	१८, १४	
२०४, १७। २०६, ६। २०८, १ ;			दास्य	११४, ६। १११, २०।	
२ ; १२। २३३, १। २३६, १४।				१६५, ६	
२६५, ३। ३२६, १४			दास्यरण	१७५, ७	
दानपात्र	३३५, ८		दास्यनिष्ठा	६३, ४	
दानव ई८, ६। २६, १२। २६४, १७।			दास्यपुत्री	८८, ६	
३२०, ८। ३२५, ११			दास्यहस्त्रिणा	३१६, ११	
दानवमातृ	१८७, १०		दास्यहस्तक	४६, ६	
दानवान्तर	१६, १०		दास्यट	८६, ८	
दानवारि	२८८, १३		दास्यी	३१६, ११	
दानविषय	१४४, १०। १४७, १६		दास्यी	२३६, १५	
दानप्रौढ	२४५, ३		दास्य	३१६, ७ : १०	
दानु	१८७, ६ : १०		दास्य	२४४, १३। २६६, ११।	
दान्त	१२७, १४ ; १५			३३५, ८	
दापनीयक	२३६, १५		दासी	२४४, १३	
दापित	१४४, १०		दासीपुत्र	३७, १६	
दाप्य	२३६, १५		दासीमत	६१, ८	
दामोदर	२१४, ११। २८८, १४		दासीसुत	२३५, ४	
दाम्भिक	१८, १५। ३५, १२।		दासेर	२७२, १८	
	३०६, १३		दासेरक	३७, १६	
दाम्य	२३६, १६		दाह	३४१, २	
दाय	२३६, १३		दिकृचर	२७३, १ ; २	
दायद	१७६, १०		दिकृचरी	२७३, २	
दायाद	१७६, १०		दिकृपति	२१०, ८	
दारक	१८, १३		दिक्पाल	१४१, २०। १४५, ६।	
दारण	१११, १६			२७३, १	
दारद	१७६, ६		दिगम्बर	३४, ५। २८८, १५।	
दारव	३२०, ८			३२५, ६	
दारा	२५५, १४ ; १५		दिग्गज	१६३, १४। १६०, ३	
दारित	१०५, १७। ११८, ४।		दिग्ध	१८०, १३	
	१४४, १०। १८८, ७		दिग्धर	२७३, १	
दारु	१६१, ६। २५५, १६। २५६, ७		दिग्भिद्	१६६, ३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दिग्दारण	१६६,	४	दिव्यगायक	३४२,	२
दिग्विजय	२८८,	१२	दिग्ग	५८, ११। ६३, ५। १११, १७।	
दिग्विभेद	७२,	१२		१४७, १०। १५७, ६। २२०, ४।	
दिग्विशेष	२६५,	१५		३२५, ४	
दिङ्नाग	१७५, १६। २३१, ६		दिष्ट	८५, ६	
दिङ्नागयोषा	२०७, १६		दिष्टि	८५, ६	
दित	१२७, १६		दौदिवि	३२०, ७	
दितौ	१२७, १६		दौघिति	२२५, १०। ३३०, ४	
दितिज	२२०, १३		दौन	१८७, ११। २६६, ७	
दितितनय	२७३, १६		दौनमणि	१८८, ५	
दितिसन्तति	२६५, ८		दौना	१८७, ६	
दिन	१८७, ११। २८०, ५		दौनानाय	१७१, १४	
दिननिर्वर्त्य	७, १८		दौनार	४, १७। ८८, १६। २७३, ३	
दिनप्रणी	११६, १४		दौप	५१, १३। ८१, ३। १३२, १२।	
दिनमणि	३३६, १८			२०४, ११। ३१२, १३। ३२८, १२।	
दिनरात्र	२८४, १८			३३४, ५	
दिनस्यादिभाग	१०६, १२		दौपक	१८, १६	
दिनान्त	१४६, १। २४०, १०		दौपदशा	१३२, १२	
दिनेश्वर	२८८, १५		दौपवर्ति	३२६, १	
दिप्त	२६१, १३		दौपवृत्त	३४७, १२	
दिव् ई, ६४। १६१, १२। ३१६, १२			दौपित	१२८, ५	
दिवस	४१, ३। २३१, ४।		दौप्त	१०५, ६। १२७, १७। १४०, २।	
	२५३, १२। २५६, २०			१६३, ८। १८०, ५	
दिवस्पति	३, २		दौप्तजिह्वा	३२३, १३	
दिवाकर	३४, १२। ८०, २।		दौप्ति	६, ६। ७१, १७। १२७, १८।	
	८५, २। ३२५, १			१३३, ३। २२५, १। २३५, १३	
दिवाकीर्ति	१६१, १६		दौप्तिकारक	१८, १६	
दिवाभौत	१६१, १७		दौप्तिमत्	११५, १	
दिवाभौतपतत्रिन्	४, ६		दौप्य	२३, १३। ३१६, ६	
दिविभव	२३६, १८		दौप्यक	१८, १७	
दिव्य	२११, ८। २३६, १७; १८।		दौर्घ	१३६, ३। १५२, १३; १८।	
	३२५, १३। ३३०, ६			२१७, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दीर्घकोशिका	४६,	१०	दुर्गसम्भव	११२,	३
दीर्घत्व	३४२,	६	दुर्गस्थान	२६७,	८
दीर्घपत्रक	४६,	१०	दुर्गा	५६, १७। १०६, ३। १४८, ५।	
दीर्घसूत्रिन्	२६,	३		२०३, १८। २६६, १८। ३१४, ३।	
दीर्घादि	८८,	८		३३७, १०	
दीर्घाध्वग	६७,	१४	दुर्जर	२५३,	२
दीर्घिका	१८,	१८	दुर्दम	१०६,	१
दीर्घा	१०५, १७। १२७, १८		दुर्दिन	१६४, १६। ३०६, १४	
दुकुल	२२७, १०। ३०६, ३		दुर्दुष्ट	८८,	१
दुग्ध	१८०, १४। २६२, १८		दुर्दिज	३२४,	३
दुग्धफेन	२८१, १४		दुर्नय	६७,	८
दुग्धादि	२३४, १४		दुर्नामन्	४६, १०। १३४, ३	
दुग्धाम्ल	२४६, ४		दुर्बल	१३३, १७	
दुग्धिका	१६०, ८। २२८, ५।		दुर्बलाङ्गुलि	६४,	७
	२४४, २। ३३६, १२		दुर्बुद्धि	१४४, १३	
दुग्धी	१८०, १४		दुर्भर	२७३, ४	
दुच्छक	१६, १		दुर्भति	१४४, १३	
दुन्दुभि	२२०, १३		दुर्मुख	५५, ७	
दुरति	२७३, ४		दुर्लभ	२२०, १४	
दुरधीत	१४४, १४		दुर्वर्ण	११२, १	
दुरन्त	३२४, ४		दुर्वर्णक	३७, १८	
दुराधर्ष	६, १७		दुर्वह	१००, १	
दुरालभा	१६४, २०		दुर्वा	१३१, २०। ३२१, ११	
दुरालम्भौषधि	१६८, ६		दुर्वाक्य	२४४, ४	
दुरासद	६६, २		दुर्विध	१८३, १०	
दुरित	६६, १। १४४, १२। ३४०, ५		दुर्लत्त	१६४, १४। २४७, ७	
दुरोदर	२८८, १६		दुर्लत्ति	१४४, १३	
दुर्गत	१४०, १४। १६६, २।		दुल	२१२, ७	
	१८३, १०। १८७, ११		दुलि	२६८, ३	
दुर्गति	१४४, ११		दुश्चर्मन्	३७, १८। ६२, ४	
दुर्गम	५६, १७। २६७, १६		दुषण	२५४, ११	
दुर्गसञ्चार	२२६, १७		दुष्कल	२२८, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दुष्कृत	१४४,	१२	दूषिका	१८,	१८
दुष्ट १५६, ७। १८१, १३। २६३, २			दृग्म	१८७,	१२
दुष्टगज	३००,	१६	दृग्योग	३०६,	१५
दुष्टवचन	१७२,	२	दृग्विशेष	८,	१७
दुष्टवधार्थिक	३०१,	२	दृग्विहृत	१८७,	१२
दुष्पाक	१४४,	१४	दृढ	१०१, १४। १०२, ४; १६।	
दुष्पाप	२२०,	१४	१३३, १०। १५०, ८। १५२,		
दुष्य	२३७,	१	१३; १८। १५५, ३। १८६, ८।		
दुष्यन्त	१४४,	१५	२७४, १। ३२७, ३		
दुस्तर	६८,	८	दृढबन्ध	१८३,	४
दुस्स्थ	१६६,	२	दृढसन्नाह	१४५,	११
दुहित १४७, ४। २६७, ६। ३२६, ६			दृति	१२७,	२०
दुहितपति	१४३,	४	दृप्त	१२७,	२०
दूत	५३, ६। २६४, १५		दृन्भू	२१८,	१२
दूतभाव	२३७,	२	दृष्	१७, १५। ५८, ११	
दूतविशेष	६४,	१८	दृष्टान	१६४,	१५
दूती	४४, १। २५२, ३		दृश्य	२३६,	१७
दूत्य	२३७,	२	दृषद्	११३, १२। १४४, १५	
दून	१८७,	१२	दृषद्वती	१६१, १६	
दूर २५५, १६। २५६, १४। २८६, ६			दृष्टरजोनारी	२२६, १३	
दूरदेशग •	२८०,	१५	दृष्टान्त	१४४, ११; १६	
दूरवर्त्मन्	३३१, १६		दृष्टि ५५, ७। १०६, १०। २०१, १२।		
दूरशून्यमार्ग	२७५,	१२		२०४, १६	
दूर्गा	३३६, १३		दृष्टेन्दुकलामा	३१४, ३	
दूर्वा ५१, १२। १३६, १४। १५७, ६।			देय	२६, ५	
२६३, १६। ३१४, ७। ३१६, १२			देव	५६, ४। ५६, ७। १३६, ५।	
दूर्वाञ्चितभू	२६४, २		१५०, १। २४०, १२। २४२, २।		
दूर्वारस	११२, ४		२६६, १७। ३१६, १३; १४		
दूषक	१६, २		देवक	१६, ३	
दूषण २१३, ११। २५६, १।			देवकी	१६, ३	
	२८०, १५		देवकीनन्दन	१७६, ११	
दूषणीय	२३७, १		देवखात	१३७, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
देवजलाधार		६६, ८	देवशिल्पिन्	८५, ३।	२३०, १०
देवता	१४३, ८।	२३४, ८। ३३६, १८	देवशुनी		२३०, ७
देवताङ्ग	१०१, ६।	१०७, १६	देवसेना		२०४, १२
देवताड	१४३, ६।	२५२, १३	देवसम्बन्धवत्		२१६, १६
देवतान्तर	६६, १५।	१००, ६।	देवादिसाधन		२५८, ६
		१५७, ४	देवान्तर		१४६, २०
देवताभिद्	६७, ६।	१३३, १६।	देवारि		२७३, ६
	१५४, १५।	२८३, १२। ३४६, १६	देवी	४६, ८।	५२, १८। ५६, १६।
देवताभेद	७३, ६।	८५, २०।		५७, १; ३।	२५८, ११।
	२२१, ६।	२६५, १		२८२, २।	३१६, १४। ३२१, ११
देवतापतन		२५८, १८	देवीभिद्		२४, ६
देवल		१५६, १६	देवोद्यान		७८, १७
देवदारु	६५, १०।	२०८, १६।	देश	२६, ७।	३७, १७। ३६, १३।
		२५५, १६		४६, १७।	८६, ८। १७८, १२।
देवद्रुम		१६३, १०		१८२, ११।	१८३, १३। १८६, १७।
देवद्युत्		७०, ७		२३८, ७।	२४४, १५। २५१, १७।
देवन	१६४, १७; १८			२५६, ४।	२७६, ८। २८२, २।
देवन्वृत्तिगोष्ठ		१७७, ३		२८३, १६।	३०४, ८। ३०८, ११।
देवभिद्		१४४, ४			३२५, १८
देवभेद	१४, ६।	३६, ११। ३३६, ४	देशन		३२५, १८
देवमणि		११६, १५	देशभिद्		६४, १७। २७०, १।
देवमाट		१३७, १			३०६, ११
देवमाटक		४६, ११	देशभेद	१५, ११।	१८, ३। २७, १३;
देवयु		२४३, ६		१७।	३७, १५। ४२, १४। ६२, २।
देवयोनि		२६७, १६		७२, ११।	८८, ८। ६४, ३।
देवयोन्यन्तर		१३०, ६		१०२, ३।	१३७, १६। १४४, २।
देवर		२४५, १४		१८३, १६।	२१२, १। २५७, ७।
देवराज		८०, ६			२७८, ११। ३२१, १५
देवल		६०, १५	देशभेदक		२६७, ३
देवलोक		२५७, २	देशमात्रक		३२७, १६
देववर्धकौ		४६, ११	देशविशेष		४६, ११। ७८, ६।
देववृत्त		३४७, ५			६७, ८। १६८, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
देधान्तर	१०७, १५५	१०८, ८५	दैत्यविशेष	६६, २५	१०६, १६६
	१८६, १०५	२५२, १०५			२१६, ६
देष्टिक		१६, ४	दैत्या		२३७, ३
देष्णु		१०६, १	दैत्यान्तर		२१८, ६
देह	६०, ३५	६८, २५	दैत्यारि		२७३, ६
	२२६, १५	२२६, १०५	दैत्य	२३८, ६५	२४२, १५
	३०८, २५	३३५, १७५	दैत्यप्रकाश		१०२, १
देहज		२८१, १७	दैर्घ्य	१३८, २५	२२८, ३
देहजानिल		६६, ३	दैर्घ्यवत्		१४६, १
देहमासत		२४७, १२	दैव	८५, ६५	१०७, १०५
देहयात्रा		२८८, १७		१४५, १५	१४६, ४५
देहलक्षणा		२८३, २		२६०, १३	३१६, १६
देहली		२८६, १	दैवज्ञ	१३, ७	१४५, ३२, १६५
देहसिरा		२५५, २		३४, ३५	४२, १६५
देहसम्बद्ध		१६, ४			१८७, ५
देहसंश्रित		१७०, ८	दैवप्रश्न		२०४, १४
देहावयव	६५, ६५	३६, ५	दैवादिव्यसन		१६४, ७
देहावयवभिद्		११५, ६	दैवानिष्टफल		१६८, २०
देहावयवान्तर		२६३, १५	दैहिक		१६, ४
दैत्य	६५, ६५	३६, १४	दोग्ध		१८०, १५
	१७७, २५	१७६, २५	दोर		२५५, १६
	२१७, ४५	२३७, ३५	दोरक		१६, ६
		२८१, ३५	दोर्मूल	१३, १५	३४५, ७
दैत्यगृह	२६१, १०५	२८८, २०	दोला		२६८, ४
दैत्यदार		२८८, २०	दोलिका	१६, ५५	३१, ५
दैत्यमाट		१२७, १६	दोलित		१४४, १७
दैत्यभिद्	१७, १५	२२०, १०५	दोष	२१६, ३५	२४१, १३
दैत्यभेद	११, ६५	३७, ७५		३३०, १६	३३१, १५
	६७, ४५	६८, ८५	दोषज्ञ		८२, १३
	२४२, १४	२५७, ६५	दोषविशेष		१२६, ८
	२८६, ६५	२८८, १५	दोषा		३३०, १५
	६५	३०२, ३५	दोषोत्पाद		१८४, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
दोह	३४१,	३	द्राक्षा	१०४, ८। १६३, ६। ३३६, १२	
दोहदलक्षण	१२४,	२	द्राड	६७, १७	
दोहदिनी	३१०,	६	द्राढा	१८, १०। १०१, १३	
दोहन	३४१,	३	द्रावक	१८, १२	
दौर्गोण	११२,	३	द्राविड	६६, १७	
दौर्वीण	११२,	४	द्राविडक	३७, १७	
दौवारिक	३७, १६		द्रु	२५०, २; ६। २६६, १६	
दौष्यन्ति	१४४, १७। १४६, १०		द्रुघण	११२, २	
द्यु	२३२, २		द्रुजौवक	१६१, ३	
द्युति	१२७, २०		द्रुण	२८, ८। १०५, १७; १८	
द्युमणि	११२, १। १६१, १		द्रुणी	१०५, १८	
द्युम्न	१८३, १३		द्रुत	११७, १४। १२७, १६	
द्युत	१७३, ५। २६६, १०। ३१६, ३। ३३१, १३		द्रुतगति	२६१, ६	
द्युतकम्बल	१२, २		द्रुतोदित	१४५, ६	
द्युतकार	२६, १६। २८८, १६		द्रुभव	३२०, ६	
द्युतकृत	२८८, १७		द्रुभिद्	५०, ६	
द्युतभङ्ग	२६२, १२		द्रुभेद	११, १०। १७, २०। २०४, २। २६२, ६	
द्युतभेद	७, १३		द्रुम	६, ६। ५४, १३। १३६, ३। २१६, १२। २२४, ४। २५१, ३। २७१, ५। २७५, १७। ३४५, १२	
द्युतव्यवहार	१०६, ७		द्रुमभेद	२५, ४	
द्यो	२३२, ३		द्रुमाग्र	२८१, १६	
द्योतदौमि	१७, ४		द्रुमाङ्ग	६, ११	
द्रव	३१६, ६। ३३५, १७		द्रुमान्तर	११, ६। १२, २; ६। ६५, ६। ७८, ११। १६५, १८। २६७, १५। ३१६, ४। ३३६, १३	
द्रवनिष्पाक	१६८, १०		द्रुमोत्पल	१८५, १०। २८६, ४१	
द्रवप्रपात	२५६, ३		द्रुविकार	२३६, १२	
द्रवमन्थान	१६६, ७		द्रुशब्द	१७२, २	
द्रवमात्र	२६२, १७		द्रुहिण	११२, २; ३	
द्रवीण	१११, १८		द्रोण	७८, १२। १०६, १; २। २०४, १	
द्रव्य	६१, १३। १८६, ५। २३६, ११। २४६, ६। ३१८, १२				
द्रव्यमात्र	१०४, १६				
द्रव्यलम्पट	११०, ११				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
क्रोशकाक	२०७, ४	३०३, ११	द्विजराज	८०, ५	
क्रोशक्षीरा		२८६, १	द्विजा	७६, १३	
क्रोशदुह		२८६, १	द्विजाच्छूनासुत	३२३, १८	
क्रोशपत्नी		२१०, ६	द्वितीयवयस्	८६, २	
क्रोशमुख		५७, ७	द्विधाकृत	१४८, ७	
क्रोशी		१०५, १८	द्विधाकृति	१४२, १६	
क्रोशीप्रभेद		३०३, ७	द्विदशक	३७, १८	
क्रोह		३४१, ४	द्विप	६५, १४ ३४७, ३	
क्रोहाट		८६, ६	द्विपभिद्	२१६, ६	
क्रौपदी		१०४, ८	द्विपभेद	३, १४	
दन्ध		३१६, ८	द्विपरद	१६२, ५	
द्वान्निंशद्वर्ण		१६८, १३	द्विपवत्	१६१, १८	
द्वान्निशराज		३०८, १६	द्विपारि	२७३, ३	
द्वान्निश		२७२, १७	द्विपार्भक	४७, १४	
द्वार	२६, ६ २५५, १७	२६०, १०	द्विरदमुद्गर	२०४, १५	
		३४२, १३	द्विरदस्कन्ध	१६१, २	
द्वारपालक		४६, ६	द्विरेफ	२०६, २ २१६, ८	
द्वारपिण्डी		२५, २०	द्विष्	३२२, ६	
द्वारबन्ध		१११, १५	द्विष्ट	१६२, १५	
द्वारबन्धन		११, ४	द्विसौत्य	२०३, ११	
द्वारमात्र		२७०, ४	द्वीप	१३४, ५ २७६, १ ३२५, ७	
द्वाररोधिनी		३०१, १५	द्वीपप्रभेद	७१, ७ ३४२, ६	
द्वाराधोदार		३००, १७	द्वीपभिद्	३१०, ८ ३४५, १६	
द्वारावरोध		३२, २	द्वीपभेद	६, १७	
द्वारोर्ध्वदार		३३५, ६	द्वीपवती	१६१, १८	
द्विक		४, १४	द्वीपान्तर	६६, ७	
द्विकर्मित		६१, १७	द्वेष	२४६, १४	
द्विचिह्न		३२, ७	द्वेष्य	१५८, ७	
द्विज	७६, १२ १२७, १२ १३३, १८		द्वैगुणिक	३७, १६	
द्विजन्मन्		१८५, ११	द्वैघ	१७३, १५	
द्विजभार्या		१०६, १६	द्वैपायन	३३६, ८	
द्विजयोषित्		३२२, २	द्वैपायनजननी	४८, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
धक्षित	१४४,	१६	धनेश्रिट		६, १२
धट	८५,	८	धनेश्वर		२८६, २
धटी	८५,	८	धन्य		२३७, ४
धत्तूर	६, ७। ६३, १७। १२८, ६।		धन्या		२३७, ४
	१३८, २। २७३, ७। ३०८, १६		धन्याक	१६, ६। १८७, १६	
धन	६०, १८। १०६, ७। १३३, २।		धन्वन्		३१६, १६
	१६८, १३। १८७, १३। २१६, १३।		धन्वन्तरि	७५, ११। १३६, ५	
	२२६, ५। २६०, १२। २६२, १।		धन्विन्	३१६, १८। ३२१, ८	
	२६२, ६। ३१५, २। ३१७, ६।		धन्विचित्रभेद		१८१, ६
	३२२, ७		धमन	१६४, १८; १६; २०	
धनञ्जय	२०६, १। २४७, १२		धमनी	१६४, २०। १६५, १।	
धनद	५८, ४। ६७, १०। ८०, १३।			२६१, ८	
	१७६, ११। २०८, १४। ३२६, १६		धमित	१४४, १६	
धनदभार्या		३१६, २	धम्मिल्ल	२६६, १८	
धनदाढ		१७६, ११	धर	२५५, १७	
धनप	२१३, ६। २६३, १२		धरण	११२, ५	
धनपति		१६२, १	धरणी	१०८, ११। ११२, ६।	
धनप्रद		११८, १४		१३५, १८। २३२, २। २७३, ७; ८	
धनवत्	१६, ६। १६२, १। २३२, १३		धरणीधर	२७७, ८	
धनहरी		६७, ६	धरणीस्फोट	१६, ४	
धनाधिप	२२७, २। ३३६, ४		धरा	२५५, २०। २५६, १	
धनाध्यक्ष		२६८, ११	धराधर	२८६, १	
धनिक	१६, ६। १५४, १७		धरित्री	२७३, ७। ३०१, १३	
धनिका		१६, ६	धर्त		१२८, १
धनुरग्र		८४, ६	धर्म	६०, १३। १६४, ११।	
धनुर्घर	१६, ८। २८६, २			२२३, १३। २२६, ६। २३७, १६।	
धनुर्मध्य		२६, ६		३३१, ६	
धनुःशब्द		२८०, १४	धर्मकामार्थ		६४, ६
धनुष् १०, १६। १४४, ५। १८७, १४।			धर्मचारिन्		१६, ७
	२२५, ६। ३३५, २		धर्मचिन्ता		१८३, ६
धनुष्कोटि	१२४, ८। १६१, १		धर्मण		११२, ५
			धर्मराज		८०, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
धर्मशास्त्र	१३५,	२	धात्री	३२, १३। १७७, ५; १४।	
धर्मशून्य	११७,	१७		२५६, १४। २३६, ६। २३७, ४।	
धर्माध्यक्ष	१२०,	८		२५६, १। ३१०, ६। ३११, ११	
धर्मिणी	११२,	८	धात्रीफल	३२, १३	
धर्म्य	२३५,	५	धात्वन्तर	१७४, ४	
धर्मन्	११२,	६	धाना	१८७, १६	
धर्मण	११२,	७	धानुष्क	१६, ८। २८६, २	
धर्मिणी	११२,	७	धान्य	५६, ६। १८७, १७। २३७, ५	
धर्मित	१४४,	८	धान्यक	१६, ७। २८७, ३	
धव ११४, १४। ११६, १७। १४३, ५।			धान्यत्वच्	३३०, १४	
			धान्यभेद	१५, ५। १७, १। ४०, ६।	
धवतरु	२८६,	७		६६, ६	
धवद्गु	३४७,	११	धान्यमात्र	१६, ७। २६, १०।	
धवल	१६०,	१०		३४१, १५	
धवलवर्ण	७२,	५	धान्यमूल	१७२, ७	
धवला	३०६, ३		धान्यविशेष	१०५, ६	
धवलार्क	७, ६		धान्यसंस्कार	११८, १२	
धवरुक्ष	६०, १४		धान्याक	४२, ६। २३७, ५	
धाटा	३५, ५		धान्यागार	४६, १२	
धातकी	१६, ८। ४६, १२।		धान्यादिनिकर	३०५, १७	
	• २६८, ४; १३। २८३, ६		धान्याद्यंश	१०४, २	
धातु १४, ८। १२८, २। ३३५, १७			धान्यास्त	२३१, १०	
धातुपुष्पिका	४६, १२		धान्योत्क्षेपण	२७४, ४	
धातुभिद्	७७, ३		धामन्	२२४, ७	
धातुभेद	१३, १८। ३१४, ७		धामभेद	२६४, १६	
धातुवाद	१७६, ६		धामार्गव	१४, १७। ३२३, १४	
धातुवादरत	२३१, १		धाव्या	२०७, १२। २३७, ५	
धातुवादिन्	६६, १		धारण	१२८, ११	
धाट १२८, १; ४। १३०, २।			धारणा	११२, ६	
१६४, १४। २३६, २। २८७, २०।			धारणी	११२, १०	
			धारा	२५६, २; ४	
धाटका	२४, ६		धाराङ्कर	२८६, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
धाराङ्ग		६४, १२	धूनक	२१४, ६।	३४०, २
धाराट		८६, १०	धूपन	१६६, ५।	२०८, ३
धाराघर	२७५, १०।	२८१, ३	धूपित		१४४, २०
धार्तराष्ट्र		२८६, ५	धूम	३१२, ६।	३२२, २०
धार्मिक	१६, ७।	२४३, ६	धूमकेतन		२०८, १०
धार्थ		२३३, ४	धूमकेतु		१६१, २०
धावक	२५, ६।	७७, ४	धूमरौ		१०, १०
धावन	१३३, २।	१६५, २	धूमायित		१४५, १
धावनी		१६५, २	धूमित		१४५, १
धिक्कार		२७३, ८	धूम्याट	६०, १५।	६३, १७।
धिकृत	११७, १५।	१४४, २०।			२८६, १३
		१४५, ३।	२७३, १४	धूर्गत	१४५, १
धित		१२८, ६	धूर्जटीजटाजूट		३३, ८
धिषण	११२, ११।	३२०, ७	धूर्त	१५, १४।	२२, १।
धिषणा		३३३, ३		८८, १६।	६३, १७।
धिषणावृत्ति		१०४, १५		१२८, ६।	१२८, १०।
धिष्या		२३७, ६		२७७, १६।	३०५, ६।
धी	६७, २२।	१३०, १४।			३१६, १७।
		३२२, ७	धूर्धर		२७३, ६
धीत		१२८, ७	धूर्वह		२८६, ७
धीर	२७, १७।	६५, १६।	१३४, ७।	धूलि	१४, ७।
	१४७, १४।	१५३, २।			१०५, ५।
		२८०, ११	धूलिगुच्छक		२६४, ४
धीवर	१६, १६।	१७६, १७।	धूलौकदम्ब		२१७, ११
	२७३, ६।	३३५, ८	धूसरी		२७३, १०
धृत		१२८, ७	धृत	१२८, ६।	१२
धुनी		१८७, १७	धृतराष्ट्र		२८६, ८
धुन्युमार		२८६, ६	धृतराष्ट्रमाट		७, १०
धुरन्धर		२८६, ७	धृति	१२८, ११।	२२२, ४
धुरिण	११२, १२		धृतिकर		१४३, ६
धूत		१२८, ७	धृष्ट	३, १४।	२६, १२।
धूति		१२८, ८			१०६, ४।
					१७६, ७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नखत्तत	५७, १६	२७३, १४	नदी	१०४, ८	१०७, १५ १२०, १८
नखत्तताङ्कुर		५७, १८		१३१, १४	१६३, १८ १६४, १६
नखभेषज		३४१, ११		१७३, ३	१८७, १७ २०१, २०
नखर	५३, १२	२७३, १४		२०५, ६	२११, २ २२६, १२
नखराघात		४६, १७		२३४, ६	२३८, १ २५६, १३
नखाङ्क		१७५, ४		२८१, ४	२६८, ६ ३०४, १
नखिन्	५३, ११	१३४, ३	नदीकान्त		१६२, ३
नग	६६, १५ ; १८	२०८, ८	नदीकान्ता		१६२, ४
नगर	२७३, १५	२७७, १७	नदीतट		२७४, १८
नगरभेद		१७७, ५	नदीपात्र		६, १२
नगरस्थित		२७३, १६	नदीभिद्	६७, ११	११५, ११
नगरी		२७३, १५		१४२, १	१६३, ११ १६४, १६
नगरीभेद		२७७, ६		१६०, १५	१६३, ८ २४५, १ ;
नगरोपकल्पक		२६४, १३		२	२६८, ८ २८२, ६
नगान्तर		१८३, १३	नदीभेद	१२, १४	१३, ११
नगौकस्		१६, १८		४१, १७	६०, ६ १०६, १८
नग्न	१६, १४ १७०, ११	१८७, १८ ;		११५, ५	१६१, १६ १६७, ८
		१६ २८८, १६		२२८, १७	२४२, ६ २५४, ६
नग्नक		१४, १० १६, १४		२५६, १७	२८१, ६ २८८, ५
नग्निका		१६, १५			३०८, १४ ३२७, २
नट	१६, १२ ६०, २	१०४, १७	नदीमाहक		४६, १७
	३२३, ८ ; १०	३३३, ६ ३३४, १६	नदीमात्र		६३, ७ ६४, १६
नटयोषित्	१०, ८	२६४, २०	नदीमुख		५७, ८
नटी		८५, ६	नदीवक्र		१७८, १७
नड		६७, १८	नद्ध		१८०, १६
नत		१२८, १३	नद्यन्तर	५, ७	१०७, १४ २१०, १५
नतनासिक		४६, १७		२४०, ६	२६२, ३ ३४१, ८
नति	१२३, ७ १२८, १४	२२४, ६	नद्यादि		१०५, १२
नद	१०८, ३ १६१, १८	१६४, १८	नद्यौ		२५६, ६
	१८२, ११	१८७, १७	नन्तु		१२८, १५
नदान्तर	१५१, १७	२७०, ६	नन्द		१७३, ४
		२७१, ८	नन्दक		१६, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नन्दगोपाल	३२७,	११	नरकान्तर	७२,	१०। १५५, ८।
नन्दन	१६५,	४	२१४, २। ३०३, १०; २०।		
नन्दा	१७३,	३	३२२, १। ३३२, १		
नन्दि	१७३,	५	नरकभेद	३३४,	१
नन्दिघोष	३३४,	६	नरङ्ग	६४,	१२
नन्दित	१४५,	३	नरपति	१६५,	१४
नन्दिन्	२,	८	नरमात्र	७६,	६
नन्दिनी	१६५,	४	नरवाह्यक	२६,	५
नन्दिवर्धन	२०८,	१५	नरश्रेष्ठ	६५,	१०। २२६, ६
नन्दोमुखी	५७,	५	नरसंहति	२५६,	६
नन्द्यावर्त	१६२,	२	नराकारस्त्री	२२०,	२
नम	१२८,	१४	नरेन्द्र	२७३,	१३
नमस् ४३, ६। १५४, २। २१८, १३।			नरेश्वर	२८६,	११
			नर्तक	१६,	१२
नमश्चर २८६, १०। ३१६, १६			नर्तकी	१६,	१३
नमस् २२४,	६		नर्तन	५४,	६। १४७, १६
नमस्कार्ट	१२८,	१५	नर्मठ	६४,	६
नमस्कार	१४६,	१५	नर्मद	१७६,	१२
नमस्कारी	२८६,	११	नर्मदानदी	५२,	१६
नमस्कृत	१५२,	८	नर्मन् १२, १७। १२६, १०। ३२६, ६		
नमस्कृति०	१४८,	३	नर्मरा	२७३, ११; १२	
नमनीयक	२३६,	१६	नल	२६, १६। २६८, ५; ७।	
नमित	१४६,	२		३१२, १६	
नमुचि	७२,	१६	नलकूबर	२६३, १७	
नमेरु	२७३, १२		नलद	१७६, १३। ३०८, २०	
नम्र १२८, १३। २७६, ७३। ३११, १०			नलवत्	६१, १६	
नय १२८, १५। २३७, ८			नलादिनिर्माण	७१, १०	
नयन ११५, २। १६४, १२			नलिका	१६, १८। ५५, ११	
नयनाञ्जन	१३२, ११		नलिन	३२१, १६	
नर १८६, ७। २५६, ६			नलिनी	१६५, ६	
नरक १६, १७। ७६, ५। ७६, ३।			नलिनीपुर	२६४, १०	
१४४, ११। २२५, ४। ३१०, ८			नली	२४०, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नव	३१०, ३।	३११, २	नागकेसरचूर्णक	२२१, १२	
नवजातरजःकान्ता	४६, १३		नागजिह्विका	४६, १८	
नवदल	४३, १६		नागदन्त	१६२, ५	
नवफञ्जिका	४६, १३		नागदन्तक	६०, २।	३४२, १३
नवमल्लिका	४६, १४		नागदन्ती	१६२, ६	
नवमाली	२६८, ८।	३०५, १२।	नागपाश	३२६, ६	
		३१०, १६	नागपुरी	१६३, १८	
नवमेघ	१०, १०		नागपुष्प	२१३, १६	
नवयोषित्	१०, ७		नागवला	३३०, १३	
नवरजःस्त्री	५, ६		नागभिद्	२४७, १२।	२६८, २
नववस्त्र	१३७, १६		नागभेद	५५, ७।	१६०, १८।
नववासर	३४२, ११			२८६, ६।	३०२, ५।
नवाङ्कुर	३०२, २०			३३२, ११	
नवाह	३४२, ११		नागमाट	२५२, २	
नवोढा	१८१, १२।	२३६, १	नागयष्टि	२०४, १५	
नवोढावस्त्र	६२, ६		नागर	२७, ३।	२२६, ३।
नव्य	४६, १३।	३१७, ४		२७३, १६; १७।	२८०, ११।
नश्वर	२७३, १६				३१६, ६
नष्ट	१३५, ५		नागरङ्ग	६५, ८।	२२८, १५।
नष्टधर्म	१७१, ८			२४३, ७।	२६७, १६।
नष्टबीज	१७१, १३।	३०६, ११	नागरङ्गक	१६०, १७	
नङ्ग	३३२, ११		नागलोक	३०७, ६	
नाक	४, ५।	५५, १६।	नागलोकप्रभेद	३११, ४	
नाकु	४, १६		नागवल्ली	३०५, १६	
नाकुली	३०६, ६		नागवारिक	४६, १५	
नाग	६०, १; ४।	६२, ११।	नागविशेष	३६, १४	
	१७६, १६।	२२४, १६।	नागाञ्जना	२०४, १५	
	२६०, १५।	२८०, ५।	नागान्तर	२६६, १६	
नागकेसर	८, २०।	३७, १३।	नागोदर	२८६, १२	
	६०, २।	७८, १०।	नाटक	२६, १	
	२११, १२।	२१३, १७।	नाटकभेद	१०६, १६	
	२६६, १।	२६४, १	नाटकादि	२११, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नाटकाङ्ग	१५,	१८	नारकीट	६१,	१५
नाद्य	१५८, ६।	३०२, ५	नारङ्ग	१६, १।	६४, १३
नाद्यरस	२८२, ६		नाराच	३५,	१३
नाद्यशास्त्रप्रयोक्तृ	३०४,	१२	नाराची	७३,	१
नाद्योक्ति	७७, १८।	१७८, १६।	नारायणी	११६,	१६
नाडी	६१, १६।	६६, २।	११२, १०।	३१४, १	
		२५६, १३	नारिकेल	३०६,	७
नाडिका	२०,	१३	नारिकेलफल	६,	१२
नाडीतरङ्ग	६८,	६	नारी	१५२, १५।	२२६, ५।
नाथ	१३०,	२		२६६, १६।	३०७, १०।
नाद	१७३,	६	नारीभिद्	११७,	७।
नादसम्पन्न	१४५,	४	नारीरजस्	२८३,	१२
नादित	१४५,	४	नारीरत्न	१६८,	१७
नादेयी	२४३,	७	नारीरत्न	१२१,	१७
नाना	१८७,	२०	नारीविशेष	२००,	६
नान्दी	१७३,	६	नारीसौल्कार	७३,	१३
नान्दीमुख	५७,	६	नारीसूत्रनिर्मित	१६२,	२
नापित	१०, ५।	११०, १८।	नाल	६६, ५।	६७, १६।
	१६१, १६।	२४६, १।	३०५, १	२६८, ७	
नाभि	४६, ५।	२१८, १४	नालिका	२०,	२
नाभिमाखत	२००,	१७	नालिकेर	२६१, ७।	२६०, ८
नाभील	३०६, ७		नालिकेरफल	४८,	१८
नाभ्यधः	१३२, १०		नाली	२६८,	७
नामन्	८२, ५।	११५, ६।	नालीक	२०,	१
	१६८, १२।	२२४, १०।	नालिका	६०,	६
		२४७, ६।	नाविक	२८५,	६
		२५३, ५	नाव्य	२३७,	८
नाम्य	२३६, १६		नाश	६३, १२।	१२४, ७।
नायक	२०, ४।	१२८, १८।	१३६, १२।	१८३, १२।	१६५, ६।
नायकप्रिय	१७८, १६			२३६, ८।	३२६, २
नार	२५६, ८; ६		नाशक	२०,	२
नारक	१६, १६; २०।	२३८, १७	नाशशून्य	२६३, ६	
			नाशित	१४५, ४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नासा	४२, ८।	१०५, ३।	३३५, ६।	निकषोपल	१२३, १५
			३४४, ३	निकाय	२२२, १४। २४३, ६
नासाग्र	२५६, ७			निकार	१३३, ६। २७४, ४
नासाच्छिन्ति	२१, १७			निकुञ्ज	७६, ६। ८४, २०। २६६, १६।
नासानुगतवर्ण	४६, १५				३०८, १३
नासासमीरण	२६१, १५			निकुम्भ	४०, १३। २२०, १६
नासिका	१०५, १			निकुरम्ब	२१६, १६
नासिकामल	११६, १८			निघ्नत	१४५, ७
नासीर	२८६, ४।	२६२, १२		निघ्नति	१४५, १२। ३२०, १२
नास्तिक	१६, २०			निघ्नष्ट	३४५, १५
नाह	३४१, ४			निकेत	१४५, १०
निःशब्द	३१६, २			निकेतन	१५२, ६
निःश्लाक	३८, ६			निकोचक	३८, ५
निःश्रोथ	२६३, ७			निगड	७, १५। १७२, ४
निःश्रेणी	२०१, १५			निगम	२२८, २०। २४२, ३
निःश्रेयस	३३६, ४			निगमा	२२६, १
निःष्यन्द	१७६, १५			निगर	२७४, २
निःसङ्ग	६४, १५।	१५८, ११		निगरण	११६, १७
निःसरण	५४, १।	११६, १८।		निगौर्य	१४१, १५
		१६१, ११		निगूढक	३८, ५
निःसार	६६, ६।	१३२, १४।		निगूढक	१६, ५
		२६४, १६।	२७४, २	निग्रह	३४२, १२
निःख	३४, ४; १४।	८८, ८।		निघ्नक	१४, ६
		१७०, ११		निचित	१४६, ३
निःखन	७७, १३			निचुल	७८, २। ३०६, ८
निकट	७, ४।	१०२, १५		निचुलतरु	७५, ११
निकटस्थित	२६३, ७			निचोल	३०६, ८
निकटागम	२३०, ११			निचोलक	३८, ५
निकर	२६५, ५।	२७४, ३		निज	७६, १७
निकरार्थक	३२६, ३			नितम्ब	२१७, ३। २४७, १४
निकष	३३२, १२			नितान्त	१०१, १४। १४५, २०।
निकषा	३३२, १२				२५५, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नित्य	७६, १७। १०६, १। ११३, २।		निन्दित	१४१, ५। १५८, १२।	
		२३७, ६		२११, ६। २३४, १६	
नित्यकर्मन्		२२५, ७	निन्द्य	१४०, १६। २३८, १७	
नित्यक्रिया		७, १६	निन्द्यजीविन्	८७, १६। ११६, ६	
नित्यान्नदाढ		२६१, १६	निन्द्व		३२०, १२
निदर्शन	६५, ४। ११६, २०।		निन्दुति		१४२, १२
		१४४, १६	निपलृच्छ		३१२, २०
निदाघ	८, १३। ७०, १। ३४१, २		निपान		२१३, १४
निदाघसलिल		२६२, ३	निपुगा	७, १। ११२, १२; १८।	
निदान		१६५, ८		११३, ४। ३४१, ६	
निदेश		३२७, १७	निभ		२१६, २
निद्रा	१८१, ६। २११, २०।		निभक्षण		३४७, १
		२५६, १०	निभृत	१४६, ५। १५३, ७। २४३, ४	
निद्राण	११२, १७; १८		निभ्रान्ति		२१३, ६
निद्राशील		३१०, ४	निमग्न		१८८, ६
निद्रित		१३४, १६	निमन्त्रण		१६२, १३
निधन		१६५, ६	निमित्त	१४५, ५। ३२८, १५	
निधि	२२४, १४। २३१, ७। २७४, ३।		निमिष		३३२, १३
		२७८, १। २६८, ८	निमेष		३३२, १३
निधिभिद्		१७७, ६	निम्न	११६, ५। २६६, २०। २६६, १३	
निधिभेद.		१७२, ८	निम्नगा		६४, १६
निधुवन	१५६, १७। २०४, १६		निम्नता		१११, १२
निध्यन्तर		५४, ७। २१२, ८	निम्ब	८७, ६। १६३, १४। २६०, १६।	
निध्वान		१७७, २		२६४, २०। ३४०, ४	
निनद		१६२, २०	नियत		१४५, २०
निनाद	१४४, १८। ३३४, ८		नियता		१७७, १०
निन्दक	२०, ७। ३८, ७। ४२, १२		नियति	१४६, ४। १८१, १५	
निन्दन		३३८, १२	नियन्तु	३६, १२। ३८, १। ४६, ६।	
निन्दा	११०, १३। १७३, ७।			१४५, १८। २७०, १४	
	१७८, १। २२३, ३। ३४१, २।		नियन्त्रण		१५८, १७
निन्दाकार		३२, ६	नियम	१४५, १५। २२६, २	
निन्दार्थ		३२६, ४	नियमन		११४, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नियमस्थिति		२४३, ५	निरोकस्		२०, ७
नियमाक्रान्त		१४७, १५	निरोध	१८३, १२।	१८४, ६
नियमान्वित	१५, १२।	१४५, २०	निरोधन		३०१, १५
नियामक		३८, २	निर्गम	११६, १८।	१२२, १। २२८, १६
नियुक्त	१३५, १६।	१५६, १२	निर्गमन		२५५, १७
नियुत		१४५, १६	निर्गुण्यौ	३२, १६।	४३, १६। ६६, १८
नियोजक		२२, ७	निर्गुण्य		१७०, ११
नियोजन		६७, ४	निर्गुण्यक		३८, ४
नियोज्य	४६, २०।	२६०, २	निर्घात		२६४, १२
निरंशुक		३०७, १५	निर्घृण		२४३, ११
निरक्षर		६५, १३	निर्जन		१६३, २०
निरत		१४५, १६	निर्जर		२७३, ६; १६
निरन्तर	१४५, १६।	१५४, १४	निर्जरगुण		१४१, १६
		२८६, १५	निर्जरा		१७४, १
निरभ्र		१७४, ६	निर्जल		१५०, ३
निरय	१६, १७; १६।	१६४, ३।	निर्जलस्थान		३०५, ८
		२८४, ११	निर्भर	१४७, १६; २५०, ६	
निरयोद्धत		१६, २०	निर्णय	२०६, २०।	२८०, २
निरयस्थिति		१६, १६	निर्णयान्वित		१४५, २
निरगल		१४७, १६	निर्णोक्त		१४६, १६
निरर्थक	३८, ८।	१७६, ५	निर्णीत		३०४, १०
निरवग्रह		२८७, १	निर्योक्त		२४०, १५
निरसन	१६७, १६।	२०४, १६	निर्दय	१०६, २।	२४३, ११।
निरस्त		१४५, ६		३२७, ३; १४।	३२८, १४
निराकृति		१६२, ८; ११	निदिग्धिका		३८, ७
निराधार		१५१, १३	निर्देश	१८५, ११।	२४६, ४
निरामय		२४७, १३	निर्दोष		१८२, २
निरौद्धित	१४८, १६; २०।	१६६, ५	निर्दृष्ट		८६, १२
निरूपण		११६, २०	निर्धृत		१४५, १८
निरूह	१३२, १०।	१४२, १४	निर्बन्ध		३४०, ६
निर्कृति		१४५, ५	निर्बुद्धि	२६, १७।	१३६, १८।
निर्कृतीश्वर		११२, १५			२६६, ११

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
निर्भय	२४१, ७।	२७३, २०	निर्विकल्प	३२०, ११	
निर्भर	१४६, २०		निर्विवादीकृत	१६५, २	
निर्भङ्गन	७४, १६		निर्विषाणोभ	११४, ६	
निर्भ्रान्त	१४६, १		निर्वृत्त	१४५, १५	
निर्भिन्न	८६, २०		निर्वृत्ति	१४५, १४। ३२२, ७।	
निर्मद	१७६, १६			११२, १६। ३३६, १६	
निर्मर्याद	१३६, १२		निर्वेद	१७६, १६	
निर्मल	६६, १२। ७४, १; ४।		निर्वेष	३२७, १८	
	१६०, १३। ३०६, ६; १५		निर्व्यक्त	१४५, ३	
निर्मञ्जरादाह	१०८, १२		निर्व्यथ	१६६, १६। २४१, ५	
निर्माणा	११२, १५। ३४१, १६		निर्हरण	२११, १४	
निर्माख्य	३०६, ६		निर्हार	१२२, १४। २२३, १८	
निर्माख्यवस्तु	३३१, १०		निर्हारिगुण	३३४, १५	
निर्मित	८६, १७। १४२, २।		निलय	२४३, ६	
	१४६, ४। ८७, १		निली	२६६, ३	
निर्मिति	११२, १५। १४३, ३		निर्लीभन्तप	३३६, १०	
निर्मुक्त	१४५, ८		निवर्तक	२४७, १६	
निर्मुट	८६, १४		निवसन	३३६, १	
निर्मोक	२०, ६		निवह	२१४, ३। ३०८, १०	
निर्मोचक	२४, १८		निवात	१४५, ११	
निर्याण	११२, १४		निवाप	६८, २	
निर्यात	१४५, १५		निवातप	१२०, १	
निर्यातन	२०४, १७		निवारक	३८, ७	
निर्यास	२४२, १२। ३४२, १३		निवारण	१४७, १। १६२, ८	
निर्यासभेद	६२, १५		निवार्ण	१६४, १७	
निर्व्यूह	३४२, १३		निवास	१३५, १६	
निर्वपण	१२०, १		निवौत	१४६, १	
निर्वर	२७७, २०		निवृत्ति	१६८, ४। १४६, ६	
निर्वहण	६३, १२		निवेश	६०, २। ३२७, १५	
निर्वाण	११२, १६। २०८, २		निर्व्यापारस्थिति	१०८, ६	
निर्वाद	१५६, ७। १७६, १४		निप्रामन	२०४, १६	
निर्वापण	१२०, १		निप्रा	५६, १६। ३३१, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
निष्ठाकर	८०, ४।	१७८, १३।	निष्ठा	४, १७।	४, १८। २५, १६
	१८०, १४।	२८६, १३	निष्ठाकान्त		१८८, १७
निष्ठाकान्त		८०, १६	निष्ठाचर		३०६, १०। ३०६, ११
निष्ठाचर		२८६, १६	निष्ठाचरी		२७३, ११
निष्ठाचरी		२८६, १६	निष्ठाकृत		८६, ११
निष्ठागत	१४५, १३।	१४६, ५।	निष्ठाकर		११, ६
निष्ठागत		२०४, १८	निष्ठाकृति	१५८, १५।	२३४, २
निष्ठागत		१३३, १८	निष्ठाकृत		३२८, १४
निष्ठागत		१७०, १०	निष्ठाकृत		२२८, १६
निष्ठागत		६२, १२। १५६, ६।	निष्ठाकृत		१८, ७
	१८०, ३।	२५२, ४। ३२३, २।	निष्ठाकृत		६३, १२
		३२७, १८	निष्ठाकृत		२०४, २०
निष्ठागत	१८८, १।	२२४, १०	निष्ठाकृत	१३४, ४।	१६१, १७।
निष्ठागत		१०८, १०	निष्ठाकृत		२६७. ८। २७४, १
निष्ठागत		८४, ३। १५६, १४	निष्ठाकृत		३३२, १४
निष्ठागत		३८, २	निष्ठाकृत	१४५, ४।	१४५, ११
निष्ठागत		८६, १७। ८७, १।	निष्ठाकृत		१४५, २
	३११, २।	३४२, १४	निष्ठाकृत		६३, १२। १८२, १२
निष्ठागत		१५६, १४	निष्ठाकृत	१४५, १५।	१८२, ६
निष्ठागत		११२, १३	निष्ठाकृत	१६५, ११।	३२०, १०; ११
निष्ठागत		१२२, ६	निष्ठाकृत	१४५, १७।	१६२, ६
निष्ठागत		६२, ८। १५४, १२	निष्ठाकृत		१५३, १३
निष्ठागत		११४, ६	निष्ठाकृत	३१, १४।	८६, १२
निष्ठागत		६४, १६। १०५, १६	निष्ठाकृत		१२३, १३
निष्ठागत		१०६, ५	निष्ठाकृत		११२, १७
निष्ठागत		२८६, १३	निष्ठाकृत	३८, ४।	६६, ८
निष्ठागत		१८३, १३	निष्ठाकृत		२७३, १२
निष्ठागत		८८, ११। १७६, १७	निष्ठाकृत		१६८, १६
निष्ठागत		२५३, १	निष्ठाकृत		१७६, १५
निष्ठागत	१२०, ११।	१८२, १।	निष्ठाकृत		७६, ११
	१८६, १।	२२२, २	निष्ठाकृत	११६, १६।	२७३, १८
निष्ठागत		२७, १४	निष्ठाकृत		३०६, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
निस्तार	११६, १६।	२७३, १८	नीलवस्त्र	२६, १६।	३०५, ४
निस्तुषित		१६२, ७	नीलश्लोकाली		६६, १८
निस्त्रिंश		३२७, १४	नीलाञ्जना		३३६, ५
निस्त्रिंशायुध		३८, ६	नीलाम्बर		२८६, १४
निखन		१७३, ६	नीलि		३४, १२
निहत	१४६, १।	२०८, ६	नीलिका	२०, ६।	११०, १६।
निहन्त		१३५, ६		१६५, ७।	२२६, १४। २२७, ८।
निहाका		१८०, ११		३०८, ६।	३१०, ६। ३२८, २।
निहित		१४६, २			३४२, ३। ३४३, ६
नीकाश		३२७, १८	नीलिकौषधि		२६, ११
नीच	५, ८। १३, ४।	१६, १०।	नीलिनी		२०, ५। २६८, ६
	३१, ३। ७१, १२।	१६६, ४।	नीली	५६, ११।	८५, ६। १०४, ८।
	२१६, १६। २७५, १३।	३००, ११		१०५, १६।	२२१, १। १६६, १५।
नीचजन		२०५, १३		१६८, ३।	२६८, ४ ; ६।
नीड	६७, २१।	२४२, ५			३६८, १। ३३७. १५
नीत		१२८, १५	नीलीरक्त		२६८, ८
नीतक्षय		१५७, १३	नीलोत्पल	२८५, १६।	२८६, १५
नीति	१२८, १५।	२३७, ८	नील्यादि		२७, ६
नीध		२५६, ११	नील्यादिरञ्जित		१३१, ११
नीप	५, ६। २११, १।	२१६, १६।	नीवर		२७४, ५
	२१७, ११।	२४७, १८	नीवी		३११, ४
नीपद्म		२६७, ८	नीवत्	५६, २।	२५१, ७
नीर	६६, ५। ११२, ६।	१८६, ३।	नीवदन्तर	६३, १६।	७६, १७।
	१६४, १। २०१, १।	२५६, ८ ; १०।		६८, ११।	२७६, ११। ३२५, १५।
		२२७, ३। २६७, ६			३३२, ४
नीरज		७८, १५	नीवृद्धे		३०६, २०
नीरुज्	६६, १४।	१३२, १४	नीशार		२७४, ६
नीरोग	८५, ११।	२४७, १३	नीहार		२४६, १५
नील	२११, १।	२६८, ८	नुति		१२८, १६
नीलकरुण		६६, ६	नुत्त		१२८, १७
नीलकपित्थ		४, ८	नुनम्		१८८, १
नीलङ्ग		६४, १७	नुन्न		१८८, १

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नुत	१२८,	१६	१०७, १३; १६।	२५२,	६।
नूतन	१७७,	६		३३३,	१६
नूतनफल	८६,	१८	नृपालय	४७,	५
नूपुर	२७४,	७	नृपोत्तम	३३६,	१६
नृ १८६, १। ३२१, १५। ३२६, १२।			नृमान	३३३,	१
			नृलिङ्ग	६६,	२
नृग	६०,	५	नृशंस	२५२,	११
नृत्त	१२८,	१७	नेह २०, ४। ४२, ११। १०६, ४		
नृत्ति	१२८,	१७	नेत्र १२८, १८। २५६, १२।		
नृत्य २६, ८। ३५, १७। ५३, १५।				२६०,	१३
६१, १४। ६६, ४। १२८, १७।			नेत्रच्छद	२२६,	२
			नेत्रपिण्ड	३०६,	२०
नृत्यगीतवाद्यत्रिक	३७,	११	नेत्ररोग २१, ६; १४। ७१, ४।		
नृत्यप्रभेद	१०६,	१८	६०, १। १६८, १२। १६०, ११।		
नृत्यस्थान	१३७,	१६	२२८, ११। २७२, ३		
नृत्येक्षणा	३४६,	२	नेत्ररोगनृ	२२४,	१३
नृप ५, १५। ८, ११। २५, १६।			नेत्रसार	२२,	१८
३६, १७। ५७, ३। १४१, २०।			नेत्रान्त	६३,	४
१८६, ३। २१०, ८। २१२, १८।			नेत्रामय	१६६,	७
३००, १५। ३०४, १६। ३१६, १३			नेत्रामयविशेष	२५२,	२०
नृपति ७७, ७। ६१, २२। १६६, १५।			नेत्री	२५६,	१३
१८२, ६। २४५, १३। ३२१, ३			नेपथ्य २४३, ११; १२। ३२६, १२		
नृपतिभेद	२६१,	१२	नेपाल	३०६,	११
नृपनाश	६७,	१३	नेपालकम्बल	२१२, १२	
नृपभिद् १४४, १७। ३०६, १७			नेम	२२४,	१२
नृपभेद १६, ७। १८, १। ६०, ५।			नेमि २२४, ११। २५६, ११		
			नेष्टु	१२८,	११
			नेष्ण	१०६,	४
नृपरिधानीय	२५६,	६	नैगम	२२६,	३
नृपविशेष	३२२,	१६	नैपाली	८८, १२। ३०६, १२	
नृपस्त्री	८२,	२	नैयायिक	३८,	६
नृपात्यय	६७,	१०	नैयायिकादिदोषोक्ति	६,	११
नृपान्तर १८, ११। २३, ६; ११।					

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
नैरन्तर्यं	१५६, ४।	१६६, ८	न्यूत्त	३४५, १५	
नैष्किक		२०, ८	न्यून	१८८, १२	
नैःस्व		१४४, ११	न्यूनोक्त	१३६, १७	
नैस्त्रिंशिक		३८, ६			प
नो		१८६, १	प		२१०, १
नोदक		२०, ८	पक्ति		१२६, १
नोदित		१४६, ६	पक्व	१०७, १७।	३१७, ६
नौका	४, १८। ६६, १५। १११, ११।	१२। ३०६, १०	पक्वण		११३, ११
नौकाङ्ग		७४, ८	पक्वेक्षुरस		२४८, १७
नौकादण्ड		११७, १२	पक्ष ७७, १३। १०६, ५। १६३, १३।		
नौकादिसाध्य		२३६, १८	२२४, १३। २३५, १। २५६, १५।		
नौकासेकभाजन		२०१, १३	२७५, १। ३४५, १७		
नौतार्य		२३७, ८	पक्षक		२०, ११
न्यक्त	१४५, ३। १६५, १६		पक्षचर		२८६, १६
न्यक्त्वार		२७३, १४	पक्षति		१४७, ३
न्यक्त्वाति		२७३, ८	पक्षद्वार		२०, ११
न्यत्त		३४५, १५	पक्षद्वि		३३५, ११
न्यगर्थ		३१६, १२	पक्षमूल		१४७, ३
न्यग्रोध		१८३, ११	पक्षान्त	२०८, ११।	३२५, १७
न्यङ्ग		४, १५	पक्षिजाति		१४, १०
न्यस्त	१३८, १८। १५६, ६।	१६२, १३	पक्षिणी		११३, ५
न्याय	६३, १०। १३१, ६।	२१०, ३। २२४, ६। २६१, २०।	पक्षिन् ४, ६। २४, ८। ५६, ७।		
न्यायदेयघन		२७४, ३	६२, ४। ६२, १७। ६५, ५।		
न्याय्य	१५८, ८। २३२, ५। २३८, ८		६६, २। ७१, ६। २५६, १५।		
न्यासापण		२०४, १७	२७५, २। ३२३, ११		
न्यासित		१४५, ५	पक्षिप्रभेद	२८६, ८। ३०७, १६	
न्युङ्क्		५३, १३	पक्षिभिद्		२७२, २
न्युञ्ज		७६, ७; १८	पक्षिभेद	२६, १०। २६, १। ८०, ११।	
			६१, ६। १४६, १४। १५७, १०।		
			२६८, १०। २५३, ४। २८३, २०।		
			३३८, ६		
			पक्षिमात्र	१२, १८। १५४, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पक्षियुध्य	१६२,	१४	पक्षमौ	२२६,	७
पक्षिविशेष	६, ३।	३३५, ११	पक्षमुख	५७, १०।	३२४, ७
पक्षिराज	८०, १०।	२०६, २	पक्षराज	२६, ७२	
पक्षान्	२२४,	१३	पक्षलक्षणा	११३, १२	
पक्ष्म	२२५,	१०	पक्षविशिख	५८, ४	
पक्ष्यादिबन्धन	३२६, २		पक्षप्रार	२६०, ११	
पङ्क	४, १६।	३०५, ५	पक्षसायक	६३, १।	७३, १४।
पङ्कज	२७५, १६।	३३८, ५		७६, ५।	१२५, १०। १३०, १
पङ्कजकेसर	२५३, ८		पञ्चाङ्ग	३२३, ६	
पङ्कवत्स्थान	१४७, १२		पञ्चाङ्गल	४१, १६।	७१, ११। ६८, ७
पङ्कम्यगव्युपेक्षक	३६, २		पञ्चानन	२०५, ३	
पङ्कार	२७४, १५		पञ्चास्य	८०, १२	
पङ्कित	१४७, १२		पञ्जर	१०३, १	
पङ्क्ति ७४, १२।	७७, ८।	१०८, १।	पञ्जसायकसङ्कर	२०४, १६	
११६, १६।	१२६, ३।	१५५, १४।	पञ्जिका	४६, १६	
१६६, १२।	२३५, १३।	२६५, ७।	पट	८५, १०	
	२६८, ११।	२६६, १४।	पटकुटी	१२, ६	
पङ्कु	६०, ५।	१०८, ४	पटचर	२६०, १०; १८	
पचन	२८, २		पटभेद	८५, १६	
पच्च	७२, १२		पटरञ्जक	१२१, ६	
पच्चक	१६२, १६		पटल	३०६, १४	
पच्चगुप्त	१६३, १		पटवास	२५६, ५	
पच्चता	१४७, २		पटवासक	४६, २०	
पच्चत्व	३२१, २		पटह ८, १।	३६, ६।	६५, १५।
पच्चदश्री	३२६, १०			७२, १४।	७६, १२। ३४२, १६
पच्चन्	७१, १३		पटारम्भकसूत्र	११३, १५	
पच्चनख	५७, ११		पटु ४२, १६।	८५, ११।	२२६, ३।
पच्चबाण	२०५, १६			३४५, ११	
पच्चभद्र	२६०, ७		पटोल ११, १६।	१७, १८।	८५, १२
पच्चभाव	१४७, २			११४, १४।	२७५, ४। ३०६, १७
पच्चम	२२६, ६		पटोला	३०६, १७	
पच्चमराग	१६७, १		पटोलिका	३८, १४।	१८७, ३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पटोली	३५, ८	२६७, ८	पतद्रुह	३४४, ६	
पटोलशाखा	१०, १२		पतत्र	२७५, १। ३४४, ४। ३४६, १	
पट्ट	८५, १४		पतत्रिन्	६०, ११। २६६, १७।	
पट्टमहिषी	१६६, २०			२७५, २। २८०, १६	
पट्टघाटक	१२०, ६		पतन	१२६, ५। १३७, ८। १३८, ७	
पट्टसूत्र	२६२, ४		पतनेच्छु	१४८, १२	
पट्टि	८५, १६		पतयालु	२०, २०	
पट्टिका	६, ६		पताका	२०, १२। ७६, १४। १२६, १।	
पट्टी	८५, १३			१४२, १६। १८६, १०। ३०३, ३	
पठन	६३, १४		पताकिनी	५१, १२	
पठवास	१६७, २		पति	११०, १८। १२६, ४। १८६, ३।	
पठित	१४७, १२			३१६, १७	
पशा	१०६, ६। ११३, १३		पत्ति	३८, १६। १२६, १	
पशाक	३१०, १६		पतित	१४६, १२। १४८, ६	
पशापाद	१६२, १०। २६०, १५		पतितब्राह्मणीपुत्र	६१, ८	
पशड	६७, २२		पतिपुत्रवती	२६, ८	
पशडक	२१६, ४		पतिम्बरा	२३६, १२। २६०, १४	
पशडा	६७, २२		पतिमाढ	२६०, २०	
पशिङ्ग	५५, १६। ८२, २; ६।		पत्तन	२८८, १४	
	१३२, ७। १४६, ११। १५८, ६।		पत्तना	१७८, १७	
	१६५, ५। १७४, ६। १८१, १		पत्नी	११०, १७। ३४४, ७	
पशिङ्गजन	१३, २०		पत्न्यवरजाता	४८, ४	
पशिङ्गमात्र	८२, ७		पत्यन्तरिता	१४१, ३	
पशिङ्गम्मन्य	१८५, १४		पत्र	२५६, १५। २७५, १। २६८, ३।	
पश्या	११५, २०			३२८, १	
पश्यानारी	२६७, १३		पत्रक	३६, १। ७६, ६। २६३, १६	
पश्यायोषा	३०१, २। २७६, ७		पत्रकाहलिका	३०७, २०	
पश्यायोषित्	८६, १		पत्रणा	११३, ६	
पश्यादीधी	१०६, ५। ११५, २०		पत्रद्रुम	६७, ११	
पश्यावीथिका	४६, १६		पत्रभङ्गि	१०२, १	
पतङ्ग	६५, ५		पत्ररचन	११३, ६	
पतत्	१४५, १५		पत्रलता	२६६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पत्रशिरा		१०७, १	पद्मरागमणि		४१, १५
पत्रसुन्दर		३७, २	पद्मलाञ्छन		२०८, १३
पत्राङ्ग	ई४, १६।	२०४, २	पद्मसङ्घ		१६५, १४
पत्राञ्जन		२६६, १७	पद्माकर	१६५, ६।	२६०, १५
पत्राण		११३, ८	पद्मादिसंहति		६८, १८
पत्रोर्ण		११३, ७	पद्माक्ष		३४६, १५
पथिक	ई१, ४।	१२२, ३। १५२, ४।	पद्मिनी	१६५, ६; १४।	२०७, ६
		२६२, १३। २६५, १२	पद्य	६, १। २३७, ११।	१७८, ११
पथिन्	ई१, ३।	१६०, ४। ३१६, १	पद्यति		१४७, २
पथ्य		१३५, ६। २३७, १०	पद्या		२३७, ११
पथ्या	ई६, १३। १३६, ६।	१६६, १६।	पद्मति		११६, १६
		२३५, १५। २३७, १०	पनस		३३७, ११
पद	१११, ५। १७३, ८।	१७५, ८	पनसकरटक		२१८, ८
पदग		१२६, १	पन्नग	ई०, १। ६४, २०।	२३०, १।
पदप्राप्ति		१६३, ४			३०४, ७
पदभञ्जिका		४६, १६	पन्नगी		२२४, १५
पदवी		१७८, ६	पन्नघ्नी		८१, ५
पदार		२७५, ६	पन्नगान्तर	११, १०। १७, ६।	
पदार्थ		३३७, २०		२३०, ६। २८४, १२	
पद्म	७६, १; ४।	७८, १५।	पयस्	२३७, १८। २६२, १८।	
		२२४, १४। ३३६, ३			२७४, १०
पद्मक	२०, १०।	६४, १६। २२४, १४	पयःप्रणाली		२३४, ५
पद्मकन्द		२८१, १४	पयस्या		२४४, १; २
पद्मकन्दक		२८, १६	पयस्विनी		२०५, ६
पद्मकाम्		२०, १०	पयोधर	७१, ६। २२६, ६।	२६०, ८
पद्मकेसर		३१, १२	पयोरेणु		१०१, ५
पद्मचारिणी		१२३, ७	पयोहितभव		२४४, १
पद्मतक		२८५, ८	पर	२२६, ४। २५६, १४	
पद्मदण्ड		२६८, ७	परग		६४, १८
पद्मबीज		३४६, १५	परञ्ज		७८, १६
पद्मबीजकोष्		४१, २१	परतट		२५६, १६
पद्मराग		४५, १। १७८, ६	परतन्त्र		४३, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
परपुष्ट	६१, १६	२६१, १२	पराक्रमयुत	२६०, ३	
परपुष्टविहङ्गम		५६, १४	पराग	६५, २। ७७, ५। २५७, २	
परपुष्टा		६१, १७	पराङ्मुख	५५, १२	
परभाषा		१५०, १०	पराजय	२४७, ७	
परभृत	५, १। ६५, १२		पराजित	१८८, ६	
परभृता		२८६, १८	परापवादरक्त	८६, १३	
परम		२२६, ४	पराभव	६७, ३। ३२३, १६	
परमाणु		२६८, १४	पराभूत	१५८, २	
परमाणुक		१०३, ७	परायण	१२०, ५; ७	
परमात्मन्	१७०, ७। १६५, १२। १६७, १८। २४३, १०। २४८, ५। ३३६, ६। ३४०, १		पराह	२७५, ४	
परमान्न		३३७, १४	परावृत्त	१६२, १०	
परमेष्ठिन्	७३, ७। ११२, ६। १२५, ६। १८१, १५। २४४, १६। २५८, ३। २१६, ७		परावृत्ति	२०२, १४	
परमेष्ठिसुख		१६२, ६	पराहत	१८३, ३	
परम्पर		२६०, ३	परि	७०, १३	
परम्परा	६६, ५। २६०, ४		परिकर	३८, १२। ४५, १०। १८६, १७	
परम्परापात		७२, १७	परिक्रम्य	२१४, २	
पररुद्ध		१५८, १०	परिक्रम	२८०, १३	
परवाणि		१२०, ८	परिलोभ	२२३, ४	
परशु		२६८, १	परिच्छेप	२१२, २	
परशुराम	३२१, ६। ३४५, १५		परिखा	५५, ८	
परश्वध	११२, २। २७१, १		परिगत	१६२, १२	
परश्वायुधधारिन्		५०, ७	परिगीत	१६२, १०	
परस्त्रीतनय		३२४, १	परिग्रह	३४४, ७	
पराक		२०, ६	परिघोष	३३४, ८	
पराकृत		१६२, ११	परिचय	३२२, ८	
पराक्रम	६०, १२। १११, १८। १८७, १३। २०२, १०, १२३१, ६। ३२०, १७		परिचर	२६०, १७	
			परिचर्या	६६, ११। ८६, १६	
			परिचारक	४६, २०	
			परिचाराण	३१८, १६	
			परिच्छेद	२१८, १। २५४, १६। २५८, ६। २६०, १२। ३४४, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
परिच्छेद	२०७, ६	२४७, १४ । ३३६, १६	परिभाषण	१२३, ६ ।	३२७, १७
परिजन	२६०, १२ ।	३४४, ७	परिभूत	१६५, १६	
परिणत	१५७, ३ ।	३१७, ६	परिभ्रम	१३६, १८	
परिणति		४, १६	परिमल	३१२, १७	
परित		१४७, १०	परिमाण	८५, ६	
परिताप	२१४, २ ।	२५४, १३	परिमाजक	२६, १३	
परित्यक्त	१३६, ८ ।	१४६, २ ।	परिमाजन	७४, १६ ।	८५, १७
	१५२, ११ ।	१५८, १२	परिरक्षित	१३१, १५	
परित्याग	२०६, ६ ।	३३८, १२	परिवर्त	१६२, १७	
परित्राण		१०५, १०	परिवाद	१७८, १४	
परिदग्ध		१६०, ६	परिवाप	२१४, १	
परिधान		७४, ६	परिवार	२८६, १७ ।	२६०, १२ ।
परिधाय		२४७, १४		२६६, ४	
परिधि	१८३, १४ ।	३०८, ११ ।	परिवृष्ट	२१६, ३	
	३२६, १२ ।	३३४, ७	परिवेश	३२६, १२	
परिधिस्थ		२६०, १७	परिवेष	३३४, ७	
परिधूपित		१६६, १०	परिवेषण	३३४, ७	
परिध्वस्त		१६२, ११	परिव्याध	१८५, १०	
परिनिष्ठित		१७६, १४	परिव्राजक	५०, २	
परिपक्व	१०५, ८ ।	१४८, ६	परिव्राजित	१५७, १६	
परिपण		३१७, ६	परिश्रय	२४७, १५	
परिपश्यान्		५०, १	परिश्रित	१६२, ६	
परिप्रश्न		२२३, ३	परिष्कार	२६०, ११	
परिपाचित		१४०, ७	परिष्कृतभूतल	१७४, १०	
परिपाटी		२६०, ४	परिष्कृतार्थ	१६६, ६	
परिपीत		१६२, ६	परिसर	२६०, १३	
परिपुष्ट		१८८, ३	परिसङ्ख्या	२०३, ३ ।	२४७, १६
परिप्लुत		१३८, १७	परिसर्ग	२६०, १६	
परिबर्ह		३४४, ८	परिसार	२६०, १६	
परिभव		२७४, ४	परिस्तौर्ण	१६२, ६	
परिभाव		३२३, १५	परिस्तुत	१५२, ७	
			परिस्तुता	१६२, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
परिहास	२८६, १०।	३३६, १४	पर्यस्त	१४६, १२	
परौक्षक		३४, ७	पर्यस्तिका	३८, १२	
परौक्षण		१२०, ६	पर्यविभाग	५, १२	
परौक्षा		३४६, १४	पर्याप्त	१४७, १	
परौक्षाथी		६५, ६	पर्याप्ति	१४७, ७। २१४, १। ३०३, १८	
परौत	१४७, १० ; ११		पर्याकोच	१६६, १८	
परौधान		२६४, ३	पर्याहार	१८४, १	
परौराग		१२०, ६	पर्वत	४१, १४। ७१, ६। १२१, १५। १४६, १६। १७५, ३। २३६, १६। २४१, १५। २७२, १३। ३११, ३	
परौरम्म		३११, ११	पर्वतभेद	३३०, ५	
परौवाद		२३५, १७	पर्वतान्तर	२४४, १४	
परौवाह		३४४, ६	पर्वतोर्ध्व	३२, ३	
परौष्टि		८६, १६	पर्वन्	१२०, ३। १६८, १४। ३१७, ११। ३२२, २०। ३४१, ५	
परुष	३३२, १३ ; १५		पर्वरीण	१२०, २ ; ३	
परुषत्व		२४४, ४	पर्वत्सव	१०८, ६	
परेत		१४६, १८	पशु	३२६, ५	
परोत्तापनकर्तृ		११, २	पशुक	२०, १६	
परोष्णी		४६, ७	पशुका	२०, १६	
पर्कटी	६२, ७। ६६, १८		पशुगण	३१७, १२	
पर्कटीपादप		३१२, २	पशुराम	३२६, ५	
पर्जन्य		२४३, १७	पल	२६६, ६	
पर्या	१०६, ५। २५६, १५		पलङ्कष	३३४, १०	
पर्यामूलक		२४, १२	पलपरिमाण	२५०, ११	
पर्याराजि		८०, १०	पलपिण्डी	३२६, ६	
पर्यान्तरस		१२०, ३	पलल	२३३, ६। ३०६, १३। ३३७, ३	
पर्याशिरा		१२०, २	पलद्विसहस्रक	२५७, २०	
पर्यायत		२५३, १६	पलशत	२६६, १	
पर्यास		३३, ७	पलायु	२६, ६	
पर्यित		१४८, ४	पलान्तर	८६, ४	
पर्यट	८८, १८। ८६, १६। १०७, ४		पलायन	८३, १५। १६२, १७। ३२६, २	
पर्यङ्क	२०, १३। ७१, १५। २८६, १७				
पर्यटन		५३, १४। २३६, १३			
पर्यन्त		६१, १२			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पलायित	१५४,	३	पशुपति	१६३,	८
पलायुतद्वय	१३७,	१२	पशुपत्यधिदैवत	१६३,	९
पलाश	१०६, ५। १२२, ६।		पशुभेद	२४२, १६। ३१०, ७।	
	१७२, ११। २२३, ६। ३२७, २०			३२६, १२	
पलाशकलिकौद्रम	१५९, ९		पशुवध	११३, १६	
पलाशद्रु	११, ८		पशुविशेष	२२५, १४	
पलिघ	७०, २		पशुवृन्द	७९, १२	
पल्यङ्ग	२०, १३		पशुवृद्ध	११५, १९	
पल्यागा	११२, १९		पशुस्थमक्षिका	६४, १७	
पल्ल	२९८, १०		पश्चात्ताप	२४६, १४	
पल्लव	२३३, ९। ३२०, १८		पश्चादञ्चलपल्लव	३४५, ६	
पल्लवक	३९, १२		पश्चिमाचल	१२४, ६	
पल्लवित	१६२, १४		पश्चिमाशाधिप	११५, १०	
पलित	१४६, ७		पश्चिमाशापति	१६, १०। १६६, १९	
पल्लौघ	३२९, २		पश्ववधव	१००, ३	
पल्लल	१५४, ६		पाक	४, १२। १३, ६। ११६, ९।	
पवन	१०, ६। ३०, ४। ६५, १३।			१२९, १। ३०५, २०	
	१२२, ३। १९१, १६। १९४, ४।		पाकभेद	१९६, १७	
	१९५, १०; १७। २००, १९।		पाकल	३०७, ५	
	२४६, ५। २६७, १७। २८२, १८।		पाकागार	३३९, १०	
	३४४, ३		पाक्य	२३७, १२	
पवनव्याधि	१३७, १०		पाखण्डिन्	१०७, १३	
पवनाशन	६४, २०		पाचक	२९२, २०	
पवि	१९१, १३		पाचन	१९६, २। ३०७, ६	
पवित्र	१२९, १२। १५०, २।		पाचनक	३८, १८	
	१८२, २। २७४, १०		पाचयित	१९६, ३	
पशु	२८, १८। ६१, ६। ६३, ५।		पाचल	३०७, ४; ६	
	११३, १६। १६०, ६। १७८, ११।		पाचित	१४८, ९	
	२११, २। २३४, १२। २७६, ३।		पाञ्चजन्य	२४७, १७	
	३०६, ५। ३२६, ४। ३३१, २		पाञ्चाली	३०६, १९	
पशुखुर	२१६, ६		पाञ्चालिका	३९, २०	
पशुद्यत	२४८, १४		पाटक	२१, २; ३। २६९, ९	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पाटच्चर	२५४, ६।	२६०, १६	पाताल	२८३, १४।	३०६, १६।
पाटल	३०७, २; ३			३०७, ६।	३२२, ५
पाटला	६६, ६।	१५२, १६।	पातिली	३०७, १०	
	३०१, ५।	३०७, ३; ७।	पातुक	२०, १६; २०।	१४५, १५
पाटलि	२६६, ४।	३०७, ७	पाट	१२६, ७	
पाटलिपुत्र	२५७, ४		पात्र	६६, ५।	१६८, १७।
पाटलिपुष्प	३०७, ७			२६४, १४।	२६६, १३।
पाटली	१६१, ६।	१६७, २			३३०, ६
पाटित	१४८, ७; १४		पात्रट	८६, २०	
पाटीर	२७५, ६		पात्रटीर	२६१, १	
पाठ	६३, १४		पात्रभेद	३०७, ४	
पाठक	१६५, १६		पात्रभेद	१३, ६।	२७०, ६
पाठनिश्चय	३५, १६		पाथ	१६६, ३	
पाठविच्छेद	१३१, ५		पाथेय	३६०, २	
पाठसंस्कृत	१४७, १२		पाद	१७३, ६; ११।	२५०, ७
पाठा	६४, ४।	३३५, १८।	पादकटक	३०, ११।	२७४, ७
पाठीन	१६५, १८		पादग्रहण	१२३, ७	
पाठीनस	२०४, ६		पादगामिन्	१४७, २०	
पाठीर्षाधि	२०१, ६		पादगास्थि	४, १६	
पाणि	१०६, ११।	२४०, ३।	पादचत्वर	२६४, ५	
पाण्डव	३०६, ५।	३२४, १५	पादत्राय	११३, ६	
पाण्डवयोषित्	२२६, ७।	३०६, ११	पादधूलि	२७५, ६	
पाण्डवाचार्य	८०, ६।	२१०, ६	पादप	५४, ६।	५६, १।
पाण्डु	६४, ८।	६७, २२		६४, १४।	१०६, १६।
पाण्डुकम्बल	३१४, १४			२८०, ६।	२८२, १
पाण्डुनाग	६५, १०		पादपभेद	२६८, १५	
पाण्डुक्रिया	१२५, १६		पादपा	२१३, ६	
पाण्डुर	१७७, ८।	१८६, ८।	पादपाङ्ग	५४, १०	
		२७३, १०	पादपान्तर	११०, ५।	१११, १५
		२७५, ११	पादपाश्री	३२६, १३	
पाण्डुयोषित्	२५८, ६		पादपीठ	२१३, ६	
पात	१२६, १५।	१२६, ५	पादपूरण	७०, १०	
पातव्य	२३७, १८।	२४४, ५			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पादरक्षिणी		२१, १	१८६, १४। २२३, १७। २६५, ६।		
पादरोग		३३६, १३	२७५, १३। २७६, ६। २७६, १०		
पादविन्यासविशेष		१०२, १४	पामरजाति		६७, ३
पादविरजस्		८१, ५	पामरभेद		७५, १
पादविवर्जित		६०, ५	पामा		४२, १६
पादखलन		१३६, ४	पायस		३३७, १३; १४
पादस्फोट		४२, १४	पायिक		१२१, १४
पादहृति		१३२, १	पार		२५६, १६
पादात		१४८, ७	पारग		३७, १
पादातिक		३८, १६	पारङ्गत		३२४, २
पादादिपरिकर		४६, १४	पारङ्गति		१२०, १५
पादालिन्द		२७५, ६	पारद		६, १०। ३०, ३। ११४, २०।
पादावयव		१०६, ८			१७६, ६। ३०४, १८। ३३४, १८।
पादावर्त		४५, १५			३३५, १३। ३४०, ३
पादुका	२१, १। २१३, ६। ३४४, १		पारदृश्वन्		३२४, २
पादुकात्		२८७, ११	पारम्पर्य		१५५, १४
पान		१२६, १०। १८८, २	पारश्रव		३२२, १८। ३२४, १
पानगृह		६८, १४	पारश्र्वधिक		५०, ७
पानपात्र		२३३, १८	पारावत		६५, १। १६३, १२।
पानभाजन		२४, २			२०३, १५। २२३, ४। ३४६, १७
पानीय		५८, ६। २४४, ५। २६४, ८	पारावती		१६३, ११
पानीयविकृति		३००, ६	पारावार		२६०, १६; २०
पाम		३, १; १०। ४, १६। ११६, १८।	पारिजात		१६३, १०। २२४, ४
		१४४, १२। १८६, ५। १६२, ३।	पारिजातक		५०, ६
		२६६, १३; १६। २८६, १२।	पारित		१४८, ८
		३१६, १२; २१। ३३०, १६।	पारिपत्यक		५०, ८
		३३२, ५	पारिपार्श्वक		५०, ५
पापरक्त		७५, १	पारिप्लव		३२३, १७
पापशोधन		६२, ५	पारिभद्र		१६३, १०। २७७, १६।
पापाश्रय		३, ६			२६०, १६
पापिल्ल		३२५, ७	पारिभद्रक		५०, ५
पामर		७१, १२। ८६, १। ११६, १।	पारियात्रक		५०, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पारियात्रिक	५०,	३	पांशुचामर	२६४,	२
पारिरुक्तक	५०,	४	पांशुला	६८,	१२
पारिहार्थ	२७,	१६	पांशुवर्ष	३१३,	१
पारी	२५६,	१७	पाषण्ड	११६,	१२
पाख्य	२४४,	४	पाषाण	११३,	१२
पार्थ १६६, ४। १६०, ६। २४५, ६			पाषाणदारक	५२,	१४
पार्थिव	३२१,	३	पाषाणनिर्मित	२३४,	१८
पार्थिवा	३२१,	४	पाषाणभेदक	५२,	१५
पार्थिवी	३२१,	४; ५	पांसुल	३०६,	२०
पार्पर	२७५,	७	पांसुला	२८६,	१६
पार्वण	५७,	८	पिक ६५, १। १२६, ६। १६७. १।		
पार्वती ७, १०। १४८, ५। ३२१, ६			२२६, १०। २७०, १६		
पार्श्व ३१७, १३; १४। ३४५, १७			पिकालाप	१६१,	३
पार्श्वक	२०,	१६	पिङ्ग	२६२,	११
पार्श्वकौकस	२०,	१६	पिङ्गल	२५७, १२। ३०७, १८	
पार्श्वमात्र	२०,	११	पिङ्गला	३०७, १८; १६	
पार्श्वस्थ	५०,	५	पिङ्गवर्ण	३०२, १३	
पार्थि	१०६,	६	पिङ्गा	६०, ६। २५३, १०	
पालक	१२८, ४		पिङ्गाग्र	३२८, १	
पालङ्क	२१, २		पिङ्गाश्री	३२८, २	
पालन ६२, १। १८७, ८। २३५, १३			पिङ्गी	६०, ७	
पालयित्री	२१, १		पिचण्ड	८४, १७	
पालाशकुसुम	१२१, ५		पिचण्डिका	३६, ५	
पालि - २६८, ११; १२			पिचिण्ड	१००, ३	
पालिका	२१, १		पिचु	७१, १४। २६८, २	
पावक २, ११। २०, १८। ६४, ४।			पिचुल	१७, ४। ३०८, १	
१६६, १। २२५, १८। २२७, ५।			पिचट	६०, १	
२७१, १। ३३६, १८			पिच्छ ७४, १५। ६८, ७। ३४१, ६		
पाश ३०४, ६। ३२६, २। ३४५, १			पिच्छलस्रोटिका	१०१, ६	
पाशक	२०, १७		पिच्छा	७४, १२	
पाशभट्ट	१६३, १३		पिच्छल	३०७, १२	
पाशुपत	१६३, ६		पिञ्जर	२७५, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पिञ्जल	३०७,	१७	पित्तला	३०७,	१२
पिञ्जा	७६, १६ ;	२०	पित्तवत्	३०७,	११
पिञ्जोला	३०७,	२०	पित्रादि	२५३,	१
पिटक	२१, ७ । ३३, १५ । ६६, १६		पित्र्य	२३३,	४
पिटिकाभेद	१५३,	६	पित्र्यन्तर	२०७,	७
पिट्टिकविस्तृत	८८,	२०	पित्सत्	१४८,	१२
पिठर	२७५,	१४	पिधान	१७३, १ । १६३,	१३
पिण्ड	६८,	१	पिनाक	२१,	६
पिण्डक	१८, ४ । २१,	८	पिनाकधृज्	५०,	६
पिण्डखजूरक	२१७,	१०	पिपासा	३३०,	१४
पिण्डजीविन्	३२४,	३	पिपीलिका	२६२, १५ । ३३२,	२४
पिण्डपुष्प	२१४,	४	पिप्पल	२६४, ५ । ३०७,	१४
पिण्डभेद	२८०,	१६	पिप्पलक	३६,	३
पिण्डाम्	२१३,	७	पिप्पलतरु	१७०,	१
पिण्डार	२७५,	१७	पिप्पलभूसृह	१८१,	३
पिण्डिका	२१, ८ । ३६,	५	पिप्पली	८३, ११ । ६८, १८ ।	
पिण्डित	१४८,	११	१०४, १ । १६३, १४ । १६६, १३ ।		
पिण्डौ	६८,	३	२०६, ७ । २६६, ११ । ३०४, १६ ।		
पिण्याक	२१,	५	३०५, ७ । ३०७, १६ । ३४३, ६		
पितामह	३४४,	१०	पिप्पलीमूल	१३, ७ । ३६१,	८
पिट	५७, ६ । १२६, ७ । १५५, ११		पिप्पलीरस	६४,	१३
पिटकानन	२४७,	१	पिप्लु	१०, १४ । ४६, ४	
पिटदेव	२२७, ३ । ३२४, ३		पियाल	३४७,	७
पिटपति	१६३, १४		पियालवृक्ष	८५, १० । २५३, २०	
पिटपितामह	३४४, १५		पियालु	३४७,	७
पिटभ्राट	३, १६		पिप्ल	२६८, १३	
पिटवन	४३, ११		पिप्राङ्ग	६०,	७
पिटवर्ण	१२०, १६		पिप्राचक	१३०,	८
पिटप्रसू	२४०,	६	पिप्राचादि	३१८, १३	
पित्त	१२६, ८		पिप्राची	७५, ६	
पित्तल	४४, १४ । १३१, १७ । २३६, ११ ।		पिंशित	१४८, १०	
२५५, १६ । २६४, ७ । ३०७, ११			पिशित	३०५, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पिप्रिताप्रिन्	३१०,	१६	पीतसाल	२१,	१०
पिप्रुन	३०, २। ५६, १०। ६५, १८।		पीता	१२६,	६
	१६६, ४। २६२, १०		पीताम्बर	२३८, १०। २६१, २	
पिष्टक	२७, ६। ३३७, ८		पीति	१२६, १०	
पिष्टकचमसौ	३२६, १४		पीतिभाजन	१८८, २	
पिष्टभेद	४७, ५। ११३, १४		पीन	१८८, ३। २५१, १४। ३०१, ६	
पिष्टमद्य	३०५, ६		पीनस	३३७, १५	
पिष्टवर्ती	३३७, ७		पीनोदर	२६१, ५	
पिष्टात	४६, २०		पीप्ली	२०४, ३	
पिहित	१४२, १४। १४८, १०		पीयु	२३७, १५	
पीक	२०३, १५		पीयूष	७६, ४। १३६, ४। १६७, ५।	
पीठ	८५, १५। १६१, १			२५६, ५। ३३२, १८	
पीठमर्द	१७८, १६		पीलु	२८६, १५	
पीठसर्पिन्	३, १३		पीलुपर्णी	१२०, ११। ३३६, १	
पीठिका	२६७, १८		पीवर	२७५, १८	
पीडा	६८, ४। १२४, ८। २२२, ६		पीवरी	२७५, १८	
पीडित	१४८, ११		पुकास	३३७, १६	
पीडितक	३६, ४		पुकासौ	३३७, १६	
पीत	३६, १। १२८, ७; ८; ६।		पुङ्ख	५३, १४	
	२५३, ७		पुङ्खव	३२१, ५	
पीतक	२१, ६। २७५, १६		पुच्छ	७४, १५। ३०६, ४	
पीतकावेर	२६४, ७		पुच्छकरटक	५०, १०	
पीतचन्दन	२०८, १५		पुञ्ज	३२६, ७	
पीतदारु	१६६, ६। २७८, ६।		पुञ्जातिभेद	३१५, ६	
	२६१, ४		पुञ्जित	१०३, ४	
पीतन	१६६, ६		पुटकौनी	२०५, १२	
पीतपुष्प	३४, १५		पुटग्रीव	३२४, ४	
पीतमात्रक	१४५, १७		पुटभेद	१७८, १७। २५७, १२	
पीतमुस्तक	२८६, १३		पुटसंस्कृत	१४८, १३	
पीतशाल	२२, १६		पुटित	१४८, १३; १४	
पीतसार	२६१, ३; ४		पुण्डरीक	३६, ७। २४२, १६।	
पीतसारक	१६, १२। ५०, ६। ६५, ३			२५७, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पुण्डरीककरिणी	३०२,	१४	पुरतटी	८७,	४
पुण्डरीकद्रुम	३१८,	११	पुरद्वार	२७०,	४
पुण्डरीकाक्ष	१७७,	१२	पुरनिर्गम	१२२,	२
पुण्ड्र	२२६, १६।	२५७, ६	पुरन्दर	२६१,	५
पुण्ड्रक	२२,	३	पुरस्तात्	२५०,	११
पुण्ड्राभिधानेच्छु	२६३,	२	पुरसंस्कार	८६,	१५
पुण्य	१५६, १७।	२२४, ६। २३७, १५	पुरस्कृत	१६३,	१५
पुण्यक	२२,	२	पुराण	१०५, ८।	११३, १२
पुण्यजन	२०५,	११	पुरातनवस्त्र	१३७,	१६
पुण्यजनेश्वर	१७४,	१२	पुरावृत्त	१६८,	७
पुण्यवत्	२३७,	४	पुरौ	६, १२।	२२८, २०। २७३, १५
पुत्र	४, १३।	७७, १५। ७८, ३।	पुरौभिद्	१६१,	७
	८८, ११।	१३४, १५। २०७, २०।	पुरीभेद	१०,	१६
		१८६, १४	पुरीष	२६, १४।	२७, १। २६६, १२
पुत्रक	२१,	२०	पुरीषक्षय	३८,	३
पुत्रवती	२८६,	१०	पुर	२५७,	१
पुत्रादि	३३६,	३	पुरुष	१४०, १।	२६४, ११। ३३२, १६
पुत्रिका	२१, १६।	१३४, १५।	पुरुषपदान्तर	२४८,	१
		३०६, १६	पुरुषलक्षणस्त्री	८५,	१८
पुत्री	४, १३।	१८६, १३	पुरुषविकार	२४७,	२०
पुत्रोपस्कार	२६३,	१३	पुरुषश्रेष्ठ	२३,	६
पुद्गल	३०८,	२	पुरुषान्तर	६१,	५
पुनरागत	१६२,	१०	पुरुषोत्तम	१५४,	१६
पुनर्नवा	२२०,	१७	पुरोग	२८५,	६
पुनर्वसु	३३६,	७	पुरोटि	८६,	१५
पुन्नाग	५६, १६।	६०, २। ६५, ६।	पुरोटु	२६४,	४
	२१३, १७।	२६६, २। ३१६, १२	पुरोडाश	३२६,	१४
पुन्नागपादप	७८,	८	पुरोद्भूत	२५७,	१०
पुमपत्य	२१,	२०	पुरोधस्	४५, ४।	१४८, १६
पुर्	७१, ४।	२५७, ४	पुरोहित	११८, ३।	१४८, १६।
पुर	५३, ८।	६६, १०। २०२, १२।		२४०,	१५
		२५७, ३; ४	पुल	२६८,	१६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पुलक	२१, १२।	२२, २।	२६८, १६	पुष्पादि	२७४, १२
पुलकाग्र		२८१, १६	पुष्पादिदलाटन्ति		२५७, ५
पुल्लस		२३२, ७	पुष्पादिदामन्		२६६, १४
पुलस्त्य		२४४, ६	पुष्पिका		२२, ३
पुलाक		२१, ११	पुष्पित	१४८, १३।	२६०, ७
पुष्कर	६३, ६।	२७५, १६	पुष्पितलता		७२, १३
पुष्करमूल		२६७, १४	पुष्प	२३७, १६; १७।	२३६, २
पुष्कराङ्ग		३६, १०	पुस्त		१२६, १४
पुष्करिणी	१८, १८।	१२०, १८।	पुस्तक	२२, ४।	१२६, १४।
		२१३, १६	पूग	६, ४।	६०, ८।
पुष्करिण्यन्तर		१६, २		२१४, १४।	२८२, ११
पुष्करिण्यादि		२८४, ५	पूगकोष्प		१३, ६
पुष्कल		२८५, २	पूगचर्वित		३०१, १२
पुष्पकलक		३६, ६	पूगफल		६३, १२
पुष्टि		८५, १७	पूगवृत्त		८४, १५
पुष्टिकरणा		११४, १	पूगित		१४८, १६
पुष्प	२६, ४।	६१, ३।	१८६, १२।	पूजा	७१, १।
	१६५, १६।	२११, २।	२२८, ११।	पूजाविधि	
	२७६, ६।	३०७, ३।	३२०, १५	पूजित	१३६, १६।
पुष्पक		२१, १२; १४	पूजितजन		१३७, ६
पुष्पकासौस	३१०, १०।	३३६, ११	पूज्य	१६३, १७।	२३७, १७।
पुष्पदन्त		१६३, १४		२५२, २०।	२८१, ८
पुष्पदन्तयोषित्		१६४, १५	पूज्यतम	८३, ८।	२३०, ६।
पुष्पधन्वन्		३२४, ५	पूत	१२६, १२।	१३४, ४।
पुष्पपराग		१०७, ५	पूतना		१६६, ७।
पुष्पप्रभेद		१६६, ६	पूतिकरज		६३, १७।
पुष्पभिद्	४०, ३।	२७६, १२	पूतिक		४७, १३
पुष्पमालिका		२४, ६	पूतिकाष्ठ		६५, १०।
पुष्परस	१७६, १३।	१७६, १।	पूतिकोट		१००, ४
		१८१, ४	पूतीगन्ध		२१२, १४
पुष्पवती	२१३, १४।	२४२, ६	पूत्यण्ड		१००, ४
पुष्पशकटी		६२, १०	पूपभेद		२५७, २

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
पूपवत्कृत	१४८,	१५	पूलिका	२१,	१८
पूपिका	२१,	१८	पूलिपूपिका	५०,	११
पूपित	१४८,	१५	पुका	१६४,	२० । १८१, ११ ।
पूर	२५६, १७ ।	२५७, ८		३१६, १५	
पूरक	११३, १३		पुकानामौषधि	६६, १०	
पूरण	११३, १३ ; १४		पुक्ति	१२६, १६	
पूरणार्थ	१४८, १५		पुच्छा	७४, १५	
पूरणी	११३, १४		पुतना	१६६, ८	
पूरित	१०६, १० ; १३० । १२६, १३ ।		पुथकृति	२८, ४	
	१४८, १५ । १५२, ३ ; १०		पुथक्चारिगज	२८६, १६	
पूरुष	११४, ६		पुथक्पर्या	१२०, १६	
पूर्या	१०६, १३ । १४६, ११		पुथगात्मा	१३२, ६	
पूर्याक	२१, १७		पुथञ्जन	२०५, १३	
पूर्यता	६३, ८		पुथासुत	१०३, ११	
पूर्यापात्र	२६१, ६		पुथिवी	२५५, २० । ३२१, ४ ।	
पूर्यामासी	१६६, १४ । ३२६, १०			३४१, १८	
पूर्या	११, २		पुथिवीघर	७६, १५	
पूर्यानक	३६, ६		पुथिवीपति	१६६, १५	
पूर्याका	२१, १७		पुथिव्यादि	२३६, ११	
पूर्यामा	११३, ५		पुथु	१६६, ५ । २७७, १६ ; २०	
पूर्यामातिथि	१७०, १		पुथुक	२२, ६	
पूर्यातर	१०६, ५		पुथुल	१०२, ५ । ३०६, १७ ; १६	
पूर्य	१२६, १३		पुथुदर	६७, १५	
पूर्यति	१२६, ६		पुथ्वी	२६६, १३ । ३१७, १७	
पूर्यर्ध	२६५, ५		पुदाकु	२२, ४ ; ६	
पुर्दार	७८, १८		पुन्निपर्या	१२०, १६ । १६५, ३	
पुर्भिद्	३३६, १७		पुषत्	१४८, १७	
पुर्व	३१७, १६		पुषत	१४८, १७	
पुर्वकाय	२४७, १६		पुषक्त	२२, ६	
पुर्वज	३१७, २६		पुषदश्च	३२४, ५	
पुर्वभाग	६३, १५		पुषदाज्य	३६, १०	
पुर्वलत्त	१३६, १०		पुषातक	३६, १० ; ११	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
पृष्टि		८५, १७	पोत्री		४६, ८	
पृष्ठ		६३, १५	पोलिका	२१, १८।	२२, १०	
पृष्ठगुड		६६, १८	पोषण		८५, १७	
पृष्ठवंश		२५, १४	पोष्य		२३८, ४	
पृष्ठवंशमांस		१६४, ५	पोष्टु		१३०, ६	
पृष्ठप्रदङ्गिन्		६७, १५	पौगण्ड		१००, ५	
पृष्ठस्थायिबल		२४६, २	पौत्र		१२८, १४	
पृष्ठाधर		४, १२	पौनःपुन्य	१४२, ५।	२६४, १७	
पृष्ठास्थि		३३, १३	पौर		२५७, १०	
पृष्ठास्थवयव		३२६, ८	पौरक		२२, १०	
पेचक	२२, ८।	२८६, १५।	३१६, ११	पौरवर्ग		१४७, ६
पेटक		२२, ६।	२५४, १७	पौरुष	१६१, १०।	२२३, ७।
पेय		२३७, १८		२२६, १६।	३३२, २०	
पेया		२३७, १८	पौरुषेय		२४७, २०	
पेशल		३०८, ३	पौरुषमांस		३३६, ८	
पेशि		६६, १	पौरुषमासी		३३६, ८	
पेशी	३२६, ५।	३३०, १०	पौलस्य		२४४, ६; ७	
पेषण		१६६, १	पौलोमी		१०६, ८	
पेषणपाषाण		८५, १४	पौष		३३०, १७	
पैठर		२७६, ३	प्रकार		२७४, १२	
पोगण्ड		१००, ५	प्रकट		२१६, २	
पोटगल	१६, १२।	२६८, ५।	प्रकटीकृत		१३६, १२	
		३१२, १६	प्रकार		२७४, १३	
पोटा		८५, १८	प्रकरणा		१५४, २	
पोत	२५, १६।	१०५, १०।	प्रकरणावृन्द		७, १६	
		१२६, १८; २०	प्रकरौ		२७४, १३	
पोतवगिज्		४४, ८।	६२, १	प्रकर्ष	८४, ६।	३३२, ६
पोतवाह		३८, १	प्रकाण्ड	६७, १३।	१००, २	
पोतिका		३०७, १३	प्रकाम		१४७, ७	
पोत्र		२५७, ६	प्रकार	१६८, ३।	१८१, १६।	
पोत्रिन्	१०५, ३।	२८३, १५।			२७४, १७	
		२६६, १०	प्रकारार्थ		३१६, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रकाश	८, ६।	२८, ६। ७१, १।	प्रचेतःपुरी	५४, १६	
	२१२, ३।	२२२, ६। २२७, १८।	प्रच्छादिता	३८, १६	
		३२८, ६	प्रजन	१३३, २	
प्रकाशन		१६३, १	प्रजनन	२०४, २०	
प्रकीर्णक		३८, ११	प्रजव	१४३, १४	
प्रकीर्ण		२४३, १६	प्रजा	७६, १६	
प्रकृति	६१, १६। १४७, ८। १८४, ५।		प्रजापति	१६३, २। ३४५, ११	
	१६५, १२। ३३२, १४		प्रज्ञ	८२, २	
प्रकृतिव्यवय		१५३, ४	प्रज्ञा	८२, २। ११२, ११।	
प्रकृत्यवचन		२०५, ४		१६५, १३	
प्रकोष्ठ	३३, १७। ८८, ४। ६४, ११।		प्रज्ञान	१६५, ११। १६६, ८	
	२३३, १२। ३४५, ८		प्रज्वलित	१६३, ८	
प्रक्रम		२२६, ६	प्रगत	१४६, १५। १५३, ८।	
प्रखर		२७४, ६		३११, ३। ३१७, १४; २०	
प्रख्यात	१४६, १६। १४७, २०		प्रगति	१२८, १४। १४६, १५।	
प्रख्यातवक्तृक		५२, १४		२४५, ६	
प्रगल्भत्व		१६३, ३	प्रगद	१७७, २	
प्रगल्भ		२४१, १६	प्रगय	२०२, ११। २०३, ६।	
प्रगाढ	१०१, १४। १०२, १६			२४३, १३। २२१, १। २८०, १०	
प्रग्रह	२२५, १०। ३३१, १३।		प्रणव	२६६, ४	
		३४२, १५	प्रणाम	१३८, ८	
प्रग्रीव		१२३, १०	प्रणाम्य	२४३, २०	
प्रघण		११३, १०	प्रणित	१४७, १३। १५०, २	
प्रघाण		११३, १०	प्रणिधान	२०५, २	
प्रचलाक		३८, १०	प्रणिधि	१८३, १५। ३२६, १५	
प्रचलायित		१४२, ७	प्रणिहित	१५८, १३। १६२, १३	
प्रचार		१३१, १६	प्रणीत	१४६, १३	
प्रचारण		१२०, १३	प्रणीता	१४६, १३	
प्रचालित		१४२, ४	प्रणुत	१४८, ३	
प्रचुर	१४६, ११। २७५, २		प्रतत	१४७, १५	
प्रचेतस्	७५, ८। १४८, ३। २०१, १०।		प्रतति	१४७, ५	
	२२८, ८। ३१६, १। ३२८, ११		प्रतक	३०६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रतान		१८७, ७	प्रतिबन्ध	२२०, १८	२२१, २
प्रताप		२१३, ४	प्रतिबिम्ब	२१६, ७	२३५, १२
प्रतापिन्		१००, १	प्रतिभय	२३७, २०	२४७, १७
प्रतारण	७३, २	१२०, १४			२६१, ६
प्रतारित		१४२, १३	प्रतिभाहानि		२११, ८
प्रतिकार	१६३, ७	२६०, १४	प्रतिभू		२६, ८
प्रतिकूल	१०, १४	२२, १७	प्रतिमा	७१, १	२२६, ८
		२४३, १८	प्रतिमान		२०५, ७
प्रतिकृति		१६३, ७	प्रतियत्न		२८२, १२
प्रतिकृष्ट		६१, १७	प्रतिरोध		१२२, ७
प्रतिक्षिप्त		१६२, १६	प्रतिरोधक		५०, १
प्रतिक्षेप		२०४, २०	प्रतिवाक्य		२६५, १७
प्रतिग्रह		३४४, ६	प्रतिवादिन्		१७०, १२
प्रतिग्रहविवर्जित		३२, १	प्रतिवासर		१६४, ६
प्रतिघ्न		७०, ४	प्रतिषेध		११५, १७
प्रतिघात		७०, ५	प्रतिष्काश		३२६, ११
प्रतिच्छाया		२०५, ७	प्रतिष्ठा		६४, ६
प्रतिजल्प्यासमर्थक		२८४, ७	प्रतिश्रय		२४७, १५
प्रतिजागर		२६४, १	प्रतिश्रव		३२३, १५
प्रतिज्ञा	१०२, ४	१५५, २०	प्रतिसर		२८६, २०
		१८२, २	प्रतिसीरा		२६०, १५
प्रतिज्ञात	१३८, ८	१५५, १७	प्रतिस्तर्यक	३०, ४	५०, ३
प्रतिज्ञानिश्चय		२२६, २	प्रतिस्मृष्ट		६१, १८
प्रतिदण्ड		१०२, ११	प्रतिस्खलित		१६२, १५
प्रतिध्वान		१८६, ११	प्रतिहत	१४५, १०	१६२, १५
प्रतिनिधि		१६३, ७	प्रतीकार		२६०, ६
प्रतिपत्ति	१५५, ६	१६३, ३	प्रतीहार	१८, ८	२६०, १०
		२०८, १२	प्रतीक		२०, १४
प्रतिपत्तिधि		१४७, ३	प्रतीक्षा		३४६, १४
प्रतिपन्न	२०५, ५	१०	प्रतीक्ष्य		२४४, ३
प्रतिपादन		२०८, १२	प्रतीची		७२, ६
प्रतिपुस्तक		३२६, १७	प्रतीत	१४६, १६	१५३, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
प्रतीप	२२६, ६।	२३०, १।	२४०, १०	प्रधन	१६५, ६	
प्रतीर	८५, २।	२७४, १८	प्रधर्षण	१४४, १८		
प्रतीवाप		२०३, ४	प्रधर्षिणी	१२०, ६		
प्रतीहार	१३५, १५।	१६०, ७	प्रधान	८३, २।	११०, १८।	
प्रत्न		११३, १३	१६५, १२; १३।	२१६, १।		
प्रत्यकूपर्णी		१२०, २	२२६, ५; १५।	२३८, ११।		
प्रत्यकृश्रेणी		१२०, १२	२५०, १३।	२५४, १८		
प्रत्यक्ष		३४६, ८	प्रधानधातु	२३७, १६		
प्रत्यग्र		२७४, १८	प्रधूपिता	१६३, ५		
प्रत्यर्षिन्		१७०, १२	प्रध्वति	१४८, २		
प्रत्यनीक		३८, १४	प्रदत्त	१४७, १६		
प्रत्यय	२४३, १५।	२४८, ३	प्रपञ्च	७३, २		
प्रत्यवसित		१६६, १५	प्रपात	२०, २०।	१४६, २०।	
प्रत्याख्यात		६१, १८		१४७, १६		
प्रत्याय		२५१, १८	प्रपितामह	३४४, १५		
प्रत्यालीढ		१०३, ६	प्रपीडित	१४८, ११		
प्रत्याशा	१८०, ४।	१६६, ६	प्रपूरित	१८०, १४		
प्रत्यासार		२६०, १६; १७	प्रपौत्रादि	२६०, ३		
प्रत्युद्गमनीय		२४६, ८	प्रफुल्लित	१४८, १३।	१६१, १३	
प्रत्युष		३३२, १७	प्रबल	३११, १०		
प्रथम	५५, ८।	२२६, ५।	३३२, ११।	प्रबोध	१६३, ४	
	२५०, १३।	३१७, १६।	३७२, १५	प्रबोधन	२०८, १२	
प्रथमान्तर		३१३, ४	प्रभञ्जन	३३३, ६		
प्रथित		१४७, १३	प्रभव	३२०, १३		
प्रथितत्व		२४३, १६	प्रभाकर	२७७, ३।	२६०, ६	
प्रदत्त		१४७, १६	प्रभात	५६, ३।	१४८, १।	२३३, ७
प्रदर		२७४, ११	प्रभाव	१३८, २।	२०२, १२।	
प्रदान		२०२, १३		२२६, १५।	२३६, १८।	
प्रदोष		१२६, १२		३२०, १३; १७।	३२३, २	
प्रदेश	१२६, ६।	१३०, ७।	३२७, १६	प्रभिन्नकटकुञ्जर	१२३, ६	
प्रदोष		५८, ६।	३३२, १६	प्रभु	७७, ७।	२१६, ३; ६
प्रद्राव		२१६, ६	प्रभुत्व	६२, ८।	३२६, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रभुभावदर्शिन		४१, ६	प्रलम्ब	२१७, ४	
प्रभूत		१४६, ११	प्रलम्बा	२१७, ४	
प्रभूष्ण		११३, ३	प्रलय	३६, १४। ४३, २०। २४३, १४	
प्रभृत		१४७, १७	प्रलाप	२१४, ३	
प्रभेद		४२, १२	प्रलेप	२११, ६	
प्रमत्त		१४४, २०	प्रलोपित	१३२, ३	
प्रमथ		१०४, ११	प्रलोमित	१५२, ८	
प्रमदा		१७६, १८	प्रवचन	२०५, ४	
प्रमाणा	११३, १। १८८, १०। २२६, १		प्रवचनीय	२४६, ६	
प्रमाट		११३, २	प्रवण	११२, २०	
प्रमाद	७५, २। ६७६, २०। १७७, १		प्रवर्तक	३१, ७	
प्रमापण		१२०, ५	प्रवर	६४, १४। २७४, ८	
प्रमार्जन		१३६, १७	प्रवह	३४३, १	
प्रमित		१४६, १७	प्रवह्य	१२०, ५। १३४, ३	
प्रमिति		१४७, ११	प्रवक्तृ	२४६, ६	
प्रमौढ		१०२, १६	प्रवाच्य	२४६, ६	
प्रमौला		२५५, ३	प्रवाद	१७६, २०	
प्रमुख		५५, ८	प्रवारण	१२०, ११	
प्रमोद		१७४, ५	प्रवाल	२५, ८। २२६, १८। ३०६, १८	
प्रमोदित		१८८, ८	प्रवालक	६७, १८	
प्रयत		१४७, १४; १५	प्रवालिका	३८, १७	
प्रयत्न		२०५, २	प्रवासिन्	२७३, १; २	
प्रयाग		६५, ७	प्रवाह्य	२८, ६	
प्रयागस्थवंत		२२६, ६	प्रवाह	६२, ६। १४७, ६। ३४३, २	
प्रयाण		११२, १६	प्रवाहिका	३८, १६	
प्रयाणक		३८, १५	प्रविदारण	१२३, ८	
प्रयुक्ति		६५, ४	प्रविश्लेष	२७६, ६। २८०, १८	
प्रयोग		६१, १२। ६५, ४	प्रवीण	१८, ८। ११३, ४। २३६, १	
प्रयोजन		६८, १। १६८, ४। १६१, ११। २०५, ३। २२३, १७	प्रवीर	२७५, ५	
प्ररूढ		१०२, १७	प्रवृत्तानुवर्तन	१८४, १४	
प्ररोहण		११८, ११	प्रवृत्ति	१४७, ६। १६३, ३। ३४३, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रवृद्ध	१३६, १।	१८१, १७	प्रसव्य	२४३, १८	
प्रवेग		६५, ५	प्रसाद	१२५, १४।	१७६, १६
प्रवेशि		११३, ४	प्रसाधन	२०५, ८।	२४३, ११
प्रवेशी	१६८, ११।	२२०, ४	प्रसाधनी		२०५, ८
प्रवेश		२०२, १६	प्रसार		२७५, ५
प्रवेशन		२०५, २	प्रसारण		१२१, ११
प्रवेशित		१४६, १४	प्रसारिणी	११६, १५; १७।	
प्रवेश		८६, १७		१२०, १०।	२५७, १८।
प्रव्रजिता		१६३, ६	प्रसित		१४८, १
प्रव्रज्या		२३६, १३	प्रसिद्ध	१०२, ४।	१४७, १३; २०।
प्रव्रज्यावसित		१६०, ७		१८३, १४।	२७१, ११।
प्रव्यक्त		१४७, ६	प्रसौदिका		३८, १५
प्रप्रंसा		६६, ११	प्रसू		३३५, १०
प्रप्रस्त	१३३, १२।	१४७, १७; १८।	प्रसूत	१३४, १८।	१४६, १०
			प्रसूता		१५३, ११
		३१२, ५	प्रसूति		१४७, ४
प्रप्र	७४, १५।	२३५, ११	प्रसूतिका		३८, १३
प्रप्रभेद		२०६, ४	प्रसून	१६५, १६।	२२७, १
प्रप्रार्थ		१६८, ७	प्रस्त	१४६, ८।	१५२, ३।
प्रप्रौ	३७, १२।	६४, २।	१०६, १७।	प्रस्तता	१४६, ६
		३०३, २	प्रस्तति		१६, १७
प्रप्रु		६३, १३	प्रस्ततिमित		३३२, ८
प्रसक्ति		१७६, १६	प्रसेक		२०, ६
प्रसक्क		६५, ६।	७०, १०	प्रसेव	३२०, १६
प्रसन्न	१७७, ४।	१६५, १५	प्रसेवक	३८, १३।	१३५, १।
प्रसन्ना		१६५, १५	प्रस्तर	२७४, १६।	२८२, १३।
प्रसभ		६३, २।	६४, २		३०२, ६।
प्रसव	१८६, १२।	३२०, १५।			३१६, १३
		३२२, १६	प्रस्तरभेद		२७७, ३
प्रसवबन्धन		१३३, ७	प्रस्तरान्तर		३०४, १८
प्रसर	२४३, १३।	२६४, १८।	प्रस्थ	१६६, ३।	१८६, ६।
	२७५, ३।	२८०, १४	प्रस्थपुष्प		२७१, ५
प्रसरण		१२१, १०	प्रस्थवण		१२०, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्रस्ताव	१५४, ५	२८४, ६	प्राचीनामलक	१३१, १२	
		३१७, ११	प्राजन	२५५, १०	
प्रस्थादि		१८८, १०	प्राजिह	१४८, ८	
प्रस्थान		३८, १५	प्राज्य	८६, १७	८७, १
प्रस्फोटन		२०५, ६		२५७, १	२५८, ४
प्रखेद		७७, १५	प्राञ्च	७१, १३	
प्रहृत	१४६, १२	१४७, १६	प्राञ्चलोह	६१, ५	
		१५७, ११	प्राङ्गिवाक	३८, १८	
प्रहर	२२५, ८	२७५, १	प्राण	१०६, ६	१०६, १०
प्रहरण	१२०, ४	१८६, १६		३१८, १३	३३५, २
		२५१, १	प्राणक	१६, १६	२०, १६
प्रहसन		२०५, १	प्राणन	३३६, १८	
प्रहसित		८७, ३	प्राणनायक	२१३, १	
प्रहस्त	१७, १७	७६, ६	प्राणवर्जित	३१८, ७	
	१४७, १८	३३३, १४	प्राणसंयमन	२६, ३	
प्रहार	१२०, ४	१२६, १०	प्राणहित	११३, ८	
	१५२, १४	२७५, ३	प्राणात्वय	३२१, २	
प्रहारान्तर		८४, ७	प्राणि	२३६, २	
प्रहेलिका		३८, १७	प्राणिद्यूत	१६३, १३	
प्रक्राद		१७७, २	प्राणिन्	६४, १४	१०६, ११
प्रक्रादतनयु		२०६, ८		१६३, १२	३१६, ६
प्रह्व	११२, २०	३१७, २०	प्रातराश्र	३४७, ४	
प्राकार	७०, ३	२२४, १२	प्रातिहारिक	५०, ८	
	२३५, ७	२७५, १३	प्रान्त	२५०, १२	२५६, १७
		३०१, ४	प्रान्तभूमि	२६०, १३	
प्राकाम्य		८६, १६	प्रान्तर	२७५, १२	
प्राग्भव		७१, १३	प्रापण	११७, ६	१२८, १५
प्राघुण	३२, १७	११३, ११		१३८, ७	
प्राघुणक	३२, ८	३६, १	प्रापित	१५१, १३	
प्राङ्गण	१६०, ७	२६४, ६	प्रापितार्थ	१४१, १३	
प्राची	३१७, १६		प्राप्त	१२६, ४	७
प्राचीदिग्	२५१, १६			१४६, १६	१६२, १३
प्राचीन	७१, १३			१८१, ११	१६१, ४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
प्राप्तमात्रक	१३६, १३		प्राह्व	३१७, १४	
प्राप्तमोक्ष	१३१, १		प्राह्व	१०६, १२	
प्राप्तरूप	२१३, १० । २१४, ६		प्रिय	१४४, ८ । १५७, २ । २३७, १४	
प्राप्तविषय	१६१, ४		प्रियक	२१, १० । २७, १०	
प्राप्ति	१२६, ५; ६ । १४७, ७ । १६२, १२ । १८५, ५ । १८८, ५ । २०३, २ । २१३, ६		प्रियकृ	६५, ८ । १२५, १२ । १३१, १६ । २२६, १२ । २५३, १०	
प्रामाणिक	३६, १		प्रियतम	८३, ८	
प्रायश्चित्त	१६६, २		प्रियंवद	१७८, १५	
प्रायस्	२३७, १३		प्रियवाक्य	८४, १६	
प्रारम्भ	५४, १ । २२१, १०		प्रियवादिन्	१७८, १५	
प्रार्थना	१५६, ३ । १७८, ५		प्रियांल	२०६, ३	
प्रार्थित	१४८, ६		प्रियालम्	१८७, १४	
प्रालम्बिका	३६, २		प्रीयान	१११, १४ । ११८, १०	
प्रालेय	२७२, ७		प्रीत	१२६, १० । १५७, ११	
प्रावट	२६, ७		प्रीति	१२६, ११ । १६०, १	
प्रावरण	१२०, १३		प्रेक्षा	३४६, २	
प्रावरणान्तर	६७, ८ । १०७, १६ । १६८, ८		प्रेक्षित	१४८, १६	
प्रावार	२७५, १४ । ३०२, १५		प्रेक्षा	५३, १४	
प्रावृत्काल	३३१, ४		प्रेक्षित	१४८, २०	
प्रावृद्धभव	२४७, १८		प्रेत	१२६, १७	
प्रावृत्त	१४६, ३		प्रेतनदी	१२१, १३	
प्रावृषेय	२४७, १८		प्रेतनाथ	२८८, ११	
प्राप्त्रिक	१४४, १६		प्रेतनाथपुरीयान	२८८, १८	
प्रास	१२५, १५ । २६३, १३		प्रेतादिगृहीत	८७, १४	
प्रासक	२०, १७		प्रेमन्	१२६, ११ । १८३, ४ । २१३, १२ । २४३, १३ । ३४२, १	
प्रासङ्गिक	८, ४		प्रेरक	१८, ७ । २०, ८ । २२, ७	
प्रासादकुक्कुट	६२, ६		प्रेरण	११७, १२	
प्रासाद	१६४, १३ । १७७, ३ । २०७, १७		प्रेरणास्पद	१४८, २०	
प्रासिक	२०, १७		प्रेरित	१३४, १८ । १४२, १२ । १४४, ६ । १४६, ६ । १४८, २०	
			प्रेषक	२२, ७	

शब्दः	पृ०	पं०
प्रेषण	८६, १४। ११३, १५। ३३०, १७	
प्रेषित	६१, १८। १४८, १६	
प्रेषितेषु		१४५, ६
प्रेष		३३०, १६
प्रोक्षण	१०६, १२। ११३, १६	
प्रोक्षित	१३६, १३। १४६, १७।	
		१४६, १
प्रोक्षित		१४६, २
प्रोक्ष्ण		११४, १८
प्रोत		१२६, १८
प्रोथ		१६६, ६
प्रोन्नत		१४७, १
प्रोर्णुत		१४६, ३
प्रोषित		१६२, १६
प्रोहित		१४६, २
प्रौढ		१०३, ३
प्रौढधानुष्क		३२२, १८
प्रौढिमात्र		६३, १४
प्रौह		३४१, ५
स्रत्	३४५, १६। ३१७, ६	
स्रत्तरु		३१२, १
स्रव	१४०, १७। २१२, ६। २२०, १७।	
	२६६, ११। ३१७, ६; ७	
स्रवग		६५, १। २६८, ८
स्रवगेश्वर		३२२, १५
स्रवङ्ग		६५, १
स्रवङ्गम	२३१, ५। ३०२, ८	
स्रवन		१६८, १०
स्रीहृदिस्रव		२१६, ६
स्रुत	१२६, १५; १६	
स्रुति	१२६, १६। ३१७, ६	
स्रुष्ट		१८०, ११

शब्दः	पृ०	पं०
फणिलम्बक	१२२, ३। २५१, १०	
फञ्जिका	२२, ११। २२४, १६; १६।	
	२७६, १०। २७६, १२	
फञ्जी		७७, २
फट		१०६, १४
फटा		८५, १६
फणा		८५, १६
फणिन्		१०६, १४
फणिकक्षुक		२०, ६
फणनिर्मोक		६, २०
फणभेद		५५, १६
फण्णस		२१६, ६
फर्फरीक		३६, ११; १२
फल	६, ६। ३४, १७। ८६, १५।	
	१२६, २०। १६५, १६। २२८, ११।	
	२७६, १८। २७७, १८। २६८, १४;	
	१७। ३२०, १५	
फलक	२२, ११। ६१, १०। २२३, १६।	
	२६८, १७	
फलकपाणि		१२३, ६
फलकहस्त	२२३, १६। २५३, १६	
फलकान्वित		२२, १२
फलकी		२२, १२
फलत्रिक	३७, ३। २५६, १०	
फलपूर		२६१, ७
फलभेद		२७१, १४
फलान्तर		८८, २
फलित		१६६, ६
फलिनी	६५, ६। १६६, ६। २०६, १४।	
	२०८, १७। २२५, १८। २६८, १६।	
		३०८, १५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
फलौ	१६६, ६।	१६७, ६।	१६८, १६	बटु	४०, १५। ८५, २०
फलोदय		२४८, २		बटर	२७६, १०
फल्यु		६०, ६		बत	१३०, १
फाण्डि		१०६, १४		बदर	८४, १०
फाण्डित		१४६, ३		बदरा	२७६, १२; १४
फाण्ड		८५, १६		बदरी	८४, १५। २७६, १३; १५
फाल		२६८, २०		बदरीफल	१२, १७। ३०३, १६
फालिन्		२६६, १		बधिर	२७६, ५; १५
फाल्गुन	१६६, १०।	२४३, ५		बद्ध	१३१, २; ७। १३४, १४।
फाल्गुनपूर्णिमा	१६६, ११				१४०, १२। १६०, ८। १८०, १६
फाल्गुनिक		३६, १३		बद्धमात्र	१८३, २
फाल्गुनी		१६६, ११		बद्धमुष्टिकर	१८८, १७
फाल्गु		१८८, ८		बद्धमूल	१०२, १७
फेण		१०६, १५		बद्धशिख	५७, ११
फेन	१२, १६। १७, ११।	३७, १३।		बद्धशिखा	५७, १२
	७८, १०। १८८, ४।	२०४, ४।		बद्धाङ्गुलिकर	८६, ४
		२८४, २		बन्तु	१३०, १
फेनिन्		१८८, ४		बन्दिन्	१४, १०। ११०, १५।
फेनिल	८६, ७। ८७, ६।	३०८, ३; ४			१३४, १६। १८३, १७। १८७, १८
फेनी		१८८, ३		बन्दिचोर	३०८, १७
फेरव	२६६, १५।	३२१, ६		बन्दिजनघोष	३३४, ६
फेर	२५७, १२।	२८६, १५		बन्दिभाषण	८, ६
फेला		२६६, २		बन्ध	१६, ८। ७३, ६। ११२, ६।
फेलि		२६६, २			११४, १३। १८०, १६। १६६, १२।
					१६७, १३। ३०७, १०। २५३, २०
				बन्धक	२२, १४; १५। ४७, १।
					१८०, ४
ब				बन्धकी	२२, १६
बक		३४५, १३		बन्धन	१४८, १। १८०, १६।
बकपद्मिन्		३२३, १०			१६६, १२। २५२, ६। ३१०, १५।
बकपुष्प	५, २।	१६३, ६			३१७, १६। ३४१, ४। ३४२, १२
बका		६६, ६		बन्धनागार	२५२, ६
बकुल		२६६, २			
बकुलद्रुम		२७७, १२			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
बन्धनोपाय	३३८,	४	बलजा	७८, १८	७६, २
बन्धभेद	२४,	१	बलदेव	३२४,	६
बन्धयुक्त	१५०,	११	बलभद्र	३१४,	१२
बन्धरहित	२२८,	८	बलभद्रा	२६१,	८
बन्धु	३२१,	८	बलयुक्त	२६६,	६
बन्धुक	२२, १३; १४।	२५, ६।	बलरामायुध	४३,	१६
	१६५, ८।	२११, १।	बलवत्	१०१,	१४
बन्धुजीव	२२,	१३	बलविन्यास	३४१,	१६
बन्धुजीवक	५०,	११	बला	१६१, १४।	२४५, ६।
बन्धुजीवतश्च	५०,	११		२६६, ७।	३१३, ६
बन्धुर	२७६,	४; ६	बलाङ्गक	३६,	१५
बन्धुरा	२७६,	७	बलात्कार	२६१,	७
बन्धु	२५७,	११	बलात्कारकृतकार्य	३३८,	१०
बन्धु	५६,	१२।	बलात्कृति	२१०,	७
बन्धु	३६, १३।	५६, १६।	बलादण्ड	३२४,	१४
	२७६,	८; ६	बलाद्भूत	१५१,	१५
बन्धुरा	२७६,	१०	बलान्तक	३६,	१५
बन्धुरी	४६,	१६	बलाहक	३६, १४।	१०७, १०
बन्धु	१००, १३।	२१२, ६।	बलि	२५२, ४।	२६६, ३
बन्धु	६,	१८	बलिपुष्ट	४७,	१२
बन्धु	१८, १७।	७४, १४	बलिवाह्यक	५०,	११
बन्धु	११३,	१७	बलिदैव्य	२०६,	१६
बन्धु	७६,	१६	बलीयस्	२६६,	१३
बन्धु	३४,	१	बलीवर्द	५४, १३।	५८, १०।
बल	७०, ११।	७६, २।	७७, १।	२८१, १६।	३२१, ६।
	६८, १।	१०६, ६।	१३३, १३।	बलीवट	३१३, ७
	१३८, ३।	१४८, ७।	२४०, १७।	बल्य	२३७, १६
	२६१, २०।	२६६, ४; ५।	बल्लव	३२१,	७
	३१८, १३।	३२४, ६।	३४१, १७।	बल्लिभेद	३४२, १४
	३४५, १८		बल्ल	२७७, १५	
बलकर	२३७, १६		बल्लिर	२६४, ४	
बलज	७८, १८।	७६, १	बल्लिमुख	५७, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
बहिर्यात्रा	३४३,	१	बाणाग्र	२६८,	१८	
बज्र	३४१,	७	बादर	२७६,	१६	
बज्रक	२२,	१६	बाध	२७७,	१८	
बज्रकर	२१२,	१७	बाधक	२२,	१७	
बज्रगर्ह्यवाच	५२,	१६	बाधवत्	१४६,	४	
बज्रग्रन्थिकदेश	१६,	१५	बाधा	६४,	२ । १८१,	१
बज्रच्छिद्र	३६,	१३	बाधित	१४६,	४	
बज्रधेनु	१००,	११	बान्धव	३२१,	८	
बज्रफला	३१२,	२०	बार्वर	२७६,	१६	
बज्रभद्रक	२७०,	६	बार्वत	१४६,	४	
बज्रमानुषसङ्कीर्ण	८६,	१४	बार्वतक	३६,	१६	
बज्ररूप	२१४,	६	बाल	७, ३ । १६, १४ । ३४, २० ।		
बज्रल	७, ४ । २६३, ७ । २७५, २ ।			४०, १५ । १०२, २ । १२६, १८		
	२८२, १६ । ३०८, ५		बालक	१८, १३ । २२, १६ ।		
बज्रला	३०८, ५			२६, ६ । २६, ६ । ६०, ७ ।		
बज्रलौकत	१२६, १२			६५, १३ । २१४, १४ । २१६, १ ।		
बज्रवार	१३३, २०			२१८, ११ । २६८, ६ । २७२, ११		
बज्रसङ्घ	२४, १६		बालकल्पक	६४, १२		
बज्रसुता	१६४, ५		बालचक्र	२७१, ८		
बह्वच	६१, १३		बालदण्ड	१२०, २० । २११, ७		
बह्वचादि	१११, ५		बालधि	१६४, ५		
बाठ	१०२, ४		बालप	२१३, ७		
बाण	६, ३ । २०, १ ।		बालमात्र	२६७, १७		
	२२, ६ । ५६, ८ । ५७, २ ; १७ ।		बालमूषा	१४, ३		
	५८, ११ । ६३, ७ । ६६, २ ।		बालवादी	१०६, १८		
	६६, ५ । १०६, १५ ; १६ ।		बालवायज	८१, ६		
	१३२, २ । १८०, १३ । २११, ६ ।		बालहस्त	१६४, ५		
	२१७, १ । २६०, १६ । २६६, ६		बालहित	२४४, ११		
बाणकन्या	३३०, २		बाला	२२, १६ । २६६, ८		
बाणभेद	२८४, १७		बालिका	२२, १६		
बाणमूल	१०६, १८		बालिश	१७०, ११ । ३२८, ३		
बाणा	१०६, १७ ; १८		बालिशचेष्टित	२१८, ११		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
बाली	२६६,	८	बिल्व	२४४, १७।	३१८, ७। ३३३, ६
बालेय	२४४,	११	बिल्वक्षेत्र		२७६, ६
बालोपवीत	६१,	१	बिस		३०८, २०
बालोपवीतिक	६१,	१६	बिसिनी		१६५, १४
बाल्हिक	२१,	५	बीज		७७, २
बाध्यक	२२,	१८	बीजक		२८, ७
बाष्पिका	२२,	१८	बीजपुष्प		२१४, ६
बाज		७७, ३	बीजपुष्पिका		५०, १२
बाजज	७६, ३।	२४६, १२	बीजपूर		६७, १७
बाजदानदी	१६०,	१२	बीजपूरद्रु		२६, १६
बाजलेय	२०५,	१५	बीजभेद		३५, १५
बाजल्य	२३७,	१३	बीजमात्र		१८७, १७
बाजवारक	५०,	१२	बीजवाप		१६८, १३
बाजविभूषण	६७,	७	बीजाकृत		१५२, १२
बाह्याराम	२२,	१०	बीजावाप		१२५, ३
बिडाल	७२, १०।	१२५, ८।	बीभत्स		१५३, ३
	२४८, ६।	३०६, २०	बुकपुष्प		३११, १३
बिडालक	३२, ११।	२७८, १३	बुक्क	१७४, १८।	२४६, ११
बिडौजस्	१६४, १४।	२६६, ५	बुद्द	६६, १७।	२६२, २
बिन्दु	५३, ६।	१४८, १७।	१७३, १।	८४, ५।	१८१, १।
बिभत्स		३३७, १७		२१३, १०।	२१४, ६।
बिभौतक	३६, १६।	१२३, १२		२४८, १०।	२५६, ५।
बिभीतकतख		२४१, १		३१७, २०।	३३३, ३
बिम्ब	४०, ५।	२१६, ७।	३०८, १०	बुधयोषा	३००, ७
बिम्बजौविन्	२२,	२०	बुधयोषित्		६६, २
बिम्बा	१२०,	१७	बुधान		१६६, १२
बिम्बिका	२८६, ८।	२८८, ६	बुधित	१४६, ५।	१८१, २
बिम्बिकाफल	२१६, ७		बुद्ध	८०, ७।	८३, १।
बिम्बी		४६, ५		१५०, ४।	१५३, १५।
बिल	६, ६।	१८२, १५।		१४।	१८१, २।
	२६७, १२।	३३१, ६			१६४, ८।
बिलेप्रय	६, १८।	२४८, ११	बुद्धदेवतान्तर		३०५, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
बुद्धदेवताभेद	२५५,	६	बैडालत्रतिक	८६,	१०
बुद्धबिम्ब	२३५,	१०	बैम्बिक	२२,	२०
बुद्धभेद	३८,	१६	बौद्ध	११७,	१०
बुद्धमन्त्र	११२,	१०	बौध्य	३७, १०। ५०, २। ५३, ३	
बुद्धि	८५, ७। १६४, ११।		ब्रह्म	१८८, ५	
	१६५, ११। २३८, १०। ३१६, २।		ब्रह्मचर्यक	२४६, ११	
	३४६, २। ३४७, १		ब्रह्मचर्यादि	२२८, २	
बुद्धिभेद	५६, ८		ब्रह्मचारिन्	८५, २०। १०७, ६	
बुद्धिमत्	१५७, १		ब्रह्मण्य	२४४, ६	
बुद्धिसम्पत्ति	२२८, १६		ब्रह्मदारु	६, ६। २४४, ६। २६८, १	
बुध्न	१७३, ११। १८८, ६		ब्रह्मदिन	२१०, ३	
बुधुच्चा	१८२, १४		ब्रह्मन्	२, ११। ४८, २२। ५८, ८।	
बुस	२८६, ६			८२, १। २०६, ७। २०७, १३।	
बृहत्	१४६, ६। ३४३, ७			२०८, १३। २१७, ६। २१६, ११।	
बृहत्तिका	३६, १७। २३३, ११			२२४, १६; १७। २६३, ५	
बृहत्ती	४७, १७। १४६, ६		ब्रह्मपुरुष	२६५, ७	
बृहद्भ्रातु	१६६, १४		ब्रह्मबन्धु	१८५, ११	
बृहन्नला	३१३, २०		ब्रह्मयोषित्	२८३, ४	
बृहस्पति	३१६, ६		ब्रह्मसक्ति	२२४, १८	
बृंहित	१४६, ५		ब्रह्मसर्प	३१४, ८	
बोध	१६६, १३		ब्रह्मसङ्घात	११३, १८	
बोधक	२३, १। ३०, २		ब्रह्मसाधु	२४४, ६	
बोधकर	१४, १४। ४२, १६		ब्रह्मसुत	२८०, २०	
बोधन	१४६, १३		ब्रह्माणी	११३, १७	
बोधनी	१६६, १३		ब्राह्मण	७६, १६। ११३, १८।	
बोधवत्	१४६, ८			१७१, १०। ३२२, २	
बोधि	१८१, ३		ब्राह्मणत्व	२४४, १०	
बोधित	१४६, ८		ब्राह्मणयोषा	११३, २०	
बोधिनी	१४६, १४		ब्राह्मणसंहति	२४४, १०	
बोल	६८, १। १०६, ६		ब्राह्मणी	११३, १६। १२३, ११।	
बैजिक	२२, २०			१३०, १७	
बैडालिक	१८, १६		ब्राह्मण्य	२४४, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
ब्राह्मी	१७०, १७।	२२४, १८।	भङ्गक	१३०, ३	
		३२१, १८	भट	८६, १	
			भट्टिच	२७६, १८	
भ			भट्टारक	३६, १७	
भ २१८, १।	२६२, २।	३३४, १३	भट्टिनी	१६६, १६	
भक्त १३०, ४।	१४३, ७।	१८६, ३।	भणित	१४६, ११	
	१६१, १४।	२१२, १०।	२५२, ६		
भक्तसम्भूत		७४, १३	भगटाकौ	२३, ३।	६६, १।
भक्तसिक्थ	२७५, ७।	३०७, १४	भगड	६१, १४।	६८, ६
भक्तसिक्थक		२१, १७	भगडक		२३, ३
भक्ति		१३०, ३	भगडन		१६६, १५
भक्तिमत्		१५६, १६	भगिड		३५, १३
भक्तकार		२६७, १०	भगडौर		२७७, १
भक्त्याग	१११, ६।	२१८, ६	भद्र	१७३, १६।	२१८, ६।
भक्त्यागभिद्		१४२, ११		२५७, १४;	१५
भक्त्यान्तर		१८८, ३	भद्रकाली		३१३, २
भक्षित	१४४, १६।	१४६, १२	भद्रदाख		२६१, ६
भक्ष्य		५०, १०	भद्रपणी		१२०, २०
भक्ष्यकार	३४, ७।	४४, १६	भद्रमुक्त		६, ४
भक्ष्यभेद	२६, २०।	३६, ८।	८६, १६।		३०४, १४
	२००, ३।	२६१, १६	भद्राकरग		८६, १३
भक्ष्यविशेष		२३४, ११	भद्रादि		१८२, ७
भग	६०, ११।	६५, २०।	१८४, ३		६४, १८।
भगवत्		१६३, १७	भय २१४, ३।	२३०, ७।	२३७, २०।
भगवती		१६३, १७		२४७, १७।	२५०, २
भगिनी		७, ६	भयङ्कर		३६, १८।
भगिनीपति		२३, ४	भयदर्शक		२३, १७
भग्न १०७, ४।	१५३, ८।	१८८, ६	भयध्वनि		२१६, ६
भङ्ग		१३०, ३	भयरक्षक		१६७, ७
भङ्ग ६०, १०।	७७, ८।	२२२, ६।	भयवर्जित		६, ११
		२७४, ११	भयानक	३६, १८।	१००, ७।
भङ्गा		२०५, १६		२२५, २।	२५३, १२।
भङ्गुर		५, १२	भर		२५७, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भरणा	१३०, १०; १२		भविष्यु	११४, ४	
भरणानर्ह	२७३, ४		भव्य	२३, ४। २३६, १२। २३८, १	
भरणी	११४, १। २३८, १८		भस्मित	२३, २। १४६, ११	
भरत	१४६, ६		भस्त्रा	५२, ११। १६४, २०।	
भरतपुत्रक	५२, १७			२५७, १३। २७३, ११	
भरित	१४६, ११		भस्त्राध्यापक	१६४, १६	
भरु	२५७, १४		भस्त्रक	२३, २	
भर्ग	५०, २०। ११६, १५		भस्त्रतूल	३१३, १	
भर्ष्णी	७४, १६		भस्त्रन्	१३०, ११। १४६, १२। १५४, २	
भर्ष्णित	१४६, १३		भाकूट	६०, ३	
भर्षण	८६, २। १६६, १७		भाक्त	१३०, ६	
भर्षित	२७६, १८		भाग	६०, १४। २१२, १३। २४८, ३	
भर्षु	१२५, ११। १३०, २। १४४, ८		भागधेय	६०, १४। २४८, ३	
भर्षुदारक	५०, १४		भागसङ्घट्टन	१८२, ४	
भर्षुदारिका	५०, १३		भागिनेय	२१२, १३	
भर्षुन	६८, ४। १४५, १२। २१२, ४।		भाग्य	२३८, ३। २४२, १०।	
	३४२, १२			२४८, ३। ३१६, १६	
भर्षित	१२८, ८। १५८, १३		भाग्यवर्जित	२७२, १०	
भल्ल	२६६, ६		भाजन	१६६, १७	
भल्लात	३४७, ८		भाजनान्तर	११४, १५	
भल्लातक	२०, १६। २८, ६। ३६, १६।		भाण	१०६, १६	
	५६, ४। १६४, १४। २८४, ३।		भाण्ड	६८, ५। १७३, ५। २६८, १	
	२६६, १०		भाण्डभेद	१४, २०। ७६, १७। ६४, ६।	
भल्लि	२६६, १६			२६७, ५	
भल्लूक	७४, ४। २६६, ६। ३३०, ५।		भाण्डवपन	२१२, २	
	३४५, ४		भाण्डविशेष	८, १६	
भव	२१७, १८		भाण्डागार	७६, १०	
भवन	१४५, १३। १६६, १५। २६६, ८		भाण्डौर	२७७, १; २	
भवानी	२६४, ५		भात	१२७, १७। १३०, ६	
भविक	२३, ४		भाद्र	२५८, १	
भविट	१०६, १६। ११४, ४		भाद्रप्रभव	२५८, १	
भवित्र	२७६, १७		भानमात्र	३३६, १७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भानु	१६६, ७।	१८८, ७।	भावदर्शन	२४७, ५	
	१६०, ५।	२४४, १२	भावन	१६६, १८	
भानुज		७६, ४	भावसूचन	३२३, २	
भानुसुत		१६६, १४	भावाट	६०, २	
भाम		२२५, १	भावित	१४६, १६।	१५२, १५।
भामा		२२५, १		१५६, १४	
भार	१८४, १।	२५७, १३; २०	भाविन्	२३८, १	
भारत		१४६, १०	भाविवस्तु	२७६, १८	
भारतादि		३३१, ३	भावुक	२३, ४	
भारती	७२, १।	१०७, ११।	भाषण	१६८, ५	
	१४६, १४।	२२४, १८।	भाषणार्ह	२३४, १	
	२५०, ४।	२८६, १८	भाषा	२४६, ४	
भारद्वाज		८०, ७	भाषाभेद	३२८, १६	
भारद्वाजी		८०, ८	भाषाश्टकुलक	३३६, १	
भारयष्टि		४२, ३	भाषित	१२५, २।	१३७, १०।
भारवह		१०२, ६		१४६, ११; १७; १८	
भारह्वारिन्		२३, ८	भास्	१२५, ७।	१२७, १८
भारिक		२३, ८	भास	३३५, ११	
भार्गव	२३३, १४।	३२१, ८	भासन्त	१४६, १५	
भार्गवी		३२१, ६	भासपत्तिन्	१४६, १५।	१५४, १०
भार्गी		८६, ६	भासित	१४६, १८	
भाङ्गी	७०, ८।	७६, १३	भास्कर	७३, १०।	१४१, २०।
भार्या	१८१, ११।	२४०, १३।		१६४, ३।	२१०, ६।
	२५५, १४।	२६७, ७		२२७, १५।	२६४, १०।
भार्याटिक		४०, १	भास्करत्यक्तदिग्	११८, २	
भार्यानिर्जित		४०, १	भास्करार्चनाश्रय	२००, ३	
भार्यारु		२७७, ४	भास्कर	३०५, १५	
भाल		२६६, १०	भिःसटा	१८, १०	
भालाङ्क		२३, ६	भिद्वा	३४६, २; ३	
भाव	१६६, १५।	३३२, २०।	भिद्दित	१४६, १६	
	३५७, १६		भिद्दितवस्तु	३४६, ३	
भावक		६०, २	भिद्दुक	२३, १०।	३४५, १४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भिच्छुकी	१७४,	७	भुम	१०३, ४। १०८, ८। ३०८, १	
भिच्छुमात्र	२०,	७	भुज	३४१, १४	
भित्ति	१३०, ७। २३४, ३।		भुजग	२४८, ११। ३३७, १०	
	३२७, २०		भुजङ्ग	६५, ११	
भिदि	१७३, १४		भुजङ्गम	३८, १०। ७६, १६।	
भिदितपशु	२६, १२			१०१, ५। १६१, १२। १६६, १५।	
भिन्न	१५२, ३। १८८, ६; ७			२६२, १६	
भिवि	३२१, १२		भुजङ्गाक्षी	१६, ३। १८८, १८	
भीत	३४, १०। १०५, १७।		भुजङ्गण्ड	१००, ८	
	१२७, ८; १८। १३०, ८।		भुजदण्डक	८६, ५	
	१८७, ११		भुजा	७७, ३	
भीति	१३०, ८		भुजिष्य	२४४, १४	
भीम	१४३, १। २२५, २; ३।		भुजिष्या	२६, ७। ४८, ३। २४४, १३	
	२५३, १२		भुजिष्यातनय	१३५, १६	
भीमक	२३, ६		भुवन	६, ११। १४२, १८।	
भीमज	७६, ५			१६६, १६। ३१८, ५	
भीमसेन	३२१, ७		भुवन्यु	२४४, १२	
भीमानुज	१०४, ६		भू	५८, ११। ११२, ६। १६१, ७;	
भीरु	२३, ६। ८७, ११। १६२, ७।			१८; १६। २१८, २। २२५, ४।	
	२४६, १०। २५८, २			२५१, १०। २६२, ४। २६६, १२।	
भीरुक	२३, ६। ३४, ५। २६६, ११			३०७, १। ३४५, १२	
भीलुक	२३, ६		भूक	६, ३	
भीषक	२३, ११		भूकेश	३२८, ३	
भीषकनर	१७, ६		भूकेशी	३२८, ४	
भीषण	१११, २०। ११४, ५।		भूजम्बू	२१७, ६	
	३०२, १८। ३२१, ११		भूत	१३०, ८। १८७, २०	
भीषणा	११४, ५		भूतनायक	५०, १५	
भीष्म	५६, १२। २२५, २। २४२, १७		भूतनिर्मित	२३, १४	
भीष्मक	२३, ११		भूतपूर्वक	५०, १६	
भुक्त	१८६, ३		भूतवृक्ष	३४७, ६	
भुक्ति	३२५, २		भूतात्मन्	२२६, १०	
भुक्तोज्जित	१३६, ७। २३१, ८		भूतादिग्रह	१२२, १३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भूतान्तर	१२६, १७।	१४६, १८	भूमिभव	२२५, ५	
भूति	१३०, ११।	१५४, २।	भूमिमात्रक	२६५, १४	
		१५५, १६	भूमिविकार	३२१, ३	
भूतीक		२३, १३	भूमिविदारण	३०४, ३	
भूदार		२७७, ६	भूमिश्रय्या	२४७, १	
भूनिम्ब	२३, १३।	१४०, १३	भूमिनाथ	१५६, ५	
भूप	६१, १५।	१६६, ५।	भूरि	२५८, ३	
		२४०, १	भूर्खडक	४०, २	
भूपकक्षान्तर		६४, १२	भूर्ज	६४, १६।	१२५, १६।
भूपति		१३४, १६		१६८, १४।	२२३, १६
भूपभेद	१६, ३।	१७१, १२।	भूर्जतरु	२५३, १८	
	२००, १०।	३२४, ८; ११	भूर्जपत्र	२१६, १०	
भूपमात्र		१५६, १८	भूलता	३४, १३	
भूपयोग्य		३४४, ६	भूषण	३, ४।	११४, ७।
भूपान्तर		१७६, १०	भूषणध्वनि	१५६, १५	
भूपाल		१६३, २	भूषणभेद	१७२, ४	
भूभृत्		१४६, १६	भूषणान्तर	२८, १।	१००, १४
भूभेद	२६६, ३।	३०६, १५	भूषा	२२६, १५	
भूमन्	३०८, ७।	३१८, ६	भूषामात्र	६८, ५	
भूमान		३२५, १४	भूषित	१५०, ४।	१५५, ४।
भूमि	१३०, १७।	२१२, ११।		१८३, १५	
	२२५, ४।	२२७, ६।	भूष्ण	१०६, १६	
	२६४, ३।	२६५, ८।	भूस्तृण	११४, ६	
	३१७, १७।	३३५, १८।	भूस्फोट	१०, ४।	२७७, ६
भूमिका		२३, १२	भृगु	६०, १६	
भूमिज	७६, ३।	३०८, ७	भृगुनन्दन	२१८, १	
भूमिजग्रह		२६३, १२	भृङ्ग	३६, १६।	६०, १५; १६।
भूमिजम्बू		२४३, ८		१२६, ६।	२०८, ७।
भूमिजा		७६, ४		२७६, १७	
भूमिनिम्नक		१३, १६	भृङ्गराज	६०, १५।	८०, ११।
भूमिपति	२४६, १२।	३१३, १६		३१३, ६।	३२१, १६
भूमिपुत्र		६७, १८	भृङ्गरौट	२०६, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भङ्गार	२७७,	७	भेद्यगामिन्	८६,	३
भङ्गारक	२५४,	१६	भेरी	८, १। २२०, १३। २५८, ५	
भङ्गारका	१७,	६	भेखण्डा	१००,	६
भङ्गारी	२७७,	७	भेल	२६६, ११	
भङ्गिगण	३००,	१२	भेलक	२६५, ६। ३१७, ६	
भङ्गिन्	६०,	१७	भेषज	३६, ७। ६१, १२। २३६, १२।	
भृत	१३०,	१२		२५८, १२। ३२१, ५	
भृति १०६, ७। ११४, २। १३०, १०;			भेषजनिर्माण	१३२, १०	
१२। १४३, ६। २३८, ४।			भेषजान्तर	८६, १६। २६२, १७।	
				२६६, १२	
भृतिजीविन्	६३, ६		भैक्षहारिन्	२३, १०	
भृतिभुज्	२६८, १		भैरव	२८६, १६। ३२१, १०	
भृत् ४३, १। ६३, ३। ११०, ६।			भैरवभिद्	२८८, ११	
१३०, ४। २३६, १। २३८, ४।			भैरवी	३२१, ११	
२८६, ७। २६३, ६। ३३५, ८			भोग	६०, १८। ६६, ६। ३२७, १५	
भृत्पर्य	२४, १०		भोगवती	१६३, १८	
भृत्या	२३८, ४		भोगवत्	६०, १८	
भृश १०६, १। २६४, १८। ३०३, १४			भोगशालिन्	६६, १२	
भृशखी	१००, ६		भोगिन्	६०, १८	
भृशधान्य	७७, १०		भोगिनी	१६६, २०	
भृशामिष	४०, २		भोग्यवस्तु	३३१, १५	
भृष्टि	८६, २		भोजन	७, १६। ११६, १७।	
भेक ६, ३। ३१, १२। ६२, १।				२६४, २०। २८८, १७	
६५, १। २६२, १०। २७२, १४।			भोजनपात्र	३०१, ५	
				३१७, ६	
भेकी	३००, ३८		भोजित	१४२, ६। १४३, ११	
भेद ६०, ११। १०७, ८। १२१, ६।			भौगिक	११०, १८	
१७३, १५। १८२, ४। २६४, ३।			भौतिक	२३, १४	
				२७४, १७	
भेदक	१८, १३		भौम	७६, ५। १५१, १७। २२५, ४;	
भेदि	१७३, १४			५। २५१, ३। २५३, १३	
भेदित	१४६, १६		भौरिक	२३, १४	
			भृङ्गुरी	२७२, १	
			भृशवत्	१५५, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
भ्रम	१७२, ८।	२२४, २०	मकरन्द	१७६, १	
भ्रमण	१११, ६।	११४, ४।	मकरालय	२७७, १७	
	१३०, ६।	१५६, ६।	मकुर	२७७, १२; १३	
	२०२, १।	२२४, २०।	मकुल	६४, १५	
भ्रमणी		११४, २	मकुलक	४०, ११	
भ्रमर	२७६, १७।	२७६, १६।	मकूलक	४०, १३	
		२६१, १०।	मत्तिका	१०४, १।	२७८, ८।
भ्रमरक		३६, १६; २०			३१३, ३
भ्रमरालक		५०, १५	मख	५४, ३।	५७, ५।
भ्रमवत्		१४६, १३		१६५, ४।	२२८, ८
भ्रमित		१४६, १२	मखज्जताग्रन	२६७, १३	
भ्रष्ट		१३४, ६	मखान्तर	११६, २२	
भ्रष्टयव		१८७, १६	मगध	१८३, १६	
भ्राजित		१४६, १७	मगधोद्भव	१८३, १६	
भ्राट	१७५, ७।	२७२, ११	मग्र	१८८, ६	
भ्रान्त	१३०, ५।	१४६, १७	मङ्ग	१३०, १५	
भ्रान्ति	१३०, ४।	२२४, २०।	मङ्ग	१३०, १५	
		२२६, १७	मघ	६६, ७	
भ्रान्तिहीन		१४६, १	मघा	६६, ६	
भ्रामक		२३, ७; ८	मघी	६६, ६	
भ्रामर		२७७, २	मङ्गल	१२, १७।	४१, ४।
भ्रामित		१४६, १७		११०, १।	१३३, १४।
भ्राष्ट्र		३३३, १६		१५७, २।	
भ्रू		६६, १२		१६७, ६।	२५७, १६।
भ्रू		६६, १२			३०८, ७; ६
भ्रूणा	६६, १०।	१०६, २०।	मङ्गलकर्मन्	४०, १०	
भ्रूमध्य	७१, ५।	१७३, १३	मङ्गलकारिन्	२४४, १८	
भ्रूमध्यगावर्त		१०३, १०	मङ्गलमथ	२६, १३	
भ्रूप्लथचर्मन्		२६, १७	मङ्गलपाठक	५२, १८	
			मङ्गलप्लोक	१७३, ६	
			मङ्गलसूत्र	४४, १७	
			मङ्गला	३०८, ८	
			मङ्गलार्थ	१६८, १	

म

म	२२२, १; २
मकर	२७८, १

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मङ्गलाक्षेपन	११८,	१०	मण्डलाधिप	१५६,	८; १२
मङ्गल्यक	४०,	१०	मण्डलेश्वर	२६४,	८
मङ्गल्या	२४४,	१६	मण्डवत्	६६,	५
मच्च	६१, १५।	३२६, ४	मण्डा	६८,	७
मच्चक	२०,	१३	मण्डित	१५०,	४
मच्चक	१३०,	१५	मण्डूक	ई, ३।	२४, ७। २३१, ५
मच्चन्	२६१,	२०	मण्डूकपर्णी	२४,	२। १२३, ११
मच्चन	१३०,	१५	मण्डूकी	२४,	२
मच्चा	७७,	३; ४	मण्डोदक	४०,	४
मच्चरी	२७०, १०।	२७८, ६।	मणि	३६, १।	७१, ३। १०६, २०।
				१८८, १६।	२७४, १६
मच्चिष्ठ	२६६,	३	मणिक	१४, ६।	२३, १५। २८५, ५
मच्चिष्ठा	१०८, १५।	१२३, ११।	मणिकार	४३,	१
			मणियग्रि	१७१,	१५
मच्चु	३०८,	१२	मणिच्छिद्रा	२६१,	१५
मच्चुघोष	५६,	६	मणितूषणा	२१,	१२
मच्चुघोषा	३३४,	१२	मणितोष	६६,	१२
मच्चुनौ	१२२,	१६	मणिवन्धकुर्पर	६४,	११
मच्चूल	३०८,	१२	मणिभिद्	३१३,	८
मच्चूल	३०८,	१३	मणिभेद	२६, १०।	१५४, ११।
मच्चूषा	२२, ६।	२७, ७		१६१,	११
मठ	२२८,	२	मणिमाला	३१३,	७
मण्ड	६८,	६	मत	१३०, १४।	१५५, १५
मण्डदर्दुर	२४,	७	मतङ्ग	६५,	११; १२
मण्डन	११०, २।	१२२, १४।	मतङ्गज	५३, ६।	६६, ११। ११०, ३।
				११५, १७।	२५२, १
मण्डप	२२६,	१५	मति	१३०, १४।	१८२, ७। १८५, ५।
मण्डभेद	३२६,	६		२६२, ११।	३३३, ८
मण्डल	४७, ८।	१०१, ४। २१६, ८।	मत्कण	११४,	८; १०
	२६६, १७।	३०८, १०। ३१२, १०	मत्त	८७, १५।	१२७, २०। १३०, १५।
मण्डलक	४०,	५		१७६, १८।	३१६, १०। ३२५, ७
मण्डलभिद्	२६४,	१६	मत्तकुञ्जर	१४१,	६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मत्तगज		२०४, ६	मदनफल	३०८, ४	
मत्तदात्यह		३०, १७	मदनभूरुह	६३, ३	
मत्तमतङ्गज		३०१, १६	मदनमन्दिर	१७०, ५	
मत्तवारण	१२३, १० ।	२७२, १६	मदनयोषा	१३१, १३	
मत्ता		२०८, १८	मदनाख्यतरु	३६, ४	
मत्तेभ		३१३, ६	मदनोत्सव	५१, १४	
मत्सर	८३, १४ ।	३१०, २ । ३३६, १०	मदमत्त	६८, १७	
मत्सरिन्		२७८, ८	मदयित्नु	२०५, १६	
मत्स्य	२३८, ७ ।	२७८, १० ।	मदवर्जित	१७६, १६	
	३२८, २ ।	३३०, १३ । ३३३, ११	मदाद्यक्तवाचिन्	३१३, ६	
मत्स्यप्रभेद	१४६, १६ ।	२६४, १६ ।	मदिरा	३११, २	
	३००, १५ ।	३१४, ११	मदीय	२४, ७	
मत्स्यभेद	२२, १२ ।	६०, १३ ।	मदोग्रा	१८४, ५	
	२६६, १३ ।	३०२, ३	मदोक्त	१६४, १ ।	२८८, ५ ।
मत्स्यविक्रति		३११, १		२६१, १८	
मत्स्यहारौ		१५, २	मदोदग्र	२६१, १८	
मत्स्याक्षी		३४६, १६	मद्गु	६१, २	
मत्स्यादिक्रीकस		६, १०	मद्गुर	२७८, १०	
मत्स्यादिपिटक		३१, ३	मद्य	१४, १८ ।	४०, १६ । १८१, ४ ।
मथ		१६६, ८		२०५, १६ ।	२३३, ८ ; १० ।
मथन		१६८, ११			२६२, ६
मथि		१६६, ८	मद्यकर्त		२६, ६
मथिगुण		२५६, १२	मद्यभिद्		३०४, ११
मथित		१५, ३	मद्यभेद	२८६, १७ ।	३२१, १३
मद	६६, ४ ।	१७३, १६ । २४५, ७	मद्यसन्धान		३२३, ३
मदकल		३१३, ६	मद्यु	१४, १८ ।	२४, ११ । १८१, ४ ।
मदन	१६७, १ ।	३१३, १६ ।		२७७, १० ।	३२१, १२
		३२२, ११	मद्युक	२३, १८ ;	१६ ; २०
मदनकण्टक		८, ६	मद्युकर		२६१, १७
मदनद्रु		३०५, ६	मद्युका	२३, १६ ।	८६, ६
मदनद्रुम	२००, ७ ।	२४०, ११ ।	मद्युकोश		६६, ७
		३०८, १५	मद्युजीवक		५०, १७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मधुटण	१२१, २।	२८७, ७	मध्यग	२२६, ११	
मधुद्रुम	२३, १६।	४०, ६। १८१, ४	मध्यदेश	२२६, १२	
मधुप		२४५, १८	मध्यप्राप्त	१५६, ८	
मधुपर्क		४०, १४	मध्यम	२२६, ११	
मधुपर्णिका		५०, १८	मध्यमन्त्र्य	१८६, ६	
मधुपर्णी	२३, १६।	१२१, १।	मध्यमादि	२६१, १५	
		२६७, १६	मध्यवर्तिन्	११३, १	
मधुभिद्		२७७, २	मध्यस्थपूरुष	६३, १७	
मधुमक्षिका		२६३, २	मध्यान्तर	२३८, ७	
मधुमात्र		२६३, ४	मध्येभवन्त्य	२३३, ११	
मधुमास		१५, २०	मध्वासव	४०, १६	
मधुयष्टि		११, ४	मनप्रिणाला	४६, १८। ५१, ३।	
मधुर	२७८, ११।	३३६, ५		८८, १२। ३०६, १२	
मधुरक		४०, १२	मनस्कार	२६१, २०	
मधुरसा		३३६, १२	मनस्सुष्टि	१४६, ६	
मधुरा	२७७, ६।	३१६, ६। ३३५, १३	मनागर्थ	२५५, १२	
मधुरिका		२५४, ६	मनागिष्ट	२५६, ११	
मधुरिकौषधि		३३०, १२	मनित	१५०, ४	
मधुलिह्		५०, १७	मनीषा	१७४, ८। ३३३, ३	
मधुली		२७७, १०	मनीषिन्	१३२, ८। ३३२, ३	
मधुविशेष		२६३, ४	मनुज	७६, ६। २५६, ६	
मधुव्रत	६०, १५।	८०, ११। ११४, ४	मनुपत्नी	१६५, ३	
मधुपर्करा		३२१, १४	मनुवंश	३२१, १६	
मधुप्रियु		२६१, १८	मनुष्य	१३०, १३	
मधुश्रेणी		४०, ८	मनुष्यतीर्थ	२३३, १३	
मधुष्टौक		१७१, १६	मनोग	६५, १३	
मधुसूदन	१८६, १६।	२०६, २	मनोज	७६, ५	
मधुच्छिष्ट		१६६, १५	मनोजव	३०५, २०	
मधूलक		४०, ८	मनोज्ञ	५३, १३। ६६, ६; १२।	
मधूलिका		४०, ८। ४०, ११		१५०, ७। १५४, १७। १७४, १४।	
मध्य	६३, ८।	२०२, ८। २३८, ८।		२१५, १। २२१, ६। २३६, ३।	
		२६४, ४		२४०, १८। २४१, २। ३४६, ६	

शब्दः	प्र०	पं०	शब्दः	प्र०	पं०
मनोवृत्ति		२४७, ६	मन्दार	२७७, १५ ; १६	
मनोहर	२७६, ४ ।	२८३, १० ।	मन्दारपादप		२७७, १४
		२६१, १६	मन्दार्क		२४, ५
मनोहरगन्ध		३१२, १७	मन्दिर	११७, १८ ।	२०१, ८ ।
मन्तु		१३०, १३		२१६, १० ।	२६०, १ । २६४, १२ ।
मन्त		२५८, ६			२७७, १७
मन्तगा		२२६, २	मन्दुरा		२७८, २
मन्ततन्त्रादि		११०, ६	मन्दोष्ण		११४, १०
मन्तवीजाक्षर		५६, १	मन्त्र		२५८, ८
मन्तभेद	२८४, ६ ।	२८६, २० ।	मन्त्रवत्		१५०, ५
		३३६, ११	मन्त्रित		१५०, ५
मन्तवेषमन्		८६, ८	मन्मथ	१७०, १३ ।	२६५, १० ।
मन्तसंयुक्त		१५०, ५			२७८, १८
मन्त्रित		१५०, ५	मन्या		२३८, ५
मन्त्रिन्	१६६, १७ ।	१६८, १७ ।	मन्यु		२३८, ८
	२४२, १ ।	२५८, ७	मय		२३८, ६
मन्त्र	७६, ८ ।	१६६, ७	मयु		२३८, ४
मन्त्रन		१६७, ५	मयुष्क		४०, ६
मन्त्रनद्रव्य		१६७, ५	मयूख	५५, ६ ।	३३६, ४
मन्त्रनसाधन		२१, २०	मयूर	२, १२ ।	५४, १४ । ६५, ३ ।
मन्त्रनी	१६७, ५ ।	२६७, १८		१००, १५ ।	१६०, ६ । २७८, १०
मन्त्रर	६४, १५ ।	२७७, १८ ; २०	मयूरक	२६, ६ ।	३५, ५ । ४०, ७ ।
मन्त्रशैल		२७७, १४			४२, ६
मन्त्रान	१३, ३ ।	५५, १४ ।	मयूरसमूहक		२७८, १४
		६७, १३ ।	मरक		२३, १६
		२७७, १८	मरकत		६६, १३
मन्त्रानदण्ड		२७५, १५	मरणा	१३७, ३ ।	१४४, १२ ।
मन्द	५, ६ ।	७६, ४ । ६६, १० ।		१४७, २ ।	२३८, १३ । ३१६, १
	१७४, २ ।	१६६, १३ । २२३, १८ ।	मरणानघ्न		२३७, १३
	२६२, ६ ।	२७७, १५ ; २०	मरणासन्न		१६६, १०
मन्दगामिन्		६३, १३	मरन्दवत्		१७६, १
मन्दर		२७७, १४	मराल		३३६, १०
मन्दरादि		३४७, ५			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मरिच	६४,	१३	मलन	१६७,	२
मरीच १२, ११। ७३, ३। १०४, ७।			मलपू ४, ७। ५२, ५। २६०, १०।		
	१०६, ११। २२६, १३			३१२, २०	
मरीचादि	३३, १४		मलभेद	२५८, १४	
मरीचि	७३, ४		मलमोचन	६६, ५	
मरीचिका	४०, १३। १२१, ४		मलय	८६, ३। १०२, ११।	
मरु	३०३, ६			२४४, १४	
मरुत्	१५०, १। १६५, ११		मलयज	११६, १२। २६१, ३	
मरुदन्तर	३६६, ११		मलयपर्वत	२८७, ६	
मरुदेश	३१६, १६		मलयोद्भव	१६३, ७। २२१, १३।	
मरुबक	४०, ३। २१४, ६।			३१०, १०	
	२७५, ११। ३१२, १५		मलयोद्भूत	२२७, ४	
मरुला	३०८, १४		मलविसर्जन	२६५, २०	
मर्कट	१७७, १६		मलह्वीन	१५७, १५। ३०६, ६	
मर्कटक	४०, ६		मलिन	१४, ७। ३३६, ११	
मर्कटजाल	४३, १७		मलिनमुख	५८, ५	
मर्कटतिन्दुक	१६३, १२		मलिनी	१६७, ३	
मर्कटयोषित्	६०, ४		मलिस्तुच	७३, १२	
मर्कटवासक	१८५, २		मली	२७६, २	
मर्कटौ	६०, ४। २६५, १		मलीमस	३३६, ११	
मर्जु	७७, ४		मल्ल	२७७, १६। २६६, १३	
मर्द	३२७, ५		मल्लनाग	६७, १६	
मर्दन १६२, ३। १६७, २। २०६, ६।			मल्लभेद	२१२, ८	
	३३०, १६		मल्लरङ्गबन्धन	८०, १३	
मर्मन्	२५०, ६		मल्लिक	२४, ३	
मर्मर	२७८, ५		मल्लिका	२४, २; ३। ८६, ६।	
मर्मरी	२७८, ६			१२१, १७। २००, १३। २४७, ११	
मर्यादा	५४, ५। ११३, १।		मल्लिकाच्छदन	३१०, १३	
	१३४, १३। ३४२, १२		मल्लिकाभिद्	१५७, ८	
मर्यादिन्	८२, १२		मल्लिकाभेद	२७८, १६	
मल	२६६, १२		मल्लौ	२०६, १८	
मलदूषित	१५१, १। २६६, ६		मल्लौद्र	३१३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मशक	२३,	१७; १८	महाकुल	३५,	१०
मशकाक्षरी	१५,	१	महाघोषा	३३४,	११
मशकी	२३,	१७	महादेव	२१६, ७। २५६, ४।	
मश्री	३२४,	१३		३१३, ४। ३२४, ७	
मसि	२६६,	१७	महादेवी	३२४,	७
मसिमणि	१७६,	३	महाधन	२०५,	१४
मसुर	२७८,	४	महानस	३३६,	१०
मसुरा	२७८,	३	महानाद	१७८,	१८
मसूर	४०, १०। २०६, १। २७८, ४		महानील	३१३,	८
मसूरक	२४४,	१७	महापद्म	२३१,	७
मसूरा	२७८,	३	महापोटगल	३१३,	२०
मसूया	१११, ८। ११४, ७		महाबला	३१३,	६
मसूरिन्	५०,	२	महाबुद्ध	१२४,	४
मसूक	६८, १०। २६१, ७		महामात्र	१६५, १२। २६१, १४	
मसूकखेह	५०,	१७	महामारी	२३,	१६
मसूक्य	२४,	४	महामीन	३२२,	१
मसू	६८,	६	महामुनि	२०५,	१७
मसूलुङ्गक	२४, ४। ५०, १७		महामूल्य	६६, १४। ७०, ५।	
मसू	३१७, ११। ३१६, ७; ८			२०५, १४। २४८, ७	
मसूत्	१६६, ५। २५३, २। २६५, १३		महामेदा	३२८,	६
मसूती	१४६, ८; २०। ३१७, १७		महारजन	२०७, ३। २२०, ६	
मसूत्तर	३७, १३		महारस	१२१, २। ३३६, ६	
मसूदादिक	१३६, १२		महाराज	८०, १२	
मसूक्षिका	२८३, १७		महाराजिक	५०, १८	
मसूस्	३४१, ६		महार्ष	७०, ५। २४८, ७	
महाकच्छ	७५, ८		महालय	२४८, ४; ५	
महाकन्द	१६५, ११		महावीर	२६१, ११; १२	
महाकाल	११, ७। ३६, ५।		महाशङ्ख	५७, १३	
	२६६, २। ३१३, ३		महाशालु	४४, १२	
महाकालगाय	३०, १६		महाश्रुती	२६१, १६	
महाकालफल	६२, ६। ३१३, ११		महासहा	१६०, १३। ३४४, ११	
महाकिष्कु	२७, ३		महासेन	२०५, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
महासैन्यपति	२०५,	१५	महोत्पात	१६४,	३
महास्त्र	१७८,	१८	महोत्सव	१२,	१६
महिका	२३,	१५	महोदधि	२७१, ६।	२८४, १०
महिला	६३, १८।	३०८, १५	महोदय	१२६, ५।	२४८, ६
महिष	२१२, १।	२१७, ८	महोदर	२६१, १० ;	११
महिषी	३३३, २		महोर्मि	३०३, ८	
महिषीक्षीर	१२, १६		महौषध	१८५, १२	
महिषीरक्षक	२७५, १७		मा	२२२, १	
महिषीभिः	३४२, ७		माङ्गल्यद्रव्य	२५, १८	
मह्वी	३४१, ८		मांस	३२६, ५	
मह्वीधर	३१६, १३।	३४५, ४	मांस	१४८, १०।	२७६, ८।
मह्वीध	२७७, ८।	३०१, ३		२६८, ६।	३०६, १३।
मह्वीप	२८६, ६		मांसकील	१७५, ३	
मह्वीपति	८०, १२।	१४६, १६।	मांसपिण्ड	२६, १५	
		२५४, ११	मांसरस	३३६, ६	
मह्वीपतिविशेष	१५६, १८		मांसवर्जित	३०२, ४	
मह्वीपाल	१३३, १७।	२७३, १३	मांसासिन्	१७५, १२	
मह्वीरुह	५६, १८।	१७८, ४।	मांसिका	१६३, ६।	२१६, ७।
		३०६, ८			३२०, ४
मह्वीश	२८८, ११		मांसि १०, १२।	११६, ७।	१७६, १३।
मह्वीसुत	३१, ६।	६५, १७		१६३, १६।	२६२, १४।
महेन्द्र	३६, १५।	१५४, १०।		३०६, ५।	३१३, १२।
	२५६, १६।	२६०, १८।	२६१, ५।		
		३१३, १५।	३२२, ६		
महेन्द्रपताका	१६४, १३		माकन्द	१७७, ५	
महेश	१६०, २		माक्षिक	२४, १७	
महेशगणभेद	५५, ४		मागधी	१८३, १७	
महेश्वर	१७, १४।	४२, १७।	माघ	२१०, १२	
	२१४, ६।	२५७, ११।	माघ्य	१७२, ८	
		२८८, १६।	माचल	३०८, १७	
		२६१, १७।	माठर	२७८, १२	
		३४४, १	माडि	१०२, १	
महोक्ष	२८, ६		माणवक	४०, १५	
महोत्पल	१६१, १०।	१७८, ४	माणि	१०७, १	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
माणिक्य	४१,	१६	माद्री	२५८,	८
माणिमय्य	३२२,	२१ । ३२४,	माधव	३२१,	१२
मातङ्ग	६०, १ । ६५,	१४ । १७४,	माधवक	४०,	१६
मातङ्गवेदी	४१,	२२	माधवी	१३१,	१६ । १५२,
मातङ्गी	६५,	१४ । ६६,		३२१,	१३ ; १४
मातरिश्वभेद	३४३,	१	माधुरी	२७८,	११
मातलिपुत्रक	५५,	४	मान	६, ६ । ११८,	१६ । १३०,
मातामहकुल	३२६,	१५		१८८, ६ । २५८,	६ । २६७,
मातुल	२४, ७ । २०५,	१६ ।		२६८, ६ । ३०४,	१५ । ३३१,
	३०८,	१५			३३५, ३
मातुलद्रुम	१६२,	५ । २७३,	मानकट	१३०,	१६
मातुशानी	२०५,	१६	मानपादवराटक	१६२,	१०
मातुलाहि	२०५,	१८	मानप्रभेद	६३,	४
मातुलिङ्ग	६७,	१७	मानप्रभेदक	२५२,	१४
मातुसुङ्ग	६७,	१७	मानभेद	४, ८ । ७, १७ ।	६६, ८ ।
मातुसुङ्गी	७८,	१४		१०६, २ । ११२,	६ । १६६, ३ ।
माट	७, १० । २४, ६ ।	१३०,		२४६, ६ । ३३०,	७ । ३४१,
	१६ ; १७ । १६३,	१६ । २१५,	मानव	३२१,	१५ ; १६
	२३२, १ । २५६,	१	मानवती	१६७,	६
माटका	२४, ६ । १६७,	७	मानविशेष	३, १४ । ४, १७ ।	
माटकाभेद	२६७,	१०		३२७,	२०
माटप्रभेद	१५१,	३	मानसंस्कृत	१५०,	६
माटभाट	३०८,	१६	मानस	२४६, ११ । ३३१,	१८
माटभिद्	२६६, ४		मानसौकस्	३०, ११ । ६४,	३
माटभेद	२२१,	७	मानह्वीन	१६६, ६	
माटयात्रा	४४, १७		मानान्तर	६६, १३	
माटवंश	३२६, १५		मानार्थक	६७, १६	
माटवयस्या	२३५, १८		मानिनी	१६७, ६	
मात्रा	२५८, ६		मानुषास्थि	५७, १३	
मात्वर्य	६१, १५ । २७८, ८ ।		मान्य	१३४, ७ । २३४,	६
	३४१, ४		मापति	१५०, ६	
माधुर	२७८, ११		मापित	१५०, ६	

शब्दः	घ०	पं०	शब्दः	घ०	पं०
सामक		२४, ७	मार्गिन्		६१, ४
साय		२३८, १०	मार्जन		१६७, ६
साया	८४, ४ ।	२३८, १० ।	मार्जार	१६, १२ ।	१७७, ७ ।
		२५४, ६		२१३, १ ।	२७८, १३
सायाञ्ज		५०, ६	मार्जारकणिका		५२, १८
सायाबज्जलक		१७, १२	मार्जारसङ्गत		२४८, ८
सायूर	२७८, १४ ;	१५	मार्जारीय	२४८, ८ ;	६
सायूरवाच्		४, ३	मार्त		१३०, १८
मार		२५८, ११	मार्तण्ड	१००, ६ ।	१७६, १६
मारक		१४, १५	मार्तव		३२१, १७
मारण		२५८, १२	मार्दव	३६, १२ ।	३२१, १७
मारतखणी		२६८, ८	मार्घ		३३०, १८
मारि		२५८, १२	मार्घि		१६७, ६
मारिष	३३०, १८ ।	३३३, ४ ; ५	माल	२६६, १४ ;	१५
मारिषा		३३३, ४	मालक		२४, ११
मारी		२५८, ११	मालती		१२६, २०
मारीच		७३, ५	मालव		३२१, १५
मारीची		७३, ६	माला	६, ४ ।	२४, ६ । २६६, १४
मारुण्ड		१००, ८	मालाकार		२६१, २०
मारुत	६२, १४ ।	६३, ७	मालाभेद		४१, ७
मारुतसह		३०६, १२	मालिक	२४, ८ ।	३६१, २०
मारुल		३०८, १४	मालिकयोषित्		१६७, ७
मार्कव	८०, ११ ।	३२१, १६	मालिनी		१६७, ७
मार्ग	६१, ३ ; ४ ।	८६, १० ।	मालु		२६६, १६
	१००, ८ ।	१२६, ५ । १३५, २ ।	मालुधान		२०५, ८
		१४८, २	मालुधानी		२०५, ८
मार्गण	२५, २ ।	५६, ७ । ११४, ११	मालूर	३३, ६ ।	३७, ५ । २०६, ४ ।
मार्गदूषक		५०, १		२४५, १४ ।	३१०, ६
मार्गधेनु		२०५, २०	माल्य	१३, १६ ।	२५, १७ ।
मार्गलक्षण		३४६, १४		२३८, ६ ।	२८६, २०
मार्गशीर्ष		३३४, १३	माष		३३१, १
मार्गानुसारिणी		१०६, १४	माषपर्णी	७८, ७ ।	१२१, ३ ।
				१६१, ६ ।	३४४, ११

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मास	६१, ३।	१०२, ११।	मिस्री	२४४, १६	
	११६, १२।	१८१, ८।	मिच्छिका	२३, १५।	२१२, १६
	२२६, १५।	२६१, १०।	मिच्छित		१५०, ७
	३३४, १३।	३३५, ११	मिच्छिर		२७८, १५
मासचतुष्टय		१०७, १८	मौन	२४, ४।	६६, १८।
मासभेद	५५, १४।	२३७, १७।		१८८, १०।	२३८, ७।
		२५८, १		३०४, १८।	३१२, १६।
मासविशेष		६३, ११	मौनप्रभेद		६२, १०
मासान्तर		३३०, १७	मौनभेद		७३, ६।
मासाङ्गक		३४५, १७		१६५, १८।	२१२, ११।
मासिक		२४, १०	मौनविशेष		८५, ५
माहात्म्य		६०, १३	मौनाक्षी		३४६, १६
मासिद्धिक		२३, १६	मौनादि		२८७, १६
माहेन्द्रतुरग		३००, ६	मौनाम्नीय		१२१, ३
माहेश्वर		२६२, १	मुकुट		२००, २।
माहेश्वरी		२६२, १	मुकुन्द		१७७, ६
मित	१३०, १६ ;	२०।	मुकुर		१७८, ६।
मिति		१३८, १८	मुकुल		२७७, १३
मितोदरी		१३०, १६	मुकुल		३०३, २०
मित्र		२६२, २	मुक्त		१३१, १।
	५४, १५।	१२४, १०।	मुक्तकञ्चुक		३३८, ६
	१३५, ७।	१७५, ७।	मुक्तव्यसनमन्त्रिन्		१४५, ८
		२५८, १२	मुक्तसङ्ग		२६१, १
मित्रसम्बन्ध		२५८, १६	मुक्ता		१४५, ८
मिथुन		१६७, १०।	मुक्ता		१०६, २०
मिथ्याभिभाषण		३१६, ८	मुक्ताफल		३०३, १६।
मिथ्यामति		१२०, १४	मुक्तामाला		३१३, १०
मिथ्यावाद		१३०, ५	मुक्तामाला		४७, २
मिथ्यावाद		१७६, ५	मुक्ताविशुद्धि		२५५, ४
मिद्ध		१८१, ६	मुक्तासर		२५५, ४
मिश्रित		१८१, ६	मुक्तासर		२६२, १३
मिश्रेया		१४२, १६	मुक्तास्फोट		४६, ८।
मिष		२७७, ६	मुक्ति		१३४, ३
मिष्ट		२७७, ६	मुक्ति		१३०, २०, ३४६, ४
मिसि		३३१, २	मुख		५४, १।
		१७४, १४			६७, ११।
		२५४, १०।	मुखग		२३२, १२।
		३३५, १४			२४७, ३।
					२५६, १६
					१६२, १७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मुखपूर्ति		३३२, ७	रुद्रे, ११। ३०२, १२। ३१६, ११;		
मुखमूट		६१, २०	२०। ३३२, ४		
मुखर	५५, ७। ५८, ३		मुनिभिद् १८५, १३। २४५, १४।		
मुखरोग		१००, १०	२५०, ८। २८३, १३। ३२०, १४		
मुखाग्र		२५७, ६	मुनिभेद ८, ३। ३४, १०। ७३, ४।		
मुखाद्यङ्ग		१८२, ५	६३, २। ६४, १३। १२७, १४।		
मुख्य	२३२, ११। २३८, ११		१५७, १०। १७६, ११। २०६, ८।		
मुख्यद्वय		२१८, १६	२३४, १७। २४४, ६। २४६, १।		
मुख्यानुयायिन्		१८४, १४	३११, ८। ३१६, १८। ३४५, १२		
मुग्ध		१८१, ७	मुनिभेषज ८१, ३		
मुचकुब्द		१३६, २	मुनिविशेष ३२८, ५		
मुचि		७१, १६	मुनिवृत्ति ७४, ७		
मुसुकुन्द		१७६, २	मुनिसिंह १७१, ४		
मुगड		६८, ८	मुनौन्न २७६, १		
मुगडक		२४, १२	मुन्यन्तर ५६, ११। २४६, २०		
मुगडन	१६७, ११। २६३, ३		मुमुक्षु २८०, १		
मुगडा	८८, ६। १७१, १५		मुरजध्वनि ७, २०		
मुगडित	८८, ८। १५२, १२		मुरजादिक १८३, २		
मुगडी		१६३, ६	मुरा २५८, १४		
मुगडीरी	११६, ७। २०४, १०।		मुसुर २७८, १८		
	३३३, १५। ३३४, १०		मुषित १५०, ८		
मुत्		८५, ६	मुष्का ६, ४। ६६, १		
मुद् ३२, ५। १२६, ११। १३१, २			मुष्कक १०५, १४		
मुदिर		२७८, १७	मुष्कवृत्त ३४६, ४		
मुद्ग	४०, ११। ६१, ५		मुष्टि ८६, ४		
मुद्गपर्णी	७६, ८। ३४१, १८		मुष्टिमेघलगादि ६७, १०		
मुद्गर	११२, २। २६६, ७।		मुसल ५६, ८। २६३, १२।		
	२७८, १६		३०४, १६। ३०८, १८		
मुनि ४, १५। ४३, ६। ६०, १७।			मुसलाग्रग २१६, ८		
६५, १२। ८०, ८। १२५, १०।			मुसली ४८, १०। ४६, २		
१४६, ६। १७६, २। १८८, ११।			मुस्त २५७, १६। २७०, ५		
२२८, १६। २४२, ६। २६६, १६।			मुस्तक ६०, २। ७६, ७; ८।		
			१७२, ३। १७६, ६; ७। २७३, १६		

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मुस्ता	ई६, ७। १७८, ८। २३२, ७।		मूर्विका	१११, २। ३३६, १२	
	२५३, ३। २७५, १५। २८८, ८		मूर्वी	४०, ११। ६०, ७	
मुहिर	२७८, १७		मूल	४१, ८। १११, ५। १८८, ६।	
मुहुस्	३४१, १			२६६, १६; १७। ३४४, ७	
मूक	५, ५। ५५, १		मूलक	२४, १२। २७५, ६	
मूढ	५४, ३। १०२, २। १५०, ७।		मूलद्रव्य	३१७, ६	
	१८१, ७		मूलद्रव्यद्वि	२६५, १०	
मूत	१३१, २		मूलद्रव्यापचय	२१, ४	
मूत्र	१६७, ११। २५८, १४		मूलबन्ध	२३५, ७	
मूत्रित	१०२, १६		मूलोपान्त	२२, ८	
मूर्ख	७, ३। २२, १७। ३०, १४।		मूल्य	ई६, ३। १०६, ६। १०७, १०।	
	३२, १५। ५४, ३। ८२, १।			१३०, १०। १८६, ५। २३८, १३	
	८७, ११। ६३, १८। ६७, ६।		मूषक	१३, २। ३२, ७। ५३, १०।	
	१६६, २। १७४, २। १८६, ७।			७०, १। २४८, ११। २६५, १६।	
	२०५, १३। २१८, ११। २७५, १३।			३१६, ६। ३३१, ७	
	२७८, १७। ३२८, ३। ३३१, १		मूषकयोषित्	१८७, ६	
मूर्च्छन	३२७, १४		मूषपर्णी	६८, १०	
मूर्च्छना	३४१, १०		मूषिक	८६, १२। १७१, १४	
मूर्च्छा	२२२, १३। २४३, १४		मूषिका	२७२, ११	
मूर्च्छाल	१३१, ४		मृग	४, १५। २१, १०। ६१, ५; ६।	
मूर्च्छित	१५०, ७; ६			१११, १। १४८, १७। १५१, ५।	
मूर्त्	२६, १। १३१, ३; ४			२२३, १५। २३८, ४। २५६, ३।	
मूर्ति	१३१, ३। २३३, १३			२७०, १०। २८१, ३। ३०२, १०	
मूर्तिभेद	१०६, १७		मृगजालिका	५०, १६	
मूर्तिमत्	१३१, ३		मृगट्या	४०, १३। १२१, ४	
मूर्त्यन्तरपरिग्रह	२३, १२		मृगधूर्तक	५०, १६	
मूर्धज	२७०, १६		मृगनाभि	७८, १। २६३, ११	
मूर्धन्	२६६, १८		मृगनायक	८७, १७	
मूर्धाभिषिक्त	१६६, १६		मृगबन्धनी	२८०, ३	
मूर्धावसिक्त	१६६, १८		मृगभेद	२१२, ११। २६७, १०।	
मूर्धा	१२०, १७। १८२, १३।			२७७, ४। २८३, १। २६०, ३।	
	२८६, ८; १२। ३१७, १।			३०२, १७। ३०३, ३	
	३१८, १६				

(५२६)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मृगमद्		६१, ४	मृत्यात्रभेद		२४, ४
मृगयु	१८१, १३।	२४४, १६	मृत्यु	११६, १८।	१८६, १६।
मृगराज		८०, १२		२००, २०।	२३७, १३। २३८, १३।
मृगलुब्ध		८६, ६		२४३, १४।	२६६, २। ३०१, १।
मृगविशेष	१०३, ११।	३०३, १।			३२६, २
		३२६, १३	मृत्युचिह्न		८७, ८
मृगशिरस्		२६२, २	मृत्युफला		३१३, ११
मृगशीर्ष		३२४, १३	मृत्युलोक		३६, १६
मृगादि		३२६, ४	मृत्युवच्चन		२०६, ४
मृगान्तर	२६, १८।	४०, १।	मृत्या		३३५, १४
	६३, २०।	१८६, ११। २२०, ७।	मृत्या		१८८, १२
	२७०, १२।	२८७, ४। ३१८, ८	मृद्	२८२, ४।	३३५, १४
मृगारि		२७६, १	मृदङ्ग		६५, १५
मृगित		१५०, ६	मृदङ्गारशकटी		२१, १६
मृगौ	६१, ७।	१५१, ६	मृदन्तर		७१, ४
मृगेन्द्र	२७३, ३।	३४१, १६	मृदु	१७४, ४।	२४४, ११। २६२, १
मृग्य		२३८, १२	मृदुल		३०४, ११
मृच्छा		७४, १६	मृदुत्व		३२१, १७
मृड		३२७, ८	मृद्भाजनान्तर		१६२, ११
मृडानौ		६७, ५	मृद्विकार		३२१, १७
मृणाल	१२, ६।	२०४, ३। ३०८, २०	मृद्वीका		२४, १३
मृणालिनौ		२०५, १२	मृन्मयभित्ति		१६८, ८
मृत	१२६, १७।	१३१, ४। १३३, ६।	मृन्मान		२१०, ६
		१४६, १७; १८।	मृषार्थ		१३७, १४
		१५०, ७	मृषावाद		२७०, १०
मृतकचैत्य		२३५, ८	मृष्टपर्णा		११२, ४
मृतचित्ति		२३५, ८	मृष्टाग्निन्		४०, १७
मृतयोषित्		२८०, १८	मृष्टेरक		४०, १७
मृतसंस्कार		२०१, ११	मेकलकन्यका		५२, १६
मृतसम्बद्ध		१३०, १८	मेखला	१६८, २।	२०७, ११।
मृतस्नात		१५८, १			२८१, ४। ३०८, १
मृति	२४७, १।	२५८, ११।			
		२६०, १३। ३४६, ४			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मेघ	ई, ३। ३०, ६। ३६, १४।		मेख	८०, ३। २५८, १५	
	ई६, ७। ८१, २। १४३, ६।		मेखजम्बुद्वम	२०७, १५	
	१७६, ६; ७। १८६, ८। २५१, २।		मेखपश्चिमभूधर	३०६, ११	
	२७८, १७। २८७, १६। २६०, ६।		मेखक	२४, १६। २६, १२।	
		३१२, ६		२८६, १६। २६६, १७। ३२२, १२	
मेघकफ		२१६, ६	मेलन	६०, १६। १२६, १०	
मेघनाद	४६, १। १७६, ४		मैला	२६६, १७	
मेघनिखन		१५५, १२	मैलानन्द	१७६, १३	
मेघपङ्क्ति		१०, ११	मेघ	२४२, ६। ३१६, ५। ३२८, ५।	
मेघपुष्प		२१४, ७		३३१, २	
मेघशब्द	२००, १६। २४३, १७		मेघग	६५, १५	
मेघक	२४, १३। १०४, ७। ३१०, ५		मेघजलोमन्	१०३, १०	
मेढ		१३१, ६	मेघादि	३२६, ७	
मेढि		१०२, २	मेह	२४१, १०	
मेढ	७६, १४। १०६, ११।		मेहन	६१, १८। ६४, १३।	
	२४२, ६। २५८, १५			१६७, ११। २४३, २	
मेढरोग		३२६, ३	मैत्र	२५८, १६	
मेद		१७४, ४	मैत्री	२४०, ८	
मेदक		३०५, ५	मैथिल	२६८, १२	
मेदस्	२११, ६। २५५, २०		मैथुन	१६७, १२; १४। ३३१, ७	
मेदा	१६४, २। २७७, १०।		मैथुनार्थ	११८, ७	
		२६१, १५	मैनाक	७६, १५	
मेदित		१५०, ६	मोक्ष	६०, १३। ६७, १। ११२, १४;	
मेदुर	२२८, ४। २७७, ८। २७६, २			१६। ११६, १८। १३०, २०।	
मेघा		१८१, ७		१३६, ५। २६२, ४। ३१८, ६।	
मेघान्वित		३२१, १८		३३६, ५। ३४६, ४	
मेघाविक		४०, १८	मोक्षित	१५०, ११	
मेघाविन्		३२१, १८	मोगर	२७६, २	
मेध्य	२३८, १४। २७४, १०। २६६, ८		मोघा	६६, ८	
मेनका		२४, १६	मोच	७१, १५	
मेना		१८८, १२	मोचक	२४, १८	
मेनाद		१७७, ७	मोचन	२०, ६। ७१, १६। १३०, २०	

(५२८)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
मोचनीय		२३८, १५	यत्तिष्ठीभेद		१००, ७
मोचा	७१, १६।	७४, १३	यजन	१६७, १५।	२००, १५
मोचित	१३१, १।	१५०, ११	यजमान	२०१, १०।	२२४, ३।
मोच्य		२३८, १५			२७४, १७
मोटित		१५०, १२	यज्ञ	५४, ३।	६५, ७।
मोग्य		१०७, २		८२, ३।	१६६, १२।
मोद		१७४, ५		२८२, १३।	३१८, १४।
मोदक		२४, १७	यज्ञकर्मन्		२१६, ११
मोरट	६०, ६; ७।	३३६, १	यज्ञकर्मान्त		२०१, १०
मोरटा		६०, ७	यज्ञकौलक		५०, २०
मोह	३२, ५।	६२, १२।	यज्ञदूषक		५०, २०
	२०६, १६।	३४१, १०	यज्ञपात्र	६६, २।	१४६, १३।
मोहना		१८३, १२			३१६, १०
मौक्तिक	१३१, २।	३१२, १०	यज्ञपात्रभेद		३१७, ८
मौन	११७, १७।	१८८, १३	यज्ञपात्रविशेष		६, ६
मौर्वी	२६, १७।	१०४, १३।	यज्ञपुरुष		११७, १६
		२३२, २।	यज्ञभूमिद्व		२६५, १८
मौलि		२६६, १८	यज्ञभेद		३३६, ८
मौहूर्तिक		४०, १८	यज्ञवाट्		६२, १
स्नान	८६, ३।	१३०, १८।	यज्ञशेष		१३६, ४
स्त्रिय		८६, ३	यज्ञसाधन		२१६, ७
स्त्रेच्छ		७४, १७	यज्ञसूत्र		१६६, २०
स्त्रेच्छदेश		२८१, १	यज्ञस्थान		६२, १
स्त्रेच्छभेद		१४०, १३	यज्ञाङ्ग		२२२, ६
स्त्रेच्छास्य		२४४, २०	यज्ञादिविधि		१११, १७
स्त्रेच्छित		१५०, १०	यज्ञार्थवाजिन्		२३८, १६
			यज्ञियतरुग्राखा		१८३, १४
			यज्ञोपवीत		१६६, २०
यद्यत्		१०, १७	यज्वन्	२४, २०।	३१४, २०
यद्य	२०५, ११।	३४६, ५	धत्	२३२, १।	२३७, ७
यद्यराज		८०, १३	यतः		१३१, ७
यद्यन्		३३१, ११			

य

(५२६)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
यति	२३, १०। ३०, १२। ५०, ४।		यमखट्ट	३३६, १३	
	१३१, ५। २५२, ४		यमित	१५०, १२	
यतिन्	१३१, ५		यमुना	२२६, १४। ३३६, १३	
यत्त	१३१, ६		ययु	२३८, १६	
यत्न	६०, १३। ६३, ८। १६८, ५।		यव	३७, ८। ३०४, ८	
	१८८, १३। २२२, ३। २५२, ४		यवक्षार	२३७, १२	
यत्नवत्	१३१, ६		यवज	७६, ६	
यत्र	२५८, १७		यवन	१६७, १४	
यथा	१६६, १०		यवफल	३१३, १२	
यथातथ	१७१, १५		यवस	१०५, १६। १५७, ७	
यथार्थ	१७१, १५		यवागु	२०६, १५। ३०५, १६	
यथार्थवचस्	२३६, ४		यवागू	८, १३। १०७, १८	
यथेष्ट	१४७, १		यवाग्रज	१०५, १४	
यन्तृ	४५, ६। १३१, ६। १४८, ८		यवानिका	४१, १	
यन्त	८४, ३। २५८, १७		यवानी	१८, १७	
यन्तब्रूहक	६४, ६		यवान्न	२५, २	
यभन	१६७, १४		यवास	३३५, १५	
यभनार्थक	२३८, १५		यवासक	३२७, १३	
यभ्य	२३८, १५		यशस्	६, १। १०७, ७। २४१, ६	
यम	३, ५। ७६, ४। ६७, १५।		यष्टि	८६, ५। ३२३, १२	
	१४०, १८। १६५, २। १६७, १३।		यष्टिका	२७७, १०	
	२००, ६। २२२, १। २२४, ६।		यष्टिकान्तर	१५, १	
	२२५, ६। २३८, १३। २६२, १०।		यष्टिघर	२५, ३	
	२८३, ४। २८६, ५। २६६, २।		यस्मिन्नर्थ	२५८, १७	
	२६८, ५। ३२४, ३। ३२७, ६		याग	६१, ८। ८३, ७; ६।	
यमक	२४, १६			१६७, १५। ३१६, २०। ३१६, ३	
यमकिङ्कर	६७, ४		यागकारिन्	१६७, १५	
यमज	२४, १६। ६४, १४। २२५, ६		यागनिष्पत्ति	६४, १०	
यमन	१६७, १३		यागविशेष	२६१, १६	
यमपूरी	२०७, १०		याचक	२५, २। ६१, २०।	
यमल	३०६, २			१६८, २। ३२३, ८	
यमली	३०६, २		याचनक	४१, १८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
याचित	१३१, ४।	१३६, १०।	यानान्तर	२६८, ४	
	१४८, ६।	१४९, १९।	यापन	२५८, १९	
		१५२, २	यापनीय	२३८, १७	
याचितक		४१, २	यापित	१४१, ९।	१५०, १३
याच्ञा	६१, ७।	६३, १२।	याप्य	२३८, १७	
	२४३, १३।	३३८, १।	याम	२२५, ८	
		३४६, ३	यामि	२२५, ९	
याच्ञाप्त		४१, २	यामिनी	१५२, ६।	२२६, १४।
याजक	२४, २०।	२५, १।		२५९, ३।	२८१, ५
याजकद्विष्		७३, ५	यामिनीमुख	५८, ६	
याजन		१६७, १५	याम्य	२३८, १७	
याजित		१५०, १३	याम्यदिग्दन्तियोषा	१७५, २	
याञ्जिक		२४, २०	याम्या	२३८, १८	
यात		१३१, ७	यायजूक	४१, १	
यातना	१०, ७।	११०, ८।	यावक	२५, २।	३३२, ६
		१५३, १४	याष्टीक	२५, ३	
यातयाम		२३१, ८	यास	३३५, १५	
यातु		१३१, ८	यासपुष्प	३३५, १५	
यातुधान		३३७, १६	युक्त	२५, ५।	८७, १।
यातुमाढ		३३२, १२		२२७, ६।	२३६, १०
याढ		१३२, ७	युक्ति	६१, ११।	१३१, ९
यात्रा		२५८, १६	युग	२५, ३।	६१, ८; ६; १०।
यात्रानिवर्तन		१६१, २		२७१, ७।	२७२, १२।
यात्रामङ्गल		१७२, १	युगन्धर	२६८, १४	
यात्रामात्र		२५६, १६	युगपत्र	३०४, ३	
यात्रार्थ		१४८, १६	युगपत्रक	५१, १	
यात्रोत्सव		२५८, १६	युगल	४४, २।	३०६, २
यादव		३२१, १६	युगसन्धि	२४०, ९	
यादवभिद्		३१६, ७	युग्म	४४, ४।	६१, १०।
यादवयोषित्		३२१, १३	युच्छ	७५, २	
यादस्	१७४, ६।	२७८, १	युञ्जान	१६७, १७	
यादसांपति		१६६, १६	युत	१३१, ८; ९	
यान	१८८, १४।	१६०, ७			
यानपात्र	४१, १८।	१६६, ११			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
युतक		२५, ३	योगप्रभेद		६६, १६
युथी		१५२, १६	योगभिद्	७०, ३।	११२, ६।
युद्ध	२६, १७।	१६५, ५।			२०२, १५।
		२८४, ४।			३१६, ३।
युद्धभेद		३०६, १०	योगभेद	१५६, १३।	१६४, ३।
युद्धरात्रि		३०, ६		१६१, ८।	२००, १४।
युद्धसाधनचर्मन्		१३, ६		२२०, १८।	२२४, १६।
युद्धादिसाधन		२५८, १८		२३०, १०।	२५१, ६।
युद्धार्थगजपर्यागा		२६१, २			३३६, ११
युध्	२६२, १३।	२८२, १३	योगविशेष	१८१, १८।	२१८, ४।
युधिष्ठिर	८०, ६।	२३५, १६		२१६, ८।	२७५, २०
युध्म		२२५, ६	योगान्तर	२६, ५।	१२६, ११।
युवतिसंहति		४१, २		२४०, १२।	२५६, १३।
युवती	१६४, ४।	२७५, १८		३००, १६।	
युवन्	६०, १२।	६४, ७।		३०१, १।	३१८, १०
		१७०, १६।	योगार्ह		२३६, १
		१६४, ४	योगिचक्र		२८६, १६
युवराज	५०, १४।	२६८, ६	योगिन्		१७०, १८
यूका		२६८, १२	योगिनीभिद्		१६३, १६
यूथ		१६६, ६	योगिनीभेद		१०, १०
यूथिका	१३, १५।	२५, ४।	योगिबन्धभेद		२२०, २०
		६४, ४।	योगोन्मादितकुक्कुर		७, ६
		२०६, १७	योग्य	१६६, १७।	२३२, ८।
यूथिन्		१६६, ६		२३८, १।	२३६, १।
यूथी	५१, १५।	१८३, १७	योग्यता		२४६, ६
यूप		५०, २०	योजन	१६७, १७।	२०५, २०
यूपकटक		५१, १	योजनगन्धा		१८५, १५
यूपशकल		२६, २०	योद्ध		२७७, १
यूपावयव		२६१, १८	योनि	१४७, ६।	१८८, १४।
योत्त		२५८, २०			२०५, १
योत्त	१३१, २०।	३२५, ७	योषा	१५७, २।	१७६, १८।
योग	६१, ११।	६५, ६।		२०८, १७।	२२५, १२
	१२।	१६७, १८।	योषानखत्तत		२६३, ८
		२१०, १२	योषित्	१३१, ६।	१५०, १४।
योगकर्त		१३१, १०			१७२, १०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
योषिता	१५०, १४	२६३, १०	रत्ताङ्गी	६५, १६	
योषिद्धेद		१६८, ११	रत्तामलक	२६४, ६	
यौतक		२५, ५	रत्तिका	४, १ २६, ८	
यौवनक		४१, ३	रत्तैरगुड	२६०, २	
यौवनकायटक		४१, १२	रत्तोत्पल	३१३, १३	
			रत्तःपुर	५, ६	
			रत्तक	१२६, ६	
			रत्तग	११४, १२; १५ ११६, ४	
				१२५, ४ १२६, ८ १४७, ७	
				१६७, ६ १८८, २ १६०, १	
				२०१, १३ ३४६, ७	
			रत्तणीय	२३५, ७ ३४६, ६	
			रत्तस्	६६, १० २६६, १३	
				२६२, ५ २६३, १४ ३१०, ६	
			रत्ता	३४६, ७	
			रत्तित	१०५, १० १२६, ६	
				१२७, ६ १५०, १६ १६१, १०	
			रत्तित	११६, ४ १२६, ७	
			रत्तोभिद्	११५, ४ ३०६, १७	
			रत्तोभेद	२६१, १०	
			रत्तोविशेष	१८३, ६	
			रत्तमाय	११६, ६	
			रत्तुवंप्राज	३२१, २०	
			रत्तुसुत	७५, १०	
			रत्त	६०, ४ ६१, १४ ६२, २	
				६०, १ २१०, १०	
			रत्तभूमि	२४३, १२	
			रत्तमाता	१६३, १६	
			रत्तसंयुक्त	१५०, १६	
			रत्ताजीव	३७, १० ४७, ११	
				२८७, १६	
			रत्ताजीविन्	५२, २०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रङ्गावतारक		५२, २०	रगडा	४२, ७। ६८, १०।	
रचना		२३, १२		२८८, ४। ३२२, ८	
रचित	१५०, १७। २२८, १२		रत	११२, ७। १३१, १०; १४।	
रजक	२६, ६। १६५, ३			२६८, १२	
रजत	१५०, १५। १६०, २०।		रतध्वनि	१६१, ३	
	२३६, ६। ३००, १६		रतनारीच	७३, १३	
रजनी	६८, ४। २५३, १०। २६४, १७		रतद्विक	४१, ३	
रजनीचर	२६५, २। २६३, १४		रतच्छिखक	६८, ६	
रजनीपति	७७, ७		रति	२६, १२। ६७, ५। १३१, १३	
रजनीमुख	५८, ६		रतिकूजित	१५०, २	
रजनीयुग	१३, १७		रतिपति	१६३, २०। ३२४, ५	
रजनीष	१६७, ५		रतू	१३१, १४	
रजस्	७७, ५। १७४, १८		रत्न	१८८, १६। २४८, ७।	
रजस्त्रल	३१३, १४			३०२, ६। ३३६, ५	
रजस्त्रला	३१३, १४		रत्नकङ्कण	२१, १४	
रज्जु	४१, २०। ७७, ६। १०४, १५।		रत्नभेद	१५४, ६। १७७, ६	
	१६८, २। २७१, १		रत्नचक्र	२२६, १८	
रज्जुभेद	२५८, २०		रत्नसानु	२८३, १३	
रज्जन	१६८, २		रत्नस्थान	२६५, ५	
रज्जित	१५०, १६। २८४, १		रत्नि	१८८, १७	
रग	७, १। ५३, १। ७६, १।		रत्नी	२२३, २	
	१०७, ३। १२१, ६। १३७, १६।		रत्नादि	३१६, १	
	१४०, १७। १६१, १०। १६५, ६।		रथ	४३, ४। ६१, ६। ७६, १६।	
	१६६, १५। २०२, १७। २१६, २।			१११, १०। १२०, ५। १६६, १०।	
	३३३, १६। ३४३, ४			२०१, १२। २३६, ६। २५६, १३।	
रग्यन्निति	२५, २०। ६१, १४			२७०, १२। २८५, १३	
रगगत	१७१, ६		रथकार	२६२, ३	
रगरगक	५१, १		रथकील	१७०, ६	
रगासङ्गल	३०६, १		रथकुटुम्बिक	५३, १	
रगारम्भ	१२२, २		रथगर्भक	५१, २	
रगित	१५०, १७		रथगुप्ति	१६३, २०। १७०, १४	
रगोद्यम	१८६, ४। ३४०, ६		रथचक्रक	६५, १७	

शब्दः	वृ०	पं०	शब्दः	वृ०	पं०
रथद्रु		४६, ८	रवण	११४, १३	
रथभाग		३४५, ६	रवि	५२, ७। ६०, १३। ६४, ४।	
रथभेद		६०, १३		१६६, ७। १७८, १३। २१२, १२।	
रथवोटु	६०, १३।	२३६, ५		२२५, १। २३७, १५। २४२, २।	
रथसादिन्		१६६, ११		२६०, १७। ३३४, १। ३४४, ५	
रथाङ्ग		६५, १७	रविवाजिन्		२७८, १८
रथारोह		१७४, १५	रविसङ्क्रान्तिभेद		१७६, ६
रथिन्		१६६, ११	रविस्त्री		८२, ५
रथौघ		२३६, ४	रघना	२६, १६। १६८, १	
रथ्य		२३६, ५	रघ्न	१०५, २। १२७, २०। २२४, ७।	
रथ्या	५५, ११।	२३६, ४		२२५, १०। २५१, १८। ३३१, १३	
रद	१७४, ६।	१६४, १४	रस	२६, ७। ३६, १८। १०६, १६।	
रन्तिदेव		३२४, ८		११५, ४। १२७, १०। १३३, १५।	
रन्तृ		१३१, १६		२४५, ७। २७७, ११। ३१६, ६।	
रन्ध्र	२४३, १५।	२५४, ११।		३३५, १६	
		२५६, १।	रसक		२६, १०
रन्ध्रग		६५, १८	रसन		१६७, १८
रन्ध्रान्वित	२८२, ८।	३३७, १६	रसना	२५, ७। ४४, १०। १६८, १।	
रभस		३३७, १६		२६६, २०। ३००, २। ३०६, १।	
रभ		२२५, ११		३३५, १८	
रभण	११४, १४।	३०६, ८	रसनेत्रिका		५०, ३
रभणी		११४, १४	रसभेद	१७, १८।	११४, ५।
रभा	१२३, ७।	२२५, ११		२४२, १२	
रभापति		३३८, ५	रसमात्र		८३, १३
रम्भा	२१६, ४।	२६०, ८।	रसवत्		२६, ६
		३१२, १४	रसवाद		१७६, ६
रम्भाज		७६, ७	रसविषेय		२६०, ७
रम्भावृत्त		३०३, ३	रसशून्य		३३६, १५
रम्य	२१३, १०।	२१४, ६।	रससिद्धिबलि		३३६, १५
		२७६, ५	रसा		३३५, १८
रम्या		२३६, ३	रसाञ्जन	२१, १५।	१६०, २।
रय		२३६, ७		२३६, ५।	२४२, १६
रल्लक		२५, १०			
रव		१०४, २			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रसादि		१२८, ३	१३१, १३। २७६, १। ३००, ८।		
रसान्तर	६, ६। १११, २०। २५६, २			३३५, १६	
रसायन		२०६, १	रागचूर्ण		१२१, ६
रसारोह		३४४, १२	रागमय		२३४, १३
रसाल	२५, ७। २४७, ४। ३०६, ३		रागप्रभेद		२७०, २
रसाला		२६, ७। १२१, १६	रागभेद	२२०, ६। २२६, ६।	
रसिक		२५, ६। १६४, १८		३१६, १६	
रसित		१५०, १८	रागरञ्जन		१६८, २
रसेन्द्र		१०, १	रागवस्तु		३१०, ३
रसोन		१७८, ७	रागसूत्र		२६२, ४
रसोनक		६२, १। १६३, ४	राघव	२२५, १२। ३२१, २०	
रहःकक्षान्तर		१५४, १८	राजक		२५, १२
रहस्	६६, ६। १०१, १२। १५३, १।		राजकन्यका		५०, १३
	१८६, १२। २३४, १६। २४५, १।		राजकर्कटी		६३, १६
		३४१, ११	राजकुञ्जर	४६, १५। ३४६, १	
रहस्य		३१६, ८	राजगज		२४, १
रहस्या		२४५, १	राजजम्बू		२१७, १०
रहस्यार्थ		१४१, १६	राजतिनिष्ठा		३२८, ११
रहित		१५०, १६	राजदत्तोर्वी		२००, १२
राका		२२६, १३	राजदेय		२६६, ४
राक्षस	५५, ५। ७३, ५। १३१, ८।		राजधानी		६, ६
	१४०, ६। १७५, १२। २०५, ११।		राजन्	४६, १६। ७७, ७। १५३, २	
	२१३, ६। २१८, ६। २६६, १६।			१६८, ६। २१६, २। २४४, ३।	
	२८६, १४; १५। ३०६, १४।			२५६, १६। २८८, २। २८६, ११	
	३३४, १०। ३३७, १६		राजन्यक		४१, ४
राक्षसभिद्		१४७, १८	राजपटोलक		१६०, १४
राक्षसान्तर	५५, ६। ११६, १६।		राजप्रभेद		२८६, ८
	२६४, १०। २६७, १६। ३३२, २।		राजवदर		२६४, ६
		३३३, १४	राजभिद्		२८२, १५
राक्षसी	२५४, १२। ३३७, २०		राजभेद	११, १२। ४३, ६।	
राक्षसौभिद्		२३०, ७		१४४, १५। २६८, ५। ३१६, १६।	
राग	६१, १४; १५। ११८, १८।			३२१, १६	

(५३६)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
राजमात्र	२८६, ८		रात	१३१, १५	
राजमाष	३२०, १०		रात्रक	२५, ११	
राजयक्ष्मन्	२७५, ७		रात्रि	१२८, १४ १६१, १५	
राजयोग्य	३४३, ३			१६८, ४ २११, १३ २३६, ३	
राजयोषित्	१६६, १६; २०			२५६, ३ २८०, ५ ३३०, २; १५	
राजरक्षित्	१७१, ७		रात्रिचर	२६२, ५	
राजराज	८०, १४		रात्रिचर	२६, ५२	
राजर्षि	२३४, १२		रात्रिमात्रक	१७०, १०	
राजर्षिभेद	४७, १३ १८६, १६		रात्रिशेष	३३०, ३	
राजसक्ष्मन्	१७५, ६		रात्रिसम्बद्ध	२८१, १८	
राजविशेष	३३६, ५		राज्ज	१८१, १०	
राजवेध्मन्	१८४, ६ २८५, ४		राज्जान्त	१५०, १६	
राजवृक्ष	३४७, ७		राघ	४०, १६ ३२१, १२	
राजप्रफरमत्य	४८, २०		राघन	१६८, ५	
राजसङ्घ	२५, १२ ४१, ५		राघरङ्ग	४१, ५	
राजसद्मन्	२४७, ८		राघनद्रव्य	३०७, ४; ६	
राजसर्षप	२५, १३		राघना	१६८, ५	
राजहंस	३३८, १४ ३३६, १६		राघा	१८१, ८	
राजहस्तिन्	१६४, १		राम	२२५, १३	
राजाधिपात्मक	२३६, ७		रामकर्पूर	२५६, ७	
राजादन	२०६, ३		रामज	३१८, २	
राजादिप्रासनान्तर	८५, १५		रामठ	१८५, १६	
राजान्तर	३२२, ३		रामण	११४, १६	
राजार्ह	३४३, ३		रामानुज	१४६, ६	
राजि	७७, ८		रामभार्य	१६, १७	
राजिक	८३, १२		रामभ्राट	११५, ८	
राजिका	२५, १३ ५४, ५ ६५, ८		रामसुत	३२५, ७	
	१८५, ८ २५५, ८ ३१८, १६		रामाश्रय	६१, १६	
राजीव	३२१, १६; २०		रामिल	३०६, ४	
राज्ञी	८२, २		राव	८३, १५	
राज्य	१४६, २० २३६, ७		रावण	५७, ६ ११४, १६	
राठ	१०२, ३		रावणमन्त्रिन्	५, १८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रावणसुत		१६०, १	रिपु	२६०, १२। ३१६, १३	
राशि	८४, ३। २६४, १७। २६८, १।		रिपुपत्न		१२२, ११
		३२६, ७	रिष्ट	८७, ७। १४०, १	
राशिप्रभेद		४, ७	रिष्टि		८६, ८
राशिभेद	८७, १८। १८७, १४।		रौ		२५०, २
	१६७, १०। २६८, १५। २७८, १।		रौळक		२५, १४
		३४१, १६	रौडा		७६, ११
राशिविशेष		३, ११	रौण		१०७, ४
राशि		२८, ८	रौति		१३१, १६
राशयन्तर	३३, १८। १८८, १०।		रौतिका		२१, १४
		३३१, २; ५	रौतिभिद्		२२१, ३
राशयर्ध		२६२, १६	रु		२५०, २
राशयुदय		१८६, १	रुक्म	१४, ८। २२५, १५	
राष्ट्र	२५३, १५। २५६, २।		रुक्म	१५१, ३। ३३२, १४	
राष्ट्री		२५६, १	रुग्ण		१०७, ४
रास	३३६, १। ३३६, १४		रुग्भिद्	६६, ४। २२३, ११	
रासभ		२२०, १०	रुग्भेद	१०१, २। ११६, १७।	
रासभस्त्री		२२६, ३		२०१, ७। २२०, १२। २५४, १३।	
रासेरस		३३६, १४			२६८, ६
रास्ना	१८८, १८। १६८, १।		रुग्विशेषक		६, ८। २२२, ४
	२५७, १६। ३०६, ६। ३३४, ६।		रुचक	२५, १५; १६। १४०, ४	
		३४३, ६	रुचिं	७१, १७। ३१६, ३	
राज	८, १। ३१, १८। ५६, ४।		रुचिक		२५, १६
		१८३, ६	रुचिभाजिन्		१५१, ८
राज्यस्तसूर्य		१६०, ११	रुचिर	२७६, ४। ३०८, ३	
राज्यस्तेन्दु		१६०, ११	रुज्	१२६, १। २८०, ८। ३०५, २०।	
राज्यास		६७, ७		३२६, १४। ३४१, १०	
राहृच्छिष्ट		६२, १	रुजा	७७, ८। ६६, १३	
रिक्त		१३१, १६	रुजाविधि		६८, १५
रिङ्गण		११४, १७	रुडिका		२५, २०
रिङ्ग		६१, १७	रुत	१२५, ५। १३१, १७। १५२, १५	
रिङ्गण	६१, १७। ११४, १७		रुतित		१५०, २०

(५३८)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रदित	१४०, ३।	१५०, २०	रूपाध्यक्ष	२०, ८	
रद्ध	१५४, ५।	१५६, ४।	१६२, १५	रूषित	१५१, १
रद्धाङ्ग	६५, १६		रेखा	२५, १३।	७७, ८।
रुद्र	७७, १५।	२५१, ११।	रेखाभिद्	२६२, १६	
	२५६, ४।	३२५, ४	रेखात्रयान्वितभाल	३७, ६	
रुद्रधन्वन्	०	२१, ६	रेचक	२६, ३	
रुद्रवाद्यव्रीणा	२७०, ८		रेचनी	१६८, ६	
रुद्राक्ष	३४५, १		रेणु	७७, ६।	१०७, ४।
रुद्रोद्भव	२५६, ६		रेणुका	२६, २।	११७, ४।
रुधिर	७८, ३।	२६४, ८।	२७३, १६।	रेतस्	१३१, १८।
	३०३, १७			२२२, १४।	२४६, ६।
रुबुक	१११, १३		रेवती	२६१, ११	
रुमा	२२५, १५; १६		रेत्र	२५६, ४	
रुस	२५६, ३		रेप	२११, ६	
रुप्रती	१५१, २		रेफ	२१६, ६	
रुक्षण	११४, १८		रेरिहाण	१२७, ७	
रुष्	७०, ४		रेवती	१५१, ३।	२३१, १३
रुषान्वित	१४०, २०		रेवतीभ	२५६, ११	
रुषित	१५१, १		रेवतीरमण	३०६, ७	
रुड	१०२, ४		रेवा	३१८, १	
रूप	६४, १५।	१०७, ८।	१३८, ६।	रेषण	११४, १६
	२११, ३।	२६६, ५	रेषणरुद्ध	२६३, १४	
रूपक	३, ४।	२६, १।	२०५, १	रे	२५०, १
रूपकभेद	६७, ६		रैणुकेय	२२५, १३	
रूपकाङ्गभेद	२२०, २०		रैवतक	४१, ६	
रूपकान्तर	१६६, १२		रोक	५, ६	
रूपकाव्यञ्जति	१७३, १३		रोकित	१५१, ८	
रूपण	११४, १८		रोग	७, १४; २०।	१७, २०।
रूपादि	१०४, १३			२०, २।	६०, ११।
रूपार्थक	६०, १४			६१, १७।	७७, ८।
रूप्य	३७, १८।	१३४, ७।	२३६, ५;	१३७, ७।	१७२, ६।
	६।	२५५, ५।	२६६, १२	३००, २०।	३०८, १७।
				३२६, ११।	३३२, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
रोगप्रभेद	३३७,	१३	रोपित	१५१,	६
रोगभिद्	२६६,	१६	रोम	२२५,	१६
रोगभेद	८, १२। १०, १४। २३, २;		रोमसंयुत	१५१,	६
	१८। २६, २। ६७, ६। १६६, ७।		रोमहर्षण	१२३, १२	
	२७४, ११। २८०, १२। २८६, ५।		रोमाच्च	६, ११। २१, १३।	
	३०३, ६। ३२५, ५। ३३७, १५			१२३, १२	
रोगविच्छिन्न		६३, २०	रोमाच्चित	८७, २	
रोगविशेष	८४, १। ३३०, १		रोमाली	१०, १२	
रोगान्तर	१६३, १६। २४१, ४		रोमावली	२१, १७	
रोगित		१५३, ३	रोमित	१५१, ६	
रोगिन्	८७, ११। १७४, २		रोमोद्गम	२२, २	
रोचन		१६८, ८	रोलित	१५१, ७	
रोचना	१०१, ३। १७७, १४।		रोषण	११४, २०, १२६, ६	
	१६८, ७। २३८, १४। २४४, १८।		रोह	३४१, १२	
	२८३, ६। ३४३, ६		रोहिण	११५, ३	
रोचनिका		१६८, ३	रोहिणी	११५, २। १६१, १२।	
रोचनी	१६८, ६। २२८, १६।			२८६, ११	
		२५३, १०	रोहित्	१५१, ६	
रोचित		१५१, ८	रोहित	२३, ५। १५१, ४; ६	
रोचिष्णु		११५, १	रोहितक	४१, ६	
रोड		६८, ११	रोहितकतक	५२, १२	
रोदन	८३, १५। १७५, ७।		रोहितकमम	१५१, ५	
	१६२, १। १६८, ६		रोहिताश्र	३२४, ६	
रोध		१८३, १२	रौद्र	३४६, ६	
रोधन		१८४, ६	रौद्र	२५६, ६	
रोधस्	२१, ४। ६३, ६। २१७, ३।		रौद्री	२५६, ७	
		२५५, ६	रौप्य	११२, १	
रोधित		१५१, ७	रौमक	२७, ७	
रोध्र		३२६, १२	रौरव	३२२, १	
रोप		२११, ६	रौहिणेय	२४८, १०। २८६, १४	
रोपण	२०१, ६। २११, ६		रौहिष	३३३, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
लम्पट		२६, ७	लवगाकर्त		२६, १०
लम्पाक		२६, ७	लवगासाधन		२५५, १५
लम्बक		२६, ४	लवली		२३६, १६
लम्बनाल		३१३, १६	लवलीफल	१६३, ११ ।	२१३, १०
लम्बमान		२६, ४	लवलौडन		१६७, ५
लम्बिका		२६, ५ । ४८, ८	लवित्र		२७६, ४
लम्बित	१५१, १३ ।	१६४, १०	लशुन	४६, १० ।	८७, ६ । १८५, १२
लम्बोदर		२६२, ६	लसक		२६, ६
लम्भ		१३२, १५	लसन्मुख		५७, १४
लम्भित		१५१, १३	लस्तक		२६, ५
लय		२३६, ८	ला		२६५, ३
ललना		१६८, ११	लाक्ष्यिक		४१, १०
ललन्तिका		४१, ७	लाक्षा	१६८, ४ ।	२२३, ६ ।
ललाट	८५, १६ ।	२६६, १० । ३१२, ८		३३४, १० ।	३४६, ७
ललाटभ्रूवा		८५, १३	लाक्षाप्रसादन		८५, १३
ललाटास्थि		५४, ७	लाक्षारक्त		१६२, १४
ललाटिका		४१, ७	लाक्षारस		२२८, ६
ललाम		२२६, १४ ; १५	लाङ्गल		३०४, ८
ललामक		४१, ८	लाङ्गलपद्धति		१३४, १२
ललित		१५१, १०	लाङ्गलिकी	४१, ११ ।	५४, १२ ।
लव		२१८, २			५६, ६
लवङ्ग		२३६, १८	लाङ्गलिन		३०६, ७
लवङ्गकुसुम		२८२, १०	लाङ्गली	२५२, १२ ।	३०६, ५
लवगा	६, ६ ।	२५, १५ । ७६, १४ ।	लाङ्गल	७४, १४ ।	३०६, ४
		८५, १२ । ८६, १२ । १०१, ११ ।	लाङ्गली		१३६, १४
		२६६, ११ । २८०, ८ । २८३, १६ ।	लाञ्छ		७५, ३
		२६४, ६ । २६५, ३	लाज	७७, १० ; ११ ।	१३६, ११
लवगाभेद		२३७, १२	लाजा		७७, १०
लवगासंस्कृत		४१, १२	लाञ्छन	१६८, १२ ।	१६६, ८ ।
लवगाकर		२२५, १५			२२६, १४
लवगान्तर	२१४, ६ ।	२२८, १२	लाट		८६, ८
लवगासुरमाट		३३८, १५	लात		१३२, १

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
लापन	१६८,	१३	लीला	३००,	१। ३१७, २०।
लापित	१५१,	१४			३३८, ३
लाभ	१२६, ६। १३३, १। १३८, ६।		लुङ्ग		६२, १
	२१६, ६। २४८, २। २६८, १७		लुञ्च		७१, १८
लामञ्जक		४१, ८	लुञ्चक		२६, ११
लालन	१६८,	१३	लुञ्चन		७१, १८
लालस	३३७,	२०	लुञ्चित		१५१, १४
लालाप	३१३,	१७	लुटित		१५१, १५
लालामुख		५७, १४	लुण्ठन		२०६, १२
लावक	२६, १०। ७०, ५		लुण्ठित		१५१, १५
लावणिक		४१, १२	लुप्त		१३२, ३
लालाटिक		४१, ६	लुब्ध	४५, १२। १८१, १०	
लास		३३५, २	लुब्धक		२५३, ४
लासक	२६, ६। १५४, ५। २३६, १७		लूचक		२६, १२
लासिका		१६, १३	लूणक		२६, १२
लास्य	२०२, १४। २३६, १०।		लूता	४०, ६। ६०, ५। १३२, ३; ४	
		३३६, २	लूति		१३२, ५
लास्यक		२६, ८	लून		१८६, २
लास्यकारिन्		२६, ६	लेख	५४, ३; ४। २००, १२	
लिङ्ग	६१, १८। १४७, ६।		लेखक	१३, २०। २६, १३।	
		२०८, ११। १३५, १२		४८, १६। ५१, १७। २६२, ८	
लिङ्गधारिन्		६१, २०	लेखन	१०७, ६। १६८, १४	
लिङ्गमल		२२, ३	लेखनक		२६, १३
लिङ्गिन्		६१, २०	लेखनद्रव्य		१२, २०
लिपि		५४, ५	लेखनभेद		२५४, ३
लिपिकार		२६२, ८	लेखनिक		४१, १३
लिपिन्यास		१६८, १४	लेखपत्र		२२, ४
लिप्त		१३२, १; २	लेखवह		६७, १४
लिप्ता		१०५, १६	लेखसाधन		१८, ६
लिप्ता	२०५, १०। ३३०, १४; १५		लेखहार		४१, १३
ली		२६५, ४	लेखा	५४, ५। १३२, ११	
लीन		१८६, २	लेखिनी	५१, ८। २८८, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
लेख	५४, ३।	२६, १४	लोध्रच्छ	१६७, ६।	३१६, १८
लेप	१८२, १३।	२०३, ५।	२११, ६	लोपक	१३२, ६
लेपक	२६, १३।	१३२, ५	लोपामुद्रा	३५, ११	
लेपन	५५, ३।	२१३, ११	लोप्तृ	१३२, ६	
लोप्तृ		१३२, ५	लोभ	२११, ६	
लोप्यनारी		१६०, ४	लोमन्	२६४, ८।	३४४, ४
लोप्य	१०३, ७।	१८०, ६।	२१८, २	लोमवत्	३२८, ४
लोक	५, ११।	१८६, १४	लोमश	३२८, ४	
लोकनाथ		१६६, ५	लोमशा	३२८, ५	
लोकपाल		३१३, १५	लोल	३००, २	
लोकभेद		३३४, ४	लोटादिभेदन	२७८, १६	
लोकयात्रा		५७, ७	लोह	२६, १७।	७८, १३।
लोकयात्रिक		२४३, ६	१०५, १४।	२२५, १५।	२३२, ४।
लोकवाद		१७६, १४	२८५, ११।	२८७, ६।	३३६, ११।
लोकान्तर	१८४, १४।	२६२, ११			३४१, १२
लोकायतिक		५१, ५	लोहक	२६, १८	
लोकालोक		४१, १५	लोहकार	५१, ६	
लोकेश्वर		२०८, १३	लोहकांस्य	२१, १६	
लोचक		२६, १५	लोहकिट्ट	१३१, १७	
लोचन		८५, ७	लोहकुट्टक	५१, ५	
लोचनगोचर		३६, १२	लोहकूट	३०५, २०	
लोचनमल		१६, १	लोहगथ	३०३, १५	
लोचमस्तक		५१, ४	लोहचूर्ण	३०४, १७	
लोटती		१५१, १५	लोहनिर्मित	१६२, १७	
लोटनी		२०६, १२	लोहपृष्ठ	३, ६।	२०४, ६
लोणिका		२६, १४	लोहबाण	७३, १	
लोणी		१०५, ५	लोहमण्डलक	२१६, ६	
लोत		१३२, ७	लोहमुद्गर	१८६, ८	
लोति		१३२, ६	लोहमूर्ति	१०८, ६	
लोतिताम्ब		१०८, ३	लोहयन्त्र	४४, ६	
लोभ्र	६, ४।	२५४, ७।	२८१, १३	लोहरज्जु	३१०, १५
लोभ्रक		२६, १८	लोहल	३०६, ८	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
लोहादिनिक्ष	१०७,	१९	वक्षोज	७९,	९
लोहाभिसार	२९३,	१५	वक्षोजवृन्तक	३९,	३
लोहित ईई, १४। १५१, ४; १६।			वक्ष	५,	१२
	२४२,	१३	वक्ष्या ११५, ९; १५। ३०६, ७		
लोहितक	४१,	१५	वक्ष ई२, २। २७५, ९। २८७, ६		
लोहिताङ्ग	६७,	१८	वक्षसेनतक १३६, २। १८८, ११।		
लोहितार्कफल	९९,	१		२४१,	८
लोहमुद्गर	८४,	४	वक्ष	७१,	१८
लोहित	१३१,	११	वक्ष्नु	१९९,	३
लोहित्य	२४५,	२	वक्षन ९६, ३। १४९, १४। १९७, ११		
लोहित्यकादि	६१,	१६	वक्षनस्थित	३१९,	६
			वक्षनाभिञ्जपूरुष	९१,	७
			वक्षनार्ह	२३९, १५। २४५, ५	
			वक्षस्	१५१, ११। २३४, १६।	
				३३६, ९	
व	३१५,	१; ३	वक्षा ५१, १२। १७१, २। १८५, ६;		
वंश	१९३,	१६। ३२६, ७	८। २३५, ६। २३८, १४।		
वंशकर्णिका	२३९,	२०	२५१, १२। ३१५, १६		
वंशपत्रक	५१,	१०	वक्षौषधि	७१,	१८
वंशलोचना	२८८,	३	वक्ष ३०, ४; १६। २०१, २०।		
वंशशलाका	९९,	३	२१६, ९। २१८, १२। २५३, १५।		
वंशशल्य	९९,	४	२५७, ९। २५९, ७; १३; १४।		
वंशाङ्कुर	२६६, १४		२६०, १९। २६२, १५। ३४६, ११		
वंशादिवाद्य	२८२,	७	वक्षकोश	२९०,	१२
वंशांश	२१६, ३		वक्षमणि	४१,	२०
वकोट	२७६, ११		वक्षवाराही	९०,	१०
वक्तथ	२४५,	५	वक्षा	२५९, १५	
वक्तृ	१३२, ७		वक्षिन्	२५९, १६	
वक्त्र	५४, १। २५९, १९		वक्षी	२५९, १७	
वक्र ७०, ७। २५९, १२। २७७, १९			वक्षक २७, ४। १२८, १०। ३०९, ९।		
वक्रगामिन्	६४, ५			३१०, १४	
वक्रनक्र	२९२, १०		वक्षित	१५२, ८	
वक्रोष्ठिका	४१, १६				
वक्षस्	९६, ११				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वञ्जल	ई, ६।	३०६, ११	वत्सर	२५, ११।	२७६, १५। ३२०, १३
वट	ई२, ७।	८४, १८। १८३, ११।	वत्सराज		२०७, १७
		३१६, २०।	वत्सेश		२०३, १०
वटक		२६, २०	वत्सोपजीविन्		१८०, १५
वटद्रुम		१७३, ५	वदान्य	४०, १७।	२४५, ३
वटपा		२१३, ७	वध	७७, १।	११०, ७। ११६, ४।
वटभिद्		२७७, १		१२६, १०।	१६५, ५। १६६, १२।
वटयत्तिणी		२१३, ७		२००, ६।	२०१, ११। २०२, १५।
वटाङ्गुर		२६२, १२		२०४, १६।	२०७, ६। २१६, १४।
वटादिष्ट		२६३, १		२२१, १।	२४८, १। २५२, ४।
वटी		८६, १०		२८४, ४।	२६०, ४। ३३१, १०
वडवा	१३६, ३।	२२६, ४	वधभूमिग		३०, १०
वडवाग्नि		४२, २	वधस्थान		१८६, १३
वडवानल	३०७, ६।	३२२, ५	वधू	१५२, १।	१८१, ११। १८६, १५
वणिकूपथ	८७, ४।	२२८, २०	वध्न		२५६, १७
वणिकूसमूह		१६६, १४	वध्नी		२५६, २०
वणिकूस्तौ		३४३, ६	वन	१३१, १६।	१८६, ३; ६।
वणिग्धन		६८, ५		१६२, २०।	२६२, १। २६७, १२।
वणिग्	४२, २।	७७, १४। १५३, ७।		२८८, २।	३१६, ७; १०।
		२२६, ३			३१६, २
वण्टाक		३०६, १०	वनकार्पासी		८०, ८
वण्ठ		६३, १६	वनक्षेत्र		२७६, ७
वण्ठर		२७६, ११	वनज		७६, ७
वण्ड		६८, १३	वनजा		७६, ८
वण्डा		६८, १२	वनतिक्तौषधि		३११, १३
वतंस		३३७, २	वनभेद	१६१, ११।	२७७, २
वत्स	१७, १४।	१८०, १५। २४८, १०।	वनमल्ली		१३८, १
		२६२, १३।	वनमालिन्	२०६, २।	३३३, १६
		३३६, ३	वनमालिनी		२०६, ६
वत्सक		२६, १६	वनमुद्ग	२६, १६।	३४, १३। ३८, ६
वत्सतर		२६२, १३	वनल		३०६, ६
वत्सतरी		२६२, १४	वनविशेष		८६, ११
वत्सदामन्		१६५, ८			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वनसमूह	१८६, ४	२३६, १४	वमथु	१७०, १५	१८२, ११
वनस्पति		१६४, ४	वमन	११३, १	१७०, १५
वनाग्नि		३१६, ७		१६३, १४	१६८, १६
वनान्तर		३३७, १२	वमनद्रव्य		३१, ५
वनायुज		८०, १५	वमनादिविशुद्ध		६०, १७
वनिका		२२३, १२	वमि	३८, १६	५६, ३
वनित		१५२, २	वमित		१५२, ७
वनिता	१४१, १८	१५२, १	वयःसन्धि		१२४, २
वनितान्तर		६१, ७	वयस्य		१७०, १६
वनितावैध्व्य		६१, १३	वयस्या	५४, १५	१७०, १६
वनी		१८६, ४			२६५, ७
वनीपक		४१, १८	वयोभिद्		२६६, १०
वनेचर		२६२, १३	वयोभेद		१००, ५
वनोद्भूत		२३६, १४	वर	६३, १८	६६, १६
वन्दन		२७६, १६			२५६, ८
वन्दा	३६, १७	१४३, ८	वरक		११
	१७४, ७	१६२, ७	वरचन्दन		३३१, ६
वन्दाख	४५, ६	२७६, ६	वरटा		२०८, १६
वन्दित		१५२, ८	वरटी		३०४, १४
वन्दिर		२७६, ६	वरटी		६०, ८
वन्द्य		२३७, १७	वरण	३४, २०	११५, ११
वन्ध्य		२३६, ११			१३३, ७
वन्ध्यगवी		३२६, ६	वरणा		२७५, १३
वन्य		२३६, १४	वरणा		११५, ११
वन्या		१८६, ४	वरणटक		४१, २२
वपनसाधन		२६२, १	वरण्ड	१००, १०	२४८, १६
वपा		२११, ६	वरण्डक		४२, १
वपुष्		१३८, ५	वरण्डा		६४, १२
वपुःस्थैर्य		६१, १२	वरण्डा		१००, १०
वपुः		१३२, ६	वरद		४४, ३
वप्रक्रीडा		१०१, ७	वरदा		१७७, ३
वभर		२७६, १६	वरयात्रा		२८८, १२
			वरयोषा	७६, २	३०२, ११
			वरयोषित्	१६८, ७	२५८, २
			वरयोषित्कटि		३४२, ५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वररुचि	२०३,	१६	वरेण्य	११२, १२।	२३६, १२
वरवर्णिनी	२०८,	१७	वर्कर		२७६, १०
वरस्त्री	३४७,	६	वर्कराट		६२, २
वरस्निग्ध	२३६,	२	वर्ग	६२, ५।	३२६, ८
वरा	२५६,	१०	वर्गाक्षर		३२६, १४
वराक	२७,	५	वर्चस्		७२, २
वराङ्ग	६५, १६ ;	२०	वर्चस्का	२७, १।	२८४, ८
वराङ्गक	४१, १६।	२७१, १७	वर्चिष्णु		११५, १४
वराङ्गरूपोपेत	२०६,	१५	वर्चोयुक्त		११५, १४
वराट	११७, ६।	२४६, १०	वर्जन	५६, १४।	३१६, १८
वराटक	३३, ८।	४१, २० ; २१।	वर्जित		१५२, ११
	१७५, १०		वर्ण	१०७, ६ ; ७।	१५१, १७।
वराटमान	१०६,	६		२६३, ५।	२७५, ११
वराटिका	१३४,	६	वर्णक		२७, ८
वराटक	४१,	२०	वर्णकद्रव्य		३११, ६
वराटाम	१२२,	१	वर्णकारक		२७, १२
वराथ्यच्च	५,	२०	वर्णतूलिका		५१, ८
वराथिनी	२६०,	१४	वर्णभेद		२१, ६
वराहकाली	३१४,	११	वर्णमात्रक		२०८, ३
वराहपुच्छ	२२०,	१	वर्णमाला		२४, ६
वराहाक्षातेविष्णु	२६२,	२०	वर्णविलोडक		५३, ४
वरिष्ठ	६४, १३ ;	१४	वर्णसङ्करसम्भूतस्त्री		२८३, १७
वरी	२४६, ७।	२५६, १०	वर्णाट		६०, ६
वरुण	३७, २।	११५, १० ; १३।	वर्णित		१५२, ७
	१४८, ३।	१६३, १३। २१२, १८।	वर्णिन्		१०७, ६
	२३०, १।	२७१, ६। २८८, २।	वर्तक		२७, १०
	३२५, ६		वर्तन	११५, १४।	१३२, १३।
वरुणद्रु	२६८,	७		१३३, ५।	१६४, १। १६७, १६।
वरुणद्रुम	२१७, ११।	३०५, १८			१६८, २०
वरुणयोधित्	२५३,	११	वर्तनी		२३६, ४
वरुणायुध	३२६,	६	वर्तक		४१, १७
वरुथ	१६३, २०।	१७०, १४	वर्ति		१००, ११। १३२, ११

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वर्तिका		२७, १०	वर्षाभू	३३, ७। २२०, १७। २८६, १२	
वर्तिष्णु	११५, १४। १६६, २		वर्षुकतोयद		२०४, ६
वर्ती		२६७, १०	वर्षुकाब्द		१७८, १८
वर्तुल	४२, १। १३३, ६। ३०६, १०		वर्षापल		२५१, १८
वर्त्मन्	१२५, ४। १३१, १४। १६६, १२। २२६, २। २३७, ११। २५३, ६		वर्षान्		२२६, १
वर्द्धिनी		१६८, १८	वलभि		६७, ७
वर्धक	८, १६, १। ११५, १५		वलय	६, ७। २१६, २। २४४, ८। ३०४, ६	
वर्धकिक	१७, १०। २७, १		वलि		२७७, १
वर्धन	१८१, १८। १६८, १७		वलिर	३६, २। २७६, १७	
वर्धमान		२०६, ४	वली		३२५, ८
वर्धापक	६, १६। २६१, ६		वलीक		२५६, ११
वर्धापन		३६, ६	वलीमुख	४३, ८। ५७, १६	
वर्धापकप्रप्रांसा		२६४, ४	वल्क		५, ११; १६
वर्धित		१५२, ३; १०	वल्कल	५, ११। २७०, १८। २६७, ५। ३१०, ३	
वर्धिष्णु		११५, १५	वल्कलजांशुक		२२७, १०
वर्धिष्णुच्छेद		१६८, ७	वविगत		१५२, ५
वर्मन्	१६४, १०। ३२५, १८		वल्गु	६२, ४। २२६, ६। २३६, १८	
वर्मित		१५२, ६। १८४, ३	वल्गुदर्शना		७८, १८
वर्षा		२३६, १२	वल्मिक		११, १७
वर्वर	११६, ८। २७६, १०; ११		वल्मीक		१३, ६। ७८, ६
वर्षमन्		२८१, १०	वल्मीकी		१०७, १२
वर्ष	२०१, १६। २५८, १२। ३३१, ३। ३३६, ३		वल्मीकीभेद	१४६, २०। २१२, ७	
वर्षण	११५, १६। २७४, १०। २८४, ६		वल्मीक	२२०, १४; १६	
वर्षधर		१०, १। २६२, १४	वल्मीक		२७६, ५
वर्षपाकी		४१, १६	वल्मीक		२७८, ७
वर्षभेद		१४६, १०	वल्मीकी	२६, ६। २७६, ६	
वर्षवर		१०२, ७	वल्मीकी	१४७, ५। १५२, १०। ३००, ३	
वर्षाकाल		२४, ५	वल्मीक		२७६, ७
वर्षाकालभव		२७, १६	वल्मीक		२७६, ८
			वष्म	१७२, १२। ३२६, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वशकवेदमन्त्र		२४१, ३	वस्त्रकामपुत्रिका		३८, २०
वशा		३२६, ८	वस्त्रच्छेद		३०७, १५
वशित्व		१३८, ३	वस्त्रघर्षरी		१६३, १०
वशिर	२१६, १३ । २७६, १३ ; १५		वस्त्रप्रान्त		३२६, १
वशीकृति		२०७, २	वस्त्रभङ्ग		८, १६
वसति		१५२, ६	वस्त्रभिद्		३०६, १७
वसन	१८६, ५ । १६८, १५ । २६८, २०		वस्त्रभेद	१६, १४ । ४४, १२ ।	
वसनान्तर		१४६, ६		२५६, १२ । २७८, ५ । २६६, १३	
वसन्त	१५२, ६ । १८१, ५ । १६७, १ ।		वस्त्रमात्र		७, १२
	२२१, ८ । ३०३, ६		वस्त्रसङ्कोचरेखा		२२२, १०
वसन्तदूत		१६७, १	वस्त्राञ्जल	१०३, १ । १२२, १३	
वसन्तदूती		१६७, २	वस्त्राधार		२२, ६
वसन्तवृ		३६, ५१	वस्त्रान्तर		२७०, ८
वसन्तादि	१२५, ६ । १३१, १८		वस्त्र	१८६, ५ । २३८, १३	
वसा		३३६, ६	वस्त्रान्तर		२५५, १८
वसित		१५२, ५	वस्त्रौकसार		२६४, १०
वसिष्ठः	६४, १३ । २०४, १		वह		३४१, १३
वसिष्ठादि	१८८, ११ । ३३०, ४		वहतु		१५२, ४
वसु	२२७, ३ । २८३, ३ । ३०१, १० ।		वहन		२७२, १६
	३१८, ६ । ३३२, १७ । ३३६, ४		वहित		१५२, ११
वसुक		२७, ७	वहित		३७, १
वसुकौटवत्		६१, २०	वहितक		४१, १८
वसुधा	१३७, १ । २५३, १०		वह्नि	११, ६ । ५४, १३ । ५७, १७ ।	
वसुन्धरा		२६२, ८		५८, ५ । ७३, १० । १६१, ८ ।	
वसुभेद		२६३, ६		१७८, १३ । १८६, २ । १८६, ३ ।	
वसुमती	७६, २ । ६६, ३			१६४, ८ । २०४, ८ । २०८, १० ।	
वस्ति		१३२, १०		२५०, १ । २५७, ११ । २६५, २ ।	
वस्तु	१०, ११ । १६८, ३ । १७३, ६			२८२, ८	
वस्तुपूर्णपात्र		२६१, ६	वह्नित्रय		१२७, ११
वस्तुभेद		२०२, ७	वह्निभेद		३३४, ३
वस्त्र	१६८, १५ । १६६, ६ ।		वह्निमन्त्र	२०, १८ । १०८, १२	
	२३७, १ । २५४, २ । २५६, १७ ।		वाकृदेवता		२०८, १४
	२७६, १० । २७६, १३ । २६७, ३				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वाक्पति	१५२,	१८ । ३२७, ६	वाजि	६४,	११
वाक्पदु		१५, ५	वाजिन्	२३६, १७ । ३१०, १	
वाक्प्रपञ्च		२८०, १०	वाजिशाला		२७८, २
वाक्य	१७३, ८ । २६५, २ ।		वाञ्छा	३३६, ६ । ३४०, ७	
		२६७, २	वाट		८६, १०
वाक्यवक्रत्व		२२१, ४	वाटी		८६, ११
वाक्यविस्तार		७०, १०	वाड		६८, १३
वाक्प्रतिवर्जित	३३, ६ । ४५, ८ ।		वाडव	६५, ११ । ३२२, २ ; ४ ; ५	
		२३२, ८	वाडवा		३२२, २
वागकल्याणी		१५१, २	वाडवामि		६५, १४
वागर		२८०, १	वाशि		१०७, १०
वागलङ्कार		१८, १६	वाशिज		२२८, २०
वागुरा	५०, १६ । २८०, ३ ।		वाशिजक	४२, २ । २७४, ५ ।	
		३०७, १०			२८८, ७
वागुरिक	३६, १६ । ४२, ५ । ४३, ६		वाणी	१०७, ११ । १५१, २ ।	
वाग्गुलि		२२६, ८			१६४, १६
वाग्देवता		२५२, १८	वात	१३२, १६ । १६४, १७ ।	
वाग्देवी	७२, १ । १६४, १६			२६४, ६ । २८२, ५ । ३०१, १० ।	
वाग्मिन्	४२, ४ । १३२, ७ ।				३०७, ६
	१५२, १८ । २२६, ३		वातक		२७, ११
वाङ्निघम		१८८, १३	वातकेलि		३१३, १७
वाङ्मुख		५५, १२	वातगुड		१०१, ८
वाच्	५८, ११ । १४६, ७ ; १४ ;		वातफल		३१३, १८
	१७ । २५१, १० । २६५, ८		वातबज्जलप्रदेश		१६३, २०
वाचस्पति		१६४, ६	वातभूयिष्ठदेश		३०५, १२
वाचाट		५२, १६	वातरायण		१२३, १३
वाचिक		२७, २०	वातरूष		३३४, १४
वाचिकहारक		५४, ४	वातवेष्टक		२८०, १
वाचिकहारिन्		५८, १	वातव्याधि		१३६, १०
वाचितार्थ		१४१, ११	वातशून्य		१४५, ११
वाच्य		२३६, १५	वातप्रोणित		१०१, ८
वाज		७७, १२	वातसह		३४४, १३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वातारि		२८०, ७	वानौर	१३३, २०।	२८०, ४
वातासह		३४४, १३	वान्त		१३२, १८
वातिग		ईई, १	वान्तात्र		११८, १३
वातिङ्गण		१३१, १३	वान्ति		२२५, १८
वातुल	१६४, २०।	३०६, १२।	वापित		१५२, १२
		३४४, १३	वापी	१६६, ५।	१६५, १४
वातूल	ई८, ५।	३३४, १४	वाम	६४, ५।	२२६, ५। २४०, १०।
वातोत्पल		ई, ३			३०६, १३
वात्या	१०१, ८।	३०६, १२	वामन	१६८, २०।	१६६, ४
वात्स्यायनमुनि		ई७, १ई	वामलूर		४, १ई
वादित्रदण्ड		३ई, ४	वामा		१०१, ६
वाद्य	२१२, १२।	२७१, १०।	वामाचार		२६२, १५
		३१८, ३	वामिल		३०६, १३
वाद्यभाग्य	२७१, ८।	२७२, १४।	वामी		२२६, ३
		३४०, २	वामोष		२८०, ७
वाद्यप्रभेद		२५८, ५	वायस	३, १२।	८८, १। १०४, ६।
वाद्यभिद्		२१, २			१६३, ३। २६६, ६
वाद्यभेद	३०, १७।	५५, ३। ८८, २।	वायसाराति		८, ११
	१०४, १०।	२७१, ६। ३०३, १२।	वायु	२, ११।	१४२, १७। २१०, १।
		३०४, १२		२६२, १;	६। ३२४, ६।
वाद्यान्तर		२३३, १८			३४१, १४
वाद्यालक		४२, ५	वायुभेद		१६१, १२
वान		१८६, ६	वायुसख		५७, १७
वानप्रस्थ	१७१, १ई।	२२८, २	वार	२६०, ५; ६।	३०१, १४
वानर	४०, ६।	५५, ७। ६५, १।	वारक		२७, १४। २८०, २
	६०, ५।	२०७, २०। २२७, २।	वारण	११५, ७।	१७८, १८।
		२८०, ३। ३२५, ६			२६६, १६
वानरभिद्	२२१, ६।	२४२, १ई	वारणसी		३३६, १७
वानरयोषित्		२८०, ६	वारणापाङ्ग		११२, १४
वानरान्तर		२१६, ४	वारणासी		३३६, १७
वानरी		२८०, ६	वारणी		१६२, १८
वानरीभेद		१६, ३	वारनारी	६१, १७।	२१८, ४

(५५२)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०			
वारनारीपति	२१८,	६	वारूढ	१०२,	१७			
वारबाणक	६,	१८	वार्षिक	२७,	१२			
वारयोषित्	७७,	६ । २२८,	१४	वार्त	१३२,	१७		
वाराणसी	३३६,	१७	वार्ता	१३२,	१३ । १३४,	१ । १३८,	१४	
वाराणसीपुर	३२५,	५	वार्ताक	६२,	३			
वाराही	७४,	६ । २०६,	६ । २४६,	६	वार्ताकौ	२३,	३	
वारिवाहादिभ्रनि	१४१,	६	वार्ताकु	२६०,	१३			
वारि	४,	१४ । ७७,	१२ । १०३,	७ ।	वार्ताकुपुष्प	८६,	३	
	२५३,	१४ । २६१,	४	वार्ताकुपुष्प	२८४,	२		
वारिकगटक	४३,	१४	वार्ताप्रभेद	१५४,	४			
वारिज	७८,	२ । २४७,	४ । २५३,	१६ ।	वार्तावह	४२,	२०	
	३०२,	१०	वार्ताहर	३२६,	११			
वारिण	१३३,	१५	वार्तिक	२७५,	६			
वारित	१६२,	१६	वार्दल	३०६,	१३ ; १४			
वारिधर	२२६,	५	वार्दर	२७६,	१८			
वारिधानी	१४६,	७ । १६८,	१८ ।	वार्द्धक	२७,	१५ । २८३,	२	
	१६६,	६	वार्धि	१६४,	१८			
वारिधारा	२६३,	५ । २६६,	२	वार्धुषिक	४२,	४ । १८२,	८	
वारिधि	१८०,	१	वार्षिक	२७,	१६ । ११६,	६		
वारिनिर्गम	२२४,	२० । ३१२,	१२	वाल	३००,	४		
वारिपणी	६३,	२ । २१८,	७	वालक	२७,	१६ । २८,	१ ।	
वारिबालक	२६६,	१४		२५६,	१६ । ३२५,	६		
वारिभेद	४७,	६ । १६३,	१०	वालखेलन	२६६,	१७		
वारिभ्रम	१३७,	१७	वालधि	२२६,	१६ । ३००,	४		
वारिवाट	१५६,	१२	वालितनय	१७५,	१			
वारिवाह	४८,	१६ । १७२,	३ ।	वालिभार्या	२५५,	६		
	२४६,	५ । २६६,	८	वालुक	२७,	२० । ४७,	७ ।	
वारिस्रोतस्	३४३,	२		१८५,	४ । ३१८,	१०		
वारी	२६०,	४	वालुका	२८,	१ । १५६,	१३		
वारुण	६३,	८	वालमीकि	३१६,	१० । ३२३,	८		
वारुणि	२७५,	१६	वाल्हीक	२७,	१७ ; १८			
वारुणी	११५,	१६ । २८६,	१८	वावदूक	१६,	६ । ४२,	४ । १६६,	३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वावदूकक	५५	१५	वाहिक	२७	१३
वाशिर	२८०	८	विकङ्कततरु	३०४	१३
वास	१५२, ६।	१८०, १३	विकङ्कतफल	२१७	६
वासकाख्यौषधभिद्	४६	१	विकच	७३	८
वासा	३३६, ७।	३४२, १	विकट	२६२, २	
वासक	२७, १३।	३३१, ६	विकटा	६०, १०	
वासन	१६६, ५		विकम्पन	८, १६	
वासन्त	१५२, १७		विकम्पित	१५४, ७	
वासन्तिका	४२, २		विकराल	६०, १०।	३०२, ८
वासन्ती	५१, १४।	१५२, १६।	विकर्य	११६, १	
	१५८, ११।	३२१, १४	विकर्यिक	४२, १४	
वासर	१३८, ३।	२२५, ५।	विकल	२७६, ६।	२८०, १८
	२८०, ५।	३४०, ६	विकलवाच्	३३५, ४	
वासव	३२१, १२।	३२२, ६	विकलाङ्ग	१०१, १	
वासवोद्यान	१६५, ४		विकल्प	१२४, ४।	२१३, ६।
वासस्	८८, ३।	१२६, १८; १६।		३१५, ४	
		२६४, ७।	विकसन	२०५, ६	
वासित	१४६, १६; १८।	१५२, १५	विकस्तर	८६, १८।	१६४, ८।
वासिता	१५२, १५।	२८०, ५		३०२, ७	
वासु	३१५, २०		विकार	२८०, ८	
वासुकि	२७, १२		विकाश	३२८, ८	
वासुदेव	१४४, १।	१६४, २।	विकास	२१८, १०	
	१७५, ६।	१७६, ३।	विकासिन्	२११, २	
		१७६, १०।	विकिर	२८०, १६	
		२५८, ३।	विकिरण	११०, ६।	१२१, ११
वासुरा	२८०, ५		विकीरण	१२१, १०	
वास्तव्य	२७४, ५		विकीर्णकुसुमादि	२८५, १८	
वास्तुक	२२५, १२		विक्रीणिक	४२, ८	
वास्तूक	३०५, १		विक्रीणिका	४२, ८	
वास्त	२५६, २०।	२६०, १	विद्यत	१५३, ३; ११।	३३७, १७
वाह	३४१, १४		विद्यताक्ष	१०४, ३	
वाहन	१५२, ११।	१८८, १३।	विद्यति	१५३, ४।	२८०, ८
	२०७, ५।	२५६, १५			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विक्रम	२३०, ३ ; १३१	२३१, ६ ।	विच्छिन्ति	१५३, १७	
		२४७, २०	विच्छिन्न	१६६, १६	
विक्रमान्वित	१४०, १२		विच्छेद	१५३, १७	
विक्रान्त	१५४, १ ।	१८७, ६	विजन	३२७, १ ।	३२८, ८
विक्रान्तयोधिन्	२६, १२		विजय	१६३, १७ ।	२३५, १६ ।
विक्रिया	२२२, १२			२४५, ६	
विक्रियालेख	१५, १२		विजयदुन्दुभि	४, १०	
विक्षिन्न	१६६, १४		विजया	२४५, ६	
विक्षिप्त	१०४, ४		विजाता	१५३, ११	
विगणन	२०६, १०		विजिल	३०७, १२	
विगत	१५४, १		विज्जम्भित	१६४, ८	
विगतत्रय	२७३, २०		विज्ज	५२, १४ ।	८२, ३ । १६६, १३ ।
विगुण्ठित	१५५, ७			२७०, १३	
विगुम्फित	१५४, ८		विज्ञात	१२६, ३ ।	२०५, ५
विगूढ	१०३, २		विज्ञान	१८६, ६ ।	१६६, ८
विग्र	३२, ३ ।	२६०, ११	विज्ञानभेद	३०, १६	
विग्रह	१२६, १ ।	३४३, ४	विज्ञानमाहक	५३, ३	
विघ्न	२०६, ११ ।	२५८, ११	विट्	३, १०	
विघ्नराज	२१७, ८ ।	३२७, ८	विट	३८, १२ ।	६४, १४ । ८६, ११ ।
विद्ध	५४, ६			१२८, ६ ;	१० । १५२, १७ ।
विचकिल	३१३, १६			२२३, १६	
विचयन	१२२, ४		विटङ्क	२८, ३ ।	५२, ६
विचर्चिका	४२, १६		विटप	१००, २ ।	२१३, ८ ।
विचार	२८, ५ ।	११६, २० ।		३२०, १८	
	२८०, १६		विट्प्रारिका	२१२, १४	
विचारण	१३२, १८		विडङ्क	२०, १६ ।	६६, ३ । ६६, १३ ।
विचारणा	१२१, ११			२७६, ४ ।	३०५, १७
विचारणीय	२३५, ६		विडङ्गतक	२४७, १०	
विचारित	१३३, १		विडङ्गाख्यौषध	२०६, २	
विचार्य	२३३, ४		विडम्ब	१२१, ६	
विचेष्टा	१६४, ८		विडम्बन	२०६, ६	
विच्छन्दक	४२, १२		विडालक	४२, १३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वित्		४०, १८	विदित	१५३, १५।	१६०, ३
वितगडा		१००, १२	विदुर		२८०, ११
वितथ		१७०, १८	विदुल		३०६, १८
वितर्क	४, ११।	५, १५। २८, ४।	विदूर		२८०, १५
	१२५, १।	२०२, १०। २२३, २	विदूरित		१५६, ११
वितर्कक		३४०, ७	विदूषक	१६, २।	४२, १२। २८५, १४
वितर्कण		२८५, ३	विदेह		३४३, ५
वितर्दी		२८, १०	विद्धकर्णी	६३, १४।	३०४, ४
वितस्ति		४, २	विद्यमान		१३४, ८
वितान	१६६, १२।	२२८, १७	विद्या		३२, १४
वितुन्न		१६६, ७	विद्यादि		१०४, १४
वितुन्नक		४२, ६; १०	विद्याधर		२८६, १०
वित्त	१११, १८।	१३३, १। १६८, ३।	विद्याधरविशेष		१६३, १५
	१८७, १३।	२३६, ११। २५०, १।	विद्याप्रभेद		१३, १२
	२५८, ६।	२६६, १७। ३१६, १२	विद्याविख्यातविभव		६१, १४
वित्ति	१३२, १८।	१३३, १। १७४, ६	विद्युत्	३, ६।	१६, १८। ३१, २।
विद्		१४७, १०		३२, ११।	७७, १४। १०७, १२।
विदंष्ट्रा		३२६, ३		१४३, १३।	१५३, १३। १८१, ६।
विदग्ध	४, ६।	१८, १२। २७३, १७		२०१, २०।	२०७, १६। २६३, ११।
विदथ		१७०, १८		३०४, १६।	३३६, ६
विदर्भ		४७, १५	विद्रव		३१६, ६। ३२२, ७
विदलीकृत		१४४, ६	विद्राग		१२७, १६
विदा		१७४, ८	विद्रुत		१५४, ३
विदार		२७४, ११	विद्रुति		३२२, ७
विदारक	११, १४।	४२, १५।	विद्रुम	६५, १६।	२२६, १८।
		२१०, ६			३०६, १८
विदारण	१११, १६।	१२१, ६।	विद्रुमलता		२८३, १५
	१२३, ८।	१७३, १५	विहर		२८०, १७
विदारि		४७, ६	विहस्	८२, १; ३।	२७३, ६
विदारित		१४४, १०	विद्धिष्		१७६, ६
विदारौ	२६०, ८।	२८०, १२	विद्धिष्ठ		२३४, ८
विदारौकन्दक		२०६, १५	विधवा	१६, १५।	३२, ४।
				२२०, ३।	३१६, १। ३२२, ८

(५५६)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विधवापुत्र		१४, ६	विनिमय	२२, १५। १६२, १७	
विधवास्त्री	६८, ६। १५३, १२		विनियुक्तविशेष	१५४, २०	
विधा		१८१, १६	विनिर्मित	८६, २०	
विधाट	१३०, १३। १५३, १०।		विनीत	१४६, १८। १५३, ६; ७।	
		१६३, २		१५४, १५	
विधान		१८१, १५	विनेत्र	१५३, २	
विधि	७५, १०। ७७, १५।		विन्ध्य	२३६, १६	
	१८१, १४; १६। २०२, १५।		विन्ध्या	२३६, १६	
	२१०, ३। २१६, १५। २२४, १६।		विन्न	१८६, ७	
		२४७, १६। ३००, १२	विन्यस्त	१०२, ५। १४५, ५	
विधु	१८१, १४। २८७, १३; १६		विन्यास	३२७, १६	
विधुत		१४०, ६। १५४, ६	विपक्षी	७३, ६	
विधुर	६२, १६। २८०, १८।		विपणि	४६, १६। ११५, २०।	
		३३३, ७		१६१, ३	
विधूत		१५१, १८	विपत्ति	१५३, १४। १६८, १६	
विनत		१५३, ८	विपद्	२४१, १२। २४८, १३	
विनता		१५३, ८; ६	विपदाक्रान्त	१६६, १५	
विनय	२०१, १२। २४३, १४		विपन्न	१६६, १५	
विनया		२४५, ६	विपरीत	१६४, ११	
विनयान्वित		२०२, ४	विपर्यय	६, १७। ३२२, ६	
विनश्वर		१८४, १३	विपर्यस्त	२०२, ५	
विना		२६४, ४	विपाक	२८, २	
विनामित		१४५, २	विपाट	६०, ११	
विनायक	४२, ६; ८। १६६, १२।		विपादिका	४२, १४	
		३१४, ६	विपिन	७६, १२। १६२, ६।	
विनायिका		४२, ७		२७५, १२	
विनाश	२४१, १३। ३२३, १६		विपुल	२६८, १६। ३०६, १६।	
विनाशन		१७४, १३		३४१, ७	
विनाशाभिमुख		३१७, १०	विप्र	५६, ४। ५७, ५। ५८, १।	
विनाशित		१४५, ४		१६७, १७। १६६, ३।	
विनिच्छिन्न		१४६, २		२०४, ७। २२४, १७	
विनिपात		१६४, ७	विप्रकीर्ण	२४३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विप्रकृत		१४५, ७	वियन्मणि		१७१, ६
विप्रजन		५४, ६	विरल	१८७, ६ १६४, ७	
विप्रतीसार		२६४, ११	विरलजानुक		५३, ३
विप्रबन्धु		१८५, १३	विरह		१५०, १६
विप्रलब्ध		१४५, ७	विरागार्ह		४३, २
विप्रलाप		२१४, ८	विरागिन्		२४, १८
विप्रसन्नक		४२, १६	विराटतनुज		२६५, १६
विप्रादि		१०७, ६	विरिञ्च		७३, ७
विप्राद्वैश्यासुत		६४, ३	विरिञ्चन		२०६, ७
विप्रुष्		१७३, १२	विरिञ्चि	७३, ७ २६६, १६	
विप्लव	३२२, ६ ३२३, ६		विरुत्		३४५, ७
विबन्ध		२०३, ३	विरूढ		१०३, २
विबुध		१८३, १८	विरूढक		४२, १५
विभक्त		१६६, १६	विरोक	२८, ६ ८५, ८	
विभक्त्यपिठप्रव्य		२३६, १४	विरोक		२८, ६
विभव	१८३, ६ ३२२, ७		विरोचन	१६४, १५ २०६, ८	
विभाग	६८, १३ १३०, ३ ३४३, ४		विरोध	२३०, ११ २४८, १६ २६०, १६ ३४५, १७	
विभाव		३२२, ८	विरोधाचरण		१६६, १६
विभावरी		२०५, ६	विरोधोक्ति		२१४, ८
विभावस्य		३३६, १८	विल		३००, ६
विभीषण		२४४, ६	विलम्ब	१६६, १७ २३८, ८	
विभु	६६, ८ २१६, ६		विलम्बित		१६४, १०
विभूति	१५४, २ ३१७, २०		विलयन		१८६, २
विभूषा		४१, ८	विलास	३०१, ७ ३१८, १ ३३८, ३	
विभ्रम	६१, ५ २२६, १७		विलिप्तक		१३२, २
विमर्द		३१२, १७	विलीन		१२७, १६
विमल	२६०, ११ ३०२, १		विलुगढनी		२०६, १२
विमला		३०६, १५	विलेखन		१७४, ६
विमान		१६६, ६	विलेपन	२७, ८ १०७, ८ २०३, ८ २३४, ४ २३६, ११ २४२, १२	
विमुख		५५, १२	विलेपनी		२०६, १५
वियत्		१५४, २			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विलेपित		१४२, ६	विशाखा		१८१, ८
विलेपिनी		२०६, १४	विशाण		२८०, २
विलोक्ति		१५१, ८	विशारद	१७६, ७।	२८०, २; २०
विलोचन		७, ११	विशाला		३०६, १६
विलोम		२३०, १; २	विशालाक्ष		३४७, ६
विलोमी		२३०, २	विशालाक्षी		३४७, ६
विवध		१८४, १	विशिख		५५, ६। २६७, २०
विवर	२११, ६।	२८०, १५।	विशिखा		५५, १०। २३६, ४
	२८२, ७।	२८३, १४।	विशुद्ध		१५६, ६
		३०७, ६	विशेष	१७३, १५।	२००, ८। २०३, ६
विवरणप्रज्ञोक्त		१०, ८	विशेषक		४२, १०
विवर्ण		११६, १	विशेषण		१८३, ६
विवश		३२८, ७	विशोक		६, ६
विवस्वत्	१६४, ६।	२०६, १४।	विशोषण		११६, १४
		२६२, ८	विश्रम्भ		१३४, १७
विवस्वती		१६४, ६	विश्रुत	६८, १७।	१५३, ५
विवाद		१७७, ८	विश्लेष		६२, १६। ३३३, ७
विवादिन्		१६८, २	विश्व		३१८, ५; ६
विवास		७४, ७	विश्वकर्मन्		२५२, ८। ३२२, १८
विवासस्		१८७, १६	विश्वक्सेन		२०६, १३
विवाहसूत्र		१२, १८	विश्वक्सेना		२०६, १४
विविक्त		१५३, १	विश्वगोप्तृ		१६४, १२
विवेक	२८, ४; ५।	२८६, १८	विश्वमात्र्		७०, ८
विवेकिन्		१५३, १	विश्वस्त	१५३, १२।	१८४, २
विवेचित		१५१, ७	विश्वस्तमृग		४, ६
विष्टता		१५३, १६	विश्वस्ता		१५३, १२
विष्णोक्त		२८, ७	विश्वामित्र		१२, १३
विशद	११७, ६।	१५०, १५।	विश्वामित्र		१२, १३
		१७७, ८	विश्वामित्र		२२१, १। २४३, १६
विशदाश्रय		२६५, ७	विश्वदेव		३१८, ६
विशरण		६७, १७; १८	विष	२३, ८।	३६, १६। १०५, १४।
विशल्या		५६, ६। १३६, १४।			२०६, १। २२२, १। २५२, १५।
		२४५, ८			२७७, ११। २८२, १४। ३०४, १५।
विशाख		५५, १३; १५			३१४, ८; ६। ३३१, ४। ३३५, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विषम	१६६, १८		विष्टर	२८०, ६	
विषदाढ	१७६, २		विष्टि	८६, १३	
विषधर	६३, १३		विष्णु	८२, ४। ६४, १६। १०४, ६।	
विषभेद	४५, ३। १७४, ११।			१०७, ११। ११६, २१। १३६, १३।	
	१७६, ६। ३०३, ११			१७७, ६। १८१, १४। २०६, ४ ;	
विषम	२२६, १७			१३। २१०, ४। २१४, ६। २४१, ५।	
विषमस्थूल	१३६, १८			२५७, २०। २६५, १८। २६७, ७।	
विषय	११८, १८। १६८, ३।			३२२, १६। ३३६, १०	
	२४५, १०। २६४, ६		विष्णुक्रान्ता	८४, १४। १६४, ६।	
विषयासक्त	२४५, १२			१८१, ८। २७६, १४	
विषयिन्	२४५, १२		विष्णुखड्ग	१६, १६	
विषयेन्द्रिय	३०, १८		विष्णुगण	२०६, १३	
विषविद्या	३०५, १३		विष्णुपद	१७६, ८	
विषवैद्य	३६, १५। ६८, ५।		विष्णुयायिन्	६३, ३	
	८८, १६। २७३, १३		विष्णुरथ	२४८, १२	
विषसम्पृक्त	१६३, ४		विष्णुलोक	६४, १६	
विषा	१८५, १२। ३३१, ५		विश्वक्सेनप्रिय	२४६, ६	
विषाक्त	१३२, २		विसर	२८०, १४	
विषाण	६२, ६		विसर्ग	६६, ४	
विषाणी	११५, १८		विसर्जन	२०६, ६	
विषान्तक	४२, १३		विसर्जनीय	६६, ५। २०८, ४	
विषान्तर	३५, ७		विसर्पण	१२१, १०	
विषान्वित	१८०, १३		विसार	२७५, ५	
विषुवत्प्रष्टति	३१७, १२		विस्तर	२८०, १०। ३२०, १८	
विष्कम्भ	२२०, १८ ; १६		विस्तार	३८, ११। ७३, २। १२५, ८ ;	
विष्कम्भादि	६१, १२			१४। १४७, ५। १५२, १०।	
विष्किर	२८०, १६			१८६, ८। १६६, १३। २१३, ८।	
विष्टप	१४२, १७। १६६, १६।			२२०, १८। २८०, १० ; १७।	
	२८७, १०			३४३, ४	
विष्टपत्रय	१८, २		विस्तारवाच्	७१, १२	
विष्टपूरक	१४, १४		विस्तृत	१२७, ५। १४७, १५।	
विष्टम्भ	२२१, २			१५३, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
विस्तृति	७५, ३।	२४६, १। ३३६, ८	विह्वेठ		६४, २
विस्फार		२८०, १४	विह्वेठन		२०६, ६
विस्फोट	२१, ७।	३१०, ११	विह्वल		१५३, १४
विस्मय	१५७, ११।	२३६, १७।	वीक्ष्य		११६, २
		२४५, ७। २७१, ११	वीक्ष्य	२३६, १७।	३४५, ६
विस्मयदृश्य		३४५, ६	वीचि		७२, २
विस्मापन		२०६, ५	वीणा	२६, २०। ७३, ६। १०७, १२।	
विस्मित		८७, ३		२२०, ६। ३१२, १६। ३३४, १२	
विस्मृत		१५६, ८	वीणागुण		२५५, १
विस्मृतज्ञातचेष्टित		१६२, १२	वीणाङ्ग	१२, १०।	३२०, १६
विस्त्रम्ब		१८४, २	वीणादण्ड		३०६, १८
विस्त्रम्बधातुक		६१, १३	वीणादिवादन	१०४, ६।	१२७, ५
विस्त्रम्भ	१७८, १।	२२१, १। २४३, १३	वीणादिवाद्य		१३२, १६
विह्वग	६६, २।	२७६, १। २६७, ४	वीणानिबन्धन		३४३, १५
विह्वगभेद		३०८, १	वीणावादनवस्तु		१७८, १४
विह्वगान्तर	२३, १८।	२७, १०।	वीत		१३३, ३; ४
		८३, ५; १८	वीतंस		३३८, ४
विह्वगी		११३, ५	वीति		१३३, २
विह्वगीभेद		२८२, ४	वीतिहोत्र	१६५, १२।	२६६, १०
विह्वङ्गम	८०, ७।	१४८, १२।	वीथी		१६६, १२
		२८६, १०	वीथ्यङ्ग		६६, १६
विह्वङ्गमप्रभेद		६५, १८	वीध्र		२६०, ११
विह्वङ्गिका		४२, ३	वीष्मा		७४, ६
विह्वत		१४६, १२	वीर	८६, १। ६६, १७।	
विह्वनन		२०६, ११		१६४, १३।	२६०, ७
विह्वसित		५७, १४	वीरगा		६६, ६
विह्वस्त		१५३, १४	वीरजयन्तिका		५३, १
विह्वायस्		३०८, ६	वीरण		११६, ३
विह्वार	२४८, ४।	२८०, १३	वीरपाणक		५१, ६
विह्वाराद्यवकाश		१६, २	वीरमर्दनक		१७१, ७
विह्वित	१२५, १८।	१२६, १६।	वीरयाग		१२१, १२
		१४६, १४। १५४, ३	वीरविज्ञाव		५३, २

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वीरवृत्त		३४७, ८	वृत्तमात्रक		६३, ६
वीरवृत्		१३१, १६	वृत्तमूल		८४, १८
वीरवृद्धेव		३२४, १०	वृत्तविशेष		३, १३ ५, २
वीरवृद्धेद		१२२, १			८६, १० २१६, १६
वीरवृध्	१२२, ५ २६७, ४		वृत्तान्तर		१६, ११ ८७, ५
		३३५, १०			३१६, १७
वीरवृधान्तर		८७, १६	वृत्तास्त्रक		६६, १६ २५४, ७
वीर्य	२३६, १८ ३३५, १७		वृजिन		१६६, २०
वीवध	१८४, १ २५७, २०		वृणान्तर		६७, १६
वृक		४, ४ ५, १३	वृत		१३३, ६
वृकधूप		२१४, १० ३३८, ५	वृति	११८, ६ २००, २ ; १५	
वृकोदर		१०४, १३	वृतिस्थल		८६, १०
वृक्का		५, १३	वृत्त	३६, १ १२६, ३ १३०, ६	
वृक्या		१०७, १४		१३३, ५ ; ८ ; ६ १६८, १५	
वृक्ष	५, ४ २८, १८ ४८, १४			१७२, १२ २५८, ८ ३००, १८	
	११२, ५ १६३, १६ १७६, १४		वृत्तभिद्		१८, ५ १६७, ७
	२६६, १२ २७०, १२ २८३, २०		वृत्तभेद	१२, ७ ११७, ७ १२१, १६	
	२६४, १७ २६८, १४ ३४५, १६			१५५, १५ २५६, १६	
वृक्षगच्छर		२६७, ६	वृत्तविशेष		८३, ६ १६६, १३
वृक्षज		३२०, ६	वृत्तान्त		१५४, ४
वृक्षप्रभेद्		२२, १ ६१, ३	वृत्ति	३६, १८ १३३, ५ ; ६ ; ७	
वृक्षभिद्		६६, ६ १४२, १६		१६६, १	
		२६४, १६ २६५, ११ २७०, १६	वृत्तिभेद		१४६, १४
		२७६, ८ ३१०, ८	वृत्तिमत्		१३२, १४
वृक्षभेद	११, २० १८, २ २४, ५		वृत्र		२६०, १२
	२६, ११ ३१, १४ ५६, ६		वृत्रासुर		३४०, ५
	७६, ७ १००, १६ १०२, १२		वृथालेख		५६, ६
	११८, १६ १७६, २ २६१, ६		वृद्ध	४३, ६ ५७, १६ ६३, ११	
	२६६, १४ २६८, ११ २७२, ८			१८१, १७ २७१, ३ २७८, १५	
	२८०, ४ २८७, ५ २६१, ७			२८७, २०	
		३२३, ११	वृद्धकर्मन्		२७, १५
वृक्षमात्र		१६४, ४ ३०१, ४	वृद्धत्व		२७, १५

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वृद्धदारक	३०५, ४		वृषवाहिनी	१०४, १८	
वृद्धदारक	२२६, ६		वृषवाह्य	१४, ११	
वृद्धनाभि	६७, ३		वृषश्ल	३०६, ४	
वृद्धश्रवस्	३२४, १०		वृषस्त्रन्धदेश	३४१, १३	
वृद्धसङ्घात	२७, १५		वृषस्यन्ती	१०, १८	
वृद्धि	८५, १७। १३४, ३।		वृषा	३३१, ७; ८	
१८१, १८। १६८, १७। २३७, १४			वृषाकपायी	२४६, ७	
वृद्धिमत्	१३६, ६		वृषाकपि	२१४, ११	
वृद्धिस्थानक्षय	६४, १०		वृषाङ्ग	२८, ६	
वृद्धाजीव	३४, १६। ३७, १६।		वृषाङ्ग	१७५, ६	
	४२, ४		वृषादि	२४६, २	
वृन्त	१३३, ७		वृषायण	१०१, २	
वृन्द	६०, ८। ६६, ५। १२६, १४।		वृषी	३३१, ८	
२६०, ५। २६७, ७। ३०६, १४।			वृष्टि	११५, १६	
	३४१, १६		वृष्टिरोध	३४३, ११	
वृन्दारक	४२, १७		वृष्टि	१०७, १३	
वृषिक	२२, ४। २८, ८		वृकट	६०, १२	
वृषिकपत्र	१०, १३		वेग	६२, ६। ७७, १३। १६३, १५।	
वृषिकाली	२००, ११			२२२, ६। २३०, ५। २३६, ७।	
वृष	१४, ११। २२१, ३। २५१, १३।			२६४, १६। २७५, ३। ३१६, ३।	
२८१, १७। ३३१, ५। ३४१, १४।				३३७, १६। ३४१, ११	
	३६४, २		वेगवत्	१६३, १५। ३१६, ३	
वृषण	५, ४। ११६, ३		वेगसर	२८४, १२	
वृषदंशक	१८, १। ३०६, २०		वेगित	१४६, ८	
वृषनाशक	५१, १०		वेगिन्	३२०, ४	
वृषभ	२१६, १६। २२०, ३।		वेणि	१०७, १४	
	२५७, १६		वेणित	१५४, ८	
वृषभध्वज	८१, १		वेणी	७७, ६। १०७, १५। ११३, १४	
वृषभाक्रान्ता	२०१, ७		वेणु	१०, १६। १०७, १६। २०१, ५।	
वृषभाङ्ग	४२, १७			२१६, ४। ३१३, १२। ३२३, ७।	
वृषल	८०, ४। १५२, ४। ३१०, १		वेणुक	३२६, ७	
				२५५, १०	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वैशुक्ता	३१२,	१६	वेर	२६०,	१३
वैशुवादक	२८,	११	वेला	३००, ७; ८; ९; १०; ११	
वैशुसार	२७५,	१०	वैलित	३१, १६। १५४, ६	
वैतन	८६, १४। ११४, २। १८१, १६। १८६, ५। २३८, १३। ३२७, १५		वैश	२०५, ८। ३२६, ११	
वैतनाजीविन्	२८६, ७		वैशान्त	१५४, ८	
वैतस	१६६, १०। १८५, १०। ३०६, ११; १८		वैशमन्	१७०, १४। २४१, ४	
वैतृ	१३३, १६		वैशमभेद	१६२, २	
वेद	१७२, १२। १७४, ६। २०५, ४। २२४, ७। २२८, २०। ३१८, १०। ३३०, ४		वैशय	२३६, १६	
वेदना	२००, १		वैश्या	१३, १५। ६८, १५। २३६, १६। २६६, १०	
वेदनिन्दक	१६, २०		वैश्यागृह	२३६, १६। ३२६, ११	
वेदभाग	११३, १८		वैश्याप्रभेद	२७८, ३	
वेदमार्गविशेष	२५८, ७		वैश्याप्रिय	६१, ५	
वेदवादिन्	८, ३		वैश्याभेद	३०७, १८	
वेदवाह	३१, १६		वैष	२१२, ५	
वेदविभाग	५४, १०		वैषरचना	२५०, ४	
वेदवेत्तृ	२८, १०		वैषवार	२८६, ३	
वेदि	१७४, ६; १०		वैषोपकरण	२५०, ५	
वेदिका	२८, १०। ३११, ११		वैष्टन	११५, १२। २००, १। ३२६, १२	
वेदित	१३३, ११		वैष्टित	१५४, ५	
वेदिह	१७३, १२		वैसवार	३, १५	
वेधनिका	४३, ३		वैकटिक	४३, १। ६०, १२	
वेधमुख	६६, १७		वैकुण्ठ	७३, ७। ६४, १६	
वेधस्	५७, १। ६६, १६। १३५, १६। १५३, १०		वैक्रान्त	१५४, ६	
वेधित	१५४, ७		वैजयन्त	१६४, १२	
वेधित	१५४, ७		वैजयन्ती	२०, १२	
वेम	२२६, ७		वैजयान्तिक	५१, ११	
वेमन्	२२६, ७		वैज्ञानिक	४२, १६	
			वैदूर्यमणि	८१, ६	
			वैशिक	२८, ११; १२। ४२, ८	
			वैशविक	२८, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
वैशुक	२८,	११	वैवधिक	४२,	२०
वैतसक	४३,	३	वैवर्य	१०,	१३
वैतरणी	१२१,	१३	वैवस्त	१६३,	१४
वैतानिक	४३,	१	वैशाख	५५,	१४
वैतालिक	२३, १।	४२, १६	वैशेषिक	४३,	२
वैदर्भ	२२१,	४	वैश्य	१०, ५।	३२, ६।
वैदर्भी	२२१,	३		५२, ४।	
वैदिक	२८,	१०		२३२,	१०
वैदिकविधि	३२५,	१७	वैश्यात्सत्रियाज	१८३,	१८
वैदेहक	४२,	१८	वैश्यात्पन्नसन्तति	४२,	१८
वैदेही	१३४, १२।	३४३, ६	वैश्वानर	१६१, २०।	२६१, १०
वैद्य	८२, १३।	१७६, ६।	वैश्ववण	६३,	१८
वैधात्र	२८०,	२०	वैषयिक	२४५,	१४
वैनतेय	८०, ५; १०।	२४८, १२	वैहासिक	४३,	४
वैनतेयजननी	११६,	२०	वोङ्गौ	२६०,	१५
वैनायिक	४३,	४	वोढ	१०२,	६
वैनाशिक	४३,	५	वोल	३२६,	१२
वैपरीत्य	१७०,	२	व्यंस	३३६,	६
वैभव	१५५,	१८	व्यक्त	८६, १८।	१२६, १८।
वैभ्राज	७८,	१७		१३२, ८।	१७७, ८
वैमानिक	४२,	२०	व्यक्ति	१३२, ६।	१६६, १३।
वैष्यर्थ	१७०,	१८		३२८, ६	
वैर	२६०,	१४	व्यक्तिभूयिष्ठ	१४६,	३
वैरङ्गिक	४३,	२	व्यङ्ग	६२,	१
वैरनियम	१८४,	७	व्यङ्गुल	२४३,	८
वैरसुद्धि	२०४, १७।	२६०, १४	व्यजन	४६, ३।	११८, १२
वैराग्य	६०,	१२	व्यञ्जक	२७,	६
वैरानुबन्ध	३४३,	१०	व्यञ्जन	१७४, १६।	१६४, ६।
वैरिन्	२३२, ६।	२६०, १४।		१६८, १५।	२११, ११
	२६४, १४।	२७१, २	व्यडम्बक	४१, १६।	७१, ११
वैरोचनि	२०६,	१६	व्यतिकर	२६२,	११
वैलक्ष्य	२७,	२	व्यतिपात	३,	५
			व्यतिषङ्ग	२६२,	११

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
अतीपात	१६४,	३	र६५, ३। २६७, ४। ३२८, १५।		
अधन	१६४,	१०	३३१, २। ३४६, ७		
अधन	२०१,	१२	व्याड	६८,	१४
अभिचारिणी	६६, ६। ११७, ३		व्यादेश	११३,	१५
अयहानि	१५८,	१६	व्याध	२६, ११। ३२, ६।	
अर्थवाद	१००,	१२	१८१, १०; १३। २४४, १६।		
अलीक	२७,	२; ३	२७२, ४। २७३, ६		
अवसाय	१७३, ८। ३१८, १२।		व्याधगृहीट	१४,	२
	३२५, १०। ३३२, ६		व्याधि	१८१, १३। २६५, ७	
अवसित	१२४,	६	व्याधिभिद्	२६६, ६	
अवस्था	१२३, १०। २६२, ७		व्याधिभेद	२७, ११। २६१, ११	
अवहार	१६४, १७। २६२, ६।		व्याधिसमुद्गम	२०६, २०	
	३४५, २		व्यापक	१०७, ११	
अवहारकृष्ट	४५, ११		व्यापन	१३२, १५	
अवहारार्थिघ्नत	३८, १६		व्यापार	१८८, १३	
अवहारान्तर	२६१, २		व्यापित	१४१, १३	
अवहारिका	५१, ७		व्यापृत	१५२, १३	
अवाय	२४५, ४		व्यापृति	६३, ६	
असन	६७, ८। ६६, १। १८०, ५।		व्याप्त	८६, १६। १२७, ५।	
	१६८, १६। २४१, १२। २६२, ११		१३२, ८; १५; १६। ३१०, १८		
असनार्त	१६०, ११		व्याप्ति	१३१, १५। १४१, १	
अस्त	११७, १३। १३२, ८		व्याप्तिवाचक	१४७, ११	
आकुल	५५, २। ७७, १। १३२, ८।		व्याम	१८३, ११	
	१५२, ५। ३२३, १७		व्यायत	१५२, १३	
आघात	१५२, १४		व्यायाम	२२६, १६	
आम्र	२२, ५। ३६, ८; १८।		व्याल	१०, १। २११, १२। ३००, ५	
	२५५, १३। २६०, २; ३; ४।		व्यालग्राह	१२, १२	
	२७६, १। ३०६, ६। ३१०, ६		व्यास	१०४, ६। १६२, ८।	
आम्रनख	५७, १५। ७८, ५। २६०, ४		१६६, १। २७८, १३। २८०, १७।		
आत्री	३८, ७		३३६, ६		
आज	१६, ४। ७७, १३।		व्यासकृति	१४६, १०	
	१८३, ७। २१६, २। २२३, १६।		व्यासक्त	२५६, १६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
व्यासमाह	१६१, ७।	१६५, ३।	व्रणशुद्धि	६०, १	
		१८५, १५	व्रणसंशुद्धि	२५७, ८	
व्याससुत		५, १७	व्रणादिपरिमार्जन	८४, २०	
व्यासादि		१८२, ६	व्रणादिबन्धन	८५, १४	
व्याहार		२८०, ४	व्रणालेप	३४३, १५	
व्युत्थान		१६६, १६	व्रत	२०, ६। २०७, १०। २२६, २	
व्युषित		१३८, १४	व्रतति	३४४, २	
व्युष्ट		८६, १४	व्रतती	१५२, १०। ३००, ३	
व्युष्टि		८६, १५। २६८, १७	व्रतान्तर	२२, २	
व्यूढ		१०२, ५। १८४, ३	व्रत्यासन	८४, १७	
व्युति		१०७, १०	व्रात	१३२, १७	
व्यूह		२२४, १४। २४३, १०।	व्रीडा	२१०, १४	
		३४१, १६	व्रीहि	१०३, ७। २३७, ५।	
व्यूहपार्ष्णि		२६०, १७		३२५, ३। ३४१, १५	
व्यूहभेद		६७, १३; १७	व्रीहिकाञ्चन	२०६, १	
व्योमकेप्राच्युत		१६४, ८	व्रीहिभेद	८६, १६। ६४, १५।	
व्योमगङ्गा		१६५, ६		१७८, ८। २०१, १६। २२८, १५।	
व्योमचारिन्		२००, २		३०७, ३। ३०८, १६	
व्योमन्		४, १५। २०, ६। ५३, ८।	व्रीहिविभेद	८६, १६	
		१३६, १६। १७६, ८। १६६, १६।	व्रीहिविशेष	२०६, ११	
		२००, २। २३२, ३। २६४, ७।	व्रीह्यन्तर	३३१, १	
		२७५, १६			
व्योमनद्वी		२५७, १६			
व्योममार्ग		२८०, १६	श्रंसा	३३६, ६	
व्योममुद्गर		२६४, १२	श्रक	६, १६	
व्योमयान		१६६, १०	श्रकट	१३, १८। ५०, ११।	
व्योष		६, ८		७२, १३। ६०, १३। ३४५, २	
व्रज		७७, ११। २८०, १४	श्रकटमाह	१८६, २	
व्रज्या		२३६, १३	श्रकटाक्ष	३४७, ११	
व्रण		१०७, ६। १३५, १३। २२२, ६	श्रकटोन्मेष	१३७, १२	
व्रणक्षत्		२८४, ३	श्रकल	६, १६। ६६, १२।	
व्रणवत्		१३५, १३		२८१, ७। ३१०, ३	

श्र

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शकुन	२००,	८	शङ्करयोषित्	२२२,	७ । २५३, ६
शकुनि	२००,	४	शङ्करायुध		६४, २
शकुनिकान्तर	२६१,	१	शङ्करी		२८१, ४
शकुन्त	१५४,	१०	शङ्का	६, ८ ; १६ । ७, २०	
शकुलादिनी	२०६,	७	शङ्कावती		२००, १०
शकुलार्भक	१३, ११		शङ्कित		१५४, १३
शक्त	१०२, ८ । १०६, १३ ।		शङ्किनी		२००, ६
	१४७, १ । १६१, ३ । २२७, ७ ।		शङ्कु	५, १४ । २३६, २० । २४०, ३ ।	
	२३६, १ । २६४, ११				२६६, ६
शक्ति	१३३, १३ । २२२, १२ ।		शङ्कुसङ्कीर्ण		३०४, ५
	२४०, ५ । २४६, ६ । ३२०, १७		शङ्कु	२८, १४ । ४८, १६ । ५३, ११ ।	
शक्तिभेद	६५, १४ । ११३, १७ ।			५४, ७ । ७५, ११ । ७८, २ ;	
	२६२, १			६ ; १५ । ८६, १२ । १३४, २ ।	
शक्तिमत्	११३, ३			२१६, १ । २४७, १७	
शक्तिसम्पद्	२३०, ३		शङ्कुक		२८, १५
शक्तिफला	२२६, ८		शङ्कुनक		४३, ७
शक्त्यायुध	३३५, ५		शङ्कुनख		१३४, २
शक्र	१२, १२ । १०५, ७ ।		शङ्कुनाग		३२४, ६
	१६४, १४ । २०४, ७ । २४३, १७ ।		शङ्कुपुष्पी		६७, ६
	२४८, १६ । २५१, ६ । २६०, १८ ।		शङ्कुवत्		५४, ८
	२६२, ११		शङ्किन्		५४, ८
शक्रचाप	२१३, १८		शङ्किनी	१३४, ६ । २००, ६	
शक्रधन्वन्	३३४, १४		शची	७२, ६ । ७६, १५	
शक्रध्वज	२७१, ४		शचीकान्त		२६३, ५
शक्रनगर	२०७, १६		शचीपति		२६३, ३
शक्रस्त्री	७२, ६		शचीश		२०६, १४
शङ्कर	२७, ५ । २८, ६ । ६६, ७ ।		शटी	१८१, १२ । २६७, १	
	६६, १ । १३६, १२ । १६६, १२ ।		शठ	३३, ६ । ४५, ८ । ६३, १७ ।	
	२१६, ६ । २२२, २ । २२५, ३ ।			१४५, ७ ; १२ । २७६, १० ।	
	२६२, १५ । २६३, ६ । २८१, ७ ।			२७६, १३	
	२८३, ३ । २६८, २० । ३२१, १० ।		शठी		३२८, १
	३२६, ५ । ३४०, १२		शडा		६८, १७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शक	१०७,	१७	शक	२१६, ६।	२५२, १५
शकपर्णी	२७,	११	शकरी		२८१, ५
शकीर	२८१,	११	शकर	१२, ८।	२८१, १
शक	६८,	१५	शकरावास		११३, ११
शत	१३३,	१२	शकरी		२८१, २
शतक्रतु	६४,	१६	शकरौभिद्		११६, १
शतश्री	२००,	११	शकल	२५४, ४।	२६१, ३। २६६, १७
शततन्तु	१६४,	१४	शब्द	५४, २।	१२८, ५। १३७, १७।
शतम्	२८१,	६		१५०, १७।	१७३, ८। १८७, १५।
शतधृति	१६४,	१४		२११, ३।	३१७, ६। ३१६, ६।
शतपर्विका		५१, १२			३२२, १४
शतपुष्पा	२४५, १५।	२७७, ६।	शब्दन		११४, १३
	३३५, १३; १४		शब्दभिद्		२४१, ५
शतमख		६५, ७	शब्दमात्र	३०३, १३।	३३१, १२
शतक्रदा		१७६, १२	शब्दवत्	१५४, १२।	१५५, १२
शतानन्द		१७६, ११	शब्दविषय		१४०, ५
शतानीक		४३, ६	शब्दवृन्द		२२३, ६
शतावरी	१६०, १५।	१६४, ५।	शब्दवेदिन्		२६, ७
	२५६, १०।	२६४, १८। २८५, १७	शब्दशास्त्रपरिष्ठात		५१, १८
शत्रु	२२, १७।	१७०, १२। २५०, ६	शब्दादिसङ्ग्रह		३३०, १०
शत्रुभाव		३२२, ६	शब्दालङ्कार		२४, १६
शत्रुसंरुद्ध		१४८, ६	शब्दित	१२६, ७; ११।	१५४, १३
शत्रुसंहति		३२२, ६	शम		१३३, १४; १६
शत्रि		२६०, १६	शमथ		१७१, १
शनि		१७४, ३। २६२, ४	शमन	२, ११।	७, १४। २००, ६
शनिस्वर	३, ५।	३७, १०। ८१, ७।	शमौ	६०, ७।	१४३, ८। १८३, ११।
	२४४, ६।	२५१, ३। २५६, १२।			२२६, ८। २४४, १७
		२८३, ४। २८६, १४	शमीफल		२८२, १४
शान्तनु		२००, १०	शमीर		२८१, ११
शपथ	६७, २।	२४०, ८।	शम्बदीर्घ		१२१, १५
	२४३, १५।	२४६, ३	शम्बर	२६१, २०।	२८१, २; ३
शप्त		१३३, १४	शम्बरी		२८१, ३

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शाम्बल	१०३, १।	३१०, २	शरल	२८२, ५	
शाम्बुक	२८, १६।	२१६, २	शरलक्ष्य	४३, ७	
शाम्बुक		२१७, ६	शरवाणि	१२१, १४	
शाम्बुकशब्दभाज्	२८, १४		शरव्य	२३६, ६। ३४६, ७	
शाम्बुका	२८, १६		शरव्यक	४३, ७	
शाम्भु	६६, ८। २०६, ४।	२१४, ११।	शरसङ्गम	१२३, १४	
	२१६, ७। २५२, १४।	२६५, २०।	शरसम्पूट	२७२, ४	
	२६३, १३।	३१६, २०	शराक	२०६, ४	
शाम्याक	२८, १३।	२८६, १४	शराघात	३८, १०	
शय		२४०, ३	शराजिकलह	२६६, १	
शयन	२००, ५।	२११, १०।	शराभ्यास	२०३, १२	
		२६६, ५	शरारि	२८१, १०	
शयनीय	२१०, १३।	२४०, २	शरासन	१८७, १४	
शयनीयार्थवस्तु		२७८, २	शरीर	२५७, २। २८१, १०	
शयनीयौपकरण		१८, ६	शरीरप्रोष	२३३, १६	
शयालु		३१०, ४	शरीरसाधनापेक्ष	२२५, ७	
शयित	१२२, १७; १८।	१५४, ११	शरु	२६०, १६; २०	
शय्या	२००, ५।	२४०, २; ३	शर्करा	१३४, १४। २८१, ६।	
शर	२८, १६। २६, १८।	३७, ६।		३०२, ६	
	५४, १३। ६२, १७।	८३, १०।	शर्करान्वितदेश	२८६, १५	
	२३६, २०। २५६, १५।	२६०, १६।	शर्कराभिद्	१६१, १८	
	२७४, ११। ३२०, ४।	३२२, १६	शर्मन्	५३, ८। ५४, १६।	
शरज्जात		१७७, ६		१७३, १६। ३४०, १	
शरजीविन्		१२१, १४	शर्वरी	७, ६। २६१, ५	
शरण		११६, ४	शल	३००, १२	
शरण्ड		१००, १४	शलभ	१८, १। ६५, ६। ६६, १२	
शरत्		१५४, ६	शलभद्गु	४०, ३	
शरद्वत्		१७७, १०	शलाका	३८, १७	
शरभ	२२, १। २२०, ७।	२२१, ६	शल्लक	६, ११; १६	
शरमुख		१२१, १४	शल्य	२०, १। २८, १७। २३६, २०।	
शरमूल		५३, १४		२४०, १; ३	
शरयन्त्रक		२७२, १६	शल्लकि	२३३, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शल्लकौ	२८, १६; १८।	११४, ५।	शाकट	६०, १३; १४	
	१२५, १६। ३१०, १६। ३३५, १८।	३४३, ८	शाकप्रभेद	२२४, १६	
शल्लकौलोमन्	३००, १२		शाकभिद्	१४, १६	
शव	२१२, १४। २१६, ८। ३१८, ७		शाकभेद	२०, २। २२, ११। २३, ६।	
शवगा	६६, ६			२७, २। ३६, ३। ६८, ६।	
शवरथ	८३, १०। ८४, ८			१२२, ५। १४६, १६। १५७, ५।	
शवाशौच	३१८, ८			२१७, १। २४७, १०। २६६, ११।	
शश	३२६, १२; १३		शाकमात्र	२६१, ६	
शशबिन्दु	१७६, १०		शाकविशेष	३३०, १८	
शशल्लोमन्	११६, ८		शाकान्तर	८६, ६	
शशाङ्क	२८, १२		शाकिनौ	६, १०	
शशादि	५७, १०		शाकिनौभिद्	११३, ५। १५७, ८	
शशोर्ण	११६, ८		शाकिनौभेद	३२८, ७	
शष्य	१२०, २०। १७४, ११।		शाकुनिक	४३, ६	
	२११, ७		शाकुन्त	१५४, १४	
शष्यित	१५४, १२		शाक्तिक	२८, २०	
शस्त	६६, ४। १००, ३। १३३, १२।		शाक्य	२२८, १६	
	१३४, ७। १३८, १३। १५५, ४		शाक्यविशेष	८१, २	
शस्तकर्मन्	१४७, १७		शाक्र	३२३, ५	
शस्त	२६०, १७। ३२३, १८।		शाखा	५४, १०; १२। १३१, २०।	
	३४१, १२			२१७, ४। ३००, १६। ३१३, ८	
शस्तभिद्	१००, ११। १५६, ५।		शाखानगर	२६४, १३	
	२६६, १८		शाखापुर	२३४, २०	
शस्तभेद	८६, ६		शाखामृग	२१०, ४। २३१, ५	
शस्तसम्मार्जनकर	४६, १३		शाखामृगान्तर	१७५, १६	
शस्ताभ्यासभूमि	३५, १४		शाखिन्	५४, ६	
शस्त्रिका	२८, १४		शाखोट	३४७, ६	
शस्त्रीच्छेद	२६८, ३		शाङ्कर	२८१, १६	
शाक	५, १६; १७। २०८, ७।		शाङ्करी	२८१, १३	
	२७६, ६		शाक्य	७७, १३। १४०, १५।	
शाककदम्बक	२६८, ७			१४५, १२	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शाडा		६८, १६	शारिवीषधि	२२६, १३	३२४, १४
शाण		१०७, १८	शारौर		२८१, १७
शाणज		२२७, ११	शार्कर		२८१, १४
शाणफलक		३३२, १२	शार्ङ्ग		७०, ६ १४४, १
शाणी		१०७, १६	शार्ङ्गिन्		१०७, ११ ३१३, १६
शातकुम्भ	२०६, ३ २२१, ११	२४६, १०	शार्दूल		२६०, २ ३१०, ६; ७
शातला		३०६, १५	शार्वर		२८१, १७; १८
शातलौषधि		७, ४	शाल		३००, १५
शात्रव		३२२, ६	शालङ्कायन		२०६, ८
शाद		१७४, ११	शालपर्णी		२६२, ४
शादल		२७६, ५	शालभञ्जिका		२७, १६
शादलवत्		१५४, १२	शाला		२२३, ६ ३००, १६
शान्त	१३३, ४; १५; १६	१४५, १३ ३११, ३	शालावृक		६, १३ ४३, ८
शान्तग		३३८, ११	शालि		२२८, ६ ३००, १४
शान्तम्		१३३, १५	शालिका		२८, २०
शान्ति	१३३, १४ १७१, १	२००, ६	शालिपर्णी		१२१, १५ २१७, १
शान्तिमापन्न		१४६, ५	शालिभेद		६५, ६ २१३, ३
शाप	२११, ८ ३४४, ८		शालिवाहनभूभुज्		३०१, ६
शाबरौ		२८१, १२	शालु		३००, १३
शाब्दिक		२६, १	शालुक		२८, १६
शाम्बरौ		२३८, १०	शालूर		२८१, १४
शाम्भव		३२२, १०	शालिय		२४५, १५
शाम्भवी		३२२, १०	शाल्मली		७१, १६ ११३, १४
शार		२६१, ३			३०७, १३ ३१०, ८
शारद		१७७, ६	शाल्मलीद्रुम		१७०, १६
शारदा	१७७, ६; १०; ११		शाल्मलीभूरुह		३०३, ४
शारि		२६१, १	शाल्मलीवेष्ट		७४, १२
शारिका	२८, १८ २६, १		शाल्यद्रुव		२४५, १५
शारिफलक		३३१, १४	शाव		३१८, ८
			शाम्बत		१५४, १४ २०७, ७
					२३७, ६ ३१७, २
			शासक		१३३, १७

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शासन	११६, १०।	२००, १२।	शिखरी	२८२, १	
		३२७, १७	शिखा	१५, १२।	५४, ११। ६७, ७
शास्त्रि		२००, १२	शिखातरु	६१, १२	
शास्त्र	१३३, १६।	१४५, १८	शिखावत्	५४, १४	
शास्त्र	४३, २।	१००, २। ११३, १।	शिखिचन्द्रक	२४, १३	
	१३४, ५।	१४४, १२। १६४, ११।	शिखिन्	५४, १३	
	२००, १२।	२१०, ३। २२०, ४।	शिख्यु	२४, १८।	१७८, ७। १८५, ८।
		२२८, १। २६१, ५		२१६, १३।	२६१, ७
शास्त्रभिद्		२६२, १६	शिख्युतैल	२२, २०	
शास्त्रभेद	२५४, १६।	३२६, १८	शिखित	१३७, ६	
शास्त्रविद्		११७, १४	शित	१३३, १७	
शास्त्रवेद		१७१, ५	शितद्रु	२८२, ६	
शास्त्रवेदिन्		२५५, २	शिति	१३३, १८।	३०८, ५
शास्त्रसम्मत		१४३, १५	शिपिविष्ट		६२, ४
शास्त्रादिसूचनाग्रन्थ		२६२, ८	शिषा	२१६, ७।	२६६, १६
शिक्य		७१, ३	शिषि		२१६, १०
शिक्यभेद		८६, ४	शिषिका		२६, ६
शिक्षक		१५३, २	शिषिर	२८२, ६।	३२७, १६।
शिक्षण		११६, १०			३२६, १६
शिक्षा	२३४, ३।	२४५, ६	शिम्विका	२२६, ८।	३२०, ११
शिक्षित	१५३, ६।	१५४, १५।	शिम्वीघान्यभेद		६१, ५
		३०३, १७	शिरःस्रज्		३१४, १६
शिक्ष्य		१४६, ५	शिरस्	२६१, ७; ८।	२६६, ४
शिखण्ड	३८, १०।	१००, १३	शिरस्त		२६, ४
शिखण्डक		४३, १०	शिरस्ताण		२६, ४
शिखण्डिच्छा		५४, १२	शिरा	६७, २०।	१६५, १। २३८, ५
शिखण्डिन्	१००, १५।	११३, १७	शिराला		२२०, ३
शिखण्डिनी		२०६, १७	शिरौष	६, १७।	१६६, १८।
शिखर	५५, ५।	६२, ८। १६४, १४।		२०३, १४।	२८६, १५
	२८२, १६; २०।	३४२, १३	शिरौषवृक्ष		५१, ११
शिखरिणी	१२१, १६।	२६३, ११	शिरोऽवक्षालन		३, १३
शिखरिन्		६२, ११	शिरोऽस्थि	८८, ३।	३०३, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
शिवरोमणि	११६,	६	शिवकौर्तन	२०६,	६	
शिवरोमाला	६८,	४	शिवधन्वन्	३२३,	५	
शिवरोवेष्ट	३३१,	१६	शिवमल्लौ	२७,	७	
शिवल	३००,	१७; १८	शिवमूर्तिविशेष	६१,	२०	
शिवलमुञ्च	७५,	७	शिववा	१०, १२। ४३,	१५।	
शिवला	३००,	१७		३१८,	८; ११	
शिवलाज	७६,	६	शिवानक	४३,	११	
शिवलाजतु	७८, १३। ७६,	१०।	शिवामेद	२६६,	१४	
	२३२,	५	शिंशपा	२६६, १५। २८७,	४।	
शिवलातुल्य	२४५,	१८		३०२, १४। ३०७,	१३	
शिवलाह्वय	१००,	१२	शिंशपाद्रुम	२४६,	३	
शिवलिन्य	३३७,	६	शिंशिर	२१०, १२। २३०,	६।	
शिवली	३००,	१८		२८२, २। ३१०,	१२	
शिवलीन्ध	२५४, १०। २८२,	३	शिशु ४, १६। २२,	१६। ५७,	११।	
शिवलीमुख	५५, १०। ५७,	१८।		१८४, १४। ३२८,	३	
	११४, ११		शिशुक	२६,	४। १०१,	१
शिवलोच्चय	१६७,	७	शिशुमार	१६,	१६	
शिवलोञ्च	७५,	६	शिशुमारक	२६,	४। ७३,	११
शिवलोञ्चक	७५,	७	शिश्र	१६७,	११	
शिवल्प	२११,	१०	शिश्य	१२७, १०। २५४,	१२।	
शिवल्पकर्म्मन्	१२६,	१४		३३८,	११	
शिवल्पादि	२७५,	१०	श्रीकर ४१, ५। २८२,	५। २८६,	४	
शिवल्पिचित्र	७८,	११	श्रीघ्न	६६, १०। १४३,	१४।	
शिवल्पिन्	१०, १६। २११,	६।		२५०, १०। २६१,	६। ३०४,	२०।
	२३८,	६। २५२,		३२५,	३	
शिवल्पिप्रभेद	२६३,	४	श्रीघ्नकर्मन्	६३,	१६	
शिवल्पिभेद	१५५,	६	श्रीघ्नग	६५, १३। २५०,	१०	
शिवल्पिमन्दिर	२०२,	१६	श्रीघ्नगति	६५,	५	
शिवल्पिसंहति	१०७,	२०	श्रीघ्नगमन	१६५,	२। ३०५,	६
शिव	६, १४। ८३,	१। ६५,	६।	श्रीत	१३३,	१६
	१४१, १६। १६३,	८। २०५,	३।	श्रीतक	२६,	३
	२५७, १४। २६२,	१२। २६६,	३।	श्रीतकाल	२६,	३
	२८१, १। ३१८,	६। ३३६,	४			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
श्रीतचम्पक		५१, १३	शुक्लपक्षनिष्	१८७, ४	
श्रीतमयूख		५८, ७	शुक्लवचा	२४४, १६	
श्रीतल	१३३, १६ । २२७, ४ ।		शुक्लविभावरौ	१८७, ३	
	३१०, १० ; ११ ; १२		शुक्लादि	१०७, ७	
श्रीतला	१५४, १५ । ३१०, ११		शुक्लाम्ब	३, ११	
श्रीतलाख्या	३१०, १३		शुक्ल	५, १६ । ६२, ७	
श्रीतश्रव	३२४, १३		शुचि	६६, १५ । ७२, ३ ; ६ ।	
श्रीतश्रिव	३२४, ११ ; १२			२३८, १४ । ३४६, ६	
श्रीतांशु	२३१, १३		शुचिपूर्णा	१०२, १३	
श्रीतिक	२६, २		शुगठी	१०१, ११ । १८६, १२ ।	
श्रीन	१८६, ७			२७३, १६	
श्रीर्ण	१०७, २० । १६६, १४		शुगड	२५१, १८	
श्रीर्णवन्तक	२१७, २		शुगडा	६८, १४	
श्रीर्ष	२, १२ । १६, १६		शुद्ध	७२, ५ । १८२, १ । २५३, ७	
श्रीर्षक	२४५, १६		शुद्धमन्त्रिन्	७२, ४	
श्रीर्षन्	६, १२		शुद्धमौक्तिक	२५५, ४	
श्रीर्षण्य	२४५, १६		शुद्धान्त	१५४, १८ ; १६ । १८४, ६	
श्रील	६, १३		शुद्धान्तःकरण	१५४, १६	
शुक	६, १७ ; १६ । २५२, ६ ।		शुद्धान्तपाल	४७, १०	
	२६२, १० । २६८, ६ । ३२१, १८		शुद्धांश	३२८, १३	
शुकगण	६, २		शुद्धि	७७, ४ । १८७, ८	
शुकपक्षिन्	२६२, १०		शुनासीर	२६३, ५ । ३४६, ११	
शुक्त	१३४, ४		शुनोस्तन्य	२८३, ११	
शुक्ति	५३, ११ । १३४, २		शुभ	१५६, १७ । २१६, ८ । २२७, ६ ।	
शुक	६०, १७ । १३१, १८ ।			२३८, १ । ३२२, १६ । ३३८, ६	
	२३६, १८ । २६१, १० ; ११ ।		शुभकर्मन्	२३८, ३	
	२८८, २० । २६५, १२ । ३२१, ६ ।		शुभंवद	२००, ८	
	३३१, ६ । ३३६, ५		शुभाङ्ग	६२, १४	
शुकल	३३१, ६		शुभान्वित	२१६, ६	
शुक्ल	२६१, १३ । ३००, १६ ; २० ।		शुभावहविधि	२३२, ४	
	३०६, ४		शुभ्र	२६१, १३	
शुक्लकाच	६०, १५		शुभ्रदन्ती	१६४, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
शुम्भ	२१६, ६		शेखर	३३७, २ । ३३८, २ ; १३	
शुला	३०१, २		शेफल्	१७०, ५ । २५८, १५	
शुल्क	६६, १०		शेफा	३०६, ४	
शुल्व	२१६, ११ । २५५, ७		शेफालिका	४३, १६	
शुश्रूषा	३३३, ७		शेलु	४३, १६	
शुषि	३३१, ६		शेष	७०, ११ । १२४, ७ । १३६, १३ ।	
शुषिर	२८२, ६ ; ७			१६५, १४ । ३३१, ६	
शुष्क	८३, ४ । १८६, ६ । ३०३, १४		शेषयुत	१४०, १५	
शुष्कत्व	३३१, ११		शेषित	१५४, २०	
शुष्कपर्याध्वनि	२७८, ५		शैल	२२, १ । १४६, २० । २५१, ३ ।	
शुष्कफल	१०४, १७ । १०७, २ ।			२५३, ५ । २८२, १ । २८६, १ ।	
	१८६, ६			३०१, ३ ; १३	
शुद्धलाकटक	३२६, १३		शैलज	७६, १० । १४६, ७ ।	
शुद्धलाघार्य	३०६, ८			१८१, १७ । २४५, १७ । ३१०, १०	
शुद्ध	५६, ८ । ६२, ८ ; ६ । २२६, १५		शैलप्रत्यन्तपर्वत	१७३, ११	
शुद्धयुत	६२, ११		शैलभेद	८६, ५ । ६०, ३ ।	
शुद्धवन्धेव	८, १८			२६०, १२ । २७७, ४	
शुद्धवेर	८, २		शैलाट	६०, १५	
शुद्धाट	७३, ११		शैलान्तर	२४०, ५	
शुद्धाटक	४३, १३ ; १४		शैलांश	२४४, १५	
शुद्धार	७२, ३ । २८२, ६ ; १० ।		शैलुष	८५, ६	
	३२१, १ । ३३६, १४		शैलूष	५२, १६ । २६१, २ ।	
शुद्धारभावक्रिया	३०१, ८			३३३, ६	
शुद्धारभावजक्रिया	३००, १		शैलेय	२४५, १७ । २४६, ३ ।	
शुद्धारादि	३३५, १७			३०१, २ । ३१०, १३ । ३२४, १२	
शुद्धारौ	२८२, १०		शैव	२६२, १ । ३२२, १०	
शुद्धिभ्रम	५२, १०		शैवल	२७१, ४ । २७४, १५ ।	
शुद्धिगौ	११६, १४			३०५, ५ । ३१२, १२ । ३२८, ३ ।	
शुद्धिन्	६२, ११			३२६, ७	
शुद्धी	६२, १० । २६०, १० ।		शैवाल	७८, १३ । १६६, ७ । ३१०, १३	
	३३१, ८ । ३३४, ११		शोक	३, १ । ६, ७ । ३६, ५ ।	
शुद्धि	१०८, ६			२३८, ६	

(५७६)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
श्रोठ		६३, १८	श्रौण्डिक	२६, ६। ७६, १४	
श्रोण		८५, ६। १०८, २	श्रौण्डी		६८, १८
श्रोणक	१७, ७। २६, ७। ११३, ७।		श्रौम्निक		४६, २
	१२३, ११। ३३०, ५। ३४५, ४		श्रौर्य	१३३, १३। २४०, ५	
श्रोणा		३४, १४	श्रौर्यगर्वित		२१७, ८
श्रोणादि		१७३, ३	श्रौर्यादि		१०४, १५
श्रोणक		३१, ८	श्रौष्कल		३१०, १६
श्रोधन		१२०, ६	श्रमज्ञान		१२०, १६
श्रोधिका		२६, ८	श्रमश्रु		१६८, १६
श्रोधित	१२८, १२। १२६, १२।		श्रमन्त		१५४, ११
	१४५, १६। १५५, १		श्राम		२२६, ६; ११
श्रोधितार्थक		१४१, १२	श्रामल		२४, १४। १३७, ६।
श्रोभन	५६, ११। १२५, ११।				२२४, ८। ३१०, ५
	२००, १४। २३७, १५। २५४, १		श्रामा		१०८, १५
श्रोभनश्रीव		३२२, १६	श्रामाक		२६, २
श्रोभननय		१५७, ४	श्रामिका		२२८, १०
श्रोभनव्रता		१५६, १८	श्राल		२४५, १४
श्रोभना		३१६, २	श्रालक		२८५, १४। ३०४, २
श्रोभनाङ्ग		४४, ११	श्रयेन		१८६, ८
श्रोभनार्थ		३२६, ३	श्रयोनक		१०८, २
श्रोभनाश्र		३२८, ११	श्रयोनाकपादप		३४७, ६
श्रोभा	५५, ६। ७१, १७। १०२, ३।		श्रद्धा		१८१, २०
	१२५, ११। १२७, २०। २१८, ३।		श्रद्धान्वित		१८१, २०
	२१६, ६। २२०, ४। २२५, १७।		श्रद्धायुत		३१०, ५
	२४१, ६। २५०, ४। ३१६, ३		श्रद्धालु		३१०, ५; ६
श्रोभित		१४६, १७। १५५, १	श्रपण		११६, ६
श्रोष		३३१, ६; ११	श्रम		२२६, १६
श्रोषण		११६, १४	श्रमण		११६, ६
श्रोषित		१५४, २०	श्रयणी		११६, ८
श्रोषितक्षीरपिण्ड		८८, ७	श्रवण		११६, ५
श्रोक		६, २	श्रवणामय		१७७, १
श्रौख	६८, १७। १३०, १५। १३८, २		श्रयवाच्		१५६, २०

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
आग		१०७, १७	अतश्चोऽनुज		८१, ७
आगा	१०७, १८	२३७, १८	अति	१०३, १२	१०७, ११
आद्		१८१, २०		११६, ५	१३४, १
आद्देव	१६१, १४	३२६, ८			१७४, ६
आद्भेद		२४, १०	अतिक्रूट		२०४, १८
आन्ति		१३३, १६	अतिभेदक		६२, ५
आम		२२६, १५	अतिप्राखान्तर		३१७, १६
आवग	११६, १० ; १२	२१८, १३	अव		२५४, २०
आवगा		११६, १२	अग्नि		२११, १०
आवगिक		४३, ६	अग्रि		१०७, २०
अित		१३३, २०	अग्र्यस्		३३८, ६
औ	६०, १२	६२, ११	अग्र्यसी		३३८, ७
	२२५, ११	२२६, १६	अष्ट	३, ७	५५, ८
	२४६, ७	२५०, ४		६३, ११ ; १३ ; १८	१५०, १
औकण्ठ		६४, १७		१७५, ६	२२१, ३
औद		१७४, १२		२५६, १४	२५६, ५
औधन		३२२, ११		२५७, १६	२५६, ६
औपति		१५४, १६		२७४, ८	२७५, ५
औपर्णा		११६, ११		३०२, ८	३२१, ६
औपर्णातरु		१२३, ४	अष्टमवी		२८६, १०
औपर्णिका		४३, १३	अष्टार्य		२२०, १
औपर्णी		११६, १३	अष्टाभागिन्		२२८, ६
औफल		३१८, ७	औण		१०८, ४
औफला		३१०, ६	औणि	८३, १०	२६७, ७
औभव		३२२, ११	औगी		१०८, ४
औमज्जनभोजन		३००, ७	औत्र		१३४, १
औमत्	१५४, १७	१७४, १२	औत्ररहित		३१६, ३
औवास	११६, १२	१८०, १३	औत्रवर्जित		२७६, १५
	३३७, १४	३३८, ५	औत्रविषय		११६, १०
औवृक्षक		४३, १२	श्लक्ष्णावस्त्र		३०६, ३
अत	१३४, ५	१५३, १६	श्लाघा		६६, ११
अतबन्ध		१८६, १३	श्लाघावचस्		६८, १६
			श्लाघ्य		१८०, १०
			श्लेष		२६५, ४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
श्लेषघना	२०६,	१८	श्वेतप्रावारभेद	३१४,	१४
श्लेषात्रौ	२००,	१३	श्वेतबिन्दुयुक्त	१४८,	१८
श्लेषात	५०,	१२	श्वेतरक्त	३०७,	२
श्लेषातक	४३,	१६	श्वेतरक्तवर्ण	३०७,	८
श्लेषादि	१२८,	२	श्वेतवचा	१६५,	१३
श्लोक	६, १। १६८, १५।		श्वेतवाहन	२०६,	१०
	२११, ४। २३७, ११		श्वेता	१३४,	६
श्लोकच्छायाहर	३०४,	२	श्वेताङ्ग	६६,	७
श्लोकत्रय	४२,	११			
श्लोकपाद	१७३,	१०	घटक्षयकाल	७,	२१
श्लोकस्तेन	५३,	५	घटपद	३६,	७
श्लोकसम्बद्गुच्छक	११,	१६	घटपूरण	६४,	१
श्वःश्वेयस	३४०,	१	घटप्रकार	१०२,	८
श्वदंष्ट्रा	२८१,	६	घटप्रणव	५३,	१३
श्वन् ३०, २। ३५, १०। ५७, ११।			घडभिञ्ज	८३,	३
७३, १३। ८६, ३। १६३, ३।			घङ्गुश्र्य	१७१,	१
२१३, १। २३०, १			घङ्गुश्र्या	१७१, २। २२८, १४	
श्वपच	६५, ११। २४६, १।		घण्ड	६८, १८। २६२, १४	
	३३७, १६		घण्डक	२८६,	१
श्वभ	६, ३। १८३, १		घण्ट	३८, १। ६७, २२।	
श्वशुर	२८१,	८		१०२, ६। १४१, १६। १५३, १४	
श्वशूर्य	२४५,	१४	घण्मुख	५५, १५। ५६, ११	
श्वश्रू	२६०,	२०	घष्टि	८६, १५	
श्वसन	२००,	७	घष्टिहायन	२०६, ११	
श्वसित	१५४, १२। २००, ७		घष्टिक	३५, १५	
श्वापद	३००,	५	घष्टौ	६४, १	
श्वारविघ्न	२४०,	१	घष्टौजागरक	३३६, १५	
श्वेत १३४, ५; ७; १४। २५३, ७			घाण्मातुर	३४०, ११	
श्वेतकरवीर	१००,	१	घिङ्ग ४७, ११। ६०, १५। ६१, १८।		
श्वेतकुमुद	२२०,	११	६४, ६। २०३, १३। २५६, ६		
श्वेतखदिर	४४, २०। २६७, ६		घिङ्गदन्तक्षत	३१३, १७	
श्वेतदूर्वा	२२८, १४		घोटा	१०२, ८	

घ

शब्दः	स	शब्दः	शु०	पं०
संयम	२४, १६। २२५, ६; ८	संग्रह	८, ६। २५, ३। २८, ४।	
संयमन	२०७, १०	संग्रहोक्ति	८५, ४। २७२, १७	
संयान	२८८, १२	संग्रहोषण	१७७, ८	
संयुक्त	१५६, ७	संग्रह	२०२, १७	
संयुग	१६३, १३। २२५, ६।	संग्रह	१५५, १७	
	२८८, १७	संग्रह	२३६, ८	
संयोग	६६, १०। ६८, १	संग्रह	१६५, १५। २६३, ७	
संरम्भ	२८५, १३	संस्मरण	१२१, १८। १२२, २	
संरत्र	३२२, १४	संस्मरण	६२, १३	
संरूढ	१०३, ३	संसार	१२२, १। १५५, १६।	
संरोध	१८४, ६	संसार	३१७, १८	
संवत्सर	१७२, ३। २२६, १६	संसिद्धि	१८४, ५	
संवदन	२०७, २	संसृति	१५५, १६	
संवर	२८३, १	संसृष्ट	६०, १६	
संवर्त	२१०, ३। २८२, २०	संस्कार	२०५, १०। २८२, १२	
संवर्तक	४३, १६	संस्कारकर्मन्	१२३, २	
संवर्तिका	४३, १६	संस्कारयोग	८३, ६	
संवसथ	२२३, ६	संस्कृत	१४७, १४। १५५, ४।	
संवाहक	४४, १	संस्कृतानल	१५८, ८	
संवाहन	२०७, ५	संस्कृतान्यभाषा	१४६, १३	
संविच्छा	१२२, ४	संस्तम्भ	१६८, १५	
संवित्	१५५, १७; २०	संस्तर	१५६, ५	
संवित्ति	१५५, ६	संस्तुत	२८३, १३	
संविद्	१२६, १३। १६३, १२	संस्तुति	१६२, १०	
संवीतत	१५६, ७	संस्तुति	१३८, १३	
संवृत	१०१, १२	संस्त्याय	२४५, १८। २४६, १	
संवेग	६६, १०	संस्था	१६६, १३	
संवेश	२५६, १०। ३२८, १०	संस्थान	२००, २०। २४६, १।	
संवेशनान्तर	५३, १५	संस्त्याय	३१६, ७	
संव्यान	२०१, ८	संहत	१५५, ३	
संग्रामन	१२०, ५	संहतजानुक्त	८२, ४	
		संहतसमुच्चय	२४३, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
संहति	१०२, ५।	१२६, १३।	संख्य	२४०, ७	
	१५५, ८।	१५६, २।	संख्या	१३, १२।	१०४, ११।
		२७४, १४		२४०, ७	
संघनन		१८३, ५	संख्यात	१४१, १०	
संघर्ष		३३३, ६	संख्यान	२२८, १०।	२४०, ७।
संहार		२८२, २०		२४७, १६	
संहिता		१५६, ८	संख्यानतर	३, ७।	७१, १३।
संहृष्ट		१५३, ५		८६, १५।	१३३, १२।
सकल्यसुता		८४, १०		२२४, १४।	२३१, ७
सक्त		१८६, १	संख्याप्रभेद	६१, १३	
सक्ति		१६८, १६	संख्याभित्	६६, १७	
सक्तु		२७६, ७	संख्याभेद	५, १४।	५७, १३।
सखि	५४, १५।	२५८, १२।		८४, ६।	१४५, १६।
		३४५, १८	संख्यायुक्त	१६५, ६	
सखी	५४, १५।	२६६, १८	संख्यायुत	३२६, १०	
सख्य		२४०, ८	संख्यावत्	१६५, ५	
सगर		२८२, १५	संख्याविद्	१३, १४	
सगोत्र		१२७, २	संख्याविशेष	८३, ५।	२५०, ३
सग्रथि		३०४, १४	सङ्ग	६१, १८।	६२, १३।
सङ्कट		१८४, ३		६४, १६।	२३३, १
सङ्कर		२८२, १६	सङ्गत	६०, १६।	१५५, ३।
सङ्कर्षण		३३१, ६		१५६, ४।	१८८, ८।
सङ्कल्प		२८२, १२	सङ्गति	६१, ११।	१५५, १८
सङ्कीर्ण		२८२, १६	सङ्गम	६६, १०।	१३८, ६।
सङ्कुल	८७, ६।	१०६, ६।		१५५, १३।	१७१, १०
सङ्कुसुक		४३, १८	सङ्गमात्र	१६०, १२	
सङ्कृति		१५५, १५	सङ्कर	२७, ५।	७६, १।
सङ्कृत	१५६, १।	२४६, ४		२४८, १४; १५।	२८२, १३
सङ्कोच	७३, ६।	१४०, १६	सङ्करहित	६४, १५	
सङ्गम		२३०, ४	सङ्कृहीत	१३७, १३	
सङ्गान्ति		१५६, ३	सङ्कृष्ट	३४७, ७	
सङ्केप	२१, ११।	३३८, ८।	सङ्कृष्टणी	३८, १६	
		३४३, ७			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
सङ्ग्रहप्रलोक		८३, ७	सटा	८६, १८।	१२४, ५	
सङ्ग्राम		२३५, १७	सटित		१६८, १२	
सङ्घ	१३२, १७।	२२३, १३।	सत्	२००, १७।	३३४, ७	
	२४८, १; १५।	२७४, १२।	सतत		२३७, ६	
		२८२, १५।	२८६, १७	सती	११२, ८।	१३४, ८।
सङ्घट्टन		२०१, ३	२६३, १	सतीन	११७, ४।	२०१, ५
सङ्घट्टक		४४, ५	सतीनक		४३, १७	
सङ्घर्ष		३३३, १०	सतीनक		८६, ८	
सङ्घर्षा		१८२, ३	सतुष		७७, १०	
सङ्घाटिका		४४, ४	सटघ्णा		३००, २	
सङ्घात	५, ४।	६८, १६; २०।	सत्तम	१५५, ६।	२३०, ६।	
		१५५, ८	३४१, १६			
सङ्घातमात्रक		१६६, १४	सत्ता	३१७, १८; १६		
सचिव	१५२, ४।	१७१, १	सत्य	१२४, ६।	१२५, ६।	
सचुल्ल		२६६, २०	१३४, ८।	२३८, १।	२४०, ८।	
सच्छोभा		२३५, १३			२४२, ११	
सजातीयगण		२६६, ७	सत्यपरीक्षा		२३६, १७	
सज्ज		७७, १६	सत्यवचस्		१६६, ४	
सज्जन	१८२, ८।	२०१, २।	सत्यवत्पत्नी		२८३, ५	
		२०५, ११	सत्यवती		१६५, ३	
सज्जनौ		२३३, ६	सत्र		२६१, १६	
सञ्चय		७३, २	सत्रिन्		२६१, १६	
सञ्चार		१५, ८	सत्व		३१८, १२	
सञ्चारिका		४४, १; २	सत्वर	१२७, १६।	२८२, १६	
सञ्चाररहित		१३४, १२	सत्वरजस्तमस्		६४, १०	
सञ्ज		७५, १५	सत्वहीन		२६३, १४	
सञ्जवन		२०७, ३	सत्वादि		१०४, १४	
सञ्जात	१३६, १।	१४६, १०	सदन	३, ८।	१४५, १०।	
सञ्जित		१५६, ६	२०१, ८	सदागति	१२७, ६।	१६४, १७
सञ्ज्वर		२८२, १७	सदाचार		२०, १८	
सञ्ज		८२, ४	सदादान		२०७, १	
सञ्जा		८२, ५	सदाफल		३१४, १	

(५८२)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सदाशिव	३०,	१२	सन्धि १५३, १३। १८२, ४। २१८, ८।		
सदीश्वर	१६४,	१७	२६६, ४। २६०, ६। ३१७, १२		
सदृश	२१६,	२	सन्धिकर	४४,	५
सदृश	३२८,	६	सन्धिचौर	१३,	२
सद्गन्	१२५,	२०। ३४१, १	सन्धिजीविन्	२०,	१६
सद्योजात	१०३,	४	सन्धिनी	२०१,	७
सध्रग्	७०,	६	सन्धिला	३११,	२
सनत्कुमार	२६४,	१४	सन्धन्तर	५४,	२
सनातन	२०७,	७	सन्धा	२४०,	६
सनाभि	२२१,	६	सन्धादि	१०४,	१४
सनिष्ठीव	१५८,	१४	सन्धाराम	१०८,	१३
सन्तत	१५६,	४	सन्धावलि	३१४,	२
सन्तति	१३४, २०। १५५, १४।		सन्नद्ध	७७, १६। १८४, ३	
	२००, १८। २४२, १। २५६, ३।		सन्नहन	६१, १३। २८४, १३	
	२७४, ८		सन्नादि	२४३, १५	
सन्तान	७६, १६। २००, १८।		सन्नाय	२४६, २	
	२६२, १२। २६०, ४। ३१६, ३		सन्नाह	७२, १४	
सन्तानिका	४३, १७		सन्निकर्षण	१२३, १५	
सन्ताप	७, १४; २०। २१०, १४।		सन्निधान	६३, ३। १८४, ४	
	२८२, १७। ३४२, २		सन्निधि	१८४, ४	
सन्तोषनिर्मित	२०३, २		सन्निवेश	१८६, १०। २००, २०	
सन्त्यक्त	१४५, १०		सन्निवेशन	२४५, १८	
सन्दर्भ	१६८, १३		सन्निहित	१०६, ४	
सन्दंशक	४४, ६		सन्नस्त	४४, १८	
सन्दंशिका	४४, ६		सपल्लव	१६२, १४	
सन्देशवाच	२७, २०		सपिण्ड	१७६, १०	
सन्देशहर	२६४, १५		सप्तकी	२६, १६	
सन्देशहारक	५३, ६		सप्तच्छद	१७६, १४	
सन्देशजीविन्	४४, १८		सप्तति	१५६, २	
सन्दोह	८, २		सप्तदिनावधिपयस्	३३२, १८	
सन्धा	१८२, २		सप्तपर्ण	१७७, ११। ३४७, ५	
सन्धान	२०१, ३		सप्तराजोर्ध्वक्षीर	६०, ७	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
सप्तलतक		४६, १४	समर्थ	१७१, २।	२१६, ३	
सप्तला	२४, ६।	३१०, १६	समर्थन	१२३, १६।	१५५, १०।	
सप्तार्चिष		७३, १०		१८४, ६।	३३८, ८	
सप्तार्ण		११६, १५	समर्थक	४४, ३।	१७७, ४	
सप्रकोष्ठ		४, २	समर्पित		१३७, ६	
सप्रकोष्ठकर		१३५, ४	समर्थाद		१७६, १३	
सप्रकोष्ठतताङ्गुलिकर		१६०, १७	समल		१६७, ३	
सप्रतिभ		२८०, २०	समवर्तिन्	८०, ७।	१६५, २	
सप्रयोजन		६८, ३	समवाय	६८, १।	२४६, २	
सफल		६६, १३	समष्टि		६०, १६	
सभा	१५५, १३।	२१६, १०।	समष्टिका		४४, ५	
		२४७, १५	समष्टिला		२७०, १	
सभागेह		३१२, ११	समा		२२६, १६	
सभामध्य		३२६, १५	सभांश		१८०, १	
सभासंलाप		६३, ६	समाकर्षिन्		३३४, १५	
सभिक		२६, १६	समाक्रान्त		१३२, १५	
सभ्य		४४, ७	समाघात		१६५, ५	
सम	१३०, ६।	१८२, १६।	समादान		२०७, ४	
	२००, १७।	२२६, १७।	समाधि	१८४, ६।	२०५, २	
		२३०, ८।	३२८, ६	समाधिभेद	८४, १२।	१८१, ३
समग्र	१०६, १३।	२८२, १६।	समाधिस्थ		१६५, १	
		३१८, १४	समान	२००, १७।	२२६, १७	
समज		७६, १२	समानार्थ		१०८, २	
समञ्जस	११२, १५।	१२६, ४।	समापन		२०७, ६	
		१३८, १८	समापित		१४८, ८	
समधिक		१५८, ४	समाप्ति	१२५, १।	१५५, १०।	
समभिव्याहर		२६५, २			२०७, ६	
समभिहार		२६४, १८	समायोग		६८, १	
समय	८३, ११।	१६६, ११।	समारम्भ	२८६, १८।	३४२, १६	
	२२२, १।	२४६, ३।	२६६, २	समारूढ		१०३, ५
समयानं		७०, ११	समारोह		११८, ११	
समर	७०, १३।	१०७, ३।	२८२, १७	समालम्ब		१६६, १६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
समाहृत	२६,	२०	समुद्रक	४४,	३
समाश्रास	१८५,	२	समुद्रत	१३६,	१० । १६४, १६
समास	३३८,	८	समुद्रम	२४८,	१५
समासङ्ग	१२०,	१५	समुद्रौर्ण	१५२,	७ । १६४, १६
समासप्रायवाच्	१७,	११	समुद्रूत	१८५,	१४
समाहित	१६२, १३ । १६५,	१	समुद्योग	४८,	१ । २२८, ७
समाहिति	२३५,	७	समुद्र	३१,	८ । ५४, ८ । ७५, ८ ।
समाह्वय	२४८,	१४		१६२, ३ । १७१, ६ । २८२, १८ ।	
समित्	२४०,	७	समुद्रग्रह	३४४,	१६
समिति	१५५,	१३	समुद्रण	२८३,	३
समिध्	२०७,	१२	समुद्रनवनीत	१६७,	५
समीक	२६, १७ । २४८,	१३	समुद्रान्ता	१६४,	२०
समीक्षा	३४७,	१	समुद्धार	११८,	१३
समीचीनग्रहण	२०७,	४	समुन्नत	१३६,	१
समीप	२८५,	१६	समुन्नद्ध	१८५,	१४
समीपग	१७६,	१३	समुपक्रम	१३६,	४
समीर	२००,	७ । २८२, १८	समुल्लेख	२०३,	७
समीरण	३८, ३ । १२२, ३ ।		समूढ	१०३,	४
	१३२, १६ । १५०, १ । २२७, ३ ।		समूह	१४, १६ । ३३, १४ ।	
	२६१, ३ । ३२४, ५			७७, १२ । १०४, ११ । १५६, २ ।	
समीक्षा	७४,	६		१८२, ६ । २३५, ७ । २५०, १२	
समुच्चय	३१६,	४	समूहित	१४६,	३
समुच्छ्रय	२४८, १६ । ३४२,	६	समृद्ध	१६०, ६ । १८१, १० ।	
समुत्तौर्ण	१०५,	१२		१८५, १ । २६१, १४	
समुत्थान	१३६, १० । २०६,	२०	समृद्धि	८६, १५ । १८०, ७ ।	
समुत्पत्ति	१४७,	४		१८१, १६	
समुत्फुल्ल	१६०,	१०	सम्पत्ति	१३०, ११ । १५५, १० ;	
समुदाय	२४८,	१५		१८ । २२५, १७	
समुदौरित	१३८,	११	सम्पत्तिसहित	२०१,	४
समुदौर्ण	१६५,	४	सर्म्यद्	१५५,	१६
समुदृत	१६५,	४	सम्पन्न	२०१,	४

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सम्पन्नधान्य	१८०,	६	सम्भ्रम	६६, १०।	२३०, ५
सम्पन्नशोभ	१५५,	२	सम्भ्रान्त		१५६, ६
सम्पराय	१२३, ८।	१५५, १३।	सम्मत	१३०, १४।	१५५, १५।
	१७८, ३।	१८२, ६।			१५८, ६
		३२६, १५	सम्मति		१२०, १६
सम्पर्क		२६, १२	सम्मद		१७६, १८
सम्पाक		२६, १२	सम्मार्जनी	५१, ७।	१६८, १८
सम्पात		२४३, ३	सम्मुख		५५, १
सम्पुटक		४४, ३	सम्पूर्च्छन	१५८, ३।	२०६, १६
सम्पूर्णद्विधि		६, ७	सम्यग्वारिसञ्चारयन्त्रक		२३०, ४
सम्प्रधारण	१२३, १६।	२३४, २	सम्प्राज्		१५५, ७
सम्प्रयोग		६८, २	सर		२६१, १७
सम्प्रयोगिन्		६८, ३	सरक		२६, १४; १५
सम्प्रसार		१४६, ८	सरजस्		२०७, २
सम्प्राप्त	१५८, ६।	१५६, ११; १४	सरट	३५, ६।	७८, १। १००, १४।
सम्प्राप्ति	१२४, ६।	१६३, ४।			२१४, ६
		३१७, १८	सरण		१५५, १६
सम्प्रेरित		१८८, १	सरणि		११६, १६
सम्प्रेषण		२०६, ६	सरणिस्थ		७४, १
सम्बन्धार्थ		१७१, ३	सरण्यु		२४६, ५
सम्बन्धिन्	२२, १३।	१८०, ६	सरभ		१७७, १६
सम्बाध		१८४, ३	सरमा		२३०, ७
सम्बुद्धि		५६, ४	सरल	६५, १०।	१११, १६।
सम्भव		३२२, १२			३१०, १७
सम्भार		२८२, १५	सरलद्रव		२१४, १०
सम्भावनीयबोध		२५३, ६	सरलद्रु		६८, ४
सम्भाषण	१५६, १।	२०३, ५	सरलद्रुम		२५०, ४
सम्भृत	७७, १६।	१४७, १७।	सरला		२७३, ११
		१५६, ६	सरस्	१८०, १।	२६१, १७
सम्भृति		२८२, १५	सरसीरुह	१६५, ८।	३३८, ६
सम्भेद		१७७, १३	सरखत्		१६४, १८
सम्भोग		६६, ६	सरखती		७५, ६

(५८६)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सरित्	१७३, ३।	१८२, ११।	सर्पांश्चि	६६, १२	
		२१६, ७	सर्पिष्	२३२, ११	
सरित्पति	१८८, ४।	२८२, १८।	सर्व	१८६, ६।	२१८, १८।
	२८३, १।	२६०, १८; २०		२२६, १७।	३१८, १४
सरिदन्तर	२४, ८।	१७६, १२	सर्वग	६६, ८	
सरिद्धेद	१६१, १३।	२६७, १३।	सर्वगत	२१६, ६	
		३३६, ६	सर्वज्ञ	८३, १	
सरोरूप	३७, १४।	२७०, १५	सर्वतोभद्र	२६४, १८	
सरोजिनी	१२०, १८।	२०७, ६	सर्वतोभद्रा	२६४, २०	
सरोभेद		३३७, १८	सर्वतोमुख	५८, ८	
सरोवर		२६७, १५	सर्वनामन्	२, १२।	२३२, १
सर्ग	६२, १२।	६४, १५।	सर्वरस	३४०, २	
सर्ज	५०, ६।	७७, १७	सर्वविद्या	३३, १३	
सर्जच्छार		३१४, ५	सर्ववेदिन्	३३४, १६	
सर्जतरु		३०१, ४	सर्वसन्नहन	७०, ६	
सर्जपादप		३००, १५	सर्वसस्याञ्जभूमि	२६५, १४	
सर्जरस	२६६, १५।	३०१, १६।	सर्वार्थरक्षिण	३०८, ६	
		३११, १४	सर्वौष	७०, ६	
सर्जिकाच्छार		२५, १७	सर्षप	२१६, १६।	२५३, ७
सर्जू		७७, १४	सर्षपी	१६२, १६	
सर्ष	६३, १६।	६८, १३।	सलिल	८, १७।	६६, ८।
	१०६, १४।	१११, १।		१२६, १६।	२५६, १०।
	१६६, १६।	२११, १२।		२८१, १;	२।
	२८६, ५;	१५।		३०२, १६।	
	३२०, ७।	३४०, ५।		३०७, १५।	३१८, ६
सर्षण		२११, १२	सलिलद्रोणी		२८, ५
सर्षप्रभेद		३१४, ११	सलिलवौचि		३३, १
सर्षभेद	२५४, ६।	३३७, ६।	सलिलवेग		६६, ५
		३३८, १५	सल्लकौ	३५, १।	१४८, ५।
		६६, १३	सल्लक्षणतुरङ्गम		२२०, १६
सर्षराज		२७, १२	सव		३१८, १४
सर्षाक्षि		३२४, १५	सर्वन		२००, १५
			सविता		१५५, ११

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सवित	२८८, १५।	३२७, १०	सहार्थ	६, ४; ७	
सविंशतिप्रताकुल		८७, १६	सहिष्णु	११६, १३	
सवेदन		५३, ६	सहोत्थ	७६, ११	
सव्य	१२६, ६।	२४०, १०	सह्य	२४, ५	
सशठ		२७६, १५	सांयात्रिक	४४, ८	
सशृङ्गार		२८२, ११	सांयुगीन	२०७, ४	
सश्रीक		११५, ८	सांवत्सर	२६२, १८	
ससर्जरसतैल		३०२, १६	सांसारिक	४४, ८	
सस्नेहपात्र		१२५, १७	साकम्	६, ४	
सस्य	६, १२।	७७, २। ७६, १।	साकल्य	११६, ११	
		२६८, १८	साकार	२८३, ७	
सस्यक		२६, १०	साकेत	१५६, १२	
सस्यभेद	४०, ६।	४८, ५	साक्षिन्	२२, १४	
सस्यमञ्जरी		२६४, १५	सागर	१११, ११। २८३, १	
सस्यशूक		२६७, २०	साह्यञ्च	३३२, १६	
सस्यसंवर,		२६४, १७	साङ्ग	२८६, १६	
सस्यान्तर		६०, १०	साङ्गवेदविज्ञ	२०२, ४	
सह	५२, २।	३४१, १७	साति	१३४, १०	
सहकार	१७७, ५।	३०६, ३	सातित	१५६, १०	
सहज	४४, ७।	७६, ११	साद	१७४, १३	
सहदेव.		३२४, १५	सादर	१३७, ११। १४४, १६।	
सहदेवा		३२४, १४		२८३, ६	
सहदेवाख्यपाण्डव		१३, ८	सादरार्थवत्	१३८, ६	
सहदेवी		३२४, १५	सादित	१५६, ११	
सहन	११६, १३।	११७, ११। १३५, १४	सादिन्	१७४, १५	
सहर्ष		८७, ३	सादृश्य	१६६, १३। १८६, १०।	
सहस्रकिरण		२८७, ८		२६७, १७	
सहस्रपाद		१७६, १६	साधन	१६८, ५। २०१, १०; ११	
सहस्रवेधि		१८५, १६	साधनीय	२४०, १२	
सहाय	५४, १५।	२८५, ११। ३२६, ११।	साधित	१५६, ६। २०१, ४	
		३४५, १८	साधिष्ठ	६४, १७	
			साधीयस्	२३०, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
साधु	२८, ६। ६०, २। १३४, ७।		सामुद्र	२८३, २	
	१३८, १४। १८२, ८। २२६, १७।		सामुद्रलवण	१०५, १३	
		२५७, १६	सामुद्रिकज्ञ	४१, ११	
साधुधर्म		२१०, ११	सामोत्य	७६, १७। २०७, १३	
साध्य	२४०, १२। ३४५, ११		साम्प्रत	१६०, ८	
साध्वस्		२८४, ४	साम्बन्धिक	४४, ६	
साध्वस	१३०, ७। १६७, ६।		साम्य	१८२, ३। २३६, ८। २७४, १	
	२३०, ५। २५५, ११		साय	२४०, १०	
साध्वी	१३४, ८। २०८, १७		सायक	२६, १८। १०६, १७।	
सानु	१८६, ६। २५६, १६			२१७, २	
सान्तर		२८३, ६	सार	६८, ७। ११२, १५।	
सान्तरास्थि		१६, १८		२६१, २०। २७३, २०। २७४, ३	
सान्त्व		३१८, १६	सारङ्ग	६८, ११। ११७, ८	
सान्त्र	६८, १। १८६, ८। २६२, १।		सारङ्गविशेष	६५, ५	
		३३८, १६	सारण	११६, १६	
सान्निध्य		१२३, १५	सारथि	१३४, १६। १३५, १५।	
सापत्निका		४४, ६		१७०, ४। १६७, १७	
साफल्य		६७, २	सारथिन्	१४५, १	
सामगायन		१३६, १६	सारमेय	४३, ८। २६८, ३	
सामज		७६, १३	सारशून्य	२७४, २	
सामन्	१७२, १। ३१८, १६		सारस	३६, १०। १७६, ५। ३३८, ६	
सामन्त		१५६, ८; १२	सारसक	३१७, ८	
सामन्तभूमिप		२६४, ८	सारसन	७१, ४। २०७, ११	
सामभेद		१४६, ६	सारसिक	४४, १०	
सामयोनि		२०७, १३	सारसी	११५, ६; ७	
सामर्थ्य	२३१, ६। २३६, १८।		सारिका	७२, १। ८६, ६। ६६, ६।	
		२४६, ६		१००, ११। २८६, १८	
सामाजिक	४४, ७। २१६, १०		सारिणी	११६, १७	
सामादि		२४२, ८	सारित	१५६, ११	
सामान्य	६३, १०। १२६, १६।		सारिवा	१३६, १४। १८१, १२	
	१३८, ६। २०२, ३		सारिवाख्यौषध	२१०, ६	
सामिधेनी		२०७, १२	सारीफलक	१७७, १५	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सार्थ	१६६, १४		सिञ्जिनौरव	२७१, ११	
सार्पिष्क	२६, १६		सित	६७, २२। १३३, १८।	
सार्वभौम	८०, १४। २३१, ६		१३४, १३। १५६, ६। २२५, १४।		
सार्वभौमगृह	१६६, १०			३००, २०	
साल	११५, १३। ३०१, ४		सितच्छत्र	३६, ७	
सालपर्णी	१५८, १५		सितदूर्वा	३०८, ८	
सालवेष्टन	५५, ८		सितसर्षप	१७१, ४	
सावधान	१५६, २। २६३, ६		सिताम्भ	२८३, १०	
सावित्र	२८३, ३		सिताम्भोज	३६, ७	
सावित्री	२८३, ४ ; ५		सितोत्पल	६५, १०। २३१, २	
साध	३२६, १३		सिद्ध	७, ६। १८२, ६	
साखा	३०२, १५		सिद्धरसं	३३८, १६। ३४०, ३	
साहस	३३८, १०		सिद्धवास	३४०, ३	
साहसिक	३२७, ५		सिद्धादिसंस्थान	२६३, ३	
सिंह	५७, १०। ६२, १७।		सिद्धान्त	१४०, १८। १५६, १४।	
६०, १५। २०५, ३। २६२, १०।			२४६, ३। २५४, १८		
२६८, १८। २७६, १। २६१, १३।			सिद्धार्थ	१७१, ४। २६५, १	
३०५, ५। ३४१, १६			सिद्धार्था	१७१, ४	
सिंहच्छटा	२६६, २		सिद्धि	१८२, १२। १८४, ५।	
सिंहनाद	६६, ३। १५७, १६			२०१, ११। २०५, ८	
सिंहपुच्छी	३४०, १२		सिधुल	३१०, २०	
सिंहसन्नहन	२०६, १५		सिधुला	३११, १	
सिंहिकातनय	३२६, ६		सिनीवाली	३१४, ३	
सिंही	३४१, २०		सिन्दुवार	१०६, ८। २६२, १८	
सिकता	२८, १। १५६, १३		सिन्दूर	१२१, ५। २०६, ५।	
सिकतिल	१५६, १३			२७०, २। २८३, ८	
सिकथक	१६७, १		सिन्दूरतिलक	५३, ५	
सिकथ	१६६, १५		सिन्दूरी	२८३, ६	
सिक्त	१४७, १		सिन्धु	११५, ४। १६१, १८।	
सिद्धाण	११६, १८			१८२, ११। ३२५, १६	
सिद्धति	६, ७		सिन्धुज	७६, १४	
सिद्धित	१५६, १५। ३१६, ६		सिन्धुदेशज	७६, १४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सिन्धुदेशोद्भव	३२२,	२१	सीवनद्रव्य	३०, २।	७२, ७
सिन्धुफेन	२१७,	१५	सीवनसाधन		३६, ७
सिन्धुभेद	३०७,	१३	सौसक	६०, ४। ६२, २। ६०, १।	
सिन्धुयोषित्	१६४,	२		२१०, १०। २५४, २। ३१३, ६	
सिन्धुलवण	२२६, १३। २४५,	१७	सुकुमार	१३६, ६। २०१, १५।	
सिन्धुवारक	१६२,	३		२६३, १; २	
सिन्धुवारद्रुम	६६,	१८	सुकुमारीगणान्तर	३३३, १५	
सिन्धुसङ्गम	१७७,	१३	सुकुमालवत्	२८५, १०	
सिप्र	२६२,	३	सुस्रत	१५६, १७। २३७, १६।	
सिप्रा	२६२,	३		३०३, १८	
सिर	२६२,	६	सुकेश	२४५, १६	
सिलान्तर	३११,	७	सुकर्मन्	२३०, १०	
सिल्हक	१८, ४। २१, ५; ८।		सुक्षिति	१५७, ४	
	६८, २। ११६, ११। १४६, ११।		सुख	२, १२। ५४, १६। ६०, १८।	
	२०५, १४। २१०, ४। २२८, १२।			७२, २। १४५, १४। ३१६, ६।	
	३०६, ३। ३२७, २			३२०, ६	
सिङ्गख	१००,	१६	सुखवाह्य	३४३, ६	
सीता	१३४, ११। १८५, १५।		सुखलान	४१, ४	
	३४३, ६		सुखा	५४, १६	
सीधुपात्र	२६, १४		सुखाश	३२८, ११	
सीधुषान	२६, १४		सुखोदय	२४८, १७	
सीमन्	१३४, १३। १८२, १५।		सुगत	१६, २०। १३६, १।	
	२२६, १७। ३००, ८			१५७, १। २०६, १६	
सीमन्त	१५६, १५		सुगतालय	२८०, १३	
सीमन्तिनी	१८६, १५		सुगन्ध	१२७, १०। २२१, ६	
सीमा	१०३, ८		सुगन्धक	२६४, ७	
सीर	४१, ५। २६२, ५		सुगन्धद्रव्यहारिन्	१४, १	
सीराग्रलोह	२६६, ६		सुगन्धव्यवहारज्ञ	४५, २	
सीरावयव	८४, ३		सुगन्धि	८३, १४। १८४, ८।	
सीरिन्	२६१, ८। २६६, १			१८५, ४	
सीवन्	२०१, १६		सुगन्धिक	४४, १२	
सीवनक	३०, १०		सुग्रीव	३२२, १५; १६। ३२७, ३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सुग्रीवदारा	२२५,	१६	सुपर्वन्	३२२,	१६; २०
सुग्रीववैद्य	११६,	२१	सुपार्श्वक	४४,	१५
सुचारित्रा	२६३,	१	सुपुत्रक	२६३,	२
सुचेलक	४४,	१२	सुपूजित	१२५,	६
सुच	८२, ७। १३४,	१६	सुप्त	१३४, १६। १५४,	११
सुत	१६६, १८। १६५,	४	सुप्ति	१३४,	१७
सुतल	३११,	४	सुप्रतीक	४४,	११
सुतश्रेणी	१२२,	५	सुप्रतीकयोषा	२३०,	१२
सुता	१३४,	१५	सुप्रतीकयोषित्	१६६,	६
सुदती	१५७, २। १६४,	१५	सुभग	५८, २। ६६,	१३
सुदर्शन	२०७,	१५	सुभगा	२४२,	२०
सुदर्शना	११६,	७	सुभद्रा	२५४,	५
सुदृढ	१३६,	१७	सुभाषित	१६५,	६; ७
सुधन्वन्	३२२,	१८	सुभिच्छक	२८१,	११
सुधा	१८२,	१३	सुभूत	१५७,	३
सुधाधामन्	२०७,	१०	सुभोग	६६,	१२
सुधांशु	२५३, १४। २८६,	१३।	सुभ	२२७,	१
			सुमति	१५७,	१
सुनन्दा	१७७,	१४	सुमुख	५५, १५; १६	
सुनार	२८३,	११	सुमेरुसरित्	२१६,	६
सुनासौर	८०, ६। २६३,	५	सुमेरु	२८३,	१३
सुनिषस्	१२२, ५। १६६,	७	सुयामुन	२०७,	१७
सुनिषस्सक	२८८,	८	सुयोषा	२०६,	१४
सुनीति	१५७,	३	सुर	५४, ३। ५७, १२। १६४,	६।
सुनृत	१५७,	२		१८३, १८। २३७, १७। २६२,	७।
सुन्दर	६२, ४। १८१,	७।		३१६, १३। ३२२, २०। ३३३,	११
	२००, १४। २३०, १२। २३६,	५।	सुरङ्गा	१८२,	४
	२८३, १०। ३०६,	४	सुरज्वेष्ठ	६६,	८
सुन्दराकार	१४६, १५। ३०८,	२	सुरत	६६, ६। ६८, २।	
सुन्दरी	२८३,	१२		१३१, १३; १४। १५६, १६; १७।	
सुपक्वकणिक	३२६,	६		१८६, ४। २००, ५। २४५,	४।
सुपर्णा	११६,	१६		२८२,	६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सुरतताली	३१४,	१६	सुवर्ग	८, २०।	३०, १३।
सुरतबन्ध	३,	१६		११६, २२।	२२१, १०।
सुरतरु	२६३,	३	सुवर्गक		४४, १३
सुरता	१५६,	१६	सुवर्गप्रतिमा		११७, ८
सुरद्रुम	२७७,	१५	सुवर्गख्यमिश्रीभाव		४८, १२
सुरद्विष्	१७२,	८	सुवर्गालि		१०३, १२
सुरपादप	३४७,	४	सुवर्गालु		३४७, ७
सुरभि	२२१, ७; ६।	२४२, १३।	सुवसन्तक		५१, १४
	२४६,	१३	सुवहा	३०६,	१२।
सुरर्षि	२७२,	६	सुवहाश्र		३४३, ८
सुरलोक	४४,	१५	सुवासयुक्तिक		१५३, ७
सुरवर्त्मन्	५८,	६	सुवासस्		१०५, ६
सुरश्रेष्ठ	२४८,	२०	सुवासिनी		२०५, १४
सुरा	८४, २।	६८, १४।	सुवेल		८६, २
	१६५, १५।	२०८, ८।	सुवेष		३११, ३
	२५१, १०।	२६०, ८।	सुवेषा		२८२, ११
	२६५, ५।	३०१, ७।	सुव्रता		१५६, १८
			सुषमा		२३०, ८
सुरागेह	७६,	१०	सुषवी		३२२, १७
सुराचार्य	१६४,	६।	सुषिर		२८३, १४
सुराद्रि	२५८,	१५	सुषिरा		२८३, १५
सुरापात्र	१४,	१८	सुषिम		२३०, ६
सुरावौज	३१६,	१२	सुषेण		११६, २१
सुरापानपात्र	३३३,	१३	सुषेणिका		४४, १४
सुरामण्ड	२८६,	२०	सुसन्धान		३१८, १४
सुरालय	२८४,	१	सुसंस्कृत		२०८, ६
सुरङ्गा	३११,	२	सुसमृद्ध		१८०, ६
सुरत	१५६,	२०	सुसव		३२२, १६
सुरूपक	६५,	२०	सुस्थित		२६, ३
सुरूहक	४४,	१३	सुस्थिति		१४५, १४
सुरलोहक	४४,	१४	सुसप्रपच्छक		५३, ७
सुवर्चिका	४४,	१०	सुहित		१५६, १६
			सुजत		१५६, १६

(५६३)

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सुहृत्	१५६,	२०	सूत्रतन्तु	१६५,	६
सुहृद्	३२१,	८	सूत्रधार	२६३,	३
सुहृद्बल	२६४,	१६	सूत्रभेद	२३५,	२
सुहोत्र	२८३,	१३	सूत्रमात्रक	१६,	६
सूकर	३२, ७। ६६, ११।		सूत्रवेष्ट	२७२,	१
	२७७, ६। २८०, १७। २८३, १५		सूत्रहस्तक	२४४,	१३
सूकरक्रिया	२४६,	८	सूत्रादिसूत्र्यांश	३२५,	१
सूक्ता	१६५,	७	सूत्रालि	३११,	५
सूक्तभेद	१५४,	१४	सूत्रांश	२२४,	१३
सूक्त्य	१०२, ३। २२६, १६; २०		सूद	१०४, १३। १७४, १६।	
सूक्त्यजन्तु	२३, १७			२११, ११	
सूक्त्यदृग्	२६, ४		सून	१८६, १२	
सूक्त्यवस्त्र	७, १२		सूना	१८६, १३	
सूक्त्यैला	८५, ४। ८६, ६। १६६, १।		सूनु	१२७, १०। १८६, १४	
	१७०, १७		सूप	२११, ११	
सूचक	३०, २। १६६, ४।		सूपकार	२६१, १०। २६२, २०।	
	२५३, १७। २७७, २०			३२१, ७	
सूचन	७२, ७। १६३, २		सूपकारक	१७४, १६	
सूचना	२०१, १२		सूर	२६२, ८	
सूचा	७२, ७		सूरगा	११७, २। १७२, ७।	
सूचिका	११, १८			१६०, १४। २६५, ६	
सूची	७२, ७		सूरि	३१६, १०	
सूत	५२, १८। ६५, ८। १०२, ६।		सूर्मी	२२७, १	
	१२३, १२। १३१, ६। १३४, १६;		सूर्य	३, २। ५८, ३। ५६, ७; १८।	
	१८। १४६, १०			६५, ५। ८७, १६। १११, ११।	
सूतक	३०, ३। २५६, ५			११६, १४। १३५, ११। १४१, ८।	
सूता	३८, १३			१५१, ११। १७१, ११। १८८, ७।	
सूतिकागार	८७, ७			१८६, १४। २०५, ६। २२६, १६।	
सूत्र	३६, ३। १०४, १४। ११०, २।			२४०, १३; १४। २५०, २।	
	१२७, ७। २५५, १६। २६२, ७।			२६६, १६। २६७, १८। २७३, ८।	
	३४२, ७			२७८, १५। २६०, ६। ३०१, ६।	
सूत्रकण्ठ	६५, ११			३१६, ६	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सूर्यगन्तव्यदिग्	१६३,	५	सेनामात्र	२२३,	१४
सूर्यभक्त	१६५,	७	सेनाविशेष	१६६, ८।	२०२, ३।
सूर्यभक्ता	१६५,	८		२२३,	१४
सूर्यवंप्रान्तप		८, ७	सेनासमवाय	२४०,	१७
सूर्यसारथि	६५, १।	२६४, १३	सेनालिका		१२०, ५
सूर्या		२४०, १३	सेमूषी		३३३, ८
सूर्यादि		३४०, १०	सेव		३०, ७
सूर्यादिविष		२६०, ५	सेवक	३०, ७।	३३, २।
सूर्यावर्त		१४३, ५		१३०, १२।	१६८, २
सूर्यावर्ताग्रभेद		२३, ७	सेवन	२०१, ५।	२०३, २
सूर्येन्दुसङ्गम		३२५, १६	सेवनकर्मन्		१८६, ६
सृक्किणी		११७, २	सेवा	१३०, ३।	१६०, १२।
सृगाल		५०, १६			३४६, २
सृणिका		३०, ५	सेवार्ह		२४०, १६
सृताम्बकण		२८२, ५	सेवित	८४, १६।	१५२, २
सृति		१३६, २	सेव्य		२४०, १६
सृदाकु		३०, ४	सेज्जण्ड		१००, १६
सृष्ट		८६, १७; २०	सैहिकेय	६४, ५।	१०१, ६।
सृष्टि		८६, १६।	८७, १	३२३, ६।	३४०, १०
सेक		६, ७।	२०१, १३		६६, १५
सेकपात्र		१०८, १			६, ८
सेक्तृ		३०, ६	सैकत		२६४, ५
सेचक		३०, ६	सैकतिक		४४, १७
सेचन	२०, ६।	६६, १५।	सैद्धान्तिक		४४, १६
	११३, १६।	२०१, १३	सैनिक	१२, १६।	३०, ८
सेतु	४८, २१।	११५, १३।	सैन्य	७, १।	६७, १४।
	१३६, ३।	२७४, १५।	२६५, ७	२४०, १७।	२५३, १५।
सेना		२०४, १२	सैन्यक		३०, ८
सेनाघट्टभिद्		२२३, ११	सैन्यपृष्ठ	१०६, ८।	२६६, ६।
सेनानिवेश		३२६, १६			३४४, ६
सेनानी	४६, ७।	२०१, १४	सैन्यप्रभेद		१०४, ११
सेनापति	१६५, १०।	२०१, ४	सैन्यमात्रक		१६६, ८

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
सैन्यमान	११७,	१६	सौधाय	३२,	४
सैन्यरक्ष	३०,	८	सौनिक	३०,	१०
सैन्यरक्षण	२२३,	१०	सौन्दर्य	१४२,	८ । २११,
सैन्यवसति	२८२,	६	सौप्तिक	३०,	६
सैन्याग्रदेश	२५६,	२	सौवल	२००,	४
सैन्यव	३२२, २१ । ३२४,	१३	सौभाग्य	२०,	१२
सैन्यवादि	११५,	४	सौभाजन	७१,	१५
सैरन्धी	२८३,	१६	सौभिन्न	३४७,	२
सैरिभी	३३३,	२	सौमिक	३०,	६
सोच्छ्रय	१५०,	८	सौम्य	२४०,	१८
सोड्य	२४०,	६	सौम्ययोषा	२६५,	८
सोड	१०२,	८ ; ६	सौरभ	३१३,	१४
सोत्कण्ठ	८,	१०	सौरभेयी	५८,	११ । ६६,
सोपान	११८, ११ । २०१,	१५ ।	१६५,	५ । २२१,	
				८	
			सौरभ्य	२४६,	७
सोम	२२७, २ । २६४,	१२ । २७०,	सौराष्ट्रमृद्	३४५,	१०
सोमदैवत	२४०,	१८	सौराष्ट्रिका	४५,	३
सोमनिर्दलन	२००,	१५	सौवर्चल	१७,	२० । २५,
सोमलता	२६४,	१६		१११,	६ । ३१४,
सोमवंशोद्भव	३३२,	११	सौवस्तिक	४५,	४
सोमवल्क,	४४, १६ ; २० । ७८,	८	सौवीर	१६०,	२ । २८३,
सोमवल्हरी	२२४, १८ । २६४,	१६	सौवीरदेश	३५,	२
सोमवल्ली	५६,	११	सौहित्य	१२७,	११
सोमाङ्ग	३०,	६	स्कान्द	५५,	१३ । २६८,
सौकर्य	२४६,	८	स्कान्दफल	३१४,	१
सौखशायनिक	५३,	७	स्कान्दावार	२६२,	१७
सौगताह्निक	२०७,	४	स्काण्ड	१८२,	६ । २१७,
सौगन्धिक	३२, १६ । ४५,	१		३२५,	१
सौगन्ध	२४६,	७	स्काण्ड	१२८,	१
सौचिक	३०,	१०	स्खलन	११४,	१७
सौदामिनी	४८, १७ । १५३,	१३ ।	स्खलित	१५५,	२ । २६७,
१७६, १२ । २०७,	१८ । ३१२,	६	स्तनन	२००,	१६

(५६६)

शब्दः	पं०	पं०	शब्दः	पं०	पं०
स्तनयित्नु		२०७, ८	स्त्रीजित		३४, ४
स्तनसम्भव		२४०, ११	स्त्रीच्य		४५, ६
स्तनित	१५०, १८। १५५, १२।		स्त्रीपिष्ट		२८२, ८
		२०७, ८	स्त्रीपुंसयुग्म		१६७, १०
स्तन्य		२४०, ११	स्त्रीभगिनो		२८, २०
स्तनक	१४, ४। ७४, ११। ३३५, ७		स्त्रीमध्य		१६६, १७
स्तन्य		१६१, १७	स्त्रीरजस्	१३१, १८। २११, २।	
स्तनित		१५६, ५		२२८, ११। ३१६, ४	
स्तन्य	७४, ११। २१३, ८।		स्त्रीरतबन्धन		३२८, १०
	२१६, १२। २२३, ११।		स्त्रीरत्न		१६४, १६
	३३५, ७		स्त्रीललाटाभरण		२६, १६
स्तम्बेरमाय		२५२, १७	स्त्रीवस्त्राञ्चल		२५, ५
स्तम्भ	१०८, ६। २१४, ११।		स्त्रीविलास		२८, ७
	२२१, १०। २६६, ६		स्त्रीवेशधारिपुरुष		४८, ७
स्तम्भन		२०१, ६	स्त्रीश्रोणिपुरोभाग		१६३, १८
स्तिनिष्ठा		३०६, ११	स्त्रापत्य	१४, १६। २१, १६	
स्तिमित		१५६, १४	स्त्राभ्यास		२३६, २
स्तिमितार्थक		१४३, १८	स्यगिकारञ्जु		२७६, ११
स्तुति	६६, २। १०७, ८। २१७, ४		स्यगित		१५५, ७
स्तुतिपाठक		१११, ७	स्यण्डिल		२७०, ११
स्तूप	१२, २। २६६, ६		स्यपति	१५५, ५; ७	
स्तोक	६, ६; ७। १६४, ७		स्यपित		१४१, ३
स्त्यान		१८६, ११	स्यपुट		३५, २०
स्त्री	१३१, १६। १५१, १८।		स्यल		३१६, १६
		२८१, ५	स्यलान्तर		१०६, २
स्त्रीकरण	६, २। १६, ११।		स्यलौक्रीडन		३२, १८
	१०६, ८। १४३, १०। २३४, १८।		स्यविर	१७१, १३। २८२, २०	
	३२२, ८। ३२६, ६		स्यायु	१६, ६। १०८, ५	
स्त्रीकरणान्तर		१७८, ११	स्यान	३, ४; ८। ६४, १०।	
स्त्रीकृतजीवन		६०, ६		६७, २१। १७३, ६। १८६, १०।	
स्त्रीकेशवेश		१५६, १५		२२४, ७। २३७, ६। २४२, १५।	
स्त्रीजातिभेद		२०१, १७		२६६, १२। ३२०, १४	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
स्थानमात्र	६३, ५।	२१८, २।	स्थूलमुक्ता	२७८, ७	
	२२५, ४।	२४२, ५	स्थूलोच्चय	२४८, १८	
स्थानिक	२६, १६		स्थूलोपल	३१२, ८	
स्थापन	२०१, ४		स्थेय	२४०, १५	
स्थापित	१५६, ६		स्थेयस्	२६२, १६	
स्थामन्	२६६, ५		स्थैर्यकारिन्	२०१, ६	
स्थाधिक	२६, २०		स्थौल्य	२६६, ४	
स्थायिन्	२६, १६		ज्ञात	१३४, ६। १३७, ११	
स्थायुक	३०, १		ज्ञातक	२६, २०। १३४, ६।	
स्थाल	३०१, ५			१३७, ११	
स्थाली	१६१, १७। ३०१, ५		ज्ञान	१८६, १२। २००, १५।	
स्थावरान्तर	३७, ४			२०८, ५। ३१६, ६। ३२३, ३।	
स्थावरेतर	१५, ४			३२६, २	
स्थाविर	२८३, २		ज्ञानीय	६५, २। १८६, १२	
स्थाष्णु	१०८, ५		ज्ञिग्ध	११४, ८। १८२, १०।	
स्थासक	२६, १८। ७१, ७			१८६, ११। २७७, ८	
स्थित	१३४, १२। १८६, ७		ज्ञु	२०३, ११	
स्थितार्कदिग्	१८०, १२		ज्ञषा	१८१, ११	
स्थिति	१३४, १३। १६६, १३।		ज्ञहौ	६७, २। १८२, १३।	
	१८२, २। १८६, १०। १६१, ३।			२५६, १६। २८७, ४। २६६, १६	
	२२६, १८		ज्ञेह	१३८, ३। ३२३, १।	
स्थिर	१०८, ५। १३६, ८। २६२, ४			३४२, १	
स्थिरतर	२६२, १६		ज्ञेहपाचित	१४३, १४	
स्थिरदंष्ट्र	२६२, १६		ज्ञेहपात्र	१४, ७	
स्थिरा	२६२, ४		ज्ञेहबस्ति	२०८, ३	
स्थिरांश	२६१, २०		ज्ञेहयुत	१८२, १०	
स्थूणा	१०२, २। १०८, ६।		ज्ञेहशेष	३, १०	
	२१६, ११। २६३, १६		ज्ञेहाधिन्	३२८, १२	
स्थूल	१०१, १४। १०२, १५।		ज्ञेहाश	३२८, १२	
	२१६, १। २७५, १८। ३०१, ६		स्पन्द	१४२, ७	
स्थूलकाष्ठानि	२०१, ६		स्पर्द्धा	१८२, ३। ३३३, १०	
स्थूलकुसूल	२६८, १०		स्पर्धन	३३१, २	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
स्पर्धा	८४, १४।	१२५, ५	स्मर	१२१, ६।	१५३, १०।
स्पर्धापद		३४५, ७	१६३, २०।	१६७, १।	२०२, १५।
स्पर्धा	२००, १६।	२०८, ५।	२०६, ५।	२१४, ६।	२२२, १४।
		३२६, १४; १५	२२५, ११।	२२६, ५।	२३६, १२।
स्पर्शाक		३२६, १४			२५८, ११
स्पर्शान	२००, १६।	२१०, १०।	स्मरणा		१३६, २
		३२६, १४	स्मरपत्नी		१२६, ११
स्पर्शमात्र		३२६, २	स्मरमन्दिर		१८८, १५
स्पर्शाञ्जता	१३४, १७।	२११, ११	स्मरस्त्री		३१८, १
स्पष्ट		३२६, १६	स्मरहर	२३, ६।	४२, १३।
स्पृक्षा	६, ६।	१३१, १६।			२८८, १
स्पृक्षौषधि		१६६, ५	स्मरान्तक		५०, ६
स्पृष्टि		१२६, १६	स्मित		७३, १३
स्फटिक	३, २।	२६, १७।	७४, ४	स्मृत	१२४, ११
स्फटीक		२६, १७	स्मृति	१०, ८।	१३६, १
स्फार		२६२, २; ५।	स्यद	१७४, १३।	१६३, १५
स्फारविफल		८८, १८	स्यन्द	१३१, १६।	१६२, १८
स्फिच्		६, ५	स्यन्दन	१०३, १२।	१६६, १०।
स्फिर		२६२, ५			२०१, १
स्फीति		१३४, १०	स्यन्दनप्रभेद		३१८, ४
स्फुट	२६, १८।	१३२, ८।	स्यन्दवर्जित		१३६, १५
		३२७, १८	स्यन्दाग्नि		२०१, ६
स्फुटन		१७७, १३	स्यमौक		२६, ११
स्फुटि		८६, १६	स्यमौका		२६, ११
स्फुटित	७३, ८।	१४३, १०	स्यूत	१३४, २०।	१३५, १।
स्फुरित		१३०, ६			१४८, १४।
स्फूर्च्छा		७५, ३	स्यूतवस्त्र		१८७, १६
स्फूर्जक		३०, १	स्यूति		१३४, २०
स्फूलिङ्ग	६६, १३।	११८, १	स्योन		१८६, १४
स्फोटविषय		१५४, १६	स्योनाक		६१, ६
स्फोटित		१४६, १६	खञ्	६, ४।	२६६, १५
स्मय	२४०, ११।	२५०, १	खव		२५०, ६

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
खस्त		१३४, ६	खवल		२८४, ४
ख		२५०, ६	खभाव		८७, २ । १४७, ८ ।
खुग्मेद		३१७, १			२११, ३ । २२२, ४ । २२४, ६ ।
खुच्		६, ६ । २८४, १५			२३३, १३ । २६७, १२ । ३००, १८ ।
खुचि		७२, ८			३१७, १६ । ३१८, १२ । ३२२, १४
खुत		१०७, ४ । १२०, १०	खभू		२१६, ११
खुति		२०१, १	खयज्ञाततिल		३७, १२ । ७८, १०
खुव		३१८, १६	खयम्भू		७६, ४
खुवादिक		२५६, १८	खर		६३, १ । १२६, १५ ।
खोतस्		१३६, ३			२२३, ६ । २६१, १५
खोतोऽञ्जन		२४, १४	खरभेद		१३८, १५ । १४५, २ ।
ख		१२४, ६ । २१६, २			१५५, ११ । १७६, १७ । २२६, ७ ;
खक		६, ३			११ । ३२७, १
खकीय		७६, १७	खरप्रभेद		२७०, २
खगत		१५६, ७	खरविशेष		२५८, ८
खच्छन्द		२६२, ६ । २८७, १	खरान्तर		२१६, १६ । ३१८, १८
खच्छन्दचारिन्		१४, ६	खरित		१५५, ११
खच्छपत्र		७, ६	खरु		२६१, १८
खच्छवस्तु		१६४, ७	खरूप		१२४, ७
खज		७७, १५	खर्ग		५८, १० । ६२, १३ ; १४ ।
खजातिश्रेष्ठ		१८८, १६			११०, १ । २३२, ३ । २४८, २ ।
खतन्त्र		१५६, १० । २२८, ८ ।			३१६, १२ । ३२०, ६ । ३३२, १० ।
		२४४, १४			३४६, ११
खदत्ताशाविहन्तृ		६१, १५	खर्गङ्गा		१३४, १२
खदन		१६७, १८	खर्ग		११७, ६ । १४१, १० ।
खधवह		३४४, १८			२२१, ७ । २४२, १७ । २४३, १ ।
खधासूति		१६५, ४			२५०, १ ; ६ । २५१, २ ।
खधिति		१५६, ५			२५३, १४ । २५७, १४ । २७५, १६
खनित		१५५, १२	खर्गकर्ष		११६, २२
खनियोजित		६०, १७	खर्गकार		५१, ६ । २५२, ५ ।
खपत्र		६२, ५			३११, ७
खप्र		१८६, ८ । १६४, १३	खर्गक्षीरी		१६५, १३ । २४४, २

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
खर्गचूड	२१, १७।	११६, १६	खायत्त		१५६, ६
खर्गच्छद		१७६, १४	खास्थ्य		१७६, १६
खर्गदी	२६३, ६।	३२०, ६	खाहा		१४१, ८
खर्गप्रभेद		६२, ६	खीकार	११०, १५।	२३०, १४।
खर्गमानक		२५, ८		२३१, ११।	३४४, ६; ७
खर्गादिखचित		१५०, १८	खीकृति		१३६, १७
खर्भानुमाह		३४१, २०	खीय		६०, ३
खर्लोक		११२, ८	खेद	१७४, १७।	३३६, २
खल्प	६, ६।	१३, ४।	खेदजल		१७६, १५
		२१०, २।	खेदन		१७४, १७
		२५८, १०	खेदनिक		४४, १६
खल्पनदी		११६, १७	खेदवारि		७०, १
खल		२२५, ६	खेदार्थकौषध		४४, १६
खलिक		२६, १३	खेदित		१४२, ३
खल्लिमुख		५८, १	खेप्रा		३२६, १६
खल्य		६३, ५	खैर	३८, ३।	१७४, २।
खाङ्ग		६२, १४			२५६, ५।
खातन्त्रा		६७, १३			२६२, १८
खातन्त्राह्वय		१६६, १६	खैरिणी	६, ८।	८८, १३।
खात्मसङ्गत		१५६, ७			११७, ३
खाद		३३५, १६			
खादित		१५६, १०			
खादिष्ट		६०, १७; १८	हंस	६५, १।	२१७, २।
खादु		१७४, १४		२८६, ५।	३१७, ८।
खादुप्रिय		२७७, १८	हंसक		३०, ११
खादुसाचित		६०, १८	हंसपत्नी		२८६, ६
खान्त	१३४, ११।	३३७, १८	हंसपदी		३३६, १४
खाप	१३४, १७।	१८६, ८।	हंसभेद		२४, ३
	२००, ५।	२११, १०।	हंसयोषा		६०, ८
		२५६, १०।	हञ्ज		७७, १८
		२७२, ११।	हटी		८७, ४
खाभाविक		४४, ७	हट्ट	८७, ४।	२३५, १७।
खामिन्	२३२, १०।	२६५, १०।			३३४, ११
		३२५, ४			

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
हट्टरी	२७१,	१०	हरण	६८, २१। ११७, ३; १६।	
हट्टविलासिनी	८५, ६। १८६, १५।			१२०, ४। २२६, १४	
	१६५, १		हरपार्श्वद		६०, १७
हट्टाध्यक्ष	४६, ११		हरप्रतीहार		१७३, ५
हठ	६४, २		हरयोषित्		१३६, ७
हठात्कृति	२६१, ७		हरवम		३४५, ११
हड्डा	६८, १६		हरि	४८, २१। ५४, ८। ५७, ३।	
हत	१३५, ५। १३८, ४। १४६, १२			७५, १०। ८८, १४। ६२, ४।	
हताङ्ग	६६, १५			१३६, ६; १२। १६६, ४।	
हतच्छागाखबिन्दु	२८७, १४			२१८, ६। २१६, ११। २६२, १०।	
हताग्र	३२८, १४			३१६, २०। ३४६, १५	
हनन	१३८, ८		हरिचक्र		२०७, १५
हनु	७६, ६। १८६, १५; १६		हरिचन्दन	११७, १। २०६, १२	
हन्त	१३५, ६		हरिण	६६, ११। ११७, ८।	
हन्तृ	१३५, ६			३२१, २०	
हव्यपाक	४५, ४		हरिणान्तर		३३३, ६
हेभन्	२२०, ६। २२४, ११		हरिणहृदय		२४६, १०
हय	१६३, १५। २२५, १४।		हरिणी		११७, ७
	२५२, १४। ३२३, ५। ३४७, ३		हरित्	१५७, ६; ७। २२६, १०	
हयघोषा	१६६, ६		हरित	१५७, ५। २२४, १।	
हयादिप्रग्रह	३४२, १५			३२८, १	
हयवर्णविशेष	१५७, ७		हरिता	११७, ७। १५७, ६	
हयभूषण	६६, १७		हरितादि		१०४, १४
हयवन्तव्यातव	४३, १२		हरिताल	२१, १३। ४२, १३।	
हयलाला	३१४, ६			५१, १०। १४१, १८। १६६, ६।	
हयोरग	३१४, ६			२६७, १७। ३१४, ७	
हर	४६, ३। ५७, १०। ६०, १७।		हरिद्वर्णयुत		१५७, ५
	७५, १०। ८१, १। १०८, ५।		हरिद्यव		२२४, १
	१४३, १। २०७, ७। २२६, ५।		हरिद्रा	७६, १६। १२६, ६।	
	२५७, १४। २५८, ३। २६०, ६।			१६२, ६। १६८, ४। २०८, १५;	
	२६२, १२। ३४७, ६			१८। २२२, ८। २५६, ३।	
हरखट्वाङ्ग	३०७, १			- २६७, १३। २८४, १	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०	
हरिद्राभ	३०७,	१७	हलदगडक	३२५,	४	
हरिधन्वन्	७०,	६	हला	३१२,	१६	
हरिभूषण	२१२,	६	हलाङ्ग	६६,	१४	
हरिमण्ड	१०१,	१०	हलाद्यङ्ग	६१,	६	
हरिमन्थ	१०५,	४	हलायुध	२२५, १३ । २४८,	१० ।	
हरिवाहन	२०६,	१४		२६६,	५	
हरिश्चन्द्र	२६२, ६ । ३२४,	११	हलाहल	३१४,	८	
हरिश्चन्द्रपात्मज	३२४,	६	हलिपत्नी	१५१,	३	
हरिहय	२१४, ७ । २४८,	१६	हल्लीसक	४५,	६	
हरौतक	६,	१६	हव	३१८,	१७	
हरौतकी	४५, ५ । ८१,	४ ।	हवन	१३५, ६ । २२७,	५	
१७०, ८ । १६६,	३; ७ ।		हविष्	२८४,	१४	
	२३७, १० । २४१,	६	हव्य	२५३,	१८	
हरेणु	२६,	२ । ११७,	४	हव्यकव्यविधि	१८२,	१
हरेणुक	७६,	१३	हव्यवह	३४४,	५	
हविर्भेद	३२६,	१४	हसन	४१, १६ । २०१,	१७; १८ ।	
हर्तव्य	२४१,	१		२०५,	१	
हर्तुमयोग्य	२४१,	१५	हसन्ति	१५७,	८	
हर्मणि	११७,	६	हसन्तिका	४५,	५	
हर्म	१२, १७ । १३१,	२ । १७४,	१ ।	हसन्ती	४५, १३ । ११८,	२
	१७५, ८ । २१८,	१० । ३०३,	८ ।	हसन्मुख	५८,	२
	३३१, ११ । ३३७,	१६	हस्त	४, २ । ५६,	७ । १३५,	४
हर्षक	१६, १६ । १६५,	४	हस्तचतुष्टय	६१,	८ । १३१,	८
हर्षकारिन्	३२,	१६	हस्तच्छेद	६७,	११	
हर्षजनक	२४,	१७	हस्तपुट	६६, ४ । १४८,	१४	
हर्षण	११७,	५	हस्तलेप	१०६,	१८	
हर्षयित्तु	२०७,	२०	हस्तवलय	११०,	२	
हर्षयुक्त	१५७,	६	हस्तसम्पुटक	३०६,	११	
हर्षसम्पन्न	१४५,	३	हस्तादिवर्जित	६८,	१२	
हर्षित	१५७,	६	हस्तालङ्कार	२१५,	४	
हल	५६, ८ । १२१,	६ । २६२,	४ ।	हस्तिकर्ण	१२२,	६
	२६३, १३ । ३०४,	१६	हस्तिनाथ्यन्तर	१७४,	३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
हस्तिदन्त	१६५,	११	हारिकण्ठ	६५,	१२
हस्तिन्	२७७,	१६	हारिद्र	२८३,	२०
हस्तिनी	६८, १५। १६२, ६।		हारीत	१५७,	१०
	२०१, १६। ३२६, ६		हार्य	२४१,	१
हस्तिप	४६, १५		हाल	३०१,	६
हस्तिपक	४५, ६। ११८, ६		हाला	३०१,	७
हस्तिपकाधिप	२६१, १४		हालामुख	५८, २	
हस्तिपिप्पली	२७६, १४		हालाहल	३१४, ६	
हस्तिभेद	७८, ६		हालिक	३०, १४	
हस्तिमल्ल	३१४, ६		हाव	२२६, १७। ३१८, १८	
हस्तिश्टङ्गार	१३०, ११		हास	४६, १७। २०१, १८	
हस्तिसङ्घ	३०, १३		हासिका	३०, १४	
हस्तिसन्नाह	६७, १		हास्तिक	३०, १३	
हस्तिहस्त	६८, १४		हास्य	३०, १४। ३२७, १८	
हारक	३०, १३		हास्यकारिन्	२३, ३। २०१, १७	
हानि	१५८, १६। १८७, १।		हास्यजीव	४३, ४	
	१८६, १७		हाहा	३४२, २	
हायन	२०१, १६। २७६, १५		हिंसा	१८०, १०। १६३, २।	
हार	४७, ७। १५०, १५।			२०२, ११। २०६, ६; ११।	
	२५४, १६। २६२, १३। २६४, २०।			३३६, १२	
	२८४, ५। ३१३, ८		हिंसित	१०४, ४। १२५, १८।	
हारक	२६, ६। ३०, १५			१३०, २०। १३६, १०। १४१, ७।	
हारभिद्	१५३, १७			१४३, ४; १२	
हारभेद	३६, २। ४०, १५।		हिंस	६८, १३। २५३, १२	
	७४, ११। १५१, १०। १५५, १६।		हिंसा	२६२, १४	
	१६३, ५। २१७, ६। ३३५, ७।		हिक्का	६, ८। १७०, १५।	
	३३८, ३। ३३६, १८			१८४, १२	
हारमध्यमणि	२०, ४। ३०५, १६		हिक्कु	२१, ५। २७, १७।	
हारलता	८६, ६			६०, ६। ६२, १५। १११, ८।	
हारङ्गरा	२४, १३			२२५, १२। २६६, १	
हारान्वितगण	६५, १२		हिक्कुनिर्यास	३४०, ४	
हारि	२६२, १२; १३				

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
हिङ्गुपर्णी		७८, ७	हीरक	३०, १६।	२५६, १७
हिङ्गुरस		३४०, ४	हीरा		२६५, १५
हिङ्गुल	१६, ८। १७६, ६। १७८, ६।		ऊडाङ्गुड		६८, २१
	१७६, १५।	३११, ६	ऊडुका		३०, १७
हिङ्गुली		३११, ६	ऊख		६८, २०
हिज्जल	१६२, ३।	३०६, ८	ऊत		१३५, ८
हियडक		६८, ६	ऊतवह		३२६, १
हियडन		२०२, १	ऊतानल		२५६, १६
हिडिम्ब		२१७, ७	ऊताप्रान	३, १२। ७२, ११।	
हिडिम्बा		२१७, ७		१०१, ६। २२४, ३	
हिडिरी		२८४, २	ऊति		१३५, ६
हित	१३५, ७। १५०, ६।		रूण		१०८, ८
	१७१, २। २२७, ७। २३७, १०		रून		१८६, १७
हिताप्रंसन		३३६, १६	रूर्क्षा		७५, ४
हिम	२३, १५। २१३, १। २२७, ४		हल्लेख		५६, १; २
हिमगिरिस्त्री		१८८, १२	हच्छा		७५, ४
हिमगुण		१३३, १६	हज्ज		७७, १७
हिमग्रस्त		६७, ६	हत	१०४, १२। १३५, १०	
हिमज		७६, १५	हताङ्ग		६६, १५
हिमजा		७६, १५	हद		१७४, १८
हिमदीधिति		३२७, १२	हदय		२४६, ११
हिमाद्रि		२८४, १	हदयकूम	१५५, ३। १५६, ४	
हिमाराति		१६५, १२	हद्रव		२४१, २
हिमवत्पत्नी		२४, १५	हद्य	२३७, १४। २४१, २	
हिरण्य		२४८, २०	हद्या		२४१, ३
हिरण्य		२४६, ६	हन्मबत्		१०६, ६
हिरण्यगर्भ	११२, ३। १२८, ४		हमि		३३१, ११
हिरण्यविक्रति		२४८, २०	हमित	१२६, १०। १५७, ११	
हीन	६६, ८। १२७, ४। १८६, ४।		हमीक	३०, १८। २४२, ७	
	१८६, १६। २३६, १५। २४५, ५		हमीकेश	१५०, ६। १६४, १२	
हीनाङ्ग		६२, १	हृष्ट	७७, २। १४६, १६।	
हीर		२६२, १५		३३७, १३	

शब्दः	पृ०	पं०	शब्दः	पृ०	पं०
हृष्टलोमन्	१५७,	११	हैयक	३०,	१६
हैड	६८,	२१	हैजन	२०२,	१
हैडा	६८,	२२	हैजा	३३, १। २०२,	१।
हैठ	६४,	२		३०१,	७; ८
हैति	१३५,	७	हैलि	३०१,	६
हैतिभेद	२००,	११	हैमवती	१३६, १६। १६५,	१३
हैतु	१०६, १७। ११०,	७।	होडा	६८,	२२
	११३, ३। १३५,	११। १४५,	होट	१३५,	११
	२०५, ३। २३३,	१७। २४३,	होम	१३५,	८। २२७,
	२५४,	२०। ३२२,	होमपात्र	३१८,	१६
हैतुसमुत्थ	२६८,	१७	होमि	२२७,	५
हैत्वर्थ	१२४,	८	होरा	२६२,	१६
हैमघर्षण	११४,	२०	होली	३०१,	६
हैमतार	४२,	१०	हौलिक	३१,	१
हैमन्	४४, १३। ७५,	५। १६२,	ऋद	१७४,	१७
	२६६, १६। २८३,	२०। २८६,	ऋस्व	३१६, १२। ३१८,	१८
	२८७,	१८	ऋस्वविवक्षा	३१८,	४
हैमपुत्री	२२३,	६	ऋदिनी	२०१,	२०
हैमपुष्य	२१४,	१२	ऋी	२५०,	३
हैमपुष्यक	५१,	१५	ऋीण	१०८,	७; ८
हैमपुष्यका	५१,	१५	ऋीत	१०८,	८। १३५,
हैममान	२७३,	३	ऋीबेर	२७, १६। २६७,	६
हैमल	३११,	७	ऋीविधायक	३०,	२०
हैरम्ब	४२, ७। २०७,	१।	ऋेप	२११,	१३
	२१७,	८	ऋेषक	३०,	२०
हैरिक	३०,	२०	ऋेषा	३३१,	१२

॥ इति सूचिपत्रम् ॥

शब्दरत्नसमन्वयस्य शुद्धिपत्रम् ।

पृष्ठे	पङ्क्तौ	अशुद्धम्	शुद्धम्
४३,	५	क्षणिक	क्षणिके
६१,	१	ऽहे	ऽहेः
६३,	५	उबरे	उम्बरे
७३,	५	द्विषे	द्विजे
७३,	१०	साम्ना	सप्ता
७४,	१२	पिच्छा	पिच्छा
७८,	१५	कुष्ठयोः	कुष्ठयोः
८१,	८	उज्झ	उज्झा
९०,	१२	मत्स्य	मत्स्य
९३,	९	संज्ञाप	संज्ञाप
१२८,	११	नेष्टौ	नेष्टौ
१६९,	१५	मधु	मधू
१७७,	१६	मल्यां	मल्ल्यां
१८२,	१२	निष्पत्यो	निष्पत्यो
१८४,	१२	तुबन्धी	मतुबन्धी
१८५,	१३	बन्धु	बन्धु
१८६,	६	कृत्स्नं	कृत्स्नं
२०३,	११	रज्ज्वा	रज्ज्वा
२०६,	१६	वैरोचनि	वैरोचनि
२०६,	१८	मल्यां	मल्ल्यां
२१४,	१३	पूगकाशा	पूगकाशा
२१५,	१	भञ्ज्वा	भञ्ज्वा
२२४,	६	अहिंसोऽप	अहिंसोऽप
२३०,	११	नान्तरे	नान्तिके

पृष्ठे	पङ्क्तौ	अशुद्धम्	शुद्धम्
२६३,	१२	जगृहे	जगृहे
२६८,	६	वाहने	वाहके
२७५,	१०	केदोरे	केदारो
२९४,	३	पङ्क्तिस्थाने	चतुर्थपङ्क्तिर्वाच्या
२९४,	४	पङ्क्तिस्थाने	तृतीयपङ्क्तिर्वाच्या
२९४,	४	पूरोटो	पुरोटु
२९६,	६	स्तभ	स्तम्भ
२९८,	७	दम्बयोः	दम्बके
३००,	८	सिन्धि	सौन्धि
३०५,	१९	वल्यां	वल्ल्यां
३०८,	१५	मोतुलो	मातुलो
३०९,	२	युगुले	युगले
३२१,	१७	मृदूत्वे	मृदुत्वे
३२३,	१३	जिह्वाति	जिह्वेति
३२६,	८	स्थिवयवे	स्थिवयवे
३२७,	११	सम्भु	शम्भु
३३१,	१	मान	माने
३३१,	१३	प्रगहे	प्रग्रहे
३३५,	१४	काङ्ख्यां	काङ्ग्यां
३३९,	१०	चुल्यां	चुल्ल्यां
३४१,	५	प्रौह	प्रौह
३४१,	५	गजाङ्घ्रि	गजाङ्घ्रि
३४२,	१५	त्तला	त्तला

Gaekwad's Oriental Series

CATALOGUE OF BOOKS

1932

ORIENTAL INSTITUTE, BARODA

SELECT OPINIONS

Sylvain Levi : The Gaekwad's Series is standing at the head of the many collections now published in India.

Asiatic Review : It is one of the best series issued in the East as regards the get up of the individual volumes as well as the able editorship of the series and separate works.

Presidential Address, Patna Session of the Oriental Conference : Work of the same class is being done in Mysore, Travancore, Kashmir, Benares, and elsewhere, but the organisation at Baroda appears to lead.

Indian Art and Letters, London : The scientific publications known as the *Oriental Series* of the Maharaja Gaekwar are known to and highly valued by scholars in all parts of the world.

Journal of the Royal Asiatic Society, London : Thanks to enlightened patronage and vigorous management the *Gaekwad's Oriental Series* is going from strength to strength.

GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

Critical editions of unprinted and original works of Oriental Literature, edited by competent scholars, and published by the Oriental Institute, Baroda

I. BOOKS PUBLISHED.

- Rs. A.
1. **Kāvya-mīmāṃsā**: a work on poetics, by Rājasekhara (880-920 A.D.): edited by C. D. Dalal and R. Anantakrishna Sastry, 1916. Reissued, 1924 2-4
This book has been set as a text-book by several Universities including Benares, Bombay, and Patna.
 2. **Naranārāyaṇānanda**: a poem on the Paurāṇic story of Arjuna and Kṛṣṇa's rambles on Mount Gīrnar, by Vastupāla, Minister of King Viradhavala of Dholka, composed between Samvat 1277 and 1287, i.e., A.D. 1221 and 1231: edited by C. D. Dalal and R. Anantakrishna Sastry, 1916 *Out of print.*
 3. **Tarkasaṅgraha**: a work on Philosophy (refutation of Vaiśeṣika theory of atomic creation) by Ānandajñāna or Ānandagiri, the famous commentators on Śaṅkarācārya's Bhāṣyas, who flourished in the latter half of the 13th century: edited by T. M. Tripathi, 1917. *Out of print.*
 4. **Pārthaparākrama**: a drama describing Arjuna's recovery of the cows of King Virāta, by Prahlādanadeva, the founder of Pālanpur and the younger brother of the Paramāra king of Chandrāvati (a state in Mārwar), and a feudatory of the kings of Guzerat, who was a Yuvarāja in Samvat 1220 or A.D. 1164: edited by C. D. Dalal, 1917 *Out of print.*
 5. **Rāṣṭraudhavaṃśa**: an historical poem (Mahākāvya) describing the history of the Bāgulas of Mayūragiri, from Rāṣṭraudha, king of Kanauj and the originator of the dynasty, to Nārāyaṇa Shāh of Mayūragiri, by Rudra Kāvi, composed in Śaka 1518 or A.D. 1596: edited by Pandit Ēmbar Krishnamacharya with Introduction by C. D. Dalal, 1917 1-12
 6. **Līṅgānuśāsana**: on Grammar, by Vāmana, who lived between the last quarter of the 8th century and the first quarter of the 9th century: edited by C. D. Dalal, 1918 0-8
 7. **Vasantavilāsa**: an historical poem (Mahākāvya) describing the life of Vastupāla and the history of

- Rs. A.
- Guzerat, by Bālachandrasūri (from Moḍheraka or Moḍhera in Kaḍi Prant, Baroda State), contemporary of Vastupāla, composed after his death for his son in Samvat 1296 (A.D. 1240) : edited by C. D. Dalal, 1917 1-8
8. **Rūpakaṣaṭkam** : six dramas by Vatsarāja, minister of Paramardideva of Kalinjara, who lived between the 2nd half of the 12th and the 1st quarter of 13th century : edited by C. D. Dalal, 1918 2-4
9. **Mohaparājaya** : an allegorical drama describing the overcoming of King Moha (Temptation), or the conversion of Kumārapāla, the Chalukya King of Guzerat, to Jainism, by Yaśaḥpāla, an officer of King Ajaya-deva, son of Kumārapāla, who reigned from A.D. 1229 to 1232 : edited by Muni Chaturvijayaji with Introduction and Appendices by C. D. Dalal, 1918 .. 2-0
10. **Hamīramadamardana** : a drama glorifying the two brothers, Vastupāla and Tejaḥpāla, and their King Viradhavala of Dholka, by Jayasimhasūri, pupil of Virasūri, and an Ācārya of the temple of Mumisuvrata at Broach, composed between Samvat 1276 and 1286 or A.D. 1220 and 1239 : edited by C. D. Dalal, 1920 2-0
11. **Udayasundarikathā** : a romance (Campū, in prose and poetry) by Sodḍhala, a contemporary of and patronised by the three brothers, Chchittarāja, Nāgārjuna, and Mummuṇirāja, successive rulers of Konkan, composed between A.D. 1026 and 1050 : edited by C. D. Dalal and Pandit Embar Krishnamacharya, 1920 .. 2-4
12. **Mahāvīdyāvidambana** : a work on Nyāya Philosophy, by Bhaṭṭa Vādiṅdra who lived about A.D. 1210 to 1274 : edited by M. R. Telang, 1920 2-8
13. **Prācīnagurjarakāvyaśaṅgraha** : a collection of old Guzerati poems dating from 12th to 15th centuries A.D. : edited by C. D. Dalal, 1920 2-4
14. **Kumārapālapratibodha** : a biographical work in Prakṛta, by Somaprabhāchārya, composed in Samvat 1241 or A.D. 1195 : edited by Muni Jinavijayaji, 1920 7-8
15. **Gaṇakārikā** : a work on Philosophy (Pāsupata School), by Bhāsarvajña who lived in the 2nd half of the 10th century : edited by C. D. Dalal, 1921 1-4
16. **Śaṅgītamakaranda** : a work on Music, by Nārada : edited by M. R. Telang, 1920 2-0
17. **Kavīndrācārya List** : list of Sanskrit works in the collection of Kavīndrācārya, a Benares Pandit (1656 A.D.) : edited by R. Anantakrishna Shastry, with a foreword by Dr. Ganganatha Jha, 1921 0-12
18. **Vārāhaḡrhyasūtra** : Vedic ritual (domestic) of the Yajurveda : edited by Dr. R. Shamasastri, 1920 .. 0-10
19. **Lekhapaddhati** : a collection of models of state and private documents, dating from 8th to 15th centuries A.D.:

	Rs. A.
edited by C. D. Dalal and G. K. Shrigondekar, 1925	2-0
20. Bhaviṣayattakahā or Pañcamīkahā : a romance in Apabhraṃśa language, by Dhanapāla (<i>circa</i> 12th cen- tury): edited by C. D. Dalal and Dr. P. D. Gune, 1923	6-0
21. A Descriptive Catalogue of the Palm-leaf and Im- portant Paper MSS. in the Bhandars at Jessal- mere , compiled by C. D. Dalal and edited by Pandit L. B. Gandhi, 1923	3-4
22. Paraśurāmakalpasūtra : a work on Tantra, with com- mentary by Rāmeśvara: edited by A. Mahadeva Sastry, B.A., 1923 <i>Out of print.</i>	
23. Nityotsava : a supplement to the Paraśurāmakalpasūtra by Umānandanātha: edited by A. Mahadeva Sastry, B.A., 1923. Second revised edition by Swami Tirvik- rama Tirtha, 1930	5-0
24. Tantrarahasya : a work on the Prābhākara School of Pūrvamīmāṃsā, by Rāmānujācārya: edited by Dr. R. Shamasastri, 1923	1-8
25, 32. Samarāṅgaṇa : a work on architecture, town- planning, and engineering, by king Bhoja of Dhara (11th century): edited by Mahamahopadhyaya T. Gaṇapati Shastri, Ph.D. Illustrated. 2 vols., 1924-1925	10-0
26, 41. Sādhanamālā : a Buddhist Tāntric text of rituals, dated 1165 A.D., consisting of 312 small works, com- posed by distinguished writers: edited by Benoytosh Bhattacharyya, M.A., Ph.D. Illustrated. 2 vols., 1925- 1928	14-0
27. A Descriptive Catalogue of MSS. in the Central Library, Baroda : vol. 1 (Veda, Vedalaksana, and Upaniṣads), compiled by G. K. Shrigondekar, M.A., and K. S. Ramaswāmi Shastri, with a Preface by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1925	6-0
28. Mānasollāsa or Abhilaṣitārthacintāmaṇi : an ency- clopaedic work treating of one hundred different topics connected with the Royal household and the Royal court, by Someśvaradeva, a Chalukya king of the 12th century: edited by G. K. Shrigondekar, M.A., 3 vols., vol. I, 1925	2-12
29. Nalavilāsa : a drama by Rāmachandrasūri, pupil of Hemachandrasūri, describing the Paurāṇika story of Nala and Damayanti: edited by G. K. Shrigondekar, M.A., and L. B. Gandhi, 1926	2-4
30, 31. Tattvasaṅgraha : a Buddhist philosophical work of the 8th century, by Śāntaraksita, a Professor at Nālandā with Pañjikā (commentary) by his disciple Kamalaśīla, also a Professor at Nālandā: edited by Pandit Embar Krishnamāchārya with a Foreword in English by B. Bhattacharyya, M.A., Ph.D., 2 vols., 1926	24-0

- 33, 34. **Mirat-i-Ahmadi**: by Ali Mahammad Khan, the last Moghul Dewan of Gujarat: edited in the original Persian by Syed Nawab Ali, M.A., Professor of Persian, Baroda College, 2 vols., illustrated, 1926-1928 .. 19-8
35. **Mānavagr̥hyasūtra**: a work on Vedic ritual (domestic) of the Yajurveda with the Bhāṣya of Aṣṭāvakra: edited with an introduction in Sanskrit by Pandit Rāmakrishna Harshaji Śāstri, with a Preface by Prof. B. C. Lele, 1926 5-0
36. **Nāṭyaśāstra**: of Bharata with the commentary of Abhinavagupta of Kashmir: edited by M. Ramakrishna Kavi, M.A., 4 vols., vol. I, illustrated, 1926 .. 6-0
37. **Apabhraṃśakāvyaṭrayī**: consisting of three works, the Carcari, Upadeśarasāyana, and Kālasvarūpakulaka, by Jinadatta Sūri (12th century) with commentaries: edited with an elaborate introduction in Sanskrit by L. B. Gandhi, 1927 4-0
38. **Nyāyapraveśa, Part I (Sanskrit Text)**: on Buddhist Logic of Dīnāga, with commentaries of Haribhadra Sūri and Pārśvadeva: edited by Principal A. B. Dhruva, M.A., LL.B., Pro-Vice-Chancellor, Hindu University, Benares, 1930 4-0
39. **Nyāyapraveśa, Part II (Tibetan Text)**: edited with introduction, notes, appendices, etc., by Pandit Vidhusekhara Bhattacharyya, Principal, Vidyabhavana, Visvabharati, 1927 1-8
40. **Advayavajrasaṅgraha**: consisting of twenty short works on Buddhist philosophy by Advayavajra, a Buddhist savant belonging to the 11th century A.D., edited by Mahāmahopādhyāya Dr. Haraprasad Sastri, M.A., C.I.E., Hon. D.Litt., 1927 2-0
- 42, 60. **Kalpद्रुकोśa**: standard work on Sanskrit Lexicography, by Keśava: edited with an elaborate introduction by the late Pandit Ramavatara Śhāarma, Sahityacharya, M.A., of Patna and index by Pandit Shrikant Sharma, 2 vols., vol. I (text), vol. II (index), 1928-1932 14-0
43. **Mirat-i-Ahmadi Supplement**: by Ali Muhammad Khan. Translated into English from the original Persian by Mr. C. N. Seddon, I.C.S. (*retired*), and Prof. Syed Nawab Ali, M.A. Illustrated. Corrected reissue, 1928 6-8
44. **Two Vajrayāna Works**: comprising Prajñopāyavinīcayasiddhi of Anaṅgavajra and Jñānasiddhi of Indrabhūti—two important works belonging to the little known Tantra school of Buddhism (8th century A.D.): edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1929 .. 3-0
45. **Bhāvaprakāśana**: of Śāradātanaya, a comprehensive work on Dramaturgy and Rasa, belonging to A.D. 1175-1250; edited by His Holiness Yadugiri Yatiraja Swami, Melkot, and K. S. Ramaswami Sastri, Oriental Institute, Baroda, 1929 7-0

	Rs. A.
46. Rāmacarita : of Abhinanda, Court poet of Hāravarsa probably the same as Devapāla of the Pala Dynasty of Bengal (cir. 9th century A.D.): edited by K. S. Ramaswami Sastri, 1929	7-8
47. Nañjarājayaśobhūṣaṇa ; by Nṛsīmhakavi <i>alias</i> Abhinava Kalidāsa, a work on Sanskrit Poetics and relates to the glorification of Nañjarāja, son of Virabhūpa of Mysore : edited by Pandit E. Krishnamacharya, 1930	5-0
48. Nāṭyadarpaṇa : on dramaturgy, by Rāmacandra Sūri with his own commentary : edited by Pandit L. B. Gandhi and G. K. Shrigondekar, M.A. 2 vols., vol. I, 1929	4-8
49. Pre-Dīnnāga Buddhist Texts on Logic from Chinese Sources : containing the English translation of <i>Śalāsāstra</i> of Āryadeva, Tibetan text and English translation of <i>Vigraha-vyāvartani</i> of Nāgārjuna and the re-translation into Sanskrit from Chinese of <i>Upāyakhṛdaya</i> and <i>Tarkaśāstra</i> : edited by Prof. Giuseppe Tucci, 1930	9-0
50. Mirat-i-Ahmadi Supplement : Persian text giving an account of Guzerat, by Ali Muhammad Khan : edited by Syed Nawab Ali, M.A., Principal, Bahaudin College, Junagadh, 1930	6-0
51. Triṣaṣṭīśālākāpuruṣacaritra : of Hemacandra, translated into English with copious notes by Dr. Helen M. Johnson of Osceola, Missouri, U.S.A. 4 vols., vol. I (<i>Ādiśvaracaritra</i>), illustrated, 1931	15-0
52. Daṇḍaviveka : a comprehensive Penal Code of the ancient Hindus by Vardhamāna of the 15th century A.D. : edited by Mahamahopadhyaya Kamala Kṛṣṇa Smṛtitirtha, 1931	8-8
53. Tathāgataguhyaka or Guhyasamāja : the earliest and the most authoritative work of the Tantra School of the Buddhists (3rd century A.D.): edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1931	4-4
54. Jayākhyasamhitā : an authoritative Pāñcarātra work of the 5th century A.D., highly respected by the South Indian Vaiṣṇavas : edited by Pandit E. Krishnamacharyya of Vadtal, with one illustration in nine colours and a Foreword in English by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1931	12-0
55. Kāvyaśālākārasaṅgraha : of Udbhata with the commentary, probably the same as Udbhata-viveka of Rājānaka Tilaka (11th century A.D.): edited by K. S. Ramaswami Sastri, 1931	2-0
56. Pārānanda Sūtra : an ancient Tāntric work of the Hindus in Sūtra form giving details of many practices and rites of a new School of Tantra : edited by Swami Trivikrama Tirtha with a Foreword by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1931	3-8

- Rs. A.
57. **Ahsan-ut-Tawarikh** : history of the Safawi Period of Persian History, 15th and 16th centuries, by Hasan-i-Rumlu : edited by C. N. Seddon, I.C.S. (retired), Reader in Persian and Marathi, University of Oxford. 2 vols., vol. I (text), 1932 11-0
58. **Padmānanda Mahākāvya** : giving the life history of Ṛsabhadeva, the first Tirthaṅkara of the Jainas, by Amarachandra Kavi of the 13th century : edited by H. R. Kapadia, M.A., 1932 14-0
59. **Śabdaratnasamanvaya** : an interesting lexicon of the Nānārtha class in Sanskrit compiled by the Maratha King Sahaji of Tanjore : edited by Pandit Vitthala Śāstri, Sanskrit Pathaśāla, Baroda, with a Foreword by B. Bhattacharyya, Ph.D., 1932 11-0
61. **Śaktisaṅgama Tantra** : a voluminous compendium of the Hindu Tantra comprising four books on Kālī, Tārā, Sundarī and Chhinnamastā : edited by B. Bhattacharyya, M.A., Ph.D., 4 vols., vol. I, Kālikhaṇḍa, 1932 2-8
62. **Prajñāpāramitās** : commentaries on the Prajñāpāramitā, a Buddhist philosophical work : edited by Giuseppe Tucci, 2 vols., vol. I, 1932 12-0
63. **Tarikh-i-Mubarakshahi** : an authentic and contemporary account of the kings of the Saiyyid Dynasty of Delhi : translated into English from original Persian by Kamal Krishna Basu, M.A., Professor, T.N.J. College, Bhagalpur, with a Foreword by Sir Jadunath Sarkar, Kt., C.I.E. *Shortly.*

II. BOOKS IN THE PRESS.

1. **Nāṭyaśāstra** : edited by M. Ramakrishna Kavi, 4 vols., vol. II.
2. **Mānasollāsa** or **Abhilaṣitārthacintāmaṇi**, edited by G. K. Shrigondekar, M.A., 3 vols., vol. II.
3. **A Descriptive Catalogue of MSS. in the Oriental Institute, Baroda** (Śrauta, Dharma, and Gṛhya Sūtras) : compiled by the Library staff, 12 vols., vol. II.
4. **A Descriptive Catalogue of MSS. in the Jain Bhandars at Pattan** : edited from the notes of the late Mr. C. D. Dalal, M.A., by L. B. Gandhi, 2 vols.
5. **Siddhāntabindu** : on Vedānta philosophy, by Madhusūdana Sarasvatī with commentary of Puruṣottama : edited by P. C. Divanji, M.A., LL.M.
6. **Portuguese Vocables in Asiatic Languages** : translated into English from Portuguese by Prof. A. X. Soares, M.A., LL.B., Baroda College, Baroda.
7. **Prajñāpāramitās** : commentaries on the Prajñāpāramitā, a Buddhist philosophical work : edited by Prof. Giuseppe Tucci, 2 vols., vol. II.
8. **Śaktisaṅgama Tantra** : comprising four books on Kālī, Tārā, Sundarī, and Chhinnamastā : edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 4 vols., vol. II.

9. **Nāṭyadarpaṇa**: introduction in Sanskrit giving an account of the antiquity and usefulness of the Indian drama, the different theories of Rasa, and an examination of the problems raised by the text, by L. B. Gandhi, 2 vols., vol. II.
10. **Iṣṭasiddhi**: on Vedānta philosophy, by Vimuktātma, disciple of Aṅgīyātma, with the author's own commentary: edited by M. Hiriyanna, M.A., Retired Professor of Sanskrit, Maharaja's College, Mysore.
11. **Alaṅkāramahodadhī**: a famous work on Sanskrit Poetics composed by Narendraprabha Sūri at the request of Minister Vastupāla in 1226 A.D.: edited by Lalchandra B. Gandhi of the Oriental Institute, Baroda.
12. **Sanskrit Texts from Bali**: comprising a large number of Hindu and Buddhist ritualistic, religious and other texts recovered from the islands of Java and Bali with comparisons: edited by Professor Sylvain Levi.
13. **Sūktimuktāvalī**: a well-known Sanskrit work on Anthology, of Jalhana, a contemporary of King Kṛṣṇa of the Hoysāla Yādava Dynasty (A.D. 1247): edited by Pandit E. Krishnamacharya, Sanskrit Pāṭhaśālā, Vadtal.
14. **Ahsan-ut-Tawarikh**: history of the Safawi period of Persian History: edited by C. N. Seddon, I.C.S. (retired), University of Oxford, 2 vols., vol. II (English translation).
15. **Kāvya-mīmāṃsā**: A Sanskrit work on Poetics of Rājasekhara: third revised edition by K. S. Ramaswami Shastrī of the Oriental Institute, Baroda.
16. **Śabara-Bhāṣya**: on the Mīmāṃsā Sūtras of Jaimini: Translated into English by Mahāmahopādhyāya Dr. Ganganath Jha, M.A., D.Litt., etc., Vice-Chancellor, University of Allahabad.
17. **Gaṇḍavyūha**: a Buddhist work describing the history of Sudhana in search of perfect knowledge, and the exploits of Mañjuśrī (3rd century A.D.): edited by B. Bhattacharyya, Ph.D., 2 vols.
18. **Gaṇitatilakavṛtti**: of Śrīpati with the commentary of Siṃhatilaka, a non-Jain work on Arithmetic and Algebra with a Jain commentary: edited by H. R. Kapadia, M.A.
19. **Nārāyaṇa Śataka**: a devotional poem of high literary merit by Vidyākara with the commentary of Pitāmbara: edited by Pandit Shrikant Sharma.
20. **Dvādaśāranayacakra**: an ancient polemical treatise giving a résumé of the different philosophical systems with a refutation of the same from the Jain standpoint by Mallavādi Suri with a commentary by Siṃhasuri Gani: edited by Muni Caturvijayaji.

Rs. A.

21. **Gurjararāsāvalī** : a collection of several old Gujarati Rāsas : edited by Messrs. B. K. Thakore, M. D. Desai, and M. C. Modi.
22. **Nāyakarātna** : a commentary on the Nyāyaratnamālā of Pārthasārathi Miśra by Rāmānuja of the Prābhākara School : edited by K. S. Ramaswami Sastri of the Oriental Institute, Baroda.
23. **Mādhavānala-Kāmakandalā** : a romance in old Western Rajasthani by Gaṇapati, a Kāyastha from Amod : edited by M. R. Majumdar, M.A., LL.B.
24. **Rājadharmā-Kaustubha** : an elaborate Smṛti work on Rājadharmā, Rājanīti and the requirements of kings, by Anantadeva : edited by Mahamahopadhyaya Kamala Krishna Smṛtitīrtha.
25. **Paraśurāma-Kalpasūtra** : an important work on Tantra with the commentary of Rāmesvara : second revised edition by Swami Trivikrama Tīrtha.
26. **Tarkabhāṣā** : a work on Buddhist Logic, by Mokṣākara Gupta of the Jagaddala monastery : edited with a Sanskrit commentary by Pandit Embar Krishnama-charya of Vadtal.
27. **Triṣaṣṭīśālākāpuruṣacaritra** : of Hemacandra : translated into English by Dr. Helen M. Johnson, 4 vols., vol. II.

For further particulars please communicate
with—

THE DIRECTOR,
Oriental Institute, Baroda.

THE GAEKWAD'S STUDIES IN RELIGION AND
PHILOSOPHY.

	Rs. A.
1. The Comparative Study of Religions : [Contents: I, the sources and nature of religious truth. II, supernatural beings, good and bad. III, the soul, its nature, origin, and destiny. IV, sin and suffering, salvation and redemption. V, religious practices. VI, the emotional attitude and religious ideals]: by Alban A. Widgery, M.A., 1922	15-0
2. The Philosophy and Theology of Averroes : [Contents: I, a decisive discourse on the delineation of the relation between religion and philosophy. Ia, on the problem of eternal knowledge which Averroes has mentioned in his decisive discourse. II, an exposition of the methods of arguments concerning the doctrines of the faith]: by Mohammad Jamil-ur-Rahman, M.A., 1921. (Cloth Rs. 5)	3-0
3. Religious and Moral Teachings of Al Ghazzali : [Contents: I, the nature of man. II, human freedom and responsibility. III, pride and vanity. IV, friendship and sincerity. V, the nature of love and man's highest happiness. VI, the unity of God. VII, the love of God and its signs. VIII, <i>riza</i> or joyous submission to His will]: translated by Syed Nawab Ali, M.A., 1921	2-0
4. Goods and Bads : being the substance of a series of talks and discussions with H.H. the Maharaja Gaekwad of Baroda. [Contents: introduction. I, physical values. II, intellectual values. III, æsthetic values. IV, moral value. V, religious value. VI, the good life, its unity and attainment]: by Alban G. Widgery, M.A., 1920. (Library edition Rs. 5)	3-0
5. Immortality and other Essays : [Contents: I, philosophy and life. II, immortality. III, morality and religion. IV, Jesus and modern culture. V, the psychology of Christian motive. VI, free Catholicism and non-Christian Religions. VII, Nietzsche and Tolstoi on Morality and Religion. VIII, Sir Oliver Lodge on science and religion. IX, the value of confessions of faith. X, the idea of resurrection. XI, religion and beauty. XII, religion and history. XIII, principles of reform in religion]: by Alban G. Widgery, M.A., 1919. (Cloth Rs. 3)	2-0
6. Confutation of Atheism : a translation of the <i>Hadis-i-Halila</i> or the tradition of the Myrobalan Fruit: translated by Vali Mohammad Chhanganbhai Momin, 1918	0-14
Conduct of Royal Servants : being a collection of verses from the Viramitrodaya with their translations in English, Gujarati, and Marathi: by B. Bhattacharyya, M.A., Ph.D.	0-6

SELLING AGENTS OF THE GAEKWAD'S ORIENTAL SERIES

England

Messrs. Luzac & Co., 46, Great Russell Street, London, W.C. 1.

Messrs. Arthur Probsthain, 41, Great Russell Street, London, W.C. 1.

Messrs. Deighton Bell & Co., 13 & 30, Trinity Street, Cambridge.

Germany

Messrs. Otto Harrassowitz, Buchhandlung und Antiquariat, Querstrasse 14, Leipzig, C. 1.

Austria

Messrs. Gerold & Co., Stefansplatz 8, Vienne.

Calcutta

Messrs. The Book Co., Ltd., 4/3, College Square.

Messrs. Thacker Spink & Co., 3, Esplanade East.

Benares City

Messrs. Braj Bhusan Das & Co., 40/5, Thathari Bazar.

Lahore

Messrs. Mehrchand Lachmandass, Sanskrit Book Depôt, Said Mitha Street.

Messrs. Motilal Banarsidass, Punjab Sanskrit Book Depôt, Said Mitha Street.

Bombay

Messrs. Taraporevala & Sons, Kitab Mahal, Hornby Road.

Messrs. Gopal Narayan & Co., Kalbadevi Road.

Messrs. N. M. Tripathi & Co., Kalbadevi Road.

Poona

Oriental Book Supply Agency, 15, Shukrawar Peth.